

วรรณกรรมจากตำบลดศรีศรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BALDWIN UNIVERSITY

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประจักษ์ สายแสง

เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
๕ มีนาคม ๒๕๐๖

วรรณกรรมจากคำบลศรีศรีมาศ
จังหวัดสุโขทัย

บทกัศบอ
ของ
ประจักษ์ สายแสง

เสนอทอวิทยาลัยวิชาการศึกษา
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
๘ มีนาคม ๒๕๑๒

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม จำแนกประเภทและอนุภาคของวรรณกรรมจาก
คำบอสรี่ศรีรีมาศ อว้เภศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ตลอดจนการวิจัยวรรณกรรมเหล่านั้นตามโลกทัศน์ของ
ชาวคำบอสรี่ศรีรีมาศ ดำเนินการวิจัยโดยการปฏิบัติงานในสนามสัมภาษณ์วิทยากรซึ่งเป็นชาวตำบลนั้น
จำนวน ๑๕ คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามหลักการที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ เรื่อง เชอะ โฟล์ก
วีลียีน ออฟ บ้านโน รึ่งเขียนโดย กิ่งแก้ว อัครดากร หนังสือเรื่อง โมทีฟ-อินเคสต์ ออฟ โฟล์ก
ลิตเทอเรเจอร์ ของสตีท ทอมป์สัน และหนังสือเรื่อง วรรณกรรมจากบ้านโน โดยกิ่งแก้ว อัครดากร
วรรณกรรมที่รวบรวมได้ทั้งหมด ๑๗ เรื่อง จำแนกประเภทเป็นนิทาน ๖๓ เรื่อง
นิยาย ๒๖ เรื่อง ประวัติ ๒ เรื่อง แหล่ง ๒๕ เรื่องและเพลง ๒ เรื่อง วิเคราะห์ได้อนุภาค-
เพื่อเป็นตัวอย่าง ๑๕อนุภาค

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมปรากฏว่าชาวคำบอสรี่ศรีรีมาศให้ความสำคัญเป็นอันมากแก่จริยธรรม
จริยธรรมนี้มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนา เน้นจิตใจหรือเจตนารมณ์ที่ดีงาม เน้นวิธีการอันรอบคอบ
ตลอดจนการไว้วาจาอันเป็นมงคล

การเล่าเรื่องให้สนุกสนานและขบขันโดยเฉพาะในมุขตลกนั้นใช้วิธีการบิดเบือนเรื่องจาก
ความเป็นจริง บางครั้งใช้ถ้อยคำหยาบโลนแทนที่เรื่องเหล่านี้ก็มีคติธรรมแฝงอยู่ วรรณกรรมบางเรื่อง
ที่มีจุดมุ่งหมายในทำนองสั่งสอนมักจะมีการขยายความประกอบ ทำให้ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลิน
ส่วนบทเพลงประกอบควงท่วงทำนองไวหรรษาอันทำให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์

วรรณกรรมทุกเรื่องให้ความเพลิดเพลินและสาระอันก่อให้เกิดความเข้าใจเพื่อนมนุษย์
กับทั้งทำให้ผู้ศึกษาเกิดความรักภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ยิ่งขึ้น

THE ORAL ART OF TAIBON SRIKHIRIMAT
CHANGWAT SUKHOTHAH

ABSTRACT

BY

PRACHAKSHA SAISANG

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the Master of Education Degree
the College of Education
March 9, 1973

This research has the following purposes : to gather ~~and~~ to categorize the types and motifs of oral art from Tambon Srikrurimat, Amphur Krurimat, Changwat Sukhothai. All research is conducted with an eye to understanding the world view of the people of Tambon Srikrurimat.

Research fieldwork included observation and interview with 15 informants in Tambon Srikrurimat. The data were analysed on the basis of the following theses : The Folk Religion of Ban Nai by Kingkeo Attagara, Motif-Index of Folk Literature by Stith Thompson, and Varnakarm jag Ban Nai (Oral Art of Ban Nai) by Kingkeo Attagara.

One hundred and twelve specimens of oral art have been collected. They are classified as follows : 66 ordinary folktales (Wathan), 22 legends (Niyai), 2 historical stories (Prawet), 25 Lae, and 2 songs . Analysis gives 19 examples of tale motifs.

From the analysis of the data it appears that the people of Tambon Srikrurimat give importance to ethical principles of Buddhism. Most of the materials under study possess a framework designed to give rise to ethical principles and at the same time to entertain and refresh. From them is drawn a philosophy of living which is comprised of the following : kind speech, and behavior which is in accordance with moral and social standards; these, together with sound thoughts, are the values set forth in the oral art.

Narratives, especially jokes, may be made funny and amusing by twisting the story-line from the normal, and sometimes by using vulgar and risqué language. Nevertheless, ethical values are also involved. Some oral art which is didactic may add something to amuse the listeners. The use of poetic language, rhythm and voice tone in lae arouses the aesthetic feeling of the people.

All oral art offers the people amusement and a deeper understanding of human beings. In addition it gives the listeners pride in the art and culture of their nation.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตได้พิจารณาปัญหานี้นี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการที่กระทำตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้

โสม อัจฉริยะ ประธาน
พ.พ. ๒๕๖๖ กรรมการ
๒
๕ มีนาคม ๒๕๖๖

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีโดยความร่วมมือและอุปการะจากผู้มีพระคุณหลายท่าน กับหน่วยงานต่าง ๆ หลายฝ่าย อาจารย์ ดร.กึ่งแก้ว อัทธากร และรองศาสตราจารย์ ดร.พนัส หันนาคิเพร์ ได้กรุณาเป็นที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย อาจารย์ชูจิตต์ เขียวสมบูรณ์ แห่งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน ได้อุปการะให้อุปกรณ์การบันทึกเสียงและถ่ายภาพ นาย-เก็น ไชยเชิงชน ได้ความอนุเคราะห์ทุกประการในการสำรวจและเก็บข้อมูล นางสาวพรณี อุดมเดชชัย นายสมบูรณ์ กงชู และ นายประวัฐ เนิตพงษ์ตระกูล ได้ความช่วยเหลือในการ บันทึกเสียง อาจารย์ปัญญา คุเจริญไพบูลย์ ได้ช่วยเหลือในการตรวจสอบและเขียนแผนที่ อาจารย์วัฒนชัย ชลใบตรี นายลออ กลังสมบัติ และ นายเสริม พัทธุมพร เป็นผู้ช่วยเหลือ ในการพิมพ์ อาจารย์นิพนธ์ กิยาวงศ์ ให้ความสะดวกในการอัดสำเนา ข้าราชการในอำเภอ ศรีมาศ ตลอดจนพระภิกษุ สามเณร ประชาชนในตำบลศรีศรีมาศ ได้ให้ความช่วยเหลือในการ เป็นวิทยากรทดลองจนการอำนวยความสะดวก และดูแลความปลอดภัย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความอุปการะและร่วมมือในการเขียนวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ไว้อย่างสูง

ประจักษ์ สายแสง

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑ บทนำ	๑
คำนำ	๑
ความมุ่งหมายของการศึกษา	๒
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	๓
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	๓
/ คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ	๓
๒ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	๕
การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมือง	๕
การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมือง	๘
การนำวรรณกรรมพื้นเมืองไปใช้ประโยชน์ในทางวิทยาการ	๑๒
การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมพื้นเมืองที่จังหวัดสุโขทัย	๑๔
๓ วิธีดำเนินการ	๑๕
แหล่งข้อมูล	๑๕
วิทยาการ	๒๓
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๕
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๖
การจักระทำกับข้อมูล	๒๖
๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๒๘
จำแนกประเภทวรรณกรรม	๒๘
ตัวอย่างแสดงอนุภาควรรณกรรม	๒๘

กถินิยมในวรรณกรรม	๓๑
นิทานเรื่องสัตว์	๓๑
นิทานคติ	๓๑
มุขตลก	๓๔
มุขตลกแบบหยาบโลน	๓๔
มุขตลกแบบไม่หยาบโลน	๓๗
นิทานทรงเครื่อง	๓๘
นิยายปรากฏการณ์ธรรมชาติ	๔๑
นิยายเรื่องวิญญูณ	๔๒
นิยายบุคล	๔๒
นิยายสถานที่	๔๕
ประวัติ	๔๗
แหก	๔๗
แหกอภิปราย	๔๘
แหกจริยธรรม	๔๘
แหกเบ็ดเตล็ด	๔๘
แหกจากวรรณคดีและนิทานทรงเครื่อง	๕๐
แหกขวัญ	๕๑
แหกประวัติ	๕๑
เพลง	๕๒
สรุปผลการรวมรวมศึกษากันว่า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๕๔
ความมุ่งหมายในการรวมรวมศึกษากันว่า	๕๔
วิธีดำเนินการ	๕๔

สรุปผลการรวบรวมศึกษาแล้ว

๕๕

อภิปรายผล

๕๗

ข้อเสนอแนะ

๕๘

บรรณานุกรม

๕๙

ประมวลวรรณกรรม

๖๓

นิทาน

๖๔

นิทานเรื่องสัตว์

๖๕

/สัตว์ทองอยู่กับมนุษย์

๖๖

/ หมายกับแมว

๖๗

นิทานคติ

๗๐

/ คนวนยังแถมจะจัน

๗๑

/ คนมั่งมีบั้งแควจะจน

๗๓

/ ทุกขโตทุกขถา

๗๗

/ วิชาคนจนคนมี

๗๙

/ คนเอนกเรือแตก

๘๓

/ ชื่อสัตย์จริง หาวริงได้จริง

๘๖

/ ผู้หญิงตัวอย่าง

๘๘

/ เด็กเลี้ยงควาย

๙๐

มุขตลกแบบหยาบโลน

๙๒

กาเณนยายชี

๙๓

กาเณนยายชี

๙๔

กาเณนยายชี

๙๕

กาเณนยายชี

๙๖

ยายชีและเด็ก

๙๖

กาเกณฑ์ชาย	๘๗
ทาพัน	๘๘
ลูกสาวจีน	๘๙
คนจีนเข้าเมืองไทยใหม่ ๆ	๑๐๐
คนทิศเหนือสุด	๑๐๑
ชายเจ้า	๑๐๒
โยนี้มีเสน่ห์	๑๐๓
เมื่ออวัยวะหลุด	๑๐๔
นิทานสนุก	๑๐๕
ไคพร	๑๐๖
ผิวเปียโน	๑๐๗
มุขตลกแบบโบราณ	๑๐๘
พระในกรุงกับพระบ้านนอก	๑๑๐
ลูกแมงคักเมืองเหนือ	๑๑๑
จีนหัวตาย	๑๑๓
ศรีธนชัย	๑๑๔
ศรีธนชัย	๑๑๖
ศรีธนชัย	๑๑๘
× พระสุบัก	๑๒๑
✓ กาเกณฑ์	๑๒๒
✓ ไอ้เกอ	๑๒๓
✓ ขอนไชย	๑๒๔
✓ หลวงคาร	๑๒๖
✓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า	๑๒๗

> ชี้แจง เนอนกัว	๑๒๙
> ชี้แจงไดคี้	๑๓๐
มุขตลกเรื่องโม	๑๓๑
กนตกตน์ไม้ไม่ถึงดิน	๑๓๒
ไฟตะไลหบา	๑๓๓
เรื่องโม	๑๓๖
เจ็ดชโนญ	๑๓๘
> ไก่คคไกรง	๑๓๙
นิทานทวงเครื่อง	๑๔๑
สังข์ทองทอนเลื้อกกุ	๑๔๒
พระรณเมรี	๑๔๖
พระสุชน	๑๔๖
ฟ้าเม	๑๔๘
แดงอน	๑๕๐
จันทโครพ	๑๕๓
จันทวงศ์	๑๕๕
พระสุชน	๑๕๗
พระรณเมรี	๑๕๘
หาคะวัน	๑๕๙
สังข์ทอง	๑๖๐
ราบเกียรติ	๑๖๒
พระรณเมรี	๑๖๔

ขอพระกฐิน	๑๖๕
แถวหน้ามา	๑๖๘
จันทกราธ	๑๗๑
นิยาย	๑๗๕
นิยายปรากฏการณ์ธรรมชาติ	๑๗๕
ดาวลูกไก่	๑๗๖
นิยาย เรื่องวิญญาน	๑๗๗
ผีปากนกข	๑๗๘
ผีเจ้าบวกลายเป็นเสือ	๑๗๙
นิยาย บุคคล	๑๘๑
อัญ	๑๘๒
พระร่วง	๑๘๒
ท้าวแสนปม	๑๘๕
พระเจ้าลิ้นกามาสำเร็จ	๑๘๗
หลวงพ่อดองขอมมาสำเร็จบนภูเขานาง	๑๘๙
อภินิหารฤๅษี	๑๙๑
ฤๅษีสำเร็จ	๑๙๓
พระอิศวรกับพระพุทธรูป	๑๙๔
พระร่วงพระลือ	๑๙๕
อปากเป็นคาถาในพระพุทธรูป	๑๙๖
มะกะโท	๑๙๗
นิยาย สถานที่	๒๐๓
หนองนก	๒๐๔

นาง	๒๐๖
ทรัพย์สินสมบัติป่าคำเกี่ยว	๒๐๗
สมบัติพระร่วงในภูเขาวงหรือภูเขามหานารายณ์	๒๑๐
ถ้ำเห-รก	๒๑๒
เกณตะกรอและลูกฉันทะพระร่วง	๒๑๓
จานพม่าลั้บหอก	๒๑๔
บ้านซ่อนทองคำ บ้านถ้ำกระต่ายทอง	๒๑๔
ประวัติ	๒๑๗
พญาฉันทันต์	๒๑๘
บ้านถ้ำกระต่ายทอง	๒๑๘
เพลง	๒๒๑
เพลงอภิปราย	๒๒๒
เพลงเรื่องทุกขัง	๒๒๓
เพลงเรื่องจันทรา	๒๒๓
เพลงจริยธรรม	๒๓๑
เพลงศัลหา	๒๓๒
เพลงเบญจศีล	๒๓๓
เพลงเบ็ดเตล็ด	๒๓๔
เพลงเบ็ดเตล็ด	๒๓๕
เพลงเรื่องธมเครื่อง	๒๓๕
เพลงฝนมีด	๒๓๖
เพลงสอนหญิง	๒๓๖
เพลงทหารไทย	๒๓๘

แหวนลูกใจคนรุ่นหลัง	๒๓๘
แหวนพอกาฬ	๒๓๙
แหวนเตือนสติหญิง	๒๔๐
แหวนแม่เรือนดี	๒๔๑
แหวนจน	๒๔๒
แหวนเบญจกัลยาณ	๒๔๓
แหวนจากวรรณคดีและนิทานทรงเครื่อง	๒๔๓
แหวนพระรถเวรภัยของราวี	๒๔๔
แหวนพระไวย	๒๔๔
แหวนพระรถ	๒๔๖
แหวนพิมพ์เพชรแก้ว	๒๔๙
แหวนวิชัย	๒๕๐
แหวนบทนาค	๒๕๓
แหวนประวิทย์	๒๕๕
แหวนพุทธาภิเษก	๒๕๖
แหวนสมน	๒๕๖
แหวนพญาบุญทอง	๒๕๘
แหวนพระสิริธาร	๒๖๐
แหวนนกกระทา	๒๖๔
เพลง	๒๖๗
เพลงบัววัง	๒๖๘
เพลงพระพิรุณ	๒๗๐

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
๑ จำนวนครัวเรือนและประชากรในตำบลศรีศรีนาถ	๑๔)
๒ จำนวนนักเรียนชายหญิงของโรงเรียนศรีศรีนาถวิทยา	๑๕

บัญชีแผนที่

แผนที่	หน้า
๑ แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมจากกรุงเทพมหานคร ถึง ตำบลศรีภิรมย์	๒๐
๒ แผนที่แสดงการแบ่งเขตอำเภอ จังหวัดสุโขทัย	๒๑
๓ แผนที่แสดงตำบลศรีภิรมย์ อำเภอศรีภิรมย์ จังหวัดสุโขทัย	๒๒

บทที่ ๑

บทนำ

คำนำ

แม้ว่าวรรณกรรมพื้นเมืองของไทยมีคุณค่าในทางวิชาการหลายแขนงก็ตาม นักวิชาการส่วนใหญ่ก็มองข้ามไป เพราะภาคเอาว่าเมื่อคนควาวิจัยแล้วจะไม่ได้สิ่งใด หรือถ้าได้มาก็จะไม่มียุคค่า แต่ผู้ศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองอย่างลึกซึ้งต่างยอมรับกันว่า วรรณกรรมพื้นเมืองเป็นต้นว่า นิทาน หรือนิยายชาวบ้านนั้นเกี่ยวข้องกับวรรณคดี วรรณคดีปรากฏขึ้นจนเป็นที่รู้จักกันได้นั้น อาศัยรากฐานหลายประการจากวรรณกรรมพื้นเมือง กล่าวได้ว่า วรรณกรรมพื้นเมืองเป็นต้นเค้าของวรรณคดี และมีส่วนทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้อดีต ปัจจุบัน ของตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี

วรรณคดีเป็นศิลปะประจำชาติ โดยทั่วไปแล้วเกิดจากอัจฉริยภาพของคนส่วนน้อย ส่วนวรรณกรรมพื้นเมือง เช่น นิทานชาวบ้านเกิดจากคนธรรมดาทั่วไปอันจัดว่าเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ ฉะนั้นแม้วรรณกรรมพื้นเมืองจะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม แต่โดยแท้จริงแล้วมีสมบัติอันควรศึกษาให้ลึกซึ้ง เพื่อความเข้าใจมนุษย์และสังคมส่วนใหญ่

กึ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านใน หน้า ๑.

๒. เพื่อก กุสุมา ณ อยุธยา "กติชาวบ้านกับวรรณคดีไทย" สื่อภาษา ๕ : ตุลาคม ๒๕๑๔ หน้า ๓๕ - ๔๑.

๓. ก. หน้า ๔๗.

๔. นางกุหลาบ มลลิกะมาศ กติชาวบ้าน หน้า ก.

วรรณกรรมพื้นเมืองโดยเฉพาะนิทานชาวบ้าน เป็นวรรณคดีที่ถ่ายทอดโดยการบอกเล่า^๑ ผู้ศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองยอมรับว่าการเก็บรวบรวมวรรณคดีประเภทนี้ไว้ในรูปตัวหนังสือ เป็นการรักษาและสืบต่อวัฒนธรรมอันแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ กับเป็นประโยชน์ในการศึกษา วรรณคดีเปรียบเทียบ เรอเน เวลเดก กับ ออสติน วาร์เรน กล่าวว่า การศึกษาวรรณคดี เปรียบเทียบนั้น ในความหมายหนึ่งหมายถึงการศึกษาวรรณคดีอันเล่าต่อกันมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในรูปของนิทานชาวบ้าน รวมทั้งการศึกษถึงการแพร่ไปของวรรณคดีประเภทนี้สู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนการที่วรรณคดีดังกล่าวได้มีวิวัฒนาการ เป็นวรรณคดีชั้นสูงอันประกอบด้วยศิลปะ^๒

การที่วรรณกรรมพื้นเมืองของไทยยังคงมีอยู่นั้น เนื่องจากเหตุผลสองประการ ประการแรก คือวรรณกรรมพื้นเมืองนั้นอยู่ในถิ่นชนบทที่ติดต่อกับตัวเมืองได้ลำบาก ประการที่สองก็คือยังมีหน้าที่ ในการให้ความบันเทิงใจแก่ชุมชนในหมู่บ้านนั้น แต่การคมนาคมอันสะดวกในปัจจุบันย่อมนำเอา เครื่องบันเทิงใจอื่น ๆ เข้าไปแทนที่ ทำให้คนรุ่นหลังขาดการเอาใจใส่วรรณกรรมพื้นเมืองเพราะ เห็นว่าไม่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของตน^๓ เมื่อคนรุ่นเก่าล่วงลับไป ย่อมมีผลให้วรรณกรรม เหล่านี้หายสูญไปด้วย ส่งผลให้เกิดความขาดช่วงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ผู้ศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองจึงเริ่มค้นคว้าในการเก็บวรรณกรรมพื้นเมืองไว้ในรูปตัวเขียน แล้วนำมาวิจัยกันอย่างกว้างขวาง

ความมุ่งหมายของการค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมจากคำบอกเล่าที่รื้อมาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
๒. เพื่อจำแนกอนุภาคที่สำคัญของวรรณกรรมในข้อ ๑

^๑ เพื่อถก กุสุมา ฅ อยู่ชยา ล.ค. หน้า ๔๖.

^๒ René Wellek, Theory of Literature, pp. 46 - 47.

^๓ ศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน หน้า ๑๓๔.

๓. เพื่อวิจัยวรรณกรรมตามโลกทัศน์ของชาวตำบลศรีศรีมาต

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนั้นนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างทฤษฎีในวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบแล้ว—ยังเป็นการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมอันสืบต่อทางบุขปาฐะไว้เป็นลายลักษณ์อักษร กับทั้งเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความเป็นชาวบ้านและสังคมของชาวบ้าน เพื่อเป็นรากฐานในการเข้าใจมนุษย์และสังคมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ศึกษาค้นคว้าจากวิทยากร จำนวน ๑๕ คน วิทยากรเหล่านี้มีภูมิลำเนาหรือเคยมีภูมิลำเนาอยู่ที่ ตำบลศรีศรีมาต อำเภอศรีศรีมาต จังหวัดสุโขทัย การศึกษาค้นคว้าดำเนินการในระหว่างวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ถึงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๑๕

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรม หมายถึงวรรณกรรมพื้นเมืองซึ่งประกอบด้วย นิทาน นิยาย ประวัติ แหล่งขวัญ มหาकाพย์ และเพลง

กึ่งแก้ว อตถาการ ไค่นิยามศัพท์มีความหมายตามนัยดังต่อไปนี้

นิทาน หมายถึงเรื่องเล่าทั่วไป มิได้สนใจบอกประวัติความเป็นมาของสิ่งใด มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน

นิทานเรื่องสัตว์ หมายถึงนิทานที่มีสัตว์เป็นกวีย่นโรง

นิทานคติ หมายถึงนิทานที่มีเนื้อหาเชิงสอนใจ

มุขตลกและเรื่องไม้ หมายถึงนิทานที่มีไค่นิยามเนื้อหาเชิงสอนใจ แต่มีเนื้อหาที่จะปลุกใจผู้ฟังมิให้ท้อ

นิทานทรงเครื่อง หมายถึงนิทานที่มีบรรยากาศและฉากวิจิตร นำไปแสดงการบันเทิง
บางอย่างได้

นิยาย หมายถึงเรื่องเล่าที่สมมุติว่าเกิดขึ้นจริง แสดงความเป็นมาของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
อาจจะเป็นพืชพันธุ์ สัตว์ หรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติ

ประวัติ หมายถึงเรื่องที่ยกแสดงประวัติที่เกิดขึ้นจริง มักเป็นประวัติของบุคคลหรือสถานที่
แหล่งขวัญ หมายถึงมหรสพหรือมอขวัญในงานต่าง ๆ เช่น ในงานทำขวัญนาค ทำขวัญ
กรู้น

มหากาพย์ หมายถึงเรื่องเล่าที่แสดงถึงการสงครามในสมัยที่มีเทพเจ้าและอภินิหาร เช่น
เรื่องรามเกียรติ์

เพลง หมายถึงบทของกวีผู้ประพันธ์ใช้ในการเล่าเรื่องเร้าอารมณ์ต่าง ๆ

บทที่ ๒
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ความพยายามที่จะรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองให้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งความ-
พยายามที่จะวิเคราะห์วรรณกรรมดังกล่าวด้วยวิทยาการสาขาต่าง ๆ ตลอดจนการนำวรรณกรรม
พื้นเมืองที่วิเคราะห์แล้ว ไปใช้เป็นหลักฐานในการค้นคว้าหรือปรับปรุงวิทยาการบางสาขานั้นได้
กระทำติดต่อกันเสมอมา

การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมือง

ในแง่ของการรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองนั้น เพื่อก กุสุมา ณ อยุธยา ได้กล่าวถึง
ความพยายามของพี่น้องตระกูลกริมม์ คือ เจซ็อบ และ วิลเฮล์ม ในการรวบรวมวรรณกรรม
พื้นเมืองของประเทศเยอรมัน^๑ ส่วนในประเทศฝรั่งเศสนั้น ชาร์ล แบร์โรลต์ เป็นผู้รวบรวม
พร้อม ๆ กันนั้น ฮานส์ กรัสเตียน แอนเดอร์สัน ก็พยายามรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของ-
ประเทศเดนมาร์ก^๒ เป็นที่เข่าสังเกตว่า วรรณคดีเรื่องเจ้าหญิงนิทราและแฮนเซลกับกรี้เทลก็มี
วิวัฒนาการมาจากวรรณกรรมพื้นเมืองนั่นเอง และเหตุหนึ่งของวิวัฒนาการนั้นก็คือการรวบรวม
เป็นลายลักษณ์อักษร^๓

มโนทอร์ (นามแฝง) "กริมม์บิดาแห่งนิทานชาวบ้าน" วิทยาสาร ๑๕ : ๔ ตุลาคม
๒๕๑๑ หน้า ๑๐ - ๑๑ หน้า ๔๔.

²The New Book of Knowledge, Vol. 6, pp. 302-303.

³Encyclopedia International, Vol. 7, pp. 223-224.

การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของชาติไทยเท่าที่ปรากฏนั้น เริ่มทำในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องที่รู้จักกันก็ก่อกัด พระลอ ซึ่งเป็นวรรณกรรมพื้นเมืองของจังหวัดเชียงใหม่และเชียงใหม่^๑ อีกเรื่องหนึ่งที่มีการรวบรวมกันครั้งใหญ่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือเรื่อง ขุนช้างขุนแผน อันเป็นวรรณกรรมพื้นเมืองของจังหวัดสุพรรณบุรีและกาญจนบุรี^๒ เรื่องทั้งสองนี้หลังจากรวบรวมแล้วก็ได้ปรับปรุงควยกลปะให้เป็นวรรณคดีอันเป็นมรดกของไทยสมดังที่กล่าววาวรรณกรรมพื้นเมืองย่อมมีสมบัติที่จะเป็นวรรณคดีได้

การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองโดยการจดบันทึกตามปากคำได้เกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดให้พระวิเชียรปรีชา (น้อย) รวบรวมและเรียบเรียง พระราชพงศาวดารเหนือ ขึ้นเมื่อ ปีเถาะ นพศก จุศักราช ๑๑๖๕ พ.ศ. ๒๓๕๐ พระราชพงศาวดารเรื่องนี้ จะแสดงประวัติของเมืองโบราณต่าง ๆ อาทิ เมืองสุวรรณโลก พิณโลก กรุงอโยธยา โคมที่ได้ประวัติเหล่านี้มาจากการบอกเล่าของผู้ที่จดจำต่อ ๆ กันมา^๓

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองไว้เป็นอันมาก ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ ระยะทางเสด็จประพาสมณฑลอยุธยา ทรงบันทึกเรื่องราวของศิลาลอยน้ำซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดพระนครหลวง^๔ กับทรงบันทึกเรื่องตามองโล่นบนก

^๑พิรชาติ ลีฉวี-นางกูร พระลอมี่จริงหรือไม่ หน้า ๑.

^๒กรมศิลปากร ขุนช้างขุนแผน หน้า (๑) - (๖๘).

^๓ประชุมพงศาวดารเดิม ๑ หน้า ๑ - ๑๒๖.

^๔พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระยะทางเสด็จประพาสมณฑลอยุธยา
หน้า ๓๗.

อย่างละเอียด ดังปรากฏในพระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสลำน่านมะขามเฒ่า^๑

การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองเพื่อประโยชน์ทางวิชาประวัติศาสตร์ในสมัยหลังรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ยังงดดำเนินการ พระยาประจักษ์จกรจักร (แถม บุนนาค) ได้รวบรวมพงศาวดารโยนกตอนที่ประวัตินครต่าง ๆ เช่น โยนกนครเชียงใหม่ ด้วยการบันทึกจากปากคำประกอบกับหลักฐานทางเอกสาร^๒

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ มีการเผยแพร่วรรณกรรมพื้นเมืองของต่างชาติที่กลายมาเป็นวรรณคดีไทยเพราะมีสำนวนโวหารไพเราะแล้วหลายเรื่อง เป็นต้นว่า กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงรวบรวมเรื่องนิทานเวตาลจากเวตาลปัญหวิสัยของสันสกฤต^๓ การรวบรวมวรรณกรรมทำนองเดียวกันนี้เริ่มเข้าปรอຍเมื่อพระยาอนุมานราชธนได้เผยแพร่เรื่องต่าง ๆ ที่รวบรวมมาจากต่างประเทศขึ้น เป็นต้นว่า เรื่องรามสูตรเมขลา กล่าวถึงความเป็นมาของเมขลาและรามสูตร เปรียบเทียบเมขลา รามสูตรของไทยกับอินเดียตามที่ปรากฏในวรรณคดีบาลีสันสกฤตและทมิฬ^๔ เรื่องกถาสรีตสาคกรอันมีแนวเรื่องเป็นนิทานเจ้าคอ ๆ กับ ปีกติและคำพูดเป็นเชิงสอนและชวนให้คิด^๕ นิยายเบงกาลีแปลจาก

^๑พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสลำน่านมะขามเฒ่า หน้า ๙ - ๑๕.

^๒พระยาประจักษ์จกรจักร (แถม บุนนาค) พงศาวดารโยนก หน้า ๑๒๗ - ๑๔๑.

^๓กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ นิทานเวตาล หน้า ข.

^๔เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) เมขลา-รามสูตร หน้า ๑ - ๑๕.

^๕เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) กถาสรีตสาคกร หน้า ๑ - ๖๔๗.

เบงกลี เฮาส์โฮลด์ เทลส์ มีเรื่องต่าง ๆ ๓๐ เรื่อง เรื่องเหล่านี้มีรากเดิมจากวรรณกรรมสันสกฤต^๑ นิยายปราชญ์แห่งเตอร์กกี มีเรื่องต่าง ๆ จากเตอร์กกี ๑๗ เรื่อง^๒ และเรื่องอาหรับ-ราตรีซึ่งเป็นรวมเรื่องแปลจาก อารเบียน ไนท์ อันเป็นวรรณกรรมพื้นเมืองของอาหรับ ประกอบด้วยเรื่องทั้งหมด ๕๕ เรื่อง สมมุติว่าเป็นเรื่องที่นางเซเฮร์วาเคเลากวายุสด้านซ้านห์เรียร์^๓

การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของไทยเริ่มต้นตัวอีกครั้งหนึ่งในปัจจุบัน แก่การเสนอเรื่องที่เก็บรวบรวมมานั้นได้มีการคัดแปลงจำนวนให้สะดวกเป็นอันมาก แปลก สนธิรักษ์ เสนอเรื่องนิทานไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องอันเป็นที่มาทางพระพุทธศาสนา^๔ ยุทธ เชนคำรณ เสนอเรื่องนิทานพื้นเมือง ๑๐๐ เรื่อง เป็นเรื่องทั้งของภาคกลางเหนือใต้ และตะวันออกเจียงเหนือ^๕ หลวงศรีอมรญาณ เสนอนิทานเรื่องพระรถเสน^๖ พระสุชน^๗

^๑ เสรีบุรโกเศศ (นามแฝง) นิยายเบงกลี หน้า ๑ - ๔๕๖.

^๒ เสรีบุรโกเศศ (นามแฝง) นิยายปราชญ์แห่งเตอร์กกี หน้า ๑ - ๑๘๐.

^๓ เสรีบุรโกเศศ-นาคะประทีป (นามแฝง) อาหรับราตรี หน้า ๑ - ๔๐๐.

^๔ แปลก สนธิรักษ์ นิทานไทย หน้า ๑ - ๔๑๖.

^๕ ยุทธ เชนคำรณ นิทานพื้นเมือง ๑๐๐ เรื่อง หน้า ๑ - ๔๐๓.

^๖ หลวงศรีอมรญาณ นิทานเรื่องพระรถเสน ๒๕ หน้า.

^๗ หลวงศรีอมรญาณ นิทานเรื่องพระสุชน ๗๕ หน้า.

๕
พระสรรพลี^๑ และพระสังข์ทอง^๒ ซึ่งปัจจุบันบางเรื่องเหล่านี้ ก็เอบางท่านได้นำมาร้อยกรองให้
เป็นวรรณคดีแล้ว สงวน โชติสุขรัตน์ เสนอเรื่องตำนานเมืองเหนือ รวบรวมทั้งจากการสอบถาม
และการถอดจากสมุดพื้นเมือง เป็นเรื่องประวัติต่าง ๆ ของลานนาไทย^๓ น.อ. สวัสดิ์ จันทน์
รวบรวมนิทานชาวไร่ จากอำเภอสตึก ชลบุรี^๔ เจอเมน ครูลค์ รวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองไทย
ไว้ ๑๒ เรื่อง มีทั้งเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เจ้าหญิง พระ สิ่งมีค่า คนแก่ คนต่างชาติ และ
คาถาขยาย^๕

การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมือง

ในแง่ของการวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมือง นักปราชญ์เริ่มวางรากฐานการแบ่งประเภท
ของวรรณกรรมพื้นเมือง เฉพาะนิทานชาวบ้านนั้นอาจแบ่งได้ตามรูปแบบของนิทานตามแนวของ
แอนท์ที่ อาร์นี และแบ่งตามอนุภาคตามแนวของ สติธ หอบป์สัน^๖ เฉพาะรายละเอียดในเรื่อง

๑ หลวงศรีอมรญาณ นิทานเรื่องพระสรรพลี ๑๕ หน้า.

๒ หลวงศรีอมรญาณ นิทานเรื่องสังข์ทอง ๓๕ หน้า.

๓ สงวน โชติสุขรัตน์ ตำนานเมืองเหนือ หน้า ๑ - ๒๕๔.

๔ น.อ. สวัสดิ์ จันทน์ นิทานชาวไร่ ๕ เล่ม.

๕ Germaine Krull in the Dorolhea Melchers, Tales from Siam, pp. 1 -191.

๖ นางกุหลาบ มลลิกะมาศ ล.ก. หน้า ๑๑๐ - ๑๒๐.

การแบ่งตามอนุภาคของวรรณกรรมนั้น สตีธ ทอมป์สัน จัดทำหนังสือปทานุกรมอนุภาควรรณกรรมขึ้นเมือง^๑ ส่วนในเรื่องของการให้ความหมายของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพื้นเมืองก็มีพจนานุกรมฉบับของ ฟังก์ และวากนาลล์^๒

ด้วยការเชื่อว่าการศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองจะช่วยให้เข้าใจบุคคลและวงสังคมในถิ่นที่วรรณกรรมนั้น ๆ เจบ โชค เบค ได้ศึกษาเรื่องเล่าเกี่ยวกับผีของหมู่เกาะอังกฤษและไอร์แลนด์ เพื่อที่จะวิเคราะห์ทัศนียภาพเชื่อเรื่องคนตายของคนในหมู่เกาะดังกล่าว ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่าคนในหมู่เกาะนั้นส่วนใหญ่ซึ่งรวมทั้งคนที่ศึกษาแล้ว จะมีความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณ^๓

วิลเลียม เรย์โนลด์ส ก็ศึกษาวรรณกรรมอันเป็นเรื่องเล่าร้อยแก้วกับวรรณกรรมที่เป็นเพลงของประชากรที่อยู่บริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำมิสซิสซิปปี ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์ความเป็นอยู่ของอเมริกันดำ ในส่วนที่แตกต่างจากอเมริกันขาว ตลอดจนทัศนคติของอเมริกันดำที่มีต่อวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วและเพลง จากการวิเคราะห์ข้อมูลอันเป็นวรรณกรรมที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างสรุปผลไกว่า อเมริกันดำมีความสับสนปนเปในการเสพงาม ความรู้สึกต่ออเมริกันดำที่มีต่อวรรณกรรมของอเมริกันขาวนั้น มีความตอตันรุนแรงน้อยกว่าความรู้สึกต่ออเมริกันขาวที่มีต่อวรรณกรรมของอเมริกันดำ^๔

¹ Stith Thompson, Motif-Index of Folk Literature, 6 Vols.

² Funk and Wagnall's, Standard Dictionary of Folklore, Mythology and Legend, 753 pp.

³ Jane Choat Beck, "Ghostlore of the British Isles and Ireland", Dissertation Abstracts, 30 No. 10: April, 1970, p. 4352 #.

⁴ William Reynolds Ferris Jr., "Black Folklore from the Mississippi Delta", Dissertation Abstracts, 30 No. 7: January, 1970, p. 2923 A.

การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมืองเพื่อเปรียบเทียบหาที่มาของวรรณกรรมนั้น ๆ เริ่ม
 ตั้งแต่ขั้นตั้งแต่นิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นว่าทรงวิเคราะห์กำเนิดของ
 รามเกียรติ์อันถือว่าเป็นมหากาพย์ที่มีบทบาทต่อวรรณกรรมพื้นเมืองของไทย^๑ พระยาอนุมาน-
 ราชชน ได้วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมือง เรื่องพระเจ้าอยู่หัวทอง ในเรื่องแนวทิศของวีรบุรุษที่มี
 ปมติด้านตัวตึงพันอัน และเปรียบเทียบให้เห็นว่าเรื่องทำนองเดียวกันนี้มีปรากฏทั้งในมอญ
 อินเดีย ส่วนในการรับพรสามประการนั้นมีแนวทิศคล้ายคลึงกันทั้งไทย เปอร์เซีย เทอร์กี
 และกรีก^๒ สุธวิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ได้อ้างขอเขียนของ เฮนรี ดี กีนส์เบอร์ก แสดงความ
 เป็นมาของเรื่องมโนห์ราในเอเชีย^๓ กุหลาบ มลลิกะมาส ได้เสนอวิธีการวิเคราะห์วรรณกรรม
 พื้นเมืองตามแนวทฤษฎีเขี้ยวจากทางวรรณกรรมพื้นเมืองได้ตั้งเป็นทฤษฎีไว้ ด้วยความประสงค์ที่จะ
 ให้เห็นวัฒนธรรมการเป็นอยู่ของมนุษย์ในดินต่าง ๆ กัน และเพื่อจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์
 อันแน่นแฟ้นระหว่างวรรณกรรมพื้นเมืองและวรรณคดี^๔

^๑พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บทละครเรื่องรามเกียรติ์และบ่อเกิด-
 รามเกียรติ์ หน้า ๔๔๔ - ๑๐๒๓.

^๒Phya Anuman Rajachon, "King U-Thong of Thai Folk Tale", The
 Siam Society Journal, Nov. 1965, pp. 37-46.

^๓สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ มโนห์ราในชาติ ฉบับวิวัฒนาการ สงขลา หน้า ๓๕๑.

^๔นางกุหลาบ มลลิกะมาส กสิกรรมบ้าน หน้า ๔๕ - ๑๒๑, ๒๒๒ - ๒๒๗.

การนำวรรณกรรมพื้นเมืองไปใช้ประโยชน์ในทางวิทยาการ

ในแง่ของการวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมือง เพื่อประโยชน์แก่สาขาวิชาต่าง ๆ นั้น พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าทรงหันมาสนใจหลักฐานทางประวัติศาสตร์จาก พระราชพงศาวดารเหนือ^๑ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงวิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์สุโขทัย จากนิทานเรื่องพระร่วงอันปรากฏใน พระราชพงศาวดารเหนือ^๒ คร. เทชนุนนาค กล่าวหาวิธีการทางประวัติศาสตร์ของอภัยการวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นเมืองเข้าไปช่วย^๓ ศรีศักร วัลลิโภคม ได้วิเคราะห์ประวัติศาสตร์กรุงอโยธยา โดยอาศัยข้อมูลจากพระราชพงศาวดารเหนือ อันถือว่าเป็นวรรณกรรมพื้นเมืองที่รวบรวมเขียนขึ้น^๔

ผู้ศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองต่างมีความเชื่อว่านิทานพื้นเมืองนั้น มีหน้าที่สำคัญในการชี้ระบบสังคม ตลอดจนเป็นตัวแสดงถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ^๕ ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมพื้นเมืองทั้งหลาย

^๑ ประทุมพงศาวดาร เอม ๑ หน้า ๑ - ๑๒๖.

^๒ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เที่ยวเมืองพระร่วง ๔๒๔ หน้า.

^๓ คร. เทชนุนนาค "วิธีการทางประวัติศาสตร์" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๔ : มีนาคม พฤษภาคม ๒๕๑๔ หน้า ๘๖ - ๘๓.

^๔ ศรีศักร วัลลิโภคม "กรุงอโยธยาในประวัติศาสตร์" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ ๓ : มิถุนายน ๒๕๐๕ หน้า ๖๕ - ๘๓.

⁵ Robert Graves, New Larousse Encyclopedia of Mythology, p. 5.

ตลอดวรรณคดีย่อมมีวัฒนธรรมพื้นเมืองเป็นองค์ประกอบอันสำคัญ^๑ ด้วยเหตุนี้การสอนวรรณคดีเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบอดีต ปัจจุบันของสังคม จึงควรนำวรรณกรรมพื้นเมืองมามีส่วนในหลักสูตร เพราะจะได้ไวยากรณ์ที่มีคุณค่าทางภาษา เนื้อหาที่คุณค่าทางวัฒนธรรม แม้แต่ในฝรั่งเศส เจนเนคกรองท์ โมแรง ได้เสนอแนะได้ใช้วรรณกรรมพื้นเมืองของฝรั่งเศสเป็นเนื้อหาในหลักสูตรการสอนภาษาของโรงเรียนมัธยมในประเทศฝรั่งเศส ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมัธยมมีความเข้าใจเรื่องแบบแผนทางวัฒนธรรมของฝรั่งเศส และเป็นการช่วยให้เห็นแก่นนิยมอันดีงามที่ชาติใดสิ่งสมมา^๒ การสอนวรรณคดีทั้งหลายจึงไม่ควรละเลยวรรณกรรมพื้นเมือง เสือบริ พันธ์รังษี กล่าวว่าการศึกษาวรรณกรรมพื้นเมืองก็เป็นการศึกษากาพย์เห่พงศาวดารได้^๓

วรรณกรรมพื้นเมืองย่อมเป็นตัวชี้ให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของสังคมแต่ละกลุ่มได้ชัดเจน พระยาอนุมานราชธน กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่แบบชาวบ้านโดยอาศัยข้อมูลจากการบอกเล่า^๔ พญา รักตะประจิตร์ และคณะ ได้ค้นคว้าเรื่องศาสนาชาวบ้านในอยุธยา โดยอาศัยข้อมูล

¹David H. Dickson, Introduction to Literature in English for Thai Student, pp. vi-4.

²Genelle Grant Morain, "Some Implications of French Folk Literature for the Secondary Language Curriculum", Dissertation Abstracts, 29 No. 9-10: March - April 1968, p. 3056 A.

^๓เสือบรี พันธ์รังษี ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม ๑ หน้า ๕๓ - ๕๕.

⁴Phya Anuman Rajadhon, Essays on Thai Folklore, 383 pp.

จากการสังเกตและฟังเรื่องเล่าต่าง ๆ ถึงแกว่ อัจฉกร ได้ใช้วรรณกรรมพื้นเมืองในการวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ จิตใจ หลักทางจรรยาของสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและการยอมรับนับถือสถาบัน เอกชนและกลุ่มชนของประชากรที่บานใน ตำบลนาป่า อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี^๒

การศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมพื้นเมืองที่จังหวัดสุโขทัย

ในส่วนที่เกี่ยวกับจังหวัดสุโขทัย การรวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองและการวิเคราะห์ได้มีผู้จัดทำมาโดยลำดับ กรมศิลปากรได้รวบรวมวรรณกรรมพื้นเมืองของสุโขทัยไว้ในหนังสือ นิทานชาวบ้านภาคที่ ๔ การรวบรวมนี้รวบรวมโดยบันทึกจากวิทยากรโดยตรง แต่เมื่อนำเสนอก็ได้ขัดเกลาลำนวน เรื่องที่รวบรวมทั้งหมดมี ๖ เรื่อง เป็นนิทานเรื่องสัตว์ ๑ เรื่อง นิทานคติ ๕ เรื่อง เก็บข้อมูลจากวิทยากร ๔ คน^๓ นอกจากนี้กรมศิลปากรยังได้รวมนิทานเกี่ยวกับพระร่วง โดยเก็บข้อมูลจากพระราชพงศาวดารเหนือ และการบอกเล่าของชาวบ้านในเขตจังหวัดสุโขทัย รวมเรื่องเกี่ยวกับพระร่วงได้ ๑๕ เรื่อง กล่าวถึงกำเนิดความเป็นมาของเรื่องพระร่วงและสถานที่วัตถุต่าง ๆ อันเกี่ยวกับพระร่วง พร้อมทั้งมีบทวิเคราะห์นิทานเรื่องพระร่วงไปในเชิงโบราณคดีอีกด้วย^๔

^๑ พัทธา รักตะประจิต และคณะ "ศาสนาชาวบ้านในอยุธยา" วารสารสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยทางสังคมศาสตร์ ฉบับพิเศษ : กรกฎาคม ๒๕๑๔ หน้า ๖๑๔ - ๓๑๗.

² Kingkeo Attagara, The Folk Religion of Ban Nai, 597 pp.

^๓ กรมศิลปากร นิทานชาวบ้าน หน้า ๖๖๗ - ๖๘๔.

^๔ กรมศิลปากร นิทานเรื่องพระร่วง หน้า ๑ - ๑๒๘.

บทที่ ๓
วิธีดำเนินการ

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ตำบลดงรีศรีราม อำเภอดงรีราม จังหวัดสุโขทัย

ตำบลดงรีศรีราม เป็นตำบลที่มีการคมนาคมติดต่อกับโลกภายนอกไม่สะดวกนัก ทั้งนี้เนื่องด้วยภัยจากโจรกรรมในฤดูแล้งและเส้นทางขาดในฤดูฝน เครื่องบินเหิงใจอื่น ๆ นอกจากวิทยุ และวรรณกรรมพื้นเมืองปรากฏขึ้นเพียงครั้งคราวในตำบลนี้ เพื่อให้เห็นสภาพของตำบลได้แน่ชัดจะได้เสนอรายละเอียดของจังหวัดสุโขทัย อำเภอดงรีราม และตำบลดงรีศรีราม ตามลำดับดังนี้

จังหวัดสุโขทัยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามเส้นทางรถไฟและทางถนนจากจังหวัดพิษณุโลกประมาณ ๔๔๗ กิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือจดจังหวัดแพร่ ทิศตะวันออกจดจังหวัดพิษณุโลกและอุตรดิตถ์ ทิศใต้จดจังหวัดกำแพงเพชร ทิศตะวันตกจดจังหวัดตากและลำปาง^๑ แบ่งการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอ ๕๔ ตำบล ๔๒๗ หมู่บ้าน

อำเภอดงรีรามซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย อยู่ห่างจากสุโขทัยตามถนนสายสุโขทัย-พวานกระต่าย เป็นระยะทาง ๑๔ กิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับตำบลยางซ้าย ตำบลบ้านกล้วย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย ทิศใต้ติดต่อกับตำบลหนองปลา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลวังกะแมก ตำบลหนองหัววัว อำเภอพวานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัด-

^๑ ตรี อมาตยกุล เมืองทองของไทย หน้า ๑.

^๒ คณะประมวลสำเนา เที่ยวทั่วเมืองไทย หน้า ๒๗๗ - ๒๗๘.

พิษณุโลก กับตำบลทาลวน อำเภอองไทรลราช และตำบลปากพระ อำเภอเมืองสุโขทัย^๑
อำเภอศรีรีมาศแบ่งออกเป็น ๕ ตำบล ๔๖ หมู่บ้าน

สุวณิช เทพไตรรัตน์ นายอำเภอศรีรีมาศ ได้สั่งให้ เกิน ไชยเจริญชน สอบสวน
ประวัติของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอศรีรีมาศ พร้อมทั้งเก็บสถิติต่าง ๆ เสร็จสิ้นในเดือน มกราคม
พ.ศ. ๒๕๐๕ แล้วแต่งรายละเอียดยื่นเอกสารของอำเภอศรีรีมาศ ปรากฏรายละเอียดของ
ตำบลศรีรีมาศดังนี้

ตำบลศรีรีมาศ เดิมชื่อบ้านท่าคินแดง เนื่องจากพื้นที่เดิมมีสีแดงตลอดธารน้ำ ชาว-
บ้านส่วนใหญ่เป็นราษฎรตำบลโตนด อำเภอศรีรีมาศ อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานก่อน พ.ศ. ๒๔๕๕
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ สมเด็จพระบรมราชาธิราชเสด็จไปบ้านท่าคินแดง ทรงตั้งพลับพลา
ที่ประทับขึ้นที่บ้านกระพังมะขาม และทรงเปลี่ยนชื่อบ้านท่าคินแดงเป็นศรีรีมาศ

ตำบลศรีรีมาศมีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ ๑๑๔,๐๔๐ ไร่ เป็นพื้นที่ที่เป็นภูเขาประมาณ
๔๔,๗๕๐ ไร่ เป็นที่ราบเนินสูงซึ่งเป็นป่าไม้ประมาณ ๒๓,๓๔๐ ไร่ เป็นพื้นที่นา สวน ไร่
ประมาณ ๒๑,๐๐๐ ไร่ ตำบลนี้แบ่งเป็น ๕ หมู่บ้าน มีรายละเอียดของจำนวนหลังคาเรือน
และจำนวนประชากรทั้งแสดงในตาราง ๑

เนื่องจากตำบลนี้ตั้งอยู่ใกล้กับ ภูมิประเทศโดยรอบเป็นป่าและภูเขา ทางคมนาคม
ไม่สะดวก ประกอบกับภัยจากโจรผู้ร้าย ทำให้วัฒนธรรมของตำบลค่อนข้างคงที่ ไม่สู้มีวิวัฒนา-
การเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว กวดยเหตุนี้จึงเห็นว่าเป็นตำบลที่น่าสนใจในการวิจัยทางวัฒนธรรม

นายอำเภอศรีรีมาศ เขตท้องที่อำเภอศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย หน้า ๑.

ตาราง ๑ จำนวนครัวเรือนและประชากรในตำบลศรีศรีมัท

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อบ้านในหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนประชากร
๑	หาดินแดง	หาดินแดงโนนใหญ่	๑๑๓	๖๕๖
๒	เนินประกู่	เนินประกู่กึ่งเจดีย์ โศกกระบากทุ่งนา บ้านควา	๘๔	๔๖๗
๓	หุดุมแห	หุดุมแห โนนป่าแดง	๔๕	๒๕๔
๔	น้ำพุ	น้ำพุ	๔๗	๕๓๘
๕	วังตะแบก	วังตะแบก	๕๔	๒๔๐
			๔๕๖	

ประชากรในตำบลศรีศรีมัท ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน และเลี้ยงสัตว์
สินค้าพื้นเมืองประกอบค้าขายข้าว พืชไร่ พืชสวน ผลไม้ป่า ของป่า เครื่องจักสาน และ
เครื่องปั้นดินเผา

ตำบลศรีศรีมัท มีโรงเรียนประถมศึกษา ๑ โรง คือโรงเรียนศรีศรีมัทวิทยา มีครู
ประจำ ๑๒ คน มีจำนวนนักเรียนดังแสดงในตาราง ๒

ตาราง ๒ จำนวนนักเรียนชายหญิงของโรงเรียนศรีศรีมัทวิทยา

ชั้นประถมที่	ชาย	หญิง	รวม
๑	๑๑๕	๑๐๖	๒๒๑
๒	๘๔	๗๗	๑๖๑
๓	๖๘	๗๔	๑๔๒
๔	๕๐	๕๑	๑๐๑

ตำบลศรีศรีมาต มีวัด ๓ วัด และสำนักสงฆ์ ๑ สำนัก ดังนี้

๑. วัดศรีศรีสุวรรณาราม บ้านโนนใหญ่ มีพระสงฆ์ ๑๗ รูป สามเณร ๒ รูป
๒. สำนักสงฆ์บ้านน้ำพุ มีพระสงฆ์จำนวน ๑ รูป สามเณร ๔ รูป

โบราณสถานในตำบล ประกอบด้วยร่องรอยของวัดร้าง ตระพัง สระต่าง ๆ และสถานพื้ดินปรากฏในวรรณกรรมพื้นเมืองดังต่อไปนี้

ร่องรอยของวัดร้างปรากฏอยู่ ๒๐ แห่ง ดังนี้

๑. วัดเมืองเพชร
๒. วัดนกนางแอ
๓. วัดตระพังเบิก
๔. วัดมะขามเตา
๕. วัดสวนลุมพินี
๖. วัดบ้านซอน
๗. วัดประตูเปลือย
๘. วัดปู่ว่า
๙. วัดนาเชิง
๑๐. วัดอวาส
๑๑. วัดทะเล
๑๒. วัดป่าคาแก
๑๓. วัดบางคำ
๑๔. วัดตระพังหักับ
๑๕. วัดโบสถ์
๑๖. วัดแม่ยา
๑๗. วัดละวาด
๑๘. วัดป่าคาน
๑๙. วัดหมอ
๒๐. วัดป่ากล้วย

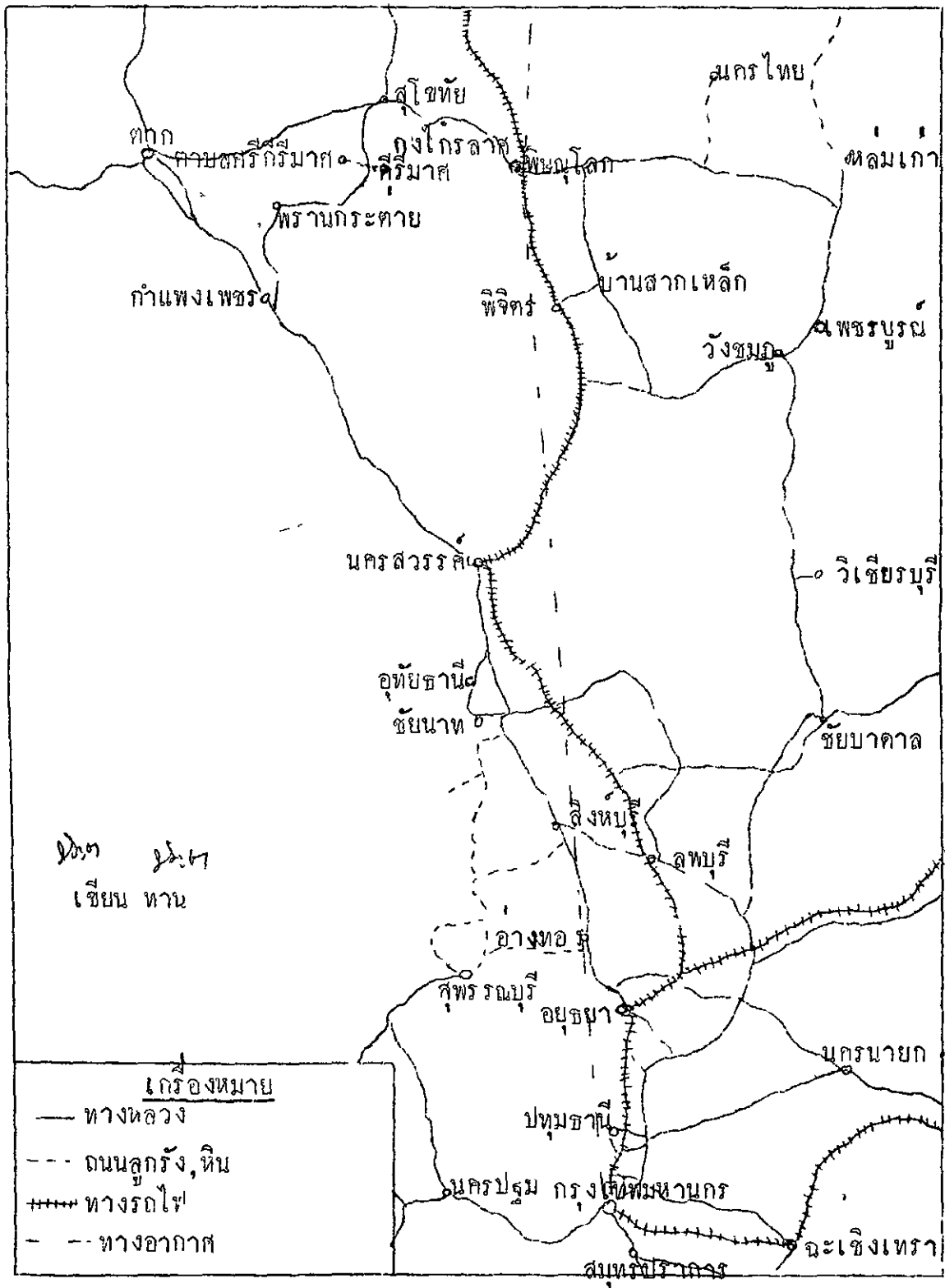
ร็องร็อยของกระพั้งและสระต่าง ๆ ปรากฏอยู่ ๑๘ แห่ง ดังนี้

๑. กระพั้งบัว
๒. กระพั้งเคาะโมง
๓. กระพั้งขาม
๔. กระพั้งน้ำขุน
๕. กระพั้งไก่อเกื้อน
๖. กระพั้งโคบ
๗. กระพั้งมะพลับ
๘. สระๆลุง
๙. สระไผ่คอม
๑๐. สระแม่ยา
๑๑. สระอโนดาต
๑๒. สระการะเกด
๑๓. สระนางคำ
๑๔. วังนายพรานล่างเหนือ

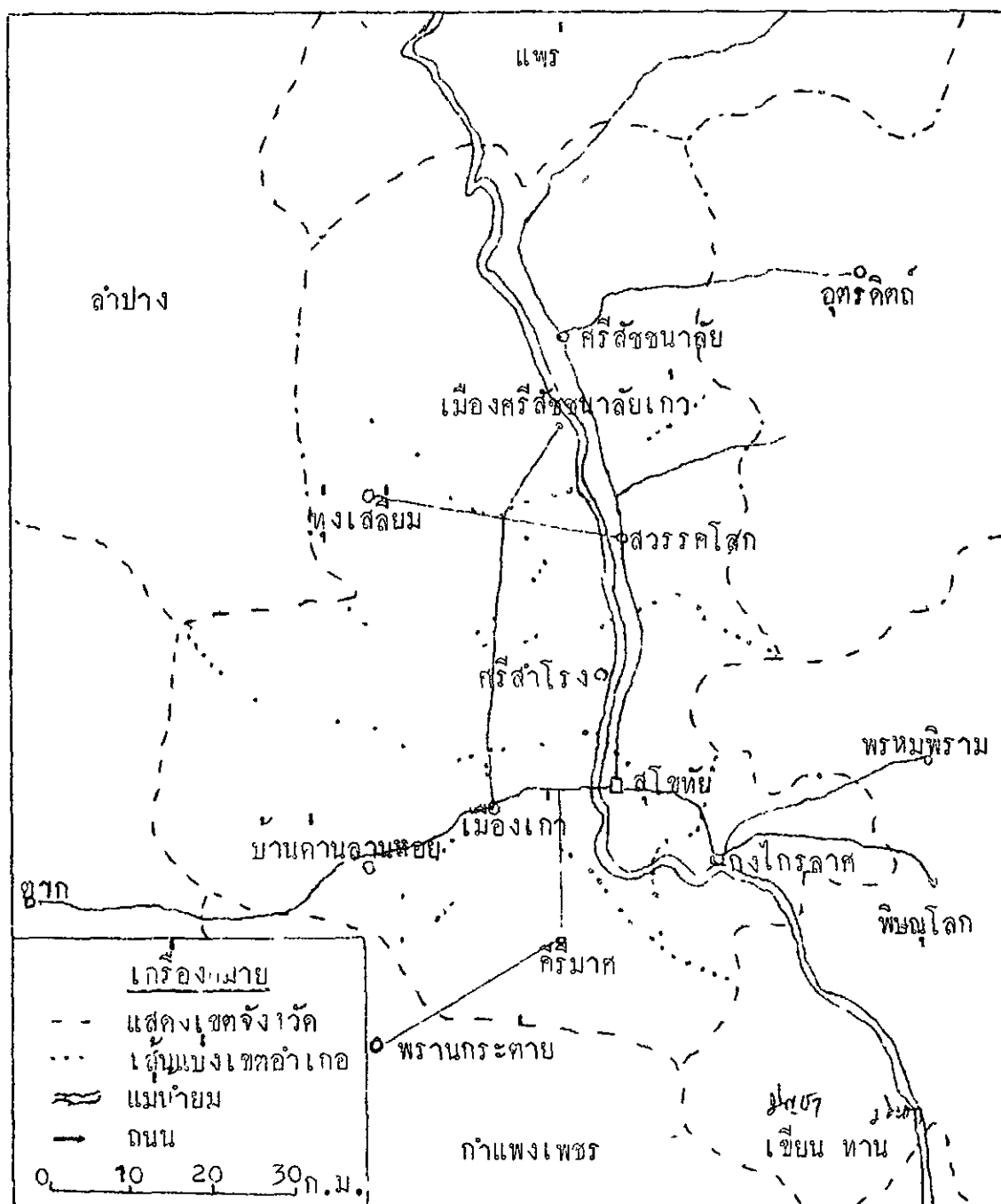
สถานที่ต่าง ๆ อันปรากฏในวรรณกรรมพื้นเมืองมี ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. สนามเมืองเก่า
๒. สนามแห่นาค
๓. สนามเกณสะกร
๔. สนามตีกลี
๕. ปลองนางนาค
๖. ถนนพระร่วง
๗. ถ้ำมเห-รภ
๘. ลานพม่าฝนดอก
๙. รอยลูกอันตะพระร่วง
๑๐. ถ้ำกระายทอง

แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมจากกรุงเทพมหานคร ถึง กำบลศรีศรีมาศ

แผนผังแสดงการแบ่งเขตอำเภอ จังหวัดสุโขทัย

043366

วิทยากร

การศึกษาค้นคว้าในสนามครั้งนี้ ได้รับความช่วยเหลือจากวิทยากรจากตำบลศรีศรีมาต ๑๕ ท่าน วิทยากรบางท่านตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลทุ่งหลวง บางท่านอยู่ตำบลโตนด อำเภอศรีมาต แต่แหล่งประกอบอาชีพของวิทยากรดังกล่าวนี้อยู่ในตำบลศรีศรีมาต รายละเอียดเกี่ยวกับวิทยากรมีดังต่อไปนี้

๑. นายเกิน ไชยเชิงรณ

เกิด พ.ศ. ๒๕๒๔ อยู่บ้านเลขที่ ๒๑๐ หมู่ ๑ ตำบลโตนด เคยเป็นครูใหญ่โรงเรียนศรีศรีมาตวิทยา ในขณะให้ขอมูนี้ นายเกินรับราชการในแผนกศึกษาธิการอำเภอศรีมาต เป็นเจ้าของฟาร์มโคนมไชยเชิงรณ เคยได้รับพระราชทานววัพันธุ์จัตราจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นายเกินเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านเป็นอันมาก กับทั้งเป็นที่ไว้วางใจของทางราชการ นายเกินได้อุทิศที่ดินของตนให้แก่ทางราชการ เพื่อสร้างสนามบินและโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ นายเกินให้ความช่วยเหลือในการเก็บขอมูครั้งนี้ ทั้งในการเป็นวิทยากรและการติดต่อกับวิทยากรทุกคน

๒. นายคำ บุตรนุช

เกิด พ.ศ. ๒๕๔๒ อยู่บ้านเลขที่ ๘๓ หมู่ ๑ บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาต ประกอบอาชีพทำไร่ เคยเรียนหนังสือจนตามพี่ นายคำไม่ชอบเล่นกีตาร์ให้ยูโดทั้งนัก

๓. นายคำ โมเฟื่อง

เกิด พ.ศ. ๒๕๓๑ อยู่บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ ๒ บ้านเนินประดู่ ตำบลศรีศรีมาต ประกอบอาชีพทำไร่ นายคำเล่าเรื่องโค่นลายชนิด ทั้งนิทานเรื่องสัตว์และมุขตลก

๔. นายจอย กองสี

เกิด พ.ศ. ๒๕๔๓ อยู่บ้านเลขที่ ๑๒๔ หมู่ ๓ ตำบลโตนด เคยอยู่ที่ตำบลศรีศรีมาต ได้รับอุบัติเหตุจากการไล่ตอนกระบือทำให้ตามอกทั้งสองข้าง นายจอยมีความสามารถในการเล่าเรื่องมาก ทำให้ผู้ฟังตั้งใจฟังด้วยความสนุกสนาน

๕. พระภิกษุแจ่ม ปานเกิด

เกิด พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นพระภิกษุเจ้าพรรษาที่วัดศรีศรีสุวรรณาราม บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาต พระภิกษุแจ่มบวชมาเป็นเวลา ๑๖ พรรษา มีความสามารถในการอ่านภาษาขอมเป็นอย่างดี

๖. นายเพชร น้อยคำ

เกิด พ.ศ. ๒๔๕๙ อยู่บ้านเลขที่ ๓๖ หมู่ ๑ บ้านเนินประดู่ ตำบลศรีศรีมาศ ประกอบอาชีพทำไร่ นายเพชรมีความชำนาญในการเล่าเรื่องตลก เมื่อนายเพชรให้ข้อมูลโดยการเล่าเรื่องตลกนั้น มีชาวบ้านเนินประดู่มาฟังไม่ต่ำกว่าครั้งละ ๓๐ คน

๗. นายชวน น้อยคำ

เกิด พ.ศ. ๒๔๗๒ อยู่บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ ๒ บ้านเนินประดู่ ตำบลศรีศรีมาศ ประกอบอาชีพทำนา เคยบวชเป็นเวลา ๓ พรรษา ทราบเรื่องราวต่าง ๆ จากการอ่านสมุทโฆษย และฟังจากผู้ใหญ่

๘. พระครูทุเรียน กลอมปาน (วรขมโม)

เกิด พ.ศ. ๒๔๗๖ เป็นเจ้าอาวาสวัดศรีศรีสุวรรณาราม บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาศ พระครูทุเรียนบวชเป็นเวลา ๑๗ พรรษา เป็นที่นับถือของชาวตำบลศรีศรีมาศเป็นอันมาก พระครูทุเรียนได้ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นอย่างดี

๙. นายปิ่น น้อยคำ

เกิด พ.ศ. ๒๔๗๘ อยู่บ้านเลขที่ ๓๔ หมู่ ๑ บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาศ เคยประกอบอาชีพจักสาน ล่าสัตว์ อ่านหนังสือไม่ออก ในระยะที่เก็บข้อมูลนี้ชรามากแล้ว ไม่ประกอบอาชีพใด นายปิ่นฟังวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ตนเฝ้าจากสมัยที่ตนเป็นเด็ก และเล่าเรื่องต่าง ๆ ด้วยความสนุกสนานคล่องแคล่ว เป็นวิทยากรคนสำคัญคนหนึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ นายปิ่น น้อยคำถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕

๑๐. นายพุทธ บุตรนุช

เกิด พ.ศ. ๒๔๓๒ อยู่บ้านเลขที่ ๙๖ หมู่ ๑ บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาศ ประกอบอาชีพช่างไม้ เคยบวชที่วัดลาย ตำบลโคตรนาค เป็นเวลา ๖ พรรษา

๑๑. นายเพชร บุตรนุช

เกิด พ.ศ. ๒๔๓๓ อยู่บ้านเลขที่ ๖๔ หมู่ ๑ บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาศ ประกอบอาชีพแพทย์แผนโบราณ เคยบวชที่วัดลาย ตำบลโคตรนาค นาน ๓ พรรษา นายเพชรสามารถเล่าได้ไพเราะ

๑๒. นายเฒ่า น้อยกำ

เกิด พ.ศ. ๒๔๖๔ อยู่บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ ๒ บ้านเนินประดู่ ตำบลศรีศรีมาศ
ประกอบอาชีพทำไร่

๑๓. นายละมุก โพธิ์แจ้ง

เกิด พ.ศ. ๒๔๔๒ อยู่บ้านเลขที่ ๑๔๒ หมู่ ๖ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอศรีศรีมาศ เป็น
หมอขวัญของชาวตำบลศรีศรีมาศ มีความสามารถเป็นอย่างมากในการแหล่จนมีชื่อเสียงทั้งในจังหวัด
สุโขทัยและตาก นายละมุกให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจและสนุกสนาน จัดเป็นวิทยากรคนสำคัญมาก

๑๔. นางรุ่ง บุตรบุษ

เกิด พ.ศ. ๒๔๖๖ อยู่บ้านเลขที่ ๔๓ หมู่ ๑ บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาศ
ภูมิลำเนาเดิมอยู่อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบอาชีพค้าขาย หอบอ่านเรื่องจักร ๆ
วงศ์ ๆ นางรุ่งเล่าเรื่องสลับกับการหัวเราะเป็นระยะไป

๑๕. นางหัน คีวงม

เกิด พ.ศ. ๒๔๔๖ อยู่บ้านเลขที่ ๔๐ หมู่ ๑ บ้านโนนใหญ่ ตำบลศรีศรีมาศ
ประกอบอาชีพทำไร่ อ่านหนังสือไม่ออก เคยฟังเรื่องเล่าต่าง ๆ จากสามี นางหันเล่าเรื่อง
ได้คล่องแคล่วและตั้งใจเล่าเป็นอันมาก

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้วิธีการให้วิทยากรเล่าวรรณกรรมต่าง ๆ พร้อมกับบันทึก
ไว้ด้วยเครื่องบันทึกเสียง จัดบันทึกบรรยากาศในขณะเล่าบันทึกภาพวิทยากรและสถานที่ไว้ด้วยภาพ
ถ่าย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินเป็นขั้น ๆ ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับวิทยากร จากนายเกิน ไชยเชิงชน
๒. ศึกษาข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับท้องที่ตำบลศรีศรีมาต จากนายสุขวิช เทพไตรรัตน์ นายอำเภอศรีศรีมาต และจากนายเกิน ไชยเชิงชน นายสีธรรม เรืองโต ครูใหญ่โรงเรียนศรีศรีมาต และจากพระครูพุเรียน กค่อมปาน (วรณโม) เจ้าอาวาสวัดศรีศรีสุวรรณาราม
๓. สัมภาษณ์วิทยากร ครั้งที่ ๑
๔. สัมภาษณ์วิทยากร ครั้งที่ ๒
๕. บันทึกการพรรณกรรมจากวิทยากร พร้อมทั้งบันทึกบรรยากาศและภาพ
๖. สรุปรวและบันทึกภาพสถานที่ที่ปรากฏในวรรณกรรม
๗. ถ่ายเสียงที่บันทึกการพรรณกรรมเป็นลายลักษณ์อักษร

การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มกระทำเป็นระยะ ๆ ในระหว่างวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ ถึงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๑๕

การจัดกระทำกับข้อมูล

๑. จำแนกประเภทของวรรณกรรมที่รวบรวมได้เป็น นิทาน นิยาย ประวัติ แคล้วฉวีมหากาพย์และเพลง ตามหลักการอันปรากฏในวิทยานิพนธ์เรื่อง The Folk Religion of Ban Nai¹

๒. จำแนกอนุภาคที่สำคัญของวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ตามหลักการอันปรากฏในหนังสือ Folk-Index of Folk Literature²

¹ Kingkeo Attagara, op. cit., 597 pp.

² Swith Thompson, op. cit., 6 Vols.

๓. วิจัยคตินิยมในวรรณกรรม อันประกอบด้วยสุคตินิยม พุทธสังโยชน์ สุขสังโยชน์
เสรีนิยมกับความחרรนา ตามหลักการปรากฏในหนังสือวรรณกรรมจากบ้านใน๑

กิ่งแก้ว อัทธการ ล.ค. ๔๔๔ หน้า.

บทที่ ๔
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จำแนกประเภทวรรณกรรม

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้วรรณกรรมจากตำบลดงอีกริมาส ๑๒ เรื่อง จำแนกตาม
หลักการอันปรากฏในวิทยานิพนธ์เรื่อง The Folk Religion of Ban Nai ของกิ่งแก้ว
อัครดารา ดังนี้

นิทาน ๒๓ เรื่อง ประกอบด้วย

นิทานเรื่องสัตว์	๒ เรื่อง
นิทานคติ	๑๐ เรื่อง
บุชตลกแบบหยาบโหล่น	๑๖ เรื่อง
มุขตลกแบบใบเอามโหล่น	๑๔ เรื่อง
มุขตลกเรื่องไม้	๕ เรื่อง
นิทานทรงเครื่อง	๑๖ เรื่อง

นิยาย ๑๒ เรื่อง ประกอบด้วย

นิยายปรากฏการณ์ธรรมชาติ	๑ เรื่อง
นิยายเรื่องวิกลจริต	๒ เรื่อง
นิยายมุขตลก	๑๑ เรื่อง
นิยายสถานที่	๔ เรื่อง

ประวัติ ๒ เรื่อง

เพลง ๒๕ เรื่อง ประกอบด้วย

เพลงอภิปราย	๒ เรื่อง
เพลงจริยธรรม	๒ เรื่อง

แหล่เบ็คเต็ค	๑๑	เรื่อง
แหล่จากรรรคคีและนิทานทรงเครื่อง	๔	เรื่อง
แหล่ขวัญ	๑	เรื่อง
แหล่ประวัติ	๕	เรื่อง

เพลง ๒ เรื่อง

ตัวอย่างแสดงอนุภาควรรณกรรม

วรรณกรรมจากตำบลดักรัศมีมาศแบ่งตามอนุภาคของเรื่องโดยอาศัยหลักการดังปรากฏในหนังสือ

Motif-Index of Folk Literature ของสตีล ทอมป์สัน

	อนุภาค	จากวรรณกรรมเรื่อง
A 733	ลูกไก่ ๙ ตัวไปเกิดเป็นควาลูกไก่	ควาลูกไก่
B 604.1	แต่งงานกับงู	พระร่วง
D 391	งูแปลงเป็นคน	ถ้ำมเห-รกา
D 672	การหนีจากอุปสรรคขัดขวาง	พระรถเมรี
D 1470.1.14	แกวสารพันนึก	หมากับแมว
D 1765	ของวิเศษเกิดตามคำสั่ง	จันทโครพ จันทคราส
		พระร่วง
E 605.3	คนกลายเป็นเทวดา	พระเจ้าลิ้นกามาสำเร็จ
		หลวงพ่อบุญมาสำเร็จ
		บนเขาหลวง
		อภินิหารฤๅษี
		ฤๅษีสำเร็จ
F 601	เพื่อนรูปร่างประหลาด	ไอ้เสือกลอง
F 610.5.2 cf	คนมีกำลังเจ็ดข้างสาร	เจ็ดขโนง
H 326.3	ทดสอบความสามารถโดยการล่าสัตว์	สังข์ทอง

H 326.4	ทดสอบความสามารถโดยการหาปลา	สังข์ทอง
H 919.6	ยักยักแปลงบุยงให้ทำงาน	พระรถเมรี
K 443	ไต่ทรัพย์สินกวยการหลอกหลวง	ยายชีและเด็ก
K 571	หลบหนีโดยการแก่งรำวง	พระสุชน
K 1827.2	แปลงเป็นนักบวชชาย	ขอพระกลิ่น
K 1837	หญิงแปลงแก่งตัวเป็นชาย	แหวหนามา
K 1956.9	ชายผู้แก่งทำเป็นผู้ฉลาดเหนือ- ทำนายดินฟ้าอากาศ ได้ถูกต้อง	พระบวชที่ไม่มีใครนับถือ
L 13.1	ลูกชายของน้องสาวคนเล็กสุดทำให้- พระราชนิหังสืบสององค์มีพระเนตรเป็นปกติ	พระรถเมรี
Q 281	ความอกตัญญูทำให้ถูกลงโทษ	ทุกขโศทุกขถาน์

กตินิยมในวรรณกรรม

วรรณกรรมทั้งหลายนั้นนอกจากจะมีผู้นำมาเล่าสู่กันฟังเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจแล้ว ยังมุ่งที่จะให้ผู้ฟังได้พิจารณาสาระที่แสดงถึงสุกตินิยมของมนุษย์อันอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม กล่าวคือ ชีวชนให้เห็นหลักศีลธรรมและจรรยาอันเป็นความเชื่อกับแนวปฏิบัติต่าง ๆ นอกจากนั้นแล้วยังมี จุดประสงค์เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้ความถึในเรื่องของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนในสิ่งที่ตน ได้พบเห็นอยู่เสมอ ผู้คนควรจะเ็นำเอาวรรณกรรมจากคำบลศรีศรีมาททั้ง ๑๒ เรื่อง มา วิเคราะห์วิจารณ์โดยสรรวม ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงคตินิยม หลักศีลธรรมและวริยวัตร ตลอดจน ทั่วความรู้ความถึความนาประการของชาวตำบลศรีศรีมาท

นิทานเรื่องสัตว์

เรื่อง "สัตว์ต้องอยู่กับมนุษย์" และ "หมากับแมว" สามารถตอบคำถามที่ว่าทำไม สัตว์จึงต้องอยู่กับมนุษย์ และทำไมสุนัขกับแมวจึงเป็นศัตรูกัน แม้ว่าคำตอบที่ได้จากการฟังนิทาน ทั้งสองเรื่องนี้จะป็นคำตอบตามจินตนาการอันเป็นไปไม่ได้ก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นความพยายาม ของคนชนบทในการตอบข้อสงสัยซึ่งเป็นอยู่ตามธรรมชาติ ในการเป็นผู้ช่างคิดช่างสังเกต และ ช่างผูกเรื่องขึ้นเพื่อตอบข้อสงสัยนั้น ๆ

นิทานคติ

นิทานคติทั้งแปดเรื่องตามที่ปรากฏในวรรณกรรมซึ่งรวบรวมมาได้แสดงให้เห็นความเชื่อ และแนวทางปฏิบัติหลายประการ เรื่อง "คนจนยังแทะจะจัน" ซึ่งเล่าโดยนายเกิน ไชยเชิงชน

แสดงแนวความเชื่อว่าบุคคลที่เคราะห์ร้าย (ด้วยผลการกระทำของตน) จะพบกับหายนะกรรม ไม่ได้โดยตลอด เรื่อง "กุนบังมียังแก่จะจน" นี้ให้เห็นว่าการไม่รู้จักการเงิน การหมกมุ่นในอบายมุขยอมทำให้นามบุญมีสติขึ้นเพื่อน ทรัพย์สินอยู่ก็หมดไป ทั้งการคบกับคนพาลยอมทำให้คนก็พลอยเป็นกนพาลไปได้

เรื่อง "ทุกข์โศกทุกขฉาน" นี้ให้เห็นจรรยาอันมนุษย์พึงยึดเป็นแนวปฏิบัติ กล่าวคือสอนให้ไม่เอารักเอาเปรียบกัน ไม่เป็นกนเณรกุณ ไม่หมกมุ่นในกามคุณ ไม่เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมอันสกปรก สอนให้พูดจาไพเราะ ไม่พูดคำหยาบ มิฉะนั้นแล้วจะเกิดทุกข์ดังที่ชายเณรกุณและมีเจตนาขายตอนองรายจนถึงกับทำให้ตนเองขายเสียชีวิต และแล้วควบบคำพูดหยาบที่ขายจึงได้รับเคราะห์กรรมถูกสุนัขกัดถึงเสียชีวิต ส่วนน้องชายพ้นขึ้นจากการขบขีตของญาติ

นิทานคติเรื่อง "วิธาคณจนกณมี" เน้นแนวทางปฏิบัติของผู้ครองเรือนว่าควรปฏิบัติต่อกับอย่างไรจึงจะถือว่าดีงามและมีคุณประโยชน์ในการครองเรือน ยกตัวอย่างให้เห็นว่าถ้าภรรยากราบเท้าสามีก่อนที่ตนจะนอนและสามีพยายามเข้าใจภรรยาแล้วจะทำให้เกิดความสุขสบายใจและความมีทรัพย์สินเงินทอง ตรงกันข้ามถ้าภรรยาลบหลู่สามีเป็นต้นว่าใส่ผ้ายากระเบน หรือผ้ายางที่ตนสวมขัดหมอนของสามีก่อนนอนก็ย่อมจะทำให้เกิดความแตกร้างในครอบครัวและนำมาซึ่งความยากจนในที่สุด ความคิดสรุปของสาระปรากฏในนิทานเรื่อง "วิธาคณจนกณมี" ก็คือให้มีความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน กับให้อภัยในความผิดพลาดของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขในการครองเรือน

เรื่อง "คนต่อนกเรือแตก" สอนว่ามนุษย์เปลี่ยนแปลงสถานใดยากแม่จะได้รับการกล่อมเกลาเพียงใดก็ตาม กล่าวคือสายบุญต่อนกตอไก่แม่จะได้รับการศึกษาโดยการบวชเรียนแล้วก็ยังไม่ถึงขั้นเสียใจได้ เป็นเหตุให้สังคมไม่ยอมรับจนต้องแยกจากครอบครัวของบิดามารดา นิทานเรื่องนี้ยังแสดงผลร้ายของการกระทำต่าง ๆ อันปรากฏจากความรอบคอบดังเช่นพรานนกนำเรือไปผูกไว้กับหางเสือโรง เป็นเหตุให้สูญเสียเรือและทรัพย์สินต่าง ๆ ความคิดสรุปของนิทานเรื่องนี้มุ่งจะแสดงให้เห็นว่านิสัยสันดานบางประการซึ่งขัดต่อกติกา

อันถึงามของสังคมเป็นสิ่งที่ควรจะซัดได้หมดไป กับทั้งเน้นในความเป็นผู้รอบคอบพิจารณา สภาพการต่าง ๆ ก่อนจะลงมือทำการใด ๆ

กตินิยมอีกประการหนึ่งคือ อาณิสต์ของความตั้งใจจริงและความเพียรพยายามดัง ปรากฏในนิทานเรื่อง "ข้อสัตย์จริง ทำจริงได้จริง" เล่าว่าภิกษุใหม่หลงสำคัญผิดคิดว่า อุบาสกผู้มาศกมาตรักตน จึงลาลึกขานอกบางพยายามให้สตรีผู้นั้นรัก ด้วยความตั้งใจจริง ประกอบกับความเพียรจึงทำให้ได้หญิงสาวอันคนนั้นหมายนาเป็นภรรยาตามต้องการ

คุณสมบัติของภรรยาที่คนนั้น ประเพณีและสังคมได้กำหนดไว้จนเป็นที่ยอมรับของแต่ละ บุคคล ชาวตำบลก็รู้ที่มาเล่าอาภรรยาที่พึงละเว้นจากหุรลักษณะประการ อันประกอบ ด้วยการละเล่นหน้าตาการทำงานของสตรีทั้งทำ การคุยอวดความบ่งมีของตน การคอยไต่สวน- คำพูดของสามี การไปจัดหาเครื่องใช้ว่าเป็นในครัวเรือนจนคอยแต่ขยับยืมผู้อื่น การทะเลาะ เบาะแว้งและนินทา การเที่ยวเตร่จนเป็นนิสัยทำให้เสียงานบ้าน การเป็นกนมมือไวใจเร็ว ตลอดจนการเก็บจกร้านจะเลยกิจการในครอบครัว หุรลักษณะดังกล่าวมาแล้วนี้ วิทยากรพูดเป็น คำกล่าวจองกันว่า "หญิงยัง ตะพั้งใหญ่ ไต่คำฉัว ยกครัวลงต่าง อ่างมาเหาะ ฉอเลาะพันบ้าน อานฝ่ามือ และถือคันชั่ง" เสนาอันจึงยกเว้นไม่ปฏิบัติดังกล่าวเป็นข้อกำหนดที่มุ่งหมายจะให้สตรี ในหมู่บ้านถือถือ จึงเห็นได้แน่ชัดว่าการเล่านิทานก็เป็นการให้การศึกษาคือ โดยเฉพาะในแง่ ของการก่อให้เกิดความงอกงามทางจิตใจ อารมณ์ และสังคม ส่วนที่ว่าความสุขซึ่งเกิดจาก การมีภรรยาดีนั้น วิทยากรกล่าวว่ามิใช่แค่ประการ คือ มีอำนาจ บัณฑิต ทรัพย์ รูปสวย สกุลสูง อายุยืน และไม่มีโรค ลักษณะของหญิงดีและความสุขดังที่แต่งไว้ในนิทานกถาเรื่อง 'หญิงตัวอย่าง'

นิทานกถาเรื่องสุกท้ายสี่ 'เด็กเลี้ยงควาย' เน้นความสำคัญของความรอบคอบ ปิฉะนั้นแล้วจะเกิดผลร้าย

วรรณกรรมที่เ็นแนวทางความเชื่อและจริยวัตรนั้น มิได้ปรากฏเฉพาะในวรรณกรรม ประเภทนิทานกถาเท่านั้น หากยังปรากฏเป็นอันมากในวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ดังจะได้ นำเสนอต่อไป

มุขตลก

มุขตลกเป็นทางออกอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นวิธีหาอิสรภาพจากกรอบของกิจวัตร และประเพณี ขาหนึ่งยังบนความจริง อีกขาหนึ่งทดลองเหยียบไปในสภาพที่แปลกออกไป เพื่อค้นสิ่งใหม่และระบายความคับข้องบางประการ^๑

วรรณกรรมจากบ้านใน ของ ดร. กิ่งแก้ว อัครถาวร แบ่งมุขตลกออกเป็น

๒ แบบ คือ

๑. มุขตลกแบบหยาบโหล มักจะชี้ให้เห็นความขัดกันระหว่างพรหมจรรย์กับ รากะวิตถารของบุคคล

๒. มุขตลกแบบไม่หยาบโหล มักชี้ให้เห็นความขัดกันระหว่างจินตนาการ กับความเป็นจริงตามธรรมชาติ ความไม่เป็นไปตามกฎแห่งกรรมและความขัดแย้งในเหตุผล กับความหมายในการใช้ภาษา ระหว่างบุคคลและส่วนรวม

มุขตลกแบบหยาบโหล

วรรณกรรมที่รวบรวมได้จากคำมอญที่รื้อมาเฉพาะประเภทมุขตลกแบบหยาบโหลนั้น มีเรื่องของการใช้ภาษาเข้ามาเพิ่มขึ้นอีกด้วย มุขตลกแบบหยาบโหลที่รวบรวมได้มีจำนวน ๕๔ เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับพรหมจรรย์ ๕ เรื่อง รากะวิตถาร ๘ เรื่อง และการใช้ภาษา ๒ เรื่อง

การคำมอญที่รื้อมาทุกฉบับถือศาสนาพุทธและให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ เป็นอย่างยิ่ง มุขตลกแบบหยาบโหลในส่วนเกี่ยวกับพรหมจรรย์นั้นมิได้เป็นเรื่องอุกฤษฏ์ พุทธศาสนาแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะมิได้ระบุว่าตาเดน ยายจีและเชอร์อันเป็นบุคคลในเรื่องนั้น เป็นสัญลักษณ์ของพุทธศาสนา หากกล่าวถึงในแง่ที่เป็นบุคคลก็จะทำให้เกิดอารมณ์ขัน

◻

ได้เท่านั้น ด้วยเหตุนี้มุขตลกนักบวชจึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาว่าผู้เลามีวิธีการเล่าอย่างไร ผู้ฟังจึงเห็นเป็นเพียงมุขตลกทั้ง ๆ ที่มหาตมาค้ำเนินในเรื่องพากษ์ไปถึงแบบของบุคคล อันเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านทั้งหลาย

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ไกรสาระกับชาวบ้านในตำบลศรีศรีมากเป็นครั้งคราวในช่วงเวลาสองปี ได้พบเห็นความเคารพนับถืออันสูงส่งที่ชาวศรีศรีมากมีต่อพระสงฆ์ ซึ่งถือว่าเป็นปูชนียบุคคลสูงสุด แกะทะเกี่ยวกับก็มีการเล่าเรื่องมุขตลกนักบวชอยู่เสมอ สภาพการณ์เช่นนี้ย่อมแสดงถึงว่านักบวชในศาสนาพุทธกับนักบวชในนิทานเป็นบุคคลต่างแบบกัน กล่าวคือนักบวชในนิทานเกิดขึ้นจากจินตนาการและเป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ฟังทั้งหลายว่ามีใจสั่งตามหลักพุทธศาสนา

เพื่อให้เรื่องสมจริงมุขตลกนักบวชทั้งหลายจึงเล่ากันโดยกำหนดสถานที่ขึ้นแต่สถานที่นั้น ๆ จะมีจริงหรือไม่เรามิได้คำนึงถึง

มุขตลกแบบหยาบโลนมุ่งให้ความสนุกสนานในแง่ตลกขบขัน แต่ก็มักแฝงอยู่เสมอถึงเรื่อง "ยายซีและเด็ก" ในตอนต้นเจ้าพฤติกรรมที่หยาบโลนแต่ในตอนที่เล่าแสดงให้เห็นว่าความหลอกลวงนั้นย่อมให้ร้ายแด่ตน ยายซีตามที่ปรากฏในเรื่องแม้ว่าจะได้ชัยชนะโดยไร้กลอุบายคงเห็ดจากเด็กก็ตาม ในที่สุดก็ร้ายแพ่แก่ตาเถรผู้พบเห็นเหตุการณ์อันมิชอบของยายซีโดยตลอด

การกระทำสิ่งมิชอบนั้น แม้ว่าจะพยายามชวนเร้นแล้วก็ตามมักจะมีผู้พบเห็นเสมอ ดังนั้นในเรื่องที่ตาเถรและยายซีเสกสังวาลกันที่คนโท และเรื่อง "คนติดเห็นอสูรตน" นิทานเหล่านี้แฝงคตินิยมที่ว่าความรอบคอบนั้นถึงแม้จะเป็นคุณธรรมที่ถือก็ตาม หากนำมาใช้ร่วมกับเจตนารมณ์ไปบริสุทธิ์แล้วละก็ย่อมจะไม่บริสุทธิ์ไปตามเจตนารมณ์นั้น

นอกจากพฤติกรรมด้านราคะ โดยตรงแล้ว ความเข้าใจผิดในคำพูดก็เป็นจุดสำคัญในมุขตลกแบบหยาบโลนด้วย เห็นได้จากเรื่อง "ตาเถรและยายซี" ขณะที่ทั้งสองกำลังเสกสังวาลกันที่คนโทซึ่งเขรป่นอยู่ ยายซีเห็นเงาและพยายามบอกให้ตาเถรรู้ตัว แต่คำว่าเงร ที่ยายซีบอกแก่ตาเถรด้วยความตกใจนั้นตาเถรได้ยินเป็น เนน ทำให้ไม่รู้ว่าความหมายตาม

ที่ขายก็กองการบอก อีกเรื่องหนึ่งคือ "คนจีนเข้าเมืองไทยใหม่ ๆ" ภรรยาของชาวจีน
ผู้เข้าเมืองไทยใหม่ ๆ พาสามีไปอาบน้ำ เมื่อเกิดอุบัติเหตุตอนภรรยาข้ามสะพานหล่นกั
อุทานว่า "ผีตกน้ำ" ชาวจีนผู้นั้นฟังคำว่า ผี ไม่ค่อยจะเข้าใจเป็นอย่างอื่น ส่วนเรื่อง
"ลูกสาวจีน" ปรากฏว่าการเลี่ยนเสียงชาวต่างชาติยอมทำให้เกิดคำสื่อความหมายไป
ในทางหยาบโจน

มุขตลกแบบหยาบโจนบางเรื่องให้แนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของชนเจ้าปัญญา
เช่นในเรื่อง "ทำหนัง" หญิงสาวสามารถเอาชนะนายหนุ่มซึ่งปฏิเสธความจริงเกี่ยวกับ
อวัยวะสืบพันธุ์ของตนได้ควยวิธีการอันแยบยล

ความรอบคอบ ความไม่อยู่ใต้อำนาจโทสจริต โมหจริต เป็นคุณสมบัติอันพึงปรารถนา
ด้วยเหตุนี้เองมุขตลกหลายเรื่องจึงกล่าวถึงประโยชน์ของคู่สมรสที่ดั่งกลสาวแล้ว เรื่อง
"เมื่ออวัยวะหลุดได้" เน้นให้เห็นความสำคัญของการวางแผนงานและ
การปฏิบัติงาน ซึ่งให้เห็นว่าถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็น
อย่างใดแล้วก็ตาม แต่หากขาดความรอบคอบขาดการพิจารณาแล้วก็จะมีผลให้การปฏิบัติ
งานล้มเหลวไปได้ วรรณกรรมเรื่อง "โคไพร" แสดงให้เห็นว่าความไม่รอบคอบ และ
การไร้การพุดโดยไม่มีพิจารณาไว้ก่อนเป็นผลให้ชายผู้โคไพรเสียอวัยวะสืบพันธุ์ไปทั้ง ๆ ที่ตน
ควรจะโคสิ่งประเสริฐอื่น ๆ จากการขอพร บางเรื่องแสดงความรู้วชาญซึ่งเกิดจาก
ความไม่รอบคอบ เช่นเรื่อง "ชายเจ้าชู" ชายเจ้าชูกล่าวปากแซกแล้วเข้าใจว่าเป็น
อวัยวะสืบพันธุ์ของหญิงที่ตนขึ้นไปเบี่ยงทำให้เกิดความเข้าใจผิดและสับสนกันทั้งสองฝ่าย

โทสจริตเป็นบ่อเกิดของความหุนหันพลันแล่นสร้างการเสียหายแก่ผู้กระทำและ
ผู้เกี่ยวข้อง เช่นเรื่อง "ผิวเปียไม่ปิ้ง" ชายผู้เป็นสามีโกรธที่ถูกภรรยาบอกว่าจึงตัดอวัยวะ
สืบพันธุ์ของตนออก หลังจากนั้นทั้งสามีและภรณานั้นเองไม่สบายใจ

เป็นที่น่าสังเกตว่าถึงแม้ในทหรรษาแบบหยาบโจนจะประกอบด้วยคำหยาบก็ตาม
บางเรื่องก็สอนให้ละเว้นจากการไร้การพุด การให้ทุกคนพูดเพราะหวังเป็นมงคล
มุขตลกเรื่อง "นิทานสนุก" เล่าถึงสามีภรรยาซึ่งพูดเป็นมงคล รักนากำสัตย์ จึงได้ธำมด

ก็เงินทองจากการยิงถนัดโพ ทางจากสามีภรรยาอีกคนหนึ่งซึ่งชอบพูดกำสรวลสาบานและแข่งคำกันเสมอ เมื่อไปยังถนัดโพบ้างกลับไค้อ้วยะสืบพันธุ์ของบุตรเพกบาแทนเงินทอง สำหรับเรื่อง "ไค้อ้วยะ" ก็แสดงสาระสำคัญแนวเดียวกันนี้ สรุปว่าชาวกำลักรีกี่รืมาถนัดโพนั้นทานแบบหยาบโตนสอนคนให้เห็นโทษของการพูดหยาบควย

ความเชื่อถืออีกประการหนึ่งอันปรากฏในมุขตกแบบหยาบโตนก็คือสิ่งใดที่เป็นผลของความไม่ดีไม่งาม สิ่งนั้นย่อมจะทำให้เกิดความเป็นมงคลมิได้เลย ดังปรากฏในเรื่อง "โยนีมีเสน่ห์" ปลาอันไคมาจากของกับหญิงหนึ่งนั้น เมื่อขยายพันธุ์ออกไปก็สร้างควมวุ่นวายขึ้นในหมู่ของผู้บริโภค

มุขตกแบบไม่หยาบโตน

มุขตกแบบไม่หยาบโตนประกอบด้วยเรื่องโมซึ่งแสดงความสามารถอันประหลาดนิตรกรรมชาติ มีเรื่อง "เจ้าควโนง" ซึ่งกล่าวถึงความแข็งแรงกับการรับประทานอาหารได้มากผิดปกติของตัวเอกในเรื่องจนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่น่าขบขัน

เรื่อง "ซ้อจนเวอ" แสดงถึงการที่มนุษย์รับความเจ็บปวดประการแล้วน่านำปฏิบัติโดยมิได้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองเป็นเหตุให้เกิดความวิบัติต่างๆ ชายกำพร้าสี่คนเชื่อถือคำที่อาจารย์สอนว่าจะทำอะไรก็ตามกันอย่าไปขัดกันก็เลยทำอะไรตามกันไปหมด ไม่มีการพิจารณา เมื่อเพื่อนคนหนึ่งตายลงมีกลิ่นเหม็นและเพื่อนอีกคนหนึ่งลงบิว่าผู้ที่ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นเป็นกนตายแล้ว ทุกคนก็เชื่อตามแม่คนที่ตายลงเอง ทั้งนี้เพราะการยึดถือปฏิบัติตามคำของอาจารย์โดยไม่ไคถูกถึงสภาพเป็นจริง นิทานนี้แฝงคติไว้ว่าก่อนจะยึดถืออะไรควรพิจารณาให้ถ่องแท้ให้เป็นเพียงการทำตามกันหรือตามครูสั่ง สมดังพุทธวจนะในพระธรรมบท การแสวงหาข้อหนึ่งที่ว่าอย่าเชื่อโดยดีว่าสมณะนี้เป็นครูของเรา

นอกจากนี้แล้วนิทานหรณแบบไม่หยาบโตนยังประกอบด้วยเรื่องซึ่งแสดงถึงการที่บุคคลไม่กระหนกในคตินิยมและวอดมนุตินางสังคม นับเป็นการขัดแย้งระหว่างเหตุผลส่วนตัวและส่วนรวม บางครั้งก็กระทบกระทั่งจนถึงส่วนรวม บางครั้งก็มีผลเสียหายเฉพาะตน

เช่นเรื่อง "พระในกรุงกับพระบ้านนอก" พระในเป็องไม่เคยฉันท่อนมาก่อนเมื่อมีผู้นำอ้อย
 กวนมาประเคนก็เลยฉันท่อนอ้อยเข้าไปถวาย ส่วนพระใบระบาทไม่รู้จักผลของศีกว่าเป็นของ
 คาวจึงฉันท่อนรวมกับอาหารคาว

มุขตอกชาวชนบทเรื่อง "ลูกแมงลักเมืองเหนือ" แสดงให้เห็นว่าการที่เราจะทำ
 อะไรตามอย่างผู้อื่นนั้น ถ้าเราเอาอย่างโดยไม่คิดกับาตรมรชาติอันแท้จริงของสิ่งที่จะเอา
 อย่างแล้วก็จะยอมจะทำให้เกิดโทษก็ไม่ใช่แล้วที่ตนปรารถนา เรื่องกล่าวถึงสาวคนหนึ่ง
 เพยกินลูกแมงลักใส่น้ำกะทิในภาคกลางเมื่อกลับไปที่เมืองเหนือก็อยากจะทำกินอีก แต่ด้วยเหตุ
 ที่ไม่รู้จักและมีใครก็บอกลูกแมงลักมาก่อนจึงใส่ไข่มกนและไขกลางคกกับน้ำกะทิ

การศึกษาค้นคว้าสิ่งต่าง ๆ ให้ถ่องแท้เป็นคุณสมบัติที่ควรยกย่อง เรื่อง "จีนหัวหาย"
 แสดงว่าการมองสิ่งต่าง ๆ เฉพาะส่วนย่อย ไม่มองให้ตลอดทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้
 แล้วว่าคนจีนที่ถูกเด็กกัดคอดมเปื่อยอกไปอาจจะจำที่ระบะของตนเองได้เพราะคนจีนนั้นให้ความ
 สำคัญแก่ผมมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่ผมเป็นเพียงส่วนประกอบส่วนหนึ่งของที่ระบะเท่านั้น
 มุขตอกนักบวชเรื่อง "หลวงคารูป" ให้กตัญญูของเดียวกัน เพราะความไม่พิจารณาสิ่ง
 ต่าง ๆ ให้ถ่องแท้หลวงคารูปจึงถูกหอกให้หอกไปมีขยาตกจากคอก มีหน้าซำยังถูกหลอก
 ให้หลวงพุกกระปือเป็น ๆ เพื่อจะนำเครื่องไปมาฉันท่อนอีกด้วย

นิทานบางเรื่องอ้างเหตุผลตามหลักตรรกที่ว่า แร้งเป็นสัตว์ที่บินได้ เมื่อเข้าไป
 อยู่ในท้องช้างตาย แล้วช่วยกันกระพือปีก ช้างก็ขลอลอยได้ อีกกรณีหนึ่งเล่าถึงสุนัข
 ดินปืน เมื่อดินปืนติดไฟขึ้นสุนัขก็วิ่งลวไปในอากาศ

เรื่องพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงมีโอรสองค์หนึ่งชื่อ "เจ้าฟ้ากรมพระยา"
 คนตัวเล็ก ๆ กะโหลกโหลก ด้ให้เห็นความไม่เป็นไปตามกฎแห่งกรรม จากการรวบรวม
 วรรณกรรมครั้งนั้นได้นิทานปรเภทนี้สามเรื่องคือ "ชีเกียจหมอนกั้ว" "ชีเกียจโคเค" และ "ไคคโคไคกรง"

โครงสร้างอีกประการหนึ่งของมุกตลกแบบไทยยาบโชนก็คือความขัดกันระหว่าง เหตุผลตามแบบของสังคมและเจตนาผู้พูด รวบรวมได้สี่เรื่อง เป็นเรื่อง "กริณนุชย์" สามเรื่องแสดงการไร้สติปัญญาและไหวพริบในการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ ของตน ทำให้ตนเองตัวรอดได้ แต่ในที่สุดผู้ที่ไร้ความสามารถดังกล่าวก็ได้รับผลร้าย ตอบแทนสมเจตนารมณ์อันไข่ข้องในการไร้สติปัญญาและไหวพริบนั้น ๆ นี่ย่อมแสดงให้เห็นทัศนียภาพของสังคมชาวตำบลศรีศรีมาศได้แน่กว่า เจตนารมณ์อันไม่บริสุทธิ์นั้นแม้จะ ไร้ปัญญาและไหวพริบเป็นเครื่องกำเนินการให้ได้ดังที่ตามก้นหาได้เป็นที่ปรารถนาของสังคมไม่ ในนั้นปลายผู้ที่มีการกระทำวันมิชอบแต่ไร้ความเฉลียวฉลาดและไหวพริบก็จะคงขายแพ้แก่ ความสามารถของผู้มีเจตนารมณ์บริสุทธิ์และมีวิธีการอันชอบธรรม มุกตลกคนเจ้าปัญญาเรื่อง "ทาพนัน" ก็ให้คติและแนวคิดคล้ายกับเรื่อง "กริณนุชย์" เช่นกัน

นิทานทรงเครื่อง

นิทานทรงเครื่องมักเล่ากันในงานทำขวัญหรืองานรื่นเริง ส่วนใหญ่นำไปเล่นเป็น ลิเก ระคน เนื้อเรื่องมักเกี่ยวกับมุกตลก เหตุการณ์และบรรยากาศที่วิจิตร เหมาะกับการตกแต่งจัดฉากให้รับกับภาพพจน์^๑

การรวบรวมวรรณกรรมจากตำบลศรีศรีมาศครั้งนี้ได้นิทานทรงเครื่อง ๑๖ เรื่อง บางเรื่องได้เอามาจากมหากาพย์รามเกียรติ์ แต่เนื่องจากลีลาโวหารไม่สู้วิจิตรนักจึงจัดไว้ในนิทานทรงเครื่อง การเอานิทานทรงเครื่องนอกจากจะมีในโอกาสต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็ยังมีการเล่าให้เด็ก ๆ ฟังเพื่อให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจ เป็นที่น่าสังเกตว่านิทาน ทรงเครื่องทั้ง ๑๖ เรื่องนี้มีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกับวรรณคดีที่รวบรวมขึ้นแล้ว จากการซักถาม

วิทยากรบางคนได้นำมาเล่าเรื่องเหล่านี้มาจากการอ่านหนังสือที่พิมพ์ขึ้น ใ้แก่เราจากการเล่าต่อ ๆ กันมาดังนี้ ก๊วยเห่ก๊วยนี้เราจึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมที่บอกเล่าและที่เขียนขึ้นนั้น มีการหมุนเวียนแลกเปลี่ยนกันในเรื่องสาร อยู่เสมอ เช่น เรื่อง "สังข์ทอง" เกมที่เป็นเรื่องเล่าต่อกันมา จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ พระองค์ทรงปรับปรุงกวีนิพนธ์การประพันธ์และเพิ่มอรรถรสทางกวีจนเป็นวรรณคดี เรื่อง "ไกรทอง" ก็ได้รับการปรับปรุงทำนองเดียวกับจากกรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์ แล้วเรื่องทั้งสองนี้ก็โต้แย้งกัน โดยการเล่าต่อกันไปอีก

สำหรับ "สังข์ทอง" ส่วนที่ได้จากคำปลุกเสกมีเนื้อเรื่องแตกต่างจากสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๒ อยู่บ้างเท่า พระสังข์มีศักดิ์กับพระอินทร์ดังที่ปรากฏในวรรณคดี หากแต่ใช้การนำสงครามจนชนะพระอินทร์

เรื่อง "พระรถเมรี" รวบรวมได้สามสำนวน เป็นเรื่องที่ชาวตาบดศรีศรีมาศนิยมมากกว่าเรื่องอื่น ๆ เนื้อเรื่องเน้นถึงความกตัญญูของพระรถที่มีต่อมารดา เป็นผลให้นางอุปสรรคต่าง ๆ จนช่วยเหลื้อมารดาได้สำเร็จ ชาวบ้านผู้เป็นบิดามารดาต้องการให้บุตรธิดาได้ฟังเพื่อยึดถือเป็นข้อปฏิบัติ ส่วนบทกวีของเรื่อง "พระรถเมรี" คือเรื่อง "พระสุธน" นั้นมีเพียงสองสำนวน

นิทานทรงเครื่องแต่ละเรื่องกล่าเล่าจะแบ่งเป็นเรื่องราว บางเรื่องเป็นนิทานย่อยเล่าแทรกเข้ามาด้วย เช่น ในเรื่อง "ขอพระกลิ่น" และในเรื่อง "แก้วหน้าม้า" ซึ่งนางรุ่ง บุตรนุชเป็นผู้เล่า นิทานแต่ละเรื่องให้ภาพสเนกสนานเพลิดเพลินและกตัญญูแก่ผู้ฟัง เป็นกวีนิพนธ์นิยมในความกตัญญูกตเวทีต่อบุพการี อันปรากฏในเรื่อง "พระรถเมรี" กตัญญูในความกล้าหาญ ดังปรากฏในเรื่อง "สังข์ทอง" "พันปี" "พระรถเมรี" "ราบเกียรติ" กตัญญูในความเมตตาทั้งใจเกิดเดิวยกย่องในกิจชอบธรรมดังปรากฏในเรื่อง "พระสุธน"

นอกจากนี้งานนิทานทรงเครื่องยังเสนอแนะแนวทางความรักให้แก่ผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังยังเห็นความเป็นไปของชีวิตและจิตใจมนุษย์ เรื่อง "สังข์ทอง" แสดงให้เห็นว่าความดี-

ความงามอาจซ่อนอยู่ในรูปที่อัปลักษณ์ก็ได้ ฉะนั้นการจะตัดสินความงามของมนุษย์โดยยึดถือเอา รูปร่างที่ปรากฏแก่ตามาเป็นมาตรฐานก็ย่อมจะผิดพลาดได้ง่าย เพราะความดีความงามนั้นเป็น นามธรรมอันตัดสินได้จากการกระทำเป็นส่วนใหญ่

เรื่อง "พระรถเมรี" ทำให้เข้าใจสภาพจิตใจของมนุษย์ว่าเมื่อมีความต้องการเกิดจาก อำนารฝ่ายใดแล้ว บุคคลย่อมกระทำการร้ายใด ๆ ได้โดยไขว่คว้าถึงกวางทุกข์ยากของผู้- เกี่ยวข้องถึงกรณีที่น่างำก็แปลงปฏิบัติก่อนนางสิบสองและพระรถ ความอิจฉาริษยาเป็นธรรมชาติ ทางอารมณ์ของปุถุชน เรื่อง "แดงอ่อน" "ขอพระกลิ่น" แสดงให้เห็นว่าเมื่อใดที่มนุษย์มี- ความอิจฉาริษยากันแล้วความขุ่นอายย่อมจะเกิดขึ้น ความอิจฉาริษยาเป็นไฟอันร้อนแรงที่จะเผา ผลาญจิตของผู้ตกเป็นทาส

เรื่อง "ชาละวัน" แสดงธรรมชาติของการจองเวรกัน ชาวตำบลศรีศรีมาตเชื่อว่า ผลกรรมที่มนุษย์ใดกระทำต่อกันนั้นจะเวียนกลับมาสนองใจผู้ทำไว้รับผลกรรมนั้นท้าย ตาและยาย เลี้ยงลูกจะช่วยเหลือความรัก แต่เมื่อโตขึ้นวาระเช่นนั้นก็กินตายายผู้มีคุณแก่ตน ผลกรรมก็ทำให้ ตนถูกฆาตกรรมจนวาระนี้ ซึ่งก็คือตายายกลับชาติมาเกิด

ความแปรเปลี่ยนใจของมนุษย์เป็นธรรมชาติอันปรากฏแก่มนุษย์ทุกรูปทุกนาม นางโมรา เป็นตัวอย่างอันดีของเรื่องนี้ ดังปรากฏในเรื่อง "จันทโครพ"

นิยายปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ผู้ได้รับการศึกษาในบรรพการศึกษาศาสตร์ ย่อมจะตอบคำถามเกี่ยวกับปรากฏ- การณ์ธรรมชาติไปตามระเบียบวิธีที่การันต์ว่า เหตุคง พิสูจน์ตามจริง ส่วนคนในชนบทที่ไม่ได้ รับการปลูกฝังระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์ก็ย่อมจะตอบคำถามไปตามจินตนาการและความเชื่อซึ่งมัก มองธรรมชาติในกรอบของมุกดาจินตนาการ ดังเห็นเข้าใจถึงความเป็นมาของดาวลูกไก่ว่าคล้าย มาจากสิ่งมีชีวิต

นิยายเรื่องวิมุตต

นิยายเรื่องวิมุตตเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากคำกล่าวคือ ความคิดคำนึงและความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือสภาวะปรกติ นิยายประเภทนี้จะเล่าถึงสิ่งที่พิสูจน์ได้ยากและไม่มีใครกล้าพิสูจน์ดังปรากฏในเรื่อง "ผีป่ากินคน" และเรื่อง "ผีเจ้าป่ากลายเป็นเสือ" จุดประสงค์ของนิยายประเภทนี้ก็เพื่อจะให้คนทั้งหลายได้ทราบว่าอันตรายประเภทต่าง ๆ ซึ่งเราไม่เคยพบนั้นย่อมจะเกิดขึ้นได้เสมอ จึงไม่ควรกระทำสิ่งใดที่จกษัยความประมาทหรือละเมิดข้อห้ามของสังคม

นิยายบุคคล

นิยายบุคคลเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีแนวความคิดและที่มาทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในแง่ของประวัติดุคคคลสำคัญต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้ววรรณกรรมประเภทนี้จะตอบคำถามที่ว่าบุคคลนั้นคือใคร มีความสำคัญอย่างไรและมีการปฏิบัติอย่างไรจึงได้มีชื่อเสียงปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้

นิยายบุคคลอันรวบรวมได้จากตำลึงวิธีที่มีมา ๑๑ เรื่อง เป็นเรื่องเชิงประวัติศาสตร์ศาสนาพุทธสองเรื่อง ประวัติศาสตร์ไทยห้าเรื่อง และประวัติบุคคลสำคัญของตำลึงวิธีที่มีมาสี่เรื่อง

เรื่องเชิงประวัติศาสตร์ศาสนาพุทธก็คือเรื่อง "อยากเป็นชาติในพระพุทธศาสนา" และเรื่อง "พระอิศวรกับพระพุทธองค์"

เรื่อง "พระอิศวรกับพระพุทธองค์" เจ้าโศกนัยแพ น้อยคำ วิทยากรผู้จำเรื่องมาจากคำสั่งซึ่งนับถือศาสนาพราหมณ์ กล่าวถึงการประลองฤทธิ์กันระหว่างพระอิศวรกับพระพุทธองค์โดยมีข้อสัญญากันว่า ถ้าใครชนะก็จะได้อยู่นบนามของฝ่ายแพ้ ปรากฏว่าพระพุทธองค์ทรงชนะจึงได้ประทับบนนามของพระอิศวร ความสัพัญญา ที่วัคกรัศรีสุวรรณาราม มีหินสลักรูปพระอิศวรประทับโลก บนนามพระอิศวรของพระอิศวรมีพระพุทธรูปคิออยู่ รูปสลักนี้เป็นฝีมือช่างสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี เชื่อได้ว่าเรื่องของการประลองฤทธิ์ระหว่างพระอิศวรกับพระพุทธองค์มีคู่กันมานานกับโบราณวัตถุชิ้นนี้ ถ้าหากจะวิเคราะห์ในเชิงโบราณคดีแล้ว

กล่าวได้ว่าเคยมีการชิงความเป็นใหญ่ในระหว่างผู้นับถือพราหมณ์และพุทธ จนถึงขั้นสร้างนิยายขึ้นเพื่อให้เห็นว่าสิ่งเคารพในศาสนาของานยิ่งใหญ่อีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ทางศาสนาพราหมณ์ก็สร้างเรื่องราวว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นภาคหนึ่งของพระนารายณ์อวตาร^๑ เป็นต้น

เรื่อง "อยากเป็นญาติในพระพุทธรูปศาสนา" เดิมนั้นเป็นประวัติส่วนหนึ่งของพระเจ้าอโศกมหาราช ส่วนเรื่องเชิงประวัติศาสตร์ไทยนั้นเป็นบันทึกความจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่วิทยาการได้ฟังหรือได้อ่านมา เรื่อง "อู่" เป็นประวัติของการรบระหว่างเจ้าเมืองเชียงกับพวกเงี้ยว นายบัน น้อยคำ ผู้เล่าจามาจากการเล่าของบุคคลในรุ่นบิดาของตน

เรื่อง "พระร่วง" และ "พระร่วงพระลือ" เป็นนิยายท้องถิ่นของตำบลศรีศรีรีมาศ โดยเฉพาะองค์พระร่วงนั้น ชาวตำบลศรีศรีรีมาศเชื่อว่าประสูติที่ยอกเขาพระนารายณ์หรือเขาหลวง ซึ่งอยู่ในตำบลศรีศรีรีมาศจึงเป็นที่รู้เรื่องกันดีในหมู่บ้านทั้งหลาย พระราชพงศาวดารเหนือบางส่วนน่าจะมาจากตำบลศรีศรีรีมาศนี้เอง นิยายเรื่องนี้กล่าวพาดพิงถึงสถานที่ต่าง ๆ ในตำบลศรีศรีรีมาศ เช่น ถ้ำมเห-รก (เป็นถ้ำที่พระร่วงประสูติแต่ไม่มีรศคิดพระองค์มาด้วยจึงเรียกว่าถ้ำไม่เห็นรศ ออกเสียงเร็ว ๆ เข้ากลายเป็นถ้ำมเห-รก) ส่วนมารดาของพระร่วงนั้นตามนิยายกล่าวว่านางนาค ซึ่งมาอยู่ถ้ำมเห-รกทาง "ปล่องนางนาค" ซึ่งเป็นอุโมงค์ลึกลงไป ภายในอุโมงค์นี้มีมดมาก ยังไม่มีผู้ใดกล้าสำรวจอ้างว่าเกรงจะได้รับอันตรายจากงูใหญ่ ซึ่งอาศัยอยู่ภายในปล่องนางนาคอยู่บนยอดเขาหลวงใกล้กับถ้ำมเห-รก ยังมีสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง "พระร่วง" อีก คือ "เบิกไพร" อันเป็นลานบนเพือกเขาเช่นกัน เชื่อกันว่าพระร่วงได้รับการอุ้มชูจากยายให้พนัญ ณ ที่นี้ ส่วนสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น รอยลูกอ๊อดพระร่วง สวนคูนพินัน สระโณคต ถ้ำพระนารายณ์สี่กร ถ้ำขุนนาง สวนขวัญ นั้นจะได้กล่าวอีกครั้งหนึ่งในตอนนิยายสถานที่ บุคคลอีกคนหนึ่งในเรื่องพระร่วงก็คือพระลือซึ่งตามนิยายเล่าว่ามีกำเนิดมาจากไม้ทองหลาง แล้วพระร่วงวาจาสิทธิ์จึงให้เป็นคน

ถึงแม้ว่าเรื่องเหล่านี้จะเป็นเพียงนิยายแต่ก็มีเงื่อนไขบางประการทางประวัติศาสตร์ อันเป็นที่
น่าสนใจของนักประวัติศาสตร์ที่ประสงค์จะค้นคว้าประวัติศาสตร์ไทยโดยอาศัยนิยาย

เรื่อง "ท้าวแสนปม" และเรื่อง "มะกะโท" ตามที่ปรากฏในนิยายโดยการเล่าของ
นายเก็น ไชยเชิงชน นั้น คอนข้างจะสับสนจนเกือบจะเป็นบุคคลก่นเดียวกัน โดยเฉพาะ
"ท้าวแสนปม" อ้างว่าเรื่องเกิดในแถบเขาหลวง ภายหลังไ้มาเป็นลูกเขยของเจ้าเมือง
ส่วนเรื่อง "มะกะโท" ก็อ้างถึงสถานที่ในเขตอำเภอกีรีมาทเช่นเดียวกัน โดยเล่าว่า
มะกะโทเดินทางจากเมืองกำแพงเพชรผ่านเข้ามาสู่เมืองสุโขทัยทางด่านวังทอง บ้านมอฟ้า และ
เมืองเพชรบุรีซึ่งอยู่เชิงเขาหลวง เล่าว่าถนนพระร่วง^๑เฉพาะตอนจากสุโขทัยผ่านเชิงเขาหลวง
ไปถึงกำแพงเพชรเกิดขึ้นเพราะพระร่วงต้องการติดต่อกับมะกะโท (หรือพระเจ้าฟ้าร่วง หรือ
พระเจ้าฟ้ารั่ว หรือพระเจ้าฟ้าอัน) จึงปกครองเมืองตะนาวศรีอยู่

ในแง่ของนิยายบุคคลที่เกี่ยวกับประวัติบุคคลสำคัญของคำบลศรีกีรีมาทซึ่งมีถึงสี่เรื่องนั้น
เป็นเรื่องเล่าลือกันมา กำหนดสถานที่ไว้ชัดเจน แต่ไม่ปรากฏว่ามีหลักฐานทางประวัติศาสตร์
แต่ละเรื่องเล่าถึงผู้นำสำเร็จวิทย์าคมบนยอดเขาหลวง

^๑เฉพาะในเรื่องถนนพระร่วง ผู้รวบรวมวรรณกรรมได้มีโอกาสสอบถามจากนายพริ้งซึ่งเป็น
ชาวตำบลทุ่งหลวง อำเภอกีรีมาท จังหวัดสุโขทัย นายพริ้งเล่าว่าถนนพระร่วงก่อนที่สร้างจาก
สุโขทัยไปกำแพงเพชรนั้น พระร่วงสร้างเพื่อใช้เป็นเส้นทางไปเล่นรู้ ระหว่างเดินทางไปตาม
ถนนนี้พระร่วงอาภักย์หักถอยเป็นอาหาร เมื่อมเหสีของพระองค์ทราบเข้าจึงสาปให้ถอยเป็นพิษ
ในฤดูฝน ทั้งนี้เพื่อให้พระร่วงไปเล่นรู้ได้ไม่สะดวกทั้งปี เรื่องพระร่วงเล่นรู้^๒ในพงศาวดารโยนก
ก็กล่าวไว้ว่าพระองค์เป็นคู่กับมเหสีของพระยางำเมือง เป็นที่น่าสังเกตว่าบุคคลในประวัติศาสตร์
เมื่อปรากฏในเรื่องเล่าของชาวบ้าน จะมีบุคลิกภาพแปลกจากแบบแผนที่คุ้นเคยอยู่บ้าง

ถนนพระร่วงคิดเป็นเส้นตรง ทั้งนี้คงใช้ประโยชน์สำหรับยานเคลื่อนที่เร็ว ประโยชน์
อีกประการหนึ่งก็คือใช้เป็นพนักกันน้ำสำหรับการเกษตรกรรม

นิยายสถานที่

นิยายสถานที่ตามที่รวบรวมได้มีทั้งสิ้นแปดเรื่อง เกี่ยวกับพระร่วงห้าเรื่อง พากพิงถึงพระร่วงหนึ่งเรื่อง ไม่เกี่ยวกับพระร่วงสองเรื่อง

วรรณกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระร่วงคือเรื่อง "หนองนก" ซึ่งเป็นประวัติของบ้านหนองนก ตำบลสามพวง อำเภอศรีรีมาศ บ้านหนองนกตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับตำบลศรีรีมาศ นิยายอันเป็นที่มาของเรื่องบ้านจึงเผยแพร่มาถึงตำบลศรีรีมาศได้ นิยายอีกเรื่องหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพระร่วงคือเรื่อง "ลาพม่าลับหอก" ซึ่งกล่าวถึงสถานที่แห่งหนึ่งบนเขาหลวงมีรอยของมีกมูไปตามหินคล้ายกับเป็นรอยลับหอก ตามนิยายเล่าว่าเป็นที่ลับหอกของพม่าเมื่อพม่ายกกองทัพผ่านเขาหลวงมารบกับไทย

เรื่องที่กล่าวพากพิงถึงพระร่วงคือ "ถ้ากระต่ายทอง" สถานที่ซึ่งปรากฏในนิยายเรื่องนี้มีบ้านลำคามหรือบ้านขอนแก่นตั้งอยู่ในตำบลศรีรีมาศ และบ้านถ้ากระต่ายทองตั้งอยู่ในอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร นิยายเรื่องนี้แสดงคตินิยมของความเชื่อสัจสุจริต ความมานะพยายาม และความเมตตาการุณา ตลอดจนแสดงอันสงฆ์ของความเป็นผู้จะคงไว้ซึ่งสถาบันทางศาสนา อันเป็นหลักใจของชุมชน โดยายางยอมอดยากเพื่อตักบาตรพระได้รับผลบุญตอบแทนกล่าวคือคืนในนาซึ่งตนไถไถกลายเป็นทองคำ นอกจากนี้นิยายเรื่อง "ถ้ากระต่ายทอง" ยังแสดงให้เห็นว่ากุศลผลบุญนั้นถ้าผู้ใดทำผู้นั้นก็ย่อมได้ และเป็นของเฉพาะตน ดังปรากฏในตอนต่อไปว่าเมื่อพระร่วงให้ชนทองคำในนาของตายายไปไว้ในทอง"ระคลัง" ทองคำก็กลายเป็นก้อนดิน ทั้งนี้เพราะว่าทองคำเกิดจากน้ำของตายายมิได้เกิดจากกุศลของพระร่วง

ส่วนนิยายสถานที่อีกห้าเรื่องซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระร่วงคือเรื่อง "ถ้างู" "ทรัพย์สมบัติป่าเจ้าเกี่ยว" "สมบัติพระร่วงในภูเขาหลวง หรือภูเขาพระนารายณ์" "ถ้ามเห-รกร" "เคบตะกร้อและลูกอัลตะพระร่วง" เรื่อง "ถ้างู" เป็นนิยายกล่าวถึงถ้างูอันอยู่ในเขาพระบาท ตำบลศรีรีมาศ ถือกันว่าเป็นถ้าที่ปลาไหลพระร่วงอาศัยอยู่ จากนิยายเรื่องนี้จะเห็นว่าความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์นั้นมีมากมาย แม้จะต้องเสียทรัพย์สินเพื่อให้ใครได้เห็นก็ยอม ถึงเลวว่าตกกยอมจะความให้เป็นเหยื่อปลา กว่ความต้องการที่จะเห็นความใหญ่โตของปลาไหลพระร่วง

เรื่อง "ทรัพย์สินสมบัติที่ป่าคำเคียว" เป็นเรื่องลึกลับ คำเคียวเป็นชื่อของลำน้ำในป่า
คงคิบ ไหลผ่านสวนลุมพินีวัน เจิงเขาดวง มีผู้คนเก็บไถ่ขายเหงของทรัพย์สินในลำน้ำนี้
แต่ไม่มีผู้ใดประสบผลสำเร็จในการค้นหาทรัพย์สินมีค่าถึงกล่าว ชาวตำบลกรีกีร์มากเชื่อว่าทรัพย์สิน
สมบัติเหล่านั้นเป็นของพระร่วงเจ้า มีหญิงสาวชื่ออู่ปุกเป็นผู้ดูแล ชาวบ้านทั้งหลายต่างก็พยายาม
แสวงหาทรัพย์สินสมบัติที่คำเคียวจนถึงทุกวันนี้ ส่วนสถานที่อื่น ๆ จึงกล่าวถึงในเรื่อง "สมบัติ
พระร่วงในภูเขาดวง หรือภูเขาศระบารายณ์" ก็มี พงศกวีผู้แต่งขนาด ประชุมป่า สระ
๒๓ สระ วัด ๑๔ วัด

นิยายสถานที่เรื่อง "ถ้ำมเห-รค" "เกาะตะกร้อและลูกอ๊อดพระร่วง" เป็นวรรณ-
กรรมพื้นบ้านเพื่ออธิบายสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้องค์พระร่วงเป็นหลัก นิยายเหล่านี้กล่าวถึงว่า
การเจนนตะกร้อและวาวเป็นกึ่งภาพที่พระร่วงโปรดปรานมาก บริเวณสนามตะกร้อของพระร่วง
เป็นลานกว้างเรียกว่าวังเงิน อยู่ในหมู่บ้านเจิง ตำบลกรีกีร์มาก หลังจากเจนนตะกร้อแล้ว
พระร่วงก็เล่นวาว โดยวิ่งวาวบนแผ่นมามีบริเวณหินลาด จนถึงเขาปากคาหรือเขามอตะกั่ว
ตามนิยายเล่าว่าพระร่วงล้มลงที่นั่น ลูกอ๊อดตะกั่วกระทบกับแผ่นดินทำให้แผ่นดินเป็นรอยลึกลงไป
มีน้ำขังในรอยนั้น เชื่อกันว่าถ้าเกิดฝนแล้งก็ให้ไปวิดน้ำในรอยลูกอ๊อดตะกั่ว ฝนจะตก

วัดและสระที่วิเศษมากอ้างถึงในนิยายนี้ บางแห่งก็มีอยู่จริง ดังปรากฏตามราย-
ละเอียดในหน้า ๑๘ - ๑๙ ของปริศนาพิพนธ์ฉบับนี้

ประวัติ

การศึกษารวบรวมวรรณกรรมจากคำบลกรีกีร์มาตครั้งนี้ได้วรรณกรรมที่อยู่ในประเภทประวัติสองเรื่อง คือ "พลาจัททันต์" อันเป็นชาตกในพระพุทธานุชาตนาเรื่องหนึ่ง และเรื่อง "บ้านถ้ำกระต่ายทอง" อีกเรื่องหนึ่ง

ประวัติเรื่อง "บ้านถ้ำกระต่ายทอง" เป็นประวัติของถ้ำและประวัติของวัตถุโบราณสองชิ้น คือ เทวรูปพระนารายณ์สี่กรและรอยพระพุทธรูปปางวิษณุทั้งสองชิ้นนี้เก็บอยู่ที่เขารอยพระพุทธรูปปัจจุบันพระครูพุเรียบ วรสมุโณ นำมาประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถวัดศรีศิริสุวรรณาราม คำบลกรีกีร์มาต

ส่วนประวัติเรื่อง "พลาจัททันต์" เป็นชาตกในพระพุทธานุชาตนากล่าวถึงเมื่อพระพุทธองค์เสวยพระชาติเป็นช้าง เรื่องนี้มีคติว่าความอมาตพยาบาทจะนำมาซึ่งความเสื่อม ความทุกข์ ฉะนั้น บุคคลไม่ควรพึงร่าเริง พยาบาทจองเวรหรือเอาชนะความดีด้วยความชั่ว

แหล่ง

แหล่งเป็นวรรณกรรมซึ่งประกอบด้วยคติธรรมนานาประการถ่ายทอดด้วยท่วงทำนองอันไพเราะ ด้วยเหตุนี้จึงจัดว่าเป็นวรรณกรรมชั้นเมืองอันมีสัดปะสูง เป็นที่นิยมติดอกกันมาช้านาน เหตุที่วรรณกรรมประเภทนี้ได้อิทธิพลแก่ไพเราะเมื่อจะจบเรื่องผู้แต่งนั้นผู้แต่งมักจะลงท้ายด้วยคำว่า นั้นแล หรือนั้นแหละ หรือนั้นแหละ แลมีหลายรส หลายสาระ บางเรื่องกล่าวถึงวิถีของชีวิตในแง่ของตนกำเนิด กฎธรรมชาติและความเป็นไป แลเห็นใจถึงอุปสรรคตามความเชื่อของคนไทยผู้นับถือศาสนาพุทธ บางเรื่องเป็นแหล่งทางจริยธรรมมุ่งพิจารณาในเรื่องของความดี บางเรื่องได้แก่มากจากวรรณคดีหรือจากนิทานทรงเครื่อง

แหล่งอภิปราย ๑

แหล่งอภิปรายมีจุดมุ่งหมายที่จะแสดงวิถีของชีวิต เริ่มตั้งแต่ต้นกำเนิดของชีวิต กฎ ธรรมชาติและความเป็นไปจนจนถึงความแตกดับ อภิปรายเหล่านี้รับอิทธิพลโดยตรงจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนา การรวบรวมที่กาวรรณกรรมครั้งนี้ได้แหล่งอภิปรายสองเรื่องคือ "แหล่งเรื่องทุกข์" กับ "แหล่งเรื่องขันธหา"

"แหล่งเรื่องทุกข์" กล่าวถึงธรรมชาติของชีวิตว่าเมื่อเกิดมาแล้วก็ย่อมร่วงโรย ร่างกายอันสวยงามของมนุษย์มีไฉไลคงที่ จะแปรเปลี่ยนจากความงามเป็นความน่าเกลียดไปในที่สุด จุดประสงค์ของ "แหล่งเรื่องทุกข์" นั้นนอกจากจะอภิปรายอภิปรายแห่งหนึ่งของชีวิตแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะสอนมนุษย์ให้ยึดมั่นรูปธรรมหรือวัตรธรรม โดยเฉพาะร่างกายอันจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเป็นนักกตัญญูจะทำให้เราไม่พบความแท้จริงของชีวิตได้กับทั้งจะนำไปสู่ความเศร้าเสียใจในที่สุด

"แหล่งเรื่องขันธหา" เป็นเรื่องผสมนิทานกับหลักอภิปรายทางพุทธศาสนา เริ่มต้นโดยอ้างว่าผู้ที่มาเกิดเป็นมนุษย์นั้นย่อมมีขันธหาอันประกอบด้วย รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มาจากพระอินทร์ พระอินทร์ถามผู้ที่มาเกิดว่าจะไปเกิดเพื่ออะไร จะไปประกอบกรรมอะไรบ้าง สัตว์ที่ต้องการมาเกิดก็ให้สัตย์ว่าเมื่อตนไปเกิดเป็นมนุษย์แล้วจะสร้างสมความดี สร้างถาวรวัตถุ ในพระพุทธศาสนา พระอินทร์ก็ให้มนุษย์หันมาเกิดไฉไลดังที่สัตว์ต้องการ ก่อนที่สัตว์จะมาเกิด พระอินทร์ได้อบรมสั่งสอนให้เลือกแนวปฏิบัติในทางดีงาม พร้อมกับกำหนดอายุให้และอวยพรแก่สัตว์ทั่วกัน ความในแหล่งตอนนี้ตอบคำถามที่ว่ามนุษย์มาจากไหน เมื่อแหล่งจบความตอนนี้วิทยากรจะเสนอแนะว่า เมื่อฟังแหล่งแล้วให้คิดพิจารณาความไปด้วยนิมิตใจโดยเปล่าประโยชน์

ความต่อไปดำเนินตั้งแต่เมื่อสัตว์ลงมาเกิดในมนุษย์โลกตามกรรมของตน บางคนก็เกิดมามีอำนาจวาสนาและทรัพย์สิน บางคนก็เกิดมายากจน มีสภาวะการต่างกันไป ครั้นเกิดมาแล้ว บางคนก็ปฏิบัติตามดี เขาที่ไว้กับพระอินทร์ บางคนก็ลืมสัญญาเสียสิ้น ปฏิบัติแต่การเลวร้าย ครั้นเมื่อครบกำหนดศัญญาอายุที่พระอินทร์ให้มา มนุษย์ที่ถึงเวรก็มีอาการเจ็บป่วยและล้มตายไปในแหล่งจะกล่าวถึงการรักษาพยาบาล การสั่งเสียกันด้วยความอาลัย ตลอดจนพิธีศพ

ฝ่ายผู้ตายเมื่อตายแล้วก็ไปพบกับพญามัจจุราชผู้หนึ่งจะตัดสินให้ขึ้นสวรรค์หรือตกนรก หรือมาเกิดใหม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรรมที่ผู้ตายกระทำไว้เมื่อยังเป็นมนุษย์

ความไพเราะของเหลือภิปรัชชาอยู่ที่การได้ความรู้สึกของผู้แหล่งในทำนองเอื้อน และน้ำเสียง ผู้ฟังจะรู้สึกเคลิบเคลิ้มมีอารมณ์อ่อนไหวไปตามเนื้อเรื่อง เป็นต้นว่าจะเกิดความรู้สึก หดหู่ใจเมื่อกล่าวถึงความเจ็บไข้ของมนุษย์ รู้สึกเศร้าโศกเมื่อกล่าวถึงความตาย การพลัดพราก จากสิ่งอันเป็นที่รัก ตลอดจนเกิดความขบขันในบทเจรจาต่อรองของผู้ตายกับพญามัจจุราช

เหลือเรื่องนี้ทำให้ผู้ฟังได้คิดและเข้าใจสภาพการเป็นของชีวิตซึ่งตนเองจะต้องพบ ช่วยให้ มุคคลเบาบางจากอกุศลมูล จึงจัดว่า "เหลือเรื่องชั้นห้า" ให้ทั้งอรรถรสทางความไพเราะ และให้คุณค่าทางสติปัญญาอีกด้วย

เหลือจริยธรรม

เหลือจริยธรรมเป็นเหลือที่เสนอแนวปฏิบัติอันได้แก่นั่นกรองแล้วจากสังคมและผู้นั้นเป็นที่ยอมรับ กันทั่วไปว่าเป็นความดี การรวบรวมครั้งนี้ได้เหลือจริยธรรมสองบท คือ "เหลือศีลห้า" และ "เหลือเบญจศีล" เหลือทั้งสองบทนี้เป็นแนวปฏิบัติที่มุ่งหวังให้บุคคลทั้งหลายยึดถือ เพื่อให้เกิดความ- ประพฤติทางกาย วาจา และใจ อันจะเป็นผลให้สังคมอยู่ได้ด้วยความสุข จึงกล่าวได้ว่าราวตำลึงศรี- ราชใช้เหลือเพื่อสอนจริยธรรมด้วย

เหลือเบ็ดเตล็ด

เหลือเบ็ดเตล็ดมีจุดมุ่งหมายให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานและเกิดอารมณ์เพลิดเพลิน จึงเป็น ที่นิยมของชาวบ้านทั่วไปจึงมีอารมณ์ขันเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว เหลือเบ็ดเตล็ดที่รวบรวมได้ครั้งนี้มี ๑๑ บท ส่วนใหญ่เป็นเหลือสั้น ๆ หนักไปในเรื่องการเล่นคำแสดงปฏิภาณทางโวหาร มีน้อยบทที่แทรก สาระทางคติปฏิบัติ

"แหล่เบ็ดเตล็ด" ของนายละมุด โพธิ์แจ้ง ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขบขันได้อย่างมาก
 ทั้งนี้เนื่องด้วยแหล่มีศิลปะของการผูกเรื่องให้แปลกประหลาดแก่ใจกำแบบพื้น ๆ ทั้ง "แหล่จน"
 "แหล่เบญจกิติฉกฉก" "แหล่ฝนมีด" "แหล่พอกาปิน" กว้างก็มีอุกประสงค์เพื่อความสนุกสนานคลอเคลีย
 ส่วน "แหล่สอนหญิง" "แหล่เตือนสติหญิง" "แหล่แม่เรือนดี" เหล่านี้เป็นแหล่สั้น ๆ
 เรื่องทำนองหญิงไมตรี เชิดชูหญิงดี ตลอดจนให้ข้อเสนอนะและวางแนวทางปฏิบัติให้แก่หญิงที่
 จะมีคู่หรือหญิงแม่เรือนทั้งหลาย

การบรรยายสิ่งต่าง ๆ ที่คนได้พบเห็นมาเป็นสิ่งทีคนไทยนิยมกันมาก "แหล่ชมเครื่อง"
 ของนายเกิน ไชยเชิงจน เป็นที่รู้จักกันในหมู่ผู้ฟัง แหล่นี้จะออกชื่ออาหารต่าง ๆ ตามที่คนไทย
 นิยมบริโภคไว้ด้วย เช่นแกงเผ็ด ปลาทอด หมูหัน ยำยวน เป็นต้น

แหล่ที่ระยุกต์เนื้อเรื่องขึ้นใหม่เป็นส่วนช่วยให้คนชนบทรักประเทศชาติมาศภูมิของตน
 ตัวอย่างเช่น "แหล่ทหารไทย" และ "แหล่ปลุกใจคนรุ่นหลัง" ซึ่งเสนอแนะวิธีเป็นพลเมืองที่
 สร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติและตนเอง

แหล่จากวรรณคดีและนิทานทรงเครื่อง

แหล่จากวรรณคดีอาทิเช่นเรื่องจากวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนรวบรวมได้สองบท
 สำหรับนิทานทรงเครื่องที่นำมาแต่งแพร่หลายนั้นได้แก่เรื่อง "พระรถเมรี" มีอยู่สองบทเช่นกัน

สำนวนของ "แหล่เรื่องพระรถถวายมอราชสาส์น" โดยนายพุด บุตรนุช นั้น
 ค่อนข้างจะห้วนเพราะวิธการจำเนื้อหาที่ใช้แหล่ได้ไม่สู้แม่นยำนัก กว้างจาก"แหล่พระรถ"
 โดยนายละมุด โพธิ์แจ้ง ซึ่งเป็นหมอมหาวิชาของจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดใกล้เคียง นายละมุด
 แต่งเรื่องพระรถโดยทำนองการแหล่แบบกวีนิพนธ์หาพิน การแหล่เต็มไปด้วยกลเม็ดเด็ดพรายทั้งใน
 ด้านเนื้อหา การขยายความและการใส่ทำนอง แต่ก่อนหน้าของบทแหล่ที่นายละมุดเล่าเรื่องตาม
 สำเนียงพูดธรรมดา

บท "แหล่งเรื่องพระไวย" และ "แหล่งพิมพ์เงรแก้ว" นั้นนายละมุด โพธิ์แจ้ง เป็นผู้แต่งทั้งสองเรื่อง "แหล่งพระไวย" ไร้ทำนองเพลงกล่อมทารก มีการออกเสียงเลียนสำเนียงลาวเสียงใหม่เมื่อถึงบทสร้อย ำ และออกเสียงเลียนสำเนียงมอญเมื่อถึงบทกริมาลา ส่วนเสียงพระไวยนี้ใช้สำเนียงไทยกลาง ทำนอง "แหล่งพระไวย" มีความไพเราะมากกว่าเหลืออื่น ๆ ส่วน "แหล่งพิมพ์เงรแก้ว" นี้ใช้ทำนองเพลงกล่อมทารก

แหล่งขวัญ

แหล่งขวัญมีที่ใช้ในพิธีการต่าง ๆ เป็นต้นว่าพิธีทำขวัญภาคทำขวัญบายศรี การรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมครั้งนี้ได้แหล่งขวัญหนึ่งเรื่องคือ "แหล่งบznak" ผู้เป็นวิทยากรได้แก่นายละมุด โพธิ์แจ้ง "แหล่งบznak" เป็นการประมุขิเทศกุ่มุขที่จจะบรรพชา กล่าวว่เมื่อบรรพชาและอุปสมบทแล้วผู้เป็นภิกษุจะตวงปริภิตินอย่างไร นอกจากจะเป็นการสอนแล้ว "แหล่งบznak" ยังแนะผู้ฟังให้ยังเห็นจิตใจที่น่ป่วนของนากอีกด้วย เช่นกล่าวถึงความรู้สึกในการจากคนรัก

แหล่งประวัติ

แหล่งประวัติมุ่งจะแสดงประวัติบุคคลสำคัญ จากการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมครั้งนี้ได้แหล่งประวัติห้าเรื่อง เป็นพุทธประวัติตอนเสด็จออกบรรพชาหนึ่งเรื่อง อีกสี่เรื่องนำมาจากเวสสันดรชาดก

แหล่งพุทธประวัติที่รวบรวมได้คือ "แหล่งพระสิทธารถ" นายละมุด โพธิ์แจ้งเป็นวิทยากร แหล่งนี้เล่าพุทธประวัติโดยย่อเริ่มตั้งแต่กำเนิดพระราหุล พระสิทธัตถะทรงพิจารณาวิถีของโลก แล้วทรงตัดสินใจออกบรรพชา จนถึงตอนพระนางพิมพาพิลาปสำนวนที่ไร้ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามเนื้อเรื่องพร้อมกับตระหนักว่ เนกขัมมบารมีเป็นยอดปรารถน่ายิ่งกว่าความสุขอื่นใด

"แหล่พญาบุงทอง" กล่าวถึงสมัยเมื่อพระโศภิตศวรเสวยพระชาติเป็นนกยูง นายพรานได้ทำอุบายจับพญาบุงทองไว้ได้ ธาระของแหล่เรื่องนี้คือ กามสุขนั้นเป็นสุขอันไม่ยั่งยืนและเต็มไปด้วยสิ่งหลอกลวงอันนำมาสู่ความหายนะได้เสมอ

แหล่อีกสามเรื่องคือ "แหล่พุทธานิ" "แหล่มนก" "แหล่คนกระทุง" เป็นแหล่เด่นของกัณฑ์หาพน "แหล่พุทธานิ" เรื่องนายพุท มุตรบุตรเป็นวิทยากรนั้น น่าจะชื่อว่า "แหล่อัชุตธานิ" แต่วิทยากรเรียกชื่อพระอัชุตธานิเพี้ยนเป็นพุทธานิ ถึงแม้เนื้อเรื่องตอนนี้จะไม่สำคัญนัก วิทยากรก็พยายามจดจำ ด้วยมีความซาบซึ้งในโวหารและทำนองที่เก๋ได้ฟังมาก่อน ส่วน "แหล่มนก" และ "แหล่คนกระทุง" เรื่องนายละมุด โพธิ์แจ่งเป็นวิทยากร เนื้อหาเป็นการบรรยายธรรมชาติความงามและความน่ารักของนกชนิดต่าง ๆ โดยกำหนดให้พระอัชุตธานิเป็นผู้ชี้แจงให้ชู้รัก "แหล่คนกระทุง" แทรกสำนวนตลกเล็ก ๆ น้อย ๆ มีการเลียนเสียงเครื่องดนตรีเสียงนก ทำให้เกิดความไพเราะและขบขันในเวลาเดียวกัน จึงเป็นที่นิยมเป็นพิเศษ

"แหล่คนกระทุง" และ "แหล่มนก" ต่างก็แสดงถึงความเข้าใจและการเห็นความสวยงามตามธรรมชาติ ผู้แหล่พยายามนำธรรมชาติเหล่านั้นมาถ่ายทอดให้ผู้ฟังได้เห็นตาม ทั้งนี้ด้วยการปรับปรุงให้ไพเราะโดยการเลือกใช้คำและการใส่ทำนองที่เหมาะสม การที่มีแหล่พรรณนาความงามความน่ารักและธรรมชาติของนกถึงสองสำนวนเช่นนี้ ย่อมแสดงถึงการพยายามปรับปรุงฝีปากในการแหล่เพื่อประกวดประชันกันในบรรดานักแหล่ทั้งหลาย

เพลง

วรรณกรรมประเภทสุภาษิตที่จะนำมาวิเคราะห์วิจารณ์ไว้ในการรวบรวมวรรณกรรมครั้งนี้คือเพลงซึ่งรวบรวมมาได้สองบท คือ "เพลงบัววัง" และ "เพลงพระพิชิตร"

"เพลงบัววัง" นั้นจัดเป็นเพลงอิงผู้ให้ทำนองตะวันตก ซึ่งในที่นี้หมายถึงทำนองร้องเพลงทางตะวันตกของจังหวัดสุโขทัย อันได้แก่แถบจังหวัดตาก ผู้รวบรวมได้สอบถามผู้อยู่ในจังหวัดตากถึงทำนองดังกล่าวแล้วแต่ไม่มีผู้ใดเคยได้ยิน อย่างไรก็ตามลักษณะทำนองของ "เพลงบัววัง"

คล้ายกับเพลงโคราช ก็มักจะกลอนก็คล้ายคลึงกับ "เพลงกอม" ของโคราช ต่างกันที่ว่า "เพลงบัววัง" ลงท้ายบทด้วยเสียงสระไวยาธมยแบบกอนหัวเคี้ยว สำหรับเนื้อเพลงแสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของจิตใจสตรี เว้นนางไม่เป็นที่พึ่งที่ถ่วงงานแล้วแต่เมื่อขบชู้ก็เอาใจไปกับชู้โดยทิ้งบุตรและสามี นายเนตรผู้สามีเป็นแบบอย่างของชายห่อพระ แม้จะโกรธแค้นภรรยาที่มีอาจทิ้งลูกไปก็

שוב "เพลงพระพิจิตร" ได้เค้าเรื่องจาก "ไกรทอง" นายกำ บุตรนุช ผู้เป็นวิทยากรจำเนื้อเพลงได้เพียงเล็กน้อยทำนองเพลงคล้ายกับ "เพลงวอย" เหตุที่เรียกว่า "เพลงพระพิจิตร" นั้นคงเป็นเพราะเนื้อเรื่องอ้างว่าเหตุเกิดในเมืองพิจิตร

สรุปผลการรวบรวมศึกษาค้นคว้าอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความหมายในการรวบรวมศึกษาค้นคว้า

๑. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมจากคำบลรีศรีรีมาตไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
๒. เพื่อจำแนกอนุภาคที่สำคัญของวรรณกรรมไปข้อ ๑.
๓. เพื่อวิจยวรรณกรรมตามโลกทัศน์ของชาวคำบลรีศรีรีมาต

วิธีดำเนินการ

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ออกปฏิบัติงานที่คำบลรีศรีรีมาต อำเภอสรีรีมาต จังหวัดสุโขทัย การปฏิบัติงานกระทำเป็นระยะ ๆ ในระหว่างวันที่ ๕๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ จนถึงวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๑๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็นขั้นต่าง ๆ ขั้นแรกเป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิทยากร ขึ้นต่อมาเป็นการศึกษาข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับคำบลรีศรีรีมาต และขั้นสุดท้ายเป็นการสัมภาษณ์ เพื่อบันทึกวรรณกรรมจากวิทยากร จากนั้นเป็นกรถ่ายเสียงที่บันทึกไว้ออกเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมทั้งจำแนกประเภทวรรณกรรมตามหลักการที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์เรื่อง The Folk Religion of Ban Nai ของ กิ่งแก้ว อัครถาวร จำแนกอนุภาคของวรรณกรรมตามหลักกรในหนังสือ Motif-Index of Folk Literature โดยสตีท ทอมป์สัน และวิจยคตินิยมในวรรณกรรม อันประกอบด้วยสุคตินิยม สุขสังโยชน์ เสรีนิยมกับความพรหมตามหลักการอันปรากฏในหนังสือ วรรณกรรมจากมาโน โดยกิ่งแก้ว อัครถาวร,

สรุปผลการรวบรวมถ้อยคำคนควา

๑. วรรณกรรมที่ได้จากการรวบรวม ๑๖๒ เรื่อง จัดประเภทได้ดังนี้

นิทาน ๒๓ เรื่อง

นิยาย ๒๓ เรื่อง

ประวัติ ๒ เรื่อง

พงศาวดาร ๒๕ เรื่อง

เพลง ๒ เรื่อง

๒. ยกตัวอย่างอนุภาคจากวรรณกรรม ๑๕ อนุภาค

๓. การวิจัยวรรณกรรมจากใจทัศน์ของชาวตำบลศรีภุมมาต์ ปรากฏผลดังนี้

สุกตนิยมนับเป็นหลักใจว่า ควรจะปกครองบ้านเมืองไว้ แนวของการยึดถือปฏิบัติ

ปรากฏในวรรณกรรม ๔๐ เรื่อง แยกกล่าวตามประเภทของวรรณกรรมได้ดังนี้

สุกตนิยมนับจากนิทานเรื่องสัตว์ ๑ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากนิทานคติ ๑ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากมุขตลก ๒๒ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากนิทานตรงเคื่อง ๑ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากนิยายสถานที่ ๑ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากประวัติ ๑ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากพงศาวดาร ๒ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากเพลง ๑ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากเพลงประวัติ ๒ เรื่อง

สุกตนิยมนับจากเพลง ๑ เรื่อง

สรุปนโยบายปรากฏในมุขตลกซึ่งแสดงมุขกถาของชีวิตและสังคม ๓๕ เรื่อง อยู่ใน

มุขตลกทั้งสิ้น

ทุกข้อไขข้อชี้แจงแสดงความจริงเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม ปรากฏในนิทานเรื่องสัตว์
๑ เรื่อง นิทานกัฏ ๕ เรื่อง

อภิปรายผล

การแสวงหาความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นความต้องการวันสำคัญของมนุษย์ วิธีที่จะสนองความต้องการอย่างสะดวกสบายประการหนึ่งก็คือการฟังวรรณกรรมต่าง ๆ อย่างเพลิดเพลิน วรรณกรรมเหล่านี้หาได้ให้ความสำราญแก่ผู้ฟังอย่างเต็มที่ หากแต่ยังมีบทบาทในการชี้ให้เห็นคตินิยมของสังคม ตลอดจนแนะแนวทางปฏิบัติดังนี้

๑. ~~แนวปฏิบัติ~~ แนวปฏิบัติระหว่างสามีภรรยา ประกอบด้วยการเข้าใจกัน และการปฏิบัติต่อกันด้วยจรรยาอันถึงงาม

แนวปฏิบัติระหว่างเพื่อน ประกอบด้วยการไม่ยกตนข่มท่าน ไม่อิจฉาริษยา กัน ไม่พยายามพองเวรกันและโกรธซึ่ง

แนวปฏิบัติต่อคนทั่วไป ประกอบด้วยการแสดงเจตนารมณ์อันดีงามอย่างชัดแจ้ง เช่น การไปเร่ร่อนขอ และ การไม่ประทุษร้ายผู้อื่น

แนวปฏิบัติในการวางตัว ประกอบด้วยการไม่หมกมุ่นในอบายมุข ไม่หมกมุ่นในการเสเพลตาม พู่พาทะในสิ่งอันเป็นมัจจุ ห่างไกลจากความรอบคอบ เป็นผู้มีความพหุวิชามองสิ่งต่าง ๆ ด้วยสายตากว้างไกล รู้จักวินิจจัง และรู้จักกาของเงิน

กล่าวได้ว่า วรรณกรรมที่มีโครงสร้างในทางสุกตนิยมนั้น มีบทบาทในการผูกมาตรฐานของจริยธรรมในสังคม ซึ่งได้เห็นว่าธรรมเนียมอันชอบอยู่เสมอทุกยุคทุกสมัย

ทุกขสังขโยชน์ในวรรณกรรมจำนวนมากเรื่องเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ความจริงของชีวิตเป็นอย่างไร เจตนารมณ์และ / หรือวิธีการอันแจ่มชัด ได้ส่งผลให้เกิดการกระทำเป็นนิจนัยได้โดย การเอาใจคิดเอาเปรียบกัน การสร้างควาามทุกข์ให้แก่ผู้อื่น การอิจฉาริษยาพยายามทำลายผู้อื่น วิเคราะห์ว่าประโยชน์ที่ยั่งยืนให้แก่ผู้ใด

วรรณกรรมบรรพกาลทั้ง ๓๕ เรื่อง มีบทบาทชี้ให้เห็นถึงความตกขยับขึ้นลงอย่างเฉียบพลันให้คตินิยมต่าง ๆ ด้วย แม้แต่เรื่องที่เล่าโดยไวคำหายามโศกก็มีได้มุ่งหมายให้ผู้ฟังคิดหรือใช้คำคำซ้ำ

อภิปรายและจริยศาสตร์ตลอดจนสุนทรียะต่าง ๆ อันปรากฏในวรรณกรรมจากตำบลดักรัตนมาศ ขอบเป็นเครื่องชี้ให้เห็นจินตนาการ ความเป็นอยู่ คตินิยม และมาตรฐานทางสังคมของประชาชนในตำนานนั้น การรวบรวมลักษณะดังกล่าววรรณกรรมครั้งนี้ จึงเป็นที่หวังว่าจะช่วยเสริมความเข้าใจในเพื่อนมนุษย์ ซึ่งจะยังผลให้เกิดความรักในมนุษยชาติ อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการศึกษาในทางโภจย

ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ว่าด้วยการศึกษาเรื่องของมนุษย์และสังคมในแง่ของจิตนาการ
ความเป็นอยู่ คตินิยมและมาตรฐานทางสังคมจึงเป็นงานวิจัยที่มีประโยชน์โดยตรงต่อผู้สนใจ
ศึกษามนุษย์และต่อชาวราชการซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชน

สถาบันต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ผลิตคนไปปฏิบัติงานในการติดต่อหรือให้บริการประชาชน
ตลอดจนสถาบันที่ให้การศึกษาวงวิชาการบริสุทธิ์ ควรได้ใช้วิทยานิพนธ์ในแนวนี้เป็นหนังสือประกอบ
การค้นคว้าอ้างอิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผลิตครูทุกระดับ ควรได้นำผลวิจัยแนวนี้ไปเป็น
เครื่องมือประกอบการศึกษาวิชาวัฒนธรรมพื้นเมืองและวิชาการศึกษา บุคคลผู้ประสงค์จะทำการวิจัย
ในสาขาเดียวกันอาจใช้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นแนวเปรียบเทียบ

สำหรับผู้อ่านทั่วไปวิทยานิพนธ์แนวนี้น่าจะให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ยังผลให้
เกิดความซาบซึ้งได้ค้ำในศิลปวรรณกรรม อันเป็นมรดกส่วนหนึ่งของชาติไทยและมนุษยชาติทั้งมวล

บรรณาธิการ

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว อัครถาวร วรรณกรรมจากบ้านใน พิมพ์เนื่องในงานทำบุญอายุครบ ๕ รอบ ของ
ม.ร.ว.พรรคเรือง เกษมสันต์ อัครถาวร โรงพิมพ์กุรุสภา ๒๕๐๔, ๔๔๔ หน้า.
- กุหลาบ - มัลลิกะมาส คติชาวบ้าน โรงพิมพ์พวงพิมพ์ ๒๕๐๔, ๒๒๘ หน้า.
- กีรีมาศ, นายอำเภอ เขตท้องที่อำเภอกรีนาก จังหวัดสุโขทัย ๒๕๐๕, ๖ หน้า พิมพ์ค.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ พระราชหัตถเลขาเรื่องเสด็จประพาสลำน้ำ
มะขามเตา โรงพิมพ์พวงพิมพ์ ๒๕๐๕, ๕๐ หน้า.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ ระบะทางเสด็จประพาสมณฑลอยุธยา โรงพิมพ์
โสภณพิพรรฒธนากร ๒๕๐๐, ๒๒ หน้า.
- ตรี อมาตย์กุล เมืองทองของไทย แพร่พิทยา ๒๕๐๓, ๒๔๒ หน้า.
- เทษ มุนานาค "วิธีการทางประวัติศาสตร์" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ๔ : มีนาคม - พฤษภาคม
๒๕๐๔, หน้า ๔๖-๕๓.
- เทือก กุสุมา ณ อยุธยา "กสิชาบ้านกับวรรณคดีไทย" สื่อภาษา ๕ : ตุลาคม ๒๕๐๔,
หน้า ๓๔-๔๒.
- ประชากรกิจกรจักร (นาม มุนานาค), พระบาท พงศาวดารโยนก กลังวิทยา ๒๕๐๓, ๕๑๐ หน้า.
- ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๖ โรงพิมพ์กุรุสภา ๒๕๐๖, ๓๐๗ หน้า.
- ประมวลศาสน์, คณะ เที่ยวทั่วเมืองไทย เกษมสันต์ ๒๕๐๑, ๑๖๐ หน้า.
- แปลก ธนธิรักษ์ นิทานไทย ราวศาสน์ ๒๕๐๖, ๕๐๒ หน้า ภาพประกอบ.
- พิทยา รักตะประจิต และคณะ "ภาคนาชาบ้านในอยุธยา" วารสารสังคมศาสตร์ สถาบัน
วิจัยทางสังคมศาสตร์ ฉบับพิเศษ : กรกฎาคม ๒๕๐๔, หน้า ๒๑๔-๓๐๗.
- พิทยาลงกรณ์, กรมหมื่น นิทานเวตาล กลังวิทยา ๒๕๐๔, ๓๔๔ หน้า.
- พิรัชติ สัตว์นางกร พระจอมจักรหรือไม ไม่บอกปีพิมพ์ ๕ หน้า อัดสำเนา.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ เที่ยวเมืองพระร่วง ราชบัณฑิตยสภา ๒๔๗๑,
๒๔๒ หน้า ภาพประกอบ.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ นารายณ์สิบปางลิขิต กลังวิทยา ๒๕๐๗, ๕๖๖ หน้า.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ บทละครเรื่องรามเกียรติ์ และบ่อเกิดรามเกียรติ์ ศิลปบรรณาการ ๒๕๐๕, ๑๐๒๓ หน้า.

มโนหรานิมาต ฉบับวัดมณีมาวาส เจิงอรรดและภาคผนวก โดย สุวิงก์ พงศ์ไพบูลย์ วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา และวิทยาลัยครูสงขลา จัดพิมพ์ ๒๕๑๓, ๓๔๕ หน้า.

มโหธร (นามแฝง) "กริบบัณฑาแห่งนิทานาวาบ้าน" วิทยาสาร ๑๔ : ๔ ตุลาคม ๒๕๑๑ หน้า ๑๐-๑๑ หน้า ๘๕.

บุษกร เสงี่ยม นิทานพื้นเมือง ๑๐๐ เรื่อง นกขี้กามา ๒๕๐๕, ๔๐๓ หน้า ภาพประกอบ. ศรีศักร วัลลิโภดม "กรุงอโยธยาในประวัติศาสตร์" สังกมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับพิเศษ ๓ : มิถุนายน ๒๕๐๔, หน้า ๖๕-๘๗.

กรือมร ภาว, หลวง นิทานเรื่องพระรถเสน โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๓, ๒๔ หน้า.

กรือมร ภาว, หลวง นิทานเรื่องพระสรพดิษฐ์ โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๓, ๑๕ หน้า.

กรือมร ภาว, หลวง นิทานเรื่องพระสุมน โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๓, ๗๔ หน้า.

กรือมร ภาว, หลวง นิทานเรื่องพระสุชน โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๓, ๕๕ หน้า.

ศิลปากร, กรม ขุนนางขุนแผน โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๐๕, ๔๔๖ หน้า.

ศิลปากร, กรม นิทานาวาบ้าน ภาคที่ ๑ - ภาคที่ ๔ ศิลปบรรณาการ ๒๕๑๓, ๗๓๑ หน้า.

ศิลปากร, กรม นิทานเรื่องพระร่วง กรมศิลปากร ๒๕๐๔, ๑๖๔ หน้า.

ศิลปากร, กรม บทละครนอกกรม ๖ เรื่อง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กลังวิทยา ๒๕๐๔, ๗๑๑ หน้า.

สงวน โชติสุรัตน์ ตำนานเมืองเหนือ โอเคียนสโตร ๒๕๐๔, ๖๕๔ หน้า.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) กถาไตรศากกร กิจกษณ์พิพณีย์ ๒๕๐๗, ๒๔๗ หน้า.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) นิยายเบงกาลี เขมมบรรณกิจ ๒๕๑๐, ๔๕๖ หน้า.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) นิยายปราชญ์แห่งเตอร์ก แพรวพิทยา ๒๕๔๔, ๗๔๐ หน้า.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) เมฆอารามสุร โรงพิมพ์พระจันทร์ ๒๕๔๐, ๗๕ หน้า.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง) อาหรับราตรี เขมมบรรณกิจ ๒๕๐๓, ๔๐๐ หน้า.
 เดียร์ พันธวังษ์ กาสดนาเปรียบเทียบ ๑ แพรวพิทยา ๒๕๐๔, ๔๐๖ หน้า.
 ศวัศก์ จันทน์, น.อ. นิทานชาวไร่ องค์การการกุศล ๒๕๐๔, ๕ เดิม.
 อุนมานราชธน, พระยา กาสดนาจารย์ ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน ราชบัณฑิตยสภา ๒๕๑๐,
 ๑๓๔ หน้า.

Anuman Rajadhon, Phya, Essays on Thai Folklore, Social Science Press of Thailand, Bangkok, 1968, 383 pp.

Anuman Rajadhon, Phya, "King U-Thong of Thai Folk Tale", The Siam Society Journal, Nov. 1965, pp.37-46.

Attagara, Kingkeo, The Folk Religion of Ban Nai, Kurusapha Press, 1968, 597 pp.

Beck, Jane Choat, "Ghostlore of The British Isles and Ireland", Dissertation Abstracts, 30 No. 10. April, 1970, p.4352 A.

Dickason, David H., Introduction to Literature in English for Thai Students, Bangkok Ministry of Education, 1958, 377 pp.

Encyclopedia International, Vol. 7, New York, Grolier Inc., 1968, 20 v.

Ferris Jr., William Reynolds, "Black Folklore from the Mississippi Delta", Dissertation Abstracts, 30 No. 7 : January, 1970, p. 2923 A.

Funk and Wagnall's, Standard Dictionary of Folklore, Mythology and Legend, Supervised by Charles Earle Funk, Funk & Wagnalls, New York, 1952.

Graves, Robert, New Larousse Encyclopedia of Mythology, Pual Hamyn, New York, 1959, 500 pp.

Krull, Germaine, Tales from Siam, Robert Hale, London, 1966, 192 pp.

Morain, Gennelle Grant, "Some Implications of French Folk Literature for the Secondary Language Curriculum", Dissertation Abstracts, 29 No. 9-10 : March-April 1968, p.3056 A.

The New Book of Knowledge, Vol. 6, Grolier, New York, 1968, 558 pp.

Thompson, Stith, Lotif-Index of Folk Literature, Indiana University Press, Bloomington, 6 Vols.

Wellek, Rene, Theory of Literature, Harcourt, Brace & World, Inc., New York, 1956, 375 pp.

ประมวลวรรณกรรม

การเขียนคำต่าง ๆ ในประมวลวรรณกรรม

การเขียนคำต่าง ๆ ในประมวลวรรณกรรมมีวิธีการเฉพาะดังนี้

๑. เขียนความเสียงที่ไต่กัน ก็ได้ยึดถือตามความถูกต้องดังที่ปรากฏในพจนานุกรม เช่น กรับ ซึ่งเมื่อกล่าวกรับ บางครั้งก็เขียนเป็น กับ
๒. คำใดที่ออกเสียงวรรณยุกต์ตรี ถ้ามีรูปวรรณยุกต์ตรีกำกับ จะออกเสียงวรรณยุกต์โทก่อน แล้วจึงออกเสียงวรรณยุกต์ตรี เช่น คำว่า ลับ ในความหมายของคำว่า ลับ
๓. คำใดที่ออกเสียงวรรณยุกต์จัตวา ถ้ามีรูปวรรณยุกต์จัตวากำกับจะออกเสียงวรรณยุกต์เอกก่อน แล้วจึงออกเสียงวรรณยุกต์จัตวา เช่น คำว่า อยู่ ในความหมายของคำว่า อยู่

นิทาน

นิทาน
เรื่องสัตว์

คือดี วัชรียบอกว่า ถอย ๆ ๆ วัชรียก็ขว้างมีดเขออกถอยที่เดียว อ้านกระแทกกับอก โทษ ๆ ๆ
 หานก็บอกว่าเกิดทุกข์ ๆ ๆ ต่างคนต่างไม่เข้าใจกัน ต่างคนก็คิดไปอย่าง พระอินทร์ก็เลยไล่
 กลับมา พังเสียแล้ว ก็โลกดับมา ตั้งแต่นั้นมา วัชรีย ขว้าง เบ็ด ไก่ หาน อีกา
 นกอีเกา ก็ต้องอยู่กับมนุษย์จนถึงปัจจุบันนี้ นิทานเรื่องสัตว์ต้องอยู่กับมนุษย์ จบเพียงแค่นี้

๒๐. หมากับแมว

นายกำ โมเฟื่อง

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘

สองคนตายอยู่ในป่าก็หน้าเกือบก ก็มะม่วงนี่มะม่วงนี่ในป่านี้สุกร่วง นี่ก็เคยไปเก็บ
 เก็บทุกวัน ๆ มาทำขนมเค้ก แล้วขายก็ทองอยู่มาวัน ก็วันหนึ่งก็ตานั้นก็ไปแต่เช้ามีคเลย ไปหาไต้
 ไต้ไม่มี ตามต้นไม้ ปลูกก็ไม่ร่วง ก็เลยขึ้นชม ขึ้นไปบนต้นและก็ชมด้วย ให้อูกล ให้อูกลมัน
 หลน ก็หลนลงมากก็หลนลงมาจากมาก เขาเรามองดู เออหมูนี่มันกินหมด นี่มาหาทุกวัน ๆ ไต้
 วันนี้ ไม่ได้ นี่ก็เลยค่อย ๆ ลงมาที่ละน้อย ๆ จากต้น มะค่นมะม่วงนี้จะถึงต้นแล้ว ออ
 คุณี่หมทำไมมาอะไรมาอันหนึ่ง มาทางไต้ที่คมะม่วงนี้ จะลักหากินมะม่วงก็เลยค่อย ๆ ลงมา
 พอดี ก็เห็นตานั้นก็เขยว้างออกไปเลยก็ได้แล้วพลันก็มาดวงหนึ่ง นึกอะไรก็ได้อันนั้น เลยมะม่วง
 ไม่เอาแล้ว ไต้ก็กลัวมันก็กลัวกลับบ้านเลย ไม่บอกให้ยายบอกนี้อายบอกใครนะ นี่ได้แล้วพลันก็
 มาดวงแล้วละ นึกอะไรได้อันนั้น อ้า ยายก็ดีใจ แอ่อกเล่าให้ใครฟังไม่ได้อายยายนะบอก
 ว่าหมาตาไปหาบะม่วงแล้วมีค ก็มะม่วงขมมัน หมาก็เผลอเดินมากินมะม่วงก็เลยคายแก้วมาทิ้งไว้
 กมะม่วงไต้มา แหมมันจะสวย อายยายไปคุยให้เขาฟังแล้ว ที่นี้ชาวบ้านก็อยู่ทางใกล้กันก็ -
 เทียวเตรมาได้เห็นเขาและข้างแม่น้ำ ข้ามสะพานอะไรไม่รู้ละ คน ๆ นั้นนะ นี่ก็เลยไต่ขึ้นเข้า
 ระ ชวนพรรคพวกมาจากเขาไป ลากเขาไปแล้ว นี่ตกก็หา บายก็หาไม่รู้จักไปทางไหน เลย
 สืบไปสืบมาก โอโฮ อยู่กะกนั้น นึกหมาแมวก็เลี้ยงไว้แล้วสองตัว นี่ก็เลยถามแมวนั้นว่า
 แมวจะไปเอาแก้วแล้วมันก็ดวงที่ไต้มาขึ้นไต้ไหม มันบอกว่าได้ แมวบอกว่าได้ หมาบอกว่าได้
 เหมือนกัน เลยพากันไป ข้างน้ำข้ามหากันไปเลย พอถึงบ้านหลังบ้านนั้นก็เลยไปเป็นเพื่อนกะ
 แมวบ้านนี้ แมวตัวใหญ่เหมือนกัน ว่า บ้านหลังนั้นก็เลยไปเป็นนทเป็นเกลอ เป็นเพื่อนกันที่

สนิทคิดซื้ออีกเลยทิ้งหมาไว้ข้างบ้าน ที่นี้ก็แมวเข้าไป ที่นี้ก็เลยติดกันนะ เลย์ เอย เพื่อนกู
อยากได้ของอย่างหนึ่งจะได้ไหม บอกว่าได้ไม่เป็นไรแล้วขออะไรไม่ว่า ก็เราเป็นเพื่อน ลง-
เป็นมิตรกันแล้วก็ได้ทุกอย่าง ไหนลองบอกไปเอาอายุแก้วพลัมนี้ก็เจ้าของเอามาไว้นั้นนะ ไปเอา
มาได้ไหม บอกว่าเป็นหีบใส่ไว้นั่นหนา ไม่เป็นไร บอกว่าหนูใหญ่อยู่บนเรือนนี้มีตัวหนึ่งนะ ตัว
ยังโตก็เลยสักคิดกนจะต้องไปตามมูมฟ่า หนตัวนั้นก็ตามิดเข้าก็ออกหากิน แมวก็ตะครุบได้ เออ
ตะครุบได้เลย ทำท่าจะกักจะกินละ ไม่ให้รอกละ ที่นี้มันก็เลยอ้อนวอนบอกว่า จะเอาแล้วก็
เอาให้อย่ากินข้าพเจ้าเลย ก็ไม่กิน เลยบอกว่าให้ไปเอาแก้วพลัมนี้กินหีบไม้ที่ตูมานี้ ไปบอกให้
รูเลย นี่ก็เลยพยายามกักที่ตะนอย ๆ ไปจนรวงแก้วพลัมนี้ก็เอามาให้ได้ อ่า นี่พอได้เอาอายุ
เขาเย็นนั้นไปให้มากวย เพราะหมาอยู่บนนอกเคย ที่นี้ก็ไล่เสร็จแล้วก็พากันไป แมวนั้นก็พ้อถึงทาง
แนวก็เอาไป อายหมาเว้าหมาก็จะเอาไป ไปก็กักกันแล้วกักกัน กัดอายแมวนั้น กัดกันไป
กัดกันมา เอา แมยอบ อายหมาไป พอดีถึงแม่น้ำตะพานเตี้ย ๆ พอน้ำไหลมาเตี้ย ๆ
และที่นี้แมวกัดขึ้นมา เอ จะให้หมาเอาไปนี่ ถ้าเห็นหมาของเราลอยมานั้นจะทิ้งแก้วไว้เสีย
แล้วมันก็จะควาของเรา เพราะโหยหิวนี้ ก็ไม่ยอม หมาก็ไม่ยอม นี่ก็ไม่ยอม แมวกก็ไม่ยอม
เหมือนกัน แล้วกักแมวเอาไว้ หมาก็เอาไป ผ่านตะพานก็เดินไปได้ ถึงตะพานเองเห็นของเน่า
ลอยมา หมาวางแก้วลงในน้ำ ควาอายุของเน่านั้นเอง ทำใจละที่นี้แมวกัดใจใหญ่ว่าจะไม่ให้
เอามันก็จะเอามา ที่มีลูกนกอีกที่นี้มันไปอยู่บนต้นไม้ใหญ่ ก็เกยหากินอะไรต่อมิอะไรอยู่ ที่นี้
แม่มันก็คอย ๆ ขึ้นไป ปีกรองอยู่หงิง พอขึ้นไปถึงจับกินนกอินทรี อะไรกัน แม็ก้อ้อนวอนว่า
อย่าให้กินลูกฉันเลย จะเอาอะไรก็จะเอามาให้ ก็เลยเอา เอ ๆ ซิจับปลาตัวใหญ่ที่มีในวัง
ที่กินแก้วได้ เลยจูงอายุก็กรูแล้วก็เลยไปปลาตัวนั้นมา ไข่แก้วมาอีก อีที่นี้จะไม่ให้แมว ไม่ให้
หมาไป แล้วกักหมาที่จะเอาไป แล้วกักกันไปกักกันมา กัดกันจนแยะ ที่นี้ก็หมาเจ้าน้ำก็ถามแก้ว
วิ่งไปถึงเจ้าของกอนเลยนี่ (โอ) เลยเจ้าของก็ถามว่า เป็นใจละแก้วได้ไหม บอกได้ว่างั้น
อายแมวละ อายแมวยูปร่างดังให้มาก่อน ที่นี้อายแมวกก็เดินโซซัดโซเซมาหาเจ้าของ ก็มีแต่
รอยเขี้ยวรอยอะไรหมด เคยได้ถามขึ้น เป็นใจอายแมว ทำไมมาจริง บอกว่า โอ หมา
กัดเสียยับเสียย่อยแล้ว เวลาคจะขำน้ำจะไม่ให้มันมามันก็จะเอามา ถึงแม่น้ำเตี้ย ๆ เห็นหมา
เน่า อ่า ของเน่าลอยมา ก็ทิ้งแก้วไปเสีย ถึงก็เอามาได้ขนาดนี้ หมานั้นก็กัดเสียจนไม่มีอะไร

ดีแล้ว นี่เจ้าของก็พิจารณาตรองดูว่า อ้อ ใครจะผิดใครจะถูก ก็เลยทะหมาลงใต้ถุน
เอาแมวไว้นบนเรือนครับ

นิทานคติ

๓. กนจนยังแตะจะจัน

นายเกิน ไชยเวียงชน

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ไคยีนโบราณเล่าต่อ ๆ กันมา ก็ไม่ทราบว่าใครเป็นต้นเรื่องคันตอสร้างจัน คือ
คือมีกนจนคนหนึ่งมีแคนนางกาตัวและมีคโหมหนึ่ง หากินตามวัดตามวา ลูกเมียก็ไม่มี วันหนึ่งก็
มาหาหมอดู หมอดูก็กถามวัน เดือน ปี ก็ไม่รู้วันเดือนปีอะไรก็ไม่รู้เรื่อง ที่นี้หมอก็เลยอครน
ทนไม่ได้ก็ความมือเขามาถูคลายมือ เกาถูแล้วก็บอกว่าเราจันไซมัยละ อะไรไม่มีซักอย่าง พอ
แม็กก็ไม่มี (ไอ) ดยอกั้ทักว่า แคนี่จันยังกั้แตะจะจัน ที่นี้จันก็ยังแตะจะจันนะมันเป็นยังงั้ ก็ตาม
หมอ หมอก็บอกว่าแคนี่แหละจันจันก็ยังแตะจะจัน คนจันที่เหมือนแคนี่แหละ คนมีนะ कैมีรถ
มีรา มีบ้าน มีของ มีบ้านมีบ้านนอง มีกรับ้าน มีข้าวกิน ไม่อดไม่ยาก มีเงินใช้ จะ-
ไปไหนก็ขี่รถขี่รา ปีเพื่อนฝูงมากมายนี้เรียกคนมี ที่นี้คนจันเหมือนยังแคนี่ นี่แกตอไปจะจันนี้
อ่า คนนี้ก็เลยขอลาหยอกกลับไป

ที่นี้คนจันคนนี้ชื่อว่าอ๊าททางหานากมาขาย ไปซุกนากได้ลูกนากก็เอามาขาย ได้นากตาย
ก็เอาหนังขาย เช่นนี้เป็นอาวี่พ วันหนึ่งก็ไปหาซุกนากที่ลำคลองแห่งหนึ่ง (ไอ) น้ำลึกเขียว
ก็ไปพบรูนากรูใหญ่เบอเรอกั้เข้าใจว่านากรูนี้มีฝูงใหญ่ ถ้าเราซุกได้ทั้งหมดนี้ก็ถึงจะขายได้หลาย
ตั้งคั้หрок กินไปโก้หลายวัน ญายคนจันคนนี้ถึงมือซุกไป ซุกไป ซุกไป ก็ไปหาปล่อง
ก็ไปพบปล่องอยู่ข้างน้ำ เมื่อเราซุกทางนี้มันก็ทะลุนไปออกทางปล่องข้างโน้น แตะมองไปไม่มี
ใครมาอยู่ในปานะ ก็เคยยกเอาไปอุกปล่องนาก เวลาซุกมันจะไค้ไม่ออก เราจะได้จับตัว
เอามาไค้ ก็ยกเอาไปอุกปล่องนาก ก็ซุกไป ซุกไป ซุกไป ซักจวนจะถึงไค้ตัวมันก็กลัวน
ก็ทะลุนออกทางปล่อง มากก็เลยหัวไปทิมเอาฉานะ จมน้ำหายไปเลย ฉายคนนั้นก็เลยเอามีค
ขวางนาก มีคก็ถักน้ำ เวอ ก็คกลงใจว่านาก ไค้หามันข้างเอาควาเอาฉาเราไปควย ข้าง
ให้ตายมีคกลับตกล้ำน้ำหายไป

ฉายคนนี้เลยกระโคค่น้ำท่วมลงไปงมหาไม้คหาฉา อะไรก็ไม่เจอ นากก็วิ่งหายไปหมด
ผลสุดท้ายเรานี้จะหาอะไรกิน มีคก็ไม่มีฉากั้ไม่มีนุงแล้ว ที่นี้ก็ลอยคอตอไป อี ตามยดากรรม
หิวนำหิวชาว ก็กินน้ำนั้นแหละรอดตายไป ที่นี้ขณะนั้นก็ว่ายทองน้ำไปลำคลองก็เผอิญไปจ้งเรือ

เขากำลังแจวกำลังพายกันมา เรือบันทึกหม้ออีกสองคัน สองลำ (ไอ) ที่นี้ไอตัวเองก็คิดว่า ใครว่าจ้างก็เอา ก็พอดีเขาก็มีกว่าเป็นคนหาปลาลอยคออยู่ในน้ำ เขาก็เรียกว่า นา นา ขยชาเซ็นเรือไค้มัย จะให้เงิน ขยเซ็นในพอนน้ำเขี้ยวนี้เฮอะ เขาก็บอกว่าได้ ที่นี้เค้า ลอยคอเข้ามาใกล้เรือ บอกว่าทิดเมื่อคืนมาตกปลา ฉันทัดเอาบ่นำไม่มีใครเห็น ไอเจ้ากรรมใครก็ไม่รูมาฉกฉวยฉันไปนุง ฉันทไปหาบ่นำไม่เจอ ไม่รู้จะกลับบ้านยังงัย ต้องมาลอย คออยู่นี้ยะ ยิ่งรอจ้งหะว่าไกรจะมา ถ้ายังงั้นให้ผาขานงซักผืนหนึ่งเถอะ แล้วเขาจะขยเซ็น เรือไป ที่นี้เค้าก็เอาผามาให้นุง นุงเสร็จแล้วก็จ้งเรือพอนน้ำเขี้ยวไป ก็เลยเค้าก็เรียกฉันมา บนเรือ เลี้ยงข้าว เลี้ยงปลา อยากกินอะไรเอา เมื่อกินจ้งอะไรเสร็จแล้ว เค้าจะให้เงิน ก็ไม่เอา ก็เลยขอหนอขาวลูกนึ่ง ขอไปเมื่อขอไปก็หวังว่าจะเอาไปหุงข้าวกิน อะไรกิน แล้ว ขอมีดเค้าอีกเล่มหนึ่ง เค้าก็ให้มีด ให้ขานงเขาก้ให้ ที่นี้ก็ได้มีดเล่มหนึ่ง ผานุงผืนหนึ่ง หม้อ- ใบหนึ่ง ผานุงหมายจะเอาไป กลับไปที่พักเดิมอีก

ก็ไป ไปเจอณกกะหวัค ก็เลยหิวเนื้อ แขนงนกกะหวัคเถอะวะ ก็เลยเอามีดขว้าง นกกะหวัค นกกะหวัคขาดัก ไล่เอาหม้อที่ หม้อแตกเหลือกะคอ ที่นี้มีดก็หาย ที่นี้ก็ได้แต่นก กะหวัคไป กลับไปกวักไปเรื่อย เมื่อซีรดตัวก็ต้งร้อง กวัก กวัก กวัก เมื่อเซ็ดออกมันก็ หาย ที่นี้แกก็ได้แต่นกกวักแปลกประหลาดไป เมื่อแกหิวไป เด็กเลี้ยงควายก็ขอด เมื่อคุก็ นกกวักตัวนี้ก็ซีรดเด็กเลี้ยงควาย เด็กเลี้ยงควายก็ร้อง กวัก กวัก กวัก ที่นี้เด็กเลี้ยงควาย ก็เลยว้า ให้จ้งบับ ให้ให้เซ็ดซีให้หายร้อง กวัก ให้จ้งมันก็เซ็ดซีเด็กมันก็ยังร้อง กวัก กวัก กวัก ได้ เฮนี่ พอไปเมื่อชายถนนนี้ก็เที่ยวไปอีก ไปตามบ้านตามของมีดก็หาย เมื่อจ้งนกกวัก เอานกกวักบั้งกิน เมื่อนกกวักตัวนี้มีน้อศจรรย เอากินเข้าไปก็ซี แล้วเมื่อ ซีรดตรงไหน ก็ไปมีซีบักกินนกกวักหมด

ก็ไป ก็ไป ที่นี้ก็ไปขายนี้ก็อยากจะมีเมีย อยากจะได้เมีย พอเห็นสาว ๆ เขา สวย ๆ หั่งนั้นเคย เว ผู้หญิงคนนี้ เราจะพุกรักเขาก้ไม่ได้ เราคนจน เรากลางกั้น เรา แอบเข้าไปนอนกับเขาค้กัว่า พอนอนเสร็จแล้วเค้าเราไปนอนกะเค้า ก็หาความสุข กับเค้า เสร็จแล้วด่าเค้าไม่ให้เราเป็นผัวก็หนีไปอีก ที่นี้เราเป็นผัวเค้า เสร็จแล้วเราเป็น ผัวเค้าซักคืนหนึ่ง พอตกกลางคืนก็แอบเข้าไป พอเชานอนหลับก็ขึ้นทางบันได แล้วค่อย ๆ คลานไป อาศัยอยู่ข้างฝา เวดีบ้านหลังนั้นนั้นมีเตาแขวนไว้ สอง - สาม อยู่ข้างฝา กอนจะ

เขาไปในห้อง เตาแกว่งก็มันก็เดินไปเดินมาอยู่บนเชือก ที่นี้เจ้าคนจนนี้ก็มอง ๆ ค้อม ๆ ไป ก็ไปไกล ๆ เตา เตา ก็ร้องว่า พร้าว พร้าว เขาใจว่าผู้หญิงบอก กระซิบอะไรเล่า พร้าว อะไรเล่า พร้าว อะไรเล่า หูไปไกลเตา เตา ก็จับหุ้ม ขาดไปข้างหนึ่ง กระโดด เรือนหนี หนีไปอาศัยอยู่ในไร่อ้อย ก็ไปคุ เอ เขาเราขาดไปแล้วไอหา เตา นี่เอง เรา- สงสัยนึกว่าคนบอกถูกเขาบ้า ถูกเขา ที่ไหนเป็นเตา มากก็หาเราขาด ที่นี้จะเลิก ลูกเมียก็ไม่มี มันละ ที่นี้ ก็ แก้วไปเที่ยวเดินคุหุหุหุหุ หา กิน หุก็หาย ไปข้างหนึ่ง นี่เอง เรา ก็คิดว่า นี่เอง เรา นะ คนบอกบอกว่า จนแล้วยังแต่จะจัน มีดก็หาย ผ่าก็หาย หุก็หาย หนักเข้า เราจะไปยังไง ตัวหายหรือยังใจ

นิทานเรื่องนี้จบ คนเราจนยังก็แต่จะจัน เพียงแค่นี้

๔. คนมั่งมียังแต่จะจน

นายเกิน ไวยเชิงชน

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เป็นเรื่องราวทั้งแคว้นโบราณ เล่าต่อ ๆ กันมา ไม่ทราบว่าใครจะเป็นต้นตอต้น- เรื่อง หรือเป็นคนแต่งขึ้นมา ก็ไม่รู้ คือว่ามีเศรษฐีคนหนึ่ง สองคนตัวเมีย มีเงิน มีรถ มีตึก มีเงินใช้ จนมีทรัพย์สินสมบัติมากมาย มีทองคำโตเท่าลูกฟัก อย่างแสนสบายไม่จน ถ้าคนมีนะ ไม่คอยจน สองคนตัวเมียก็ไม่มี ที่นี้ครั้งหนึ่ง ตัวเมียคนนั้นชอบสบายนั่งเล่นไฟ เล่นจน เรื่องอธิบายมุขนะยากให้หะ เณ ตัวเล่นบิลเลียด เมียเล่นไฟ ตัวกินเหล้า เมียก็เล่นไฟ ปีก่อไปตัวก็เป็นคนรอบกินเหล้า ชอบเล่นการพนัน สู้กับภูธราสูบผิน เที่ยวผู้หญิง พอตัวเอง มั่งมีเงินใช้เป็นลูกกระสุนเลย เงินเท่าไรชั้น ไอ้เมียนั่งเล่นไฟ ที่นี้มาอีกครั้งหนึ่งตอนหลัง ตัวเมียคนนี้ ตัวนะเป็นโรคอัลไซเมอร์เพราะโรคตกตึก รักษาเท่าไร ๆ ก็ไม่หาย ที่นี้ตัวก็ไปส่ง โรงพยาบาลตัวก็ตาย เจยผ่าศพตัวนี้เขาทำศพอย่างอุณณาปาฬัง และก่อพระธาตุเข้าไว้ในวัดที่มีชื่อเสียงในเมืองนั้น ที่นี้ฝ่ายเมียก็เสียอกเสียใจว่าตัวนะตายจาก ก็มีชีวิตเป็นหมาย ชีวิตของเขาก็เกยเอนไผ่มากอน ที่นี้มาตัวก็ไม่มี เมียก็เฝ้าแต่เล่นไฟ เล่นไปเล่นมาใจส่มอง ใจความคิดอยู่ตลอดเวลา ผู้ชายไหนต้องการจะนอนซนก็เฝ้าเอนนอนด้วย ผู้ชายไหนชวนไปเที่ยว

ก็เที่ยวควย เพราะวิวัดเป็นหม่าย ชาก็ต้องไปอย่างนี้แหละ ที่นี้จนผู้หญิงก็สุขภาพไม่ดีก็เป็น
คนจิตสั้นเพื่อน ก็คบมาที่บ้านมาคุดทองคำสมัยสามมีเก็บเอาไว้ ทองคำนี้โตเท่าลูกฟักหนักเป็น
ร้อย ๆ กิโล ที่นี้มาก็เป็นคนเสียจิตก็ควา เออ ทองคำของเราเนี่ยมันไม่ใช่ทองคำเสียแล้ว
มันเป็นหัวขมิ้น ขมิ้นแห้ง คุยเอาขมิ้นตำ ๆ แล้วยกเป็นแห้ง ๆ หาวาเป็นทองคำแล้วก็
หลงเลยเก็บไปโก๋ ที่นี้วันหนึ่งแก่ก็ไคสามมี สามมีเนี่ยะเป็นคนจนก็มาไคกับนางคนนี้ จิตก็ไม่ดี
แต่มีทองคำเท่าลูกฟัก ที่นี้เมื่อมาไคหลับนอนกันก็ไปเห็นว่าทองคำ เอ มึงมีเงินถ้าเป็นเมีย
ก็สบายละ อ้อ เมื่อเป็นมีทองคำหนักเป็นเท่าลูกฟักโตเท่าลูกฟักก็สบายละ ก็นั่งเกาะกินอยู่
กะเมีย ตัวที่หลังเนี่ยะก็อย่างอุณณาฬาคัง แทว่าสติผู้หญิงนั้นไม่ดี อ่า เพราะติดการแถ
ติดการเดิน หรือเป็นขักทองเที่ยวมากก็เป็นคนจิตไม่ดี พรัง ๆ เผลอ ๆ ที่นี้ตัวก็คิดว่าคอย
รักษาทองคำที่โตเท่าลูกฟักเอาไว้ ทางฝ่ายเมียก็บอกว่าที่พี่แก่เก็บไอ้ขมิ้นแห้งเอาไว้ทำไม
เอาไปให้ใครก็เอาไปเฮอะ (อ้อ) ที่นี้ตัวก็บอกว่า ไม่ใช่ทองคำนะ ไม่ใช่ทองคำ อะ
โบราณมาตั้งแต่กรั้งพ่อของตัวอีกของตัวอีกเนี่ยะ ไม่ใช่เป็นทองคำนะ เป็นหัวขมิ้นที่เขาตำ ๆ
แล้วก็มาปั้นเป็นแห้ง ที่นี้ตัวเองนะแต่เดิมก็เห็นเป็นทองคำหนักเข้า ๆ มานอนไคเสียกับผู้หญิง
คนนี้โดยโรคผู้หญิงนั้นนะไคมาคิดก่อ เขาเรียกว่าโรค จะเป็นโรคทองเที่ยว โรคจิตพิลิส
สมัยเมียทองเที่ยวจะไม่ไหนก็ไป สมัยนั้นโรคจิตพิลิสนะไม่มีใครรู้จัก แต่สมัยนี้เขาสันนิษฐานว่า
เป็นโรคจิตพิลิส เพราะเกิดตีกไปจากเมียก็เลยไปอยู่ในไซส์หลัง ก็เลยเป็นคนจิตไม่ดีเหมือนกัน
เมื่อก่อนมาปรึกษา หมึกเข้าก็จิตของเมียเนี่ยะมาติดตัว ๆ ก็เลยจิตไม่ดี สองคนตัวเมียก็เลย
จิตไม่ค่อยดี เห็นทองคำเท่าลูกฟักเป็นหัวขมิ้นแห้งไปทั้งสองคน ที่นี้วันหนึ่งก็พากันไปอยู่ในบ้าน
ไปเห็นคนขี่ม้ามาปลดก ลอก ลอก ลอก ลอก ลอก ลอก ลอก ลอก ลอก ลอก ตัวก็ว่า
แม่มานี้ถ้ามีขั้วตัวนั้นก็ไปอยู่ที่ไหนก็รักดี ที่นี้เมื่อก่อนบอกว่าเฮยเอาไอนก นกนะ มาแลกกะ
หัวขมิ้นน้อยชาไม หัวขมิ้นแพงชาไม ไหน อะ เมื่อก่อนจับฐมาให้ดูก็เห็นเป็นทองคำ ไอ้เจ้า
ของมานะเป็นคนดี เป็นคนสคดียังไม่พินเพื่อนนี้ก็เห็นเป็นทองคำ เอะ แกจะเอาจริงหรือวะ
จริงหรือหัวขมิ้นแพงชาไมอะเก็บไว้ทั้งแตรทั้งปั้งยานน มาแลกกะไอนก นกกะไอมาแกเนี่ยะ
เอา (อ้อ) เจ้าของมาถ้กกองเอาเน ก็เลยโหมมาโหมไปไว้ แล้วเขาก็เอาหัวขมิ้นแห้งคือ
ทองคำนะแบกไปเคย คือก็ใจเข้าไคทองคำเท่าลูกฟัก ก็เอาละเข้าเป็นเศรษฐีแน่ ไอ้คนนั้นก็
ไปไปเป็นเศรษฐีไปเลยก็เบ็ดจากเก่า ที่นี้สองคนตายาก็เลี้ยงมาไป เลี้ยงไปเลี้ยงมาเชือกก็

ชาติ นี่เรือกซาคก็เลยจะแหงคังม้า จับม้าแหง ม้าก็โชกก็เตะ เกิดมาไม่เคยสัญญาว่า
 ใครจะแหงคังม้า ก็เคยโกรธเคืองมา วามามันเตะเก่ง ก็เลยให้มาเขาไป ที่นี้ต่างคนก็
 ไม่มีอะไรจะกินแล้วก็พากันไป กุหรัดคุหรไปทั้งสองคน ก็ไปรับจ้างเลี้ยงช้าง (อ้อ) ไปรับจ้าง
 เลี้ยงช้างเขาเขาก็ให้เลี้ยงช้าง เขาให้เงินเดือนกินก็กินไปสองคนตัวเมีย ก็ตั้งแคมป์อยู่ในป่า
 ชุกไม่ชุกไรไป หนักเขาช้างนั้นโชกก็ขาด โชกมันก็ติดไปตามไป แล้วเขาก็จะจับช้างแหงคังอีก
 แะรางมันก็ไม่ให้แหงคัง (อ้อ) แหงก็ชวกเอา เอาวงที่เอา เตะเอา ก็หาว่าช้างนี้เลี้ยง
 ยาก ไม่เอาจะไปควอดจากเจ้าของจากนายฮ้อยว่าโอ๊ะเลี้ยงช้างไม่ไหวละ ข้าจะไปจับช้าง
 แหงคังเลี้ยงยาก แหงไปไ้กับเตะเอา เขาไม่อยู่ละ สองคนตัวเมื่อก็กินออกจากนายฮ้อย
 ก็เดินไปตามประสาหากินไปตัวเมีย รับจ้างรับฮอนเขาไปแล้ว แกก็ไปในขณะที่ไปก็เมียเกิด
 โรคมาเลเรียตายที่ในป่า ยังเหลือแต่ตัว ตัวนี้ก็เมื่อตายแล้วก็ไปฝังไปเผา ทำบุญตามประเพณี
 ที่เขาแนะนำ ชาวบ้านเขาช่วยเหลือตัวเองก็เนรเทศ รับจ้างรับฮอนเขาไป เมื่อไปก็ตก
 เป็นชีวิตหมายเขาดีกแล้ว มีสติฟันเพื่อนก็รักจะหายไปเพราะกำลังวังชา ก็เพราะว่าคนเราอยู่
 กะเมียกำลังก็ยอมจะฮอนแอ ไม่บีเมียก็อาจจะคึกคัก เป็นพ่อบุญเสียวันหนึ่งก็อยากมีเมียก็
 เทียวไป เทียวไปกับบ้าน ๆ หนึ่ง เขามีลูกสาวสวยเป็นเทพีประกวดโคที่หนึ่ง แต่ลูกสาว
 กนั้นเผอิญเป็นผี เป็นผีอาถรรพ์หนัก อ้อ ปวดร้องโอย ๆ ถึงกับสลบไปถึงสามครั้ง แล้ว
 อาถรรพ์ก็ไม่ทุเลาลง พ่อแม่ก็ร้องไห้เสียกายว่าลูกต้องตายแน่ คราวนี้ถึงสลบไล่ด ที่นี้เจ้าชาย
 บ้าก็ขึ้นไป เขาก็ยกมือไหว้ว่าพอกุณ อ้อ ลูกสาวนี้ร้องโอย ๆ อยู่ในห้อง อ้อ จะตายแล้ว
 มีพญายาอะไรบางไหม กุณจะอะไรบาง คุณหมอช่วยแก้ไขที่เฮอะ เออ เจ้าชายก็บอกว่า
 เป็นหมอมายางเหมือนกัน ถ้าหากว่าช่วยลูกสาวนี้หายไ้ฉันจะยกให้เลย นอนสลบไล่ดไป
 สามครั้งละ นี่จะสิ้นใจอยู่แล้ว ที่นี้ชายนั้นก็บอกว่า เออ กักน้ำมาหนึ่งขัน คุณพินมาหนึ่งขัน
 เทียน อ้อ สกั้งค์สามอัน เอามาเสร็จแล้วก็ตั้งน้ำโม ชื่นโมตัสสะ ภควโต อรหโตสัมมา
 สัมพุทธัสสะ สามครั้ง สามจบ ก็ว่าคัง ๆ อะ อ้อ คุกรู้ชาโคทองคำมันลูกฟัก เมียหาเป็น
 ขมิ้นแห้ง เมียหาขมิ้นแห้ง แต่ไปแลกไอนก นก นก คือมา เมื่อจะแหงคังม้ามามันก็เตะ
 ซากก็เกลี้ยกทา เอามาไปในเขา ข้าจะเลี้ยงช้างจะเลี้ยงไปแหงคังช้างมันก็แหงข้า ก็เลย
 ออกจากช้าง ว่าไปว่าบา ๆ ลูกสาวลงก็หัวเราะว่า เออ หมอคนนี้ทำไมว่ากาตาแปลก ๆ
 ก็หัวหัวเราะ หัวเราะกากันมากก็เลยฝันแตก แตกฝันก็เลยหาย วันทั้งวันสองวันลูกสาว

คนสวยหายแล้ว เทพีนัยก็หาย เป็ดเฒ่าก็หาย สอง-สาม วัน ก็ลุกเดินได้ หุงข้าวหุงปลา
 เลี้ยงก็ให้ขี้ชาวกินนั้น อ้อ เอาเป็นลูกเป็นเมีย เฮอะ ก็ให้รอดตายก็เอาไปเลี้ยงไปดูกัน
 นัยถือเป็นคนเขยกับ จะแหงก็โกโล่แดงก็ได้ ก็รับผู้หญิงนั้นไว้เป็นเมีย ก็อยู่กินด้วยกัน วันหนึ่ง
 ถ้าเขาจะนั่งชาวเหนียว หึง-สอง สลางแล้วก็มีขนลุกอยู่ หาลูก เขาก็เวลาตอนเย็น ๆ เขา
 ก็มาขนุน เลี้ยงข้าวปลาเสร็จก็คุยกับลูกเขยใหม่ ฮี ก็เลยให้กินข้าวกินอะไรเสร็จแล้วก็ให้
 หุงข้าวเหนียวกิน กินอิ่มเขาก็ไปหลับไปนอนกะเมีย เขานึกเขานึกหัวเขากับบอกกะเมียว่า แม่
 ชีวิตเมื่อก่อนนี่ก็เคยบวชบวชบวชอะไร เมื่อเคยนอนที่นอนฟูกนอน ๆ มุ้งสวย ๆ เลย ที่นี้
 มันร้อน อยากไปนอนใบกร้าบ้าง ที่นี้ส่วนเมียก็บอกว่าไมตงนอน นอนเพื่อนกัน เอาไม่เป็นไร
 นอน ข้าไปนอนว่า กวาวเวงหัวขนุนบอกกับบอกไม่ได้ ที่นี้เมียก็ยอมให้ไปตามใจเขาละ (อ้อ)
 ไป เขาไปนอนอยู่ในกร้า เขานึกขึ้นมาหัวขนุน หัวขนุน เอามืดแทงขนุนลองไปลองมา ๆ ๆ ๆ
 ทองแดงทองทอง อ้าวจะขึ้นมมามันก็อวยชายขึ้นหน้าเมีย ถ้าขึ้นทนม อ้อ ก็ทนไม่ไหว จะทำยังไง
 อะ เรานี้ถ้าจะอยู่ไม่ได้เสียแล้ว นึกขึ้นได้ว่าชาวเหนียวที่ในสลาง อะ อุดหนุนเข้าไปอีก เอา
 ชาวเหนียวโปะ ๆ เขาไว้ ก็ดูจะทำอย่างไรดี จวนจะแจ้งเข้าไปแล้ว เออ ถ้าเราขึ้นอยู่
 ตลอดแล้ว ลูกเมียมาเห็นเขาก็จะนั่น หนีเหอะกินขนุนหมดไปแล้ว ก็ตัดสินใจลงทางคนเส้า
 ทายบ้านนะ หนีเมียเฮอะ ไม่อยู่ละ ออกจากบ้านไม่กลับอวยชายขึ้นหน้าเขา ขณะที่ไปถึงคิน
 หมายก็เห็นชาวเหนียวเอบว่าเหนียวที่ติดเขาไว้นะ ก็เอาจุมกมาคม ก็เอาจุมกมาคม เดินตาม
 กันมาเป็นแถว ๆ ๆ มันนี้กว่าจะเอาชาวเหนียวให้มันกินก็ตามกันเป็นแถว ๆ ๆ ๆ ผ่านบ้านใคร
 หมายก็ติดไปจนรุ่งแจ้ง เขาก็หลบหมากอยู่กอไผ่ หมายก็ตามไปอยู่นั้นแหละ เจ้าชายคนนั้นก็อยู่
 แบนคินไม่ไหว หงามันหอนก็เลยขึ้นป็นขึ้นไปนั่งบนกอไผ่ให้พินหมา มีอยู่คนหนึ่ง นานขึ้นก็ทน
 ไม่ไหว ชักปดทองขึ้นเก็บที่แล้ว ก็ปล่อยช้อออกมาเลย พรด ค ค ค ค ค เม็ดขนุนอยู่ในทอง
 อะ ตกลงมาละแขนงใบไผ่เสียงดัง เกรง เกรง เกรง เกรง เกรง เกรง เกรง เกรง
 เกรง ครึง กรึง เกรง เกรง ดังเป็นเพลงที่ชาวบ้านได้ยิน เอ ใครเอาพิณพาทย์
 ลาคะโพนมาตีในกอไผ่ ในบ้านของไม่มีก็นึกว่าคนทัพนครและลับแลมั่ง โดลขึ้นมาเสียง
 พินพาทย์ลาคะโพนดังอยู่ในกอไผ่เขาก็วิ่งมาดู วิ่งมาดู ชายคนนี้ก็เห็นเขาวิ่งมา กลัวเขาเห็น
 ก็โคดตุ้มจากกอไผ่ก็วิ่งหนี เขาก็ชี้ว่า เอ อะไรมันโคดลงไป นากลัวจะเป็นคนทัพนคร
 อ้อ ก็จับนิทานเรื่องกนมียังแต่จะจน เพียงเท่านั้น

๕. ทุกขโศทุกขถาน

นายจวบ กองดี

๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๔

เรื่อง "ทุกขโศทุกขถาน" นะกับ กรับ เชิญเอา

ทุกขโศทุกขถาน ก็ทุกขโศทุกขถานเป็นลูกผู้ดีคับ ลูกเกรงมีเงินทอง ก็ ก็พ่อแม่อยู่มาแก่แล้วก็ตาย ตายไปแล้วก็แบ่งเงินกัน ก็คนละแปดสิบซัง แบ่งกันเสร็จแล้วก็แม่ก็ตายไป ตายไป ตะนี้ก็อยู่มา อยู่มา มาได้ลูกได้เมียเข้า ไอ้พี่ชายได้เมื่อก่อน ได้เมื่อก่อนเงินแปดสิบซังนี่ก็ไปพอแดง ก็เลยมาขอเอาของน้องไปแดงก่อนคับ ไปแดงเอา ไปยื่นเงินไปก่อน ไปแดงกูมีเงินแล้ว ถ้ามีทีหลังก็จะให้ นี่ก็เอาไปแดงได้คับก็ไปบอกพวก เออ ก็พ่อตาแม่ยายว่าพวกไม่มี ปีศาจคนเดียว พี่น้องอะไรไม่มีสักอย่าง ไม่มีพวกมีพ้อง ก็อยู่มากับน้องชายก็ไปเยี่ยม ไปเยี่ยม เอยพี่ได้ก็แล้วก็ไปหาสักหน่อย เข้าไปไอ้พวกสาวสนมกรรมในเหล่านั้นไปบอกเขา บอกว่าน้องชายมาหา บอกว่าฮอไปน้องชายน้องชายฉันไม่มี ไ้ออกไปข้างนอกโน้น ไม่มีน้องชายน้องชาย ไม่มีสักอย่างกะ ไ้ออกไปอย่าให้เข้ามา ก็ออกไป จอดไป ถิ่นน้องชายก็เลยไปเที่ยวไป กับ เที่ยวไป ถึงบ้านเล็กเมืองน้อยไปเจอบ้านยายตาทำไรทำอะไรอยู่ ก็ไปพลอยอาศัยยายตา บอกยายตาจะมาอาศัยอยู่ด้วย ก็ให้ทำงานไป ก็ขอข้าวกินวันละอิม ละอิม ก็งานการอะไรก็ช่วยทำ ก็ยายตามีงาข้างอยู่ห่างกับ มีไ่ว้อยบนเรือน และหนักเข้าก็นางออกมาจากงาข้างคับ ออกมา ออกมาหุงข้าวหุงปลาทำให้กินวันละอิม ทำให้กินดื่มก็ นี่มันก็มาถึงก็ได้กิน นี่ทำงานมาแล้วก็มาดู เอนี่ใครเขามาทำเข้าไฉน ก็กับข้าวกับอะไรนี่ ทำไว้ดี ดีนี้ จะกินก็กลัวเจ้าของ ก็เลยไปทบบอคุ หมอบคุ ก็มันางออกมา มากเคยมาไ้กันกับ ไ้กับไอ้ทุกขถานนี่แหละคับ ไ้กันก็ไ้กับมีเงินมีทอง นี่นางเมียนี่ก็เเนรมิตไ้ยังงั้นยังงี้ไ้ก็มีเงินมีทองมีอะไร ตั้งโรงซังโรงส่วอยู่ตรงเหนือหน้าคับ มาอยู่เหนือหน้าไอ้พี่ชายทุกข อ้อ ทุกขโศอยู่ทางล่าง ก็มาตั้งโรงส่วอยู่ก็สีขาว แกลบก็ลอยน้ำมา อานน้ำอานอะไรไม่ไ้เคย ไปถามเขา เอ แกลบนี้มันลอยมาจากไหนกันนี้ แกลบบ้านทุกถานมาอยู่โน้น มาตั้งโรงซังโรงส่วอยู่โน้น พี่ก็เอะ น้องชายเรามาอยู่นี้ เราไปเยี่ยมน้องชายสักหน่อย ไปเคย ไปเยี่ยมน้อง ออ น้องชายก็เชื่อเชิญขึ้นเรือน บอกมาบนเรือนบนไร เชิญขึ้นไป ไปเห็นเมียน้องชายสวย นี่จะกิดเอาเมีย คิคจะ

คิดฆ่า ก็ทำอะไรแล้วเอาเมีย ให้มั้ตายไป เอาเมียมัน ที่นี้ก็ชวนไปค้าประเพณีนอก นางเมียนะสั่งว่าอย่าให้ไปค้ากับคนเถรบุรี ไปค้าประเพณีนอกก็เตรียมข้าวสุกข้าวสารไป อ้อ ไปใส่เรือไป มึงก็เอาไปผูกเอาไปกัน ข้าวสารนะคับ ก็ออกเรือไปก็กินของน้องกอบเลยกับ กินไป กินไป กินไปหมด ข้าวสาร หมดข้าวสารก็ไปถึงเกาะธานีพอดี แล้วก็ เฮอะ ข้าวมึงก็หมดแล้ว มึงกินข้าวถูกก็จะแฉะลูกตามึง กินม่อถูกแฉะมึงข้าง อีกข้างถูกแฉะมึงอีกข้าง แฉะหมดคับสองข้างกินมือแฉะข้างกินอีกมือแฉะ พอแฉะแล้วก็เอาไปปล่อยบนยอดเมา ยอดเขาก็คือเป็นเกาะของธานี ก็ไปปล่อยเข้าไ้ ปล่อยก็ออกเรือไปเลย นี่ก็ธานี อ้อ ธานีนั้นก็ร้อนรุ่มกลุ่มใจ เอ๊ กอ้าย ๆ อย่างจะมีมนุษย์อะไรมาแอมอยู่ อยู่ ไ้หมาสามตัวนี้ พุทโธ ชัมโม สังโฆ ไ้ไปล่าถูกดี อะไรจะมากัดกินอะไร คน มนุษย์อะไรจะมาแอมแฉ่งอยู่มึงหรือไ้ ไ้หมาสามตัวนั้นก็ไปล่าคับ ไป ไป ไ้ ไ้ ไปเจอ ไปเจอก็ไปเหา บ่งเบ้ง บ่งเบ้ง อืม พุทโธ ชัมโม สังโฆ หนานั้นก็เอ้ไ้มนุษย์รู้จักโวย รู้จักเรือเรา อันแน่ ก็พามาหาธานี ธานีก็จับให้ ชุบให้ก็ตีหูตาเทอ เห็นคิบตี รุ่งขึ้นพี่ชายก็กลับมาเห็นไ้น้องชายนี้กวักมือใหญ่คับ เรียกใหญ่ เรียกให้มารับคับ แวะเข้ามา ไ้พี่ชายก็แวะเข้ามา แวะมาถึงก็สนทนากันไปสนทนากันมากก็แฉะลูกตาเลยคับ ไ้น้องคับแฉะเลย แฉะลูกตาพับ ก็ไปปล่อยบนเขาที่มายุ่นะคับ ปล่อยเขาไ้เลย ปล่อยมันก็ออกเรือมา ที่นี้ อ้อ ธานีนะร้อนอีกแล้วกับ ร้อนรุ่มกลุ่มใจอีกแล้ว ร้อนคล้าย ๆ เหมือนจะมีมนุษย์มาแอมแฉ่งอยู่อีกแล้ว ก็ไ้หมาสามตัวนะไปล่าอีก เรียกไปล่า อ้า ไป หมดก็ไปล่าไป ไป ไ้ไปจิง ไปเหาคับ เหาบงเบ้ง บ่งเบ้ง บ่งเบ้ง เหากันคากับที่นี้ ไ้สัตว์ ไ้เหย ไ้หมาสัตว์ อะไรไม่รู้ก็มนุษย์บนะอะไร หนาเลยพัดตาย (หัวเราะ) พัดตาย (หัวเราะ) คับ หมดคับ หมดแล้ว หนาเลยก็พัดตายไปเลย ให้ทุกข์กับด้านทุกชั้นนี้ถึงตัวนะคับจริง ๆ คับ

๖. วิภากนจนคนมี

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑๑ มิถุนายน ๒๕๑๔

ไก่อ้นเล่าต่อกันมา ไม่ทราบว่าใครเป็นคนเริ่มหรือเป็นกบฏคิดเรื่องขึ้นมาได้ คือมีสองตายายผิวเผี่ยงได้กันมาหลายปี จนอายุเกือบจะกลางคน ลูกเขยก็ไม่เคยมีแม่สักคนเกี่ยวเงินทองก็ไม่มี ฐานะเป็นกนยากจน บางครั้งต้องไปขอทานเขากิน บางครั้งก็ไปรับจ้าง ไปขอตามวัดตามวาทีกันไปวันหนึ่ง ๆ สองคนตายายนี้ก็ไม่มีความทุกข์ความสุข อยู่กันเฉย ๆ และไม่เคยทะเลาะด่าทอซึ่งกันและกันเลย อยู่กันด้วยความสุข ในบ้านความยากจน อยู่มาวันหนึ่งก็มีพระชุลงศ์กำลังเดินแบกกอลดมา ผ่านมุง หมายจะไปนมัสการและประจำพรรษาภาคเหนืออีก ๑๐ ปี หรือ ๒๐ ปี ก็จะได้เข้าใจว่าอย่างนั้น พอมาถึงบ้านตายายก็ชวนก่าก็เลยทางกลดอยู่กับตายาย เพื่อจะอาศัยหมูนานนี้เป็นที่พึ่งในค่านอาหาร แล้วหายเหนื่อยก็จะเดินทางต่อไป พระชุลงศ์ทางกลดอยู่ใกล้ ๆ บ้านตายาย ยายก้นนี้ก็เห็นพระมาทางกลดอยู่ ตอนก่าก็ได้ว่าน้ำอะไรเขาไปถวายไฟทานและคุยไปกับท่านว่าหลวงตาจะไปไหน หลวงตาก็บอกว่าอาตมาจะเดินทางไปในมัสการภาคเหนือ อาตมาจะไปจำพรรษาอยู่สัก ๑๐ ปี หรือ ๒๐ ปี ถ้าสบายก็อยู่ไปเรื่อย ๆ แล้วก็กลับมาจากภาคใต้ คุยกันไปคุยกันมาก็เลยชวนนิสัยกันกับยายนั้น ที่นี่ยายนั้นถึงเวลาแล้วก็กลับบ้านก็เลยมาเล่าให้ยัยฟังว่า ตา ตา พระชุลงศ์จะมาจำทางกลดอยู่ที่หน้าบ้านเรา นี่พรุ่งนี้เราจะเอาอะไรไปถวายทาน พระชุลงศ์นี้เขาว่ามีวิชาดีอะไรดีเราจะไปขอทาน เราอยู่ ๆ กันมากจนมานานแล้ว ที่นี้ตาก็บอกว่าเออก็แล้วยาย พรุ่งนี้เราก็กทำอาหารมีอะไรนิด ๆ น้อย ๆ ก็ไปถวายทาน ถึงแม้ว่าเราจะจนจะอะไรเราก็กอย่าไปคิดเลย เมื่อท่านจะไปรกรกรานเราบ้างสองคนตายายก็ติดกัน แต่เขามีกายก็ลุกขึ้นหุงข้าวทำน้ำพริกผักต้มใส่ซาม ก็ยกสำหรับและขันน้ำข้าวใส่ขันโตไปถวายพระ ให้พระนั้นฉันไปก็คุยกับท่านไป แลทำอยู่อย่างนี้ไป ๒ - ๓ วัน ยายก็ขอวิชากับพระชุลงศ์ว่า วันหนึ่งก็ไปนั่งคุยและท่านก็ฉันอาหาร ว่าตา ตา อา หลวงตา หลวงตา ฉันนี้ไ่กันมาตั้งหลายปีเป็นสิบ ๆ ปีแล้ว ลูกเขยก็ไม่มีเงินทองก็ไม่มี พวกกันยากจนมาแต่ตาฉันก็ไม่มีว่าฉันก็ไม่มีว่าตา ไม่เคยรบตีกันเลย อยู่กันด้วยความสบาย ในค่านจนไม่มีอะไร ญาติพี่น้องก็ไม่มีจะทำอย่างไ้ให้ฉันมีเงินมีทองมีหน้ามีตาอย่างชาวบ้านเขาบ้าง ที่นี้ตาเขามอบว่าเออโยมไม่ยาก

หรอก เอาเออะเดี๋ยวนัอาหารเสร็จจะบอกวิชาให้สักวิชาหนึ่ง ถ้าย้ายไปปฏิบัติละก็ย้ายก็อาจ
 จะเป็นคนมั่งมีเงินทองเป็นคนแรมสี่ก็ได้ ยายก็ดีใจ พอฉันข่าวเสร็จยายก็บอกว่าเดี๋ยวนัจะกลับ
 ไหนหลวงตาจะบอกวิชาให้ฉันนะ อย่างงี้ละวิชา หลวงตานี้ก็ขี้มกัเลยอทรนทนไม่ได้เลยบอกว่า
 อ้าโยม เอาละฉันจะบอกวิชาให้เนะ โยมก็ท่องไปและปฏิบัติไปโยมก็จะเป็นคนฐานะที่ดีขึ้น คานี้
 หลวงตาก็บอกอย่างงั้นโยม เอาแล้วจะเข้านอนให้โยมค่อย ๆ กลานไปกราบตีนตัวก็จะ ๓
 ครั้ง คั่นละ ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ทุกวันอย่าให้ขาด อย่างงี้ละก็โยมจะมีเงินขึ้น อ้อม ยายก็
 ใจลอย แหมวิชานี้ยากแล้วพระซุกงักเต็มใจให้ ก็เลยขอลาอาจารย์กลับบ้าน พ่อคืออาจารย์ อา
 หลวงตานี้ก็ต้องเตรียมกลดเตรียมอะไรเดินทางต่อไป พระซุกงักก็เดินทางขอลาบายนั้น เดินทาง
 ต่อไปทางภาคเหนือ ยายก็กลับบ้านเรื่อยมายายก็ตัดสินใจว่า เธอ ทำตามพระเราอาจจะมีเงิน
 ขึ้นมาได้ ในตอนวันหนึ่งตัวก็ถึงเวลาก็เลยเข้านอนกับตัวไม่เลยไกรบเท้าตัวเลย แก้ก็คิดละอาย
 อายก็อาย พระซุกงักท่านบอกมานี้ อาจจะเป็นวิชาที่ถาปีท่านบอกมา อาจจะทำให้ฐานะเรา
 เป็นคนมั่งมีเงินทองก็ได้ ยายก็ตัดสินใจ อายก็อาย กรังแรกก็รอให้ตัวนอนเสียก่อน ให้ตัว
 หลับเสียก่อน ค่อย ๆ กลานเข้าไปอย่าให้ตัวเห็นนั่นแหละเราก็ไม่อาย ยายก็ก้อย่างงั้นแหละ
 พอวันหนึ่งตอนจะนอนยายก็เตรียมบัตพื้นนอน ทำปูพื้นนอนทางมุงเสร็จ วันนี้แหละตั้งใจจะกราบ
 ตีนตัวตามวิชาพระซุกงักบอก ที่นี้มาบอกบอกว่า ตา ตา วันนี้ตาไปนอนก่อนนะเดี๋ยวนัจะไปทำ
 ขนมหักิน พรุ่งนี้เช้าเราจะไก่อไม่ต้องไปทำ ที่นี้พ่อคักตักเข้าไปนอนก่อน นอนทั้งหัวเข่ามึง
 ขอนพลิกตะแคงมึงนั่นเอง ตัวยายเดินก็มาเลยอี่ที่นี้ เกยนอนพร้อมกัน เอาทำไมไม่มานอน ที่นี้
 ตากั พออยู่นาน ยายก็ทำขนมเสร็จก็แอบเข้าไปว่าเอาตัวนั้นนอนหลับแล้ว วันนี้ข้าจะกราบตีนตัว
 สักหน่อย ก็นแรกเชียว ก็เลยค่อย ๆ เข้าไป กลานเข้าไปไม่ให้ตัวไก่อินกลัวจะตื่น ฝ่ายตัวนี้
 ก็ไม่หลับหรอก หลับตากระต่าย ทำเป็นหลับแล้วตัวตายังแลอยู่ข้างปลายเท้า เห็นเมียเข้ามา
 เข้ามาอย่างงั้น เอะอียายนี้จะมาหาเราหรือไก่อ ก็เลยค่อย ๆ แยกตากู ยายก็เข้าไปถึงตีนตัว
 ก็ยกมือพนมมือก็ถึงพระซุกงักแล้วก็เลยกราบ กราบ กราบ ๓ ครั้ง แล้วยายก็เข้าไปนอน พอ
 ตาเห็นก็เอะวันนี้นะเมียเราทำไมมากราบตีนเรานอ วันนั้นตานอนไม่หลับเลย กิจจริง คิดว่าพระ
 ซุกงักคงจะบอกวิชามาให้หรือพระอะไร แต่ก็ได้ไกรบเท้าเมียบรอก ก้อไก่อความดีใจนี้เองว่า
 ขานมากราบตีนอีกรวนี้แหละ ยายนั่นแหละมีนิมิตอะไรดีจิตใจคืออย่างงี้ก็ไม่แสดงออกว่าให้ยายรู้
 เลยว่าจะก็ใจหรือเสียใจ คานี้ก็เลยคิดไปจนคอนรุ่งเลยมันสมองก็โปร่งใสเป็นคนมีปัญญาเฉียบแหลม

นิคปลัดคังที่เกยมา ที่น้ำคืนที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ มาประมาณสักอาทิตย์หนึ่ง ก็พยายามทำ
 อย่างนั้นแหละ ก็เห็นขายมากรากกันละ ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ตากก็เลยปลื้มอกปลื้มใจเมื่อเมียเรามา
 อย่างนี้ละ รักเรามากบูชาเรามากเคารพเรามาก จิตใจก็เป็นคนกระชุ่มกระชวย กุสัดเคื่อน
 หนึ่งตายายก็รู้ว่าอ้วนพี พูดยาเพราะหวัง ค่ายรักที่มีไปกราบเท้าตัวนั้นเอง ตากก็หมดถึงเวลา
 เขาก็ถูกไปทำงาน ปีนั้นเกิดโรคที่จะทำอะไรก็ได้เป็นเงินเป็นทองมา รับจ้างเขาก็ให้รางวัล
 ทุกสิ่งทุกอย่างไปกำขายก็ได้กำไร ทำมา ทำมา ตายายนี้ก็ร่ำรวย เป็นคนมีเงินเหลือเฟือ
 เหลือใช้ ถึงกับไปทำบุญทำทานตามวัดตามวาเงินก็ไหลมาเหมา ชื่อเสียงโด่งดัง ที่นี้ตากก็บอกว่า
 เอ เราไม่ต้องปรักปรายขายได้วิชาอะไรมาทำให้เราร่ำรวยได้ ออ วันนั้นพระพุทธรูปบอกว่า
 ให้กรายตัวกันละ ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ฉันทักกรายมาเรื่อย ๆ เรื่องก็จบเท่านี้ นึกว่าเอายานี้ทำไม
 มากกรายกัน วิชานี้เองทำให้เรามีเงินมีทอง สองลบทายายก็ปรึกษากันว่าเงินของเราเหลือแล้ว
 เอาไปฝากธนาคารกันเถอะ เกี้ยวมันจะได้มีประโยชน์ต่อกันรุ่นหลัง เราตายไปแล้วก็ไม่มีลูกมีเต้า
 เลย ก็ตกลงก็ไปฝากกัน อยู่มาปีหนึ่งก็ ยายก็เอาเงินไปฝากธนาคาร ฝากไปสัก ๔ - ๕ ปีได้
 ยายรักก็เสียชีวิตแล้ว เงินทองนั้นมีมากมายจริง ๆ จะบอกเต็นสายก็ไม่ได้ ถึงเวลาก็ต้องไปที่ธนาคาร
 เกี้ยวไปฝากไปฝาก ก็เลยไม่ฝากแล้วละ เอาพอเท่านั้นละ เอาทิ้งไว้ตามบ้านดีกว่า ใคร
 อยากไถ้ก็เอาไป ยายรักไม่เสียขายเงินแล้ว ที่นี้อยู่มาวันหนึ่งก็ หนูก็ถามเอาเงินทุกอยู่ใน -
 กระบายหมากไปถักเป็นฝอย ตากทำงานมาก็เห็นเขา ก็บ่นว่าขายเงินนี้ชีวิตก็เจ็บ ก็นี้เตี้ยว
 มาทิ้งให้หนูกันนี้ ไม่ไปฝากธนาคารหรือหรือ ยายก็บอกว่าไม่ได้ไปหรือกรามันมากแล้ว สาย
 ชีบก็จะนอนสักระยะบ้าง หรือจะนอนอย่างไ่มั้ง เกี้ยวต้องเดินไปฝากธนาคารมันยาก เมื่อบ่นกัน
 เกี้ยวก็ไปเถียงกันมากเลยเกิดโมโห ตากก็บอกว่าขายไม่เก็บเงิน ยายก็เก็บจนเหนื่อยเสียแล้ว
 ก็เลยเกิดทะเลาะตีกัน ตากก็ขายบางเตะขายบาง ซักบาง ตักก็ไปตีกันมา เอาขายนั้นลูก
 ไม่ขึ้นเป็นลมไปเลย ต้องนอนกินข้าวต้มอีก ๗ วัน ขณะที่ยายอยู่ยายก็บอก เออ เรามีเงิน
 ทองนะมันมากมายจริง ๆ เมื่อเราอยู่จน ๆ อยู่ไม่เกยมาที่เราให้เจ็บช้ำอย่างนี้เลย เราไม่อยากจะ
 มีเลยเงินนะ เราอยากจะจนอย่างเดิมดีกว่า แต่หาอย่างไรมะหนอยาจารย์ก็หนอ จะได้บอก
 ยาจารย์สักทีว่ามีเงินนะมันยาก ที่นี้สองคนตายายก็อยู่กันมาจนเดือน หายป่วยแล้วก็ได้พักได้จว
 กันละ ยายก็เคืองว่าตาดี ตากก็เคืองว่ายายไม่เก็บเงินซักซังซังกับ ทำงานก็ทำไปอย่างนั้นแหละ

แต่ไม่พูดจากัน ที่ใ้พ่อตีกรบสิบกว่าปี พระชุกดก็เลยออกจากพรรษาภาคเหนือก็เดินกลับลงใต้ ก็เลยก็ถึงยายเฒ่า เออ วันนั้นเราบอกวิชาให้ยายนะ ลองเข้าไปพักกุฏิสักคืนนะ กุฏิกับยาย เสร็จแล้วเราจะไ้เดินทางไปปักบ๊ักได้ พระชุกดก็ก็เดินมาเชียว เดินมา มาถึงบ้านยายก็มาปัก ก็มาปักกลดอยู่อีก ยายเห็นพระชุกดก็มาปักกลดอยู่ก็นึกเห็นว่า โอ้ หลวงตานั้นเองที่ใ้วิชาเรา เราก็ทำสำหรับกับข้าวไปถวายทาน เมื่อรุ่งเช้าก็เลยทำกับข้าวอะไรไปถวาย แต่ก็ยังไม่ถูกกัน กับตา ยังเจ็บแค้นว่าตาตี ก็เลยไปถวายพระชุกดก็บอกแก่ท่านแหละ ก็เลยไปบอกว่าหลวงตา หลวงตากว่าหลวงตาได้มาอยู่ครั้งนั้นนะบอกวิชาให้ฉันไปกราบตีนตัวกันละ ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ฉัน ไปกราบ กราบ มีเงินมีทองเยอะ ที่นี้มีเงินฉันว่ามียากหนักเข้าก็เลยว่าฉันไม่เก็บเงินบ้าง หนูกินเงินบ้าง ก็เลยมาขอมาตีฉันจะตายอยู่นะ สลบไปตั้ง ๓ วันนะ เฮ้ย พระชุกดก็บอก ไม่ได้ หรอกตามีเงินไม่คืนนะฉันไม่ยอมเลย ถึงอยู่กันมาจน ๆ เมื่อก่อนไม่เคยตีไม่เคยยกไม่เคยอะไรกัน แล้วฉันอยากจะให้จนอย่างเดิมอีกนะหลวงตา จะทำอย่างไรได้ อ้าว หลานอยากจะจนอีกหรือ จะ ต้องการจะจนอย่างเดิมอีก แค้นใจว่าตาตี แน่ะ ศักดิ์สินใจชีวิตว่าจะให้ฉันนะจะก็ไหม อ้อ หลวงตาก็ถามอย่างนั้น ยายก็บอกว่าก็ว่าจะบอกให้หน่อยเถอะจะทำวิสาขจะอย่างไร เอะละ ยาย อ้อ โยมเมื่อไหมต้องการจะให้จนอีก ฉันจะบอกวิชาให้จนเรียกว่า "วิสาขจน" ยาย จะทำนะ อะ อะ ก็เลยพระชุกดก็บอกว่าจะให้จนนั้นเวลาจะนอนนั้นให้เลิกกราบตีนตัวเสีย ที่เรากราบนะเลิกเสีย ก่อนจะนอนให้ชายกระเบนหรือผ้าถุงแล้วกลิ้งไปปิดหมอนเสีย ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ทุกคืนไปเรื่อย ยายจะจนอีกต่อไป แล้วยายก็ได้รับว่าจนจนก็จำเข้าไว้ นี่พอรุ่งเช้า หลวงตาก็มาลายายเดินทางไปปักบ๊ักได้ ยายก็ใ้วิชาฉันจนละก็เอะละเมื่อก่อนเรามีละก็ลำบาก เราจนอย่างเดิมสบายดีจะได้ไม่ทะเลาะตีกันอีก ยายก็ถึงเวลาจะนอน ก็แอบไปเอาผ้าถุงปิดหมอน กันละ ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ๓ ครั้ง ยายทำแบบนี้มาวันหนึ่งตัวก็มาเห็น เออ คนนี้มันชักทรยศแล้ว เพียงว่ากูตีวันนั้นแหละ เอ้ คนเรานี้ก็ไปก็ไม่ได้ไปด้วยกันมาก็ไม่ได้มาด้วยกัน นี่ โอ้เราก็คง อยู่อะไรด้วยกันเท่าไร ตาก็คิดแต่อย่างนั้นแหละ งานการก็ไปได้ทำเลย ถึงเวลาก็นอนถึงเวลาก็กิน ถึงเวลาก็นอน โอ้ย่างก็ถึงเวลาก็กินถึงเวลาก็นอน ไม่ต้องพูดจากันอีกเลย หนักเข้า เงินก็หมดไปหมดไป ชนการก็ไปก็โดนมันก็ชักเคย เงินที่เข้าไว้ก็ไม่เอาใจใส่ คนอื่นก็ มาโกงไปก็ช่างช้าไม่อยากจะมา ทางยายก็ก่อนจะนอนก็เอาผ้าถุงหรือโจงกระเบนไปปิดหมอนทุกครั้ง อยู่มา อยู่มาสองคนตายายนี้ก็ถึงกับจนอย่างเดิมอีก นี่ก็จบเรื่องวิสาขจนกันมี

๗๑. กณกอนกรือแตก

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

ไคยีนพรานเก่า ๆ เราคุ้นคอกันมาว่า ไม่รู้ว่าพรานคนไหนเป็นผู้สร้างเรื่องหรือคิดเรื่องตขเรื่องขึ้นมา คือมีพรานคนหนึ่งชอบเล่นนกเขาตั้งแต่อายุ ๒๐ ปี จนเป็นหนุ่ม เล่นนกเขาจนติด ทั้งไม่ได้เลย ถึงปีก็ยิงนกเขาถึงปีก็ไปยิงนกเขา และถึงปีก็ไปคอกนกเขา ปีก็เก็บอาชีพอ้อมากี่พอแม่มักมาสอนว่า เฮ้ย โอหนุทำไมเองเจนนกเขาจนกระทั่งล้มบ้านล้มช่อง ไปบวชไปเรียนปี่คุงมีเมียเสียทีเฮอะ จะได้ทำมาหากิน หนี้ลูกก็เชื่อแม่เชื่อพ่อ ก็เลยแต่งงาน อ้า ก็เลยไปบวช บวช ๑ พรรษา ตามพ่อแม่สั่งว่าให้บวช บวชแล้วสึกขึ้นมา พอได้พรรษาก็สึกมาสึกมาก็ได้เมียอีก แต่งงาน อ้า เป็นพ่อคนมีลูกอยู่หนึ่งคน แต่หนี้สินสยคนเดิม หนี้เดิมของตัวเอง อ้า ทั้งไม่ได้ ก็เจนนกเขา ที่เมื่อมีลูกมีเมียก็ไคเอนกเขามาเลี้ยงเล่นเสียอีก ก็เลี้ยงไปก็ต่อไปอยู่นั้นแหละ จนไม่มีเวลาที่จะไปไคไรไคไหน ทำไรทำนาเลย ยิงนกเขาเป็นอาชีพ คือโบราณพรานเขาวาถ้าเรียนคอกกอนกรือ ด้านกไก่ชักรมือแล้วจะทำให้ผู้นั้นติดใจเล่นนกไก่ตลอด ปีก็วิชาพรานกจะเป้นไคแกกชนั้นแหละ หนี้ไคลูกไคเมียแล้วก็เล่นนกเล่นไก่เป็นอาชีพ ไม่ได้ทำมาหากินเลย ลูกเมียก็จบ แพนที่จะเอนกเอนไก่ไปขายก็ไม่ได้ ไคไปวันหนึ่งก็กินไปวัน หนึ่งก็ไม่มี พอผดสุดท่ายวันหนึ่งพ่อแม่ก็เกิดทะเลาะกันกับพ่อแม่ ก็เลยย้ายลูกย้ายเมียเข้าไปอยู่บ้านแห่งหนึ่ง บ้านนั้นเป็นน้ำท่วม เป็นน้ำท่วม ไควิ่งลูกวิ่งเมียไปอพยพหนีพ่อแม่ไปเลย อยู่กับพ่อแม่กับนราร่ากาญ เปียก็ยอมไป เอนลูกไปควย ไปคังกระตอบอยู่บ้านแห่งหนึ่ง บ้านมีน้ำท่วม หนี้รายคนก็ไคไม่รู้วทำไรจะคอกนเป็นอาชีพ วันหนึ่งก็พ่ายเรือคอกกรนกรือทำเนียบนกไก่เรือห่อข้าว ก็พ่ายเรือไป พังเสียงนกป่าที่ไคก็ถนก็พ่ายไป พ่ายไปคอกกันอยู่ละ วันกำ วันกำ วันหนึ่งก็ไปเจอไอ้เสือที่ถุนน้ำท่วม ไอ้เสือตัวนั้นก็ตัวใหญ่ สีเสื้อเหลืองก็มานอนหน้าอยู่ในพุ่ม ในพุ่มปลวกกกวาง กลาง กลางน้ำท่วมนั้นแหละ หนี้รายคนก็พ่อแม่เอนกเขามาเข้าไปอยู่ยอดไม้ที่เสื่อมันนอนหน้าน้ำท่วมอยู่นะ นอนอยู่เอนหัวซุกเข้าไป หางก็ไคคอกออกมา หนี้ รายคนก็คาคุแตนกเขาที่อยู่ยอดไม้ ก็ถอย ๆ พ่ายไปพ่ายไปพ่ายไป ก็เลยแอบถึงที่แล้วเราก็ตองเอนกนกะไปคอก ถึงนี้ละก็เอนทำเนียบเสียบกรนกรือทำทำจะเอนไปพาดกิ่งไค่นกปามันเข้า หนี้ก็ไคเรือนั้นก็คอยจะลอบ ไอ้ตาแก

ก็ถูกไปจับเฝ้าหัวเรือมัทพุม จะมัดพุมให้เรืออยู่นิ่ง พอดีเจ้ากรรมไอ้เสื่อนั้นกินอาหารหน้าหัวมอยู่
ไอ้ชายคนนั้นก็ตามัวแถมมองคนก็ ไอ้มัวก็มัด ก็เอาเชือกไปมัดเอาหางเสือ เสือตัวนั้น เอ
เราก็นำหัวมไปไหนไม่ได้ ไอ้ชายคนนั้นก็มามัดหางเรานะ มันทำไม ที่นี้ก็ต้องทพหนึ่งอยู่ พอราย
คนนั้นมัดแน่นดีแล้วก็เลยถอนก ไอ้เสือกก็ดูอยู่นั้นแหละ ไอ้จะหนีก็น้ำกำลังท่วมอยู่ ที่นี้รายก็เอานก
ขึ้นไปผูกกิ่งไม้ ที่นี้เสือกก็กรนทนมไต่บันก็เจ็บหางก็เคียวร้อง โสก โสก ร้องเสียงเต็มเสียง
ไอ้ชายคนนั้นก็เลย เสือกกระโดดน้ำเลย ฝึ่ม ฝึ่ม ฝึ่ม ฝึ่ม ไอ้ชายคนนั้นก็ เฮ้อว เฮ้อว
เฮ้อว ค่ายความตกอกตกใจ ไอ้เสือกเหนื่อยขึ้นมาเลยยัง ไอ้เรือกำลังวิ่งเลยไปชนตุ๊กเสือก
เสือกก็ร้อง โสก ไอ้ชายคนนั้นก็ เอ๊ย ไปกันอย่างเงี้ยแหละ กริ่งวันเรือกก็แตก เสือไปข้างคนไป
ข้างเรือไปข้าง เลยผลสุดท้ายรายคนนั้นก็เรือกไม่มีนกก็ไม่มี หายไปแล้วโดยเสือกเอาไปมัดหางเสือ
เสือกพาเรือแตกไปหมด ไอ้ตัวเองก็ต้องลอยคอไปตามน้ำ ลอยไป ลอยไปก็ไม่ถึงบกสักที ก็เลย
ไปพบถึงแม่น้ำก็มีคนจ้วงคนหนึ่งลอยมา ลอยมา ก็รายคนนี้เลยว่ายเข้าไปหาตนจ้วงก็เลยขึ้นไปบน
ตนจ้วง ก็ไปนั่งพักหายใจเหนื่อย หิวข้าว ก็หิวข้าว วัยก็ไม่ได้กินข้าวแล้ว เอ จะไปว่ายทอไป
ก็ไม่รู้ว่าบนบกมันแคไหน น้ำนั้นก็กว้าง ไอ้รายคนนี้เลยอดเอื่ออดอะไรไปนั่งบนพนามจ้วงก็ให้
เจ็บแสบเจ็บ ถ้าจะไปหาคนอื่นก็ไม่มี มีแต่ตนจ้วงนี้แหละ ไอ้สอนไม่มันก็คอยอยู่อย่างนั้นแหละ
ไอ้ชายคนนั้นก็เลยขึ้นไปอาศัยบนจ้วงนอนอยู่ ไอ้ความหิวข้าวก็หิวแดงไปไม่ได้ ไม่รู้ว่า ก็เลยพัก
ชะพักอยู่บนพนามจ้วง ไอ้ชายคนนั้นก็นอน นอนแล้วก็เอาเสือกมานั่งตากแดดเข้าไว้ นอนบนพนาม
ไอน้ำก็ท่วมข้างอยู่ตลอด พอไปนอนมาไอ้ชายคนนั้นก็หงัดหัวเข้า นอนเขาเรียกนอน "กวยนง"
ถึงหัวเขาแล้วก็ไอ้ชายหนึ่งก็พาหัวเขา ขอนก็เลยหลับไป หลับไปไม่รูวามานเท่าไร ก็ขึ้นมาเสีย
ไอ้ไอน้ำนี้มันมาจับบนน่อง นี่มาทำรังบนน่องก็เลยชายคนนั้นตื่นขึ้นมา นี่ ไอ้ไอน้ำนี้เอ๊ย มันทำไม
มาจับบนน่องเรานี้จะทำอย่างไร ยุบยิกก็ไม่ได้ มันก็จะตอยเอา ก็นอนทนอยู่อย่างนั้นแหละดูไปดูมา
ก็ เออ ไม่ได้เราตากแดดไอน้ำนะ หอยาไม้ขีดเรากงแห้งแล้ว ก็เลยเอื้อมมือไปจับไอ้ไอน้ำของ
ตัวเอง ตากแดดทางหัวที่นอนบนพนามนั้นแหละ ก็จับมา ออายนี่แห้งแล้ว ไม้ขีดก็ติดแล้ว ชาย
คนนั้นก็เลยม้วนอบบนยาไปอะไรไป เสร็จแล้วจุดบุหรี่ติดยานั้นแหละ พอดีติดแล้วก็งั้น พน พน
นี่นั่นก็หนี หนีออกจากน่องตัวมันหนีออกจากน่อง ยังเหลือแตรังมันเบอเรืออยู่บนน่อง ไอ้ชายคน
นั้นก็แล้ว นี่มาอยู่กับเรา เราก้เลยรอดตายละ เราจะกินน้ำนี่จะเป็นอาหาร เมื่อรายนี้พน

เอาควันพน พน พนฝั่งมันก็นั่งยังเหลือแแรงและหัวน้ำติดนองอยู่ ชายคนนี้ก็เกาะกิน เกาะกิน เกาะกิน พอรอดตายได้เพราะฝั่ง ที่นี้ก็เลยเหลือที่กินก็เลยเก็บห่อเสื้อห่อผ้าเข้าไว้ พอเกิดฝน ตกหนักก็พัดเอาขนจิ้งนัยลอยไปถึงฝั่ง พอไปถึงฝั่งก็ชายคนนี้ก็เลยรอดตาย ก็เลยเอา ได้แต่ รังผึ้งที่จิ้งนองของตัวเอง เอาเสื้อห่อมุงจะไปฝากเมียที่บ้าน นกเขานั่นก็หายไป เรือก็หายไป ที่นี้ผลสุดท้ายก็ ก็พัดถึงบนบกได้ก็เกิดถามเขามา โอ้ตรงนี้ตรงไหน ถามไปถามมาก็อยู่ไม่ไกล บ้านเขาไรหรือ ก็เลยกลับมาถามถูก พอเมียเห็นว่า เอ๊ะแห่มแห่มไปตอนนั้นก็ไปตั้งสองอาทิตย์ เพิ่งกลับนี่ นี่ไปกินข้าวไหน อะ บอกแห่ม ตัวก็เลยเล่าให้ฟังว่าแห่มที่เข้าไปตอนนั้นแห่มตาย เลย ไปตอนกลางเรือไป ลอยเรือไปนะ โอ้เรือจะหาหัวแล้ว นกเขานกเขาวหายหมด ทำไม หายจะ ก็ขณะที่จะตอบก็ไม่ว่าโอ้เสื้อนั้นนะมันไปนอน มันไปนอนเอาหัวซุกพุงไม่อยู่ โอ้เราก็จะ ไปมั่งเรือที่พุงมันนั่นแหละ โอ้ถ้าก็มีหัวแก่จนก็ไปมั่งเอาหางเสื้อขึ้น ไปมั่งเสร็จพอตอนก็เสร็จได้ เสื้อมันเลยกระโดดพาเรือไปเลย วายน้าวายทา เรือแตก ส่วนตัวเองก็ต้องว่ายน้ำ นี่ได้แต่ ฝั่งมารังนี้ มันโผล่มาอย่างเงาฝั่งนี้ ออ วายลอยน้ำอยู่ถึงอาทิตย์หนึ่งก็เพราะว่าอะไรเล่า บ๊วยจิ้งจอกหนึ่งมันไหลมา ซากก็เลยว่ายไปเกาะขนจิ้งจะมาก็มาได้ ไม่รู้ว่ามันไกลใกล้ แค่ไหน หมกกำลังก็หมก ก็เลยนอนหลับไป เวลาบอกรับนอนอยู่ นี่ฝั่งก็มาจับเอาองฆานะ มาทำรังเบอเรือนะเลย ที่นี้ก็เลยเอายาที่ฝั่งแตกเข้าไว้ทางหัวเรือนะมาพนพนตัวฝั่งก็ไป ไป พอกินฝั่งอ้อมรอดตายได้สักสองวัน ฝนตกหนักกลางคืนนะ ก็เลยน้ำไหลพัดเอาขนจิ้งเข้ามาหาฝั่ง เลยขึ้นเอาได้ ก็เลยขึ้นเอามาหยายนี้ โอ้โฮ ยายก็นึกแปลกใจว่าฝั่งอะไรมาจับน้องคนได้ ที่นี้ ผลสุดท้ายก็ตอนเช้าก็เล็ก เล็กเล็กที่เออะ แก่ตอนนั้นนะ ถ้าขึ้นต่อไปก็ตายอะนี่ก็ชายคนนี้ก็เล็ก เคยเชื่อเมื่อก่อนว่าเล็ก เราทั้งบ้านทั้งของเล็กที่เออะ บ้านของฝนตกนี้รู้ใจ ไหล ที่นี้เมื่อก่อนว่าเออ พรุ่งนี้เราไปเกี่ยวหญ้าตากันดีกว่า ที่นี้ชายคนนั้นก็บอกว่า เอาไปตรงนี้ไปเกี่ยวหญ้าตากันในบ้าน กัน ที่นี้พอรุ่งเช้าก็ขึ้นเขาเห็นวิว ๐ หมอ เอาข้าวเหนียวไปกินด้วย แล้วก็เอา เอาน้ำฝั่ง โอ้ที่เอามาใส่ขวดไป แล้วก็กระบอกน้ำคนละกระบอก พรุ่งเช้าก็เอาเด็กของตัวเอง เอา ลูกของตัวเองไปฝากชาวบ้านว่าเราจะไปเกี่ยว เกี่ยวหญ้าตากันหน่อย เย็นละจะกลับ ก็ไปฝากเขา เลี้ยงไว้ให้ สองคนตัวเมียก็เอา สะพายก็มอหน้าสะพายข้าวเหนียว สะพายน้ำฝั่ง ก็ไปเกี่ยว หญ้าตากัน ขณะที่เกี่ยวไปเกี่ยวมาในราวเที่ยงวัน พอตีโพล่งปัดก็ใหม่เอาหญ้าป่าหญ้ามานา เลี้ยงโละละ โละละ ทักทัก ทักทัก ลูกโพล่งกลางหมด ที่นี้ก็ถามเข้ามาถามเข้ามา โอ-

งูใหญ่ก็ไปอยู่ไปป่าหุ้ญาคาก็หนีไป วึ่งหนีไฟมาพบเอาสองกบตัวเมียกำลังเกี่ยวหญ้า สองตัวเมีย
ก็ร้องวายวอย วายวอย กลัวไอ้งูใหญ่ก็วิ่งลี้มกระบอกน้ำ ลี้มข้าวเหนียว ลี้มน้ำผึ้งหมก อืม
วึ่งมาลี้กิลโลได้ ที่ไอ้ตัวก็เอ้อลุ่ม ลี้มข้าวเหนียว น้ำผึ้ง กระบอกน้ำ เคี้ยววิ่งกลับไปเอาที่
พอวิ่งกลับไปเอาไฟไหม้กระบอกน้ำ น้ำผึ้งหมก ข้าวเหนียวหมก ไปดูกระบอกน้ำไฟไหม้ -
กระบอกหมก ยังเหลือแต่น้ำจะคั่งได้ นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า อ้า ทำอะไรไม่ถึก ไค้คึก
ก็เลยประสมแต่อุบิทธิเหตุ

๘. ชื่อสัตย์จริง ทำจริงใจจริง

นายเกิน ไชยเจิงชน

๖๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ไค้ยินโบราณเล่าต่อกันมา ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้คิดขึ้นหรือเป็นบทเรื่อง คือมีชายคนหนึ่ง
เป็นกนจนพ่อมดไม่มี ญาติพี่น้องไม่มี กองไปอาศัยอยู่ตั้งแต่เล็กจนโต พอถึงอายุบวช อายุ
๒๐ ปี บวชได้ อาจารย์ก็จับบวชเป็นพระ ที่นี้ชายคนนี้ก็ไค้บวชว่าพรรษาอยู่หลายพรรษา ถึง-
เวลา ก็ออกไปบิณฑบาต ถึงเวลา ก็ไปออกบิณฑบาตตามแถวชาวบ้าน ที่วันหนึ่งก็ไปเห็นสาวใน
หมู่บ้านคนหนึ่งรูปร่างสวย รักเขาก็ไม่รู้จะพูดอย่างไร ถ้าหากว่าผู้หญิงคนนั้นรักเรา เราจะรู้
เราจะไปขอแต่งงานด้วย ก็คิดอย่างนี้แหละแต่ไม่รู้จะไปพูดเขาอย่างไรได้ ก็แอบว่าเขาเรียก
ว่ารักครุฑ ผู้ชายรักผู้หญิงโดยไม่รู้ตัว ที่นี้ไอ้พระองค์นั้นก็ถึงไปบิณฑบาตก็สังเกตแต่เห็นผู้หญิงคน
สังเกตอยู่เรื่อย และชอบไปบิณฑบาตบ้านนี้ ที่วันหนึ่งพระองค์ก็ออกบิณฑบาตก็ ไปถวายกัน ๕
องค์ ที่พระองค์ไปอยู่องค์สุดท้าย ที่นี้หญิงคนนี้ หญิงคนที่พระรักครุฑอยู่ ก็เลยมีพระ ๕ องค์
ก็เลยเตรียมกถาถวายเป็น ๖ ลูกไป เลยว่านบพระไป ๑ ลูก ที่นี้ก็ใส่ตั้งแะ เวลาถึงเวลาเช้า
ก็ออกไปใส่บาตรพระเกินทน พระเคียนที่หน้าบ้านพอดีก็ พระก็มาขึ้นเรียง ๕ รูป ถวายกัน
หญิงสาวคนนี้ก็เอาขันข้าวกับกล้วยอีก ๖ ลูก เดินเข้าไปตักบาตรตั้งแะองค์หน้าถึงองค์สุดท้าย ที่นี้
เมื่อใส่ไปครบ ๕ องค์แล้ว กล้วยก็เหลืออีกลูกหนึ่งก็เลยไม่รู้จะเอาไปไหน ก็เลยให้พระองค์-
สุดท้ายเป็น ๖ ลูกไป ที่นี้พระองค์สุดท้ายนี้พระรักครุฑคนนี้อยู่แล้ว ก็คิดในใจว่า เอ วันนี
นากลัวผู้หญิงคนนี้จะรักเรา ทุกวัน ทุกวันใส่บาตรไม่เคยอย่างนี้ วันนี้ใส่บาตรให้กล้วยเลยมา

ลูกหนึ่ง นี่หมายความว่าต้องรักเราแน่ นี่พระองค์นั้นก็กลับไปวัด นอนกึกถึงแต่ผู้หญิงคนนั้นแหละ ที่รักกรุไฉน ผู้หญิงคนนั้นต้องรักเราแน่นอน ถ้าไม่รักเราคงไม่เอาของขวัญมาให้สองลูกละ ก็เลยตัดสินใจจะลาอาจารย์สักเพื่อไปแต่งงานกับผู้หญิงคนนั้น ที่นี้ก็เคยมาบอกอาจารย์ว่า อาจารย์อาจารย์ครับ ผมจะขอลาสิกขาแล้ว อาจารย์ก็เลยสืบเรื่องสาวก่อนเหตุตอนนั้นว่าทำไมจึงสึกจะสึกไปมีเมียที่ไหน จะไปอยู่ที่ไหน ตัวเองก็เป็นลูกกำพร้า ที่นี้พระองค์นั้นก็อธิบายว่าผมไปนี้ผมก็จะไปแต่งงาน ผมชอบกับผู้หญิงคนหนึ่ง ผมก็จะไปขอแต่งงานกับเขา แต่ตัวเองไม่ไถ่คิดว่าผู้หญิงนั้นไม่รักเลย ผู้หญิงนั้นไม่รักหรอก แต่ตัวเองรักครุฑอยู่อย่างงั้นแหละ จะเกี่ยวเขาก็เขาก็ไม่รัก ก็เลยวิ่งวอนอาจารย์ขอสึก อาจารย์ก็ชักไม่ได้เลยสักให้ เมื่อสึกไปแล้วก็อยู่วัดสามวันสามคืน ที่นี้บัณฑิตคนนั้นก็สึกก็เป็นบัณฑิตแล้ว ก็เลยรักผู้หญิงนี้ ก็เลยเหียวไปบ้านผู้หญิงคนนั้นแหละ กนที่ตักบาตรให้ถวายสองลูกนะ เหียวไป ที่นี้ผู้ชายคนนี้จะพูดเกี่ยวผู้หญิงก็เกี่ยวไม่เป็น เค้าแก่รักเขาอยู่ในใจแหละ โอ้ผู้หญิงคนนี้เมื่อสึกมาก็ โอ้ผู้ชายคนนี้เมื่อสึกมาก็เหียวไปบ้านผู้หญิง ผู้หญิงคนนี้ก็รู้จักในงานที่เป็นบัณฑิตสึกใหม่ก็ต้อนรับด้วยเหมือนเพื่อนญาติพี่น้องกัน (แอะ กระแอม) ขณะที่บัณฑิตเหียวไปเล่นสนุกสนาน ทุกวัน ผู้หญิงคนนั้นก็แปลกใจก็ถามว่าทำไมละ ไหนมาบอยละ บัณฑิตคนนั้นก็บอกว่า อ้าวลืมแล้วหรือ อ้อเมื่อเราเป็นพระไงเล่า ผู้หญิงคนนั้นก็คิดไม่ออกว่าเป็นพระแล้วก็ไม่มีอะไร ไม่เคยได้พูดรักกันนี้ ที่นี้บัณฑิตนั้นก็เหียวไปอยู่นั้นแหละ เหียวไป ผู้ชายก็ อ้อ ผู้หญิงก็บอกว่า เอ๊ มาทำไมมาชาน้อยบอยนี้ มาทุกคืนเวลานี้ ไปเห็นไปเห็นบ้านฉันมึงเจ้า บัณฑิตนั้นก็บอกว่า อ้าวลืมเสียแล้วหรือเมื่อครั้งเป็นพระ อยู่อย่างงั้นแหละ ผู้ชายก็พูดอยู่อย่างงั้นแหละ ผู้หญิงก็ถามอยู่อย่างงั้น หนักเข้า หนักเข้า ผู้หญิงก็ไปบอกบิดาว่า เอ๊ บัณฑิตคนนั้นพูดว่าลืมแล้วหรือเมื่อครั้งเป็นพระ ก็คิดไม่ออกว่า เอ๊ ไม่ได้พูดอะไรเลย รักกันก็ไม่ได้พูดรัก จดหมายก็ไม่เคยได้เขียน ก็คิดไม่ออก บัณฑิตก็เหียวอย่างงั้นแหละ เหียวมาอยู่ตั้งมีสาม ๆ ที่นี้ผู้หญิงก็เลยถามว่า เอ๊ เมื่อเป็นพระอย่างไงเล่า ยังคิดไม่ออกหรอก ว่าลืมแล้วหรือเมื่อเป็นพระยังงั้นเล่า แล้วบัณฑิตนั้นก็เล่าให้ฟังว่า แหมที่ฉันเป็นพระนะ ฉันออกมาบิณฑบาตบ้านโยมนี้มาทุกวัน ทุกวัน (ระแอม กระแอม) ที่นี้วันนั้นนะคุณก็ได้ตักบาตรร่วมเป็นพระ ๕ องค์ แก้วฉันโดนของงูสูกตาย แถ่คุณนะให้ถวายผมสองลูก ผมเห็นว่าคุณรักผม ผมจึงสึกบารมาขอแต่งงานด้วย ผู้หญิงก็คิดมาได้ อ้อ อันนั้นไม่เคยรักเลย ก็หมายความว่าเอาของขวัญนะเลยไป เลบพระไปรูปหนึ่ง ไม่รู้จะไปไหนก็เลยให้องค์สุดท้าย นี่

ผลสุดท้ายก็เกิดได้ ผู้หญิงคนนั้นก็เลยใจอ่อนเลย ว่าผู้ชายคนนั้นรักจริง เชื่อสัจจริง ตั้งหลายปีแล้วยังไม่ลืม ผู้หญิงคนนั้นก็เลยเห็นรักพิศ มัธยัสถ์ไปเที่ยวมาด้วยความรักบริสุทธิ์ ก็เลยใจอ่อน ก็เกิดรักใคร่ ก็ยอมแต่งงานด้วย นิทานเรื่องนี้ก็สอนให้รู้ว่าเชื่อสัจจริง ทำจริงก็ต้องได้จริง

๔. ผู้หญิงตัวอย่าง

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนโบราณเล่าต่อกันมา ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้คิดหรือเป็นผู้สร้างเรื่อง คือมีเด็กคนหนึ่งอยู่กับตา ตาเฒ่าเลี้ยงมาตั้งแต่เล็กจนโต ตานี้รักเด็กคนนี้มาก ก็เลยไปไหนก็เอาหลานไปด้วย ไปไหนก็เอาหลานไปด้วย ไปอยู่เรื่อย ไฉนคนนั้นก็เป็นคนพูดเก่งมีอะไรก็ถามตาอยู่เรื่อยเลย ที่นั่นแกก็มีเมียอยู่ปีหนึ่ง เลี้ยงเด็กคนนี้โตอายุ ๒๐ ปีแล้ว บรรลุนิติภาวะ ช่างก็พูดเก่งมีความคิดความนึกอะไรแปลก ๆ ใหม่ สังเกตการณ์อะไรก็ได้อย่างดีแล้ว วันหนึ่งตากับมานั่งเล่นตากอากาศที่นอกชาน ก็เลยเรียกหลานมา หลานมาคุยกันเรื่อย สองคนหลานก็คุยกันคุยกันไปคุยกันมา หลานก็เลยถามตา ตาหลานจะปรึกษาตาทันทีหนึ่ง ก็หลานตาก็เลี้ยงมาโตมานานแล้ว หลานอยากจะมีเมีย หลานนี้อยากจะมีเมียสักคนหนึ่ง ไปอยู่กับเมียแล้วก็ได้ จะได้เอาเมียนั้นขึ้นมาเลี้ยงตาใจดี ตาก็ดหัวเราะระระ แกนี้เธอจะมีเมีย กรับผมนี้แหละจะมีเมีย ผมนึกอยากจะมีเมียเสียแล้วนี้ ตาจะเลือกผู้หญิงยังไงดี ถ้ามีเมียที่จะเลี้ยงตาได้ เอาคนที่หัวเราะยิ้ม ยิ้ม ยิ้ม ยิ้มไปเองนะ อยากจะมีเมียจริง ๆ หรือนี้ จริง ๆ กรับตา เอาถ้าหากว่าตาบอกให้ผมว่าจะให้มีเมียยังไงละก็ ผมจะทำตามตาคะจะเอาเมียนั้นมาเลี้ยงตาอีกทีหนึ่ง ตาก็กแกแล้วละตาก็เลี้ยงผมมาอายุ ๒๐ แล้ว ที่นี้ตาก็เคยครนทนมไม่ได้ เอาหลานเองนี่ก็ต้องไม่ผิดอะไรก็ต้องมีเมีย แต่จะมีเมื่อไรนั้นเมื่อเองจะตามข้าก็จะบอกให้ โบราณเล่าว่าถ้าใครอยากจะมีเมียจงหลบผู้หญิงแปดจำพวกเสีย เอ๊ะผู้หญิงแปดจำพวกมันเป็นยังไง หญิงแปดจำพวกคือหญิงแปดจำพวกนี้นะหลาน โบราณเขาสอนไว้ว่าคนไหนหลบหญิงแปดจำพวกนี้ได้คนนั้นจะประเสริฐได้เมียเล็กเหมือนพระเจ้าแผ่นดิน เอ๊ะ ไฉนหญิงแปดจำพวกมันเป็นอย่างไรเล่าตาลองเล่าให้ฟังซิ เอาละตาจะ-

บอกให้ ถ้าหากว่าเองไปคุยรักผู้หญิงเองจะต้องดูเสียก่อนนะว่าผู้หญิงคนนี้มีลักษณะในแปดอย่างนี้ไหม ถ้าหากว่ามีลักษณะในแปดอย่างนี้แล้ว เองอย่าเอาเป็นเมีย เกือบไปอีก เลี่ยงไปให้ได้ อย่าให้ได้ อย่าให้มันมีอยู่ในแปดอย่างนี้ กลัวเองจะได้เมียที่ ที่ดีในโลกนี้หายาก เอ้อตามอกซิ เอานะจำไว้ ได้หลานทองไว้ หญิงแปดจำพวกนี้ก็อีกหนึ่ง หญิงยัง ตะพังใหญ่ ไตคำฉั่ว ยกกรวลงล่าง อ่างมาเหาะ ฉอเลาะพันบ้าน อ่านฝ่ามือ ถือกันช้าง อันนี้โบราณสอนไว้ว่าเป็นหญิงแปดจำพวก ถ้าเองไปหาได้แปดอย่างนี้ไม่มีในคิ้วผู้หญิงแล้ว เองไปเอามาเป็นเมียเฮอะ เองนะจะได้เป็นคนมีสกุลสูง เป็นคนที่ อ้า เป็นคนที่มั่งคั่ง เป็นคนที่มีอำนาจมากจะได้รับสุขเจ็ดประการ ถ้าหากว่าเองไปหาเมียที่อยู่ในแปดจำพวกนี้ะก็ เองจะไม่ได้สุขเจ็ดประการ หลานก็เลยบอก เฮอะ ตา ตาได้สุขเจ็ดประการมันเป็นยังไงละ สุขเจ็ดประการเธอก็มีว่า อายุมาก มีอำนาจมาก มีทรัพย์มาก เป็นคนสกุลสูง มีโรคน้อย นีรูปร่าง อ้าสิ่งดังนี้แหละเขาเรียก "สุขเจ็ดประการ" เออ ที่นี้หลานก็เข้าใจ แทว่าทว่าใหม่ซิ โอ้ โอ้ ผู้หญิงเจ็ดจำ อ้า หญิงแปดพวก แปด แปดจำพวกนั้นมันยังงี้ หนึ่ง หญิงยัง ตะพังใหญ่ ไตคำฉั่ว ยกกรวลงล่าง อ่างมาเหาะ ฉอเลาะพันบ้าน อ่านฝ่ามือ อันนี้ตากองแปลซิมันเป็นอย่างงี้ หลานไม่เข้าใจ (เฮ้อเฮ้อ กระบอม) ตาก็แปลให้งี้ว่า หญิงยังนี้เขาสังเกตว่าผู้หญิงคนไหนที่พ่อแม่หรือพี่น้องละ คอยเหลือบกว่าทำงานในบ้านนะเรียบร้อยไหม ถ้าหากพ่อแม่ถามว่าอีหนูทำอันนั้นหรือยัง ยัง ตักน้ำแล้วยัง ยัง หุงข้าวแล้วยัง ยัง ถูเรือนแล้วยัง ยัง ก็ผู้หญิงนั้นไม่ทำงานในบ้านเลย นี่แหละเรียกว่าผู้หญิงยัง ที่นี้ตะพังใหญ่นะ อ้า ตะพังใหญ่ก็ผู้หญิงคุยมั่งคุยมีพ่อแม่หรือจะเป็นลูกตัวหาคะไรมาได้ไปเที่ยวคุยอวดชาวบ้านว่าฉันดี มีอันโน้นอันนี้ มีอันนั้น รวยเงินรวยทองของไรเฮอะเฮอะ ไกรนี้ไม่เทียบเท่า นี่เขาเรียกว่าตะพังใหญ่ ผู้หญิงตะพังใหญ่แล้วตะ ไตคำฉั่วจะตา อ้า ไตคำฉั่วก็สังเกตว่าผู้หญิงคนไหนมีตัวเห็นตัวไปคุยกับไกรก็ชอบไปนั่งคุยกับตัว ตัวคุยอะไร เมื่อกี้คุยด้วย ตัวไปนั่งไหนเมื่อกี้ไปคุย ตัวไปเที่ยวไหนก็ไปคุย นี่ตัวไปไหนก็ไปคุยเขาเรียกไตคำฉั่ว พวกนี้ยกกรวลงล่างละตา โอ้ยยกกรวลงล่างนี้ก็ พ่อหุงข้าวก็โน้นไปขอไฟชาวบ้านโน้น จะตำพริกก็ไปขอเกลือชาวบ้านโน้น โวยวายเอ็ดตะโรไปเที่ยวขอโน้นขอนี้ เขารู้ทั้งบ้านว่าไอ้คนนี้จะทำอะไรที่ก็ออกไปรบกวนชาวบ้านแล้วมาทำ นี่เขาเรียกว่า ยกกรวลงล่าง อ่างมาเหาะละ อ่างมาเหาะนี้ก็เป็นคนที่พูดต่อแหล่ ไกรมาก็ช่วยชอบไปต่อเติมเรื่องราวไปทะเลาะเบาะแว้งกับชาวบ้าน ไกรไม่ตีก็มาบิณฑาวาตัวนี้ก็ ไม่ได้ตีความเราชั่วเจ็ดที่

ก็เจ็ดหน หรือความตัวคนอื่นเห็นง่ายฝ่ายตัวเห็นยาก ไม่ได้คิดเผ้าแถมันนินทาเขา นี่เขาเรียกว่าอาจมาหาะ ฉอเลาะพันบ้านละ ฉอเลาะพันบ้านนี้ก็เที่ยว บ้านนี้ไม่เผ้าละ ตัวไม่อยู่ก็เที่ยว ไปคุยกับคนโน้นก็เที่ยวไปคุยกับคนนี้ มีงานก็ไปคุลิเก ะคอน หนังตาสูง ไม่ต้องฟังเสียงว่าบ้านของนี่จะเป็นอย่างไร นี่เขาเรียกว่าฉอเลาะพันบ้าน แล้วอ่านฝ่ามือจะตา ไอ้อ่านฝ่ามือนี้ก็ดูหญิง พุคคะไม่เรียบรอบ พุค พุค พุคอะไรมือขึ้นเป็น พุคคะใครก็มือไปทบหลังเขา พุคคะใครก็มือปากยังงมือขึ้นมันเป็นไปหมด นี่เขาเรียกว่า อ่า เป็นดูหญิง เขาเรียกว่าอ่านฝ่ามือ อ่า พุคคะไรก็มือขึ้นเป็น พุคคะเขาก็จับตัวเขาที่หลังเขา ที่แขนเขา ดูหญิงที่ที่เขาพูด แล้วเขาต้องนั่งเรียบรอบแล้วพูดบางสิ่งก็ไม่ควรพูด บางสิ่งก็พูด พูดแต่สิ่งที่จำเป็น ไม่กะโทกโสกฮาก นี่เขาเรียกว่า อาดูหญิงเจ็ด จำพวกที่เจ็ดอ่านฝ่ามือ เขาเรียกว่าอ่านฝ่ามือ ถือคันธังละ ถือคันธังนี้ ก็ดูหญิงที่โง่เป็นคนอะไรไม่รู้ ใครจะทำไมก็จ้าง ตัวไปไหนก็จ้าง ตัวกินแล้วก็จ้าง ไม่รู้ ญาติพี่น้องทางตัวมาก็ไม่รู้ทุกอย่างละ อะไรก็จ้างมันทั้งนั้น เงินทองจะหมดจะจนจะมีก็จ้าง ไม่เคยคิด ไม่ได้เคยปรึกษาใครเลย นี่แหละหลานดำหากว่าหลานจะมีเมียละก็ ไปหาดูหญิงที่ไม่มีลักษณะแปดอย่างนี้ละก็ หลานจะเป็นคนที่มีความสุข หรือทางโบราณเขาว่าจะไ้พบสุขเจ็ดประการ ก็ว่ามีอำนาจมาก มีปัญญามาก มีทรัพย์มาก มีรูปสวย กักก็สักสูง อายุยืน โรคไม่มี อะไรอย่างนี้ ถ้าเองไปไ้จำพวกเจ็ดอย่างนี้แล้วเองก็ เป็นไ้ดูหญิงที่ไม่ดี ที่นี้ตา นิทานเรื่องนี้ก็สอนให้รู้ว่าดูหญิงตัวอย่างก็จบเพียงเท่านี้

๑๐. เด็กเลี้ยงควาย

นายเกิน ไชยเชิงชน

๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนเก่า ๆ เล่ากันมาว่า มีเด็กเลี้ยงควายสองคน เป็นเด็กคนไทยและคนจีน เด็กสองคนนี้ไปไหนก็ไปควายกัน เมื่อเลี้ยงควายในทุ่งก็มีเพื่อนฝูงหลาย มันก็ไปจับกลุ่มนั่งคุยกัน เด็กคนไทยก็บอกว่าคิดสนุก เล่นตลก ลามก ขณะที่นั่งเล่นเป็นวงอยู่กลางทุ่ง ไอ้เด็กคนไทยก็ตีปคนก็ปวดท้องตด ก็เคยเอามือกำตด เอามือปิดตดแล้วก็กำไป แล้วก็กลืนเข้าไปทางไกล จมูกเด็กจีน ว่า เฮ้ย กายตัวนั้นก็กินหญ้าคืดๆ เด็กคนจีนก็หายใจก็เหม็นตด ก็เลยบอกว่า

เฮ้ย นิ่งโกล้เด็กคนไทยนะ همینตจจริง แล้วยังออกไป ในขณะที่คุยกันเล่นกันอยู่ตามเลี้ยวควาย
ไอ้เด็กคนจีนก็จะแกล้งเด็กคนไทยนั้น มันกำตอให้คมได้ ทีนี้ขณะนั่งคุยกัน ไอ้เด็กคนจีนก็เอามือ
นั่งอยู่ที่เอามือเข้าไปกุมขมุก ก็เลยกะเบ้งให้มันตอเต็มทีเลย ดังพิคซิกก็เต็มกำมือ เด็กคนจีนจะ
เปิดมาก็อวยเด็กไทย ก็เลยไปนั่งโกล ๆ ว่า เฮ้ย เมืองสวะ เมืองเหินออกก็ไป เมืองโตก็
ไป เมืองเหินออกก็ไป เอามือไปเช็ดคันทูหา เมืองโตก็ไป เอา เอามือไปเช็ดคันทูหา ยัง-
แต่นวนวรรคยังไม่ได้ไป แล้วยังเอามือนะชี้ไปข้างบนนะ แล้วยังเอามาคนนะ ชี้นั้นหายไปหรือยัง
นิทานเรื่องเด็กเลี้ยวควายก็จบลงเพียงเท่านี้ นิทานเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อพบปัญหาอะไรต่อ
กันจะทำแกเรา เราก็ควรจะแก้ไขนั้นต้องพิจารณาให้รอบคอบ

มุขตลกแบบหยาบโชน

๑

~

- -

๑๑ กาเถนบายซี

นายมัน น้อยกำ

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

กาเถนนั้นกะยามชั่ลักัน (หัวเราะ) บักก็ ไปเล่นกันนะ แลเห็นกรู้กันน้อ
ไปถึง ไปแอ (หัวเราะ) บอกไปได้ (หัวเราะ) ไปถึง ก็ขึ้นเกร็กขึ้นไปอยู่บนยอด-
โพ (หัวเราะ) ไปอยู่บนยอดโพ ประเถียวขึ้นไปแล้วอีกบักวะ ยายซีเห็นเพชร
เห็นเพชรเขาก็ให้ (หัวเราะ) เอะ เอะ (หัวเราะ) แหงะขึ้นไปที่ วู้ ไม่รู้อะไร
ก็วิ่งโพงแล้ว (หัวเราะ) ไปยังอุทัย โอนนี่แยกของหัด โอนนี่กรู้งบนทนายเอง ยัง
จะนางง้อกกวยขาอีก (หัวเราะ) จะมายังกะกาเถนโก้อีกแล้ว โก โกพนัน โกบายซี
นี่ตัว โกตาเถนมีตัว โกบายซีซั้ กาเถนควดลก (หัวเราะ) โกตาเถนขึ้น ยายซีให้หก
(หัวเราะ) โง โอนนี่แบตรงโก ดูหามันกับเสียเฮอะ โคนเสียละ ขวางควดกะลาห้าแถก
(หัวเราะ) เกื่อง ฟันกาเถนไปตากผ้าไว้ตรงโงไม่ได้ เอาที่เร็ด เทไปเร็ดเสียแล้ว
มีระเบียงตากผ้าไวบน บลวกกับกะยา เอาที่เร็ดจิบง จิอะไรว (หัวเราะ) นี่เบด
ติดเข้าได้ (หัวเราะ) กาเถนถึงเบ็ด (หัวเราะ) ไม่ใช่เล่น (หัวเราะ) หมดควดกับ
(หัวเราะ) แฉงำได้ไม่กอยมาก (หัวเราะ) กาเถน กาเถน ขึ้นนั่ง ขึ้นนั่งดีควนนะ
ขึ้นนั่ง ออ ยายซีวัด บายซีก็กวัดขึ้นนั่ง อย่างเกาอะนะ (หัวเราะ) เอาผ้าเช็ดทูด
เร็ดกนเสีย (หัวเราะ)

๓๒ กาเดนยายชี

นายเพชร น้อยคำ

๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ตานี้ (ไอ) กาเดนกะยายชีอยู่กินมาในวัด กาเดนก็กวาดแท็ค ยายชีก็หุงข้าว
แต่ว่าจะต้องไปหาคาเดนกะกวาดชีเงี้ยววัด แล้วก็ต้องคัมไฟเงี้ยวเลย จะหุงข้าวที่ไรก็
ยายชีก็เที่ยวเข้าไปขอคูนไปกาเดนนั่นแหละ กาเดนก็ไปให้ สัก ๆ ขึ้นก็ถามว่า ถามว่า
คาเดนจะงี้ (หัวเราะ) จนโมโห ก็เลยจะบอกว่าเป็นใจคูนไ้ นะ ว่างั้นนะ (หัวเราะ)
ยายชีก็เผลอปาก น้ปากน้ำโพ้นะ (หัวเราะ) ปากน้ำโพ ปากน้ำโพ อ้อ ตานี้ยายชีก็
บอกเอาเคาเอนี้ที่เจิงกรานนี้ (หัวเราะ)

๑๓ กาเดนยายชี

นายเพิ่ม น้อยคำ

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

มีวัด ๆ บึงนะ มีกาเดนกะยายชีช่วยอยู่ใกล้ติดกันนั่นแหละ กาเดน เอ้ หนูทำใจ
จะลดยายชีก็ได้ เอ (หัวเราะ) ลึกขึ้นมาแล้ว ชานนอนกลางคืนก็สวดมนต์ฟัง ๆ ๆ พอ
ก็สวดมนต์คาเอนักขาบารุทั้ง นามารูปี ที่หวงโยมีตคนรทกใหม่ (หัวเราะ) ยายชีถึงแก
จะเมียงยังไปก็อยากให้พลอยอย่างนั้น ไม่รู้จะทำยังไงได้ นามารูปี นามารูปี ที่นี้ยายชีสวดนะ
เวบไว้แกฐี นอกนั้นทำทาน (หัวเราะ)

๑๔. ตาเถนกับยายชี

นายเกิน ไชยเจริญ

๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนโบราณเก่า ๆ ไ้เล่ากันมาว่า ไม่รู้ว่าใครเป็นต้นเรื่อง คือตาเถนกับยายชี นั้นรักกันโดยไม่มีใครรู้ รอบน้กกันไปเล่นไปอะไรตามที่คนลับ ๆ โดยไม่มีใครรู้ วันหนึ่งก็ ตาเถนก็ชวนยายชี แล้ววันี้เราไปเล่นกันที่ไ้ตนโพธิ์ดีกว่าที่วัดเก่าไม่มีใครรู้ ยายชีก็ไปรออยู่ ไ้ตนโพธิ์ เวลาไปก็ไม่มีใครรู้ ดูแล้วก็ไม่มีใครเลย ตาเถนก็ไปหาอีก ถิ่นักไปล่อที่ไ้ตนโพธิ์ นี้อไปถึงไ้ตนโพธิ์ยายชีก็ถอนหายใจ ตาเถนก็คร่อมไปล่อกัน เย็ดกันชยุก ๆ ชยุก พอไ้ตนโพธิ์นั้น มีเด็กจากกรรมไ้บึงยี่มบกตั้งแต้เช้าเชียว มาครั้งวันก็เห็นยายชีมาทำไม ยายชีก็ไ้เห็นเด็ก แต่ก็สังเกตุว่าตาเถนกับยายชีทำไมกัน ก็ไ้เห็นว่าตาเถนกับยายชีนี้เย็ดกัน ตาเถนก็คร่อม ลอยยายชีอีก ๆ ๆ ลอกล้ไปยังไม่เสร็จ ยายชีก็ถอนหายใจไปเห็นเด็กกำลังยืนยืนนอยบนกิ่งไม้ บนตนโพธิ์ ก็บอกว่าเฮ้ยตาเถนเดี๋ยวกอน ตาเถนก็แน่นเข้าไ้ทุกที่ ตาเถนก็แน่นเข้าไ้ทุกที่ ว่า ยายชีก็คิดว่าตาเถนนี้ไ้ไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจเสียเลย ตะรูนลุกเลย ปั้ง หัวไปชนตนโพธิ์ ตาเถนก็ลุกขึ้นหน้า แม่ โจน อี้ ยังไงเช้านะ ฮีหัวเหอกะทุ้งตนโพธิ์เลยวะ ยายชีก็บอกว่า เฮ้ย โจนเนิ่นอะไร โจนเดี๋ยวกอนบนตนโพธิ์อื่น ตาเถนกับยายชีก็วิ่งหนีออกจากตนโพธิ์มา ไ้เด็ก ยืนหัวคักหัวแข็งแล้วก็วิ่งมา

นิทานเรื่องตาเถนกับยายชีก็จบเพียงแค่นี้

๑๕. ยายซีและเด็ก

นายละมุด โพธิ์แจ่ง

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ก็วันนี้ก็มีอีกเรื่องหนึ่งเด็กที่จะเล่าให้ฟังนะ เรื่องยายซีกับตาเถนกับชาวบ้าน ยายซีคนหนึ่งอยู่ที่วัด ในวัดตะวัตะไร่ไร่ไทรราบ เป็นตะเขาเลา เลาต่อกันมา ตะอึกคราวหนึ่งก็เป็นตะคุ้เห็นขึ้น อึกคราวนี้เด็กขึ้นก็พวกชาวบ้านเขาก็ไปเก็บเห็ดกัน คราวนี้ยายซีคนหนึ่งรู้ว่าเขาไปเก็บเห็ดก็ไปมองแอบอยู่ที่ป่า เวลาเด็กเขาหัดกับมา เด็กกลับ อึกคราวนี้ยายซีคนนั้นก็ถามเด็กว่าไคเห็ดกันไมเขาหัดมึงอะ บอกว่าไคจริงจางยาย ยายแม่ซีเออคราวนี้เล่นทายกันเล่นทายกันตะกุ่มมึงอะ ถ้าหากวามึงทายไม่ถูกละก็ก็จะเอาเห็ดมึง ถ้าหากวามึงทายถูกก็จะเอาเงินมึง ไอ้เด็กนั้นก็เอา เอาลองทายกันคู้ไค ถ้าฉันไม่ไคอาร์ไมทันละก็ ข้าจะให้เงินแกคนละบาท ละบาท ยายซีก็เอา ยายซีก็เอ่ยขึ้นวามึงว่าหูก้อยข้างหน้าหรือข้างหลัง เอาแล้วละ ฮี ฮี ฮี (หัวเราะ) ทายเด็กเลยบอกว่า มึงว่าหูก้อยข้างหน้าหรือข้างหลัง ไอ้เด็กนั้นก็บอกว่าอยู่ข้างหน้าเอง อึกก็โก้งเลย ยายซีก็โก้งเลยหูก้อยข้างหลังเลย เอออยู่ข้างหลัง ที่นี้เด็กก็เสียท่าเลยให้เห็ดไปหม่อแกมึง เมื่อวันก็เอออีก เมื่อวันก็ไปเก็บกันในวันสามวันเห็ดนั้นนะ ที่นี้ไคมาอีกทายอีกและ บอกมึงทายอีก เล่นทายอีกวันนี้มึงไคให้เห็ดมาแล้วเล่นทายกะกู ถ้าหากมึงทายไม่ถูกแล้วมึงก็ให้เห็ดกูแกมึงก็แล้วกัน วังั้น เอามึงว่าหูก้อยข้างหน้าหรือข้างหลัง ที่นี้มันบอกว่าอยู่ข้างหลัง เด็กก็บอกว่าอยู่ข้างหลัง อีเมื่อวันเคิมมันก็โก้งนะเออะ ที่เคิงมาอยู่ข้างหน้าอีกแล้ว เออะ เออะ เเหอ เเหอ (หัวเราะ) ลอให้ยายซี เห็ดเด็กเห็ดเด็กหมด

ที่วันหนึ่งตาเถนรู้ อีวันที่สองที่สามตาเถนรู้ ทาเถนก็ว่ายายซีคนนี้นั้นเอาเห็ดมาจากไหนทุกวัน ๆ กูจะแอบไปคู้มันคู้อะ มันทำยังงี้เด็กมันหละเจก ไปหลอกเด็กยังงี้มันไคเห็ดมาทุกวัน เหมอมันไปขอเด็กเว้ยนะ เราที่สงสัยอยู่ ที่นี้ตาเถนคนหนึ่งมีในวันนั้นเหมือนกัน ที่นี้ไปแอบบังคนไม่อยู่ ไปบังคนไม่อยู่ ที่นี้ก็ ที่นี้พอวันที่สามก็เด็กก็เก็บเห็ดมายังเคย เก็บเห็ดมายังเคย ที่นี้มาก็ถึงกับชวนเคิงทายอีก ทายอีก บอกว่าทายกันอีกมึงกะกูอะ สองวันแล้วสองครั้งแล้วมึงทายไม่ถูกซักที ที่วันที่สามนี้เอาลองทายกันคู้บึงกะกูอะ ทายเอาเห็ดกันนี้ละ

ถ้าไม่หายถูกก็ให้เงินบ้าง กราวนี้ตาเถนคนนั้นก็ไปยืนมองอยู่ใกล้ ๆ ยายชีก็ไม่เห็น นั่น
 กราวนี้ก็หายยังว่างั้นแหละ ว่ามึงว่าดีก็อยู่ข้างหน้าหรือข้างหลังอีกแล้ว อีที่นี้ก็เด็กมันก็บอกว่า
 อยู่ข้างหลังอาอยู่ข้างหน้า อีที่เดิมวันนั้นมันนั้นคงไปอยู่ข้างหลัง แล้วรุ่งอีกวันก็คงมาอยู่ข้างหน้า
 อีที่นี้ตาเถนก็บอกว่าเด็กบอกว่าดีอยู่ข้างหน้า ที่นี้คงไปอยู่ข้างหลัง ที่ ที่ ที่ (หัวเราะ) คง
 อยู่ข้างหลัง ที่นี้พอกถึงโรงเอง ตาเถนออกไปจับกุมเขาได้ก็กดทอยายชีเลย กดทอยายชี ก็ตก
 ยายชีเวลากำลังถึงโรงนั้นเองใจละ มีอกคคอยายชีเข้านี้แหละมึงนี้แหละยายชี มึงเป็นชีแท้
 มึงหลอกเด็กหลวงเด็ก หลอกเด็กหลวงเด็ก เลยกระเจ้าจนสำเร็จไปเลย เสร็จไป เฮอะ
 เฮอะ (หัวเราะ)

๑๖. ตาเถนยายชี

นายทวน น้อยคำ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

มีเถนคนหนึ่งหน้าดูหยาบกว่าไฟ แล้วมียายชีอีกคนนึงมาขอไฟตาเถน ตาเถนก็กำลัง
 ก่อไฟไม่ ไม่ติด บายก็ขวบไม่ยัง ที่นี้ตาเถนก็ควักควายออกมาให้ยายชี อีที่นี้และคุนไฟ
 (หัวเราะ) ที่นี้ยายชีมีใจโกรธเกือบขึ้นมา เฮอะเปิดหน้าให้ออกมาให้ตาเถนที่แหละ (หัวเราะ)
 ต้องการ นี่แหละต้องการก็ไปแจ่วใจ (มีเรื่องอื่นอีกไหมครับ ตาเถนยายชี)

ที่นี้มียายชีอีกคนนึง ก็ตาเถนอีกคนนึง เล่นชู้กัน ที่นี้มีเถนอีกคนนึงรู้ว่าตาเถนกับ
 ยายชีเคยไปเล่นชู้กันที่ตนโพธิ์ เเถนคนนั้นก็ไปนอนที่โคตตนโพธิ์นั้น อะไมไซ ไปขึ้นอยู่บนโพธิ์
 ยายชีและตาเถนคนนั้นไม่รู้วาทเเถนไปนอนอยู่บนตนโพธิ์ ที่นี้ยายชีก็นอนคง ตาเถนนอนแล้วก็ไป
 เห็น แหงนไปเห็น นอนหงาย แหงนเห็นเถนเขานี้ก็บ้ายก็บอกว่าตาเถน เเถน ตาเถน
 เเถน ตาเถน เเถน (หัวเราะ) ก็ตาเถนไม่ยังสักที ยายชีก็สะบัดหลุดไปได้ ที่นี้ตาเถนก็
 ก้มลงมองดู มันถูกอ๊าง ไหลแ่ง ไหลอีก ที่นี้เถนอยู่บนตนโพธิ์ มันถูกอ๊างถอนนั้นชี (หัวเราะ)
 มีเรื่องอื่นอีกไหม

๑๘. ลูกสาวจีน

นายคำ โมเฟื่อง

๘ พฤษภาคม ๒๕๑๔

มีเจ็กเส็งกบหนึ่ง ไก่ปู้ลูกสาว คน และลูกชาย คน ลูกชายชื่อ อ่า เอ เป็นคำเจกนะ ลูกชายชื่ออ่า พอสมที ลูกสาวชื่อ อี้แม่ที่บางเย็น อี้แม่ที่บางเช่า (หัวเราะ) แม่ก็ตายไปแล้ว แก่ชื่อแม่ที่บางกลางวัน (หัวเราะ) เออ หนาเจกเส็งนี้ทำงานอยู่เป็นที อ่า ลูกสาวก็ไปเช่าเรียน อ่า เย็กจักร และวันหนึ่งก็มีเพื่อนอยู่คนนึง ก็มาถามว่า เอ ลูกสาวนะมีก้นเฒ่า มี กนแฉะ คนหัวป็นะชื่อ เออ พอสมที อ่า เออ แต่ลูกสาวคนรอง ก็ชื่อแม่ที่ และ แม่ที่บางนางเช่าแล้ว น้องอีกคนหนึ่งก็ชื่อที่บางเย็ง แม่ที่บางเย็งได้ไปเรียน เย็กจักรอยู่กรุงเทพฯ ก็กินที่โตเป็นโตเมีย นังแม่เช่าก็เป็นกบเย็กที่ อ้อ แตรองลงมา น้องสาวนั้นนะก็อ้ายเย็กจักร แต่กัคงไคนะ เย็กไคคลองแคลว แต่คงเล็กนะก็ฟังกเย็ก วันหนึ่ง ก็ไปทอดหินะ มีแม่น้ำกว้างใหญ่อะแต่ไปลง ลงไปนอนมุดหัวลงเห็นน้ำไหลนั้นปูเลง ๆ นึก วาปลาดีใจ ทอดก็ลงไปเลยเฮย ก็ควยขึ้นมานะซี (หัวเราะ) นะแล พอขึ้นมาก็บางวันไม่มี เวลาทอด กลางคืนก็จุกไต้เย็กที่กับแมยายกินยังรุ่งเลย (หัวเราะ)

๑๕. คนจีนเข้าเมืองไทยใหม่ ๆ

นายเกิน ไชยเจริญ

๗ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนเก่า ๆ เล่าต่อกันมา ไม่ ไม่ทราบว่าใครเป็นต้นตอเรื่องมา มาสมัยหนึ่ง เมื่อครั้งโบราณ ก็มีคนจีนซึ่งเริ่มเข้ามาเมืองไทยกันใหม่ ๆ คนจีนนั้นเข้าเมืองไทยก็ ส่วนมากก็พูดภาษาไทยกันไม่ได้ มาใหม่ ๆ ก็ใช้เป็นภาษาใบ้ แล้วก็ประกอบกรกระทำ ก็พอเข้าใจกันบ้าง ต่อมาคนจีนก็พยายามเรียนภาษาไทย (กระแอม) กับคนไทยที่ละคำสองคำตามกิริยาหรือของใช้ในบ้านก็พูดไปบ้างไม่ไบบ้าง ที่นี้ต่อมาคนไทยก็เห็นว่าคนจีนขยันขันแข็ง เป็นคนใจอดทนทำงานขยัน ผู้หญิงไทยก็ชอบเอาคนจีนมาแต่งงานทำเป็นคู่ ที่นี้เมื่อคนจีนได้เมียคนไทยก็อยู่ด้วยกันมา ใหม่ ๆ ก็พูดภาษาไทยบ้าง ไม่ไบบ้าง บางอย่างก็รู้อย่างก็ไม่รู้เป็นอย่าง ๆ ที่นี้วันหนึ่งก็ชวนตัวไปอาบน้ำในคลอง ในท่าน้ำใกล้บ้าน ที่นี้กำลังอาบน้ำไปอาบมา อาบไปอาบมา ตัวก็อาบก่อน เสร็จแล้วก็ถนัด ถนัดอะไรเสร็จ นุ่งผ้าก็ไปยืนรออยู่บนท่าน้ำ (กระแอม) ฝ่ายเมียก็อาบไปอาบไป ก็เสร็จทีหลังก็ขึ้นมาหาตัว ขณะที่เดินขึ้นมาก็ก้าวไปสะพานก็ตก สะพานหักก็ตก รอง ไปโคคน้ำดื่ม ผู้หญิงก็บอกว่าตีตกน้ำ ตีตกน้ำ ตีตกน้ำ โอ้เจ้าคนนั้นได้ยินว่าตีตกน้ำ ก็โคไปตี ตีไปมดง คำพูดคำวาย คำพูดคำวาย คำพูดคำวาย ก็ไม่ได้ คำลงไปอีกจนเหนื่อยแล้วขึ้นมา ตามเมียบอก ฮ่า ฮ่า ของที่ชอบเสียเลย ตก คำหาก็ไม่ลาย ที่นี้ ฮ่า เจ้าเมียก็ไม่ว่าเรื่องว่าทำอะไร ว่าทำไม จึงไปดำเพราะว่าตกน้ำเปียกแล้ว ก็ลุกขึ้นมาได้แล้ว ที่นี้ก็มาถามเมียว่า แหม น้ำเสียเลยของชอบเสียเลย ตกน้ำคำหาจนเหนื่อยไม่ลาย ที่นี้ผลสุดท้ายก็บอกว่าขึ้นมาแล้วไม่ต้องไปหา นิทานเรื่องนี้ก็แสดงว่า เมื่อเห็นอะไรไม่เข้าใจอะไร เมื่อไม่พิจารณาให้ถ่องแท้แล้วอาจจะเข้าใจผิด ฮ่า ก็จบเรื่องนิทานคนจีนเข้าเมืองไทยใหม่ ๆ เพียงเท่านี้

๒๐: กณทิศเหนือสุทัต

นายเกิน ไชยเจริญ

๒ มิถุนายน ๒๕๑๘

คือมีคนสองคนไปเล่นกันในป่าเลี้ยงควาย จนเบื่อ จนจะทำท่าไหน ขึ้นแล้วก็ปรึกษากันว่า เรา (ฟังไม่ชัดเจน) กับ ผู้หญิงก็ตกลง แยกแยะไรจนคาน โอ้ผู้ชายก็แะ ๆ ๆ ๆ ผู้ชายก็คุมทุกคมอะไร ในเวลานั้นไอ้คนเจ้ากรรมก็ขึ้นยอดสะเดาก็อาย ตะลุมพืดไปยืนตัวสั้น ผู้หญิงก็ไม่รู้ทำเป็นเบิ่ง ๆ เงอะ ๆ ผู้ชายก็ยืนตัวสั้น บอกเฮ้ย อย่ามัวแต่เงอะ ๆ เละ เฮ้ย เอากางเกงมาใหญ่ควย หีนั่นขนตคนสะเดาก็หัวเราะเฮอะ ๆ ๆ ๆ แลออกจากคนสะเดา บงมาตั้ง จุกแอก ๆ ๆ ๆ ผู้หญิงเห็นก็รีบวิ่งคว้าเสื้อผ้ออกวิ่งกับผู้ชายทั้งสองคนนั่นแหละ ตุ๊กขาว ๆ ๆ ๆ ๆ วิ่งตุ๊กขาว ๆ ๆ ไป ผู้หญิงก็เหนื่อย ๆ ก็หยุดเห็นเสื้อผ้อากางเกง ยืนแล้ว ผู้หญิงก็วิ่งไปตบหน้าอกผู้ชาย นั้ะ มึงไม่บอกใหญ่ควยจะว่าเขาเห็นนะ ก็กับบอกแล้วใจ บอกว่ามึงอย่ามันนักเลย ก็ล้มไปว่าน่าจะบอกว่าคนเห็น หีนี้นานเรื่องนี้เป็นคนเก่าเล่า ๆ ตอกันมา ไม่รู้ว่าใครเป็นเรื่อง อาสร้างเรื่องขึ้นมา ก็จบ อ้า คนเราเกิดมาทำอะไรไม่พิจารณาคุ้ให้รอบคอบ อาจจะได้รับผลเสียหายอับอาย

๒๑. ชายเจ้าชู

นายเกิน ไชยเชิงชน

๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนโบราณเก่า ๆ ก็เล่าต่อ ๆ กันมา ไม่รู้ว่าใครเป็นต้นเรื่อง คือมีชายกลุ่มหนึ่งเป็นจิกโก เริ่มเบื่อกับคนเจ้าชู้ตลอดกาล เวลาจะไปดูงานดูการที่ไหนก็ชอบไปหาในหมู่ผู้หญิง อะอะ เกเร จะไปจับที่ผู้หญิงบาง นมผู้หญิงบาง กอดผู้หญิงบาง จับกลุ่มก็เป็นคนมีนิสัยไปในทางเจ้าชู้ วัตนึงก็ไปเที่ยวในงาน เขามีกรรมทรสพิชาน ที่บ้านนั้นเป็นแขก มีคหิวิธสลามก็ทำพิธีรีตอง โอ้จิกโกกลุ่มนี้ก็ไม่ไปเที่ยวดูงานเขา ผู้หญิงลูกสาวเขาสวยสวย แต่ก็ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร แต่นิสัยคนเจ้าชู้มันก็ไปตามเรื่องตามราว ที่นี้ก็นั่งกลุ่มปรึกษากันว่า คีนี่เราไปลักหัดผู้หญิงลูกสาวบ้านนี้ สวยทั้งหลายคน ตั้งสาม ลี ห้าคน ที่นี้เขาก็ออกไปเวลาที่เขาจะนอนหลับกันว่า มันนอนอยู่ห้องไหน เราก็ก็นั่งหา แล้วไปลักหัดกันไปเล่นผู้หญิงพวกนี้ให้สบายแล้วก็ลงมาลงช่องแล้วกลับ อีกคนหนึ่งก็ว่าเออดี ๆ มึงก็ดี กูเคยผ่านมาแล้วอะแยะ ผู้หญิงกูเคยลักหัดแล้ว กูเคยจับผู้หญิงมาเล่น กูก็เอา อะ ๆ ตกลงก็เลยปรึกษากันมา ก็มาตอนดึก อาลูกสาวก็ พอแม่ก็บอกว่าเอาเด็กแล้วก็นอนกัน เมื่อสาว ๆ นั้นก็เข้าไปนอนในห้องเป็นแถว ที่นี้ก็โอ้พ่อแม่ก็นอนอยู่ข้างนอก ทั้งข้างในข้างคือเป็นบ้านงานแขกหลายคน โอ้ชายพวกนี้ก็บอกว่าผู้หญิง สาว ๆ สวย ๆ นอนห้องนั้น ๆ ๆ เรียงพอดีกันอย่างนั้น พอตบตะเกียงดับไฟนอน โอ้จิกโกเจ้าชูเหล่านั้นก็คอยแอบกันอยู่ถนนหนทางนั้นแหละว่าจะขึ้นแผนนั้นทำอย่างนั้น มึงเอากันนั้น กูเอากันนี้ ปรึกษากันหมด ที่นี้เขาเข้าไปนอนลักครุ่นหนึ่งก็เกิดฝนตก อาบ้านสาว ๆ ที่นอนก็เกิดหลังคารั่ว ก็เปลี่ยนมุ้งนั้น ๆ จุดตะเกียงไม่ได้แล้วเปลี่ยนกันนอนหลบฝนบ้าง อะไรบ้าง ที่นี้มีแขกคนหนึ่งนอนกรนอยู่ที่นี่ มีหนวดมีเครา อีกสองสามคนก็นอนปนกัน ว่าที่นี้สาว ๆ นั้นเกิดไปนอนห้องใน ก็โอ้แขกที่มีหนวดมีเคราก็มานอนข้างนอกแทนพวกสาว ๆ อีกที่หนึ่ง โอ้หนุ่มเจ้าชูก็ไม่รู้ พอ ๆ พอถึงดึก ฝนก็ซัดสั่นกันไป เอาละเรานี้จะไปลักหัดผู้หญิงซักหนอยนึ่ง ก็ไปคอย ๆ คลานตามกันเข้าไป คอย ๆ กระซิบกระซาบไปอะไรไป โอ้เขาก็นอนหลับกันเปิบ ๆ กรอก ๆ โครมคราม กรนกันสนั่นไปหมด อีแก่ก็กรนโอ้คนพันหาก็กรอก ๆ ไปหมด ที่นี้ก็คือว่าคอย ๆ เข้าไปอยู่ในกลางที่นอนที่คนมาก ๆ อีก -

คนหนึ่งก็ไปม ๆ นึกว่าอูหฺงคนนั้นนอนอยู่ตรงนั้นะ จำวันะ มาดูเขาไปมเขาเอาอีก
จับเอาปากคนแกแถมไม่มีฟันแกทวนยาวรุงรัง ก็เลยกระซิบบอกเพื่อนว่า เฮยกูพบแล้วเวย
เป็นที่ที่มีหมอยควย ก็เอาท่าทางจะเย็ด คือว่าจะล่ออูหฺงคนนั้นละ คว้าควยเข้าไปบีบ ก็เลย
ไปบีบเอาปากแกเขให้ เสียงรอน ยีย ๆ ๆ ๆ กระโดดกันลงมา ผลที่สุดก็โคตวิ่งลงมา
ยึก ๆ ข้างล่าง โอหฺาเรา ที่ทำไมพูดได้เวย อ้าโอหฺา คนละ (ฟังไม่ออก) นิทานเรื่องนี้
ก็จบ เป็นนิทานชายเจาหฺู

๒๒. โยนี่มีเสน่ห์

นายเกิน ไชยเชงชน

๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

เป็นเรื่องเก่า ๆ โบราณเล่ากันต่อมา ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้แต่งเรื่องขึ้น คือมีอูหฺง
คนหนึ่งเป็นนักโสเภณี ผู้ชายที่ไหน ๆ ชวนไปนอนควยที่ไหนก็ไปทั้งนั้น จนชาวบ้านลือชื่อว่า
อูหฺงคนนี้เป็นคนเลนเ่ง เห็นผู้ชายไม่กลัว ที่ไหนบ้านนั้นก็มียุชายคนหนึ่งก็นั่งคุยกันว่า เอ-
อูหฺงคนนี้ทำไมเป็นกษีเย็ด อีตัวนี้ลือชื่อคังหนักมากก็คนก็คนหาไม่เห็นเป็นยังงิ ไทหลงพิสุจน์
คุชิวา อูหฺงคนนี้ทำไมเป็นกษีเย็ด ที่นี้ชายคนหนึ่งก็บอก เอ ถ้าหากว่าเวลามันนอนหลับ
เราลองของเข้าไปดูซิ มันจะเป็นยังงิ ที่นี้วันหนึ่งอูหฺงคนนั้นก็นอนหลับ ที่นี้ผู้ชายคนนั้นก็คอย ๆ
ของเข้าไป ไม่เปิด ไปเปิดผาดูดู ก็เห็น อ้า ที่ของมันเตีอกบวนเป็นปลาหมอละเลย โอ้ชาย
คนหนึ่งก็เอาเบ็ดไปเอาเยื่อควดขึ้นก็มีปลาหมอดึกมา วัคขึ้นมาก็เป็นปลาหมอ แล้วก็เอาไปขว้าง
ลงในสระข้างบ้าน วัคไปวัคมาเอาจนปลานั้นเต็มสระ ไม่รู้จักก็ตัวต่อก็ตัว ที่นี้ชายสองคนก็กลับ
ที่นี้วันหนึ่ง อ้า ชาวบ้านเขาก็วานกันลงแขกไถนาเป็นจำนวนมาก คนทั้งบ้านที่นี้ชายสองคนนั้น
ก็ เอ เราเลี้ยงปลาโยนี่เข้าไว้ในสระเบอะแยะ ถ้าเราไม่มีอะไรเลี้ยงเขา เราเอาปลา
ในสระ ปลาโยนี่ที่เราเลี้ยงอยู่ในสระวันนั้นนะ ที่เราไปพิสุจน์จากอูหฺงชียเ็ด วันนั้นนะเอาไป
เลี้ยงเขา เอ ถ้าจะดี ไม่ทองไปหาอะไร ที่นี้พอวานเขามาไถนาเป็นหลายสิบคน ก็เลยให้
ลูกให้เมียไปวัคสระกันนั้นให้แห้ง ปลาหมอกับวานกันไหลหมด จับเป็นตระกร้า ๆ ที่นี้เวลาจนถึง
เวลากลางวัน ก็เมียก็เอาปลามาแกง ที่นี้ลูบ้าง บ้าง บ้าง อ้าแกงส้มบ้าง ไปเลี้ยงแขกที่

วานเขามาไดนา ที่นี้พอถึงเวลาเย็น ๆ หรือบ่าย ๆ เนี่ย ก็เลี้ยงข้าวเป็นการใหญ่ ที่นี้
ก็เอาแกงปลาต้ม ปลาขี้มิ่ง ปลาไปวางเรียงราย แขนกก็นั่งเป็นแถว แต่ยังไม่ลงมือกิน
ก็มีไอ้คนตลกคนหนึ่ง อ่า ข่าเนี่ย จะกินก่อนก็ไปนั่งเพราะหิว ไปนั่งก็ลองชิม แล้วเอา
ปลาชิ้นหนึ่งก็มากินกัน พอกินปั๊บก็เลยพูดว่า ไปแยกกันเหอะ กินคำนึง ก็ว่าไปแยกกันเหอะ
ไอ้ชาย หรือเจ้าของบ้าน หรือแขกที่ไปอยู่ด้วยกันก็ไม่พอใจละ ไอ้นี้สัปคน พอกินคำก็ต้องพูด
ไปแยกกันเหอะทุกครั้ง ที่นี้พวกชาวบ้านก็ไม่พอใจในกว่าเมากินเหล้าไปหน่อยก็เมา แล้วพูด -
อย่างโจ่งนังนี้ ไอ้บางกนกก็เข้กตัวบ้าง อะไรบ้าง ไอ้นั้นโมโหก็ลุกออกไป ไม่กินเพราะว่า
น้อยใจว่าพูดหยาบ ไม่แยกกันเหอะ ๆ ที่นี้พอตึกได้เวลาก็นึกเรียกเจ้าของบ้านมานั่งกินข้าว
พร้อมกัน คนนั้นก็ว่าไปแยกกันเหอะ คนนี้ก็ว่าไปแยกกันเหอะ มากขึ้นทุกที ใครกินก็ว่า
จนพากันว่าหมดบ้าน ก็เลยไม่วายหญิงผู้ชายแยกกันทั้งบ้านเลย อีกคนหนึ่งไม่แยกก็วิ่ง เขาวิ่ง
ไปอยู่นาน เลยตกบันไดตาย ก็ทานเรื่องนี้ อ่า เรื่องโยนนี้มีเสน่ห์ ก็จบเพียงเท่านี้

๒๓. เมื่ออวยวะพูดได้

นายละนุด โพธิ์แจ้ง

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๑๘

อาบัตินี้ก็เด็กทั้งหลาย ตาจะเล่า ตาหมอละมุดนี้จะเล่านิทานให้ฟังนะ เด็กคนเก่า ๆ
เขาพูดมา แต่เขาพูดเองก็ใบ้เอง เป็นแต่เขาพูดมาจึงได้จำ จำเรื่องราวเรื่องเก่ามา
เมื่อครั้งก่อนนะ ฝีมือพูดได้นะ พูดก็พูดได้ แดกก็พูดได้ หมอยก็พูดได้ เอากันงั้นเลย กรง ๆ
งั้นเลยนะ ฮะ ฮะ ฮะ ฮะ ฮะ ฮะ ฮะ (หัวเราะ) ละนะไอ้ลาจคนก็พูดว่าเอะทำไมจะพูดได้
กบเก่าเขาว่าพูดได้ ก็จำเรื่องเก่า ๆ มาให้ฟัง จะเล่าให้ฟัง จริงแต่ใจไม่เข้าใจแค่นั้น
จะเป็นโกหกหรือเป็นของจริงก็ยังไม่แน่นอนนะ ก็ฟังกันไปใช้ก็แล้วกัน เมื่อว่าฟังได้ก็เล่ากันต่อ ๆ
ไป ฮะเมื่อฟังไม่ได้ก็หัวใจพวกเด็กนะ จะเล่าเหตุการณ์ให้ฟัง เขาวามีคนหนึ่งยิงคนหนึ่งนะ
ยิงคนหนึ่งไปยอมเป็นกบไสเณห์ ยิงไสเณห์ไปเพียวให้เขามาฆ่าเรากันเรื่อย ๆ ไป ก็ไม่มีทำ
อะไร ทะนี้ก็คุยมันกับบอกว่าพวกเรานี้ไม่มีทำอะไรเลย ให้เขามาฆ่าเรากันแล้วก็หนีไป หนีไป
พวกผู้ชายเขาไปเราไม่มีประโยชน์ พวกมันปรึกษากันตั้งสี่คนแล้วทั้งตุนั้น ทั้งนั้น ทั้งฮ้อ

ทั้งแต่นั้น ทั้งหมอยนั้น วางั้นนะ ก็บอกว่าเฮ้ยคราวนี้ถ้ามันมากจะคามันให้จริงเลยละตุคตุค
 วายังงั้นนะหือจะคาให้จริงเลย เจ้าก็บอกว่าคราวนี้ถ้ามันมากทำกูอีก กูจะกัดมันให้ชัดเลยนั้นแนะ
 ที่ข้างแตกก็บอกว่าถ้ามันมากจะตองมันให้หักเลย อะ อะ (หัวเราะ) เออ เออที่นี้ก็เรื่อง
 ตก มันก็ไม่คอยยาวนานกะนะ แล้วที่นี้ก็โอข้างหมอยนั้นก็ไม่ว่าเรื่องอะไรกูละให้มันมาเทอะ
 กูจะมัดมันให้ใหญ่เลย ให้อกชัดไปเว้ย โอพวกผู้ชายเหล่านี้มันมาทำเรา เราไม่มีทาแกแคน
 อะไรมันไคเลย

นี่เดานี้ก็วันหนึ่งพอเราเท่าไรกันนะ โอคนนั้นก็มาอีกทีตามเคยมา ก็มาทำชำเราแล้วก็
 หนีไป หนีไป โอพวกนี้ก็ไม่ทำอะไร ที่นี้มันก็ว่ากับเองนะโอพวกอ้อ อ้อ โอพวก โอที่นั้น
 ก็บอกว่ามึงควรวาจะคาเถาให้จริงให้จริง ตุคมึงเป็นใจไมคา มันจะคาอะไรไคเล่า มันตบ
 ปากก้อยู โบะ โบะ โบะ บาน เฮอะ เฮอะ (หัวเราะ) กูไม่คามันไคเลย อะ งั้น
 มึงก็เหมือนกัน มันก็เถียงกันอีก อีที่นี้ก็มึง อี อี อี เฮละ เฮอะ เทอ (หัวเราะ) มึง
 ก็เหมือนกัน มึงว่าจะกัดเขาให้เขะให้ชัดมึงทำไมไม่กัด กัดอะไรไคเล่ามันเต็มปากเต็มคอโมค
 เลยอะเล่า มันก็ไคไม่ไคอะ แล้วทานี้แตกก็เหมือนกัน มึงว่าจะตองเขาให้หักทำไมถึงไม่ตอง
 ตองยังงิเล่า มันก็ถูกไฟลทางโน้นไฟลทางนี้ เฮอ เฮอ เฮอ เฮอ เฮอ (หัวเราะ)
 เออทานี้ อีทานี้หมอยละถึงว่าจะมัดเขาทำไมไม่มัดเฮ้อ มันบอกว่ามดยังงิไคเล่า ไม่รู้ว่า
 กคอยยังงิปลายอยู่ยังงิเจะอะไร พวกเราไม่มีทำอะไรเลย พุดโอ ไม่มีเรื่องมีราวอะไร
 เลย ก็จบกันเท่านั้นแหละ อะ อะ ฮา เทอ เทอ (หัวเราะ)

๒๔. นิทานสนุก

นายเพชร นอยคำ

๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ตัวเมียคนหนึ่งไคก็มาที่ป่าไม่รู้ ที่นี้ไคไคมีแข่งมีคากันเลย ก็ป็นแต่ลูกกระสุนยิงคันโพธิ์
 ในวัดจนถึงรุ่ง เมียถามว่าแกยิงทำไม หรือไครมาเจอ ก็แกมายิงคันโพธิ์ทำไม อ้าวอิงเอา
 เงิน กลับมาบ้านเมียก็ถามว่าแกยิงทำไมคันโพธิ์ กูยิงเอาเงิน เมียก็ไคแรงไมคา แจงเข้า
 ก็กลับบ้านลูกกระสุนไปยิงนั้นแะจะสักก็ว่าก็ไครู้ ที่นี้มาก็เทวดาหรืออะไรก็เอาเงินมาโปรยให้เต็ม

บ้านเต็มเมือง เงินมีไม่เหลือใช้ ที่นี่มีคนหนึ่ง คนนั้นไปทำการอย่างอื่นอีก ได้เงินได้ทอง ก็พวกนั้นก็ทำอย่างนั้นมั่ง แต่ไม่มีความซื่อสัตย์ ถอยคำก็ไม่เป็นสัตย์ พอเขาถามว่าจะยังทำไม จะยังเอาจวดยก็ยิ่งเอา จนหลายวันก็ใครก็ถามก็ว่าอย่างนั้นแหละ เมียถามก็ยิ่งเอาจวดย ต่อมาเมียก็แข่งก็กำฉันท้องทั้งวันแหวะไม่หากินมั่ง อะไรมั่ง ก็เฝ้ายังทำไม ยิ่งเอาจวดยนะ กูจะยังเอาจวดย ต่อมาก็เทวคาเอาจวดยมาโปรยเต็มบ้านเต็มเรือนเลย นี่จะทำยังงัยละ กูจะไปขายแตกวดย (หัวเราะ) เอ กูจะทองลงเรือสำเภา ลูเมืองแม่หมาย อยู่ไหนก็ไม่รู้ ก็ลงเรือสำเภาไปเลย ไปมาย หนอนละอันสองอัน ซ้อจนหมด ที่นี่ก็ขาย ขายวดยหมดแล้วก็กลับมา ถอเรือกลับมา ทางก็ยังมีหญิงหม้ายคนหนึ่งอยู่ข้างคลองน้ำ ก็ถามแกไปไหนมาเล่า บอกว่าไปขายวดย เอะยังเหลืออีกไหม เอ มันจะยัง ไม่ยัง ขายเสียจนหมดเดี๋ยวลงหาคุกอน หาไปหามาก็โคอยู่ บอกว่าไถกระตังยเรือ แหม ตกกลางเสียแล้วละโว้ย ได้ อีกอันละวาฉันนี้ หญิงหม้ายคนนั้นก็เคยซื้อเอาไว้ (หัวเราะ) จบ

๒๕. ไผ่พร

นายเฒ่า ขอยคำ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(โอ) ตัวเมียคนหนึ่ง อยู่กันมาตั้งหลายปี จะมีอะไรมาคลมบันกาลก็ไม่รู้ ครานี้ตัวก็ขึ้นเตลูดกระสุนและไปยิงตนโง่ในวัด ไปยิงอยู่นั้นแหละ ที่นี้ก็ว่าเพื่อนหมานะที่นี่ ที่นี้ก็เทวคา ลงมา ลงมาถามว่าเราจะมายิงเอาไร ขาพเจ้าอยากจะทำเอาจวดยเงินเอาทอง ที่นี้ก็กลับมา เมียก็เย็นก็กลับมาบ้าน เมียก็หอบงเงา เมียก็หอบขาวหุงขาว หอบขาวไปให้ ก็กลับไปยิงอีก ที่นี้ก็เหี่ยวไปยิง เหี่ยวไปยิง เทวคาก็ลงมาถาม เจ้าจะมายิงทำไม จะมายิงเอาเงินเอาทอง คานี้มาวันหนึ่ง เทวคาก็เลยไผ่ของมาตี ไผ่ของมาลูกหนึ่ง ก็ให้มาตี มาตีนั้นนะ สิ่งว่าให้ตี ห่าที่ ก็เย็นก็กลับมาหาเมีย ก็บอกให้เมียบอกว่า ถ้าหาที่ของขาวทอง เมียก็ทองวาทองนะ ขาวาเงินเมียก็ทองวาเงิน ที่นี้ก็เลยก็ของ มง ทอง เมียก็ทอง ทองมาเลยนะ เต็มบ้าน เต็มเมืองมาเลย ที่นี้คือ กง เงิน ก็เป็นเงินอีก ยิงงั้นมากมายกายกอง คานี้อายเพื่อน บ้านก็มาเห็นว่า เอะมึงไปเอาเงินเอาทองไหนมานียกใหญ่ บอกว่ากูไปบันลูดกระสุนยิงตนโง่ซิ

เงินทองไหลมา เขาบอกว่ามึงไปยิงแล้วไหนไปยิงจั้น จั้น ตานี้ก็เพื่อนบ้านนั้นก็ได้ไปวัด แล้ว ก็ปืนลูกกระสุนไปยิงมันก็ไม่ยิง ยิงมา ก็โคของมาอีกแล้ว พยายามยิงจนโคของมาอีก เทวดา ลงมาก็ถามว่า เจ้าจะมายิงทำไม จะมายิงเอาเงิน จะยิงอีก เทวดาก็ลงมาอีก เจ้าจะมายิงทำไม ตนโพธิ์นั้นบอกว่ามีเงินทอง เทวดาก็ให้ของมาอีกเช่นกัน ที่นี้ก็มาถึงมานี้ ก็บอกกับ เปี้ยว่าตาชาตีมอง มง ขาวาเงิน แกก็บอกว่าเงินนะ ที่ตีมึงยังว่าเงิน เมียก็ทองเลยไม่ได้ ตัวเมียไม่ตรงกัน ใจไม่ตรงกัน (กระแอม) ที่นี้ก็อีกมอง ตัวว่าทอง เมียว่าเงิน แว่กัน อีกแล้ว ไม่ได้ ที่นี้ทั้งระมังอีกสามที ที่อีกของก็เอาควย ชักโมโหเมีย (หัวเราะ) ควยเต็ม ตัวเลย (หัวเราะ) เอ ทำใจละ ควยจะหายได้ (หัวเราะ) ตอนนี้เอะ ที่เดียว สอง ควยหายหมด หายหมด อับเภาที่หายหมด (หัวเราะ) ทำใจละ (หัวเราะ) เอะ ใค้อีก ที่เดียว เอาอันเภากลับมา มง มง ไคอันเภายังเหลือประเดี๋ยวนี้แหละครับ (หัวเราะ) นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า. (หัวเราะ) จบครับ

๒๒. ตัวเมียไม่มีลูก

นายเพชร น้อยคำ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ตัวเมียคนหนึ่ง ไล่กับมาหลายปี ทำยังงั้นมันก็ไม่มีลูก ทำจนอ่อนใจ มา มา ก็ไป มีเมียน้อยอีกคนหนึ่ง (หัวเราะ) มีเมียน้อยอีกคนหนึ่ง ทำไม ทำไป ทำมา มีลูกจนได้ มีครรภ์ครบกำหนดคลอด เมียก็ไปคว่ำพี่ว่าพัน ว่าทันทัน เป็นควยแกอย่างงั้นอย่างนี้ ซ้ำ ถึงไคปวดไคลำบากมากเลย ร้องครางตัวโมโหก็ว่าเป็นที่กู ตัดควยออก เลยเลยตีไปเลย (หัวเราะ) ตีไปเลยครับ ที่ก็ก็อยู่ไปไปเมียก็คลอดลูกออกได้ ที่นี้ก็อยู่ไฟออกไฟ ออกไฟไป แล้วก็ชักชวนตัว แต่เมียหลวงมันรู้ว่าไม่ตัดคือ เมียน้อยรู้ว่าตัด กวนตัวก็ว่าจะมีอะไร เอา ก็มันตัดก็ ๆ ไปแล้วนั้น (หัวเราะ) พอก็มีข้างคนหนึ่ง เมียหลวงก็แหม มีร่างทออยู่โน่น เอาช่างจะเอาพัน หนึ่งให้ช่วยกันหาเงิน เมียหลวงมีอยู่หารอย และจะให้เมียน้อยหาอีก หารอย อ้อ แ่ตามทีไรกับเมียน้อยไม่ไคสักที หาไปหามาไคอา สักพอเมียสั่งเงินให้ ก็เลยบ้านเมียน้อยกะเมียหลวง มันอยู่คนละหลัง ไคเงินก็เดินผ่านที่บ้านเมียน้อย เลยบอกว่า

เขาจะไปไหนเล่า ว่าจะไปต่อควรวางนั้น (หัวเราะ) บอกว่าจะต่อเอาเท่านั้นละเน้อ ให้นั้น
ยาวยาวอีกหน่อย (หัวเราะ)

บุษราคัมแบบไม่หยาบโสด

๒๗. พระในกรุงกับพระบ้านนอก

นายเกิน ไชยเจริญ

๓ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนเก่า ๆ โบราณเฒ่ากันมาว่า มีพระในกรุงไ้ออกมาเที่ยวบ้านนอก เวลาไปเที่ยวแถวในบานประตูโยมทาง ๆ ตามประเพณี ญาติโยมก็จะตอง เมื่อไปเที่ยวที่บ้านก็จะเอาของหวาน ผลไม้มาถวายให้พระฉัน ซึ่งไม่ผิดวินัย คราวนี้ก็ไปเที่ยวบ้านนอก พอที่บ้านนอกก็กำลังหิวอยากกินขนมในหมู่บ้าน จนบ้านนอกก็นิมนต์พระมานั่งคุย และก็บอกให้ลูกว่า ลูก ๆ ครัวน้อย ปลูกอ้อย และกวั่นเป็นขอ ๆ ปลูก ๆ ๆ สั้น ๆ ใส่จานสองจาน เพื่อไปถวายให้พระฉัน ท่านนะไปใกล้ฉัน ชาวบ้านเย็นก็ให้ฉันน้อย นั้นแหละก็ไม่ผิดวินัย ก็พอดีของคน - บ้านนอก ที่นี้เมื่อพระในกรุงไ้รับ อ้อ ประเคนอ้อยก็ซึ่งไม่เคยเห็นเลย ซึ่งในกรุงไ้ได้กินแต่อ้อยของหวานกว่า ไม่เคยกินอ้อยฉันเลย ในสมัยนี้ก็เมื่อจะฉันก็ไม่รู้จะฉันอย่างไร ให้อ้อยฉันนั้นนะเขาจะกินกันยังงี้ ทำเลื่องว่าจะฉันนั้นแหละ แต่ยังไม่ได้ เพราะไม่รู้จักรว่าเขาจะฉันกับอย่างไร ไม่ได้เคยเห็นก็ไม่เคยพบ ที่นี้กับบอก ก็ส่งให้ ก็จับส่งให้เอาให้เด็กกิน ให้อ้อฉันจะบอกว่ากินไม่เป็นก็อายเขา จึงจับอ้อยฉันในจานนั้นส่งให้เด็กกิน เด็กนั้นก็กิน กินเสร็จแล้ว ซอไ้ปากเคี้ยว ๆ แล้วมันก็กลืนน้ำ เช็ดปาก แล้วกลับมาเช็ดปากพร้อมกับเอาอ้อยในปากนั้นแปะกำเอาไปดูชาแล้วก็ปล่อยลงรอง พระเห็นว่า อ้อ การกินอ้อยนั้นนะกินเสร็จแล้วก็ต้องเช็ดปาก และก็ตองเอามือไปลูบชาเช็ดหน้า และจำอย่างเด็กกินได้ พลังก็บอกว่าอ้อยเขากินกันอย่างนี้ พระในกรุงนั้นก็เลยเอ้อมือเข้าไปจับสองข้อในจาน ใส่ปากเข้าไปหนึ่งข้อ เคี้ยว ๆ ๆ กลืนน้ำเสร็จแล้วก็เอามือลูบปาก แล้วก็มาเช็ดชา ไม่ได้ ไม่ได้ เอาเปื้อนออก แล้วก็ขึ้นไปหึ่งเปื้อนเลย พอฉันเข้าไปไ้สั้สองข้อ คุชก็ติดคอ ทำเป็นกอกยก คุยก คุยก คุยก ก็เลยพระในกรุงก็ฉันฉัน ฉัน อ้อยเพียงสองข้อ เท่านั้นเอง ติดคอ อันนี้แหละเรียกว่าพระในกรุงไปบ้านนอก ที่นี้มีอีกพระบ้านนอกเข้าไปในกรุง เข้าไปในกรุงเมื่อเวลาเขาคักบาตรทำบุญ ก็ไปปนกับพระในกรุง ประเพณีเขากินข้าวของพระเนี้ย หรือคักบาตรให้พระฉันเนี้ย ตามระเบียบของวัดดาวทองฉันหวาน ปนกันอยู่กับพระในกรุงเป็นสิบ ๆ รูป แต่พระบ้านนอกก็มีอยู่คนหนึ่ง ที่นี้เขาก็กินข้าวแล้วก็ของหวาน กับข้าวพวกอะไรเนี้ยก่อน เสร็จแล้ว

เขาก็เอาหวานทั้งข้างหน้า ทิด ๆ กันอยู่นั้นแหละ ที่นี้พระองค์นี้ก็ไม่เคยฉันข้าว ฉันข้าว และของหวานเนี่ย ไค่แค้นกาวอย่างเดียวนะ พระบ้านนอกฉันคาวอย่างเดียวนะ หวานไม่มีในสมัยนั้น ที่นี้เวลาเขาประเคนเสร็จ อะไรเสร็จ พอเขาประเคนก็ลงมือฉันพร้อม ๆ กัน พระบ้านนอกก็เอาเคย เริ่จจับช้อนก็จับไม่เป็น จับตาเขา คอยชำเลื่องดูเขาอยู่นั้นแหละ จับไม่เป็นก็จับเหมือนแกล้นนั้นแหละ เวลาตักใส่ปากก็ตักไม่ค่อยเป็น ทำอึเปกึเปอพิกล พระบ้านในกรุงก็มองดู มีบางองค์ก็ยิ้ม ๆ หัวเราะ แต่เพื่อไม่ให้เสียมารยาท เขาก็แสดงออกไม่มาก ที่นี้เวลาตักกับข้าวเติม เขาเห็นเออฝอยทองที่เป็นของหวาน แล้วก็อย่างอื่น ที่รูปลักษณะสีเหลืองเหมือนไขทอด แต่เห็นเป็นเส้น ๆ เหมือนของหวาน พระบ้านนอกก็ว่า ออ อันนี้แหละมันเป็นของกาว ก็ฉันไป ตักกับข้าวแกลงบ้าง ตักเตาหู้ ฝอยทองบ้าง มากินปนไปกับคาวไปเสียเลย องค์อื่นเขายังไม่ฉันหวานเลย พระบ้านนอกกินของหวานของคาวปนกันไปเสียหมด ที่นี้เวลาฉันอิ่มแล้ว พระกรุงเทพฯ ก็ฉันหมดแล้ว คาวหมดแล้ว เขาก็ถวายถวายของหวานที่จะฉันได้ พระบ้านนอกก็เอาเลย เอามาประเคนก็กินทั้งคาวทั้งหวานไปกันไปหมด พระที่นั่งใกล้ ๆ ก็ยังหัวเราะยิ้ม ให้พระองค์นี้ฉันทั้งคาวทั้งหวาน เขาไม่ประเคนก็ แต่ความตั้งใจไม่รู้ พระบ้านนอกก็เห็นว่าเห็นขนมเส้นหวาน ๆ พวกฝอยทอง เตาหู้ นึกว่าเตาหู้ นึกว่ากับข้าว อาฯ นิทานเรื่องนี้ก็โหดว่า การไปในบ้านต่าง ๆ หรือห้องดินต่าง ๆ ถ้าไม่ศึกษาประเพณีในการเป็นอยู่ให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้วมักจะผิดพลาด จึงไม่เข้ากับชาวบ้านนั้น ๆ ที่เราไป นิทานเรื่องนี้ก็จบเท่านี้

๒๘๘. ลูกแมงลักเมืองเหนือ

นายเกิน ไชยเจริญ

๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนเก่าเล่าก็มาแต่ปางก่อน เล่าต่อ ๆ กันมาไม่รู้ว่าเป็นต้นตอ ยังมีลาวคนหนึ่ง อา เลยมาคาวัว กากวาย เกยมาราคีโต ลาวคนนี้อยู่ภาคเหนือ เขาไม่เคยรู้ประเพณีของภาคไหนนะ เขาคำอะไรกัน ความเป็นอยู่เป็นอย่างไรกันมาก อะไรมากนัก เขาฟังเขามาเที่ยวเมืองไทใหม่ ๆ ที่นี้ไปก็อยู่บ้าน ๆ หนึ่ง เขาก็ให้กินข้าวเจ้ากับแกงไก่ ไก่ต้ม น้ำพริก

ทำกับข้าวทางภาคใต้ให้กิน เขาก็พยายามจะกิน จะกิน คนอยู่เมืองเหนือเคยกินข้าวเหนียว
 นี่ ที่นี้เมื่อเขากินข้าวเสร็จแล้ว เขาก็ทำหวานให้กิน คนใต้เขาก็เอาลูกแมงลักมาแช่น้ำกว
 ไปกวมา กวนไปกวมา กวนไปกวมา ลูกแมงลักก็ไซ้เป็นน้ำชุป เวลากวลูกแมงลักนี่นะ
 ก็กลัวเมืองเหนือนี้ ก็ไม่เห็นวากวนอะไร และยังโม้รู้จักว่าลูกแมงลักเป็นอะไร ทางเมือง
 เหนือไม่มี ที่นี้เขาก็เอาน้ำกะทิทำเตย อ้อ ละลายเอาน้ำกะทิใส่หวาน ๆ ผสมลูกแมงลัก
 ให้ลาวนี้กินก่อนข้าว อ้อที่หลังข้าว เมื่อกินข้าวเสร็จแล้ว เขาก็ยกลูกแมงลักมากิน ลาวคน
 นี้ก็กิน ที่นี้ก็จำได้ว่าลูกแมงลักนี่นะกินอร่อยดี หวานมัน อร่อย เมืองเหนือไม่เคยกิน ที่
 นี้ลาวคนนี้เมื่อกลับไปจากเมืองใต้ ก็เข้าไปอยู่เมือง ๆ เติม ของตัวเอง ก็เลยไปเล่าให้
 เพื่อนฝูงฟังวามมาอยู่เมืองลาว หรือเมืองคนไทย ไทยใต้นะ เขาทำขนมอะไรอร่อย เรียก
 ลูกแมงลัก แตะบานเรานี้ก็เยอะ มีอยู่ตามทุ่งนา ยังไม่เคยมาทำกินเลย เทียวไปบอกกับเขา
 ชาวบานทั่วทั้งหมู่บ้านฟัง ที่วันหนึ่งเขาอยากจะกินก็เลยสั่งให้ลูกให้เมียเอาน้ำอ้อยมาคั้น เอา
 น้ำตาลมาคั้นให้เป็นน้ำ แล้วก็เอามะพร้าวมาชกผสมน้ำกะทิ แล้วก็บอกว่าลูกเอ๋ยไปเอาก่อน
 ลูกแมงลักมาซิไป ฝนตกใหม่ ๆ ในหลุมเต็มปลักไปหมด ที่มีอยู่ลอยตามในปลัก นั้นมีไขกบ
 ไขอื่น ๆ นี่ก็เอาประสม พอเคยไปเมืองใต้มาก็ไปกินเขา มันอร่อยเรียกว่าลูกแมงลัก ที่
 นี้ก็เลยให้ลูกนะไปเอากระแวงขอนแก่น และใส่ขามมาชามเบอเรือ ก็เลยเอามา กวนกับน้ำอ้อย
 หวาน ๆ และผสมน้ำกะทิ แล้วก็ขยให้มันละลาย แล้วเรียกลูกเรียกเต้ามากิน ใ้ลูกเต้าก็
 กินกันไป กินนิด ๆ หน่อย ๆ ก็เยอะ กินหวาน ๆ มัน ๆ สั้น ๆ เหนียว ๆ กินไปกินมา
 กินไปกินมา ก็เลยบอกว่า เออ อยู่เมืองใต้แมงลักเมืองใต้มันหวานจริงเลย จังเลย แมงลัก
 เมืองเหนือเหม็นคาว

นิทานเรื่องนี้ก็จบแค่นี้แมงลัก ลูกแมงลักเมืองเหนือ แต่เพียงเท่านั้น นิทานสอนให้รู้ว
 เมื่อเห็นอะไรไม่พิจารณา หรือใ้ติดตามใจรู้จักว่าอันนี้เ้ามาจากไหน ไ้มาอย่างไร ใ้
 ประโยชน์อย่างไร ให้เข้าใจแล้วก็มาคิดทำเอง ก็ย่อมจะผิดพลาดก็เป็นธรรมดา จบแต่เพียง
 เท่านั้น

๒๔. จินหัวหาย

นายละมุด โพธิ์แจ้

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘

อาลำคัมกตไปกัระเกล้าให้เด็กฟังนะ เรื่องราวมันมีเก่าแกมานานแล้วเหมือนกัน ไม่ใช่เรื่องสมัยทุกวันนี้ กะเกล้าให้ฟังว่ายังมีเจ๊กคนหนึ่งมาจากเมืองนอก ในขณะนั้นในเมืองประเทศไทยเราเจ๊กก็ไม่มี กราวนี้มีมากคนหนึ่ง ที่นี้ก็ผมยาวยาวเลื้อยต้งแขนต้งวาเซียว คราวนี้ก็ - บังเอิญมานอนในลานวัดศาลาหน้าโหล่ เขาทำร้านเป็นเจ๊กก็มานอนอยู่ มานอนนี้ไฉนก็เลื้อยยาวเลื้อยยาวไปริมถนน คราวนี้ไอ้เด็กโรงเรียนมันเวลาเลิกโรงเรียนมันก็มาเห็นเข้า เอ็นตาอะไรกันนี้มานอนผมยาวอยู่ไฉนด้วยเรา พวกเรา พวกเราทำไมผมยาวจริง มันเป็นอะไรยาวไม่เหมือนพวกเราเว่ยว้างั้น กราวนี้กันนอนลามเจ๊อโต่เคกคนชนก็ควาไฉนก็เสียมดินสอไปตัดเข้าจุกหมดเลย จุกเจกนะเวลานอนหลับก็ไม่วู้ อะนี่พอถึงเวลาตื่นขึ้นมาก็ลุกขึ้นมา เอะจิบ เจ๊กก็จิบตัวเองดูชะก่อน อีที่นี้ก็จิบตัวเองดูก็ไม่มีผมยาวไม เอะ นี่มันหัวของไกรก้งไฉนไฉนพวกนี้ นี่ตัวก็ตัวของกู ลูกตาก็ลูกตาของกู จมูกก็จมูกของกู แต่หัวมันเป็นหัวของใครไฉน ไอ้เด็กนี่บอกว่าหัวของแกละแหละ ไม่มีเออ หัวกูทำไมเป็นอย่างนี้ลายอะ มันก็บอกว่าเฮ้ยถ้าหัวของกูนี้ผมยาวแบบนี้ ไกรมาลักตัดของกูไปไหนไฉน อะไรก็ของ ๆ กูทุกสิ่งทุกอย่าง แต่หัวกูเป็นของกูแฉะหรือ บอกว่าแฉะเอง เด็กก็บอกว่าแฉะหัวแฉะไม่มีหัวใครรอก เอออีที่นี้มันก็บอกว่า เอหัวกูมันเป็นงี้ได้หรือ หัวกูนี้ผมยาวนี้ อะไรก็ของกูทั้งนั้นแต่หัวกูมันเบ้งของใครแฉะเว่ย เจ๊กมันก็เด็กมันก็บอกหัวของแกละนั่นแหละไม่มีหัวใคร ก็ติดอยู่กับตัวแฉะ ๆ จะไปว่าเป็นหัวของใครเล่า เอหัวกูมันไม่อย่างนั้นหว่า อะไรเจ๊กก็สงสัยเดินร้องไห้ตะโกตะโคมเลยวว่าไม่ไช่หัวของกู เออแล้ว ก็เดินร้องไห้ ก็เคยไปหาไปไฉนเลยเจกนั้นนะ เอาละแล้วก็จบกัน อะ อะ อะ (หัวเราะ)

๓๐. ศรีธนญชัย

นายเกิน ไชยเชิงชน

๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนเก่า ๆ ครั้งโบราณเล่าต่อกันมา ไม่รู้ว่าใครเป็นต้นตอคนเรื่อง ก็คือไอ้ศรีธนญชัย ชื่อเสียงมันโด่งดัง ใครจะฆ่าก็ไม่ได้ ก็มีเมือง ๆ หนึ่ง ไอ้ศรีธนญชัยก็ไปเที่ยวในเมืองแห่งนั้นมีพระเจ้าแผ่นดินเป็นคนเฉลียวฉลาด ได้ทราบข่าวไอ้ศรีธนญชัยเข้าไปเที่ยวในเมือง เขาลือลือหนาวว่าไอ้ศรีธนญชัยก็เลยไล่คนไปตามมา ใช้คนเขามาบอกว่า เฮ้ย ศรีธนญชัย พระเจ้าแผ่นดินให้ดูให้ตามมึงไป อาเขาวามึงเก่ง พระเจ้าแผ่นดินอยากจะดูตัว ไอ้ศรีธนญชัยก็บอกว่าได้ ญะเลยเข้าไปหาพระเจ้าแผ่นดิน อา วันหนึ่งก็ไอ้ศรีธนญชัยก็ไป ไป ก็ไป เข้าไปหาพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินก็เรียกเขามาถามว่า ศรีธนญชัยเจ้าเล่าลือว่าเองนี้มีวิชาดีหรือ ศรีธนญชัยก็บอกครับผมมีวิชา ลองเล่าให้ฟังซิวิชาผมว่าอย่างไรนะ ไอ้ศรีธนญชัยก็บอกว่าวิชาผมที่เรียนมานี้ยะไม่มีครู ผมเรียนมาเองรูมาเอง ไห้ลองเล่าให้ฟังซิ อ้อ ศรีธนญชัยก็บอก วิชาที่ผมเรียนมาก็ว่า อา กุ้ง ปลาหมอ งอแล้วให้กลับไม่อวบ จักตอก ขึ้นหาวไปสวดยดี ผมท่องอยู่อย่างนี้ตลอดวัน ตลอดเวลา เอ วิชาผมก็ดีเหมือนกัน ที่ที่พระเจ้าแผ่นดินก็ทดลองดูว่า ไอ้ศรีธนญชัยนั้นมันมีวิชาดี ลองซิ หานโยบายขามัน มันจะจีจิ้งหรือเปล่า ก็เลย เอาละ แกมีวิชาดี พรุ่งนี้นะเขามีกีฬา มีที่คี่ ว่าถ้าหากว่าใครเล่นแล้วต้องขาไอ้คนแพ ไอ้คนชนะนะ ไม่ถูกฆ่า ไอ้ศรีธนญชัยก็บอกว่านี่เล่นอะไรครับ เอาเดะนี่เล่นคล้ายอย่าง อาถ้าใครแพ้ก็ต้องฆ่าละ ที่นี้ก็เอาละครับ ผมก็ไม่ค่อยจะเล่นผมก็ยอมเพราะผมไม่รู้จะทำยังไง เอาละพรุ่งนี้นะจะให้ไปหว่านข้าวกลางทุ่งนา ข้าวฉันมี ๒ แปลง แปลงละ ๕๐ ไร่ ที่ที่พระเจ้าแผ่นดินก็บอกว่า ถ้าหากว่าแกไ้หว่าน หว่านแปลงทางตะวันออกได้ ๕๐ ไร่ ก็ไ้ไปหาข้าวเอาเองด้วย ข้าวเปลือกไม่มี ให้หาตามชาวบ้านแล้วหว่านกัน พระเจ้าแผ่นดินก็คิดว่าอีกแปลงหนึ่งจะให้ชาวบ้านมันหว่านเพราะมีข้าวอยู่แล้ว อา ไอ้ศรีธนญชัยไม่มีข้าว ต้องไปหาไปขอมาก็ คงไม่ทันแน่ ท่านก็เอา ไอ้ศรีธนญชัยก็เอาละครับ เอาพรุ่งนี้เองไป นี่ก็คืบไป ระหว่างไปก็คิดว่า เอ ใครทั้งบ้านเขาหว่านเคียวเคียวเขาก็มีข้าว แล้วไอ้เราไม่มี เมื่อก็เดินมาเห็นโรงสีนะ โรงสีใหญ่มีแกลบ (ซึ่งไม่ออก) เอาแน่ เอาแกลบไปหว่าน คมพัดมันบินไปวิ่งไป ไอ้ศรีธนญชัยก็

ก็พระเจ้าแผ่นดินก็เสด็จไปหาว่าน ไม่ช้าก็เสด็จกลับก็เสด็จไปแบกกลบเอาไปที่
๕ กระสอบ ๆ ไปกองไว้ เอาเลยไอ้ศรีธนญชัยก็เสด็จไปแบกกลบเอาไปที่
๕๐ ไร่ เต็มหมดที่ที่พระเจ้าแผ่นดิน ที่นี้ก็ตอนเย็นพระเจ้าแผ่นดินก็มาดู มาดูไอ้ศรีธนญชัยว่าน
ไปหมดแล้ว ๕๐ ไร่ ชาวบ้านยังกำลังเอาข้าวหวานกัน และก็เอไอ้มันก็ก็เคยฆ่าไม่ได้ ก็เลย
ฆ่าไอ้ศรีธนญชัยไม่ได้ ไอ้แก่นี้ให้หาข้าวเบาเอาข้าวไม่หวาน แก่นี่เอากลบมาหวานนี้ ก็ท่าน
ไม่ได้ออกว่า ก็ท่านก็ไม่ได้ออกว่าไม่ให้เอากลบมาหวานนี้ ผมเอาเปลือกข้าวมาก็คือเป็นข้าวเหมือน
กัน ท่านว่าอะไรนี้ ไม่ใช่กินนี้ ก็เลยตกลงก็ยอมเฉยชามันไม่ได้ ที่นี้ก็ท่านโยบายกันใหม่อีก
พระเจ้าแผ่นดินนั้นนะ เอาละที่นี้ว่านไปทำงาน ที่นี้ไอ้ศรีธนญชัยก็เลยนะ คงลูกไม้ทันหอก
เอาที่นี้เอาใหม่ แกลไปรวนฉันทางานนะให้ไปก่อนโก ถ้าใคร ไปไปทันหรือสายไปละก็ท้องฆ่าเลย
ที่นี้ก็เอาละ ที่นี้คือคิด เอาพรุ่งนี้ก็แล้วกันให้ไปก่อนโกเวลา ๕ โมงถึงเวลาพรุ่งนี้ไอ้ศรีธนญชัย
นอนต้นสายสามโมงเช้า ตื่นขึ้นมา แม่โวยพระมหากษัตริย์ให้เราไปสามโมงเช้าคงถูกฆ่าแน่
นี่ก็คิด เดินมาก็เห็นโกเดินอยู่ใต้ต้น เอาละเราจะจับโกไปตัวหนึ่ง จับโกไปตัวหนึ่ง ที่นี้พระเจ้า-
แผ่นดินไปถึงก็ฆ่าแล้ว ไอ้ท้องฆ่าแน่มาสาย สองโมงก็แล้วไม่มาอีกที่ พอลงถึงไอ้ศรีธนญชัย
ก็เอาโกมัดตัวไว้ข้างหลัง ถูกโกไว้ข้างหลัง มาถึงพระเจ้าแผ่นดินก็บอกว่าไอ้ศรีธนญชัยแก่นี่มา
ผิดเวลาต้องฆ่าแล้วอย่างนี้ ไอ้ศรีธนญชัยว่าผิดใจครับ ก็ให้มาทวงโก ผมก็มาจนสามโมง ผมมา
ก่อนจริงครับนี่โกผมอยู่ข้างหลัง โกมันตามหลังผมมา ผมมาก่อน ก็เลยพระเจ้า พระเจ้าแผ่นดิน
ก็นิ่งไม่รูจะทำยังไง เอ มาก่อนก็เคยฆ่าไม่ได้ก็เหมือนกันทั้งนั้นนะ ไอ้ก็เลย พระเจ้าแผ่นดิน
ก็เลย ที่นี้ก็กำลังสร้างบ้านกัน กำลังยกเส้าบ้านทั้ง ๆ ที่นี้พระเจ้าแผ่นดินก็ให้ชาวบ้านออกทั้งหมด
ให้ศรีธนญชัยไปทำคนเดียว สิ่งมันมันจะทำได้ไม่ ให้ตัดซื้อตัดแป ไม้มันไว้ซิ ที่นี้ไอ้ศรีธนญชัยก็
เลยกว่าไม่เลย ถอนมาเอาบ้าน เอาไปทำไอ้ศรีธนญชัยก็แข็งแรง ก็เอาไม้ดอบบ้างซิ คือไปเป็นเรือ
พระเจ้าแผ่นดินก็บอกหยุด ๆ ๆ ไอ้ศรีธนญชัยก็จะตอบให้เดินไปเหมือนเรือ ก็เลยเห็นฤทธิ์เดช
ว่าไอ้ศรีธนญชัยนี่มันเก่งจริง มีอีกรุ่นเขาหาหนโยบายใหม่ เอาพรุ่งนี้จะได้ไปโค่นน้ำในลำคลอง
ถ้าหากว่าให้โค่นมาให้ไหลมาห่มใจ ถ้าหากว่าใครไม่มีไม้ก็ไม่ต้องไป โกงครั้งที่สองให้เป็นโก
ถ้าไม่มีโกก็ต้องฆ่าเอาละ ไอ้ศรีธนญชัยก็เอ ฮี พระเจ้าแผ่นดินต้องการก็ยอมนี้ พอนอนกลาง-
คืนก็คิดไว้ ไอ้ศรีธนญชัยพรุ่งนี้เราจะต้องไปเอา เอาโกทุบตัวหนึ่งไปจมน้ำเอาไว้ ถูกถอนขึ้นเอา
ไว้ตรงนั้นแหละ แล้วเอาใช้อีกลูกหนึ่งไปไว้ตรงโก แล้วทำเครื่องหมากรุกเอาไว้ว่าตรงนั้นนะโค่น

โกเข้าไว้ ไซ้เข้าไว้ ฟืนพอถึงเวลาไอศรีนอุทัยก็ไป พระเจ้าแผ่นดินก็ดู เอ ไอศรีนอุทัย โคคสิ ถ้าไม่ได้ไขมาจะกินข้าต้องฆ่าละ ถ้าไม่ได้ไขมากก็ต้องฆ่าในน้ำนี่ ไอศรีนอุทัยจะมาหาโกหาอะไรไม่ได้ ก็ทรวตัวทรวอะไรหมด ไม่มีไปทั้งตัว ก็กระโดดเลย เรีนอุทัยข้ามกำแพงก็ไปคว่ำไขที่ถนนคลองขึ้นมากลไธธูไขออกมาเลย กะตุมบอบ ๆ ๆ นั้นเน ก็เลยมาไม่ได้ ก็เอาไขมาลูกนึ่ง ฟืนนี้ครั้งที่สองนะ เอาไขได้แล้วออกไปก็ให้มีตัวโกด้วย ฟืนศรีนอุทัยขึ้นมาโคคอีก เอาไขวางไว้ ท้ม แล้วก็จับโกขึ้นมารูเปล่า ๆ เคี้ยวพอเตะ ๆ ๆ ก็ร้องขึ้น เอาขึ้นมา ฟืนพระเจ้าแผ่นดินก็ฆ่าไม่ได้ เอาฟืนวันหลังอีก พระเจ้าแผ่นดินก็คิด พระเจ้าแผ่นดินมีนกขุนทองตัวหนึ่ง ก็ให้ศรีนอุทัยไปหานกมาให้ นานไปจับนกอะไรก็ได้ เอา เอามาผูกแข่งกันฟืนนกขุนทองพระเจ้าแผ่นดินผูกเก่ง ฟืนก็เลยนกนี้เก่งจะฟืนศรีนอุทัยไปสอนไม่ได้จับมาคงจะผูกไม่ได้ ฟืนก็ไปหานกมาผูกแข่งกัน ถ้านกไหนผูกจะถูกฆ่า ไอนนกขุนทอง ข้านนกขุนทองมาผูกแข่งกันนะ ฟืนศรีนอุทัยก็ตายสิ รุ่งเช้ามาก็เอานกกระทิงมา ศรีนอุทัยมันนกกระทิงมาเลย ขอนกกระทิงว่า ยังนั่งนกกระทิงที่วัด พระ พระกับบอกว่าจะเอาไปทำไม ก็บอกว่าจะไปผูกแข่งกับพระเจ้าแผ่นดิน ถ้าหากว่าผมเอาไปไม่ได้ก็ผมถูกฆ่า พระก็ให้ไป ฟืนเอไปถึงถิ่นนกขุนทองพระเจ้าแผ่นดินก็พูดว่าไอหัวล้าน ไอควายดอก ไอหัวล้าน ไอหัวแดง ก็ผูก นกขุนทอง ฟืนศรีนอุทัยก็เอานกกระทิงไว้ปล่อยไว้ใกล้ ๆ ผูกไปผูกมา ไอนนกกระทิงก็จิกไอนนกขุนทองกินไปเลย พระเจ้าแผ่นดินก็โมโห ไอศรีนอุทัยนี้ทำไมมามากินนกของเราละ อ้อ ก้าวังผูกแข่งชันกับ ไม่ผูกเลย ศรีนอุทัยก็บอกว่า ไอนนกของพ่ออยากค่านกกระทิงของผมนี่ ว่าไอหัวล้าน ไอควายดอก ไอหัวเกลี้ยงก็กินเลย พระเจ้าแผ่นดินก็ไม่รู้จะทำยังงี้อีกแล้ว ก็ปล่อยไป ฟืนต่อมาไอศรีนอุทัยก็จะทำยังงี้อีกว่าจะคิดขามัน นิทานเรื่องนี้ก็จบลงเท่านี้

๓๑. ศรีนอุทัย

นางรุ่ง, บุตรนุช

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีตัวเมียคนหนึ่งมีลูกชื่อศรีนอุทัย มีตัวเมียนั้นน่ะยากจนจริงเลย ไปป่าไปไหน วันหนึ่ง วันหนึ่ง ได้ งศรีนอุทัยจนโต ฟืนมีน้อง มีน้องศรีนอุทัย ก็วัน สบายพอจะเลี้ยงน้องได้

พอกาแมกบอกว่า ศรีธนญชัยอยู่บ้านละก็เก็บกวาดให้เอี่ยมมะลูก ทำและจริงทุกวันนี้ ไม่เคย
 ช่วยแม่เก็บแมกกวาดเลย บ้านเรือนเลอะ ที่นี้รุ่งขึ้นพอกาแบกไปป่า ให้ศรีธนญชัยอยู่บ้านเลี้ยง
 นอง ผาทองนองลงน้ำหาขมิ้นไว้เอี่ยม บ้านเรือนมีอะไรเก็บทั้งน้ำหมด นี่บ้านเอี่ยมพอมแมก
 กลับมา ก็ ศรีธนญชัยอยู่บ้านนองนั่งตาย ตายหมดจะทำยังงัย แม่เลี้ยงเขาไว้ให้ทำให้เอี่ยมมะ
 ตอนนั้นแม่ก็ว่าเขาของไปงัยหมด เก็บทั้งน้ำหมด (หัวเราะ, เอาอีกซักตอนเถอะครับ (หัวเราะ)
 ที่นี้จะทำยังงัยคือนอ พอกก็แม่ก็เอาศรีธนญชัยไปฝากวัด ฝากวัดอยู่เรียน นั่งสวดะพระอาจารย์
 ก็มีชาวบ้านนะไปนิมนต์อาจารย์ ยังไม่ถึงเวลาอาจารย์ก็ลุกแล้ว ศรีธนญชัยก็จุดตะเกียงเจ้าพายุ
 ไปแขวนไว้นอนขอดไม่เลย (หัวเราะ) ไปแขวนไว้นอนขอดไปหาว่าตะวันขึ้นแล้ว อาจารย์ อาจารย์
 ลุกไป ตะวันขึ้นแล้วมันนอนอยู่ได้ ที่นี้อาจารย์ก็ลุกขึ้นมา (หัวเราะ) ลุกขึ้นมาก็มองเห็นตะเกียง
 เจ้าพายุ ก็ ออตะวันขึ้นแล้วคงดำริบไป (หัวเราะ) รีบไปออกจากแสงไฟเขาก็มืด ฮี เออ
 ทำไม่ถึงมืด ศรีธนญชัยบอกแจ้งแล้วทำไมมืด ตะวันก็ขึ้นแล้ว ที่นี้อาจารย์ก็ไปมองที่ไทรานพักเค้า
 แมกรัวก็จัดแจงลุกออกมาหมด (หัวเราะ) แมกรัวลุกขึ้นมาก็จัดแจงเก็บผักไปทำกับข้าว ก็ไป
 เค็ดลูกผัก ชัก (หัวเราะ) ไปจับหัวอาจารย์มั่ง หัวพระมั่ง เอามือคีตตะ ๆ ก็แมกรัวเอง
 ไม่รู้ทำงัย ก็ยืนนิ่งอยู่เขาคิดค้อ (หัวเราะ) ก็ไม่เอาอะลูกผักอะ เอาลูกอื่นไป อาจารย์ก็
 กลับมาวัด กลับมาวัด วันนั้นไม่ไปนะไปฉันข้าว อะ อาจารย์ทำไมไปฉันข้าวกะเขาเลา (ขึ้น
 เปลี่ยนเทพหน้าใหม่ ผุดผด) เลาเลยครับ ศรีธนญชัยก็ไปลูกอาจารย์ไปกินข้าวกับเขา ก็ไม่ไป
 กับข้าวที่วัดก็มี ชีหมูชีหมาอะไรก็เอา เออะ งั้นซิ นี่เกาะศรีธนญชัยก็ไปเก็บชีหมูมั่งชีหมามั่ง
 มาใส่จาน (หัวเราะ) ไปใส่ให้อาจารย์ฉัน อื่นอาจารย์ก็จะฉันข้าว ไปเปิดก็มีแต่ชีหมูชีหมา
 ก็ไล่ตีศรีธนญชัย ชีมออกจากวัดอยู่ไม่ได้ นี่ก็ไป ไปอยู่กับแมกขนม เป็นายแก่คนหนึ่งเป็นแมก
 ขนม เอาศรีธนญชัยไปฝาก ให้หามขนมชาย รุ่งขึ้นเช้า เอา ศรีธนญชัยเอาขนมไปขายขนม
 มันขายไม่ได้ ไคว้นละบาทสองบาท หนักเข้า หนักเขาคาวาหนักเข้า ศรีธนญชัยเอาขนมไปเท
 น้ำหมด เอาขนมไปเทน้ำ แม มึงขายขนมอย่างกะเทน้ำเตห่าเหวนะ ศรีธนญชัยก็กลับบ้าน
 เอาขนมไปเทน้ำไม่ได้ตะถัง เก่าก็คำตี เอาคืนแมอีก เอาศรีธนญชัยมาคืนแม่ ทะนี้มีเมืองอยู่
 เมืองหนึ่งมาพนัก มาพนัก อ้า เขามาพนักกัน นี่ศรีธนญชัยก็รับอาสาเลยว่าไกรโธจจากน้ำมา
 ทองกะแตก มีไขรุ มีไขรุมาลูกหนึ่ง เลยตานี้เขาก็ก้อสาวสนมกำนัลในถือไขลงน้ำมาคนละลูก

ละลูก ตรีชนนุชย์ไม่มีอะไรจะเข้า คนอื่นขึ้นมาก็จะแตก กนนี้ก็แตก คนโน้นก็แตก ตรี-
 ชนนุชย์โกล้อโกล โกล ไม่มีอะไร (หัวเราะ) ไล่ปล้ำสาวสนมกำนัลในก็แตกตื่นกันเกรียวกราว
 หมด (หัวเราะ) เมือง เมืองนั้นจะให้ตรีชนนุชย์แท้ ไม่ยอม (หัวเราะ) ไม่ยอม ก็เลิก
 ล้างกันไป ที่นี้มีเมืองอีกเมืองหนึ่งมาพนันว่าใครเขียนหนังสือไวก็จะได้เมือง ถ้าหากจะรีบเมืองนี้
 เขาก็ทำสัญญาเขียนหนังสือ ตรีชนนุชย์ก็พนันขันสูงๆ เขา นี่ก็เริ่มลงมือ ก็เขียน ตรีชนนุชย์ไม่ฟัง
 อลาคาอิลม มือหานิ้วจุ่มน้ำหมึก ก็รีบลงไปที่กระดานเป็นตัวหน้าแล้วเลย นี่เขามอกเขียนแล้วก็
 ทองอาณโต ตรีชนนุชย์บอกว่า อาณโต บอกเข่ว่า ตัวใส่เคื่อนถึงก็อ (หัวเราะ) ชนะ
 อะ (หัวเราะ) ชนะได้เมือง ได้เมือง ถ้าเขาให้เมืองเหมือนกันแต่ไม่เอา ผากไว้ก่อน
 (หัวเราะ) ตานี้มีเมืองอีกเมืองหนึ่ง เขาว่าเมืองไทยมีกษัตริย์ ก่อเจดีย์กัน ถ้าใครก่อแล้วก่อน
 ก็ได้เมือง ถ้าก่อแล้วทีหลังก็ไม่ได้เมือง มีเมือง เมืองหนึ่งก็ก่อด้วยอิฐด้วยปูน ตรีชนนุชย์ไม่เอา
 อิฐเอาปูนแล้ว สานเป็นโครงไม้แคบ สานเป็นโครงไม้สูง ให้กษัตริย์เสนาตัดไม้สาน สานเป็น
 โครงไม้ ชั้นแรกก็เอาผ้าขาวหุ้มเลย (หัวเราะ) (เดียนะครับ สักครู่ครับ) ไม่มีแล้ว
 ถึงตอนเอาผ้าขาว ผืนหนาไปไกล ๆ ซี้ เมื่อเอาผ้าขาวผูกก็ยกเลย อ่า เจกียขึ้น เมืองปางาง
 ก็เห็นตรีชนนุชย์ แหม ต่อได้ไว เมืองเขาก่อด้วยปูนก็เขาก็ยอมแพ้ ยอมแพ้ตรีชนนุชย์ แต่ที่อยู่มา
 อยู่มาก็อยากจะดูเจาหน้าหมาของเขาบ้าง ตรีชนนุชย์นะไปเถยเห็นเจาหน้าหมา ทำอย่างไรจะได้
 ดูละ ที่นี้ตรีชนนุชย์ อ่า ก็ออกกลอุบายว่ามานานานนี้เขามีผักบุ้งโคราว ก็เอาผักบุ้งไปโคราว
 เอาไม้ไปพาดเขาผักบุ้งไปวาง เจาหน้ามาก็อยากดู อยากดูก็ตรีชนนุชย์ก็เจาหน้าหมาไฉไลออกมา
 ตรีชนนุชย์ก็แหละเห็น ก็ไหวลงที่ฝ่าเท้าเลย (หัวเราะ) ผอกล้มมาเมืองเจ้าถามบอกว่าตรีชนนุชย์
 ไปดูเจาหน้าหมา ไปดูไม้ ก็บอกว่าดูพะยะกะ เจาหน้าหมา ไหวเอารูปมาดูซิ (เสียงซ่า) ดู
 ที่พระเจามา (เสียงพูด แล้วหัวเราะ)

๓๒. ศรีธัญชัย

นานนั้น น้อยคำ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

เล่าเล่นละครบี (ครีบ) (กระแอม) ก็ให้อยู่บ้านเลี้ยงน้องแม็กไปป่า ไปหา เป็น
คนจนนะ ไปหาผักหาอะไรมา น้องก็ชอบดมดมกลิ่นหาเนี่ยะ ไม่อานน้ำหาแป้งหาอะไร ล้าง
หน้าให้เอี่ยมให้โอน นี่รุ่งขึ้นอีกวัน แม็กไปอย่างว่างั้นแหละ แม็กไป ไป ที่นี้ตายหาล้างจริง ๆ
ตะนี้แหะพุงน้องออกหมด แหะพุงแหะอะไรหมด หาแป้งหาอะไรควาเข้าไว้เลย แม้ม้าเห็น
ขึ้นก็พลิกหงาย เอะ ไอศรีธัญชัย ทำไมทำนองอย่างงี้เนี่ยะ อ้าวก็แม่สั่งให้ล้างนะ ก็ล้าง
หมดเอง (เสียงหัวเราะ) ก็ล้างหมดเลย (เสียงหัวเราะ) ที่นี้เข้า เข้าไปให้ชาน้อง
เขาจะไปให้ชานะ ให้ ให้เจ้ามาเจอก็ไม่มา เอาไว้เป็นคนตลกหลวงงี้ยี้ ไว้เป็นคนตลกหลวง
นี้ไป ไป ที่นี้ นี่ขอที่ดินพระเจ้าแผ่นดิน บอกว่าขอที่ดินสักหน่อยเหอะครีบ ว่างั้น เท้าแมว
เกียกตายแหละ อ้อเท้าแมวเกียกตายเท้าไรกะมันให้มันเหอะวะ นี่มันผูกชะเอวแมวขึ้นที่แป้ว ๆ ๆ
ลัดไค่ถุนไค่ชานใคร ลอกกันจนแมวตาย ชืด ๆ ๆ ไว้เป็นของมันหมัก อีนั่นนะ นี่เอา ไม่รอดะ
ที่นี้ไปเยี่ยมอ้า ไปวานคนทำเรือนอีกแหละ วานคนไปทำเรือน ไปรื้อเสารื้ออะไร ไปเอาคนไป
ทำเรือน ไปทำเรือน เอนิกอ เอาขึ้นตรงนั้นคนขึ้นตรงงั้น เอาคนพาคนแล้วกระดานปูแล้ว
มันก็เที่ยวเดินเล่นบนนั้นแหละ เอ้ นายใหม่ไปทำเรือนไอศรีธัญชัยไม่ได้หรอกครีบ มันเอา
เป็นคอหม้อ เอาจี้ (หัวเราะ) มันจะโครี (เสียงหัวเราะ) มันเอาเป็นคอหม้อ มึงไปซื้อ
รตมานันอีกทีวะ ไปเอง อ้อ ศรีธัญชัย นายให้มาซื้อรตมานัน เอ้าซื้อ จี้ยี้ ชี้เหอะ
เอ้าซื้อเอา ชี้กันไปกับมาเที่ยวออกมา ที่ ที่อีกแล้วนะ ผิดคำสั่ง นี่ที่เคยตี ที่แก้เขี้ยวออกมา
(หัวเราะ) ผิดคำสั่งนายที่เสียแยะ (หัวเราะ) ไปถึงก้อ กับไปมา ไป เจ้าแผ่นดินให้ไปดู
เจ้าพระยาหน้าหมา เจ้าพระยาหน้าหมาใครดูหน้าไม่ได้ มา (หัวเราะ) ไอศรีธัญชัยไปได
นะ ไปเมืองพระเจ้า พระยาหน้าหมา ไป ไปก็ก้มพูด ที่นี้เขาก็ถามว่าประเทศไทยกินอะไร
กินผักกุ่มบนราว (หัวเราะ) เอ้ กินอย่างงี้อีผักกุ่มบนราวนะ ท่านเอาห้อยให้กินเหอะกินได้
กินใหญ่ ห้อยราวขึ้นหน้าพระที่นั่ง นอนหงายกินไป ดูหน้าดูจมูก บ๊อก็เขียนรูปใส่โอ่งขึ้นมา
รูปพระเจ้าหน้าหมา (เสียงหัวเราะ) เขียนไว้นะ (เสียงหัวเราะ) ข้ายังไงไม่ตายชกอย่าง

นะ จะสามันวิธีไหนไม่มีปัญญาทั้งนั้นนะ เจ้านายก็คิดจะฆ่าแต่ไม่มีปัญญา นึกอ เอ้าว่าได้แล้ว
 ที่นี้มาถึงก็เอาใส่ตัก ใส่ตัก ใส่ตักหมด เอาบุญน้อยจะตาย ขอให้โลกิน้อยสักแบกเฮอะ เอา
 เขาก็ยอมให้ออไปกิน เอา ควัน ควัน หยิบกองรอบตัวมคก็กินกะออย แจงเขาก็รอกออกมา
 เอาไปเข้าตักหนาว ไปเข้าตัก ไปเข้าตักหนาวอีก เข้าตักหนาว เจกอยู่ในนั้นคนหยอกกันอยู่คน
 เลย จนเห็นแตกอยู่ในนั้นไม่นอนแล้ว ไม่ตายอีกแล้ว (หัวเราะ) มาตายที่นี่เอง มาตายอ
 เป็นพระยาทายน่า อะก็ไมตายพระยาทายน่า เจกตายแทน เงื่อนไปใส่เขาไว้ท้ายของเรือ
 ทำงใส่เขาไว้ เอาเครื่องอย่างน้อย ๆ จะตายก็ให้เป็นเจ้าแทนไวบนหลังกงเฮอะ เพินบน
 หลังกงเลย เรือสำเภามาพวกเจกพวกจีน พวกสำเภามา อ้าวไม่เป็น อ้าวไม่เป็น นี่สำเภา
 เจกก็เข้ามา แจวเข้ามา แจวเข้ามา แจว เขาให้เป็นโรนให้เป็นพระยาทายน่า อ้าวเบ้ง
 เอ็งง่า เอาเลย ลงไปไขประแจเข้า เหนานะ เข้าหัวะ คงสำเภาโอเจกมาเลย โอเจก
 กอนั้นซีเสรีเลย (หัวเราะ) แพร่ไอศรีนอุษยทุกทีไป ไอศรีนอุษยมันฉลาดคนนะ แตมาตายอ
 น้องชายเกิด น้องชายมาเกิด ชื่นกพายเรือกันไปทะเล ยะ น้ำมันเขียว เณรก็ขึ้นพาย
 เณรน้องชายขึ้นพาย ขึ้นพาย เณรนั่งพาย เณรนั่งพาย เณรนั่งพาย คว่าพายวางปุ่นนั่งพาย
 เลย โดคนำร่มตายเลย ตรีชนอุษยนะตายเลย , แก้นั้นนะ (จบแล้วหรือครับ) อือ

๓๓. พระสุบักัญชา

นายคำ บุตรนุช

๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๔

เอาไว้งใจได้ จับได้ครับ ผมก็ไปบ้านตาบุง บ้านตาบุงนักเทณ ไป (กระแอม)
พักอยู่ที่วัดบางระกำ ออกไปเที่ยววัดธรรมโนกัน ลุงตาองกันนั้น เราคิดว่าจะไปเที่ยวหาท่าน
(กระแอม) มีกุฏิสองห้อง นี่พักรอนอนน้ำเสร็จเกาะเลยไปหาท่านนะ พอเปิดกุฏิแอ๊ด ลุง
ผมเห็นผมกอดโคกเอาบองกัญชาซ่อนหลัง แต่เขียงกัญชาตั้งอยู่ นี่ พุดเช้านี้วันกัญชา (หัวเราะ)
เต็มปากบด (หัวเราะ) ไม่เป็นไร หลงอาบกับไม่เป็นไร เขาที่ถลกกันเถอะกับ ท่านก็เอาเลอะ
อะเอา ผมก็เอาตะวากางวันผมสูบไม่ไคกับ ผมสูบกางคั้น ไม่เป็นไร ผมก็ดเหมือนกัน กัญชา
เนี่ย ขาฉีกกัก (หัวเราะ) ขาสูบก็กักคับ (หัวเราะ) ไม่มีอะไรมากมายละคับนี้ อ้า ก็
เราก็เลียงตัวอย่างนั้นเองนะหมวคณะ เราไม่เอาคับ อ้อ เราไม่เอา ก็เคยกุกกันคี่ไป นี่ก็
มา พรอมพระ มีพระอดขาวไคเจ้ควัน องค์นี้มาวากจำปานะ มาจากจำปาทักดี นี่ลุงนายก็ว่า
อดที่ไหนเอา มันยักหน้ากางกั้นทุกคั้น ทุกคั้น เอาลูกมันไป (หัวเราะ) ต้มปลาเข้าไวคอยกินนะ
หุงข้าวไวนะ เห็นไม อะ เขาวาออกไค มีที่ไหนเอา ไปกะลุงนาย อ้า ลุงนายก็ว่างั้น
ตะนี้กอดองคูกักกับบางระกำ อ้า บางกำ วันนั้นเขาววพระกัน บวชกะ อ้า บวชพระกันมาก
และมียี่เก มีหนึ่ง มาทิสี่งตำรว เร้ว เร้ว เร้ว เร้ว เร้ว เอาแล้ว อะไรกันหือ
หนุ่มชาวจำปาวังตัวสันมาเชียว (หัวเราะ) อ้า วังตัวสันมา ตำรวจเห็น ทำไมกัน ทำไม
กัน ไปโน่น ไปโน่น ว่างั้น สะกinya เกาะลงไปเอา ไปชื้อยาใน ในแพศินท่า ยาฉินนะ
ยาฉินรัฐบาลแตกอน ก็ยังรับมะ (หัวเราะ) แล้วก็วิ่งซบกันมา อ้อ แล้ว อ้อ พระองค์
หยั่ง อ้อ แล้วอดขาวไคเจ้ควัน (ครับ) พระกัญชา ก็มิดองหนึ่ง พระฉียาก็มีองค์ วัด-
ธรรมโมนะ (ครับ) มีปานี้ยักหาทุกวันนะ มันโอคว่างั้น (หัวเราะ) นี่ครับ ผมก็เลยไม่คย
คบไม่ได้

๓๔. คาถา

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๔

ไฉนเล่าต่อกันมา แต่ไปทราบดีว่าใครเป็นผู้คนเรื่อง ต้นตอเล่ามามีคาถาแถมเป็นคนเมืองเก่า นายหนานเป็นคนเมืองเหนือ สองคนก็โคยพบปะอยู่ด้วยกันที่ป่าแห่งหนึ่ง วันหนึ่งนายหนานกับเกินก็ไปนั่งคุยกัน คาถาก็ชวน "หนาน หนาน วันนี้เราไปเที่ยวป่ากันเถอะ" "ไปก็กิน" "ไปหมดแผนดินแล้วกลับ" สองคนก็กลับไปเตรียมปืน เตรียมถุงย่ามใส่ข้าวใส่อาหาร น้ำพริกเกลือ เมื่อพร้อมแล้วก็เรียกกัน "เฮ้ยออกไปป่ากัน"

ขณะเดินออกจากบ้าน นายหนานเดินหน้า คาถาเดินหลัง เดินไป ไป สักครึ่งวัน เข้าป่าไป (แอม) หนานก็เดินข้างหน้า คาถาแถมเป็นคนตกก็เห็นเดินไปเจียบไม้ไผ่ทุกระไร แกกก็เตือนนายหนานว่าให้ระวังช้าง แต่แกก็ไม่บอกว่าให้ระวัง แกก็บอกแต่คำอาจ ๆ ว่า "หนาน หนาน อะไรเอ๋ยลอบเบ่อ ๆ เขยอไปไผ่" นายหนานก็คิดไม่ได้ก็เดินนิ่งไป เดินไปสัก ๔ - ๕ ชั่วโมง คาถาก็คิดว่าที่เราพูดไปหนานลืมแล้ว กงก็คิดไม่ได้ก็ลืมไป ขณะเดินก็เข้าไปในป่าลึก ๆ นายหนานก็เห็นช้างข้าง ก็เลยคิดว่าคาถาพูดว่าลอบเบ่อ ๆ เขยอไปไผ่ก็ถือช้าง นายหนานนี้ไม่ได้คิดอะไรละ เมื่อเห็นช้างก็หันหน้ามาบอกคาถาเลยว่า "ช้าง ช้าง" คาถาก็ไม่ได้ฟัง ไปคิดคนเดียว ก็ว่าไอ้หนานพบช้างยืนขวางหน้าอยู่ ก็กระโดดวิ่งออกไป ไอ้หนานเห็นคาถากระโดดหันใจก็คิดว่าคาถาเห็นเสือโคร่ง ก็กระโดดวิ่งตามไป ต่างคนต่างโหยแบบ วิ่งกันไปเจียว วิ่งพับ พับ พับ พับ พับ พับ วิ่งไปเสียครึ่งชั่วโมงครึ่ง คาถาหันตามคำทอง ก็บอกว่า "เฮ้ย ๆ คาถา ท่านกล่าวทองข้าวิ่งไม่ไหวแล้วโว้ย" คาถาก็บอก "อ้าววิ่งไม่ไหวก็พักซิ" "กลัวว่าถ้าเป็นเสือคำชั้ข้าวิ่งไม่ได้เลย" เลยผลสุดท้ายก็ไปนั่งหลบกันที่โขงบ้านอยู่ที่ใดตนไหน นายหนานก็บอกว่า "แกวิ่งหนีอะไร แกพบช้างหรือ" "ไม่ได้พบหรือ" ข้างนี้ถามถึงนะพบช้าง ว่าช้าง ช้าง ถูกวิ่งตันหลังกลับไปทางนะ" "อ้าวข้างนี้คิดว่าแกเห็นเสือโคร่งข้างก็วิ่งตามบ้าง" "แหมไอ้หาหะออกให้วิ่งกันแทบตาย" "เข้าใจผิดวะ ก็ที่ข้ามออกข้างก็หมายความว่าแกพ่ายข้าว่าลอบเบ่อ ๆ เขยอไปไผ่ ข้าก็คิดไม่ออกข้างนี้เอง เมื่อเข้าไปเห็นช้างข้างก็บอกให้แกแล้วแกก็เสียวิ่ง ข้างนี้คิดว่าแกพบเสือโคร่งข้างก็วิ่งตาม" สองคนก็นั่งหัวเราะกัน เล่นกันชะเห่น้อยบานเลย

๓๕. ไอ้สี่เกลอ

นายเกิน ไชยเจริญ

๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนเดียว ๆ ฝรั่งโบราณเคยเล่าต่อ ๆ กันมา ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้คิดเรื่องขึ้น ขึ้น คือมีคน
สี่คน หนึ่งเป็นมนุษย์ เป็นเกลอกัน คนหนึ่งชื่อไอ้ซึกมาก คนที่สองชื่อไอ้ซึกากัง คนที่สาม
ชื่อไอ้ตุคแหลม คนที่สี่ชื่อไอ้สามมือปุมปาม คนสี่คนนี้เป็นเพื่อนเป็นเกลอรักสนิทกันมาก จะไป
หากินที่ไหน ๆ ก็ไปควยกัน ไม่เคยห่างจากกันเลย มีอะไรก็ปรึกษากันอย่างป็นน้ำหนึ่ง
ใจเดียวกัน หนึ่งวันหนึ่ง ทั้งสี่เกลอนี้จะไปทอดแห ก็เตรียมเรือเตรียมพาย เตรียมแห
เตรียมปรึกษากัน เตรียมสวิง ก็ช่วยกันพายไป พายไป ยังแม่น้ำแห่งหนึ่ง ก็ไปช่วยกัน
หวนแหบ้าง ได้พายสับเป่กันกันอยู่ตลอดวัน ได้ปลามาเต็มจำเรือนี้ก็พายกลับ หนึ่งสี่เกลอก็
พายกลับมาบ้าน ขณะที่พายมาก็มีคนมาพบเห็น ก็มาขอว่า เฮ้ย เราขอปลากินตัวได้ไหม
สี่เกลอก็ตอบว่าได้ หนึ่งสี่เกลอนั่งฟังเอา ใครจะขอปลาก็จับให้เอาซิ หนึ่งก็เอียงกัน ให้
ใครจับก่อนก็ไม่มีใครจับ ผลสุดท้ายได้สามมือปุมปามก็เลยจับให้บุคคลที่มาขอปลา ได้สามมือ
ปามมือมันใหญ่จับที่หมดคำเรือเลย แล้วให้เขาไป สามมือปามจับปลาทั้งคำเรือครั้งเดียวให้เขา
ไปหมด หนึ่งผลสุดท้ายได้สามคนนั่งคุตตากัน ไอ้ตุคแหลมเป็นคนโมโหร้าย มุทะลุ โทษะ ก็เลย
โมโหขึ้นมาแล้วเอาตุคกระแทกเรือกั้ง เรือก็เลยทะลุรูเบ่อเรอเชียว น้ำไหลเข้าอยู่ ๆ ๆ ๆ
อืหนึ่งก็ทำใจ ผลสุดท้ายก็ไอ้ซึกมากก็กลัวจะจมน้ำ ก็เลยสั่งซึก พุด ๆ ๆ ๆ ๆ ๆ ยาวเรือ
ยาวเท่าไรมันก็ไม่อยู่ ซึกมากก็ยังโผล่อยู่ ยาวเท่าไรก็ไม่อยู่ ไม่รู้ยังงี้ ไอ้ซึกากังก็เลยกวัก ๆ ๆ
ซึกาใส่ผสมซึกายาวเรือก็อยู่ได้ หนึ่งอยู่ได้ที ทั้งสี่เกลอก็พาเรือกลับไปบ้าน หน้าตาแ่ง ๆ กลับมา
ก็เลยตกลงกันว่าวันหลังเรากอบไปทอดกันใหม่เถอะวะ โอ้หา ให้ใครจับก็ไม่จับ มือมันใหญ่นะ
จับที่จับตัวเดียวมันไม่ติด จับหมดคำเรือนะมันจับง่ายเลยจับให้เขาหมดเลย นิทานเรื่องนี้ก็จบ
เพียงเท่านี้ เรื่องไอ้สี่เกลอ

๓๖. ซ่อนซ่อน

นายเกิน ไชยเชิงทน

๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

คนโบราณเก่า ๆ รับประทานกันต่อ ๆ มา ไม่รู้ว่าใครเป็นคนเรื่อง หรือคิดเรื่อง
ก็มีเด็กกำพร้าสี่คน พอจบตายหมด มีอาจารย์เจ้าวัดไถ่เอาเด็กสี่คนมาเลี้ยงตั้งแต่เล็กจนโต
นี่ก็โตบวชได้เรียนอยู่ในวัดนั้น ก็สึกก็ลาอาจารย์กลับไปอยู่บ้าน มีลูกมีเมียอยู่ในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
คนสี่คนนี้รักกันเหมือนฉัน ญาติพี่น้อง ที่นี้อาจารย์ได้ฝึกอบรมสั่งสอนมาตั้งแต่เล็กจนโต ไม่เคย
พลัดพรากจากกันเลย ก็อาจารย์เคยสอนไว้ว่าพวกเราที่จะออกจากวัดไป ก็ให้ไปทำมาหากิน
เป็นคนดี อย่า ไปเป็นกบร้าย เพียวทำความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้าน มีอะไรก็ปรึกษากัน
นับถือเหมือนพี่เหมือนน้อง จะทำอะไรก็ทำตามกัน อย่างไปขัดแย้งกันและกัน นับถือเหมือนพี่
เหมือนน้อง มีแต่ความสามัคคีปรองดองนี้เป็นของคู่กัน คิดจะทำอะไรก็สำเร็จ ทำอะไรก็ -
พยายามปรึกษาหารือกันเมื่อโตออกไปมีครอบครัวแล้ว อาจารย์ก็อบรมสั่งสอนว่าอย่างนี้ คน
สองคน เอ๊ย คนสี่คนนี่จำคำสั่งสอนของอาจารย์ทุกสิ่งทุกอย่าง มีครั้งหนึ่ง อ้อ คนสองคน
เออค คนสี่คนก็ชวนกันไปเที่ยวต่างบ้าน เพื่อไปหางานทำ ว่าเราไปหารับจ้างทางบริษัทต่าง ๆ
ก็ต่างคนก็ลาลูกลาเมีย ว่าจะไปหางานทำเพียงครึ่งเดือนก็จะกลับ ที่นี้คนสี่คนก็เดินไปกระหว่าง
กลางทางก็เหนื่อยมีอีกคนหนึ่งก็ปวดท้องคลุ้มขึ้นมา ปั้ง ทดแล้วก็เดิน อีกคนหนึ่งกับบอกว่า เอ๊ย
มึงนี่ตายแล้วมึงเหม็น อีกคนหนึ่งบอกว่าถ้าเหม็นก็เอาไปฝังเสีย เด็กสี่คนนี้ก็ทำตามกัน ทั้งสาม
คนก็ได้เตรียมชุดหลุม ตัวเองก็ต้องยอมฝังเพราะว่าที่พูดอะไรก็ต้องทำตามกันเสมอ ก็ไม่ยอมกลัว
ตาย ยอมให้เพื่อนฝังทั้งเป็น ฝังเสร็จตายไปหนึ่งคนแล้ว ขณะที่เดินไป ๆ อีก ก็ไม่นานนัก
ก็ต้องมีคนตกล้มขึ้นมาอีก ปั้ง ทดมันก็เหม็นอย่างเคย ได้เพื่อนอีกคนว่า เฮ้อ ถ้าอย่างนี้
เป็นคนตายแล้วเหม็นละกอดศพมันก็เหม็น นี่ก็บอกว่าเพื่อนตาย ก็ไปฝังเสียทั้งสองคน ก็ไปเตรียม
ชุดหลุม ตัวเองก็ยอมฝังทั้งเป็นเหมือนกับคนแรก ที่นี้ต่อไปเดินไปอีกเหลือสองคน ก็บันทึกถึงว่า
เออเพื่อนเราก็ตายแล้วสองคน ก็อาจารย์สอนมาว่าทำอะไรก็ทำตามกัน อย่าขัดใจกัน ทาง
ที่เดินที่สุดพอเดินไป ๆ เพื่อนอีกคนหนึ่งก็ตกล้มมาอีก ปั้ง ฮือศพมันก็เหม็น โอ้เพื่อนก็บอกว่า
เฮ้อมึงนี่ก็ตายอีกแล้ว เหมือนเพื่อนอีกสองคน ถ้าตายก็ต้องเอาไปฝัง ก็ตอบอย่างนั้น ที่นี้ก็

ซุกหลุม ก็ยอมฝังทั้งเป็นเหมือนเพื่อนทั้งสองคน ที่นี้สี่คนก็เหลือคนเดียวแล้ว เพราะทำอะไร ทำตามกัน ที่นี้กับว่า เพื่อนเราสามคนก็ตายไปหมด เหลือเราคนเดียวก็เดินไป ๆ ไอ้ - ตัวเองบ้าง ปวดท้องคลุ้มขึ้นมาอีก ก็ตกเข้าไป บ้าง ออกมาอีก ก็เลยรู้สึกว้าเหว็น ก็คนตายแล้ว ที่นี้ไอ้เพื่อนก็ตายหมดทั้งสาม ที่นี้ไอ้ตัวเองก็ไม่รู้จะให้ใครซุก ก็เดินไป ๆ ก็ไปพบ รอยช้างที่มันคิดหลอมลุมยุบ ก็เคะ ลึกแคหัวเขา ตัวเองก็กองฝังตัวเอง ก็ไปนอนคคคอยู่ในรอยเท้าทำเหมือนว่าฝัง แล้วก็เป็นนอนตายอีกคนก็ไม่ตายเพราะไม่มีดินกลบนี้ ทำไงมันก็ไม่ตายก็พยายามจริง ทำเป็นตาย อดข้าวอดปลามาอยู่ตั้งหลายวัน ที่นี้ในขณะนั้นก็มีควาญช้าง ก็ขี่คอช้างเดินทางมาทางนั้นไปมุ่งหมายจะไปซุกไม้โนป่า พอช้างไปไกล ๆ เห็นคนมันตื่น ไอ้ - กวาญช้างก็ นี่มันตื่นอะไร คุไปดูมาก็เห็นคนนอนอยู่ในรอยเท้า ก็ถามว่า เฮ้ย ใครมัน มาตายอยู่ที่นี้วะ ไอ้เพื่อนอีกคนหนึ่งไหน นี่ตายอยู่ในรอยช้าง นี่มาคุชิ ไอ้คนนอนทำเป็นตาย รอยช้างก็บอกว่าซาตายแล้ว เอะ ก็แกตายแล้วทำไมลุกขึ้นไคเลา ซาตายแล้วซากก็ยืนยันอยู่ อย่างไงละว่าซาตายแล้ว กวาญช้างก็บอกว่าตายทำไมจึงลุกไค เราลุกไค เราตายแล้ว ก็เถียงกันไปเถียงกันมา จนควาญช้างโมโหว่าไอ้มันแกลง คุมช้างเดินทางต่อไปไม่ได้ เสียเวลาทำงาน ก็ตัวมึงตายแล้วทำไมลุกไคละ ก็ซาตายแล้วก็ยืนยันอยู่อย่างงั้น แล้วก็โคคเอา ขอช้างลงมา แล้วก็ไปพันให้มันตายเสียเลย มันว่าตาย อีกคนเงื้อขอ อีกคนกลัวจะตาย ก็เลยวิ่งออกจากรอยเท้า วิ่งหนีไปไค้อา ควาญช้างก็ขี่ช้างต่อไป ทำงานตามเคย ที่นี้ คนที่วิ่งออกไปจากรอยเท้ากลับไม่ตาย ก็เลยไคคำสาปษาศหรือจากเหตุการณ์ที่ตัวทำเป็นตาย

ออกจากรอยเท้ามาได้ก็เพราะจะถูกไอ้ขอช้างมันสับ ก็คิดว่า เออ คนตายนี้ถ้าเอา ขอช้างไปสับขึ้นก็ฟื้นขึ้นมาไค ก็เลยทำตามไคคนนั้นอีก ก็ไปเห็นคนตายที่ไหน ก็เอาขอนี้ไค้เหี่ยว ไค้บอกเขาว่า เฮ้ยคนตายที่ไหนบอกนะ พอชายคนนั้นพบคนตายที่ไหนเอาขอช้างไปสับก็ฟื้นไค้ ซานี้เมื่อ เกอนตาย กวาญช้างเอาขอไปสับก็ฟื้นไค้ เมื่อชายคนนั้นไค้ไปพบคนตายที่ไหนก็เอาขอ ไปสับหัวไปไค ก็ไม่เห็นมันฟื้นขึ้นมา ทั้งสองศพสามศพก็ไม่ฟื้นมาเลย ก็คิดว่า เอ ไอ้คนตาย เมื่อเราตายทำไมฟื้นไค้ ไอ้มันตายทำไมมันไม่ฟื้น นิทานเรื่องนี้ชื่อจนเชอ ก็จบเพียงเท่านี้

๓๗ หลวงตารูป

นายคำ โมเือง

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

หลวงตารูปก็อยู่วัด ไม่กี่วันก็เคยเอาไอ้ลูกศิษย์นั้นก็เอาตะเกียงพายุที่แขวนอยู่บน
ยอดศาล พอตกเวลาเที่ยงคืน ลูกศิษย์ก็ไปจุดและให้หลวงตาลูก หลวงกา หลวงตา เอ้ย
ตะวันโนน โคงแล้ว เขามาบอกนอญทำไม เอา อะไร หลวงตาถามว่าอะไร พอเห็นแสง
ตะเกียงก็นึกว่าตะวันแท้ ๆ เลยเตรียมบาตรและเตรียมหมผาพะรุงพะรังไปเลย ไปไหนมา
ตามบ้านเขายังไปสืบและไปไต่หุ่ข่าอะไรสักอย่าง ก็เลยไปหมกมุ่นอยู่ที่ร้านพัก แะะ พอตก
ถึงเวลาก็ลูกสาว ก็มีแม่ เขาก็มีลูกสาวก็เลยหุ่ข่า และไม่มีกับข่าเลย แม่ก็โน่นถ้าไม่มี-
กับข่าก็ไปเอาผักที่ร้านนั้น หลวงตาก็นั่งมอง มองอยู่ไ้ที่ร้านพัก เลยลูกสาวก็ถามแม่ว่า แม่
จะเอาลูกอ่อนหรือลูกแก่ละ ถ้าลูกอ่อน อ่อน ก็ลูกข่า ๆ โน่นว่านั่น เอ เลยไป ลูกสาว
ก็เลยลอบเอาหัวหลวงตาไป ลอบไปลอบมา ลอบเอาจนหมดที่ เอนี่มันเป็นหุ่เลยคิง คิงเขามา
นึกเอาไว้ เอเขารูแล้วละ หลวงตาไปเจียวปลิง ๆ กลับที่วัด ก็เลยมาว่าลูกศิษย์อย่างนั้น
อย่างนี้ เลยพอแจ้งเขาเลยไปบอกลูกศิษย์จนแม่ ลูกศิษย์ก็มีความเคืองฉะนี้ รุ่งวันแล้วลูกศิษย์
นอนคิดอยู่ว่าวันนี้จะต้องไปหาหุ่ข่าที่ท้ายเหม ฯ เลยไปพอดี ไปหาหุ่ข่ามาทำสำหรับ
พ่อกามาเสร็จแล้วทำอย่างนี้ ยกเอาแต่นอย ๆ แะหลวงรูป เออ หลวงตาไปนั้นความหิวโหย
ก็อรอย เลยลูกศิษย์ก็ยกมือ แะคงว่าใส่ถ้วย ใส่ถ้วยที่หุ่ข่าเลย เลยลูกศิษย์ก็กินเอาไว้เหลือ
ในขันหนึ่ง หลวงตาไปกินวันก็ยกอรอยจืดเลย ที่นี้เฮ้ย อ้ายมึง พรุ่งนี้มึงไปเอามาใหม่
หุ่ข่าอรอยและอรอยจืดนะ นี่ลูกศิษย์ก็ไปหาไม่ได้ หรือที่นี้หลวงตาไปเลยพอตอนเช้าพอ
ชาวบ้านเขาไปลอยวัวไปลอยควายก็ไปคอกคอกอยู่ข้างทางเลย ที่นี้ก็คอกที่แคบ ๆ นะ ควายมา
อ้ายกระบือและควายมาก็คอกเลย หลวงตาไปก็พอดีเลย เอามือนั้นล้วงตุคควายไป อยากจะกิน
(หัวเราะ) ที่นี้ตุ้แรง ตุ้แรง อากวายนาคิดขอคอก ขอคอกนะเลยคาตุ้แรง ตุ้แรงไปเลย
ที่นี้ลูกศิษย์ก็หลวงพอยันกัน หลวงพอยันกันนา ๆ ยันอะไร ยันเรื่อยกันไม่หลุ่สักครั้งนะ ขอ-
คอกนะ ไปเรื่อย ที่นี้ก็ลูกศิษย์ก็หัวเราะจนตายยืนอยู่เลย ออ อ้ายมึงนี่บ้าเผ่ายืนอยู่ทำไม
ไม่อยากชวยกันนะ เลยถามลูกศิษย์นะ เลยก็ล้มไปเลย แะตายยืนอยู่เสียแล้ว จบแล้ว อือ ๆ ๆ

๓๘ พระบวชที่ไผ่ไร่ไกรนับถือ

นายจอย กองดี

๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

ก็ พระบวช ก็ไม่มีไกรนับถือกับ ไม่มีไกรนับถือ ฉะนั้นก็อด ๆ อด ๆ อด
ไม่คอยมีอะไรของกิน ก็บวชมาอยู่ ก็นานอยู่แล้ว ก็เลยออกไวยาหารว่าให้ลูกศิษย์นี้ ให้ไปลัก
ควายเขา ลักควายก็มาขบอยู่ในป่าช้า ชุมไวก้อลูกศิษย์นั้นก็ไปบอกว่า เอะ หาอะไรกันเล่า
หาควายมันหายว่ะจะไปอย่างไร ควายเอาไปหาหลวงพ่อดมคู้ หลวงพ่อดมคู้ก็เหมือนกัน ก็
ไปหาคู้ ก็เอากระดานมาวงเลขลงนั่งกันคิดก็หายไ้ว่า ออ โยมไปคู้หลังป่าช้านั้นแหละ
มันมี อ่า โนนมันยังงี้ ก็ไปหาที่ไค้กรับ ไค้ควาย ไค้ควายมาแล้วก็นับถือกันใหญ่ครับ
นับถือกันไปนับถือกลับมา นานเข้าอยู่ไป ๆ ไปให้ลูกน้องไปเอาไค้มาไว้อีกแล้วครับ ไปลัก
ไค้เขามาไวโนนตนไฟ หัววัดโนน เอาไปไวโนนนะ ลูกน้องก็ อ้าวเขาก็หาอะไรกันละ
ไอ้เธอ หาไค้ ไค้ควายไปอีกแล้ว วาไปเออะ ไปหาหลวงพ่อดมคู้เออะ ก็ไปหาหลวงพ่อด
คู้ มาลงเลขลงนั่นนี่แบบนี้ นี่มายังเอิญฝนแล้งครับ ทำไรทำนาไม่ได้กิน ไค้ฝนก็ไม่ตก เอ
ไปหาหลวงพ่อดมคู้เออะ หลวงพ่อดมคู้แมนนี่ ก็ไปหาคู้ (กระแอม) เห็นเข้าไปกันเข้า ไค้ค
กฏไปแล้วครับ วิ่งออกทุ่งออกหาไปเลย ที่นี้ไปหมอบอยู่ ไปก็ก้มมันร้อง ร้อง โอ้ โอ้
โอ้ ก็ ออฝนจะตกแล้ว กลับวัด กลับมาถึงวัด รีบมาบอก บอกให้เขาวา เออ ฝนจะ
ตกแล้วพรุ่งนี้แหละ บางทีเผลอะ ตกฝนนะ ตกแล้ว ก็ฝนก็บังเอิญฝนตกจริง ๆ ครับ ฝนตก
ลงมาไค้ทำไรทำนากัน นี่บ่ มา ลูกเจ้าเมืองเป็นผีครับ เป็นผีก็หาหมอมาก็หมด ก็ไม่หาย
ไม่แตกไม้อะไรได้ ก็ไป ก็ไม่มีกาตาอะไรซักอย่าง ก็เดินไป ก็ไปจิ้งคนพันไม้หว่า พัน
บง บง บง อ้าว ทำไ้โยม พันไม้หว่า ก็เลยไปอีก ไป ไป ไปเจอพันไม้บงอีก
แหละ พันบง บง บง ทำไ้โยม พันไม้บง ก็ไค้กาตาสองตัวนี้แหละ ก็ไป ก็ไปถึง
บ้านเจ้าเมือง แล้วก็ตักน้ำ ตักอะไรมา ออกมาวางให้น้ำมนต์ ทำน้ำมนต์ก็ทำอะไร ก็ว่า
กาตาว่า "พันไม้หว่าพันไม้บง" นี่ครับ ว่า ว่า ก็ อ้อ คนที่เป็นก็หัวร่อ หัวร่อผีก็แตก

แตก แหก นี่ก็เกิดเสียงกันใหญ่ครับ เลี้ยงดูกันปนกัน คนก็นับถือกัน อ้อ ใหญ่ เป็น
 กระนั้น นี่มาเรือเจ้าหายครับ เรือหงส์หาย หายก็ เอ ทำใจกับเอ๋ย ไปหาหลวงพ่อดอง
 กันเออะไป มาหามา จ้าวตัวเองครับ เกลงไปนะบอก กะ เอ้อ ไอ้ทอง มึงหวังตายแน่
 แล้วกราวนั้นนะ มึงต้องตายแน่ มึงไม่รอดอีกกราวนี้นะ ไอ้คนที่ลักไปซื้อไอ้ทองเหมือนกันครับ
 ออแน่ะพระองค์นี้รู้ชะแล้ว นี่รู้ไว้อย ลักเรือไปนี่ ก็เลยบอกกรมสารภาพว่าลักเอาไปไว้ตรงนั้น
 ตรงนี้ (หัวเราะ) นี่ก็ไปหายกัน รู้ก็เอาเรือกลับมาได้เลี้ยงเป็นการใหญ่ครับ เลี้ยงไป
 เลี้ยงมา กินจนตายครับ ฟุ้งแตกกาย (หัวเราะ) จบครับ (หัวเราะ)

๓๔ ชี๊เกียจหมอนก๊ว

นายจอย กวงคี

๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

ก็ชี๊เกียจหมอนก๊วแล้วก็ไม่ไ้ ไม่ไ้เจ็ดโชน อยู่ตามโรงตามศาลคับ ไปอยู่
 เที้ยวไค่นอนอยู่ตามโรงตามแถว ก็ไม่ทำไมกิน ก็มีใบสัจญาและตัวกวาย ที่ที่เขาไปนั้นก็เขา
 จะฉีกจะอะไรก็ของเขา ขอนายกับ ขอเก็บเข้าไว้ (ไอ) เก็บเข้าไว้ ก็พอไค้มากเน้อ
 ก็เที้ยวออกตามบ้านนอกไป เที้ยวไป ไปถึงมีบ้านเศรษฐีมีลูกสาวมีอะไร มีเรือมีอะไร
 เรือโอ เรือโฝ แล้วก็ ก็มี ก็ไปถึงบ้านเขาแล้ว เขาก็หุงข้าวหุงปลาให้กิน อะ ให้กิน
 ดิบคือมีหน้าซำนี้ก็แล้ว ก็เอาโอไปสัจญา เอาหนึ่งสี่จะกรับออกมา ออกมาให้เศรษฐีนั้นดู
 กวามีเงินมีทองอย่างนี้กย้างนี้ เมื่อเขาเห็นก็เขาก็ยกลูกสาวให้ ยกลูกสาวให้ดื่บดื่กกับ
 พอตาวาจะไปเอาเงินค่าวันหลัง ก็บอกให้เมียนั้นแต่งตัวให้สวย ให้มันดีดื่บดื่ให้สวยดี ก็ให้
 นั่งไปทางหน้าเรือ ไ่ว้ก็ชี๊เกียจหมอนก๊วแล้วก็กลับไปอยู่ศาลกอน กลับไปนอนอยู่ศาลกอน กลับ
 ไปคอยนัดบางเมียบว่าไ่วาจะไปคอยอยู่ที่ศาลนั้นแหละ ก็ให้กวักมือแล้วก็ให้เขาไปหา ก็กลับ
 เข้าไปนอน ไปนอน ก็นอน ก็เรือกตั้งนา ดังมากดังกหัวดู เอ ลูกลสาวไกรนะ สวยจริง
 อย่างนั้นนะ นั้นนะก็ ก็เรียกมาจูบโดยคี่วะ นี้ก็มายก็ได้ยินบอก เอ ไอ่มีงชี๊เกียจใครมีงจะ
 ไปเรียกเขามาจูบไค้ ไอ่มีงเขาเรียกมาจูบไค้ก็จะให้เงินมีงเอา มันก็กวักมือนะ กวักมือก็เรียก
 เขามาก็มาจูบไค้ก็ยกไค้เงินนะ ไค้เงิน ให้พวกบริวารชนชาวชนเงินชนอะไรลงเหยา
 ลงเรือกันไป กลับถึงบ้านก็กลับ ก็หมดเรื่อง หมดกันไปแล้ว

๔๐ ชีเกียจไค้

นายป็น น้อยกำ

๑๕ ปิถุนายน ๒๕๑๔

ไอ้ชีเกียจไค้ก็ว่าว่า กัญชา มี กุกกัญชาอยู่ บังคนนอนคน แต่กว่าบนอนนั้นเอง มีลูกชีเกียจอะไรก็ไม่คำธักอย่าง คือกะกุกกะกินกะนอน หปีไปเที่ยวไป เที่ยวไป หนีไปนั่งบนกะลา กะลาตักน้ำ นั่งอยู่ หนีกับกับมา ยักกับมา เมืองมนุขย์นี้หาตัวหาไร ยักกับตามโยนเสาเคยตั้งเนี่ยะเดา เหามนุขย์ เสาหาว่าเป็นหาเมืองมนุขย์ หวีละ มีหวีเอากราดมา คราดนานะวางอยุณะ หวีเมืองมนุขย์ เคยวกูกกัญชาออกแล้ว ปาด นี้จะกินขึ้นมาอีกแล้ววะ จะกินยักกับขึ้นมา ยักกับกว้ออีกแล้ววะ จะกินอันมนั้นนะ นมนั้น ยักกับกว้ออันมนั้นเขาจะกิน ยักกับขอโทษขอสงายมา ที่ยักกับเอโทษขอสงายมาอย่ากินเลยอะไรเลยอยู่นั้น อ่อนวอนมึงจะให้อะไรกะ เอะเออะจะให้ของดี นี่กะทะนี้แหละตั้งขึ้น จะกินขนมก็ได้กินขนม จะกินแกงอะไรก็ได้กินทั้งนั้น กะทะนี้ ชีเกียจไค้จะกระกับ (หัวเราะ) จบเท่านั้นหรือครับ จะ

มณฑล
ไ
เรื่องโน

๔๑. กนตกกันไม่ไม่ถึงดิน

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

เป็นเรื่องนิทานโบราณเล่ากันต่อต่อมา ไม่รู้ว่าใครเป็นต้นเรื่อง สร้างเรื่องขึ้น ก็มี
 กน ราชกนหนึ่งทำตาลเป็นอาชีวะ วันหนึ่งก็ไต่ตะพานกระบอกตาลขึ้นไป โกกากาก โลกีกาก
 โลกีกาก พอลง อ้า ขึ้นต้นตาลก็รู้สึกว่ามันหนัก แทะขึ้นไม่ได้ ก็เลยพยายาม นี่ขึ้นตามพะองที่
 ไม่นานไว้ให้ถึง ไต่ขึ้นไปพาดกระบอกบนโน้น พอไปถึงใบพัดพระองศาที่จับนั้นก็ขาด ขาด
 ราชกนนั้นก็ตกลงมา ตกลงมา โอ้วตัวเองก็มีมือก็ไปมัดไปคว้าใบตาลได้ ก็เลยห้อยโถงเตง โถง
 เตง ทั้งกระบอกลงหมด โอ้วพระองศาที่ตกลงมาหมด ทำยังไง ก็คิดว่า เอ้เราตกต้นตาลนี้ไม่ถึง
 ดินหรอก เราคว้าได้ เราจะไม่ปล่อยมือก็เราต้องตาย ก็เลยพยายามก้มหันหน้า โอ้มือก็ อ้า
 ถือใบตาลอยู่นั่นแหละ ห้อยโถงเตงอยู่นั่นแหละ นี่พอดีคนเลี้ยงช้างก็ขี่ช้างผ่านมา โอ้ช้างกนนี้
 ก็เรียกว่า เฮย เฮย เฮย คนเลี้ยงช้างช่วยมารับกนตกตาลไม่ถึงดินที่ พี่กนเจ้าของช้างก็
 เอ้ นั่นคนเลี้ยงช้างมาตกต้นตาลนั้นยังห้อยโถงเตงอยู่เลย เราไปช่วยกันดีกว่า ก็หันคอช้าง
 เบนไปก็เลยจะไปช่วยกันรับ พอช้างเทียบเข้าไต่ตน โอ้เจ้าของช้างขึ้นจากคอช้าง พอจะจับ
 ขื่อต้นรับลงมา โอ้ช้างต้นก็เลยตะคุบวิ่งไป คนนั้นก็เจ้าของก็เลยจับขึ้นห้อยเป็นสองคน คือคน
 ตกต้นตาลเป็นสองคนแล้ว เจ้าของช้างก็จับขึ้นห้อยไว้ เฮย อ้อจะปล่อยนะ ปล่อยไม่ได้
 ปล่อยก็ตาย เองหนไว้ รั้งเข้าไว้ รั้งใบตาลเข้าไว้ ก็เลยเป็นสองคนตกต้นไม้อยู่ อีกคนบน
 จะปล่อย คนอาจไม่ให้ปล่อยเพราะว่าปล่อยก็ตายกันหมด ที่นี้พยายามก้มหันรั้งใบตาลเข้าไว้ห้อย
 เป็นสองต่ออย่างนั้นแหละ โอ้ช้างก็วิ่งหนีไปแล้ว นี่ก็เลยมีคนตกต้นตาลสองคนแต่ไม่ถึงดิน นี่ก็
 พอดีสักครู่นี้มีตาเถนกับยายชีเดินผ่านมา โอ้คนช้างลางก็บอกว่า โน้นตาเถนมาด้วย ไ้ตาเถน
 แกร็บที่ โอ้คนบน เฮย เฮย เฮยตาเถน ตาเถน ยายชี มาช่วยรับคนตกต้นตาลไม่ถึงดินที่
 ี่ตาเถนยายชีก็แฉเห็นว่า โย้ย ตาเถนก็บอกว่า เฮย ชี ชี คนตกต้นตาลไม่ถึงดินนั้นทั้งสอง
 กน ไปช่วยกันรับดีกว่ามันจะตายเสีย สักพักตาเถนยายชีก็รีบวิ่งไป วิ่งไปถึงไต่ตนตาลก็พิจารณา
 ดู เอ้ ใจตาเถนจะทำอย่างไรดี ถ้าจะรับอย่างงี้ ถ้าให้มันไต่ลงมามันก็ตาย โอ้เราจะขึ้น
 ไปรับมันก็ได้ นี่ตาเถนว่าเอาอย่างงี้ยายชี เราก้เอาผ้าขาวของเรานี้ต่อต่อกันขึ้น แล้วก็มัด

ให้แน่น สองฝั่งสามฝั่งซ้อนกันเถอะ ตาแดงจับข้างหนึ่ง ขายจีจับข้างหนึ่ง แล้วก็ให้มันปล่อย
กันลงมา ละก็เอาที่ตะกอนละคนมันก็ไม่ตาย เอะ ทำดี ทำดี ผอสุดหายตาแดงขายจีก็ตกลง
เอาผ้าหบผามาฉามฝั่งเขียว ซอน ซอน ซอนให้ตาแดงจับคนละข้าง ให้ตาแดงจับข้างหนึ่ง
ขายจีจับข้างหนึ่ง เมื่อจับได้ก็ไปไว้ใต้ที่โคกที่ตกต้นไม้ ตกคนตาลไม่ถึงดิน ที่นี้ขายจีก็บอกว่า
เฮ้ย โลกนี้ปล่อยก่อนนะ โลกนี้บ่นอย่าฟังปล่อย ปล่อยที่ตะกอนละคน พอขายกบมันปล่อย
ก็ลงมาหมดทั้งสองคนเลย วาบ วับ เลยผาขาวกระซอกตาแดงกะขายจีเอาหัวกระแทกกันตาย
อยู่ที่โคกคนตาล นี่ อยู่ที่โคกหน้ายังงี้ นิทานเรื่องนี้ก็จบเพียงเท่านี้ว่าทำอะไรไม่พิจารณาหรือ
วางแผนเสียก่อนก็มักจะเป็นอันตราย

๔๒. ไข่ตะโลหมา

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีถนนโบราณเล่าเป็นนิทานพื้นเมืองต่อ ๆ กันมาว่า ไม่รู้ว่าใครเป็นผู้คนเรื่อง หรือสร้าง
เรื่องขึ้นมา คือมีเพื่อนชายมีแก่เป็นพรานเก่า แก่ไม่มีอะไร บาแกเลี้ยงหมาอยู่บนบะเหละ หมาที่
แก่เลี้ยงนี้ (เออะ กระแอม) เลี้ยงจริงเลี้ยงจัง ก็ไปแกก็เลี้ยง เพาะลูกเองเลี้ยงเอง บา
แต่เรื่องหมาอย่างเดี๋ยวนี้นี่มาของแกไม่เลี้ยงไปไหนเลี้ยงไปล่าสัตว์ไปยิงสัตว์ ล่าสัตว์มาเป็น
อาหาร เอาสัตว์นั้นแหละไปขาย เมื่อลามาเอาเนื้อย่างไปขายบ้าง ไอบ้างก็เอามาเลี้ยง -
กรอมกรัว แกก็เลี้ยงหมาเป็นอาชีพ วันหนึ่งแกก็มีหมาชื่ออีแต่นี หมานั้นก็เรียกว่าอีแต่นี อีแต่นี
อีแต่นี โอโโ เป็นหมาที่ล่าสัตว์ กัดเก่ง กัดกว้าง กัดหมูเก่ง ที่วันหนึ่งแกก็เอาอีแต่นี
ไปล่าหมู ปีนของแกก็มี ปีนตามต้นไม้ก็มีป็นยาว อ้า เป็นป็นกระถิน มีก้ามอีแต่นี อีแต่นี อีแต่นี
เรียกอีแต่นีอีแต่นีก็ตามไป แกก็ล่าเนื้อเป็นอาชีพ เป็นอาชีพเลย มีวันหนึ่งแกก็มีป็นยาวสามคืบ
แกก็ล่าลูกอีกสองลูก แกก็ล่าอีแต่นีไป อีแต่นีก็ตามพาเอาลูกเตาหลานของ เขาจะไปลิสลิสตัว
อะไปตามตามมี ตามมีก็พาหมาลูกน้องของตัวเองออกล่าสัตว์ ไอบันสามคืบก็ล่าลูกสองลูกก็แบกไป
เขียวเป็นป็นที่ล่าสัตว์มาก ที่นี้พอไปถึงหมูอีแต่นีก็เสียงเห่า โง้งจ้ง โง้งจ้ง โง้งจ้ง โง้งจ้ง
ลูกหลานก็เกรียวกราว เกรียวกราว วิ่งตามหมู ตามมีก็ว่าป็นไปสะกิดหน้า แกเห็นอีแต่นี

ชะว้างไปโบ้งบั้ง โบ้งบั้ง โบ้งบั้ง ก็ตัวไปชนเอาตอไม้แก่นไปงัดหัวผาเป็นปลาเก๋อเลย ตามี
 ว้างไปก็อ๊อแค้นรอง เ هنگ เ هنگ เ هنگ ก็เห็นว่าอ๊อแค้นนี้ไปโดนตอไม้หัวผาแล้ง ก็เลยตัด
 เชือกเอาวัชทั้งพุ่มาขึ้นเป็นลูกเสนาะ ชัน อัก อัก อัก อัก อัก มัดคอของอ๊อแค้นก็วิ่งต่อไปได้
 ก่อไปก็เมื่อมัดหัวอ๊อแค้นก็เรียบร้อยก็แล้ว หมูก็ไม่ได้ออแค้นเข้าไปอีก ที่นี้ก็ไปเจอเก่ง ตามีก็
 เลบยั้งเก่งเลย โป้ง ก้วยปีเสามาถึงมัดสี่กับลูกสองลูก ไปผูกเก่งตายลูกหนึ่ง อีกลูกหนึ่งก็ไม่ถูก
 อะไร ก็วิ่งมาตามตามีบอกจะถูกอะไร จะถูกอะไร จะถูกอะไร โอ้ลูกเป็นลูกนั้นมันวิ่งมาตาม -
 เจ้าของอะว้าจะถูกอะไร เจ้าของก็เอะเตี้ยวมาไกลจะคอหัวมันเข้า เอาโนนไปผูกข้างโนน
 โอ้ลูกนั้นวิ่งไปผูกข้างข้างก็ตาย ที่นี้ตามีก็เลยพาอ๊อแค้นและก็เอาเก่งมาบ้าน ก็เลยมาบอกให้พวก
 ชาวบ้านว่า เฮ้ย เวลานี้เข้าไปยังค่ายเป็นสาบคิ๊บสี่ขั๊กสี่คิ๊บ ลูกเป็นสองลูกเข้าไปยังเก่งตาย อีก
 ลูกหนึ่งให้ไปผูกข้างตาย ข้างตายนั้นแะตายไปเอาเนื้อเฮอะ เฮอะแะยะ บ้านทั้งหมดนี้ก็กินเนื้อ
 ไม่หมด ที่นี้ชาวบ้านก็เลยเอาตากราเอาสาแหกรหาบกินไปเป็นสิบสิบคนเสียว จะไปเอาเนื้อข้าง
 ตามีก็หาไป หาไปถึงตรงข้างตายพอดีแข็งแรงก็มากำลังจะกินก็ข้าง กินข้าง พอดีแข็งแรงก็คนจะมา
 ก็ลุยลุย ลุยลุย วิ่งเข้าสูดข้างหมดเลย ไปหลบพวกตามีอยู่ในทองข้างหมด ตามีก็ เฮ้ย พวก
 เราเว้ยอ๊อแค้นเข้าในทองข้างนี้ เคี้ยวหมก เคี้ยวข้างมันจะทะลุยุ มันโดนตาย หามันจะหมกนะ
 พวกเราเอาฟางมายัดใส่ข้าง เอาไฟจุดให้มันออกไปเสียก่อน นี่ขอสุดท้ายก็เอาฟางมายัด ยัด
 ยัดแล้วเอาไฟจุด เมื่อเอาไฟจุดอ๊อแค้นมันก็รอนเลยพาข้างขึ้นบนสวรรค์หมด เลยตามีก็ชาวบ้าน
 ก็อดเนื้อข้าง ก็ไม่ได้อกิน ก็กินหัวมาหอย หอย หาบสาแหกรหาบตะกร้าเปล่า เปลา
 กลับมา ที่นี้อ๊อแค้นตามามีก็หัวข้าว ไม่ได้กินเนื้อไม่ได้กินอะไรก็หัว อ๊อแค้นก็แะไปหา ไปที่วัด
 ก็ไปหาเศษอาหารพระกิน พอดีพระในวัดนั้นก็ดำดินป็นจะไปทำไฟตะไเก่ ถ้าไปใส่ถาดตาก ตาก
 ตากไว้เจ็ดแปดถาด อ๊อแค้นไม่มีอย่างแล้ว มาแต่ปลาหิวก็มีแต่เนื้อ ไปกิน ไปลักดินป็นพระกิน
 หมดสาบถาด อ๊อแค้นก็กลับบ้าน ที่นี้ตามีก็ไม่ได้เนื้อข้างก็มานอนบ้าน พอวันรุ่งขึ้นตามีก็ดูลูก
 จะถูกนวดข้าวเป็นหน้าหนาว ตอนเช้าก็ดูมานวดข้าวไยาวนาน นวดไป นวดไป นวดมา นวด
 ไปนวดมาก็แจ้งก็หนาว ลูก ลูกก็เอาฟางมาก่อไฟกินหนาวเวลากลางคืนเข้ามือนะ ที่นี้ไฟที่ลูกก่อ
 เขาไว้นะฟางมันดับแล้วแต่ไฟข้างในมันอยู่ ฟางนั้นมันดับแต่ข้างนอกแต่ข้างในมันยังมีไฟอยู่ อ๊อแค้น
 นะมารากไหนไม่รู้ หนาวจิก จิก จิกมาเลย มาถึงกองไฟแต่หารู้ไม่ว่าอ๊อแค้นนั้นกินดินป็นเข้าไป

ชั่วกับก็ติดหางอยู่นิดหนึ่ง แต่คืนยังอยู่ในท้องอีกเยอะแยะ มีมานอนกองไฟ นอนไป นอนไป
 หางก็ไปชุกกับไฟในราง ข้างในยังมีไฟอยู่ก็ไปติดคืนเป็น แพรก ดังแพรกนั้น ที่นี้มันก็ถูกตามไป
 ถึงในรูตุกคืนเป็นก็พุ่งมาพรวด ที่มีเสียงตามันวุ่นวายนะ แห้ง แห้ง แห้ง แห้ง ๆ
 อีแตนขึ้นแล้ว บ้าง แห้ง แห้ง แห้ง ไฟตะไลหมาโน้น ไฟตะไลหมาโน้น ไฟตะไลหมาโน้น
 ตามีก็โกน ขาบ้านดู พออีแตนคืนเป็นมันหมดในท้องมันก็ตกลงมาหลุด หลุด หลุด ตั้ง เสียง
 มันร้อง หิงกะโน้ง หิงกะโน้ง จบนิทานเรื่องไฟตะไลหมาของตามี

๔๓. เรื่องไม้

นายพุฒ บุตรนุช

๑๙ มิถุนายน ๒๕๑๔

เริ่มต้นก็คือ ไปทำพลับพลากันที่บ่อน (เสียดรา) ใต้รับพระบรม ที่น้ำอำเภอนาย-
อำเภพระสะริคเป็นผู้ควบคุม กอพอตกเย็นเลิกงานกันแล้ว ก็เลยกินข้าวกินปลา กัน เสร็จแล้วก็
พระสะริคก็เดินไป (พังไม้รัก) เรียกตากับลุงกับ โกหก พังกับ มั่งอิ ตากับก็เลยตอบว่าผม
โกหกไม่เป็นละคับ นั้นแกทำไมอยู่เฒ่า ยำกัฏฐา แก่คึกก็ถูกรอกเหลือ กรับวณบ้านผมคึกก็ถูกรอก
ถั่งมานี้ก็ถ่าคึกคึกผมมา ผมก็เลยเอามา (เสียดหัวเราะ) กรับ เอาเลยครับ ก็เลยเอาหนอย
กรับ นึกอ (กระแอม) พอสุขก็ถูกรอกเสร็จแล้วบอกกว่าเรื่องมันนี้อยู่ว่า เมื่อผมรุ่นหนุ่มขึ้นมา
กอกะเพื่อนสองคน ไปเป็นลูกจ้างเลี้ยงช้างเขาอยู่ นีมาวันหนึ่งช้างกอลอยปอกแตก ปอกแตกก็
เลยหนีไป เลยตามกันไป ตามจนอ่อนใจก็ไปพันที่รวนมือ มือเกาะไปเข้าฝูงช้าง ช้างเดือน
ช้างเดือน ก็มากมายหลายตัว เดือนเป็นเวลาเดือนหงาย ยะหยั้งนั้นเลยปรึกษากับเพื่อนว่า
นอน เราพักกับเสียดก่อน ให้ช้างมันนอนหลับกันเสียดก่อนถึงเข้าไปคุกัน เราไม่รู้จกมันตัวไหน
นี่กอกตกลง ดึกขึ้นเกาะรางเกาะนอนหลับกันในทุ่งเต็มไปหมด นึกอเลยสองคนกะเพื่อนกัน คาน
ตามกันไป ไปแยงดูหน้า ตัวนั้นก็ไม่ใช่ ถอยแยงหน้าตัวนั้นก็ไม่ใช่ ถอยไปตรงไหน อีกตัวหนึ่ง
ก็เหมือน เหมือนไอตัวที่พูด เกาะไคนี้และ นี่และกอดผมก็โคตขึ้นคอเพื่อนมันคว่าหาง นี่รางกอล
ไมไธรางบ้านเป็นจำปาพาวัง (หัวเราะ) วิ่งไปพักหนึ่งแะดูเพื่อนที่ไมมีหลุดจากหาง พอหลุด
จากหางแล้วพาผมไปอีกผมจะคงก็ไม่ได้ จะสัดคึกคึกก็ นึกอแล้ว กอลอยเดินย้อนทางมา มา
หาเพื่อน มาหาเพื่อนกอลมาเจอเขาแล้วเกาะ เอ เราทำช้างเขาหายนี่ เงินทองเราก้ไม่มี
เลยกวกเงินในกระเป๋าสองคน คนละสองไพรวมกันเป็นเงืองไมพอให้การางเขาอะ นี่เกาะกับ
ไม่ได้ เลยเหี่ยวไป เหี่ยวไป หิวข้าวขึ้นมาเกาะเลยมีบ้านเขาหลังหนึ่ง เลยผมก็เลยแวะเข้า
ไปหาบ้านเขานั้น ไปขอข้าวเขากิน แล้วบ้านนั้นก็มีโกอยู่ตัวหนึ่ง ไกรุ่น ๆ หนะ พอแะแม่อุหนะ
(กระแอม) ไก่สีปูน ๆ มันสือไออกลาย นึกอมันลายจริงแหม เอะ ไอโกตัวนี้มันถูกลักษณะ
มันน่าจะตอดีเลยขออ้อเฒ่าเงืองหนึ่ง รวมกับสองคน คนละสองไพ อีกเงืองซื้อโกแล้วขอคืน
เขามาถวาย นึกอได้กินมาเกาะเลยมาตะพายโกมา ไก่นี้เกาะทาวะอวดสรรพ อยู่มาวันหนึ่งเกาะ

๔๔. เจ็ชโนญ

นายจอย กองดี

๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

เจ็ชโนญเกิดมาเลี้ยงดูไม่ได้กับ ก็นจุเหลือเกิน นี่เลี้ยงหุงข้าวให้กิน ทำขนมกินมั่ง
อะไรกินมั่ง ก็กิน เออ ไม่หอกินมันก็กินหมด ก็กินจะฆ่า เออ ก็กินจะฆ่าเอาไว้เลย
ไอ้ลูกคนนี้อาไปให้มัน ขวนให้มันไปให้มันมาคุมทนายเสียเฮอะ จะได้กินอยู่สบายได้มั่ง ขวน
ไปลมตยาง ลม พันพอลันก็ อ้าว เสร็จที่นี้อายร้าย ไอ้อาบ ร้าบรับเลย คิม ทนุคิน
ไปเพียงเอวคัน ทรุดลงไป อ้อ พอขึ้นกลับบ้าน กลับมา เออตายแล้วแม่มั่งเฮอะ ลีนเจ็ชโนญ
นะ ไอ้ ไอ้ตายไปแล้ว โน่นลาวอีแรงบินวนโน่นเฮลา อ้อ เห็นสะเก็กไม้เป็นอีแรง
อีแรงบิวนลิกกะเคี้ยแบกไม้บากรับ แบกไปมาทั้งคิม พวกหมูเห็กเบ็ดโกศันเข้าป่าเข้าคองกันไปเลย
เป้หมูป่าโกป่ากันไป อ้าวพอกินนังคิบคี้ พันเรือ พัง พัน เอาพอจะเอาหยิ่งล่าวกับออก อ้อ
สุกแพแถมึงเฮอะ พันใหญ่เลย กับ พัน พันพอได้คิมคี้แล้ว ถอนนแห่ง ๆ นั้นกะกับ ไปเลย
ถอซีพนกขบไปเลย ไป ถึงในน้ำหิวข้าว หิวข้าว เออ ขวนเข้าแข่งเรือบอกว่าจะขอแข่งเรือ
สักทนาย ถาชนะ เออถาแพจะขอบเป็นชา ถาชนะละก็ ขอทนายชาอิมหนึ่ง ก็แข่งกันกะเขา
เขาเอ้ เขามกก็หุงข้าวให้กิน หมอกยัง สองหมอกยัง สามหมอกยังไปอิม ต้องหุงกะทะให้กิน
ที่กินหมด หากะทะก็กินหมด กินไปแล้วก็กินข้าวอิมแล้วก็ อ้า ออกเดินไป เรือเรอทั้งเลยกับ
ไม่เอาแล้วเรือ อ้าทิ้งไป ไป ไป จังไฉ่ตั้งสะกาคาเกวียนไค้ ๕๐๐ เคนนั้น นั้นจากไปนี้
ตั้งท้ายขยู่เลย ไอ้เจ็ชโนญอ้อ ไอ้อายนะคัม จังท้ายยังอยู่ไค้ ยังก็อ้อผัดกันเขียน จอคนตา
เขียนกันเลยละ หักคนตากเขียนเขียนเลย ไอ้เจ็ค อ้อ ไอ้อายลอกวนเลยคึง ล้อไฉ่ตั้งสะกาคา
ทรุดลงไปถึงหัวเกา เอาไฉ่นั้นลอมมั่ง ไฉ่นั้นก็จ้อ คึงดินทรุดลงถึงหัวเกาเหมือนกัน แล้วไฉ่นั้น
ก็จากกันไป ตางคนตางไป ไป ไป ไอ้อายก็ไปถึงเมืองยัก ยักนั้นคังไฉ่ไว้คอง คังไฉ่
ไว้กุยไกรไปขอดุคยาไค้ไปเป่าไฟ คัวะ คัวะขึ้นก็เป่า เอาสุม สุม คัม เอาเสี้ยหักแข็งหักขา
ยักไฉ่ยุงข้าวเข้าไว้ เป่า คนยักไฉ่เข้าไว้ไฉ่นีพอไปเป่า เป่า ไปสุมไฉ่นีวัก สุมเสี้ยหักหมด
สุมเหล็กนั้นนะหักหลุหลุหลุหมด บอกว่าหักกนไว้ไฉ่ยุงข้าวนั้นเกากน เอาเอา ทำให้ไฉ่ให้หมกไอ้
คนเกากคนนี้ ทำให้ไฉ่ให้เคินไค้หมกยังเกา (หัวเราะ) ก็ทำให้ ทำให้ไฉ่เอายาอะไรใส่ให้ไฉ่

หยิ่งเก๋าก็ออกไป นันกันแล้วทำให้เสร็จ นันก็ออกเดินไป ไป ไป ไป ถึงทะเลก็หัวข้าว
หัวข้าว เอ ไปหาใครดีเว้ย ตกปลาปลาเออะ อาอีหัดนี้แหละจะเอาอีสิ้มาตกปลากินกัน
โชนไปสองคน เดินไป ไป ไป เขี่ย ๆ อีหัดลงน้ำหมด คีตจุ่มลงน้ำไปหมด เอาไป
อีกสามคนก็คีตลงไปหมดอีกและ ไปอีกหมดทั้งเกากน คีตลงไปหมดละคับ ตะนี้ พอกะ พอ
กะนี้ มันไปเอง ตะนี้คักลูกน้องหล่นไปแล้ว ไปเอง คีต คีต หักขาเลยขอขาหนึ่ง กานี้
นะเกี้ยวเบ็ด เกี้ยวเบ็ด หยวนไปในน้ำ พอปลากิน วิต วิตขึ้นแห่งเลยปลา อะ คนอีก
เกากน ปลาอีกตัววิตขึ้นแห่งเลย อะ วิตขึ้นมากอ มาข้างปากินกันอะไรกัน ก็ คับ ก็
หมดเรื่องกับ หมดจบอีกแล้วคับ

๔๕ ไอ้คคไอ้ตรง

นายปิ่น น้อยกำ

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

ไอ้คคะไอ้กกก็ไปเที่ยวกัน เอาข้าวสารไปกับ ที่นี้ของไอ้กกก็หมดก่อน ของไอ้คค
ยัง นี่กินของไอ้คค กินของไอ้คค ไอ้กกกินของไอ้คค แะตาข้างหนึ่ง เอา กินอีกเวลา
แะนัยน์ตาอีกข้าง เอาขึ้นไปปล่อยเกาะ ร้องอ้อ ๆ ๆ หมายความว่ามาหา ไอ้พุทโธ ไอ้-
ธรรโม หมายความว่าสองตัวมาหา โบ้ง ๆ พุทโธ ธรรโม สังโฆ อย่างนี้ชั่วตาฝึกพูดได้
อย่างนี้ไม่ว่า ที่นี้จะไปพูดอีก ไปพูด ขเทาคาอีก บอกว่า เจอคนรูจักผม ปวดรอกคือ ๆ
อันรูจักผมเหมือนกันครับ อากนก็ นันคนตรงนะ เอาแก้วตาไปใส่ให้เขาเสีย แล้วก็เอาทอง
ไปให้เขาอีกเท่านั้น นี่ก็ไปเอาทองมาอีกสักแยะหนึ่ง นี่ก็เอาแก้วตามาในให้เสร็จ ที่นี้ ที่นี้
ไอ้คคอยากได้อีกแล้ว ไอ้คคอยากได้อย่างไอ้คคอีกแล้ว ะ กงไปเที่ยวกันเออะ ที่นี้เอา
ข้าวไปน้อยเลย อีที่นี้ไอ้คคนะ ไอ้กกก็ไม่ว่า (หัวเราะ) กินที่นี้ไอ้กกก็กินเวลาสองเวลา
กงแะตาถูกหนอย อา มันปากน้ำ ที่นี้นาน ๆ เจ้ากินกันอีก แะตาถูกเออะ อา มันปวด
หนา ห้ามอยู่นั้นแหละ อกรทนไม่ไ้ก็ต้องแะ และเอาไปปล่อยอย่างว่างนั้นแหละ หมายความว่า
หาอีกแล้วละ หมายความว่าอินทร์มาหาโบ้ง ๆ ไอ้จับห้วยบัลลยจักร ฉีกเนื้อกินหมดเลย
(เสียงหัวเราะ) ที่นี้กลับมาอีกหนา ที่นี้ไอ้กกกลงไปเมือง ไปเมืองพนัน ปีไอ้กกกลงไป

นิทานทรงเครื่อง

๔๖. สังข์ทองคอนเลือกคู่

นายเกิน ไชยเจริญ

๗ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีกันเก่า ๆ ครั้งโบราณได้เล่าต่อกันมาว่า มีเมือง ๆ หนึ่ง มีพระเจ้าแผ่นดินชื่อ
ท้าวสามล มีมเหสีคือเมียนางมณฑา ได้เกิดลูกชายกับเจ้คน คนที่หนึ่งชื่อวามลิลย์
คนที่สองชื่อกลลยา คนที่สามชื่อการะเกด คนที่สี่ชื่อยี่สุนเทก คนที่ห้าชื่อว่าเกตุเมือง คนที่หก
ชื่อว่าเรืองยศ คนที่เจ็ดชื่อว่ารจนา ท้าวสามลกับนางมณฑาวันหนึ่งก็ไถมานั่งปรึกษากันว่า
"เออลูกเรามีแต่เป็นผู้หญิงทั้งหมดเลยเจ้คน บ้านเมืองราชสมบัติของเรานี้ใครจะครอบครอง
แทน เจ้าลูกชายก็ไม่มี ก็เลยปรึกษากับนางมณฑา ก็นางมณฑาก็บอกว่า ลูกเราเป็นผู้หญิง
ทั้งเจ้คน เราก็บอกข้าราชการบ้านทุกเมืองทุกหนทุกหน ว่าใครมีบุตรชายที่เป็นหนุ่มก็ให้มาเลือก
แต่งงานกับลูกสาวเราทั้งเจ้คน ถ้าใครได้เป็นลูกเขยที่ดีเราจะมอบราชสมบัติหรือใครครอบครอง
เมืองเราต่อไป พี่ท้าวสามลเมื่อปรึกษาเมียก็ตกลง ก็เลยสั่งให้ทหารบริวารต่าง ๆ ไป
ประกาศร้องทั่วราชอาณาจักรหัวเมืองทุกหนทุกแห่งว่า ถ้าใครมีลูกชายอายุ ๒๐ ปีครบบริบูรณ์ หรือ
บรรลุนิติภาวะที่จะแต่งงานได้ ก็ให้ไปเลือกลูกท้าวสามล แมื่อนางมณฑาได้ เวลาจะไปให้
เลือก ถ้าลูกสาวชอบคนไหน ถ้าลูกสาวชอบคนไหน ขอให้ไปแต่งงานกับผู้ชายคนนั้น แล้วก็
จะได้รับเป็นลูกเขย แล้วก็เราจะใคร่ครอบครองเมืองเป็นพระเจ้าแผ่นดินแทนท่านท้าวสามลกับ
นางมณฑา นี้ไม่มีลูกผู้ชายเลย ฝ่ายบริวารคนใช้ทหารต่าง ๆ ก็ไปประกาศทั่วราชอาณาจักร
ทุกหมู่บ้าน ก็กำหนดเมื่อนั้นจะให้มาเลือก พอถึงกำหนดพวกหนุ่มทั้งหลายหัวเมืองต่าง ๆ ก็ส่ง
ลูกชายมา มาเลือก พี่พวดยี่สิบเลือกก็สู้กัน ก็นางมณฑาก็โอบอุ้มมาดัดให้แกลูกสาว
ทั้งเจ้คนละหนึ่งนาง แล้วเมื่อเอาผู้ชายเขามาเขาแถวหรือเขามานั่งประชุมกลุ่มที่ประชุม ก็ได้
ลูกสาวนี้ออกไปเลือกตามคำขั้ พี่ใหญ่ให้เลือกก่อน รอง ๆ มากก็เลือกทีหลังตามคำขั้ จน
กระทั่งสุดท้องคือนางรจนา ถ้าลูกสาวชอบคนไหนถ้าจะเป็นสามีเป็นผัวได้ก็โยนพวงมาลัยให้แก่
คนนั้น แล้วจึงจัดการแต่งได้ พี่เมื่อถึงกำหนดการเลือกก็ให้ชาวบ้านที่ผู้ชายอยากจะ
แต่งงานกับลูกพระเจ้าแผ่นดิน ให้แต่งเนื้อแต่งตัวมาประชุมกันที่หอเลือกคู่แห่งหนึ่งในเมือง มีมา
กันมากมายหลายร้อยหลายพันทีเดียว พี่ถึงเวลาที่ท้าวสามลและนางมณฑาก็ให้ลูกคนโตไปเลือก

คนหนึ่ง มิววี่เลือก ๆ ไปก็ชอบ ก็โยนพวงมาลัยให้ใครสักคน กรรมการคนที่สองก็ออกไป
 เพียวดูแล้วก็โยนพวงมาลัยให้ใครสักคนเป็นคนที่สาม ก็การะเกดคนที่สาม ก็เลือก ๆ โยนพวง-
 มาลัยให้ใครสักคนเป็นคนที่สาม ก็ยี่สุนเทกก็เลือกโยนพวงมาลัยให้ใครสักคนเป็นคนที่สี่ เกกเมืองออกไป
 เลือกใครก็โยนพวงมาลัยให้ เรื่องยี่ก็เลือกใครโยนพวงมาลัยมกบให้ที่หก ส่วนนางรจนานั้น
 เลือกหมดยกทุกคนไม่ชอบใคร เลือกแล้วเลือกอีก เลือกแล้วเลือกอีก ไม่ชอบใครเลย
 ก็กลับไปหาพ่อและแม่ ก็บอกว่าไม่ชอบใครเลย ผู้ชายที่มาหลายหมื่นหลายพันคนไม่มีชอบใครเลย
 ก็เลยถือพวงมาลัยกลับมา ที่นี้พ่อแม่ก็โมโหสุดสุดของนือยากอากัยถูกเซยสุดทองจะใครครองราช-
 สมบัติแทน ก็โมโหว่าพี่ทั้งหกคนทำไมเลือกได้ ตัวเองนี้สักคนก็เลือกไม่ได้ อะไรไปชอบ
 คนไหนบ้างเอวี่ รจนานบอกว่าไม่ชอบใครเลย พ่อก็โมโหก็เลยด่าว่าต่าง ๆ นานา ว่าตัว
 เองนี้ทำไมไปชอบมากมายหลายหมื่นหลายพันไม่มีชอบ จะไปชอบใคร นางรจนานบอกว่าไม่ชอบ
 ที่นี้ก็โยนข้าววามักนบ้ายูกคนหนึ่ง ตัวเป็นรูปเงาะเหมือนคนป่าคนบาคนใบ้ มาจากไหนก็ไม่รู้
 มาที่สวนอยู่ตามป่าเลี้ยงควายนะ ที่นี้พ่อแม่ไม่พอใจนางรจนาก็สั่งให้ทหารว่า เฮ้ย มึงไป
 เอาคนบ่ามาที่ โกลัยข้าววามักนบ้ายูกเลี้ยงควายอยู่ตามทุ่งนา มีคนเป็นหมื่นเป็นแสนทั้งหัวเมือง
 รจนานไม่ชอบใคร ไปเอาคนบ่ามาที่หมื่นหมื่นจะชอบหรือไม่ชอบ เป็นคำประชด ถ้าหากว่าไม่
 เลือกแล้ว ก็จะไปเอาไหนอีกละ ด้านรักไม่พอใจ ทหารก็จำเป็นที่ต้องไปเอาคนบ่าชื่อเงาะป่า
 ะ ที่ที่เงาะเป็นคนบ่าคนเป็นคนใบ้อยู่ตามทุ่งควาย ที่นี้ทหารก็ไปก็เจอกับเด็กว่าถ้าหากจะเอา
 โอเงาะไปเนี่ยจะต้องเอาอกไม้บาคอมันให้วังตามจึงจะไปได้ ถ้ายังงั้นเอาไปไม่ได้ บัน-
 แข็งแรงมาก จับเท่าไรก็ไม่อยู่ พวกทหารก็เลยทำตามเด็ก ก็เลยเอาอก (เงาะไม้ซัด)
 สิบคนร้อยคนรังก็ไม่ได้ แรงบากเงาะเงาะป่าเนี่ยะ ที่นี้ก็เอาอกไม้ล่อ ๆ เงาะเงาะก็ชอบ
 อกไม้ก็วิ่ง ๆ ตามแล้วเข้าไปในเมืองท้าวสามล ที่นี้ก็พอไปถึงท้าวสามลก็บอกว่า โอเงาะป่า
 เป็นบ่าเป็นใบ้ เอาไปเลือกเสีย เงาะเงาะมันอยู่ข้างนอก ที่นี้มีรายงานเข้ามาแล้วเงาะเงาะ
 ป่าเป็นบ่าเป็นใบ้วิ่งอยู่กลางน่านะ ขอเอามาไว้นี้แล้ว ไปบอกไปอีจรจนานก็ก็ไม่ชอบ ไปชอบ
 คนบ่าคนใบ้ ไปเลือกเสียจะชอบไม่ นางรจนานะก็คัมของก็ออกไปเห็นเงาะเงาะเป็นบ่าเป็นใบ้
 ก็เลยชอบ เลยโยนพวงมาลัยให้ ที่นี้พ่อแม่ท้าวานางรจนานะไปเลือกคนบ่าคนใบ้ก็แคบใจใหญ่
 ตีใหญ่ ตีบ้างด่าบ้าง ผดสุดหายกรับ ไม่ชอบกรับ - หกเซยก็มาเลือกอีก เลือกก็ได้ดี ๆ

ตัวเองคนบ้านใบไปชอบได้ ก็เลยไล่ไม่ให้อยู่ในเมืองหรือบ้านนะ ใบ ใบ อยู่กลางนาไป
 รจนาก็เลยพาเจ้าเงาะออกไปอยู่ปลายนา ที่นี้พอก็คิดว่า ไอลูกนะมันไม่เชื่อพ่อ คนดีไม่เอา
 ไปเอาคนบ้านใบ ก็ปรึกษาทั้งหกคนเลยว่า ในเมื่อแกงหกลบเป็นลูกเขยได้อย่างดีแล้ว ก็
 สมใจว่า ไอลูกเขยหกคนนี้เป็นลูกเขยที่ดี ไอลูกบ้านใบนั้นไปชอบนางรจนางานไปหลงรัก
 มันได้ ที่นี้เราคิดขามขี้คักว่ะนะ ปรึกษาลูกเขยกันที่นี้ก็ตกลง ก็ให้ทหารไปก็จะไปหานางรจนา
 รจนาเมื่อรู้ข่าวว่าพ่อตามจะมาสวาทก็ร้องไห้ร้องไห้ โอ้เจ้าเงาะก็บอกว่าไม่ต้องกลัว ที่นี้ผล-
 สุดท้ายก็คนหนึ่ง สองคนรจนากับเจ้าเงาะอยู่ในกระท่อมไปทำอะไรกันเป็นอาชีพ อ้า ที่นี้เจ้าเงาะ
 นี่ถ้าไม่มองดูข้างใน ความจริงเป็นผู้บ่บู้ ก็อ้าวข้างในเป็นทองสุก หรือเจ้าเงาะนี่อยู่กับนาง
 รจนามามา ผลสุดท้ายก็พอที่จะคิดมา ก็หาหนโยบายว่าให้ไปหาเนื้อ ถ้าคนใดไม่พอรอยตัว
 ก็ให้ฆ่ามันเสีย เงาะกบเดี๋ยวก่อนที่ใบก็หาไม่ได้ ก็สั่งทหารก็ไปบอกโอเงาะให้หาเนื้อมา ถ้า
 หาไม่ก็ให้ฆ่า ผลสุดท้ายก็ไปหาไม่ได้ ผลสุดท้ายก็หกเขยไป เตรียมปืนเตรียมฉากันไปใหญ่
 หาเนื้อมา ข้างฝ่ายเจ้าเงาะเมื่อพอตาสั่งก็ต้องไปบอกเมียให้รออยู่นะ ผลสุดท้ายก็โธ่เหาะไป
 มีกาตาเรียกเนื้อมาไว้มัด ข้างหกเขยก็หาไม่เจอ เจอแต่เสือยังก็ไม่ได้ ที่นี้เห็นเจ้าเงาะ
 นั่งโกนต้นไม้นั่งก็คิดว่ารุกขเทวดา รูปร่างเป็นคนเจ้าป่า เป็นเจ้าป่า ก็เลยเข้าไปขอ ก็บอก
 ว่าเจ้าประคุณ เวลาที่พอตาจะกิดสาอยู่แล้ว ให้หาเนื้อคนละรอยตัว หกคนหาไม่ได้เลย ข้าขอ
 เนื้อคนละรอยตัว รอยตัว ที่นี้ก็บอก อ้อ เมื่อจะเอาก็ได้ แต่ต้องมีกำก้านัด เมื่อมีกำจะเอา
 อย่างไรงี้ตามใจ ไม่ยั้งนั้นพอตาจะหา เจ้าเงาะก็นั่งยิ้มอยู่ในใจ ก็ว่าอ้าวจะเอาเนื้อคนละรอยตัว
 ก็จะให้ แต่ต้องยอมให้ตัดใบหูคนละชิ้น ข้าจะให้ หกเขยก็ตกลงปรึกษาวาเอาขอม ก็เลยยอม
 ให้ตัดหูคนละชิ้น ละชิ้น ละชิ้น ฆ่าไปแล้ว ก็ให้เนื้อไปคนละรอยตัว รอยตัว พวกนั้นก็ได้อ
 เนื้อมา เมื่อพวกนั้นให้หลังเสร็จไปแล้ว ก็เหาะแมกเนื้อข้างกระวอยหากเหาะมาถึงก่อน เรา
 หาไม่ได้ หกเขยมาถึงที่หวัง คุณแล้วลูกเขยห้าไม่ว่าวันทุกคนเนี่ยะ หกเขยก็เล่าให้ฟังต่าง ๆ
 นานานว่า ที่ได้นี้เนี่ยไป เทวดา เทวดาท่านก็ตัด ที่นี้ก็เปลี่ยนนโยบายใหม่ กิดหาปลา ก็
 เคยจัดการสั่งการให้ไปหาปลา พวกนี้มากคนละรอยตัว รอยตัว ถ้าใครหาไม่ได้ก็ฆ่า เจ้าเงาะ
 กบเดี๋ยวก่อนหาไม่ได้ องค์ผลสุดท้ายจนถึงเวลาพรุ่งนี้ หกเขยก็ออกมาหาอะไรอวน พายเรือกัน
 ไปมากมายทีเดียว ที่นี้นางรจนาก็ร้องไห้ พ่อก็จะฆ่าตัวเสียแล้ว จะฆ่าตัว นางรจนาก็บอกว่า

ไม่เป็นไรจะไปหาเอง ข้างเจ้าเงาะก็เหาะไป รจนายูบ่าน เรียกกาตาเรียกปลามาหมด
 หกเซยไปหาเท่าไรก็เจอแต่เงาะ เงาะอะไรไม่ได้ปลา ก็เลยไปเห็นเหวดคานั่งอยู่ก็ยกมือไหว้ขอ
 ให้ปลาคนละร้อยตัว เวลานั้นเขาจะคิดว่าเจ้าเงาะ พอตจะกึกฆาเจ้าเงาะ หาไม่ได้เลย
 วันนี้ เจ้าเงาะก็บอกว่าไม่เป็นไร เอาได้ ถ้าจะเอาคนละร้อยตัวขอตัดจุกคนละชนิด ๆ ให้
 พวกนั้นต้องยอมตัดจุกชากกับคนละชนิดชนิด ก็ให้ปลาไปคนละร้อยตัว พอหกเซยให้หังมา
 เจ้าเงาะก็หาปลาตามข้างละร้อยนี้ เหาะมาถึง กิ่งพอตาก่อนพวกนั้นมาที่หลัง ก็เลยเจ้าเงาะ
 ไม่ถูกฆา ฆาไม่ได้เพราะหาเนื้อมาได้อ่อน เมื่อหกเซยมาที่หลังจุกก็ขาดไปหูกขาดไปคนละเล็ก
 ละน้อย เมื่อต่อมาก็ไปอยู่กันปลายนาสองนครจน ที่นั่นางรจนาก็ไปหยอดไร เจ้าเงาะก็อยูบ่าน
 อยู่บ่าน ที่นี้เวลาเผละมาเจ้าเงาะก็ถือรูปเงาะวาง นางรจนาเห็นว่าตัวเจ้าเงาะข้างในเป็น
 ทองคำข้างนอกเป็นรูปเงาะ ก็พยายามที่สุดว่าจะเอารูปเงาะของตัวนี้ไปเผาไฟ เผาเท่าไร
 ก็ไม่ไหม้ พันเท่าไรมันก็ไม่เข้า ทำอย่างไรก็ไม่ได้ ที่นี้ตอนสุดท้ายก็เกิดครอนถึงพระอินทร์
 พระอินทร์ก็บอกว่า เออ ถ้าหากว่าถ้าไม่ไปช่วยเจ้าเงาะก็จะถูกเขาฆา ไม่ไม่ถอดเงาะ
 พอตาก็จะฆาเสีย ก็แปลงตัวเป็นกองทัพยกไปที่เมืองท้าวสามล ท้าวสามลก็ให้หกเซยออกต่อสู้
 รบกัน หกเซยรบกัน หกเซยรบกันไปรบกันมา รบกันไปรบกันมาก็แพ้กองทัพพระอินทร์ พระ-
 อินทร์ก็บอกว่า อ้าวก็ลูกเซยอีกหนึ่งคนละ ทำไมไม่เอามารบละ เพียวนี้แพแล้วนี้ ไม่อย่างนั้น
 เคี้ยววะรีบเมื่องรีบลูกสาหมคนะ กองทัพพระอินทร์ก็เจรจามา ท้าวสามลก็ขอปลัด เลยอ่อน
 วอนไพนางนางเมียบ นางมณฑานะไปอ่อนวอนเจ้าเงาะให้ออกมาทำสงคราม เพราะเวลานี้มี
 ชาติกัมาตีเมืองหกเซยรบกันหมด ข้างเมียบาก็ไป ไปหารจนาว่า เวลานั้นพอได้ออกไปทำ
 สงคราม มีชาติกัมาตีเมือง แพแล้ว ถ้าเจ้าเงาะไม่ไปช่วยแล้ว ก็คงจะไม่รอดพ้นจากชาติกั
 เจ้าเงาะก็ชักเลนตัว รจนาก็ไปอ่อนวอนเจ้าเงาะ เจ้าเงาะก็ชักไม่ได้ เลยมาไปช่วยพอต
 รบ รบกับกองทัพพระอินทร์ รบไปรบมา รบไปรบมาพระอินทร์ก็ทำเป็นแพยกทัพกลับ ที่นี้พอต
 ลูกเซยหกเซยก็ชอบใจว่าเจ้าเงาะเนี่ยทำสงครามชนะได้ ถ้าไม่ได้เจ้าเงาะก็คงจะเป็นเมืองขึ้น
 เขา ที่นี้ก็เลยให้เงาะกับรจนานี้เข้ามาอยู่ในเมือง ตอนจากนั้นก็มอบราชสมบัติให้เจ้าเงาะ
 เจ้าเงาะก็เลยเห็นว่าพอตานี้เจตนาดี แล้วก็พอตารู้ว่าเจ้าเงาะเป็นมาจากเชื้อพระเจ้านั่น
 ก็เลยผูกปะเหลาะให้ถอดรูปเงาะออกตัวก็เป็นทอง ตัวเป็นทองก็เลยมอบราชสมบัติทั้งเมืองให้กับ
 เจ้าเงาะกับรจนารอบกรอบเป็นกษัตริย์แทน นิทานเรื่องสังข์ทองตอนเลือกคู่ก็จบเพียงเท่านี้

จะไปถวายสุชน ถ้าเมื่อไหร่ว่าวนำตนานายพรานจะไปจับนางมโนราห์ไหนได้ ถ้าหากว่าจะจับ
 ให้โคตองโคตองแควนนคราสดึงจะจับได้ ที่นี้นายพรานบุญก็มีกำลังใจ เป็นเกลอจะนครา
 ก็ไปเอาวงแควนนครามาจาก เอาขึ้นมาแล้วพอลครบ โคเห็นถวนสำหรับครบ ๗ วันพอดี มา
 ถึงชะก็มามองดูในชุมท่มมะพร้าว ที่นางมโนราห์เจ็ดนาง ทั้งเจ็ดนางนั้นมาลงเล่นน้ำจะ แล้วก็
 พรานบุญดูรู้จักนางมโนราห์คนนั้น นายพรานก็ส้อมมือไปบอกให้วงแควนนครา วงแคว
 นคราก็เฉื่อยลงไปโน่นนั้น รัดนางมโนราห์เข้าไว้ในนั้น นี่ทั้งเจ็ดนางนั้นก็ขึ้นมาจากชะ
 สอดปีกนางนางมโนราห์เกินหน้า นางมโนราห์เกินตามกัน มาเมืองสุชน ที่นี้นางมโนราห์
 เค้นสามเก็มที่ เค้นหน้านายพราน นายพรานเดินกัน ที่นี้มาพบสุชนออกไปพิพาสป่าตามทาง
 นายสุ ฉา สุชน ถามนายพรานว่านายพรานนั้นจะไม่ไหน นายพรานบอกว่าไฉนจะมาถวาย
 สุชน (อาวร้ายพูดถึงตอนนายพรานบอกว่า จะไฉนจะเอานางมโนราห์มาถวายพระสุชนน่ะครับ)
 แล้วมาถวายสุชน ที่นี้มาประมาณนับเป็นปี ที่นี้มีกลอุบาย มีข้าศึกมาล้อมเมือง ไม่มีใคร
 จะออกไปต่อสู้ ตานทานข้าศึกได้ ก็ต้องเอาสุชนออกไปเป็นแม่ทัพไปทานทานต่อข้าศึก นี่ก็ฝาก
 นางมโนราห์ไว้กับบิณฑมารดาของสุชน (โอ) ที่นี้พอสุชนออกไปปราบศึก นางมารดาของสุชน
 นั้นก็กลัวว่า ไล่สุชนไล่เสียรดาครอบเมือง จะเป็นประการใดก็ไม่รู้ ที่นี้จะหาใครทำนาย
 ใครก็ทายว่าต้องหานางมโนราห์มาช่วยถึงจะได้ ไม่งั้นสุชนจะตาย ที่นี้ก็น่าจะหานางมโนราห์
 นางมโนราห์ขอปีกหาง ถึงจะตายแล้วจะซ่อนไว้ให้แม่ดู แล้วก็สวมใส่ปีกหาง แล้วก็ให้แม่ผู้นั้น
 ไปแม่ยกเปิดพิณ ๓ กับ จะผ่อนใหญ่ ที่นี้พอเปิดพิณพลาสามคับ ก็นางมโนราห์ก็ซ่อนรำไป
 บินเหาะขึ้นบนยอดบนอากาศ ที่นี้ก็ไปพักที่ธานี นางมโนราห์ไปพักที่ธานีฝากแหวนธำรงค์ไว้กับ
 ธานี ถ้าสุชนตายมาแล้วก็ให้หำรงคแหวนธำรงค์นี้ให้กับสุชนไป แล้วไปถึงแม่น้ำขวางท่า
 มีภูผาขวางแม่น้ำอยู่ตัวหนึ่งให้โคตองไป ไปริมหัวจะถึงหัวแล้วให้โคตองให้พนทกตอก ให้พนจาก
 หัวทกตอก ไม่งั้นจะกิน มีสุชนก็โคตองแล้ว ที่นี้ไปถึงแม่น้ำใหญ่อีกอันหนึ่ง นางมโนราห์ตั้ง
 บอกไว้ว่าให้ไปนอนกริยาตาย เอาธำรงค์อำพันตัวนอนกลิ้งอยู่ ที่นี้มีนกอินทรี มาหากิน มา-
 จามเอาพระทนต์นุญตาย ฉาบเอาไปทำเหยื่อลูก ๆ แล้วก็ฉาบสุชนไป สุชนขุนเข้าโคตอง
 อินทรี นั้น นกอินทรี พาไปจับรังที่นอนอยู่ จะไปไหนกิน (โอ) ที่นี้ (โอ) ไปนอนรังแล้ว
 รุ่งเช้าขึ้นสุชนผุดออกจากปีกนกอินทรี ร้องตบมือให้นกอินทรี ตีบนันหนีไป สุชนลงตาม

คนมันนั้น ผ่านด่านน้ำอันนั้นไปได้ ที่นี้ไปถึงระแนอันอยู่อันหนึ่งที่นางมโนราห์ส่งอยู่ ไปนอนอยู่พุ่มไม้
 ที่นี้ก็มีนางหำรอยนาง คักน้ำไปส่งนางมโนราห์วันละ ๕๐๐ กะออม ที่นี้เสือนเห็นนางหาสีกันนั้น
 คักน้ำไปส่งนางมโนราห์อยู่ได้ไปส่ง นางมโนราห์ก็มาเสื่องทวยพินฐานว่า อย่าให้นาง ถ้าไป
 ส่งน้ำนางมโนราห์แล้วที่นี้สุชนก็เข้าไปรวย นางคนนั้นยกพระอนน้ำขึ้นใส่บาให้แล้วก็ไปนางมโนราห์
 นั้น นางมโนราห์นั้นถามว่า ทำไมช้า นางนั้นก็บอกกับนางมโนราห์ว่ายกกะออมน้ำไม่ได้ สุชน
 วานมีชายคนหนึ่งเดินออกมาถึงว่าเข้าช่วยยก ยกขึ้นมากับน้ำ แล้วที่นี้นางมโนราห์ก็เข้ามาใน
 เมื่อมาบอกกับแม่ว่าสุชนตามมาแล้ว แมื่ก็บอกว่าความรักหลงเพื่อไป ถ้าหากนางมโนราห์ก็ว่า
 ไม้ใจ ที่นี้ ที่นี้ก็ (โอ) แมื่ให้ให้นางมโนราห์แต่งราตรออกมามารับสุชนเข้าไปในเมือง เข้าไป
 ในเมืองแล้ว ที่นี้ไปอยู่กับนางมโนราห์ แต่ยังไม่ให้เป็ร่วมกินร่วนนอนอะไร ให้ทดลองฤทธิ
 ให้แผงตร ปี่เกวียนสี่ทราย ๙ เอม ถ้าหากว่าจะเป็เนื่อของนางมโนราห์จริงแล้ว ก็ให้ม
 ทำลายเกวียน ๙ เอนนี้บับลงไป ที่นี้ก็สุชนก็แผงตรทำลายเกวียน ๙ เอนนั้นแตกแหลกลงไป
 ที่นี้ว่าจะเป็เนื่อของกันจริงแล้ว ก็สุชนคงรู้จัก ที่นี้ก็ให้เอามานมากัน ๙ ชั้น แล้วให้นางเข้าไป
 อยู่ในม่านนั้นทั้ง ๙ คน ที่นี้เอง แะเอามือนิ้วมือถูกมาออกมานิ้วคนละนิ้ว คนละนิ้ว ถ้าเมื่
 เนื่อของสุชนคนไร ให้สุชนจับนิ้วกับมัน ที่นี้ก็สุชนก็จับแมงวันจับคนไหนจับคนนั้น นี่ก็ตกแต่งกัน
 อยู่กับนางมโนราห์มา ประมาณสี่ปี ประมาณสี่ปี ที่นี้ก็แต่งเครื่องย่นกับนายนอากาศ มาส่ง
 สุชนนางมโนราห์ที่เมืองสุชนนี้ เอาพานี้แหละ (หัวเราะ เหยย มัน)

๔๔. พันมี

นายคำ โมเพื่อง

๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

มีตายายสองคนอยู่ในป่า มีลูกชายคนหนึ่งชื่อว่าพันมี และพันมี อ้า มันมีแล้วก็ยังมัน้อง
 อีกตัวน้อย ๆ ก็เลยก็ห่อแมื่ไปหาพื้น และหาอะไรมาเลี้ยงอิตมา ก็ให้ลูกโหนด้องอยู่ ก็เลยพันมี
 ก็กินอะไรขึ้นมาก็เลยก็ค่อมน้องว่า โอละซาโอละเห่ คอกยากรนยานี้ สามปีไม่รู้โรย เห่เข้า
 ร้องอยู่นั้นแหละ ร้องกลับไปกลับมา ร้องเรื่อย ที่นี้เฝ้าโกหกที่ได้อยู่กับเจ้ากับนายนะ มาเที่ยว
 เล่นเที่ยวเตร่เล่น ไ้มาเข้าวังเข้าไ้พันมีร้อง คอกยากรนยานี้สามปีไม่รู้โรย เอ มันยังง

เลขก็เอาโกหกไปบอกให้เจ้าไปเอาให้นายบอกว่า เอ้ ไอ้พี่นี่มันกล่มน่อง มันกล่อม
 เพราะเหตุไรทำไมแปลกใจจริง กล่อมยังงี้กล่อมบอกว่า คอกยากรณยานี้สามปีไม่รู้โรย เอ
 คอกนี้ก็คสิ อ้อ สามปีไม่รู้โรย นี่โครหาเอาได้แล้ว ว้างๆ แขนายก็ไป ๆ ไม่ได้ ต้องไป
 เอาไอ้พี่นี่มาไต่ถามดูซิ ก็พี่นี่นั่นก็มาเจยเวกให้พี่นี่กล่อมน่องไป บอกผมกล่อมเอง คอกยา
 กรณยานี้สามปีไม่รู้โรย ไปเห็นมาจากไหน ผมไม่เห็นผมนึกไต่บก็ร้องเล่นกล่อมน่องไป ตาม
 สรรพชาติใจผมนึกขึ้นก็เลยไม่ไปเอาไม่ได้ เจ้าอา นายอา ไม่ไปเอาไม่ได้จะทองขา แล้ว
 จะต้องกัดหัวอะไรที่นี่ เจ้าพี่นี่มาถึงบ้าน พอแนะนำถึงก็เล่าเรื่องให้พ่อแม่ฟัง ทำยังงี้พี่นี่ก็โศกใจ
 ไม่รู้จะกิดจะไปเอาไหนได้ เพราะความไม่ได้เห็นรอยปากก็กล่อมน่องไปแบบนั้นนะ นี่ก็จะนึกเข้า
 มาเอาตามเวรตามกรรม ได้ก็ไม่ได้ก็ตายจะคราวนี้ ก็เลยไปเข้าตูข้าวตอก กระบอกน้ำ
 เกรียมเสิร์ฟจะพาไปพะรุงพะรังไปในป่าในกองไม่รู้ละ ไม่มีจุดหมายจะคราวนี้ ถึงแก่ความตาย
 ละ นี่ก็ไปเดินไปในกองในป่าไปเรื่อยจนเหนื่อยเมื่อยลาคะ มองเห็นต้นไม้ใหญ่ ป่านี้ก็เลย
 นอนพัก กำลังนึกแล้วก็จะเดินต่อ แล้วก็รู้สึกคนกอินทรีอยู่บนยอดไพร ร้องไม่มีวันขาด เอ พี่นี่
 ก็นึกสงสัย อะไรก็มีข้าวตูข้าวตอก กระบอกน้ำก็ครบ แล้วนี่เลยขึ้นไปก่อน ที่นี้ก็ขึ้นไปดูความ
 โหยหิว แต่ก็ไม่ได้เอาอาหารมาส่งสักที วันถึงก็บ่นก็เลยร้อง อา พ่อพี่นี่ก็ถามว่า เออ ทำไม
 ร้องใหญ่ เป็นเหตุไรมงกว่า ขกอินทรีก็บอกว่า แน่นนักมันยังไม่มา ถึงรักพี่จนเจ็บแล้วก็ยังไม่มีมา
 นี่ความโหยหิวจะฉับใจอยู่แล้ว พี่นี่ก็นึกขึ้นมาได้ เอ ข้าวตูข้าวตอกกระบอกน้ำก็ที่นี่ จะต้อง
 อะไร ก็ลงมาเอากระบอกข้าวตูข้าวตอกขึ้นไป ไปมีอยู่ในอะไร จนมาถึงดังคุยกันเนื้อ เป็น-
 ยังงี้ ไปยังงี้ละ ก็นึกอินทรี แม่บอก ลูกนกอินทรีก็บอกว่าพี่นี่จะพาเอาอะไร หรือยังงี้
 พี่นี่ก็ว่าให้พี่จะมาเอา จะมาเอาคอกกรณยานี้สามปีไม่รู้โรย อ้อเอาโกหกนั่นมันไปบอกถึงเจ้า
 ไปเจ้าให้นาย ไม่ไปเอามากก็ไม่ได้ เขาก็จะตัดต้องตัดหัวตัดคอ นี่ก็ลูกนก ลูกนกอินทรีก็บอก
 ว่าไม่เป็นไร แม่ไปหากินทุกวันทุกเวลาอยู่นั่นเอง นี่ก็ไม่เป็นไร คิดแหมมาแล้วบินมาพอดี ที่นี้
 ลูกนกอินทรีก็เอาปีกกลุมไอ้เจ้าพี่นี่ไว้ เออ แม่มาถึงพอได้กลิ่นเข้ามา แหม แม่ยังงั้นกรวน
 กระวายเป็นอยากกินมนุษย์ เออ กินมนุษย์มานานที่ไหนมา เออ อยากจะเดินวนเวียนอยู่ตรงนั้น
 ละ อ้ายลูกก็อ่อนวอนว่าแม่อย่ากินที่ของลูกนะ อะไรนะ ไปเรื่อยเรื่อยไปเลยไม่ได้ กอ-
 ยปกป้องไม่ให้กิน เพราะมีมนุษย์ต่อตัวอยู่แล้ว ที่นี้เล่าเรื่องให้ฟังว่า แม่ยังงั้นยังงี้ อ้ายเจ้าพี่นี่
 มาถึงความทุกข์ ตามอะไรก็เลยรู้เรื่องเขาไม่เป็นไร แม่กับอินทรีก็เล่าเรื่องให้ฟังว่า เฮอะ

แม่ไถ่กินทุกวันเลย ทางนั้นจะมีสาสนะปักน้ำรดดอกไม้ทุกเช้าทุกเย็น พรุ่งนี้เช้าจะไปกะแม่ไป
เป็นไร ไปไร่ยาวละ เคยก็ดูพระอุปัชฌาย์ไปไหนมาไหนด้วย เคยสั่งบอกว่าห้าม ถ้าไป -
กลางทางอย่าเที่ยวไปเปิดผอบตามกลางทางไปได้ ไปให้ถึงบ้านแล้วจึงเปิด ก็อุปัชฌาย์ไป
เช้าไว้ ก็ห้ามมิให้กลับไว้ ก็เคยพาเจ้าพี่ไปเที่ยวสวนดอกไม้ ปักดอกไม้ทุกชนิด ดอกไม้นะ มีกัลยา
หลังหนึ่งก็อยู่ข้างสวนดอกไม้ตัวเอง นี่ก็เคยแบ่งกันกินก็เคยเอาพี่มียูที่กาลานี้แหละ คอยดูนะ
และคอยฟังด้วยละ เขารดรดไรก็ต้องบอก คอยจำชื่อดอกไม้ไว้ที่จะต้องการ พี่นั้นกินก็ไป
หากิน ก็ถึงพี่มียูที่กาลานี้ พอได้เวลาก็สาวใจก็รดดอกไม้ก็มาเลย ดอกอันนั้นดอกอันนี้
ว่าไปเรื่อยเลย พอถึงดอกขากกรณยานี่สาปไปไม่รู้ไร พี่มียูก็เข้าไปเด็ดเลย เด็ดเข้ามาอยู่ไว้
บนถาด พี่นั้นก็มีนะเปล่งกายเป็นแม่หลวงวิทองเสียแล้วจับแก้มคนโน้นนั่งจับแก้มคนโน้น ไร
ว้าย ๆ ไปหมด และพี่นั้นนั่งคอยแบบนักดนตรี แม่บกลั่นก็รักก็ชอบ กลับก็ดัดขึ้นหวังจะไม่สั่ง
แม่เสียเหลือเกิน ไปสั่งแม่เสียเหลือเกินถึงแม่เสียเหลือเกิน ก็ว่าอยู่ในป่าในดง ไม่ไถ่กินมนุษย์
มันอะไรเลยก็เคยกำรามร้อง เอาเรื่องให้ฟัง เรื่องธรรมดาที่เคยเล่าให้แม่บกลั่นฟัง
รู้เรื่องแล้วก็ไปเป็นไร ก็เคย นักกินก็ฝากฝังเอาไว้ ส่งตกเลยลงซากก็จะไปส่งต่อไปอีกแล้ว
อุปัชฌาย์ก็ไปไหนมาไหน พี่มียูก็กลับ พี่นั้นแม่เสียเหลือเกินก็ไปสั่งแม่เสียโคร่ง เสียโคร่งก็กระวน
กระวายไถ่กิน ก็ไม่ได้กินเลยมันอยากกิน อยากจะเอาเป็นอาหาร ก็เล่าเรื่องกันแล้ว
ก็รู้เรื่องกัน อันเกี่ยวกับอุปัชฌาย์ก็ไปส่งต่อ ๆ ไป แม่เสีย ราชสีห์ พี่นั้นแม่เสียสีห์
แควก็ส่งไปแบบข้าง พี่นั้นแม่ขางก็อุปัชฌาย์ไปไหนมาไหน พี่นั้นส่งไปเคยบอกว่าไม่เปิดผอบนี้
กลางทาง อย่าไปเปิด ไปเปิดก็ไปเปิดที่บ้าน นี่ไปขอถึงผอบถึงดินแดนหรือตามข้างบ้านนี้ไปเปิด
เลยพี่มียู อะ เปิดเลย เปิดคณันท์นาง เปิดคณันท์นาง เปิดคณันท์นาง พี่อุปัชฌาย์ไปไหนมาไหน
นี่มา เปิดเป็นนางหมด พี่นั้นเอาโคหกไปเห็นโคแล้วอีก แควไปเอาให้เจ้าไปบอกให้นายอะไร
ไม่ว่า เอากระวนกระวายให้พี่มียูไปไถ่เมียสวย ๆ เข้าอีกแล้ว แหม ไอ้ดอกไม้ก็ไปมาให้
เจ้าแล้วละในนายแล้วละ แต่ยังไม่พอ เห็นว่าไอ้พี่มียูอยากไถ่เมียมาแล้วละ ไถ่หญิงมาแล้ว
ก็นึกอยากไถ่พี่มียูอีกแล้ว นี่จะไถ่พี่มียูไปคู่พ่อแม่ที่ตาย จะเป็นยังใจขึ้นเขา อีกแคว หาเรื่อง
นายนะหาเรื่อง จะให้พี่มียูตายเรื่อย นี่ก็อีกพี่มียูก็ใจก็อะไร ไม่ออกเลย ไปไรจะกระทำ
อย่างไรได้ อายนางนั้นก็ช่วยคิดประคองกันขึ้น เอาละ ไม่เป็นไรพี่มียู จะปั้นหุบให้ทำให้เป็น

พินมี จะพินมี พินมีก็ท้องโกนหัว นุ่งขาวห่มขาวด้วย ที่นี้ก็นางนั้นก็ทั้งหมกนั้นก็ทั้งเจิงตระกอง
หาพินอะไรคอมืออะไร บั้นหุบไปเห็นเขาไว้แล้วเอาไฟจุด ที่นี้ก็ไหม้ห่มหมกชี่ นี่ก็พินมีก็โกนหัว
นุ่งขาวห่มขาวก็ตะเรากก็ไปก็รอกไปนั้นแล้ว ไปมีร่อนอะไรแล้ว นี่ก็พินมีก็ไปนอนอยู่นั้น นี่ก็ยาย
นั้นมาคว่ำ เอาอ้ายพินมีเปี้ยยังงไปมาแล้วนี่เป็นใจ บอกว่าไม่เป็นไรหรอก ขอบายนี้ไฉมีเงิน
มีทองมีสาวมีของมีอะไรทุกสารพัดเลย อยู่ก็กินก็เลย มีอะไรทั้งสิ้นเลย ว่าไปอย่างคี่ๆ เขา
นายอยากไปคุมัง บอกว่าไปถูกได้ไม่เป็นไร ถ้าบอกว่ารวยละทนเอานะ บอกว่าไม่ไคร่อนแล้ว
ไม่ทนเอาไปไม่ได้เลย อยากจะไปถูกเลยทั้งเจิงตระกอง เมียเจ้านายก็ตั้งกันมีเงินช่วยกันเหม
ช่วยกันหาทั้งนั้น หาไปแล้วก็เสร็จ ไอ้โกนหัวโกนหัวนะ นุ่งขาวห่มขาวเหมือนกันนะ ทำแบบ
ไอ้พินมี ที่จะบั้นหุบเอาไว้ให้เป็นพินมีนั้น ให้นางทั้งหมกนะ พินมีเอาไว้เหมือนกับอย่างนั้น ที่นี้
ก็พอเอาเอาไฟจุดก็ลุกก็ร้อนก็ทนเอาๆ ก็นายก็ตาย ก็ไปชะอยู่ไม่ได้ ที่นี้นายตายแล้ว ไอ้พินมี
ก็เอาเมียมายืนเองเป็นเมียอีกที แล้วก็ไอ้พลัมที่นางทั้งหมกนั้นก็กลับหมกเลย กลับไปที่เก่า
แล้วก็สั่งมาไว้ว่า ถ้าหากว่าไฟได้ก็กลับมา ถ้าไฟไม่ได้ก็อย่ากลับมา พอไฟได้แล้ว ใดเมียนาย
แล้ว กลับไปเลย ใดดอกไม้มาค่ายนั้นเอ๋ย ดอกกรรณยานี้สามปีไม่โรยคืออะไร คือว่าดอก-
ไม่โรย

๕๐. แดงดอน

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) (เกาเลนนะ) (กระแอม) คือมีสองพี่น้อง มีน้องสาวชื่อนางแดงดอน
พี่ชายชื่อเจ้าเกตุทอง จะเป็นเรื่องอะไรผมก็ไม่ทราบได้ เพราะพ่อแม่ขับไล่ไม่ให้อยู่บ้านก็พากัน
ไป (กระแอม) สองคนพี่น้องไปในป่าดง ไม่ไถหาอะไรก็แบ่งกันกินไป พี่ก็ไปวันหนึ่งก็ไปเจอ
หนองน้ำ หิวน้ำก็ลงไปกินน้ำ ก็ไปเจอกินไอ้ที่ตายเกลยกิน ที่เจอะตะเซ่เซ่า ก็เลยกลายเป็น
ตะเซ่เซ่ลงใบอยู่ในน้ำนั้น (กระแอม) นางแดงดอนก็คิดถึงพี่ชายจะไปไหนก็ไปไม่ได้ ก็บ่นร้องให้
อยู่ที่ขอบน้ำนั้น ขอบริมหิ้ง จนน้ำตาไหลเป็นเกลอน้ำเลย เป็นคลองน้ำไปแล้ว ก็อ้ายยังมี
เจ้าเมืองคนหนึ่งมาเที่ยวพิพาทป่า ก็หิวน้ำ ก็แลเห็นเกลอน้ำก็ให้บ่าวไปตักน้ำเอามากิน ก็-

เหม็นกาบ บักอ้า ให้ตามคลองน้ำชีไปดู ก็ขึ้นไป ไปก็ไปเจอนางนั่งร้องไห้อยู่ แล้วอ้า
 จะรับนางเข้าไป (กระแอม) ในเมือง นางก็ไม่ไป นางก็บอกว่าถ้าหากว่าเอาพี่ชายในน้ำ
 ไปได้แล้วก็จะไปควย ถ้าหากว่าไม่เอาพี่ชายในน้ำไปได้ ก็ไม่เอา ไม่ไป พี่นี้เจ้าเมืองก็หา
 หมอตะเซไปจับตะเซขึ้นมาจนหมด ไม่มีจะ ไม่มีจรเข้ทรงไหนจนนั้นเลย มีก็ยัง ยังไม่ใช่
 ก็ให้คนประดาน้ำลงไป เว้นกว่าหากก็ไม่เจอเอาไปไว้ใบถ้ำ ก็เอาขึ้นมาบอกว่า เขอคนนี้ใช่ไหม
 บอกว่าใช่ ก็พาเอามา อ้า จ้า เจ้าเทศของก็ถามว่าจะเอาเราไปนี้ จะเอาไปทำยังง
 จะเอาไปเลี้ยงหรือจะเอาไปฆ่า หรือจะเอาไปจุกไปจิก ก็บอกว่าจะเอาไปเลี้ยง ไม่ให้เรา
 ตกทุกข์ได้ยากอะไร ถ้าหากเรามีโทษก็ถอนอะไร หรือว่าจะทำอะไร ประทักประหารอะไร
 ละก็เราไม่ทำอะไร ก็ปล่อยมันตามเดิม พี่ก็พากันเอากันไปเลย ไปซุกสระให้อยู่ น้องสาว
 ก็เฝ้าเอาข้าวมาส่งให้ทุกวัน วันไปเป็นเมียเจ้าเมืองนะ นางแกลงอนนะไปเป็นเมียเจ้า-
 เมืองพี่นี้ พอทรงพระตั้งครุราชขึ้นแล้ว ก็เอานางทั้งห้ามาถวายอีก นางทั้งห้าถูกแม่เลี้ยงจะ
 หาคณขอมถวาย นี่ก็คิดใจร้าย นางแกลงอนว่าจะเอาเอียงมาอยู่นี้ เราก็ก่อน อ้า นั่นซิ
 เราก็ก่อนกำจัดมันเสียก็เตรียม พอครุราชแก่แล้วก็เตรียมให้ลูกตะเซมาไว้ เวลาจะคลอด
 เจ้าเมืองก็ไม่อยู่ นี่ก็ถอดคอกออกมาแล้วก็ให้ทั้งห้าขึ้นก็เอาลูกตะเซไปไว้ให้ ก็เอาลูกขึ้นไปเหี้ย
 จะเอาลูกส่งขึ้นไปใครจะเอาไปเลี้ยงซิ ก็ล้มเสียพี่ พี่นี้ (กระแอม) อยู่มากไปทุกเจ้าเมือง
 บอกว่านางกคอกบุตรแล้วเป็น เออจระเข้ นางกำลือบ้านกาสิเมืองเลี้ยงไว้ไม่ได้คอก อับอาย
 ขาหย่นา พี่นี้เจ้าเมืองก็รับนางแกลงอนไป นางแกลงอนจะขออาศัยอยู่อีกสักคราหนึ่ง แล้ว
 ไปให้อยู่ จะให้อยู่เหมือนเหมือนกันละ ยัว อ้า ท่านเจ้าเมืองนะ แต่ที่ทั้งห้าไม่ให้ไป ไปได้
 ไป ไปเรียกพี่ชายในสระขึ้นมาแล้วก็ไปกัน สองคนพี่น้องไปในป่าในรกเหมือนเดิมอีก แล้วก็ไป
 ถึงอนิจกรรม โอ้จระเข้ทองนี่น้ำจะกินเลยตาย ตายก็ร้อนขึ้นไปถึงพระอินทร์ พระอินทร์ก็
 ลงมา ก็มาชุบให้เกิดเป็นคนได้ แล้วก็ว่าจะกลับเข้าเมืองอีก หรือว่าจะไปยังง บอกว่า
 ไม่ไปแล้ว จะสู้อยู่ในป่า จะเรียกหาผลไม้กินอยู่ในป่านี้แหละ แล้วก็หากว่าจะไปก็ให้ไปทีนี้นะ
 อ้อ ก็รับรองคิมก็ ก็พระอินทร์ก็จำดวงอาภาวุธไว้ ๒ หลัง ไปบวชเป็นฤาษี ก็จบเรื่องกันเท่านี้
 กันครุ จ้าไม่ได้นัด

๕๑. จันทโกรพ

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) เจ้าเมืองเมืองหนึ่งชื่อท้าวพรหมพิต แล้วก็บุตรชายอยู่คนหนึ่งชื่อว่า จันทโกรพ พอโตขึ้นเป็นหนุ่มหนุ่มแล้ว ก็ไม่มีภรรยาอะไรสักอย่าง จะครองบ้านครองเมืองก็ไม่ได้ ก็ให้ไปเที่ยวหาเรียนวิชา ก็ไปโดยหาไปไปก็ไปเจอฤาษีเข้า ก็เรียนวิชาอะไรอยู่จนจบหมดแล้ว พี่ก็มาถามมาเยี่ยมบ้านเยี่ยมพ่อแม่ พี่ฤาษีก็ให้ของมาอย่างหนึ่งบอกว่า อย่าไปเปิดกลางป่า ถ้า ทุบร่องเป็นอย่างนี้ บอกว่าไม่ให้ไปเปิด ไปเปิดอีกไม่ได้ ก็เดินมาพอหลายวันเช้า ที่นี้ ก็มานั่งอยู่บนก้อนหิน ก็โยนกริ๊งมา จมคำฤาษีบอกว่าเสีย ก็ล้มเสีย ก็ เอ จะเป็นของอะไรในผอบเสียแล้ว ก็เปิดขึ้นมาดู ก็เป็นนางในผอบออกมาเลย ชื่อนางมโนราห์ ได้เป็น (กระแอม) สามีภรรยา ก็เดินไปกลางป่าอีกสัก ไปเจอโจรห้าร้อย รมกับเสียโจรจนมัน เหลือกะนายโจรคนเดียว มโนราห์เวทนาโจรก็ส่งพระขรรค์ให้โจรก็ไปจับโกรพตาย เอนางมโนราห์ไป ไปก็โจรก็หนี นางมโนราห์ไปอีก นางมโนราห์ไปเสียที่นี้ ตะแลงแก็ก หาโจรไม่เจอไปอาศัยแล้ว พี่ร้องไห้กระเซอะกระเซิงไป ไปเห็นศพจันทโกรพนอนตายอยู่ก็ไปเข้า กอดศพไปด่าพินิจด่าถึงตรงศพนั้น แล้วก็ไปจากศพไปก็เดินไป เห็นรอยอุ้งเท้าไปนั่งอยู่ (กระแอม) สมองสรวนน้ำ ร้องถึงพระอินทร์ พระอินทร์ก็มา เอ นี่เป็นยังไง มาเป็นเรื่องราวอะไร มา ร้องไห้หนักหนา ก็เรียกพระอินทร์ลงมาดู ก็เห็นจันทโกรพนอนตายอยู่ก็เลยอุ้มจันทโกรพขึ้นมากับบอกว่ามโนราห์อย่าไปไหนมันเลย ไปเถอะ เมื่อพระอินทร์ถามสาปมโนราห์เป็นอะไร ก็บอกว่าอย่าไปไหนไหนเลย ฮือ ฮือ ฮือ มโนราห์ เตือนทีเถอะอย่ารักมันเลย นี่เฝ้าอยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่ทุกวันแหละ ให้ไปเถอะอยู่บนเขาจะมี (กระแอม) มันอา ก้อนางมุขสิณี เป็นลูกท้าว ฤๅษีแล้วก็ได้ขึ้นไป แล้วก็ยกมีเผ้าอยู่ที่ยังเกรงที่สุด แต่ว่านั่นทนอาวุธของจันทโกรพไม่ได้หรอก ก็ไป จันทโกรพไปก็ไปเจอยักษ์ ก็รบกันกับยักษ์จนอ่อนใจ ไม่ ไม่ตายสักที พี่ก็นึกถึงคำพระอินทร์ว่า ประเดี๋ยวก็ ประเดี๋ยวก็ เคยเสียงตรบบอกว่า จะอา บางในดำนะ ถ้าหากเป็นเนื้ออยู่แล้ว ขอให้อาวุธของข้าพเจ้าล้างสัปดาห์นี้ให้ตายหมด แล้วก็เคยตายหมด - แล้วเข้าไปหานาง ไปอยู่ด้วยกัน จนนางมีครรภ์ มีครรภ์ได้ ๓ เดือนแล้วก็จะพาไปบ้าน ก็ไป

สองคนตัวเมีย ก็ไป เดินไปกับไป ไป ไป เหนื่อยไปถึงกลางทาง ก็เหนื่อย ก็อ้า ยังนอน ก็หลับกันไปเสีย ก็มีอีกมีมาอีกคนหนึ่งเป็นอีกมีผู้หญิง มาก็เห็นจันทโครพสวยงาม ก็เลยผละนางมุขสันต์ออกไปไกล ๆ แล้วสะกด แลาก็ปลุก ให้ลูกนางมุขสันต์ให้ลุกขึ้นบอกว่าคนนี้ใคร มุขสันต์ก็บอกว่าจันทโครพเป็นผัว บางก็ยกทำเป็นโกรธเลยบอกว่าผัวของกู มึงเป็นไปลักของกูมานี้ เชนั่ง หุบตีเอาไว้อย่างไรแล้วก็ขว้างไปเลย ขว้างไปตกในมหาสมุทร ที่นั่นจันทโครพพานางยกขึ้นไปอีก ไปจนถึงเมือง ไปหาว่า โหรทำนายบอกว่าลูกกูเดินมากลางป่ากลางดงนี้ มันจะเคราะห์ดีหรือเคราะห์ร้าย โหรบอกว่า เอะ เนื่อกูพลัดกันเสียแล้ว นางคนนีไม่ไรบุตร ในครรภ์ในนี้ ก็ถือว่า อ้ายยกนี้ นี่ก็ยกนี้ จะอุ้มจันทโครพเข้าป่า ให้จันทโครพเอาควายคันศร เอาควายเลยเช้างไป ไปที่ถ้ำเวทย์มนต์คาถา เป็นหมอกเป็นควัน เพื่อให้ยกขึ้นลงเข้าป่าเข้าดงไปได้ นี่เลยก็มาถามบอกกับพ่อกับแม่บอกว่า จะไม่อยู่ละ จะไปตามนาง ถ้าหากไม่ได้นางกลับมาละก็ไม่อยู่ ไปละ แม่หาบเอาไรก็ไม่ฟัง สนมกรบวงเราตั้งหนุ่มนักหนา จะเอาตรงไหนจะเอาให้สี ไม่เอาแล้วก็พาพี่เลี้ยงเสร็จ พี่เลี้ยงคนก็ไปที่ถ้ำอยู่นั้น ก็ไปเคารพที่นั่นที่หนึ่ง จันทโครพและจากนั้นก็ไปหาฤาษี ฤาษีก็บอกว่าดงไม่ทั้งนี้จะไปบุกหา อ้า โธแล้วเป็นหนุ่มน้อย ๆ หนึ่งแล้ว ยังเก่งเรียนวิชากับพระเจ้าตามายังเก่งนี้มา มาตามฤาษีที่บอกก่อน มาเขาก็มาถึงกลางป่า ก็มาพักนอนอยู่สองคนพี่เลี้ยง มาพักนอนอยู่ ก็อ้า วันนั้นอ้ายจันทวงศ์นั้นนะไม่ได้ไหนก็อยากจะทำเล่นบนพื้นแผ่นดินนี้หรือ กส่วนพระพี่เลี้ยงกับบริวารก็ขึ้นมาเล่นกันเกรียว ๆ มาคือ อ้า พี่เลี้ยงก็ไถยนี้ จันทโครพหลับละ พี่เลี้ยงของอ้อ ไปมองดู อ้อ แหมมีแต่อายคนเล็ก ๆ ทั้งนั้นนะ กะอายคนนากะจำแรงเป็นมนุษย์มากกับ กอนั้นนะมนุษย์ แหมมันคุ้มไม่ผิดกับพระองค์เลย เคียวก็กลับมา ก็มาพบกับจันทโครพ บอกว่าแน่แล้ว อย่างฤาษีบอกคือว่ามาแน่แล้ว นมบริวารก็หึงขึ้นมา เจาอยู่หัวก็ถูกไป ก็ขึ้นมองก็เห็นว่าลูกแน่ ก็เข้าเดินตรงเข้าไปเลย เดินตรงไปก็พบ อ้อ พี่เลี้ยงพวกนั้นก็ขวางหน้า ที่นั่นจันทวงศ์ก็เห็นเข้าก็ให้นักสงสารว่าอย่าห้ามเขา เขาละก็เข้ามาทำให้เขาเข้ามาแล้วก็ เข้ามาก็ต้องไปถามชื่อชื่อเสียงกัน บอกใคร ชื่อไร เข้ามาจากไหน ก็วันทวงศ์ก็บอกว่าเราชื่อจันทวงศ์ เป็นลูกพระเจ้าตา อยู่ใต้บาดาลโน้น ก็ตัวท่านชื่อไร กะชื่อจันทโครพ อ้อ ก็ถาม ชื่อ (ขอ) พอลามลูกอีกว่า มารดาชื่ออะไร ชื่อมุขสันต์ ก็พ่อก็โอดกอดนุบ ลูกก็ผละเลย ผละพอแผลงศร

ศรของลูกไม่แดงเอาพ่อละก็ เป็นเครื่องบูชาข้าวตอกดอกไม้รูปเทียนอะไรบูชาของพ่อ นี่เอ
มันจะเป็นยังงี้ จันทโครพก็ขึ้นตรกต์แดงไปมั่ง เป็นขนมข้าวต้ม เป็นเครื่องสังเวยของลูก
นี่พี่เลี้ยงกับบอกว่าเอะกร็กไม่กินกันนี่ พระองค์ก็ยังฮือ กัดก็ยังอ่อนอยู่ อย่างกระนั้นเลย ใหลกลับ
ไปทูลเจ้าตาเถอะ ลงไปทูลพระเจ้าตาขึ้นมาได้ก็มา แม่มากวย มุจสินท์มากวย อ้า ภูงค
ควย บริวารก็มากันหมด ขึ้นมากี่มา พอมองเห็นก็มุจสินท์เห็นยั่วก็ขึ้นเข้าออก สลบ จันทวงศ์
เห็นแม่สลบก็สลบไปด้วยก็ พระเจ้าตากก็สลบหมดเลย ไม่มีใครอยู่นั้นนะ จนกระทั่งอ้า ไค้น้ำ
ล้างแล้วก็นั่งขึ้นมา ก็เลยลงไปอยู่กับพระเจ้าตา อ้า ไค้บาคาลโน้น หมดเท่านั้นเองกรับครู

๕๒. จันทวงศ์

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) ตอนแต่ไปก็ทะเลาะเรื่องจันทวงศ์ คือไปอยู่เมืองบาดานัน ๓ ปี ก็
นาคจะกายพิษ มนุษย์อยู่ด้วยไม่ได้ จึงต้องพากันกลับขึ้นมา ก็กลับไปเมือง ก็มาพักนอนกัน
เมื่อขึ้นมาจากเมืองบาดาลแล้วก็มาถึงบนพื้นแผ่นดิน แล้วก็หมดเวลาขึ้นมาพักผ่อนกัน เล่นอะไร
ทำอะไรก็ ขับเสภากันมั่ง อะไรมั่ง แล้วก็ตามสนุกสนานไปจนกระทั่งกลับไป จันทวงศ์อยู่
รถหนึ่ง แล้วก็จันทโครพอยู่รถหนึ่ง ซึ่งมี (กระแอม) เทวคามาลักเอาจันทวงศ์ไปเสีย ลักไป
เมืองยักษ์ เอาไป (กระแอม) เมืองยักษ์นั้น ไอยักษ์กัวนั้นชื่อท้าวหิรันธะ แล้วก็มีลูกสาวชื่อ
นางมัจฉา ก็เอาจันทวงศ์ไปไว้กับนางมัจฉาในห้อง จันทวงศ์ตื่นขึ้นมา เอะ นี่กูอยู่บนรถนี่
ทำไมมาอยู่ในปราสาทหลังนี้ ดูแปลกใจ มีผู้หญิงนอนข้างด้วยนี่ ก็เลยนั้นซิ ทำยังงี้ อยู่ด้วย
กันมาจนกระทั่งนางนั้นมีครรภ์ขึ้นมา นี่พอรุ่งขึ้นท้าวหิรันธะขึ้น นี่เจ้ายักษ์ขึ้น คิดจับช่วยลูกสาวอยู่
ก็หลายวันอยู่ จับได้จับจะเอาไปฆ่า ที่นี้ก็เอ (กระแอม) ลูกสาวนั้นก็วิ่งวอนขออย่าฆ่าเลย
ยังงี้ก็ได้คิด ขอรบผิด ก็ไม่ฟังจะฆ่าหึ่งอย่างเดียว ก็เอาไปที่กระแวงแถวชานัน มาติดกับ
ติดอะไรก็ติดแล้วจะฆ่า ที่นี้จันทวงศ์ก็ไม่เห็นใครแล้ว คนซ่อนพระขรรค์ไว้ก็ไม่มีคิดตัวแม่แต่
อย่างเดียว ที่นี้ (กระแอม) กูจะเอาทำยังงี้ก็ไว้ นึกขึ้นมาได้เรียนวิชาไว้กับพระเจ้าตา
ก็อ่านคาถาที่พระเจ้าตาบอกให้ แล้วก็ไค้หนีไปเลย จันทวงศ์ไค้หนียักษ์ไป เมื่อพบขึ้นก็อยู่-

คนเดียว แลว่าที่นี้ทำยังงี้ ฉันจะเอาใครเป็นเพื่อนได้' ต่อมาก็มีอีกคนหนึ่งชื่อคังสะกำบอกว่า ถ้าหากว่ามี (กระแอม) ไก่เสื่อพบทุกซัดยั้งใจก็ให้มันถึงกันเข้ากันจะมารวย' คังถึงคังสะกำบอกว่าเวลานี้ต้องตกทุกข์ได้ยากแน่แล้ว ให้พมาช่วยหน่อย คังสะกำก็มา มารวยจันทวงศ์ก็ไป ขึ้นมา หากเอื่อสองคนกับคังสะกำจะไปรบเลย อะไปรบเมืองยักษนะ ไอ้ยักษจันทวงศ์กับคังสะกำว่าอย่ารีบไป เพราะว่าเวลานี้พระองค์ยังไม่มีเครื่องศาสตราวุธพระขรรค์ไม่ได้ติดมา กลับไปบ้านเมืองก่อน ก็ไปต่างเมืองเข้าไปเมืองหนึ่งก็เป็นเมืองร้าง ไม่มีใครจะอยู่ครองเมือง ก็เอาจันทวงศ์ไปครอง ที่นี้ท้าวหิรัญหิภัยกัปปมาเลย ขวรับนางมัจฉาหนีมาตามฉั่ว มาตาม (ไอ) จันทวงศ์มาอยู่ด้วยกัน ที่นี้รบกับ รุ่ย ยักษมันตายกันจริงกันจัง ที่นี้ไอ้คังสะกำไม่ฟัง ห้ามเท่าไรก็ไม่ฟัง ต่อมาก็ต้องจันทวงศ์แฉลงกรไป ท้าวคังสะกำตาย ก็หมดเรื่องเท่านั้นแหละ

กรุ

๕๓. พระสุธน

นายบัน น้อยคำ

๓๐ เมษายน ๒๕๑๔

นำกมียังงั้นเขียว ทองแกว่งแหวนขำรงค์ ไช้ใหม่เดินไม่ได้แล้วไปต่งงั้น ทองเข้าปึกนก
อินทรี จะไปได้อีก ไปเข้าปึกนกอินทรีไปจนพิบพิบเข้าปึกนกอินทรี ก็เลยเข้าอยู่กะลูกมันก่อน
ลูกมันส่งไวบอกว่า อย่าพูดหนาเวลาแม่จะมา อย่าพูด อายนี่รู้ดีเขาแม่ ก็ขยับออกจากลูกก็
เข้าปึกแม่ บอกว่าแม่เขาจะกันไปกินอีกวันและเขาจะเลิกแล้ว เขา อ้อ สะสามมโนราห์ไปเมือง
มนุญมา นึกอ เออ เสรีชัยแล้วก็ นึกอ ไปถึงตรงนั้น นกอินทรีดังแล้วหรือ เออ ะ
งั้น มันจะกะพือปีกไม่ได้ หนุยกจะเพ็งกิน นกอินทรีกิน (เสียงหัวเราะ) นั่น อีกทั้งบินไป
ไปนั่งอยู่ ถึงเมืองมโนราห์ไปนั่งอยู่อีกและ ไปนั่งอยู่ที่ ก็พอจะหมดแล้วสาบสาบ เอาตักน้ำอาบ
กัน นางมโนราห์นะ เขาล้างเปื้ออะ มาเมืองมนุญเหมือนสามเมืองมนุญนะ นี่ตักน้ำล้างได้เจ็ด
วันนะ นี่ล้างกับพอจะหมดถึงวันนั้นนะนี้ ไปถึงเอาแหวนขำรงค์ใส่กะออม เรียกว่ากะออมก็
แบก ะ แดกอนไม่หยาบ มะ แบก (เสียงหัวเราะ) เรียกว่ากะออมมะ นี่กะออมลูกมัน
คนทั้งเมืองยกไม้ไห้เลย ยะ เอื้ออะ เมืองมโนราห์ (หัวเราะ) ยกไม้ไห้ ไปทูลเจ้า
ชาเจ้าเมือง ที่พอและบอกว่ากะออมมะยกไปไห้เลยไหม ว่าไกรยกไม้ไห้ มีคนนั่งอยู่นั้นบ้าง
ไหม มี กนแก แทะผมยารุงเลิงเคย วานเขายกไส้มามา แม่ วานเขายกไส้มา ตะแ
ยกไส้มาไห้ เกาะไป ไปเท เท แหวนขำรงค์เขานี้วักยอนางคนนั้นเลย อี สิบสองนิ้ว
จำเพาะเขาอท้องเมียเลย ยี่วะ นี่เมียเห็นบอกไห้ว่าสุธนมาตาม เอะ มันแน่รี จะมาอีกแล้ว
วะ เจ็ดนิ้ว มานเจ็ดชั้น รั้งอีกแล้ว ะ ไหแบกออกมาวะ ไหจับไห้ถูกนิ้วเมีย นี่พิสดาน
แมงวับทองจับนิ้วบีบโคดคว้ามับเลย จังเลย นี่สั่งไห้ยกพะไห้ยกอะไรไห้ทั้งนั้น ไหนั้นอีกที่
จะสะสว่างไห้เป็นเมียกันไ้ ไหสี่โยกะเสียงหายที่เมืองเขาน้ำอีก อ้า ที่นี้ยกยกไ้หมด เสียง-
หายไ้หมด แล้วก็ไห้กรองเมื่อง นี่ก็มาจริง ก็มาเมืองเองอีกที่ ก็มาเมืองเองอีก ยกทัพ
มาเมืองเองอีก แหม เอาแล้วหมกแก้วอีกแล้ว แม่ พระสุธนไม่อยู่ทัพมาอีกแล้ว งี้เอง เอา
(เสียงหัวเราะ) กั้วแยเอง ที่นี้ขาคีแม่พระสุธนเข้าอีก และ แอะ จำไ้เท่านั้นครับ

๕๔. พระรถเมรี

นายบัน น้อยคำ

๓๐ เมษายน ๒๕๑๔

เรื่องเมรี เอาตง ตง พระรถไปเมืองเมรีนะคับ ที่นี้ก็ อีนี่นะ อีนางเมียน้อย
 แล้วยังเอาข้าวเกียบชี่ อังให้ตีแล้วชุกรองไว้ใต้ดินอน บอกให้ตัวบอกว่าสี่ข้างเมียบหักก็ไม่รักเมีย
 เลย นี่พิกกี้เกียบกอบ โง่งนี่ (หัวเราะ) นี่ก็ ไกรจะไปได้ เมืองเมรี อะ โอ๊ะ ให้
 พระรถ อ้อ พอหมาให้ ส่งไปอะไรไปก็ไม่ชอบซักหยิง ลูกา ยะ เทวดาเอามามาให้
 ไปเอา เอามา เทวดาชนของแหง ชะ ตัวน้อยไปจับไปจับไม่ได้ ต้องไปจับเอาเอ็ง
 มาเกาะหยา มากรึมาบอกให้พอจะไปแล้ว จึงวิ่งป่า ๆ น้าอ่าทั้งนั้น สังค บอกรว่าจะไป
 เมืองเมรี โอ้สกกป่า ๆ ก็ห้ามหนอ จาตาย จาตาย ก็ไม่ฟัง พอให้ไปผอังก้องไป ไป ที่นี้
 กอด ไปเขียนสาส์น อีนี่เมียน้อยนะมาเขียนสาส์นให้ บอกว่าถึงทำให้กินกำ ถึงเข้าให้กินเข้า
 อยาให้เห็นคึกคักสักใบ ที่นี้กอดนอนพักอยู่ศาลากาที่นี่และ ภาปั๊กเห็นสาส์น เห็นสาส์นผูกคอตมา
 อะ นี่เณน้อย นี่จะไปให้เมืองยักษ์กินเสียแล้ว แพงสาส์นใหม่ เช่นถึงคำให้รับคำ ถึงเข้า
 ให้รับเข้า นี่แหละตัวเจ้าเมรี นี่ (หัวเราะ) นี่ก็ไป พอไป เอาะไป ไปถึงเขตเมืองยักษ์
 ตอนกลางวันนะ เมืองตอนกลางวันนะ เมืองยักษ์นะ นี่พอถึงมันขึ้นอ้อมเลย เชี่ยวงาโง่งเคย
 พระรถ มากับบอกระรถแก่สาส์น พระรถแก่สาส์น มาเอาะไปนะ พระรถก็แก้ไม่ได้ สันเสียมค
 ก้วยักษ์จะกินนะ คีนมาเกี้ยวซัก รับไปอ่านสาส์น ที่นี้รถแก้รถของรถเงินมารับเคยที่นี้นะ รับ
 เคย ไปเอาใบมะม่วงรูหามะนาวรูโท อะ นี่ก็ไปหนอ กินเห่ากันอะไรกัน ที่นี้กินกัน
 ที่นี้ก็ไปชวนเมรีไปชมสวน นี่ก็ไรเนี่ย ต้นมะนาวรูโท นี่โทเห่าก็เค็ดใบ แมพระรถผัดต้องลม
 กวายเป็นอีกแล้ว อะ ไปถึง ถึง ถึง รูจักแล้ววาตนมวง งะ ต้นมะม่วงรูหา (หัวเราะ)
 ไปเซ ก็หาเว้ยขึ้นอีกแล้ว ต้องจับควายอีกตัวอีกแล้ว (หัวเราะ) ลมควายอีกตัวกินเห่ากัน
 กันมาจากสวนใต้ใบสามใบแล้ว อะ ก็มาจากสวนเกาะมานอนกินเห่ากัน มานกันไว้ที่นอน
 นั้น ถ้ามเมียบอแก้วตานางสิบสองชะไปไว้หมกนะ นั้นหอออะไร ถ้ามหมกเคย นั้นหอกแก้วตา
 นางสิบสอง นั้นหอยาปอยเป็นขนน้ำ นั้นหอยาปอยเป็นทะเล อะไรก็ไม่รู้ บอกเรื่อย ที่นี้ก็
 อ้อจำไว้เลยแถวองให้แล้วอะ รูว่าแถวตาเมะ อ้อทะ เกาสุกทองยังเหลือตาเกี้ยว นี่ก็

พอเมาดอยากจากินเหล้าอีกและ ให้เมียไปซื้อเหล้ายังดีมาอีกและ กินมอมเมรีใหญ่ สองแก้ว
 ไวสงให้ชั่ว ตัวก็ดื่มจิบจิบ กอกเมียบ้าง เมาย่ำ ฟีนี้ออกหนีเอง มาเตือนใหญ่ มักัวจะเพิน
 เมียบ เชื้อ มาเตือนให้รับนั้น ก็ว่าพกพกค้ายปายชี่เป็นค้าย ไค่นา นึกกับเอามาหมกเลย
 ขาเยอ เก็บมาหมกแควกาแหมะ ก็มาใส่ให้หมกเลย มาใส่กาให้แหมะคั้นยังเกาเลย นึกก็ เออ
 เหาะตามมาเหมือนกันเมรีตามมาตะถึง นี่เป็นทะเล ความไม่ได้ไรมียาแก้ ไปเป็นทะเลเสีย
 นึกต้องมากำใจค้ายทงั่นเอง เมรี เรื่องเดียวกันหนา เมรีกะพะสูนนะมันเรื่องเดียวกันนะ
 มันเป็นเวรกัน (ฮือ) มันเรื่องเดียวกัน (จบแล้วหรืออะ) จา ยังจาริกไว้ให้ค้าย จาเดี่ยว
 ยังจาริกไว้ให้ เรียกเนื้อเรียกปารณา ยังจาริกไว้ให้ ลูกชาย เออ เอ้อ พระรต ยัง
 จาริกไว้ให้เรียกเนื้อเรียกปารวมโก (ฮือ) จบแล้วนะกรับ

๕๕. ซากะวัน

นายปุ่น ข้อยคำ

๓๐ เมษายน ๒๕๑๔

ก็มาบะตาไค้ลูกกะเข้ามา ก็ไค้กะอ้างเคียงวันสองวันเต็มอ้าง ฟีนียายกะตาก็ไปซึกสระ
 เคียงไปใสสระ ก็เที่ยวเอาเข้าไปสง ก็เต็มสระเสียอีกแยะ นึกขึ้นยายไปก็กินยายเสียอีกแล้ว
 อัย กาไปก็กินตาเสียอีกแล้ว หมก คายายนันไปเกิด ยายไปเกิดเป็นตะเกาแก้ว กาไปเกิด
 เป็นไอ ไอ เอ ไอโรเว้ยเนี่ย กาเกิดเป็นคนไอเรียน กาเกิดเป็นไกรทอง กาเกิดเป็น
 ไกรทอง เรียนแต่วิชาชาตะเซะแหละ เรียนจริง ไป นือนางตะเกาแก้วนั้นเป็นลูกเจ้าเมือง
 เหมือนกับ อาบน้าอยู่ซากะวันมาค้ายเอาดงไปเสียอีกแล้ว (หัวเราะ) เนี่ยเจ้าเมืองก็ตั้ง
 ร่องเป่า ไอไกรทองก็เพิ่งไปเรียนมาใหม่ ๆ เรียนวิชาชาตะเซะ นึก เรียนมาใหม่ใหม่ นึก
 นึกก็ตั้งร่องเป่า รับอาสาเคย ซากะวันนะ รับอาสาเลย ไกรทองนะ รับอาสาชาชาละวัน
 นึกมีอาจารย์ก็ อาจารย์ เออ อาจารย์ เออ ปุ่คงมั้ง อาจารย์นะชอปุ่คง ฟีนีกขึ้นเหียน
 ระเบิดน้ำให้ อะไรให้ ฟีนีกมาเลยว่ถ้าไกรทองอยู่ตงไทง แลวก็ อา ถ้าชาละวันอยู่ตงไทง
 ละก็ให้นั้นเชียว ให้ ไค้กระทงลอยมาใต้ ทางเหนือ ไค้หน้าให้ยอนขึ้นมา นึกกระทงก็มาวน
 อยู่ตงนั่นแหละ ฟีนีกไกรทองก็แตกวิชาชั่วสรวานใหญ่ ฟีนีกขึ้นรอนรอนทนไม่ได้ ซากะวันนะ

หนไม่ได้ ขึ้นดื่อกัน โด่แทงกับ อะไรกับ ไม่ไหว ฟีนกับเข้าวงไปเอาอีกแหะ นี่ ไปถึง
อาจารย์อีก ไปเอาเทียนระเบิดน้ำมาอีกแหะ พระอาจารย์ให้เทียนระเบิดน้ำมาอีกแล้ว นี่คง
ดื่อกันในด้าเลย อีฟีน อะ โอ้ไกรทองก็ไปหาครูเหมือนกัน ไปหาอาจารย์เหมือนกันบอกอะ
อาจารย์อย่า อย่าให้ไปไหน ไกรทองนะ อย่าให้ไปไหน ชนหินมาจุกปากด้าให้แน่นเชียว
มีคนจะฆ่า (หัวเราะ) นี่ชนใหญ่จุกใหญ่ ฟีนก็อดไกรทองก็ระเบิดน้ำ เปิดเข้าไปเอาจนได้
ชา จุกขึ้นมาชา (หัวเราะ) ชนมาชา ฟีนก็เอาอีนางตะเกาแก้ว ตะเกาทอง ขึ้นมาเห็นกัน
ก็ยกให้อีกแหะ เป็นเมีย เรื่องเป็นเงียะ จบแล้วตัวอกรับ ครับ

๕๖. สังข์ทอง

นายบัน น้อยกำ

๓๐ เมษายน ๒๕๑๔

อา เรื่อง อาสังข์ทอง ลูกเจ้าเมืองเหมือนกัน จ้อกรัฟหม บะทัด นีอะ ลูก -
เจ้าเมือง ฟีนก็เมียหลวงออกลูกเป็นหยอ ออ ออกลูกเป็นหยอ นีเมียหยอกทำโหรทำนาย
ก๊อว่าเอาไว้มิดอกนก็บ้านก๊อเมือง ก๊อเอาไป สงไปเสียไม้งั้นก็ต้องชา ออ ต้องชา ฟีน
สงไปอยู่ปลายนา ฟีนก็รู้ว่าไมไ่ เป็นนั้นแล้ว เป็นสังข์ทอง เป็นคนเสียอ๊อแล้ว ฟีนก็เอาใส่กระสอบ
มาให้ ให้ขางเหยียบ ขางมันก็ไม่เหยียบ ขางมันก็ไม่แทง ทำใจก็ไม่ตาย นีเอาทวงน้ำไปอีก
นางพระธรณีนางพระคงกาก็เอาไปฝากโบน นางพันธุรัตนะ เป็นยักษ์ งะ ไปอยู่เมืองยักษ์งะ
นางพันธุรัตนะเป็นยักษ์ ฟีนก็ไป ฟีนก็ไปอยู่กับนางพันธุรัต ฟีนก็แม่นันก็รักจริง รักไอสังงะ รัก
จริงเคย นีก็ไปเพี้ยวแมบอกว่ไปวันกันนอนกันแะ ไปกับนีกนอนกัน แลวก็ไปวันกักับ แมนะ
ฟีนไ่ นีก็บอกให้ลูกบอกว่าขอเงินอยู่ตรงงั้นนะ บอทองอยู่ตรงงั้นนะ อย่าไปไหนนะ ฟีนอัน
ก็อ๊อแล้ว อีนั้นกระบองเพชร เออ กระบองเพชร อยู่บนนั้นนะ อย่าถือเงนนะ อะไรนะ
ง้อ ไม่ให้เล่นชกอย่าง นีก็ เอ ไม่ไปแล้ววะ นั้นบอเงินบอทอง ฟีนเอามือไปจุ่มนะ ถัก
เป็นทองขึ้นมาเสียแล้ว แะก๊อไม่หลุด มีอจุมเงินก็เป็นเงินเสียอีกแล้ว ไม่ติด แะก๊อไม่หลุดเสีย
อีกแล้ว ฟันเข้าไ้เลย แะก๊อมีมือเป็นไรเอา มีกมันันง้อ ไหนแมแะก๊อ อะ ถ้าแะก๊อจะกัน
ใจตายว้างันนี้ แมก็เคยไม่แะก๊อ รักนะ รักลูก รักลูกนะก็ไมแะ ไมแะ ฟีนฟีนขึ้น ฟีนขึ้น

ออกไปเลย ออกไปเที่ยวเล่น ไปเล่นตาบไรนา เล่นกับพวกเด็กผู้หญิง เล่นกับพวกอะไรก็ไม่รู้
 นี่ อะ แต่ใส่เครื่องเงาะนะ ใส่เครื่องเงาะที่นี้ของแม่ ทองไม่ให้เห็นนะ นี่ก็ นี่ใส่เครื่อง-
 เงาะ ที่นี้เห็นหัวเงาะแฉะไปได้นาของนี่ เอ๊ เดี๋ยวเล่นกับเด็กผู้หญิงกวน ขอดข้าวไปเชื่อทุกวันนะ
 กวนบอกให้อยู่ตรงงี้ก็อยู่ตรงงั้นนะ กวนนะบอกให้อยู่ไม่ไปไหน ไม่ค่อยกะพัด เด็กก็รอบเลี้ยว
 เอาไปเล่น นี่ก็ เอ้อ ลูกเจ้าเมืองนั้นอายุสี่สิบ แล้วก็จะโหม้ เอ้อผิวเมื่อก่อนนี้นะ นี่ก็
 หาเนื้อให้ ก็นั่งเมืองให้เอาเนื้อไปให้คนกินนะ นี่ยังมีเนื้อแต่โอเงาะคนเดียว อีกรึนนะ
 ยังมีเนื้อคนเดียว เป็นลูกเจ้าเมือง เห็นมันชอบเลย เอาเลย พอจับเลยเหมือนกัน พอจะ
 แทะจับ จับไปอยู่ปลายนา อ้อ เดี๋ยวเอากะลาไปตักน้ำเมื่อก่อนว่าตัวมัน ก็ยาวจริง สะตักน้ำได้
 นะกะจันนะ (หัวเราะ) ที่นี้รอนถึงอินทรมีทัพมาอีกแล้ววะ มีทัพมา มารบอีกแล้ว หกเจดเชย
 นะ เจ้าเงาะนะมี มีลูกเจดคนนะ พวกรวนนะมีอยู่เจดคนนะ พวกเหล่านั้นเป็นข้าราชการ
 เป็นอะไร เป็นเจ้าเป็นนายทั้งนั้น ที่นี้ก็เอะ โอพอกตานี้ก็เดี๋ยวนะ จะหาเสียแล้วสิ ยกทัพ
 มาเลย ยกทัพพวกเทวดามาเลย มาอีกเมืองท้าวสามลปะ บิดเลย บิด จะสู้ไม่สู้ สู้ต่อก็คือ
 พวกหกเจดก็ไม่ใช่เป็นนะ ซี่มาตีก็อีกกับะตกมาหาหักแขนหักกับ โอ๊ะ นี่ก็ เอะ ท้าวสามลจะ
 ยึดเมืองแล้ว สู้เขาไม่ได้นะ ใจ จะสู้หรือไม่สู้ ลูกเขยยังอีกคน ทำไมไม่เอาออกมาเลย
 งี้ พวกทัพพวกเทวดา บ้าอ้อเจ้าเงาะอีกแล้วนะ เจ้าเงาะก็ทำตัวจริงเหมือนกัน ท้าวทรง
 ทั้จะไปรบนะ ไม่ยอมชักตัว (หัวเราะ) เอ้อไม่ยอมเสียแล้ว นี่พอดอกเครื่องเงาะออกได้
 มาเทวดาเอามาให้ ดอกระเบิดเงาะออก มาสิ พอกาเฒ่า พอกายกมือไหว้อีกแล้ว เห็น
 เป็นเทวดา พอกทั้งนั้น (หัวเราะ) ฝ่ายแมยายาก ลูกเขยตะหาก ลูกเขยตะหาก (หัวเราะ)
 พอกายกมือไหว้อีกแล้ว ที่นี้ก็เอาเองของสี่สี่ สี่สี่ สี่สี่นะพวกเทวดานะ ทัพเทวดานั้นเลย
 หลับ นี่พวกโอหกเขยเหล่านั้นเป็นข้าหมก (หัวเราะ) เป็นคนโง่หมก นี่พอกานี้ก็จะให้หา
 เนื้อหาปลาอีกแล้ววะ เอาพวกหกเขยมีหม้อวบ โอเงาะไม่มีเมื่อก่อนจริงๆไม่มีอะไร ด้วย
 เขาจะไม่ทำอะไรใกล้ๆเขา นี่ปลาไม่มี ไหน ๆ เรียกมารวมกันเสียหน่อยหนึ่ง ขึ้นไปนั่ง
 อยู่บนต้นไม้ ตะโพนตะโกละเครื่องเงาะออก เรือกุ่มกุ่ม กุ่มกุ่ม หกเขยวานเหาะ เฮ้ย
 ออฮาเอาของเราน่า งี้ หักกอตายนะ งี้ ถ้าจะเอาทองแหกกัน หางมูกแหกกัน งี้
 เอาเลยนี่ คำนมูกหักกันเลย หักกอนกจะดีจะขึ้น (หัวเราะ) เอามาให้เมื่อก่อนพามา

ถึงก่อน ไอ้ทกเขยเสียอีกแหละ ทั้งตั้ง กลับบ้านเลย เฮาะนา (หัวเราะ) เออ เฮาะมา
 นี่ทั้งตั้ง กลับบ้าน เอาหมกให้เมียชกหกลบนะ เอาหมกที่ไหน นี่หาเนื้อกันอีกแล้วนะ พอลา
 ใหหาเนื้อ ไอ้พวกชั้นมีป็นไอ้เงาะป็นป็น ควยเขาอีกแล้วนะ เรียกเนื้อมาอยู่เสียอีกแล้วนะ
 ไปชั้นยอกไม่อยู่อีกแล้วนะ พวกโกเนื้อ เฮะ เฮะ เฮะ เฮะ อยาเอาของเราเนื้อ หักก
 ตายเนื้อ ขออีกแล้วละ ถ้าขอโกเผือกกับ ตะ เอาหูแกล้งอี (หัวเราะ) เอาหูเสียอีกข้าง
 กันจะรับอีกแล้ว (หัวเราะ) เอาหูแกล้งคนละอันอีกแล้วละ แกล หูแกล้งที่ เอาเนื้อหามาเนื้อ
 มาถึงก่อนอีกแล้วนะ ถึงก่อนไอ้พวกหกลกอีกแล้ว (ยายหอมเอาแก้วไว จบนวหรือครับ เออ
 จบ)

๕๗. รามเกียรติ์

นายบัน น้อยคำ

๓๐ เมษายน ๒๕๑๔

ไปถึงธานี ไปเวเณวันา ถึงธานี ก็ไปสองคนนี้สำเร็จหมดแล้ว ธานีก็ให้กับ สำเร็จ
 หมดแล้วก็ให้ไพร ใหพอบมรับรู ใหนางมาควยคนหนึ่ง ไสมา ไสมา ที่นี้มาถึงบ้านก่อพอก
 บอกว่าธานี อ่า ไหมครองเมืองพอบอกว่าที่พอครอง อยู่ต้องเคไปกวกเสียก่อน ๙ ปี ๙ ปี
 ก็ไปหากว่าไปไปไปตกทุกข์ได้ยากก็ทหารเอกมีปะ (เสียงหัวเราะ) ทหารเอกอยู่ในป่า และ
 ก็ไปสองคน ก็ไปสองคน ก็ไปสองกบ เกาะเมียบะทั้ง นี้โอนองจายก็พาไปควย ไปเพื่อนกัน
 ส่วนคน นี้ไปเกาะ หยั่งว่างนั้นแหละ จำแดง ไอ้ทกก็เริ่มเห็นขึ้นขึ้นนางคนนั้นสวย อะ
 จดมาเคย สวยนะ นี่กะจำแดงเป็นกวางทอง ที่ขึ้นมาเกาะไคจับ จับไครองเป็นเสียงกวาง
 นี้นองรายเผ่าที่เกาะไคอยู่ วิ่งไปควย ก็มักกับไม้คึดกะอีที่สะโกไว ไอ้พี่ชายถามว่า เอ พี่
 พี่เกาะไคอยู่กะไครเดา ผากนางพระธรก็เข้าไ้ เอย ธรณี ธรกวยมันจะคุมอะไรเดา ว่า
 นั้น พอว่านั้น กวาก็หลุมมือหายแวบไปเสียอีกกะกั้มมาดี พี่สะโกไม่มีเสียอีกแล้ว นี่ พี่ไอ้
 ทกก็รู้ก็เอาไปเสียเลย เอาไป ที่นี้ถามกันใหญ่ ตามกับใหญ่ ไปถึงแม่น้ำ ไปถึงแม่น้ำ ที่นี้
 ไปถึงแม่น้ำหมดกำลังมานอนกับอยู่ นอนไคคนไม่ นึกพอสงสัยว่าทหารเอกมี จะนอนน้อยเว
 เรา นึกขึ้นเขากั้งที่สาบ แหงะไปจิแหมเห็นพุนมานอยู่บนยอดไป เขียวแกวะอ้อ นี่เกาะ

กวักมือลงมา มาเกาะมา พุทกันอย่างงั้นอย่างนี้ นานยังงั้น ๆ นี่หนุมานอาสา เลยเกาะจะ
 ความไปและอธิษฐานจิตกับมา ขนอิฐมาทำสะพานข้ามแม่น้ำจะไปเมืองไทรทกัณฐะ ไปรบกับไ
 ทกัณฐะ ขนอิฐกันพื้นประเดิมก็ชนกันสามคนมาทั้งทีจะก่อน ๆ ที่นี้หนุมานชนคนเดียวไอ้คนรับ
 สองคน ก็ตกทุกเสนชนนะมาไคเกาะ ประเดิมก็ทำหยินที่อะบน ที่อะชน อะชน ทั้ง ทั้งเรื่อย ๆ
 นวกรับก็ทั้งเรื่อย ๆ ทั้งเรื่อย ๆ ทั้งเรื่อย ๆ ไม่ได้สักที กราวนี้ฟัง ๆ ๆ ฟัง ๆ ๆ เลย
 (เสียงหัวเราะ) ที่นี้ข้ามไปถึงเมืองทกัณฐะเหมือนกัน ไปรบกันยิ่งกัน อะไรกัน ยิ่งกันจน
 ไทรทกัณฐะจึงมาเป็นรังผึ้ง ไอ้พวก พวกนี้ก็ยังไม่ว่า เป็นลูกพระพาย อะ อ้อ ที่นี้ไอ้ลูก
 พระพายคนละไอ้ทหาร เกละระลัดกับมอญนี่ ลมพัดก็ไปและพื่นไคไปคองกั่วตายเหมือนกัน ยิ่ง
 เข้าเกวเข้าไค นี่ลูกดอกโมกษศักดิ์ สิ่งกรณณ์ถ่อนกร กรณ์แะลูก พอปีกก็ทางแหม่นลง
 โนนเฉยบาดาลนั่นเคย แตกหลุดปีกก้านข้างปลายบัน แตกกิ่ง แยกใบเลย พระอาทิตย์ขึ้น
 ไม่นาน ก็มาเอาสังกรที่ไปถ่อน น้ำอะไรกระสายก็ไปรู นี่ไป ไป ที่ถ่อนแจ่ว ที่รับกับ
 อีก ที่ให้เภาเป็นหมอดี้ พิเภาเป็นหมอดี้ ไปอยู่อะ ที่เภาบอกว่า เอ้อ ทกัณฐะจึงมันไม่ตาย
 อะ พระลัดกับมอญที่ว่าทำไมไม่ตายอะ มันตอกหัวใจไคอื่น เอ ก็หัวใจมันไว้ไหนเล่ามอกหนุมาน
 ขึ้นมา บอกว่าไว้ที่ถ่าน อยู่ในหีบ ประเคิมไปเภาเบื่องเสียก่อน เภาเบื่อง เภาเมื่อง นี่
 ให้ไปดู ให้ไปดูเมืองเข้าไปดูเมือง ที่นี้จำแลง ที่นี้จำแลงเป็นลิงเด็กไป ทกัณฐะจำแลง
 เป็นลิงลูกจึงไปรอง แงก แงก ๆ ไป ไอ้ทกัณฐะลูกของก็จับกันดูมาดู ประเคียว
 ที่ทองโคขึ้นมาทุกที่ โคขึ้นมาทุกที่ ไก่ขึ้นมาทุกที่ ไท่ขึ้นมาทุกที่ ทุกที่ไม่ตาย ทำหยิ่งใจก็ไม่
 ตายเสียอีกแล้วอะ ไสกรกโขกก็ไม่ตาย ทำไคก็ไม่ตาย ลวกร่อนก็ไม่ไหม้ไม่อะไร อะ
 ทำไคไคอะ (หัวเราะ) นี่ นี่ถาม ถามเขาบอกว่า ทำไมไม่ตายหนุมาน ถ้าจะให้ตายเกาะ
 คองเอาน้ำมันยางบาราคตัวเสียก่อนจึงตาย (หัวเราะ) แล้วจุกเขยตายอื่น เองเอง พวกนั้น
 ก็เรือเอง เอาน้ำมันยางบาราคเหมือนหา จุก จุก ก้อโคกขึ้นเรือนหลังนั้น ๆ ไท่เบื่องเสีย
 หมออีกแล้ว โดกลงน้ำดื่ม ตามตัวคัมโคกมคยังคิคอยู่ปลายหางบิด วิ่งไปถึงถ่าน ถ่านรูปใบ
 น้ำบอนอยไม้อาแล้ว ถ่านหางมันใส่ปากคัมไค (หัวเราะ) ถ่านมาอีก ถ่านมา นี่ถ่านมา
 ถ่านมาไอ้ทกัณฐะ ทกัณฐะไคเหมือนกัน ขาที่นี้ถ่าน ถ่านบอกไอ้หนุมานนะว่าหัวใจอยู่ในที่ ถ่านมา
 นี่จำแลงเป็นนกไคของไทรทกัณฐะไปอีกแล้ว ไอ้หนุมานนะ จำแลงไป (ตา) ก้อ หัวใจอยู่

ทรงไหน อยู่โน้นเล่า (เสียงหัวเราะ) เอาเลย (หัวเราะ) เอามา มาถึง พระลักษมณ์
 กอส่งให้พระลักษมณ์ ก็เฮ้ย ๆ ๆ นี่ก็อเห็นหัว บีบหัวใจในหีบ แกก ตายเลย (เสียงหัวเราะ)
 หมดแล้ว จำไม่ไ้แลกรับ

๕๘. พระรถเมรี

นางหัน ลีวงศ์

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

เลาท์เดิม พระรถก็ เพราะมีนางก็ไปชนไก่ให้เขา ก็ไม่มีนายแล้ว เขาก็เอาข้าว
 ให้ไปกิน ๆ ที่นี้เมียน้อยก็ เอ คิดกลอุบายจะมาล่อลึงตัวก็ถามว่า ทำเป็นป่วย เอาข้าวเกรียบ
 ไปไว้ใต้พื้นอา พอดลิกทางโน้นก็เกรียบ พลิกทางนี้ก็กรอบ บอกว่ากระดูกหัก ตัวไม่รักเมียเลย
 ที่นี้ตัวก็ว่า มานี่ มานี่ เห็นใครมีบ้างไหมจะไปเอา เคยกินยาอะไรหาย ก็เคยกินใบมะม่วง
 รุหาวเอ๋ย กินใบมะนาวรู้ไหม ก็ไป ไป ที่นี้ก็ซื้อฟ้าสีไป ก็ไปถึงภูฎานี่ ถึงภูฎานี้ก็ไปนอน
 นอนอยู่ ก็พระอินทร์ลงเห็นแฉ่น ก็บอกลงมาว่า เอ หนูน้อยนี้จะไปให้ยักกินเสียแล้ว ก็ไป
 ก็แปลงสาส์นให้ว่า ไปถึงเจ้าให้รับเจ้า ไปถึงคำให้รับคำ และเป็นตัวเจ้านางเมรี ก็ที่นี้เมรี
 รู้ขึ้นคิดว่าแม่ไม่ไ้เข้าบาเผ่า หาตัวเข้ามาฝาก ที่นี้ก็ซื้อฟ้าสีไป ก็เหาะ พวกยักษ์ก็โผงเืองกัน
 โยกลงเขายาวโจ่งโจ่ง ที่นี้พามาให้คนสาส์นถึงลงมาเมืองคำก็ว่าเป็นตัวนางเมรี มาถึงมาถึงเมรี
 ถึงก็เมียบ ที่นี้ตัวก็มีการมกลอุบายว่าจะไปเอาขานในสวน เมียบก็ไป ตัวซื้อฟ้าสีเมียบซื้อแพะ ก็ไป
 นี้เอไร มะม่วงรุหาวเอ๋ยเกิด ก็เกิดไล่กระเป่า นี้เอไร มะนาวรุหาวเอ๋ยเกิด ก็เกิดไล่
 กระเป่า แล้วที่นี้ก็กลับมาไ้ของกรบแล้ว ก็กลับมา มา มาถึงเมียบมานอนบ้าน มารับก็ถามว่า
 นี้หอยอะไร หอยา หอยเป็นแก้ว หอยตาบงสิบสองทองเดียวกัน พระรถก็ร้องให้เลย เมียบก็
 ว่า เอ นี่เป็นเหตุยังงไรทำไมร้องให้ ตัวก็บอกว่าผงเข้าตา เอ ผงทำไมถึงเข้าตาได้ เรือน
 เหยาก็เอี่ยม แล้วพอบอกเป็นแก้วหอยตาบงสิบสองทองเดียวกัน เมียบก็ว่านั่น แล้วที่นี้ถามอีก นี้หอยอะไร
 หอยาผงโปรยลงเป็นแม่น้ำ อีนีหอยอะไร หอยาผงโปรยลงเป็นแม่น้ำ อีนีหอยอะไร หอยาผงเทลง
 เป็นไฟ อีนีเอไร หอยาผงเทลงเป็น เออ เขากะพบกันเหมือนกับสัตว์ สัตว์ สัตว์ร้าย
 จะมานั้นมากไม่ไ้ แล้วที่นี้ก็ไป ก็เมียบก็ขึ้นมากลึงกรินเกล้า ตัวกินเกล้าเมียบก็ขึ้นขึ้นมา

เขาก็บอกโหร แล้วก็ทายบอกว่าไม่อยู่แล้วพระรตจะไปเมืองเขา ก็ไป ที่นี้ก็ไม่อยู่เลย ก็ไปอยู่
ถึงตะบะไรก็ไม่รู้ ตะบโตะไหนนะ ไปนั่งณประมา เขามานั้น อะ ก็มาไหวกราบ ที่นี้ก็
นกดะไรเล่า เขามีลูกสาวเจ็ดคนนะคร ที่นี้เขาก็ว่าอะไรนั่นเล่า จำมาได้ สอง สอง สาม
ตอนนะครนะ ฉับจะเล่าให้จบ ก็ไปอยู่เมืองมณูยมา เขาทำนะ เออ เขาไปเอนำมาอาบ
นางมโนราห์ ให้เขาโคกล้มมโนราห์ ต้องเอาให้จบนะครนะ นางมโนราห์มาเขาก็มีชิงขวัญ
เขาก็พาชานาเลี้ยงกัน ที่นี้ก็แหวนของพระรตนั้นแหละ เขาก็ทิ้งไปในกระอมน้ำเลย ทิ้งไปที่นี้
ก็พวกที่แบกกระอม พระรตไม่หยักไหว ก็ยกไม่ไหว อะ ที่นี้ถึงพระรตก็ยกไหว ก็ยกเขาก็
ไปได้ แหวนในกระอมเอง แหวนในกระอม ที่นี้ก็เขวว่า พระรตมาตามแล้ว มาตามที่นี้
พอ ก็ พยายาม สมรัก ให้นึกคนเจ็ดนิ้ว ลูกสาวก็เจ็ดคน เจ็ดนิ้ว ก็พลิก ๆ ดูไม่ให้เห็นหตะ
ไม่ให้เห็นตัวคนหตะ ให้อย่างพิสดาไปว่าเมียคนไหน ให้จับจิ้งจอกของเมียก็จะอยู่ด้วยกัน
ยังไม่จับ ก็ไม่ให้อยู่ ที่นี้ตัวก็จับเอาจิ้งเคย จิ้งจอกของเมีย เขาก็ให้อยู่ ก็ถนัดนั่นเอง

๕๕. ขอพระกลืน

นางรุ่ง บุตรนุช

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

ก็ อินทร์มีลูกชื่อขอพระกลืน แล้วก็อินทร์รู้ว่าขอพระกลืนมีอยู่อยู่ที่ไหน ก็ เอาขอพระกลืน
ไปยึดในปล่องไม้ พระจัน กุมารก็แปลงเป็นไก่ เออ เจ้าเมืองอะไรจำไม่ได้ ก็อยากจาไป
ประพาสป่า ก็ไปเสนาข้าราชการก็ไปกันเยอะ ไปตัดทอนไม้ เสนาข้าราชการก็ตัดไม้ได้
พระจันทรกุมารก็เอาเอง ที่นี้ก็ตัดโคกเอาไปไว้ข้างที่นอน จันทรกุมารก็บอกว่าราชการ ขอ-
พระกลืน เออ ขอพระกลืนก็อยู่ในห้อง จัดแจงหาอาหารไว้หาจันทรกุมาร จันทรกุมารก็กลับมา
ก็หาคนไม่เห็น เพราะว่าขอพระกลืนเขาไปในปล่องไม้ ก็ แล้วต่อไปจันทรกุมาร ก็ แอบดู
แล้วขอพระกลืนก็ออก ก็จำขอพระกลืนได้ ได้เขียนเป็นตัวเป็นเมียกัน แม้ตัวไม่รอมนะ ก็ นอน
บรรทมอยู่พระแท่นที่ ก็ แม่เจ้าก็ คิดกลอุบายหาว่า ขอพระกลืนกินสี ช่วยกันเสนาข้าราชการ
ไล่ตีแมว ตีทางแมวไปคาปากขอพระกลืน (หัวเราะ) เสร็จแล้วไปจับไปจับขอพระกลืนว่า
ขอพระกลืนกินสี บังกับขอพระกลืนออกจากเมือง ก็ พระอินทร์อยู่บนฟ้าก็เห็นลูกที่วิวาห์ได้เดินเร

เดินร่อน ก็มานมิตเป็นกะต๊ีบให้ยอพระกลืนอยู่ กยอพระกลืนบวชเป็นพราหมณ์ -พราหมณ์ก็ขอ
 พราหมณ์ยอพระกลืน ที่นียอพระกลืนออก พระวิหิ์เคื่องงะ แผลงเป็นงอบไปกักแม่ผิว (หัว-
 เราะ) ขอยอพระกลืนตาย ตายไปเท่าไร ก ไม่เนาไม่เปื่อย จึงโคตีของรองเป่าเสนา
 ขาราชการไกรมีหมองู ไกรมีหมองูรักขางูกักกนตายให้ฟันโคตีของรองเป่า กยอพระกลืนกรับอาสา
 ก็หมดคนนั้นกบอความาไมได้จึงก็ให้เอวอชอฬามารับ ก็เอวอชอฬามารับไป ไปกัไปแก้ทัน
 แม่ของจันทรกุมารกัขึ้นขึ้นมาไ้ เขาจะยกบ้านยกเมืองให้ก็ไมเอา ยอพระกลืนกขจันทรกุมาร
 ไปเป็นข้า พอดีเขาก็ให้เอาไป ไปผูกพิทเทกระโถนบาง ค้างอะไรไมรูจะกวาด กะต๊ีบ ที่นี้
 หนักเขา หนักเขา ยอพระกลืนกส่งสารจันทรกุมาร ก็ให้จันทรกุมารไปแต่งเมีย ไปขอเมียไว้
 ที่เมือง เออ เจ้ากรุงจีนะ ไปแต่งกะนางบาทบริจา จันทรกุมารกันี้ เอ ทำไมยอพระกลืน
 ทำไมรู้ว่าเขาไปขอเมียเขาไว้ จันทรกุมารก็ไป เข้าไปในเมืองไปหาแม่ ไปแต่งเมีย อ่า
 บุตรของเจ้ากรุงจีนไปแต่งกานางบาทบริจา ทานี้ท้าวเจ้ากรุงจีนกัคิดจาหาเจ้าจันทรกุมาร จะ
 ก ยอพระกลืนกไปควยนะ แต่งเมียจะ เขาจะเอาทั้งहारอย นี้ จันทรกุมารกัไม่มีปัญญา ไม่มี
 จะนึกหาโคกะเขา กรองให้มาหาขอพระกลืน ยอพระกลืนกบอความาไมทองหอรอกกะสมบัติทั้งहारอย
 เดียวกันี้มิตขึ้นมาได้ ยอพระกลืนกันี้มิตให้เคย เสนาขาราชการกบอไป ไป ไปบวชพระท่า
 ราชองก ลูกสำหรับहारอย เดี๋ยพระสำหรับทั้งคาวทั้งหวาน พระจันทรกรองให้กรับมาหาขอ-
 พระกลืน กันี้มิตให้เป็นสำหรับहारอย เสนาขาราชการกขนไปเคียงเลย เดี๋ยพระตั้งहारอย
 ที่นี้อยูมาบอความาจันทรกุมารกัขึ้นอยู่ทักทองตายแน่ เจ้ากรุงจีนชา จันทรกุมารจากลับเมืองหรือยัง
 ยอพระกลืนชวนจันทรกุมารจากลับ แดกหวงเมียโคกันี้ใหม่ ๆ ให้ไปตั้งเมียไป ตั้งแต่หัวค้ำจน
 คอกลงกัยังไม่กลับ ก ยอพระกลืนกตามไป ไปตามในทองบรรทมมะ ทำใจกัไม่กลับ เป่ากอด
 เมีย จูบเมีย ยอพระกลืนกจำแวงเคย จำแวงจากพราหมณ์ก็เป็นยอพระกลืนเดินเฉยหน้า -
 พระจันทรกุมารไป พระจันทรกุมารกัเห็นเป็น เป็นยอพระกลืนกัวิ่งตามเลย วิ่งตามว่าทันไม่ทัน
 ว่าทันไม่ทันก็วิ่ง อ่า ยอพระกลืนเขาก็แผลงเป็นพราหมณ์ แผลงเป็นพราหมณ์ก็ไปด้วยกัน ไปกู
 พลุเลยเดินไปด้วยกันรีบไปนอนสำ ยังปีเมืองยังอีกเบื่องหนึ่ง เขา อะ เขา อา สมโภช
 ลูก ก็ หะ หามนุษย์มาชา จาเอาเนื้อมนุษย์ไปเลี้ยง ไปสมโภช ไปเจอจันทรกุมารกา
 ยอพระกลืนนอนควยกันเขากัจับพระจันทรกุมารไป ยอพระกลืนเป็นพราหมณ์นะเขาไมจับ เมื่อไปถึง

เปื่องยักษ์ ยอพระกลิ้งกตบ คั่นขึ้น ก ไม่มีจันทร์กุมาร มีแต่รอยตีนยักษ์ตามรอยตีนไปถึง
 เมืองยักษ์ ยักษ์เมืองนั้นมีแต่เมียตัวใบมี อะ นี่เฝ้าจากถาม ยอพระกลิ้งตอนที่แปลงเป็นวุฒวารี
 หรือผู้ชายไป ถามว่ายอพระกลิ้งเป็นลูกใคร ก็บอกว่า เป็นลูกยักษ์ แม่เมืองได้ไปทองคำวนร
 ออกลูกมาเป็นฉันทะ ฉันทะวุฒวารี ว้างบ จำแลงเป็นยักษ์ได้ไหม ถ้าหากเป็นลูกคนที่หนึ่งก็ต้อง
 จำแลงได้ ยอพระกลิ้งจำแลงเลย จำแลงเป็นยักษ์ ที่นี้เขากลับเข้าไปเฝ้ายอพระกลิ้งเอา
 วุฒวารี อะ ไปมอบให้กาเมียยักษ์คนนั้น ถ้าหากว่าเขาสมโภชลูกจากาพระจันทร์กุมาร รุ่งขึ้น
 จามาแล้ว แดะยอพระกลิ้งก็เกิดมาไม่เคยเห็นมนุษย์เลย วุฒวารี อะ อยากจะมนุษย์ให้เสด็จแม่
 ไปรับ อา มนุษย์มาให้ลูกเห็นซิ ลูกอยากเห็นมนุษย์ เกิดมากไม่เคยเห็นกะเขา กเอาพระ-
 จันทร์กุมารมาใหญ่ ขอพระจันทร์กุมารไว้กไมชา ที่นี้กอยู่มากอยูมา จันทร์กุมารกลับจะไปรับ
 เมีย ไปรับนางบาทบริจา นางบาทบริจาตัวไม่อยู่ไปตามตัวถูกลมพายพัดไปตกกลางทะเล
 พระอินทร์ถึงขอนไม้มาให้นางบาทบริจา เกาะไว้มีแต่ตัวเสื้อผ้าก็ไม่มี มีแต่ตัวคอนจอน (หัวเราะ)
 เอาสาแค้น (หัวเราะ) อาจารย์หา ต่ออีกสิกับ (หัวเราะ) ที่นี้พระจันทร์กุมารก็ตามมาทัน
 ยอพระกลิ้ง อะ พระจันทร์กุมารนะไปตาบเมียนะไม่กลับเสียที ยอพระกลิ้งก็ออกตาม นี่ -
 นายพรานคนหนึ่งก็ประสาปลาเฝ้าออกไปเจอแม่บาทบริจาเข้าเอาไปจับเลี้ยง เอาผ้าขาวมาให้
 นางบริจาห่ม ไปจนถึงบ้านเมีย เมียก็หึง เจ้าพรานนั้นมีเมียน้อยมา ถึงกับเอานางบาทบริจา
 ไปขายกับบ้านเศรษฐีไวยารอย จันทร์กุมารก็ตามไม่ทัน ยอพระกลิ้งก็ตามทัน วุฒวารี อะ ไป
 ตาบไถบนเกรบี่ ที่นี้มีเงินไปหารอยไปถาบนางบาทบริจาบ นี่ก็พาไป พานางบาทบริจา
 อุ่มมั่ง เกินมั่ง เหาะไถยอพระกลิ้งนะ นี่จันทร์กุมารก็ตามไป ตามเมียมียะแห่งหนึ่ง ที่นี้
 นอนหลับ อามน้ำแลวกนอนหลับข้างพระยักษ์สองคนมาเจอจันทร์กุมาร แยกกันจากกันมังกจากัน
 กูกจะกิน (หัวเราะ) ยักษ์คนหนึ่งมีเกือกแก้ว กระบองแก้ว ก็ใส่แล้วเหาะเหินเดินอากาศได้
 ผลที่สุดยักษ์สองคนหันกันตายจากันตายสองคน จันทร์กุมารคั่นขึ้นมาก็แปลกใจว่ายักษ์ทำไมฆ่ากัน
 ตายข้างสระน้ำ เออะ ก็คงใส่เกือกคู จอถือกระบองคู ก็เหาะได้เลย เหาะได้ ที่นี้เหาะ
 ตามเมีย ยอพระกลิ้งก็อุมนางบาทเหาะมาจะมาเมืองงะ นี่พระจันทร์กุมารก็เหาะตาม ตามกันไป
 ตามกันไป ก็ไปเจอยอพระกลิ้งกานางบาทอุ้มเหาะกันมา จาทันไม่ทัน จาทันไม่ทัน นี่เห็นตัวจา
 ทันเขากเหาะลงเหาะลง - ยอพระกลิ้งก็แปลงเป็นคนแก่เฒ่านางบาทบริจาไว้ในถ้ำ ยอพระกลิ้ง
 อยู่หน้าถ้ำเป็นคนแก่เง้งตะบันมาก เคียวมากเงะ ๆ พระจันทร์กุมารก็ลงตรงนั้นเหมือนกัน

ขยายเห็นอาเป็นพราหมณ์คนหนึ่งเป็นสาวคนหนึ่งอุ้มกันเหาะมาทางนี้บ้างไหม ขอพระกลืนกับบอกว่า
ไม่มี ก มีมาเจริญกลับไปเฮอะ เขากพูดไป ร้องได้ จันทรกุมารกรรองไหกายายงะ หนักเขา
หนักเขาก็เห็นขอพระกลืนกเห็น เห็นนางบาทบริจา พอจันทรกุมารเห็นก็วิ่งไปกอดเมียถามเมียว่า
ขอพระกลืนไปไหน นางบาทบริจากบุยไปทางยายคนแก่นั้น มากอดคนแก่เขาก็ไม่รับว่าเป็นเมีย
หนักเขา หนักเขา ผลที่สุดเขากรับว่าเป็นเมีย แลวกพาเขาเมืองมาอุปภิเขกกันใหม่ อานาง
บาทบริจากาพระจันทรกุมารอุปภิเขกกด้วยขอพระกลืนเองงะ ไปกรรองเมือง ยักซ์เท่านั้นละ

๒๐. แกวหนามา

นางรุ่ง บุกรบุษ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

เริ่มเลย มีเมืองเบื่องหนึ่ง ชื่อว่า เมืองนั้นละ เขามีลูกชื่อปิ่นทอง โตขึ้นมาก็อยาก
จะมีเนื้อคู่กะเขาก็เสียดายวาว วาวชากไปคึกบานแกวหนามา แกวหนามากขึ้นไปแกวเกววาว
ได้ ปิ่นทองไปขอคึกไม่ให้ ไปเอาไปอุปภิเขกยอมให้วານี้ ปิ่นทองก็ไม่เอาวาทมาเป็นมา
ไม่เอาแกวหนามาไปอุปภิเขก ปิ่นทองเขาจะไปแต่งเมีย ไปแต่งเมียใหม่ ลงเรือไปก็ไปจอด
ในท้ายไร่ แกวหนามากก็จำแวงตัวเป็นแกวมติลงเลนน้ำ ปิ่นทองนั้นนอนอยู่ในเรือ เล่นน้ำคังคัง
ปิ่นทองก็ตื่นมาเห็นแกวมติกรัก รัก ที่นี้ก็ได้ ไคกะแกวมติ ไคเสียเป็นผัวเป็นเมียกัน แม่ขาม
ไปเสียแล้ว ไม่เป็นไรกับ ยอนใหม่ก็ไคกับ อย่าไปขามยอนหลัง เลาคอก็ไคกับ ไคเสีย
เป็นผัวเป็นเมียกันก็ปิ่นทองไปแต่งเมียกหลังไปในเมืองยักซ์ ไปรบกะเมืองยักซ์ไปแพ้ กเมือง
เมืองนั้นก็มีว่าโกทอง ถ้าหากว่าโกทองเนี่ยถาคอยู่ในเรือไกรละก็ เขาจะต้องจับไว้คักหัว
ที่นี้แกวหนามาจำแวงเป็นมานพไปช่วยผัว ก็พอเขาเอาโกทองมาใส่เรือแกวหนามาจับทิ้งน้ำ นึก
รบกะยักซ์ รบไคชนะ ชนะยักซ์ ก็ไปแต่งเมีย อา ยักซ์คนนั้นละมีลูกสาวสองคน ยกให้กาปิ่น
เออยกให้กามานพ มานพก็คือแกวหนามานนั้นแหละ ยกให้เป็นเมียน้อยเมียหลวง ปิ่นทองก็อยาก
ไค อยากไคถูกยักซ์ แกวหนามากไม่ยอมให้ ทำเป็นเขาครองเสียเอง (หัวเราะ) ปิ่นทอง
ก็จะเอา นี้ถูกสาวยักซ์ก็กลัว กลัวแกวหนามา นี้ปิ่นทองไม่อยู่แกวหนามากก็จำแวงให้ควาคือว่า
เขาเป็นเมียหลวง กกลัว นี้จำแต่งเมียปิ่นทองไปแต่งเมียมานพละ เขากลาปิ่นทองกลับมาน

มาอยู่จนทองโต แก้วหน้ามามีลูกละ ทองโตอะ ป็นทองก็ไปอยู่กาเป็ช เมื่อกี้มีลูก แก้วหน้ามา
ก็ลดอดลูก คำนี้ออป็นแก้ว ลูกของป็นทองทางโน้นนะชื่อป็นกิมรัช หนึ่กัฒบ้าน ป็นทองก็กัฒบ้าน
พาเมื่อกัฒบ้านมาเจอแก้วหน้าอยู่ในเมืองอะ ลูกอะโตแล้ว วังโคแล้ว ป็นแก้วมะ เพนพอมมา
ก็วิ่งไปรับพวพาพอไปหาแม่ก็คือแก้วหน้านะเอง หนึ่ป็นทองก็ไปเยี่ยมนอนด้วย อะไรด้วย จนป็นแก้ว
โต ป็นทองก็ไปในห้องมีแก้ว อะ แก้วหน้ามา ถ้าหากว่าไปหอมดอกหนามาากจะพันคอตาย
ควาพระขรรค์จะพันคอตาย แก้วหน้ามาเภาที่ยอม อะ ยอมดอกแก้วหน้ามาออกกเป็นแก้วมะ
กษาเขามาหาพอมัวแม่มัวรัก (เอาบคนเเอะนะ คอเเอะครัม ก่ออีกก็ได้ เลาต่อไปเรื่อย ๆ
เลยกรับ กำดังสนุกอะ) หนึ่เขาที่รับว่าเป็นตัวเป็นเมียกัน อะ ป็นแก้วกะป็นกิมรัชก็ออกเที่ยว
เล่นกัน เพราะว้าแก้วหน้ามามีเรื่อลำหนึ่งแควมีแก้วเจมหนึ่ง ถ้าใครเข้าไปในเรื่อก็เหาะเหิน
เกินอากาศได้ สองคนพี่น้องก็ไป ไปเที่ยวกันนี้ก็ถึงเมืองเมืองหนึ่ง เขามีลูกสองคนชื่อรัชนิกันหนึ่ง
ละอีกชื่อลักดาคนหนึ่ง ป็นแก้วใส่หนามาของแม่ไป มะ ไปเที่ยวเบื่องนั้นนะ เขาทำทานกัน ก
รัชนีก็ทำทาน มีแก้วแหวนเงินทองก็ออกมาทำทานกัน หนึ่กัฒบ้านก็เข้ามา ลักดาก็มีกะเลา
ลูกเมียหลวงอะ รัชนีลูกเมียน้อยก็ดอกขำรงกโนม่อ อะ ส่งให้ป็นแก้ว ป็นแก้วนะใส่หนามาไป
รัชนีก็ว่าลักดาอะ เอาแหวนไปให้อายหนามาหนาหนามาหาตังตอก ไปห้องลักดาเข้าไม่ ก็ไป
พองพองแม่ ก็ขับไล่ไล่ลักดา หนึ่ป็นอ้า ป็นแก้วเคื่องเคื่องลักดา ก็แปลงเอาหนามาออก
ไวกะเมีย ก็รับอ้า ลักดาเป็นเมีย ก็จาแเค้เเค้รัชนีอะ ก็เข้าไปห้องมรรตมของรัชนีก็ไ้เสีย
เป็นัวเป็นเมียกัน ฉีก ฉีกผ้าเจ็ดหน้าไวคนละกึ่งผืน ให้รัชนีไวกึ่งผืน ให้แก้วหน้ามากึ่งผืน
ป็นแก้วอะ หนึ่เขาที่ของรองป้าวาถ้าไกรณิกผ้านั้นนี้ไ้ละก็จะรับไปอุปภิเบกกันางรัชนี คนทั้ง-
เมืองอะไม่มีไกรกโคไคมา มะ หนึ่ป็นแก้วก็คอโคไคมานะ หนึ่ป็นแก้ว แก้วกคอโคไคมานะ รัชนีก็คิดว่า
แก้วหน้ามาไปลักของไกรมา เขามาหาหนามาหาหาตังตอก แก้วหน้ามาเข้าก็ไม่ว่าไ้ มาถึง
ก็มาหาเมีย เคากะนองชาย เคาก็ลาคับเมืองมา มากลางทางก็มีคมพายุพัดใหญ่ เรือคม
มีเบื่องอีกเมืองหนึ่ง เมืองนั้นชื่ออะไรก็ไป (หัวเราะ) ลืม หลีกเมืองโก้นพอดีเพราะเจ้าพายุ
พัดพัง ที่สองรองป้าวาถ้าไกรหยก ยก หลีกเมืองไ้ก็จายกดูสาวไห้ ป็นกิมรัชก็แปลงเป็นกนแ
ไปหยกหลีกเมืองนี้ ยกเมืองไหนเบื่องไหนก็ยกไม่ขึ้น ป็นกิมรัชก็ยกขึ้นเป็นกนแ ไปอะ ถือไม้
กะเท้า ถือไม้เท้าไป ยกหลีกเมืองขึ้น หนึ่เขาก็อุปภิเบกไห้ ชาวเมืองเขาก็ว่ามีความคนแ ยังงั้น

ยั้งนี้ แต่ว่าเขาเป็นเนื้อคู่สุดเฒ่าก็เห็นกับข้างใน (เอาซักแถมนี้ละมั้ง มีท้าวอีกโหลกรับ ต่อ
 ต่อ อีกเดอะกรับ กำลังสนุกกรับ กำลังสนุกเจยกกรับเรื่องนี้ ฟังเพลินเคย ต่ออีกหนอนะกรับ)
 ฟีนก็ป็นถือปลั๊กไม่กลับมา บินแกว่งนางลัดดาภิเษกมาบ้าน กลับมาบ้านตอนนั้นแกวมก็ก็มีทอง
 ทองกะลั้งแก เลยกกับ มียักกับเมืองหนึ่งยกทัพมารบเมืองป็นทอง ฟีนอาแกวหนามา แกวมฟีนรับ
 อาสาออกรบกะยักกับเลย ยักกับนั้นตีทอง ถีบทองแกวมก็ชนะ ถีบคน ลูกก็ออกมาคน ถีบคนลูก
 ออกมาคน ถีบอีกก็ลูกออกอีกคน (หัวเราะ) ม่ลูกสาวคนผู้หญิงทั้งนั้น นักแกวมก็ก็ไม่รู้จะทำยังไง
 ใ้ชนะยักกับได้ ก็กลัวว่าแล้วคที่ออกลูกเหาะเหิรเดินอากาศเขาไปในอากาศเอาగాมาแล้วคโยน
 กลับลงมารบกะยักกับชนะ ชนะยักกับก็กลับไปกลับมาเกล็ดเมือง นางแกวมก็กลับเข้าเมือง ฟีน
 นางรัชนีนั้นตามป็นแกวมมาถูกคมพายุพัดเอาหัวรัชนีนี้ไปตกที่เมืองยักกับ แลวตัวของรัชนีเองจะ
 ตกที่เมืองป็นแกว ฟีนเขาก็เกยไคเกยหัวอา เมืองยักกับจะเกยหัวไคหัวนะพุกไคว่ามีตัวชื่อป็นแกว
 เวลาที่เกาพาก็มาตามตัวมากมาถูกคมพายุพัดตัวไปข้างหัวไปข้างหนึ่ง ฟีนมียักกับเมืองหนึ่งมารบ
 (หัวเราะ) (พออะ หัวเราะ กำลังสนุกกรับ แลวยักกับเป็นใจแพ้วรอนะใจสะกรับ เอาต่อ)
 รัชนี ฟีนทางคนทางกแย่งหัว ไคก็จะเอาหัวไคอย่างก็จะเอาตัว (หัวเราะ) ยักกับเขาก็รู้ว่า
 ถ้าวะตกในเมืองป็นแกว แตกป็นแกว ป็นแกวก็รู้ว่าหัวอยู่เมืองยักกับ ฟีนพอยังใจกันก็ไม่รู้ทางคน
 ทางจะเอาผสมกับจะเอาไปทำเมีย ป็นแกวก็ไม่ยอมกรบ ยักกับเขา แพกเอาหัวกันมา (หัวเราะ)
 เอาหัวกันมาไคก็ยังไม่ไคต่อกัน ฟีนอา ลูกสาวแกวหนามาจะออกเที่ยวประพาสปากเดินไปเดินไป
 มีเมืองอีกเมืองหนึ่ง ป็นลูกชายสามของเดียวกันเหมือนกัน ก็ไคกัน ไคกา ลูกแกวหนามา ไคกัน
 ตั้งสามคนเลย ก่อนจะเข้าเมืองกรบกะยักกับเหมือนกัน เอาเขาเขยให้ชนะร้อหินกรนะ เขยใหญ่
 ซาตาย ตามฟีนก็ยกชนะกลับไป ฟีนเมืองป็นแกวก็หัวของรองเป่า ถ้าใครแลกนตายวันไคก็จะยก
 เมืองใ้ให้กักรังพระนคร จะเอาอะไรก็ได้ ก็ ไม่มีหม่อมมีพระอินทร์มาแปลงเป็นหม่อมารักมา
 มาต่อหัว ต่อหัวรัชนี ก็รบฟีนกัน ฟีนชนะมากมาอุปภิเษกกัน (ต่ออีกครั้น หัวเราะ กำลัง
 สนุก เอาแล้วกะ คอ คอต่อให้เรื่องจบเลยกรับ จบแล้วอะ จบแล้วหรือกรับ อะ เอะ
 ทำไมจบเร็วละอะ)

๖๖. จันทราส

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ตอนนั้นไปก็จะเล่าเรื่องจันทราส (กระแอม) ก็ตัวเมียสองคนมีบุตรสองคนด้วยกัน ก็บังเกิดการออกข่าว ชาวตลาดไม้ไผ่ ก็หาผลไม้มานำฝากกันกิน อยู่มาวันหนึ่งพอแม่ก็เข้าไปหาผลไม้มานำฝากกัน ก็ไปลูกสองคนนั้นก็ไปลงไปอาบน้ำก็ไปเจอปู่กลานมาสีตัว ก็ไปจับเอามา สีตัวก็มาหมกปูเขา ก็จะไปไผ่ตัว ไผ่พอตัว ไผ่ของตัว และกินเองตัว มาวันนักเขาน้องกิน หมกไปแล้วก็เอาอีกตัวของกินให้ แล้วก็ขออีก ขอของแม่ของพ่อกินหมดเลย ออ ที่นี้ก็พอแม่ กลับมาก็แลเห็นตีนปูกเรียวราดอยู่ในกรวย ก็ถามลูกคนโตหากินไผ่แล้วไม่เอาไว้ให้พ่อให้แม่กิน ชับ-หนีทีไล่ไม่ให้อยู่ ตาก็เฝ้าใกล้ๆ ไม่ยอมให้ลูกกินนะ เด็กสองคนพี่น้องก็พากันไปหนีไป เพี้ยวขอทาน เขากินบ้านหนึ่งก็ไปครั้งหนึ่ง เพื่อที่กินบ้านนี้แล้วก็ไม่ว่า ไปไปทุกวันทุกวัน ทุกวัน อยู่มาอีกวันหนึ่งก็หลงไป ไม่รู้จะไปไหนแล้ว ก็หลงเดินไปหาผลไม้มากินกันไป ก็ไปใกล้เมืองยักษ์เขายักษ์นั้นก็ขอ (กระแอม) เอ อ้อ ร้องถึงพระอินทร์ก็มาจำแลงเป็นพังพอนตัวหนึ่ง เป็นงูตัวหนึ่ง ลงมากัดกัน กัดกันอยู่ถึงกัดถึงขอตาย ก็ไปกัดเอาเปลือกไม้ตรงนั้นแหละมาเคี้ยวเคี้ยวแล้วบ้วนใส่ปากก็พ่น แล้วกัดไปอีก ตายก็ไปกัดเอาเปลือกไม้ตรงนั้นแหละมาบ้วนใส่ปากพ่นแล้วก็ต่างคนต่างหายไปเลย ที่นี้เองที่มองก็เห็นว่ามันดี ก็หาเอาเปลือกหอยพาไป เดินไปก็ไปเจอกาตาย อยู่ในป่า ก็แก้กาพ่นขึ้นได้ อีกลานะบอกว่าจะเอาอะไรจะเอาให้ทุกอย่างทุกอย่าง เพราะเราตายไปแล้วนี่ ท่านมาดำใจเราขึ้นได้ สองคนพี่น้องก็ไม่เอาอะไรสักอย่าง จะขอแต่ให้กาพาไปเจอทางกลับบ้านเท่านั้นแหละ พาไป ไป ไป เจอทางสักทางหนึ่งก็ไปบ้านยักษ์ ไอ้กาคิดอกคอกัญญูเสียแล้ว พาขึ้นบ้านยักษ์ก็ไปถึงปลายนาที่เอาสองคนพี่น้องซ่อนไว้ปลายนาเสีย เข้าไปบ้านโนน อ้ายกานะไปลักเนื้อยักษ์มากาบบินขวอย ขวอย ขวอย มาแล้วมันก็คาบมา คาบมาจนมันขาด มันก็ทำก่อนเนื้อตกลงมา วิ่งจะมาเอาแล้วก็คาบไปอีก ก็มาเจออ้ายสองคนพี่น้อง ก็จับไปเอายักษ์นี้ อ้ายกานะมันคิดว่าอ้ายยักษ์มันกินตายแล้ว กินแล้วนา เนื้อติดกระดูกที่เคี้ยวมัน มันจะไล่กินมันกานะ มันก็คิดยังงั้นก็จับเอาไป บังเอิญเมียอ้ายยักษ์มันตาย ตายอยู่ในเรือน ยักษ์จับสองพี่น้องเสร็จแล้วก็ไปรวมเพื่อเอายักษ์มาช่วยหามเมียให้ไปพันบ้าน แล้วก็เลี้ยงเพื่อนมนุษย์ ที่นี้

ก็อายสองพี่น้องก็เลยแหว่งนางยังก็ตายก็ฝันนั้นแก นางนั้นก็ฟื้นขึ้นมา ตัวกลับมาก็เห็นเมียฟื้น
ก็ดีใจ ก็โศกอดสองคนพี่น้องว่าทำไ้ฟื้นขึ้นได้ บอกว่าเพราะสองคนนี้มาแก้ให้เราหายฟื้นขึ้นมา
ได้ พี่นี้ก็จะมาคืนก็ไปโคกกับ ภิรมกับ โอ้ย รมกับจริงกันจัง เจ้าของบ้านนี้ก็วานผู้ยักษ์ใหญ่
ยักษ์มาป้องกันไว้ โอ้สงสารน้องเขาไว้อย่าให้กินนั้นได้ รมกับไปไม่หยุดยั้งแล้ว ยังมีกับอีกเมือง
หนึ่ง เอ ยักษ์เมืองนั้นทำไมรบกันหนักหนหนักหนา ก็เหาะมากับรมกับบอกว่า พวกท่านทั้งสอง
นี่ยังก่อน รมกับกายเรื่องอะไร เมียไอ้คนที่วานมาก็บอกว่าไอ้ยักษ์คนนี้ก็ลาวคำสาว่าจะเลี้ยง
เนื้อมนุษย์เรา กรันเรามาแล้วแล้วไม่เลี้ยง จริงเรอะ ตามไอ้คนลาวบ้านจริงเรอะ มันก็ร้อง
วาวจริง จริง เดิมเราก็คงได้กินจริง แต่ความมนุษย์สองคนนี้มีกุศโลบายมากคือเมียเราตายไปแล้ว
มารักษาให้ฟื้นขึ้นมาได้ ที่นี้ก็กับกับที่เขามากก็เลยห้ามบอกว่า ไปรบไปกวนเลย เลิกกันเถอะ
มนุษย์สองคนนี้จะโคตงคชุกขกลับไ้บ้าน พี่พอกลับไปก็สองตัวเมียก็ เมียอุ้มน้อง ตัวอุ้มพี่ ก็
เหาะไปเลย มาเมืองมนุษย์ก็มาวางไว้เมืองศักดิ์สิทธิ์ บังเอิญ อ้อ งูก็ถูกลูกเจ้าเมืองตาย ชื่อ
นางสุชาติ นั้นก็ตาย รักษาไม่ได้เดือนกะสิบห้าวัน นี่ก็มาไอ้สองคนพี่น้องก็เดินไป จะไป
ตรงไหนดี ไปก็เหาะไปเจอมาแต่เศรษฐีเขาก็บอกว่า เอ พอมานี้ไม่ควร เศรษฐีนี้ไม่กลัวตาย
รี บอกว่าเป็นอย่างไรไปเมืองนี้ ก็เป็นนครชัยศรีกันทั้งเมือง บอกว่าลูกเจ้าเมืองตาย หมอไม่มี
รักษา รี หมอตั้งห้าร้อยคนมารักษาไม่หาย นี่พี่ชายก็บอกหมอบ้านนี้เมืองนี้ไม่เป็นอันเลย นี่พอจะ
รักษาได้รี บอกว่าได้ บอกว่าจะเดือนก็เดือนเจ็ดวันถึงปีก็ไม่เป็นไร ถ้า อ้อ ถ้าศพยังอยู่ที่
อาจจะรักษาได้ได้ รีเศรษฐีก็พาไปให้เจ้าเมืองนั้น ก็จะไม่ทำอะไร ๆ เครื่องหยุกเครื่องยา
จะเอาอย่างไรบอก บอกว่าไปเอาสักอย่างเดี๋ยว เอามาวางเขาไว้อสามชั้น แล้วก็ป้ายบอกเขต
ประโคมดนตรี ดนตรีคนยาก็ไปประโคม เขาไปในมานก็พญาก็กรอกเข้าไปในปากนาง แล้ว
ก็พญาก็ที่หนึ่ง แล้วก็ฉีกฉีกตัวขึ้นได้ พญาก็กรอกอีกที่ พญาก็ที่ ลืมตาขึ้นมาได้ กรอกอีกที่
พญาก็ที่ก็ลุกขึ้นนั่ง แล้วก็ เอ อ้อ สุริยคราส อ้อ ชื่อสุริยคราสคนที่รักษานะ สุริยคราส
ก็ (กระแอม) ออกมา อีบางนี่ก็ตามออกมาเลย ก็ยกให้ยกให้เป็นลูกเป็นเมียเลยมาสุริยคราส
ก็บอกว่ายกให้ก็ยินดี แล้วจะขอถวายคืน นี่เจ้าหญิงไม่ยอม เมื่อพอมายกให้ก็พจะไปไหนน้องก็
จะตามไปนั่นแหละ แต่ที่ส่งก็เองเจ้านองราชขึ้นจันทคราสนั้นไกลจาก ไกลจากที่แล้วเขาตามนะ
ต้องมาเรือสำเภาเป็นเคอ... เรือนี้ก็ยาวเรือก็ใส่หลังขึ้นนะตาย หามอกันโอ้ยจนอ่อนใจ จึงได้

มีพ่อคนหนึ่งมอกว่าโม่ เวียงถักศิลาโนน หมออย่างวิเศษ ก็มาเอาไป ไปรักษาก็หาย
 รักษาหายแล้วเขาก็ยกได้อีกคนหนึ่ง อยู่เมืองอินทะบัตก็ยกให้เค้าด้วย น้องชายจันทราชนะ
 เค้าเลย อยู่มาวันหนึ่งก็ขายก็มาลงสำเภามากับเมีย บังเอิญสำเภามาแตก พลัดกันหมดทั้ง
 พลัดกันหมดทั้งตัวทั้งเมีย จรีดก็แตกทั้งคนทั้งหมู ทั้งไปไหนเลย ผลที่สุดมาก็ (กระแอม)
 จันทราชนะ เออะ ศรีภรรยา นั้นก็ถึงบุญคุณพ่อแม่ที่ไต่เลี้ยงมาก็ไม่เอาให้ ไซ้โหมวเอาไว
 แม่โพสพนี้ขอ รุขขอเขาทุกอย่างบรรทุกเรือสำเภามา เอามาให้ที่กินข้าว เข้าวินหนึ่งมือหนึ่ง
 อะไรก็มาให้เขาละอ่าละอ่า เอาเงินเอาอะไรได้เงินใส่ทอง ใส่มาในผ้าไม่นั้นเท่านั้นแหละ
 นี่ก็พาพวกชาวบ้านที่ว่าไปกินว่า เวลาหนึ่ง เวลาหนึ่งไต่มาไม้ก็เป็นเงินเป็นทอง ไต่มา-
 นักหนา พ่อแม่ไม่ได้ เป็นก็เป็นทรายหมดนะ พี่เขาไม่รู้จักแล้ว ไปแต่เล็ก ๆ นะ พ่อแม่
 ไม่รู้จักชาวบ้านเขาก็บอก บอกไม่รู้จัก แน่นนั้นไอ้ลูกชายก็ลงเรือเล็กตามไปไม่ทัน เขาไปสำเภา
 นะ ก็เลยไม่ทันดู ก็วิ่งเบ๊เบ๊เตอะครุ

นิยาย .

นิยาย
ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

๖๒. คาวดุกโก

นายทวน น้อยกำ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เรื่องคาวดุกโก ปีระมุกงค์พระองค์หนึ่งพักอยู่ มียายคนหนึ่งเลี้ยงไก่ฟักไว้ในรัง ก็จะทำสำรับถวายพระมุกงค์องค์นี้ ก็ไม่มีอะไร มีแต่แม่ แม่ไก่ฟักอยู่ในรัง ก็เอาแม่ไก่ที่ฟักเอามา ถอนขนจนไฟ ลูกไก่ก็ร้อง ค่ะมาเอาไฟ ลูกไก่นับโคคลงกองไฟหมด ก็เอาแม่ไก่นั้นแกงถวายพระ สำหรับถวายพระมุกงค์นั้น ที่ลูกไก่นั้นตายจาก ลูกไก่ไปเกิดเป็นคาวดุกโกอยู่บนสวรรค์ (เพราะว่าไก่บุญ)

นโยบาย
เรื่องวิญญาน

๒๓. ฝ่าฝืนคน

นายเกิน ไชยเจริญ

๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

มีกันเก่า ๆ เล่าต่อ ๆ กันมา ไม่ทราบว่าใครเป็นต้นเรื่อง เป็นผู้สร้างเรื่องนิทานนี้ขึ้น คือมีพราน ๘ คน มีอาชีพทางล่าสัตว์เลี้ยงครอบครัวตลอดมา วันหนึ่งพรานนี้ได้เที่ยวป่าอยู่ ป่าที่พบแห่งนี้เรียกว่าป่าคำเกี้ยว ซึ่งอยู่ในบริเวณเขาหลวง ตำบลศรีศรีมาศ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ป่าที่พบอันนี้เป็นที่ อาศัยทั้งสัตว์ต่าง ๆ เช่น เสือ กระทิง วัว เก้ง หมู ลิง ค่าง บ่าง ฯลฯ เป็นป่าที่ดิบ เป็นดงดิบ น้ำตกตลอดปี ป่านี้ป่าหนึ่ง ๆ ไม่เคยถูกไฟไหม้ ไฟป่ามาเผาเลย ป่าหวายป่าอะไรปะปน ป่าหนาม เกี้ยวปู้ ที่ล้มแล้วเป็นป่ากะเมาะ ที่นี้พรานเหล่านี้ก็ไปตั้งค่าย ตั้งกระท่อมตั้งที่มันแรม บึงวัวป่า คงป่า ขณะที่เขาไปตั้งแรมอยู่ ครั้งนั้น วัวป่า กระทิงป่า (เนื้อ) ชุมมาก บึงโคตายเมื่อไรก็เอามาข้าง หรือมาสะสมเป็นเสบียง และทยอยกันหาลงมาบ้าน เหลือกินก็เอาไปขายให้ชาวบ้าน วันหนึ่งพรานเหล่านี้ก็ล่าสัตว์นี้เป็นประจำ คือครั้งหนึ่งก็ไปนอนที่ป่าเนื้อ ๒ คืน ขณะที่นอนอยู่ประมาณเที่ยงคืน ต่างคนก็ต่างหลับ ก็มีเสียงเพื่อนที่นอนอยู่ด้วยกัน ร้องไว้ ว้าย ๆ ๆ เร็ว เร็ว เร็ว เร็ว พรานเพื่อนที่นอนอยู่ด้วยกัน ๔ - ๕ คน ก็ตื่นขึ้นหมด ว่าเสือกเขาเพื่อนฝูงไปแล้ว เสียงดังเอ็ดตะโรออกไปนอกบริเวณที่นอนหรือบริเวณเพิงที่ทำแรมอยู่ ก็คว้าปืนคว้าอะไรยิงสนั่นขึ้นเปรี้ยงกันไปหมด คนนั้นก็ร้องว้าย ๆ ๆ ๆ ว้ายว้าย ว้ายว้าย ว้ายว้าย กราวนี้พวกเพื่อนก็คว้าปืนคว้าอะไรจุกจิกออกไปกันดังสนั่น เพราะมีเสือกเขาไปแล้ว ที่นี้ผลสุดท้ายสักประมาณสักครู่หนึ่ง เอ้อ คนที่ถูก (อา) ว้ายว้ายออกไปข้างนอก ก็วิ่งมาด้วยกระหืดกระหอบตัวสิ้นเทา ๆ กับมาในทักว่า แม่เมื่อคืนนาไม่ใช่เสือกมากินหรือ จะเป็นคนไม่รู้มาอุ้มมามัดเราไป ที่เรากินเนื้อ ที่เราว้ายว้าย ๆ นี่ก็เราก็ก็น่าไปช่วย มีคนมามัดมาอะไร ถึงมือถึงแขนรังงอดไปหมดเลย ขาสักหลุดแล้วก็วิ่งกลับมาได้ แหมคนนั้นก็ตัวสั้นเหงื่ออาฟแตกไหลกันไป ที่นี้พวกพรานต่าง ๆ ที่รวม ว่าเออเนี่ยเรื่องอะไร เราทำผิดไปบ้างไหม อะไรบ้างไหม เอ เราขึ้นอยู่ไม่ได้ ชุ้งนี้เราไปเหอะ ครั้นจะกลับกลางคืนก็กลัว ต่างคนต่างกลัวว่าอาจจะเป็นอย่างอะไรเกิดขึ้นในระหว่างทาง ที่นี้ก็ปรึกษากันว่าเอาเราอนต่อไป เมื่อหลับพรุ่งนี้เช้าคอยกลับมาดีกว่านะ เราอย่าอยู่เลย บังเอิญและมีสิ่งที่ทำให้

พวกเรามาตั้งแคมป์ตั้งเพิงอิงสัตว์ต่อไปอีกไม่ได้ที่นี่ ขณะแล้วก็เข้านอน นอนก็ไม่ค่อยหลับ นอนเหมือนกันแต่ไม่หลับ ก่อไฟเป็นการใหญ่เลย ให้ความสว่างเพราะความกลัว ส่วนคนที่ถูกจับไปนั้นกลับมานอนสิ้นเป็นไข้เลย ที่นี้พอประมาณที่ ๕ ก็มีเป็นคนตาแก่หัวหงอกแล้วก็บอกว่าพวกแกเนี่ยมายิงสัตว์เขาทำไม วัว วัวเนี่ย วัวกระทิงเนี่ยเขาเลี้ยงไว้ แกมายิงมาฆ่าของข้า นี่ก็ต้องกลับไปมานี้ให้หมดนะ แกขึ้นอยู่แกตาย แหม พวกพรานเหล่านั้นก็ชนดูลั่นกันไปหมด แล้วตาแกนั้นก็หันหลังกลับไป หายไปในแสงไฟที่กำลังก่อ ระหว่างนอนนั้น นี่เชื่อกันขึ้นตอนเช้าพรานเหล่านั้นไม่ได้หุงข้าวหุงปลาอะไร เตรียมเนื้อเตรียมตัวเตรียมปืน รื้อกระท่อม พากันกลับบ้าน พอมาถึงบ้าน คนที่ถูกยิงเข้าป่าจับไปอยู่คนหนึ่งระหว่างกลางคืนมาเป็นไข้ตายตั้งแต่วันนั้น นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่านี่เจ้าป่ายังหาหลักฐานหรือพิสูจน์อะไรไม่ได้ จนบัด ปัจจุบันนี้ นิทานนี้เจ้าป่ากินคนขอบเพียงเท่านั้น

๒๔. ยี่เจ้าป่ากลายเป็นเสือ

นายเกิน ไทยเจิงชน

๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีพรานเก่า ๆ ครัวโบราณเล่าต่อกันมา ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้พบเห็น หรือเป็นรูเรื่องราว หรือเป็นคนสร้างเรื่องขึ้นมา คือมีพรานคนหนึ่งเขาไปภรรยา ภรรยาได้ตั้งครรภ์ได้ ๖, ๗, ๘ เดือน พรานนั้นก็ให้ภรณาน้อยบ้านคนเดียว แล้วพรานนั้นก็ไปนั่งเป็นคนหาบโลง มีคนถือหมอนำหน้า มีคนถือค้อนในคันไถ มีคนร้องไห้เดินกันมาเป็นแถว จุกตะเกียงแดง จุกไต้แดงกันมาเป็นแถว ๆ ๆ ๆ เดินตรงมาที่ทางพรานนั่งอยู่ พอเข้ามาใกล้ก็บอกว่า เฮ้ย จะมานั่งอยู่ทำไม เมื่อมันตายแล้ว เพิ่งกำลังตามจะมาเผา ไหม้มาดูหน้าคำใบ้ไม่ลงขามารวยเขาเมีย ที่นี้พรานคนนั้นก็คิดถึงโบราณสอนไว้ว่า ระหว่างนั่งทางถ้ามีอะไรแปลกปลอมมา ไกร ไกรจะเป็นที่ไหน เป็นอะไรมาอย่าลงเป็นอับซาด ถ้าลงแล้วมันจะกิน เสือมันจะกิน แล้วรายคนนั้นก็ไม่ลง คิดว่าเออ เจ้าป่านี้เอาบุญแน่ นี่คำโบราณพรานสอนไว้ว่าถ้าหากว่ายังงี้ ๆ ๆ ก็ไปหาย ป่ามันแข็งจะกินเราให้ได้ เราก็ใช้ปืนนั้นยิงโดยใช้ลูกขี้ผึ้ง ลูกขี้นางตานี และลูกทองยิงเข้าประเดี๋ยวมันก็หาย มันก็ตาย ถ้าเอาลูกตะกั่วยิงเท่าไร หมกก็ไม่ตาย แล้วรายคนนั้นก็คิดขึ้นมาได้ ไอ้ลูก-

นางตานี ลูกพี่พี่เราก็มี ไขลูกตะกั่วดอกเอาลูกพี่พี่นั้นกลม ๆ เอาลูกชิ้นนางตานีนั้นกลม ๆ ใส่เข้าไป พอยังชุ่มเข้าไปที่โลงนารายณ์ก็ไม่เป็นยังงี้ พวกผู้คนที่เดินก็บอกว่า อ้าว เข้าไปอีก ยิ่งทำไมฉันมาช่วยเขา เขาเมื่อยแกละ เอะ ชายคนนั้นก็รีบเข้ามาไถว่าพี่พี่เราก็ยังชิ้นนางตานีเราก็จึง หนักเข้าบอกว่าเอาลูกทองแดงหรือทองเหลือง ใสรายคนนั้นก็ใส่ตามมีดแล้วตอก ลูกที่เป็นทองแดง ทองเหลืองนั้นทุบ ๆ ทุบกลมเป็นแท่ง ๆ ก็เลยเอาลูกพี่พี่ ชิ้นนางตานีทองเหลืองยัดไปหมดยิ่งอีกที ยิ่งเข้าไปตรงโลงนารายณ์ที่เป็นกระดาน ลูกโลงนารายณ์นั้นตั้งก็เลยถูกกระจัดกระจาย พระนี่วังหนี ผู้คนที่เดินไปเป็นแถววังหนีกันไปหมด พลทอนเข้าไปดูก็เห็นเสื้อใหญ่นอนตายอยู่ที่นั่น แล้วชายคนนั้นก็ลงมากลับไปบ้าน

นิทานเรื่องนี้ก็จบ โบราณสอนไว้ว่าถ้าเมื่อเวลาตั้งครรถ์อย่าไปนั่งห่างหรือไปเที่ยวป่า มันจะเกิดอัศจรรย์ เพราะวิญญาณของแม่และลูกจะเป็นห่วงพอ ก็จะเกิดเหตุการณ์ร้ายต่าง ๆ เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ไม่นั่ง ได้แก่พรานคนนี้ นี่เป็นนิทานเล่าหรือตั้งแต่โบราณกาลมาก็จบเพียงเท่านี้ เรื่องนิทานผีเจ้าป่าแปลงเป็นเสือ ซึ่งนิทานเรื่องนี้ก็จบเพียงเท่านี้

นิยาย
บุคคล

๖๕. อตุ

นายปั่น น้อยคำ

๓๐ เมษายน ๒๕๑๔

นี่มันมา เกบภาวี่มันแพงนะ อ้อ เกบเรื่อยเลยเรื่อย เจ้าเมืองเช็กียงคนนี้ อะ
เกบ เกบภาวี่ ก็เคื่อง ๆ ก็หนีออกไป ไปแพร่ ไปไคเหลกไหล ไคเหลกไหลก่อนหนึ่ง
ที่นั่นก็เป็นแม่ทัพมาจับเคย จับพระยาเชลียงเสร็จแล้ว ที่นั่นก็ทั้งตาย ตายแล้ว ก็ลึงลงมาเจอ
ลึงลงก็วิ่งมาพบตำรวจที่ไปตรวจสูงเม่น สองตำรวจ ตำรวจก็มาร้องว่าพวกgram ๖ เอาตัว
มันมาว่า ฟรุ้งนี้เขาแหละมันจะต้องมาอุตรดิตถ์ มาถึงแต่เขาเนอะ ก็คล้ายกับ ก็คล้ายรับเลย
ตั้งค่ายรับ ตั้งค่ายรับ พอเช้า ตื่นพะ ฟาสว่างก็มาแล้ว มอง มอง มองแล้ว ของกะแตร
ตีมาแล้ว มาถึงพวกนั้นไม่มีปืนมีแต่คาน้ำ พวกเงี้ยวอะ อ้อ พวกเราก็มีปืนยิงกันอะไรกัน นี่
คนไทยก็ตายคนหนึ่ง พอขึ้นค่ายจะไปยิงให้เหมาะมือ คนของเรายิงตาย พอปืนสุดท้ายมันก็ข้าม
ไคแล้ว เงี้ยวตัว กำลังหมอบอยู่ อยู่แถวท้ายเขา สู้กับ หาร้อย อะ บิงเข้าบิง และที่นี้
หงาย ๆ ไป ๆ เคยวัดแลงเลย นี่เขาก็ส่งหูกทหารส่งจอกขึ้นอีกมา ที่นั่นก็ไปก็ไปฆ่าคนเสียนักหนา
ฆ่ากันเรื่อยเลย จำไคแค่นี้เอง

๖๖. พระร่วง

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑ มิถุนายน ๒๕๑๔

ไคยินโบราณเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ไม่รู้ว่าใครเป็นต้นถองเรื่อ หรือเป็นผู้นำ เรือมาเล่า
แต่แรกเลยคือมีพรานสองคนตายาย ไคอาศัยอยู่บนยอดเขาหลวง ที่อำเภอคีรีมาศ จังหวัด
สุโขทัย ปัจจุบันนี้ ก่อน ๆ นั้นเขาหลวงคงจะเป็นป่ารก้าง หลังจากเมืองสุโขทัยเป็นราชธานี
นับแล้วเป็นจำนวนพัน ๆ ปี ทั้งสองคนตายายก็มาอาศัยเขาหลวงอยู่ ก็มีอาชีพทางค้าสัตว์ ปลุก
ข้าวหยอดข้าวกินสองคนตายาย วันหนึ่งก็ได้ไปพบถ้ำถ้ำหนึ่ง ในวันนั้นเป็นวันฝนตกวิปริต คือฝน
ตกเป็นจำนวนเจ็ดวันเจ็ดคืนไม่ตก ตกมากก็ไม่ตก คำพร่า ๆ เนี่ยะเจ็ดวันเจ็ดคืน เล่นเอาจน
สองคนตายายพรานนี้ต้องไปเสาะแสวงหาถ้ำอาศัย จะมานอนในที่อื่นไม่ได้ไหวจะเปียกหมด เผลอ

มาถึงมาตั้งพักอยู่ครึ่งทาง ที่เรียกว่าเบิกไพร เบิกไพรคือว่าเป็นจุดแรกที่เรามาเดินมาไวกงกัน
 แล้วนี่จึงเรียกว่าเบิกไพร ชื่อว่าเบิกไพร ชื่อเขาหลวงตามาได้เอามาเคียง วันหนึ่งก็เอาไป
 ทำงาน ไปไหนก็ใส่ตระลอมไปนะ ไปก็ไปถึงจะไปยังสัตว์ปึงอะไรก็เอาเด็กวางเข้าไว้ในร่มไม้
 เมื่อวางแล้วก็กลับมา เมื่อกลับมาไม่นานก็คืนอ่อนโยนไป เอาไปไว้ร่มเงาเก๋ ๆ บนเขา-
 หลวงที่มีสมัยโบราณมีอยู่ เจดีย์ก็ออกไปหมดเพราะอำนาจเด็กคนนี้ เด็กที่เลี้ยงนะ อ้า แกก็
 พยายามเลี้ยง อภินิหารเด็กคนนี้แปลกประหลาด ตายายบอกว่าคนมีบุญ คนมีบุญให้ชื่อว่าร่วง
 ที่นี้เลี้ยงมา เลี้ยงมา อายุพอวิ่งเล่นได้ เขาก็บอกว่าแม่อายจะไคนอง ตายายบอกว่าเอ็งนะ
 ไม่มีพ่อไม่มีแม่หรอก เข้าไปไคมาจากโน้นถ้าไม่เห็นรกโน้น บนยอดเขาโน้น เมื่อก่อนขายยุด
 เขาทำไมไปลาสัตว์เห็นแกนอนคั่นกระแหว ๆ ก็จับเอามาเลี้ยงไว้ พอบปึงอะไรเข้าไม่รู้หรอก
 เข้าใจว่าคงจะเป็นนางนาค แกะเป็นลูกนางนาค บนเขานะมีนางนาคอยู่ มีนางนาค เข้าใจ
 ว่าแกเป็นลูกนางนาค ที่นี้ดำที่แกอยู่มาตั้งพักเลี้ยงเกตุครั้งแรก ปลอดภัยแกรอดตายด้วยใส่ตระลอม
 มา เรียกเบิกไพร มาเลี้ยงไว้ที่นี้ ก็โตอยู่ที่นี้เลี้ยงเก๋ ๆ นี่ แกไม่มีพ่อแม่มาเลี้ยงไว้ แล้ว
 เอ็งจะมีน้องที่ไหนละ เออ หนูอยากไคนอง อ่อนกะตากะขายอะจะเอาของอย่างเดียว ผล-
 สุดท้ายตายายก็รักเอาไม่ทองกลางมา มาแกะเป็นตุ๊กตาให้ เป็นตุ๊กตาให้ ที่นี้มันก็ชอบอุมตุ๊กตา
 ไม่ทองกลางอยู่นั้นแหละ อุมไปกินอง นอง นอง ที่นี้วันหนึ่งแกก็วิ่งก้องแควนองพุทไธ ไค-
 ทองกลางก็พุทขึ้นมาได้ อ้าวหัวเราะ ไม่ทองกลางก็หัวเราะได้ ไม่ทองกลางก็ไคเลนองพระร่วง
 นองพระร่วงก็ไคตั้งชื่อว่าพระคือ ไม่ทองกลางนะเป็นพระคือ แต่วังก็ไคเป็นพระร่วง ตา-
 ยายเขาชื่อให้อย่างนั้น ที่นี้ต่อมาสองคนพี่น้องเมื่ออายุมากแล้ว อายุเจ็ด - แปดขวบ กำลังขึ้น
 เขาลงเขากับตายายจนเคยชิน บางทีก็ขึ้นไปบนเขาคนเดียวไคลงคนเดียวได้ ตายายไปที่ไหน
 เขาก็รอบไปเล่นสองคนพี่น้อง ไปเล่นอยู่บนยอดเขา ที่นี้เขาก็ไปไคแล้ว เห็นยอดเขาหลวงนี้
 อดพักแรงลมตลอดวัน สองคนเขาก็สร้างวาวขึ้นมา พระร่วงพระอู่ก็สร้างวาวขึ้นมา เมื่ออายุ
 สิบกว่าขวบชอบไปเล่นวาวที่นั่น ไปวิ่งวาวบนยอดเขา ไม่ค่อยวิ่ง พอทำวาวเสร็จก็ปล่อยมัน
 วาวขึ้นตัวใหญ่ คนอยู่ไกล ๆ มองเห็นยอดเขา ตัวอะไรขึ้นยอดเขาได้ เขาก็เลยถือว่าเขาหลวง
 เป็นเขาที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นเขาที่เคารพบูชา เป็นเขาเหมือนพระพุทธ เป็นเขาปราสาท ใครไป
 ก็จะกราบไหว้มา เป็นเขาที่ศักดิ์สิทธิ์สมัยนั้น คือพระร่วงชอบเอาวาวปล่อยขึ้นเขาก็หัวเราะมีฤทธิ์
 มาโปรดปรานคนให้อยู่เย็นเป็นสุขเขานับถือกัน ที่นี้วันหนึ่งพระร่วงก็วิ่งวาว อยากจะวิ่งก็วิ่งจาก

หายเขาจะเข้ามาเขาเล็ก ๆ เรียกเขาปากกา พระร่วงก็หล่น หล่น ค่อยก็ไปกระแทกหิน ลูกกระปอกหัวเขาก็กะแทก เกี้ยวนี้เขาเรียกว่าลูกกระปอกพระร่วง อยู่ที่ อำ น้ำตกพระร่วง หรือเขาปากกา หรือบ่อตะกั่ว เวลานั้นยังมีร่องรอยอยู่ ตั้งแต่นั้นมา อำ พระร่วงนี้ก็ได้สร้างไว้สร้างอะไรหลายอย่างไว้ที่เขาหลวง เช่นว่าเกี้ยวนี้เรียกสวนลุม สวนลุมนี้วัน พระร่วงก็ได้สร้างเขาไว้ แควก็สวนขวัญอยู่บนยอดเขาโน้น พระร่วงก็สร้างเขาไว้ แควก็สระโนนาค พระร่วงก็ขุดเอาไว้ พระยาแสนเรือก็ทำเป็นอ่างแล้วเอาเรือไปเล่นอยู่บนยอดเขา แควก็ถ้าไม่เห็นรก พระร่วงก็เกิดมาทั้งนั้นแต่ไม่มีรก ปดองนางนาคก็อยู่บนเขาหลวง พระร่วงเขารู้ว่าก็พยายามสร้างเขาหลวงนี้ให้เป็นปราสาทราชวัง เป็นที่ที่ถวญมนใจตมัยพระร่วงเจ้าที่นี้ ต่อมาพระร่วงก็ได้สร้างถ้ำพระนารายณ์สิกร ถ้ำพระนารายณ์สิกรอยู่ที่เขาหลวงที่เองเกี้ยวนี้ก็ยังอยู่ เรียกว่าถ้ำพระนารายณ์สิกร แต่นั้นพระร่วงก็ได้ อำ ไกรศมีเจ้านาม เป็นที่เคารพบูชาของปวงชนแต่นั้นว่าพระร่วงพุทอะไรไปอันนั้น เป็นคนที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำอะไรบนยอดเขาก็เป็นของพระร่วง วันหนึ่งพระร่วงก็ไปเกี้ยวสาว สาวก็รักเลขาไปนอนเล่นอยู่ในถ้ำขุนนาง เวลาที่อยู่ทางหายเขาหลวง ทางด้านใต้เรียกว่าถ้ำขุนนางอันนี้พระร่วงก็พาสาวขึ้นไปเที่ยว อำ นิยายนี้ก็เป็นนิยายตั้งแต่โบราณเล่ามาว่าพระร่วงนั้นเกิดที่ภูเขาหลวง มีร่องรอยที่เขาร้างสร้างเขาไว้ เวลาขึ้นก็มีร่องรอยผู้คนซึ่งชมแล้วจะเห็นเช่น ลูกกระปอกพระร่วงก็ยังมียกบะของจริง ถ้ำพระนารายณ์สิกรก็มี แควก็ถ้าไม่เห็นรกก็มี ปดองนางนาคก็มี สวนขวัญก็มี หรือสวนขวัญแล้วก็ได้ สระโนนาค พระยาแสนเรือที่พระร่วงได้สร้างไว้ทั้งนั้นอยู่บนยอดเขา ปัจจุบันนี้กำลังมีอยู่ นิยายนี้ชอบเพียงเท่านี้ เรื่องพระร่วง

๖๗. ท้าวแสนปม

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑ มิถุนายน ๒๕๑๔

ได้นับเล่าต่อกันมาแต่โบราณ ไม่รู้ว่าใครเป็นเจ้าของเรื่อง หรือเป็นต้นต่อเล่ามา ก็ว่ามีท้าวแสนปมคนหนึ่ง เกิดตั้งแต่กำเนิดตัวเป็นปมเป็นเปลี้ยเคี้ยวไม่ได้ ต้องอาศัยอยู่ตามบ้านกับพ่อแม่ วันหนึ่งได้นับว่าตาญาติที่อยู่ยอดเขาหลวง ว่าตาขึ้นได้บุญคุณไ้คนเนี่ยะจากโรคพิษการ

กลายเป็นคนดีได้ ท้าวแสนปมก็พยายามเดินกระเด้งเข้าไป จะเข้าไปหาฤาษี ไปพบฤาษีว่า
 อ้อ อาจารย์ผมขออยากจะ ทำให้ตัวเป็นปมหายและเบ็น้งอยเป็นเปลี้ยป็นไม้ไผ่เนี่ยะให้หาย ฤาษี
 ก็บอกว่าตกเย็นมานะ หามาสักตัวหนึ่ง จับขึ้นมาที่ในภุเขาเนี่ยะปะ แล้วมันก็หาโรคเบ็น้งอยเป็น
 เปลี้ยเนี่ยะจะหายตัวเป็นปม ที่นี้ท้าวแสนปมก็ให้พอไหนหม้อมาให้ตัวหนึ่ง อายุประมาณ ๑๕ แล้ว
 แล้วขึ้นมาเนี่ยะมาหาฤาษีทุกวัน ๆ ก่อนจะขึ้นเนี่ยะก็พยายามพุงตัวเกร็งตัวกระโดดขึ้นหลังม้าจน
 ชำนาญ ขึ้นไปขึ้นมาด้วยกันสักครึ่งปีท้าวแสนปมก็เดินได้เหมือนคนธรรมดา ในที่สุดขึ้นมาจนกำลัง
 ร่างกายแข็งแรง เส้นเอ็นหย่อน บริหารร่างกาย แต่ที่นี้ก็เดินเหินได้เหมือนคนธรรมดา ก็ขึ้นมา
 เทียวมาหาฤาษีแต่เช้า หนักเข้า ๆ กำลังร่างกายแข็งแรง ตัวเรียวปมเป็นปมหายหมด เป็นแผล
 หายหมด ที่นี้ท้าวแสนปมก็มั่นใจว่าทำจริง ฤาษีก็สอนไว้ว่าคบเรานะเมื่อทำอะไรทำจริง ๆ ทำ
 อย่างเดียวถึงจะได้ปรารภณา เอ็งก็เหมือนกันอยากจะได้ให้หายตัวเป็นปม หายเป็นเปลี้ยเป็น
 งอย ขาสั่งให้ขึ้นมาขึ้นจนกระทั่งมาตายเป็นตัว ๆ แก้ก็แข็งแรงได้อย่างนี้ อันนี้เรียกว่าคนถ่อมมัน
 จะทำอะไรทำจริงนี้ ท้าวแสนปมก็เลยขึ้นมาไปที่เมืองกำแพง ภูเขาวว่าเมืองกำแพงเนี่ยะมีผู้คนหนา
 แน่น จะไปเทียวเมืองกำแพง แต่เมื่อก่อนอาศัยอยู่ที่ อ้อ เมือง เมืองเกาสุโขทัย ฤาษีอยู่
 บนยอดภูเขาหลวงเนี่ยะ ท้าวแสนปมก็อาศัยอยู่ที่บริเวณเมืองเก่า แล้วก็ขึ้นมาไปเมืองกำแพง ก็
 เลยขึ้นไป เกาะไปถึงเมืองกำแพง เขาก็จ้างหีบผักเอามาขายเมืองสุโขทัย คนจ้างนั้นเป็นดม
 ท้าวแสนปมก็อาสา อาสาหาผักมาให้ มาส่งจากเมืองกำแพงมาเมืองสุโขทัย ระยะประมาณ
 ๕๐ ก.ม. ก็เดินมาตามชลประทานพระร่วงที่ซุดคลองไว้ตามคลองน้ำมา หามผักมาพอถึงปาก
 พรานกระต่ายก็เลยฝนตก น้ำมันทางเสียงดัง ท้าวแสนปมก็หามา ๆ ก็ส่งให้เขา
 ก็เลยมาถูกน้ำฉา เดียวนี้เขาเรียกว่าบานบ่อฯ ถึงบ่อน้ำแห่งนี้พักอยู่ที่ปากน้ำเปรี้ยว ถูก-
 ไม่นานท้าวแสนปมที่ป่า ไม่นานหักแต่ตัวท้าวแสนปมไม่เพียงไร ผักนั้นก็ไม่มีไรแต่ไม่หัก
 ท้าวแสนปมก็นึกแปลกใจ อีตรงเรียกตรงนั้นว่าบานบ่อฯ เวลานั้นบานบ่อฯขึ้นอยู่อำเภอพราน-
 กระต่าย อ้อ จังหวัดกำแพงเพชร ปัจจุบันนี้บานบ่อฯนั้นก็หมายความว่าป่าท้าวแสนปมไม่หัก
 แต่ไม่ตาย ท้าวแสนปมก็ อ้อ จะไปถามว่า ไปถามหรือไปหาหอบอู เดินมาเนี่ยะป่ามาตาม
 ทางเกิดอะไรขึ้น หมอก็ทายว่า หมอคิดว่าหายบอกว่ามันมีทั้งโรคร้ายและโรคดี ถ้าขึ้นไปทางเหนือ
 จะได้เป็นพระมหากษัตริย์ ถ้าหากว่าไปทางตะวันออกจะเป็นเศรษฐี ถ้ากลับไปที่หรือตะวันตก
 เนี่ยะท่านจะถูกเขาฆ่าตาย หมอก็ทักว่าอย่างนั้น นี่ต่อมา ๆ ก็ตั้งใจหาผักเข้ามาส่งเมืองสุโขทัย

ก็เห็นว่าเมืองสุโขทัยนี้อุดมสมบูรณ์ ก็เลยอาศัยเมืองสุโขทัยอยู่ เล่นมั่วรักกับลูกพระเจ้าแผ่นดิน คือท้าวแสนปมเนี่ยะตัวก็หายเป็นปมแล้ว รูปร่างก็หล่อซัน แล้วก็มารักกับลูกพระเจ้าแผ่นดิน พระเจ้าแผ่นดินเห็นว่าคนนี้มีอาชีพขายผัก ทำผักขายทำอะไร มีนิสัยก็ ลูกพระเจ้าแผ่นดินมัน ก็รัก ครั้งสุดท้ายท้าวแสนปมก็พาเอาลูกสาวพระเจ้าแผ่นดินเนี่ยะ ในเมืองพระร่วงเนี่ยะไปกลับไปเมืองกำแพงเพชร เมื่อพระเจ้าแผ่นดินรู้ก็เลยสั่งทหารตาม พอไปถึงระหว่างทางก็เขียนจดหมายไว้ว่าพามาเนี่ยเพราะด้วยความรัก ทุนความรักไม่ไหว นานทหารก็เอาจดหมายนำมาบอก พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์ก็เห็นใจก็เลยไปกักขฬาท้าวแสนปม ท้าวแสนปมก็ไถ่เป็นลูกเขย พระเจ้าแผ่นดินตั้งแต่นั้นมา นิทานเรื่องนี้ก็จบ

๒๔. พระเจ้าลิ้นก้ามสำเร็จ

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑ มิถุนายน ๒๕๑๔

ในปีหนึ่งมีตากง ออิตาลี เป็นคนโบราณเก๋อายุบ้านท่าดินแดง เวื่อเรียกว่าคำบด ศรีศรีมาศ อำเภอกีร์มาศ จังหวัดสุโขทัย ได้พบคนคนหนึ่งรูปร่างยังเป็นหนุ่ม ไม่รู้อายุจะมา ที่ไหน สมัยหินแกล้งว้าวอยู่ในทุ่งนา เด็กหนุ่มนั้นก็ทุ่งกางเกงแพรสีฟ้าไม่มีเข็มขัดคาดเอว และก็มีเสื้อคอกลมสีเทา ๆ และหัวกระเป๋ ในกระเป๋ไม่มีอะไรเลย ก็มารู้จักมักคุ้นกับตากง ตากงก็ถามว่าจะไปไหนบอกว่าเด็กคนนั้นหนุ่ม ๆ ก็บอกว่าจะไปยอกเอวหลวง จะไปกับใคร บอกว่าถ้ามีใครส่งก็จะไปถ้ามีคนไปส่ง ถ้าไม่มีใครส่งก็จะไปเอง ที่นี้เขาก็พักอยู่ที่บ้านท่าดินแดงที่เนี่ย นานหลายวันใครชวนไปกินไหนก็ไปกินด้วย แต่ว่านิสัยเขาก็ชอบไปเถียงกวางกับเด็กเลี้ยงควาย ตามทุ่งนา แต่เวลาผ่านไปหลาย เพราะไม่ชอบนุ่ง ชอบให้คนอื่นเขานุ่งให้ เพราะกางเกงแพรมันสั้นคอยจะหลุดต้องมีกางเกงใน เวลาหลุดก็ให้คนอื่นเขานุ่งให้ ที่นี้ก็เอาให้เด็กเลี้ยงควายเป็นกลุ่ม ๆ ว่า ใครจะเลี้ยงทหารไหวไหม ก็แตกไปมะขามขวางไปแล้วก็มีทหารเข้ามา ก็ต้องหุงข้าวให้เขาเลี้ยงเขานะ ถ้าไม่เลี้ยงไม่ได้ เองจะเอาไค้หรือไม่ ไค้เด็กเลี้ยงควายว่าเนอะ แน่ ที่นี้เขาก็ว่า เอ เพราะเด็กโบราณมันซื่อสัตย์พูดอะไรซื่อก็จะเป็นจริง เขาก็ไม่กล้ารับหุงอาหารให้กินพอ ที่นี้เขาก็พูดต่อไปว่า เอานี้ทหารใครอยากคุยคุ้ยแค้นไหม ก็เต

โบนะสามให้เป็นที่เป็นที่ให้ไล่ต้อนพวกแก อัยาร้องให้กันนะ เคาบะจะแตกเดี๋ยวนี้แหละ
 โอ้เด็กเลี้ยงควายก็บอกว่าจริงหรือ จริง ที่สี่ก็ไปปีกรอกจำพวกที่เล่นที่จริง อยู่กับเด็กเลี้ยง-
 ควาย ที่นี้มาวันหนึ่งเขาก็บอกว่าเขาหลวงเนี่ยมีตาต่ามาสำเร็จอยู่ ๒ ต่านี้ นี่มีตาต่ามาสำเร็จ
 อยู่ที่เขาลงองค์หนึ่ง อยากจะไปหาว่าตาต่าสำเร็จอยู่ตรงไหน เขาก็เล่าที่เล่นที่จริงอย่างนั้น
 ที่นี้ต่อมาวันหนึ่งก็จ้างลุงคนแก่ ๆ ที่เคยเหี้ยมบนเขาลงว่า ลุงวันนี้ไปส่งบนเขาลงให้หน่อย
 ละ อะ ถ้าส่งไม่ถึงยกเขาก็กองถึงปากทางแกนั้นแหละ ผมจะไปถนนเองได้ พอออกมาสัก
 สองสามวัน ไม่เท่าไรก็ให้ตาต่าเนี่ยพาไป พาไปส่งปากทางที่จะขึ้นไปตีนภูเขาลง ตาต่าก็
 พาไป ขณะนี้พาไปเนี่ยปามันรุดเดินไปถึงท้องแหวกป่าไปมุดป่าเขาไป บางทีก็ร้องหลับตาเพราะ
 โบนะโบนะความมันจะแหงตา เดินไป เดินไป อะ ได้แก๊งกันเนี่ยมันเดินแปลก ๆ เหี้ยวกลับ
 ไปอยู่ข้างหลัง เหี้ยวกลับไปอยู่ข้างหน้า เอ ตาต่าก็เอ็งก็สงสัยว่า เป้าก็กรันนะเดินไปหน้า
 ไปหลังเราไม่เห็น ที่นี้เขาพูดว่าจำไว้นะลุงเวลาจะแยกทาง พอขึ้นเขาเขาก็กองทางว่าบอก
 ให้ลุงกลับได้ จำเข้าไว้นะต่อไปผมเนี่ยจะกลับมาเป็นพระอีก ถ้าวัดเมื่อไรก็กลับมาเป็นพระอีก
 เขาก็กองเข้าไว้นั้น ที่นี้เขาก็กองบอกว่าผมไปบนเขาลงเฝ้าบางที่อาจจะกลับมาทางนี้ บางที
 จะไม่กลับเลย กอยจำผมไว้ให้แม่นก็แล้วกัน เขาบอกว่าตัวเขาเองนะลั่นคำ เคาละขณะที่นั่ง
 กุยกันเวลาจะจากกันก็บอกว่า ทำไมแปลก ๆ มีวิชาคืออย่างงี้บว้างงี้ ตาต่าก็ถาม เขาบอก
 ว่าไม่มีอะไรหรอก ในตัวเขาเนี่ยลั่นคำ เขาบอกเพียงเท่านั้น พอเสร็จแล้วก็คุยกันอะไรกัน
 เข้าใจแล้วก็ให้ลุงกลับบ้าน โอ้หนุ่มคนนั้นก็เดินเข้าไป กระเป๋าก็ไม่มีอะไรเข้าไป ว่าแล้วก็
 เลยขึ้นไปบนเขา ที่นี้ลุงก็เอามาเล่าเป่าข่าวให้ชาวบ้านฟังว่าโอ้เด็กที่มาอยู่แถวนี้มันได้ไปเฝ้า
 เวลามันจะขึ้นเขาเนี่ยมันแปลก ๆ เหี้ยวอยู่ข้างหน้าก็อยู่ข้างหลังก็ได้ ก๊อหายตัวไฉนนั้นแหละ
 ก็จึงถามว่า พอแมคนเภากรันบอกว่ามีตำนานว่า พระเจ้าลั่นคำจะมาสำเร็จที่เขาลง ที่นี้ตั้งแต่
 นั้นมาก็จึงมีข่าวว่าพระเจ้าลั่นคำมาสำเร็จอยู่บนเขาลง นิทานเรื่องนี้ให้รู้ว่าพระเจ้าลั่นคำมา
 สำเร็จบนเขาลง เพียงเท่านั้น

๒๘. หลวงพ่อบอกขอยบาศำเร็จบนภูเขาลวง

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑ มิถุนายน ๒๕๑๔

เล่ากันมาตั้งแต่โบราณเก่า ๆ คือเล่าต่อกันมาว่า มีคนหนึ่ง คนสมัยโบราณชื่อว่า นายกอน ที่อยู่บ้านเรือนอยู่ที่ชายเขา มีพระองค์หนึ่งเป็นพระพุทธรูป ใต้ถุนทางจะขึ้นบนยอดเขา ก็เลยมาพบนายกอนนี้ตั้งมา เรือนอยู่ที่ในท้องที่ตำบลศรีภูมิมา ว่าเขาก่อนมา จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันนี้แหละ ที่นี้หลวงพ่อบอกนี้ก็ได้มาพักอยู่ที่วัดเก่า ๆ นายกอนก็ไปถวายอาหาร มีอะไรก็ไปถวายทานให้ท่านฉัน ท่านก็ฉันเล็ก ๆ น้อย ๆ พระองค์นี้เป็นพระพุทธรูป และมีกระเป๋าทู ในกระเป๋าก็มีประปองกล้วย ๆ เป็นกระปองนม ก็ไม่มีอะไรมากนัก นายกอนก็ถามว่า หลวงพ่อจะไปไหน หลวงพ่อบอกนี้ก็จะบอกว่าจะไปยอดเขาลวง จะไปเอาทรัพย์สินสมบัติบนยอดเขาลวง โยมช่วยไปส่งปากทางได้ไหม นายกอนก็บอกว่าได้ครับถ้าหากว่าท่านจะขึ้นไป ผมว่าไม่ส่งครึ่งทางละผมจะไปด้วยจะได้อะไรไหม ท่านก็บอกว่าได้ถ้าโยมจะไป ถ้าไปส่งถึงยอดเขานอกสักคืนค่อยกลับก็ได้ แล้วตกลง นายกอนก็ตกลงรับปากพระว่าจะไปส่งในวันรุ่งขึ้น พอวันรุ่งขึ้น นายกอนก็เตรียมอาหารเช้า ท่านก็บอกว่าไม่ต้องห่ออะไรมาก เอาข้าวไปห่อเดียว นายกอนก็ถามว่าท่านจะฉันอะไร ท่านก็บอกว่าไม่ฉัน ไปฉันอะไรไปไปไร่ผักห่ออะไรก็ได้ ท่านก็พูดในท่านอนนั้น พอรุ่งเช้า นายกอนก็ห่อข้าวหนึ่งห่อ ตะพายเข้าไปหาท่านในวัด ท่านก็นำหน้า นายกอนก็ตามหลัง ก็ตั้งหน้าตั้งตาที่จะเดินขึ้นบนยอดภูเขาลวง พอเดินไปหลวงพ่อบอกนี้เวลาผ่านไปก็กล้วย ๆ เป็นพระที่หนุ่ม และไปกับสักครูสักพักหนึ่งก็ไปนั่ง ลืมดูเศษบิณฑบาตกลับไปด้วยก็กลับเป็นก้นแก ที่นี้ก็ทำความแปลกใจให้นายกอนว่าหลวงพ่อนะเคี้ยวหนุมเคี้ยวแก ที่นี้นายกอนก็บอกว่า ท่านนี้ดู ๆ ก็กล้วย ๆ เป็นคนหนุ่มเป็นก้นแก ที่นี้หลวงพ่อบอกว่า ถ้าอยากได้หนุ่มก็กินวานบนเขานี้ ถ้าอยากได้แก่ก็ไม่ต้องกินวาน วานอะไรเล่าหลวงพ่อบอกว่าวานบนเขานี้มีวานสารพัด เมื่อเขาได้สายทาง เมื่อเขารู้ก็เมื่อกินไปแล้วสำเร็จก็มี นี่ตากอนก็บอกว่าท่านจะไปไหนครับ ขณะที่เดินไปพักไป เดินขึ้นไปพักไป ท่านบอกว่าจะไปเอาของที่ยอดเขานี้แหละ อยู่ทางหน้าผา เขาเรียกผารอนหญ้า ผาระกา หรือผาดำพระนารายณ์สักครู ภูเขาสูงนี้ทางผานี้เป็นแหวน ตั้งแต่โบราณกาลไม่มีใครลงไปเลย บนเขาส่งมาก ชัน ไม่กล้าลงไปตั้งว่าเด็กดำบรรพมา ที่นี้

แล้วก็เดินไป เดินไป เดินไป ขณะขึ้นไปถึงหลังเขาก็ไปพักอยู่ที่โบราณเขาเรียกว่าถ้ำมเหร
 ถ้ำมเหร ถ้ำมเหรนี่เป็นถ้ำที่ตั้งอยู่ในสวนแขวน อยู่ยอดเขาสูง ผืนตกฟ้าร่มเท่าไร ๆ
 ก็ไม่ร้อน อาศัยได้ตลอดปี ที่ปากถ้ำ ที่ปากถ้ำนั้นมีน้ำไหล กลาย ๆ น้ำประปาธรรมชาติ เวลา
 จะหุงข้าวอะไรก็เข้าไปตักสักสองวาก็ถึงน้ำไหลนะที่ปากถ้ำ แล้วก็มาหุงข้าว แล้วก็มีท่อนวาง
 ถ้ำมเหรนี้ท่อนวางก็มีที่หุงข้าวที่อะไร ท่อนในเข้าไปกับที่บังคอกกับท่อนในก็เป็นแทนนอนที่เป็น
 แทนนอนคล้ายมีเตียงมีอะไร แต่พรานเขาใช้ใบไม้รองนอน เอาไม้ใบไม้มาโปรงนอน ที่นี้
 เมื่อไปถึงถ้ำแล้วท่านก็บอกว่าพักที่นี่แหละ โยมก็กินข้าวกินปลาเสีย อ้าฉันไม่กินละ เคี้ยวฉัน
 จะเข้าไปกินว่ากินยามบเขาก็คือ พอกินข้าวกับปลาเสร็จแล้วท่านก็บอกว่าให้อายุที่ถ้ำนี้แหละนะ
 ฉันจะเดินเข้าไป ท่านก็เดินออกจากถ้ำ ถ้ำนั้นเป็นหลุม ๆ เป็นหลุมคำอยู่ต่ำกว่าระดับสันเขา
 ประมาณสักครึ่งกิโลหรือไม่ถึงครึ่งกิโล ที่นี้ท่านก็ทำค่ายสายสิญจน์ไว้บริเวณถ้ำ ท่านสั่งไว้ว่าถ้ามี
 อะไรแปลก ๆ ปลอมหรือสัตว์ร้ายมาอะไรอย่าออกจากค่ายฉะฉานนะ ถ้าออกไปไม่ได้ อันตราย
 เป็นตายก็อยู่ในวงสายสิญจน์นี้ไม่เป็นไร ที่นี้นายกองก็ชักแปลกใจ แล้วแปลกใจ แต่ถึงอย่างไร
 ก็ไปส่งท่านนะ ก็จะต้องนำค้ำท่านจะไปไหน ที่นี้ตอนเช้าท่านก็เดินขึ้นข้ามรางน้ำไหลปากถ้ำ
 ขึ้นไปสันเนินทางด้านเหนือ คานเหนือ นายกองก็อยู่ในถ้ำนั้นแหละ นั่งข้างคอกค้ำท่านเดิน
 ไปบ้าง สักครู่หนึ่งมีเสียงเอ็ดตะโรหมก เสียงอีกทีก็กรีกโกรม เสียงเกียงเกรียวกราวโห่ร้อง
 คล้าย ๆ อย่างว่าในเมืองหนึ่ง มีทหารตั้งขบวนรับเสด็จในหลวงประสาธอย่างงั้น เสียงขอยเท้า
 เสียงซีก ซีก ซีก ซีก มีเสียงโห่ร้องวิ่งเจียวจ้าว หัวเราะดูใจว่าเจ้านายเรามาแล้ว เจา-
 นายเรามาแล้ว อยู่พักหนึ่ง อยู่ประมาณสักเกือบครึ่งวันเสียงดังเอ็ดตะโรหาย ๆ แล้วก็ดัง เคี้ยว
 หายไปแล้วก็ดัง พอครึ่งวันท่านก็กลับมา ท่านก็กลับมาว่าโยมจะกลัวคนเดียวได้ไหม แล้วท่านก็
 บอกว่าที่ท่านไปไปไหน แอ่ นายกองก็ถามท่านว่าท่านไปเนี่ยท่านไปไหนมาครับ ไปมามีเสียง
 ดังเอ็ดตะโรไปหมดเลย ผมก็คอยฟังเนี่ย คล้าย ๆ เขามาต้อนรับ ท่านก็ว่าเขามาต้อนรับ ที่นี้
 ท่านบอกว่าเอาละเมื่อโยมกลับคงไปก็ขอให้ไฉไลก็ได้ท่านอยู่ที่นี่นะ ท่านก็ให้พรให้กลับมา จากนั้น
 ก็นายกองก็กราบไหว้ท่าน แล้วก็เดินทางย้อนกลับมาบ้านท่าคันโท ส่วนพระนั้นก็อาศัยอยู่บนนั้นเลย
 ไม่กลับ อ้า สังเกตเห็นว่าท่านไม่มีอาหารขึ้นไปเลย แล้วว่าขณะที่เหตุการณ์ผ่านไป นายกอง
 ก็มาโฆษณาตามทาง เรื่องพระองค์ขึ้นบนยอดเขามีอินนิหาร มีอะไรแปลก ๆ เห็นด้วยตาอย่าง
 ไรอย่างงี้ ก็มีคนโบราณสมัยแก่ก็เล่ามาว่า ที่เขาหลวงนี้มีหลวงปู่พองขวยมาสำเร็จอยู่ที่นั่นองค์

มาสำเร็จก่อนตาฤๅมสำเร็จที่หลังพระเจ้าลันคำ ในตำนานเก่า ๆ ว่า เขาหลวงเนี่ยคนแก่ ๆ เก่า ๆ เขาเล่าต่อกันมาว่า เขาหลวงเนี่ยมีการสำเร็จอยู่ ๓ องค์ คือพระเจ้าลันฤๅม คือ ฤๅมพระเจ้าลันคำ หลวงพ่อทองยอย นี่ก็จับนิทานเรื่องหลวงพ่ทองยอยมาสำเร็จอยู่บนยอดเขา หลวงเพียงเท่านั้น

๗๐. อภินิหารฤๅม

นายเกิน ไชยเชิงชน

๒ มิถุนายน ๒๕๐๔

เรื่องนี้ก็มีโบราณเล่าต่อ ๆ กันมา ไม่รู้ว่าใครจะรู้มา ากต้นตอหรือจากใครที่ไหน เมื่อไร ก็อ่ามี ปู่โมคนหนึ่งมาอาศัยถือที่ดินทนามาวณอยูตามถ้ำต่าง ๆ ที่บนยอดเขาเนี้จำนวน ๓๐ ปี ปู่โมองค์นี้ประจำพรรมาอยู่ในถ้ำ เคี้ยวอยู่ถ้ำโน้นบ้างถ้ำนี้บ้าง อยู่ป่าโน้นบ้าง อยู่ป่านี้บ้าง อยู่บนเขาหลวงนั้นแหละ อยู่บริเวณเขาหลวงนั้นแหละ อยู่บริเวณเขาหลวงนั้นไม่ไปไหน อยู่มา ๓๐ ปี ทานหม่นบ้างสุกแล้วก็นำมูก น้ำมูกก็เอียงจะ อยู่ตามโคนต้นไม้ แลกกินตัวกินงา ทนเคี้ยวบางครั้งก็ลงมามีเพศบ้าง แลวกีบเขาคาบแลวที่บ้านไร่นาอะไรที่เขาอยู่นะ และผมนี้ก็ไม่ตัด ยาวมาก เวลาปล่อยไปเกือบถึงตัวปู่โมนี่ก็จำพรรมาอยู่ ๓๐ ปี ที่เขาหลวง ที่นี่จะมีคนเข้าไปหา

ท่านไม่มีอาหารการกินอะไรวะ กินข้าวกะเกลือหนังกิน กินผลไม้ทานกิน บางครั้งก็ไปพรานไปพบ บางทีออกข้าวมา ๓ - ๔ วันแล้ว ไม่ได้กินข้าวเลย เมื่อพรานไปพบแล้วพรานส่งสารให้ชาวสารไว้ที่เกลือ หรือแบ่งให้ทานไคฉั่นไว้ต่อไป ปู่โมก็เอี่ยมมา แลวท่านก็เล่าให้ฟังว่าที่เขานี้มีเจ้าของเขานี้มีเข้ม เขาก็ก็ลี้ลี้ลี้ เขานี้มีว่าเขามากมาย ขณะปู่โมนั่งภาวนาอยู่ตามถ้ำหรือมาเดินจงกรมอยู่ยอดเขา ท่านก็เล่าว่าบางทีก็มีกระซิงป่าบาเงินเล่นผิงแดด ตอนเช้า ๆ บางครั้งก็มีเลี้ยงผาเดินเล่น บางครั้งก็มีวัวแดง บางครั้งก็มีวัวแดง บางครั้งก็มีเสือมาร้องกำราม มาเที่ยวกิน (อ้อ) ค้าง กินอะไรอยู่แถวบริเวณเขาเวรูน ท่านนั้นก็ภาวนาของท่านเรื่อย ที่นี่ปู่โมก็มาเล่าให้คนเก่า ๆ ฟังต่อ ๆ กันมาอีกว่า พี่เนี้ย อะ ไม่ทราบว่ประวัติว่ามีคนสำเร็จอยู่ ๓ คน คือฤๅม พระเจ้าทองยอย พระเจ้าลันคำ ที่เรามาภาวนาอยู่นี้ก็อยาก

จะพบปะพวกที่สำเร็จอยู่เหมือนกัน แต่ก็พยายามอดทนภาวนาโดยอยู่มาถึง ๓๐ ปี อาศัยหลัก
พระไตรปิฎก ๔๔,๐๐๐ เป็นที่พึ่ง ท่านว่าอย่างนั้น คือมีครั้ง วัฏหนึ่ง ครั้งหนึ่ง มาเกิด
สงคราม ท่านจำเป็นจะต้องลี้กจากปฐโมออกมาเป็นคนธรรมดา ถือศีลห้าแต่ยังคงอยู่บนถ้ำ
หรือตามภูเข ปฐโมเห็นว่าคนที่มาส่งเสบียงอาหาร (เนี่ย) มันก็ไม่ค่อยจะมาแล้วก็เลยลี้ก
ออกจากปฐโม ตัดผมเหียนเหมือนคนธรรมดาแล้วอยู่ในศีลห้าโดยอย่างเคร่งครัด ถึงเวลาต้อง
เข้ากรรมภาวนา ๖ เดือน ๓ เดือน ตามกำหนดกฎเกณฑ์ที่ท่านถือ ที่วัฏหนึ่ง ท่านก็เอาให้
ฟังว่าผู้ที่สำเร็จนั้น (นะ) มาแสดงอนิหารอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อครั้งจะปลงผม ก็จะไปนอนออก
ก็ผมมันยาวเกินไปก็จะโกนออก อยู่บนยอดเขาตามปกติ ปฐโมเขาเคยทำปฏิทิน ๑๐ เขาทำ
ปฏิทินขึ้นเอง วันที่ วัน เดือน ปีอะไร วันที่เท่าไร เดือนอะไร เขาก็เรียงเสียงเรียง
แล้วก็เรียงเอา แล้วคิดเดือนหนึ่งมีเท่าไร ปีหนึ่งมีเท่าไร ท่านทำปฏิทินเอง ที่วัฏ วันขึ้นนะ
ปฐโมท่านก็เลยลี้ม ลี้มท่า (ก็) ปีกว่า วันนี้จะเป็นวันโกนหรือวันพระน้อ ถ้าเป็นวันโกนก็จะ
ปลงผม ถิ่นักพักอยู่อย่างนั้นแหละ พักอยู่ในถ้ำ ก็กลัวความหลังไว้ไ้ไ้มา ในใจว่าจะไปวันโกน
หรือวันพระ ถ้ามีพยานหลักฐานพอจะเชื่อได้ว่าเป็นวันโกนหรือวันพระ ถ้ามีพยานหลักฐานพอจะ
เชื่อได้ว่าเป็นวันโกนก็จะปลงผมตัวเอง เพราะปฐโมเวลาปลงผมนะปลงผมตัวเอง ที่นั้นขณะนั้น
ก็อยู่สักครูหนึ่ง ก็มีเสียงผีเท้าเดินไปมา เสียงเดินกรอกแกรก กรอกแกรก เป็นเสียงเดิน
ขึ้นมาหา ที่นี้ปฐโมก็เข้าใจว่ามีชาวบ้านเอาอาหารมาส่ง ก็มีความบางกอนนับถือเอาอาหาร
มาส่ง นาน ๆ ก็เอามาให้ครั้งหนึ่ง ก็เลยไม่ได้คุ กงจะเป็นว่าชาวบ้านเอาอาหารมาส่ง ก็ยัว
เกามาถึงก็จะคุยกัน ก็ยังนั่งนิกอนั้นแหละ นึกว่าเป็นวันโกนหรือวันพระ พอเสียงมาใกล้หลัง
พอจะถึงนั้นแหละ โอ้เราปฐโมก็หันไปดูว่าเอาอาหารอะไรมาให้ พอหันไปก็บอกพร้อมกับบอกว่า
วันโกน วันโกน หัน วันโกน วันโกน หันไปคูชิเป็นพระ เมื่อพระผมยาวเชียว เลยร้อง
เรียกท่านจะไปไหนครับ ไปไหนครับ วิ่งตามไป ๆ ทายัน ท่านบอกว่าวัน วัน วันโกน
ก็ท่านหันเดินลงเลย เดินตาม แล้ว (เสียงลอก) ร้องเรียกท่านจะไปทางไหนครับ ก็ไม่มี
เสียงอะไรอีก ไป ไป ไป หาย ท่านหายไปเฉย ๆ ที่นี้ปฐโมก็ว่าลี้กขณะเป็นพระปฐโม
ได้ประวิติมาว่าหลวงพ่อดองย้อยที่สำเร็จอยู่นี้ก็เป็นพระมาสำเร็จ ก็แสดงว่าเป็นอนิหารของ
หลวงพ่อดองย้อยมาแสดงปรากฏตัวในกน (อา) ถือศีลกินทานอยู่บนยอดเขารุ่นหลัง ๆ มา ซึ่ง
เป็นพยานหลักฐานหรือเป็นนิทาน ขอจบนิทานเรื่องอนิหารพ่อดองย้อยเพียงเท่านี้

๗๑. ถาปีสำเร็จ

นายเกิน ไชยเจริญ

๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีผู้คน ๆ ที่เล่ากันมา ไม่ทราบว่าเป็นเรื่องใครเป็นคนต่อ หรือจะเป็นเรื่องเล่ามา ก็คือพรานพวกหนึ่ง ก็ได้อันไปเที่ยวล่ากระตึงยี่งัว หมูป่า ที่บนเขาหลวงแห่งหนึ่ง ชื่อว่าป่าลำเค็ญ อันเป็นป่าละเมาะ ป่าดิบ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามาก พรานก็ยังกระตึงไค้หนึ่งตัว เลยนอนค้างตั้งกระท่อมพักแรม อ้อ ชำแหละเนื้ออย่าง ที่ชำแหละเนื้ออย่าง นั้น อ้อ นอนกัน อยู่ในแคว้นหนึ่งคืน พอรุ่งเช้าก็ปรากฏว่ามี ปีพระกางกอลอยู่ใกล้ ๆ ส่วนพรานนั้นก็เตรียม-ปรึกษาเพื่อนว่าพระนั้นมาจากไหน มาทางกอลอยู่เหมือนเรา อีกคนหนึ่งก็บอกว่าเราเอาเนื้อกระตึงนี้ไปถวายท่านก็ดีกว่า ตกคงก็ขายคนหนึ่งก็นำเนื้อสามก้อนไปถวายท่าน เมื่อไปถวายท่าน ท่านก็ไม่ได้พูดอะไร เพียงแต่บอกว่ามาจากไหน พรานก็ตอบว่ามาล่าสัตว์กันครับ ผมนำเนื้อมาถวาย ท่านก็รับและวางไว้ใกล้ ๆ แล้วท่านก็พึงเฉย ๆ แหมภวานา อ้อ พรานนั้นเห็นว่า พระองค์นี้เป็นพระที่มขามาวช แสดงว่าไม่เคยปลงผมเคย และก็นุ่งขาวห่มขาว และก็มีเครามีหนวด รูปร่างสูงผอมคล้าย ๆ กับรูปถาปี ตอนที่ถวายท่านก็บอกว่าดีแล้ว เมื่อกลับไปจะมีโชคมีลาภ พรานนั้นก็กลับมาหาเพื่อนที่ในกระท่อมที่ค้างพักแรมนั้น ที่ซึ่งก็ถกถวงมาเล่าให้เพื่อนฟังว่าพระองค์รูปร่างไม่ใช่พระ อ้อ ท่านพูด พูดน้อย ๆ พูดไปมาก และกริยาท่าทางเกรงใจท่าน ไม่อยากจะพูดเราจึงรีบกลับ นั่งแบบถือถือถากถาง ที่นี้พออยู่บวชหนึ่งพรานก็หาบเนื้ออย่างหาบอะไรก็กลับมาหานมาเล่าให้เพื่อนบ้านฟังว่าบนเขาหลวงที่มีป่าลำเค็ญ ป่าละเมาะนั้นนะ เราไปยิงวัวกระตึงตายก็เลยอย่าง มีพระไปกางกอลอยู่ในป่าดิบ ก็แสดงว่าคงจะเป็นพระมาอยู่ที่นี่นานแล้ว สังเกตเห็นที่ท่านอยู่ไม่มีอะไรเลยมีแต่กลด มีผ้าปูนอน มีไม้กระป๋องนม ๒ - ๓ ลูกเท่านั้นเอง นอกนั้นไม่มีอะไร ที่นี้มีอยู่ต่อมาอีกปีหนึ่งก็พรานก็ไปแบบเดียวกัน ไม่เที่ยวล่าสัตว์กันยิงสัตว์กัน ก็ไปยิง พรานอีกพวกหนึ่งก็ไปยิงสัตว์ตายที่ตรงนั้นอีก ก็คือสัตว์นั้นก็เป้นหมูป่า ยิงได้ ๓ ที่ ๓ มีกัน ๔ - ๕ คน พรานนอนอย่างตั้งแคมป์ ย่างเพื่อจะเอาเนื้ออย่างกลับมาตามวิธีการของพราน ขณะนั้นนอนอยู่พระองค์ก็แสดงอภินิหารอีกเหมือนกัน คือพอตอนเช้าพรานก็เห็นมาทางกอลอยู่อีก ในระยะไม่ห่าง ประมาณสัก ๒๐ วา เมื่อแลไปเห็นว่าอะไรว่าพระกางกอลอยู่

มีชายคนหนึ่งก็เห็นว่า เป็นพระก็เลยเดินไปหา ก็เห็นพระนั่งชาวหมขาว นั่งวิปัสสนาอยู่ข้างกลด แล้วก็รีบกลับมาบอกเพื่อนว่ามีพระมานั่งอยู่ที่นั่น เห็นจะมานอนแล้ว ที่นี้เพื่อนก็บอกว่าเอา-
 เนื้อหมู่นี้ไปถวายดีกว่า พรานคนหนึ่งก็เอาเนื้อหมู่นี้ไปถวาย เข้าไปบอกไปกราบ ๆ แล้วก็ถวาย
 พระที่นั่งวิปัสสนานั้นนั่งแบบขัดสมาธิและมีอวางบน บนตัก ขัดสมาธิและก็นั่งเฉย ๆ เห็นพรานนั้น
 เข้าไปกราบก็ยิ้ม แล้วท่านก็ถามว่ามาทำไม บอกว่าพรานก็บอกว่าขอมมาลาสัตว์ ผมเอาเนื้อสัตว์
 มาถวายท่าน ก็อพระองค์นั้นก็บอกว่าวางไว้ตรงนั้นเดะดีกว่า แล้วท่านก็ทำท่ากำลังวิปัสสนาต่อไป
 พรานนั้นก็จากกลับมาเอาให้เพื่อนฝูงฟัง ที่พักซึ่ง ๆ งามหมู่บ้านนี้ ที่นี้พอรุ่งขึ้นพรานเหล่านั้นก็เดิน
 กลับบ้าน หาบเนื้อหาบอะไรกลับมาถึงบ้าน ก็วิ่งก็เล่าให้เพื่อนฝูงที่บ้านฟังว่าแล้วเราก็คงไปยิงสัตว์
 ในป่าละเมาะลำเคี้ยวที่หน้าภูเขาลวง ก็ไปพบพระอย่างที่เขาเล่าให้ฟังนั่นแหละ รูปราง ผม
 หนวด ผมยาวคล้าย ๆ มีหนวดพันเอาไว้ แล้วก็หนวดเครายาว และท่านนั่งวิปัสสนา เราก็คง
 เอาหมูไปถวายท่าน แล้วท่านก็พูดว่าเอาไว้นั่นแหละ ท่านก็ไปจับ เราถวายเสร็จก็กลับ ที่นี้
 ก็แสดงให้เห็นว่าฤาษีสำเร็จอยู่ที่ภูเขาลวงที่มีโบราณเก่า ๆ เขาก็เพาวว่ามีพระฤาษีมาสำเร็จ
 วานยาภูเขาลวง จนนิทานฤาษีสำเร็จเพียงเท่านั้น

๗๒. พระอิศวรกับพระพุทธรองค์

นายเพชร น้อยคำ

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เอาจากตาสังฆาวาดเป็นพรหมณ์ (อา) กรังนั้นพระอิศวรกับพระพุทธรองค์ลงฤทธิ์กัน
 ถ้าหากว่าใครมอง ถ้าหากได้ให้ขุบนมวณม ถ้าใครไปหาที่ยวนอยู่ข้างล่าง ที่นี้พระพุทธรองค์ก็
 ให้พระอิศวรมองก่อน เพราะพอมองแล้วก็ให้พระพุทธรองค์หามองไปที่ไหนก็ไม่รู้ พระพุทธรองค์
 หาได้สอสองค้วยคงพระเนตร เจอทั้งนั้น เอาจนหมดฤทธิ์หมดบัพเพก็ยอมให้พระพุทธรองค์มอง
 ก็พระพุทธรองค์ก็มอง มองไปพระอิศวรก็ไม่เจอ จนหนักที่เรียกออกมา ออกมาก็ตาม หมด
 หาแล้วไม่พบ ก็ไปมองอยู่ในมวณม ผมพระอิศวร ก็เลยลงมาจากนั้นก็ยอมให้พระพุทธรองค์

๗๓. พระร่วงพระศรี

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) ตอนต้นก็จะต่อเรื่องพระศรีไปอีก ก็พระร่วงนั้น อ้า พอ อ้า พอตา
ขุนบาล ก็แกะไม้ทองหลางเป็นตุกตาเข้าไว้ พระร่วงอุ้มเลนไป ไป ก็ไปวางตุกตาเข้าไว้
แล้วก็พระร่วงก็ไล่ไก่ ไก่กระพัดไปกระพัดมาก็ไม่ได้ ก็ไก่ก็วิ่งเข้ามาหาตุกตานั่นก็ มึงไม่ตะพึด
มันเล่า ก็ไม้ทองหลางตุกตานั่นก็วิ่งมาพึด ก็เรียกว่าพระศรี

๓๘. อยากรับญาตีในพระพุทธศาสนา

นายพูน มุตรนุช

๑๖ มิถุนายน ๒๕๑๔

เรื่องมีอยู่ว่า สมัยพระยาโกศการเสวยราชสมบัติ พระองค์เป็นกษัตริย์ที่มี มีบุญญาธิการมาก ได้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา มา เคยเป็นศาสนูปถัมภก ในคราวยกขี้นสงครามครั้งที่ผ่านมา มีพระโมคคัลลีบุตรอุสเถระเป็นประธาน (ไอ) ก็ได้สร้างสถูป สถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ ก็เป็นอันมาก นับว่าเป็นพระมหากษัตริย์มีศรัทธา มีกำลังศรัทธาแข่งกล้าพระองค์หนึ่ง อยู่มาวันหนึ่งเมื่อพระองค์นำทัพพระราชาธิราชไปรบ เป็นราชานุกิจสำเร็จแล้ว ก็เสด็จดำเนินไปหาพระโมคคัลลีบุตรอุสเถระที่พระวิหาร มีรับสั่งถามท่านว่า เมื่อพระองค์ได้บำรุงพระสงฆ์มากมายนาน บำรุงพระสงฆ์ และสร้างเจดีย์มากมายถึงจนปานนี้ จะนับว่าเป็นญาติกับพระศาสนาได้หรือยัง พระโมคคัลลีบุตรอุสเถระถวายพระพรว่ายังเป็นไม่ได้ อ้อ แม้จะพลีกายถึงขนาดนี้ก็ยังไม่เป็นญาติกับพระศาสนา ไม่ได้ และพระองค์ศรีธรรมโศกราชอยากใคร่จะเป็นญาติกับพระพุทธศาสนา ก็เคยทรงรับสั่งถามต่อไปว่า พระองค์ควรจะกระทำอะไรอีก พระโมคคัลลีบุตรอุสเถระจึงถวายพระพรว่า เมื่อผู้ใดจะเป็นญาติกับพระพุทธศาสนาได้ก็จะต้องได้บรรพชาเป็นสามเณร หรือบวชเป็นภิกษุ หรือบวชเป็นภิกษุณีเสียก่อน ถึงจะเป็นญาติกับพระพุทธ กับพระพุทธศาสนาได้ เมื่อพระเจ้าศรีธรรมโศกราช (กระแอม) เสด็จกลับมาพระราชวังแล้ว ก็ทรงมาดำริว่า เราจะต้องพยายามอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้เป็นญาติกับพระพุทธศาสนา คำริเณนั้นแล้วก็จึงตรัสเรียกเจ้าชายมหินทกุมารกับเจ้าหญิงสังขิตถาราชโอรสราชธิดาให้เข้ามาเฝ้า แล้วพระองค์ก็ทรงเล่าเรื่องทีพระองค์ยังของพระทัยอยู่ว่าพระองค์ไม่ได้เป็นญาติกับพระพุทธศาสนา เมื่อราชโอรสพระราชธิดาทั้งสองยินดียิ่งด้วยพระพุทธศาสนาแล้ว พระองค์ก็จะทรงพระโสมนัสยิ่ง เพราะได้ชื่อว่า เป็นญาติกับพระพุทธศาสนา พระมหินทเถระกับ เออ พระนางสังขิตถา ถึงได้ว่า กระทั่ง (ไอ) รับสนองพระราชประสงค์พระบิดา เมื่อพระมหินท พระนางสังขิตถา เสด็จออกบรรพชา ก็สำเร็จเป็นภิกษุณี ภิกษุ ภิกษุณีในพระพุทธศาสนาแล้ว ก็ได้ทรงเรียนพระธรรมวินัย ทรงปฏิบัติพระองค์เคร่งครัดได้ถึงโดยบรรลุนิพพาน อรรถผลสองพระองค์ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชก็มีศรัทธายิ่งขึ้น เพราะมีประสงคช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาด้วยกันทั้งสองฝ่าย ก็ทำให้ศาสนารุ่งเรืองในสมัยนั้นมาก

นี่แหละเป็นเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจแล้วครับ

๑๕. มะกะโท

นายเกิน ไชยเชษฐ

๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๔

เป็นเรื่องนิยายเก่า ๆ ครั้งโบราณได้เล่าต่อกันมา ไม่ทราบว่าเป็นเรื่องเป็น
 ต้นตอที่น่าสนใจ คือมีมะกะโทคนหนึ่งเป็นคนพม่า อาชีพเป็นกนยาจน อา ทำมาหากินอยู่ใน
 เขตเมืองตะนาวศรี แล้วก็เลยไปอยู่ในเมืองเมะตะมะ เขตพม่า มะกะโทคนนี้ก็เป็นกนยาจน
 มีอาชีพทางปลูกผัก มีปลูกผักมาขาย แกมีนิสัยคนจนแต่ทำอะไรจริง ๆ ทำแล้วทำอย่างเดียวไม่
 เคยทำอย่างอื่นเลย ครั้งแรกก็ทำที่ละเล็กที่ละน้อย ที่นี้มะกะโทก็ทำผักขายไปขายมาอยู่ในเมือง
 เมะตะมะและทางด่านเมืองตะนาวศรี ขายจนกระทั่งราคาถูกเพราะผักมีมาก ที่นี้มักกะโท
 ก็เลยรู้ข่าวว่ากรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระร่วงเป็นมหากษัตริย์ เขาเล่าคือว่าเมืองพระร่วง
 หรือเมืองกรุงสุโขทัยเจริญผู้คนมากมาย มักกะโทก็พยายามคิดว่า เอ ะเดินทางไปเมืองสุโขทัย
 ของพระร่วงเขาไปกันทางไหนไปทางรถทางเรือก็ไม่ทราบ มักกะโทก็เที่ยวเสาะถามคนไปมาทั่ว ๆ
 ไป ก็ไม่มีใครบอกว่าจะต้องจับทางเดินไปทางนั้นไปทางทิศนี้ มะกะโทก็ว่าผักขายมากที่ทางเมือง
 ตะนาวศรี ก็มา มากี่มาอยู่ในเมืองกำแพง ที่นี้แกก็มาปลูกขายอยู่ในเมืองกำแพงเพชรบุรี เขา
 ว่าเป็นเขตเขาเมืองจังหวัดสุโขทัยแล้วแต่เป็นคนละเมือง ที่นี้แกก็พยายามศึกษาประชากรใน
 เมืองกำแพงเพชรว่าเมืองสุโขทัยอยู่ทางไหน เขาว่าเป็นเมืองที่เจริญ อดอยากจะเข้าไปอยู่ใน
 เมืองสุโขทัยบ้าง เพื่อจะปลูกผักปลูกอะไรขาย เพื่อเลี้ยงเอาตัวไปวัน ๆ หนึ่ง ที่นี้แกก็สืบเสาะ
 แสวงหาทางตามคนชาวบ้านต่าง ๆ เขาก็บอกว่า คนเมืองสุโขทัยเขาไปยากเพราะเขาเดินแล้ว
 แกมีกนมากมาย เป็นคนที่มั่งมีศรีสุข เรากนจน ๆ คงจะไปอยู่กับเขาไม่ได้ มักกะโทก็นิ่งอยู่เฉย ๆ
 ที่นี้ต่อมา ต่อมาก็กะโทก็หาผักเรขายใน ในเมืองกำแพง ขายไปก็ขายไม่ได้ ผักก็ยังเต็ม
 หามอยู่ก็เลยตัดสินใจเดินลงเหนือ อ้า เดินขึ้นเหนือ ออกจากเมืองกำแพงเดินขึ้นเหนือมา
 เดินมา เดินมากี่มาถึงหมู่บ้านหนึ่งเขาเรียกว่า "หมู่บ้านวันทอง" มักกะโทก็มาพักขายผัก
 ที่นี้ ก็ถามเขาว่าทำไมจึงเรียกหมู่บ้านวันทอง ที่นี้ก็ไปเห็นไปพักอยู่ในจำ ๆ หนึ่ง ถ้านั้นอยู่

ใกล้ ๆ หมู่บ้าน เขาเรียกว่า อำ บ้านถ้ำวันทอง ที่นี้แกก็ถามว่าบ้านถ้ำวันทองทำไมจึงเรียกว่าถ้ำวันทอง คือเมื่อนางวันทองได้มาอยู่ที่นี้ มาทอดผ้าชายอยู่ในถ้ำนี้ ที่นี้แกก็เข้าไปก็ไปดูเห็นที่
 ฐานที่เขาทอดผ้ามือ ทอดผ้าโบราณทำด้วยหิน มีเสามีอะไรมีแท่นทำด้วยหิน แคว้นางวันทองก็ทอดผ้า
 มักกะโทก็ไปเห็นนางวันทองรูปร่างสะสวยก็ไม่รูว่าจะทำอย่างไร ก็เพราะเขาเป็นคนทอดผ้าเป็นคน
 มั่งมี มักกะโทก็ไม่เคยไปอาจเอื้อมไปพูดพาราสีหรือเกี้ยวเขาเลย ก็ไปตามประวัติว่ามาอยู่ที่นี้
 มาทอดผ้าชายก็ไม่ว่า ที่นี้นางวันทองก็บอกว่าพอชายได้ ที่นี้เขาก็เป็นคนรู้จักกาลเทศะ เขาต้องไม่
 ที่สนิทมากเกินไปเพราะเขาฐานะต่ำเป็นคนเก็บผักขาย ที่นี้มักกะโทก็พักในถ้ำนั้นคืนหนึ่งก็ออกเดิน
 ทางต่อมา เดินมา เดินมาก็มาพบหมู่บ้านเล็กอีกหมู่บ้านหนึ่ง เขาเรียกว่าหมู่บ้าน อำ ห้วยยัง
 ชักบ้านบับ เป็นบ้านอยู่ในป่าทุ่งไร่นาทุ่งนาไม่มี แต่บ้านนั้นเขามีบ่อน้ำ ที่นี้มักกะโทก็อาศัยแวะกิน
 น้ำที่บ่อ พอกินน้ำเสร็จเผอิญระหว่างนั้น เวลานั้นก็ลมพัดฝนตั้งเค้ามาเลย ทั้งน้ำนอง ลมพัด
 ฝนตก ลูกเห็บตกจ๊ก ๆ จ๊ก จ๊ก จ๊ก มักกะโทก็วิ่งเข้าไปหลบอยู่ในพุ่มต้นไม้อยู่ใกล้ ๆ บ่อ ก็เลย
 มาอยู่เลยเปรี้ยง จังไม้คานมักกะโทหักกลาง มักกะโทก็ไม่เป็นไรผัดก็ไม่เป็นไร เสียหายแต่
 ไม้คานเล่มเดียว มักกะโทก็เสียใจก็เลยไปเอาไม้ท่อน ๆ เปลี่ยนไม้คานแล้วหาบกันท่อไป เดินไป
 เดินไป ที่นี้ก็มาถึงบ้านเมืองเพชรบุรี ว่าเป็นบ้านที่สันพระยาปกครอง ก็ในเมืองนี้มีวัดเก่า
 มีคน ผู้คนมากมาย เป็นเมืองที่เจริญ เขาก็บอกว่าเป็นเมืองลูกขึ้นของเมืองสุโขทัย จากเมือง
 เพชรบุรีนี้จะไปเมืองสุโขทัยก็อีกพักหนึ่งก็ถึง ไม่ถึงวัน ในราวก่อนวันก็ถึง ที่นี้มักกะโทก็มาพัก
 อยู่ที่เมืองเพชรบุรีก็เลยเดินไปพบเห็นหมอดูกำลังจับชะตาราศีประจำตัวอยู่ในวัด มักกะโทก็คิดว่า
 เมื่อคืนมีเหตุ อำ เมื่อวานมีเหตุชะตุมั่วเหตุพามาด้วยตัวเองไม่กานับหัก ว่าได้แกอะไร มักกะโท
 ก็เข้าไปหาหมอดูก็ยกมือไหวว่า หมอดูรับคำดูเท่าไร หมอดูก็บอกว่าไม่เท่าไรหรอก ถ้าคุณแล้วใคร
 จะให้เท่าไรก็ได้ไม้มั่งคัม ถ้าใครไม่มีจริง ๆ ก็ดูให้ฟรี หมอดูนั้นก็ดีแสดดี มักกะโทก็บอกว่าผม
 อยากจะดู ผมอยากจะดู ผมมีเงินอยู่สามเปี้ย อำ ผมมีเงินอยู่สามไท ผมจะให้ทั้งหมดเลย
 ที่นี้มักกะโทก็บอกวันเดือนปี หมอดูก็ดูเลขบวกลบคูณหารมือดูอะไร ที่นี้ก็ทายบอกว่ามักกะโทนี้แกนี้
 มาระหว่างทางอันตรายมาก ศัตรูก็มาก แต่เป็นชะตาดีของแกที่เดินมาได้รับอุปัทวเหตุ เหตุนั้น
 เป็นนิมิตรของพวกชั้นเทวดาจะบอกกลางราย จะบอกกลางที่โชคดีของท่าน ถ้าหากว่าท่านเดินไปทาง
 เหนือก็จะได้พบพระมหากษัตริย์หรืออาจจะได้เป็นพระมหากษัตริย์ก็เป็นได้ ถ้าท่านเดินไปทางทิศ
 ตะวันออกก็จะได้เป็นเศรษฐีมั่งมีทรัพย์มาก ถ้าท่านเดินกลับหลังไปทางตะวันตกท่านจะถูกคนฆ่าตาย

หรือทำร้ายตาย ที่นี้ที่มีกกระทาไปมานี้ก็ถูกฆ่าระหว่างทาง ป่ามานั้นมีกกระทาไม่ตายแต่ไม่คานหัก
 มีกกระทาบอกจริงครับ ผมมานี้อาศัยอยู่ที่กินน้ำบ่อ เผลอก็ไปกินน้ำบ่อเสรีจักษ์กรรม ผันตั้งเคามา
 คมฆ่าผมผ่น ฆ่าเปรี้ยงปร้าง ๆ ตกดมาผมก็อาศัยอยู่โคนไม้เชิงกลม"าก็ฆ่าเปรี้ยงลงมาถูกไม้คาน
 ของผมหัก ผมก็เอาไม้ทอนหักมานี้ นี่เป็นความจริงที่หนอได้หัก ตรงนั้นก็เรียกว่า "บ่อฟ้า" บาน
 บ่อฟ้าปัจจุบันนี้ก็อยู่ในเขตอำเภอรานกระต่าย ตำบลหนองหัววัว จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งอยู่ห่าง
 จากอำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ประมาณ ๑๕ กิโลเมตรเศษ นี่ก็เรียกว่า "บ่อฟ้า" คือว่า
 ฟ้าผ้ามักกะโทก็เรียกบ่อฟ้า บ่อฟ้าปัจจุบันนี้ ที่นี้เมื่อหมอดูมักกะโทเป็นเช่นนั้น มักกะโทก็จิตใจดี ๆ
 เสีย ๆ เทา ๆ กัน ก็วางเฉย ๆ ไว้มักกะโทก็เดินทางออกจากเมืองเพชรบุรี เขาว่าเมือง
 สุโขทัยเป็นเจริญอยากจะไปดูเสียว่าเมืองเจริญมากเป็นอย่างไร มีอาชีพอะไรบ้าง เราจะได้ทำ
 อยู่ มักกะโทก็เดินทางออกไป ไปถึงเมืองสุโขทัยแล้วก็หมด ก็มีเงินใช้พอซื้อกินไปวัน ๆ หนึ่ง ที่นี้
 วันหนึ่งก็เดินเข้าไปตรัดตุเหมา ๆ เหม่อ ๆ ไปอย่างนั้นแหละ โดยไม่รู้ทิศทาง อะ ว่าเมือง
 เมืองสุโขทัยก็เข้าไป เข้าไป ก็ไปพระราชวังมีเมืองชั้นนอกมีเมืองชั้นใน ป้ายามีอะไรเดินเข้า
 ไป ที่นี้ป้ายก็บอกว่ามาทำไมลุง มาทำไมเจ้าชาย ไ้มาทำไมมาทำไมลุง ที่นี้มีมักกะโทก็บอกว่า
 เขาเล่าลือกันว่าเมืองสุโขทัยเจริญนักเจริญหนา เป็นผู้ใจบุญสุนทานมากก็อยากมาดูเมืองสุโขทัย ที่นี้
 ทหารก็บอกว่าได้เขาไปเถาะเตออย่าพอกอาวุธปืนอะไรเขาไป เพราะในนี้เป็เมืองพระเจ้าแผ่นดิน
 อยู่ มักกะโทก็ไปแต่ตัว เข้าไปในพระราชวังเมืองสุโขทัย ขณะเดินไปก็ไปพบคนเลี้ยงช้างคนหนึ่ง
 กำลังกวาดซึ่งข้างทำความสะอาด เขาออกข้างอยู่ในพระราชวังนั้น ที่นี้มีมักกะโทก็เลยบอกว่าบอก
 คนเลี้ยงช้างว่า แหมช้างนี้ทำไมจะเป็นสมัครเขาทำงานชนซึ่งข้างไหนขอ มีหนทางไหม ที่นี้คน
 เลี้ยงช้างของพระมหากษัตริย์ก็บอกว่า ถ้าเองจะเข้าเขาละก็ได้ แต่อย่าแจ้งไปบอกพระเจ้า-
 แผ่นดินรู้นะ เพราะว่าข้าเป็นหน้าที่เลี้ยงช้าง ทำความสะอาดของช้าง ถ้าหากว่าแกะจะเข้ามา
 ทำงานก็ลองมาทดลองทำดู ถ้าทำได้ทำด้วยกันถ้าทำไม่ได้ก็อย่าทำ ไ้คนเลี้ยงช้างก็บอกอย่างนั้น
 จึงบอกผมขอสมัคร ของผมเข้ามาจากไกลมากคนเดียวเป็นคนจน ปลูกผักขายมาอยู่ที่นี้เขาว่าเจริญ
 เจริญก็มาแต่ไม่มีงานทำ ผมขอสมัครเข้าเป็นคนทำความสะอาดซึ่งข้างก็เอา เงินทองไม่เอาก็ได้
 คนเลี้ยงช้างก็รักดีใจว่าคนจะมาช่วยทำงานแถมยังไม่รับจ้าง อะพระเจ้าแผ่นดิน เพราะเขายังไม่
 บอกประกาศว่าให้รับคนงานมาช่วย คนเลี้ยงช้างก็บอกว่า เอา จังเองก็นอนอยู่กลางแจ้งนี่
 ถ้าถึงเขาก็มาช่วยทำความสะอาดถึงเย็นก็มาช่วยทำความสะอาดเท่านั้นแหละ ข้าจะเอาข้าว

มาให้กับ ที่นี้มักกะโทก็อยู่ประจำอยู่ที่คอกช้าง พอช่วยชายคนนั้นทำการสะอาดข้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็พักหาเหนื่อย โอ้ชายคนนี้ก็เอาขามาให้กับข้างอะไรข้างไหนไปวัน ๆ หนึ่ง ที่นี้ทำไปทำมานิสัย ของมักกะโทเป็นคนขยัน ชอบปลูกผักอยู่แล้ว ก็มานั่งพิจารณาว่าคอกช้างนี้แหล่ ช้างนี้เป็นปุ๋ย คนไหนคนไรอยู่พักคอกช้างนี้ เขียวจะอุมเต็มขอไปใหญ่เขียว เพราะว่าไอ้ช้างนี้ผูกพันทำให้ไอ้หญ้า พืชไม่รอบ ๆ คอกนี้งาม แก่กับอกแหล่มาปลูกผักจริงนะ ที่นี้แกก็เมื่อทำการสะอาดคอกช้างเสร็จ แล้วแกก็ออกไปเที่ยวหาแม่ค้า ไปคุยกับพวกแม่ค้าที่อยู่ใกล้ ๆ ก็ถามแม่ค้าว่าที่นี้เขาปลูกผักกันไหม บอกว่าไม่มี เขาไปต้องปลูกกันหรือเขาส่งมาจากเมืองอื่น ที่นี้มักกะโทก็บอกว่า แหล่ที่นี้ มันมีเม็ดผักขายไหม มี แต่เมื่อเขาหาบมาส่งแล้วเขาก็ซื้อเรืกเขาไปทำ ที่นี้มักกะโทก็บอกว่า ผมอยากมาซื้อเม็ดผักแต่ผมไม่มีเงิน ผมมีอยู่เบี่ยเดียวซึ่งโคกที่คอกช้างนี้ ก็อยากจะเอาซื้อไป สักหน่อยก็ไม่ได้ ผมไม่มีเงิน แม่ค้าก็บอกว่าฉันไม่รู้ว่าจะขายยังงี้ มีเบี่ยเดียวฉันขายครึ่งละ พันสองพันไอ้เบี่ยนี้ไม่เกยขาย ถ้าแลกเบี่ยเอาใหม่ ก็บอกว่ามีจะแลกยังงี้ไม่เกย ที่นี้มักกะโท ก็บอกไม่เป็นไรหรอก นี่จะแลกยังงี้ก็แล้วกัน ผมจะเอามือหิ้วไปในจานผักกาดที่วางเม็ดผักกาด วางไว้ถ้าคิดมาเท่าไรผมก็เอาถ้าไม่คิดผมไม่เอา แล้วผมก็ได้เบี่ยไป แม่ค้าก็บอกว่าเอา ถ้าจะ คิดสักเม็ดสองเม็ดหรือไม่คิดก็ได้ คง คงไม่คิด แม่ค้าก็เอา เอาเบี่ยมาได้ฉัน เอา มักกะโท ก็หิ้วลงไปแล้วคิดก็เอาไปอาจจะคิดเม็ดบ้างเม็ดเม็ดสองเม็ดก็ได้ ที่นี้ก็บอกว่าอ้อเอาละ มักกะโท ก็เอามือดูบ่น้ำลายให้เบี่ยแล้วหิ้วไปจึกในจานเม็ดผักกาดก็ อ้อ คิดมาเต็มนี้มือเลย เป็นหลาย สิบเม็ด ที่นี้เสร็จแล้วมักกะโทก็เอาเม็ดผักนี้ไป ไป ไปที่นี้ก็ไปเพาะทำปลูกเองทางคอกช้าง น้ำ ทำกินทำกินทำกินอยู่ทุกเดือนสองเดือนผักก็งามต้นใหญ่ เติบโตพอขุนรามคำแหงก็ยามว่าง ๆ ก็เสด็จ ออกมาดูคอกช้างก็มาดูแปลงผักมักกะโทก็มาดูเห็นแปลก ว่าเอไคะมาปลูกผักอยู่ตรงนี้ เอ ตั้งแต่ หลายต่อหลายมาไม่เห็นมีปลูกผักมันงอกงามดังนี้ ที่นี้มักกะโทก็เรียกคนเลี้ยงช้างไป อ้อ พ่อขุนราม คำแหงก็เรียกคนเลี้ยงช้างไปบอกว่า เอะ ใครไปปลูก อ้อ ผักอยู่ไหนคอกช้างนี้งามจริง น้ำ รับทานเหลือเกินนี่นะ คนเลี้ยงช้างก็บอกว่ามีคนยากจนคนหนึ่งรับเป็นเด็กหนุ่ม ๆ มาขอทำงาน กับผม ผมก็ส่งสารเขาก็รับมาทำคอกช้างแต่ราคาหรือให้เขากินไปวัน ๆ หนึ่ง ที่นี้หนุ่มคนนี้เขาก็อกไม่ได้ เขาไปเอาซื้อผักพวกนี้มาปลูก และก็เอามาทำผัก ที่นี้พระเจ้าแผ่นดินพระร่วงก็บอกว่าไปบอกตัวให้มาหาซิ ฉันนึกแปลกไม่เกยมีใครอุตสาหมาทำผักเลย ใครสั่งสอน และก็เข้าใจ ทำได้อย่างดี ชอบพระทัยอยู่นักเลย ที่นี้คนเลี้ยงช้างก็ตามมักกะโทมาก็เข้า เขาไปหา -

พอขุนรามคำแหงพระเจ้าแผ่นดินก็ถามว่า เองมาจากไหน ตอบผมมาจากเมืองเมะตะมะ ออกมาเที่ยว อาชีพลูกค้าขาย มา มาเขาวาเข้าเล่าคือว่าเมืองสุโขทัยเป็นเมืองเจริญ ผมก็เข้ามาเขามากินเคี้ยว มาพบคนทำคอกช้าง อา ทำกวาสะอาดข้าง ผมก็ขอมาอาสาช่วยทำ แต่ผมขอข้าวกินไปวัน ๆ ผมก็พอใจแล้ว เงินทองผมไม่ไถ่ผมก็ไม่ว่า ที่นี้พระร่วงเจ้าก็ขอมใจว่า เป้าคนทำอะไรทำจริง สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ทำแน่นอนและทำให้ผล ก็เลยรับเข้าไว้แต่งตั้ง - เงินเดือนให้เลี้ยงช้างตลอดกาล และก็จะเอาเท่าไร เขา พระเจ้าแผ่นดินก็วางแผนที่จะให้เงินทั้งหมด ที่นี้มักกะโทก็เลี้ยงช้างต่อไป พอเลี้ยงไป เลี้ยงไปก็มีลูกสาวพอขุนรามคำแหงคนหนึ่งเป็นสาวสวย ก็ได้เห็นรูปร่างมักกะโทเป็นหนุ่มอยู่ก็นึกรักนึกชอบในการกระทำคือความ-ซนซนแข็ง เป็นคนที่แปลกคนไม่เหมือนคนในราชวังนี้ ไม่เหมือนแม่แต่คุณหญิงใหญ่ มีใครก็ไม่ทำอย่างมักกะโท ที่นี้มาเจ้าหญิงก็ชอบก็เลยชอบชกนักรักมักกะโทแต่พูดไม่ได้ บักกะโทเองพอเล็กก็เจ้าหญิงก็เที่ยวมาหา มานั่งคุยมาบีบให้ปวดหัวไม้มักกะโทก็กลัว ลูกพระเจ้าแผ่นดิน กลัว กลัวพระเจ้าแผ่นดินจะฆ่า เพราะที่ไหนนะพระเจ้าแผ่นดินไม่มีอำนาจเมื่อตั้งแล้วก็ต้องทำ ทำไปตามอย่างนั้นแหละแต่ไม่เคยคิดว่าจะรักจะอะไร ที่นี้มานานมานานขึ้น นานขึ้นก็มาเกิดรักเพราะคนเราผู้ชายไกลกันมานานไม่ได้ก็ต้องรักกัน ที่นี้ชายคนนั้นก็รักลูกสาวเจ้าขุนรามคำแหง หรือพระร่วงก็เลยพูด ก็เลยบอกว่ารักใคร่ไถ่เสียกัน ลูกสาวก็แอบหนีจากพ่อมาหาบักกะโทอยู่ในที่เลี้ยงช้างเสมอ ๆ โอ้อ้อไม่รู้ ที่วันหนึ่งก็เลยคนเลี้ยงช้างเฝ้าก็มาจับได้ว่าลูกสาวพอขุนรามคำแหงนะมานอนกับมักกะโท ก็เลยบอกว่า เออ้มักกะโทมึงไปรักลูกสาวพระเจ้าแผ่นดิน เขาเขาตาย ประหารชีวิตเสียวะแหบ มึงนี่ชักอาจเอื้อมแล้ว มักกะโทก็กลัว กลัวก็คิดออกจากคอกช้าง ลูกสาวก็บอกไม่ต้องกลัว อยู่ด้วยกันนี่แหละเป็นตายก็ไม่ ก็ไม่ ไม่ทิ้งกัน เพราะเรารักกันแล้ว ที่นี้มักกะโทก็บอกว่าขึ้นอยู่ที่นี่ไม่ได้ เคี้ยวพอขุนรามคำแหงจะฆ่า ก็เลยตกลงปรึกษาพากันหนี ลูกสาวพอขุนรามคำแหงก็นัดพา เอาทองคำตามมักกะโทมา มักกะโทก็หนีออกจากที่เลี้ยงช้างพระราชวังเดินตาม ขอน ขอน เดินขอนทางเกาที่ห้ามผู้มาขาย ก็ออกจากเมืองสุโขทัยมาผ่านบ้านเมืองเพชรบุรี ออกจากเพชรบุรีไปบอว่าที่นั่นนั้น ออกจากบอพักเข้าไปกำแพง เมื่อทหารเมืองหลวงรู้ว่าลูกสาวอา พระเจ้าแผ่นดิน รู้ว่าลูกสาวตามมักกะโทไป ก็สั่งทหารตามมา ใ้วันมาว่า ให้ประหารชีวิตให้หมดที่เสียเกียรติยศในวงศ์ อา พระเจ้าแผ่นดิน ทหารตามเจอพาจนทันก็ตามมา มักกะโทก็พาลูกสาวออกผ่านเมืองตะนาวศรีเข้าไปอยู่ในเมืองเมะตะมะ ที่ก่อนจะออกจากเมืองไทยก็

เขียนจดหมายไว้ว่าการที่ลักพาตัวสาวมานี้ก็เพราะทนการรักกันไม่ไหวทั้งสองฝ่าย ที่นั้นนอกจากนั้นก็ได้ ใ้รับมาเมืองเมะตะมะ ทหารเมื่อได้จดหมายก็นำจดหมายเข้าไปกราบทูลพระร่วง พระร่วงก็อ่านว่าลักพาตัวเพราะความรักมากก็เลยเห็นใจ ก็เลยไม่ฆ่า ที่นั้นขณะนั้นมักกะโทนี่ก็หนีพระเจ้าแผ่นดิน ก็ชื่อเสียงดังถึงพระเจ้าเมืองเมะตะมะว่ามักกะโทนี่ไปอยู่กับพระเจ้าแผ่นดิน ต้องมาเป็นใหญ่เป็นโตในเมืองเมะตะมะ พระเจ้าเมืองเมะตะมะก็คิดงา ต้องเกณฑ์เอาไว้ไม่ได้ ที่นั้นก็เลยเชิญมักกะโทนี่ไปกินเลี้ยง กินเลี้ยงเสร็จก็จะมอมเหล้าแล้วฆ่า ที่นั้นมักกะโทนี่เป็นคนฉลาด คัดเสื้อตะเข็บใหญ่ไปไหนเอาดาบใส่ตะเข็บไม่มีใครเห็น ไปไหนก็เอาดาบไปใส่ตะเข็บเสื้อข้างหลังสองเล่มไขว้กัน ที่นั้นก็เชิญไปกินข้าวก็คิดว่าเขาจะต้องมาเราละ เพราะเราไปอยู่กับเขย เป็นลูกเขยพระเจ้าแผ่นดินแล้ว มักกะโทนี่ไปคนเดียวไปกินเหล้า ก็เลยเสร็จเขาก็ขบิยตัวว่าเอา ก็เลย ที่นั้นก็พอเห็นเขาพอจะทำงานจะชั่วตัว ตัวเองก็ขมิดคาบในตะเข็บเพื่อออกมาพ้น พวกแขกกินเลี้ยงเมืองเมะตะมะตายหมดก็หนีออกมาได้ หนีออกมาได้ก็มาพบเมีย ที่นั่นถึงพ่อขุนรามคำแหงว่าเวลานี้พระเจ้าแผ่นดินเมืองเมะตะมะจะฆ่าลูกเขยมักกะโทนี่ ก็เลยทำถนน ทำชลประทานออกจากเมืองสุโขทัยมุ่งไปเมืองเพชรบุรี ไปกำแพงเพชร แล้วก็ไปเอาน้ำจากแก่งอิงมาใช้ในเมืองสุโขทัย แล้วก็ทำเป็นการถนนด้วย ชลประทานหรือถนนพระร่วงก็ได้เกิดในสมัยนั้น มักกะโทนี่ไ้คนานว่า "พระเจ้าฟาร่วง" หรือ "พระเจ้าฟ้า ฟาร่วง" หรือ "พระเจ้าฟ้าตัน" ก็ตั้งแต่่นั้นมาก็ได้ปกครองเมืองตะนาวศรี ฉะนั้นชลประทานของพระร่วงเจ้าก็ได้เกิดขึ้นในสมัยนั้น เพราะว่าทำเป็นถนนถึงเมืองลูกเขยปกครองอยู่ และเป็นชลประทานทางน้ำแก่งอิง ยม มาใช้ในเมืองสุโขทัยได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่ง อ้า มีกิลอาจารย์ว่า "ในน้ำมีปลาในนามีข้าว" ก็จบนิทานเรื่องมักกะโทนี่เพียงเท่านี้

นินาย
สถานที

๗๖. หนองนก

นายเกิน ไชยเจริญ

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ไต่ถามโบราณแก่ต่อกันมา แต่ไม่ทราบว่าใครเป็นต้นแถวหรือเป็นกษัตริย์เรื่อง คือมีพราน
คนหนึ่งชื่อว่าพรานบุญ มีอาชีพทางตอโกและตอнок คำศัพท์ อยู่ในบริเวณเขาหลวง ไก่แกเลี้ยง
ไว้นั้นขันว่าอะพิพากพาก อะพิพาก พาก อะพิพาก พาก ไก่แกขันแปลก ๆ แก่ข้างสรรหามา
ไก่ตัวนี้ ตอโก บาได มาได้เลี้ยงครอบครัวตลอดปี พรานบุญแก่ปี วันหนึ่งแก่ได้เอาไก่และ
ก็มีคิน ๑๕ บวก คือบวงสำหรับตอโก เวลาจะตอเอาไก่ไปวาง และคินนี้กราย เมื่อไก่ป่า
เข้าบาติดกันโดยไม่ตอโกไ้ป็นยิ่ง แก่สามารถตอเลี้ยงครอบครัวและออกไปขายตามตลาด มีเงิน
เลี้ยงครอบครัวตลอดมา วันหนึ่งแก่ไปตอที่ป่า เพื่อเอาไก่ตอมักอยู่โคนไม้แก่ก็คินรายเป็นบวง
เรียงรายไว้ ๑๕ บวง แก่ก็นั่งแอบอยู่ตามกอไผ่ ไก่แกขับ อะพิพาก พาก อะพิพาก พาก
ตีปักตึง ตึง ตึง ตึง ตึง ตึง ชันอยู่ตลอด ไก่ป่าก็พากันมาเป้นึ่งนั้นนับไม่ถ้วน เลยรักก็สืบนั้น
นับไม่ถ้วน ที่นี้ไก่ป่าใกล้ก็คิดคินของแก่ทั้งหมด ๑๐ บวงเลย ๑๕ บวงเลย ไก่ป่าติด ๑๕ บวง
ก็ ๑๕ ตัว นอกนั้นไม่ติดบวงหมด ไก่ป่าที่ไม่ได้คิดคินมันก็หาเอาคินซาก ชวก ชวก อยากจะ
ติดกับเขาบ้าง อีพวกนั้นติดแล้ว ๑๕ ตัว นอกนั้นยังไม่ติดก็ชวก ชวก ชวก อยากจะติด
พรานบุญก็ั้ง เอ ไก่นั้นมันเป็นมวดยเลย ย่างสามชุนหรือยังงิ มันเพี้ยวกคินยกอะไร รำ
ชวก ที่นี้ไอพวกนั้นมันติดบวงหมดแล้ว นอกนั้นเราไม่เอาแล้วละ เอา ๑๕ ตัวก็พอ แก่ก็ลุกขึ้น
จะไปจับ ไก่ป่าติด ๑๕ บวงก็ตกใจนคินพร้อมกันเลย บึง แลเอาคินนั้นไปหมด ก็นคินไปติดบน
ยอดไผ่ ไก่ป่าก็พากันถึงไผ่โคน ๔ - ๕ กอ ส่วนไก่ตอแก่ตกใจว่าน่าจะมีมากิน เสียงดังบึง
บึง มันก็ตะลุนบินเหือกซาก เลยหนีตะเพิดออกไปอยู่ป่า พรานบุญกลับมาหาไก่ตอก็ไม่ได้ ไก่-
ป่าก็พาหนี ก็เลยมานั้ง เอ ว่าจะทำยังงิ จะตอไก่ก็พาหนีไปหมด ก็เลยเดินทางกลับไปหา
ไปอะไรไป ไปเห็นกอไผ่ที่ล้ม ๆ นะโตโคนก็เต็มไปด้วยมันนก แก่ก็บอกว่า เออ อย่างนี้เรา
ก็กลับไปบ้านเราคิดว่า ไปบอกลูกบอกเมียไปเอาควายเทียมเกวียนไปเอามันนกเนี่ยะเข้าไปแลก
ข้าวกันดีกว่า เลิกซึ่งไก่ตอนี้แก่ก็กลับไปบ้านบอกเมีย เออ ไก่ป่าที่เราเคยต่อขายมาแกงกินนั้น
นะไปแล้ว มันตอติดได้ ๑๕ ตัวนั้นแหละ ไก่ป่าบวง ๑๕ บวงหนีไปพานกอไผ่ลมระเนระนาดหมด

ไก่อีกก็ตกใจหนีหายเข้าไปในป่าหาไม้ได้ มีแต่มันนกก็ตกใจไผ่เยอะเยอะ แต่ก็ชวนลูกชวนเมีย
เอาล่อเกวียนไปชนมันตกไปในบ้านอยู่หลายวัน ก็เอามากอง ๆ แล้วออกแจกข้าวไค้ตั้งหลาย
เกวียนใส่ยุ้ง ใส่ยุ้งเข้า แกล็กสบายดี เลิกตอโกเสียที ที่ที่ตกไผ่ล้มกับนกเยอะแยะมากมาย
ทรงนั้นก็เลยเป็นปลัดเป็นหนอง เวลาฝนตกน้ำก็ขังเป็นหนอง ข้างก็ลงไปกินเล่นเป็นหนองเล็ก
เรียกว่าหนองนก เวลานั้นหนองนกอยู่ในพื้นที่ตำบลสามพวง บ้านสามเนิน หรือบ้านใหม่เจริญผล
อยู่ในท้องที่อำเภอศรีมุกดปัจจุบันนี้ ก็จบเรื่องตอโกไผ่กับนกเขียงเท่านั้น

๗๗. ถ้างู

นายเกิน ไชยเจริญ

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ไค้ยินเล่ากันมาตั้งแต่โบราณ แต่ไม่ทราบว่าใครเป็นคนเริ่มแรกก็เอาต่อ ๆ กัน
จนถึงปัจจุบันนี้ มีพรานคนหนึ่งชื่อนางกต ตากคืนนี้ไปคนมาจากไหนไม่รู้ แต่มานอยู่ที่เขาหลวง
สมัยบ้านเมืองยังไม่มี เป็นป่าเป็นดง เรียกพรานคน ที่นี้ถ้ามาราคบที่นี้อาจเรียกว่าตัวดาปดา
หากนักแถวบริเวณเขาหลวงออกไปหาในเมือง ห่างจากเขาหลวงที่เกินถึง ๑ วัน ไปนอนหนึ่ง
คืน แล้วกลับจากเมืองกลับมาอีกวันหนึ่ง ระยะทางที่ไปในเมืองก็หัวสองวันถึงจะถึง พรานคนนี้
เป็นคนยากจนไม่มีสัตว์พาหนะอะไร มีบดขอกมีแต่ดาบ และมีกรวยกรวย ตั้งกระพ้อม กระตอม
อยู่ที่ป่า เรียกว่าป่าเขาพระบาท ตากคืนมีถ้ำพิทางดำสัตว์นี้ วันหนึ่งแกล้งเที่ยวไป ๆ แกล้งไปพบ
กิลอาจารย์อยู่ปากโพรงถ้ำ ซึ่งแปลออกมาตามภาษาพื้นบ้าน แปลว่าถ้ำถ้ำนี้แปลว่าโพรง
ถ้ำถ้ำนี้มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งไค้เลี้ยงปลาไหลเข้าไว้ถ้ำมานานหลายปี หลายพันปีมาแล้ว บ้าน-
เมืองนี้ใครจะไปไม่มีผู้คนอยู่เลย ยกมาอยู่ที่ใดก็อาจารย์ว่าแปลว่าปลาไหลพระร่วง รุ รุของมันนะ
กว้างมาก ปากอยู่ใกล้ ๆ ถ้ำ รุนี้กว้างประมาณ ๓ วา ยาวนั้นประมาณสี่วาหนึ่ง ทางแบน ๆ
แถมมันเกลี้ยงเหลือเกิน แต่เขาบอกว่าพระร่วงเลี้ยงปลาไหลเข้าไว้ที่นี้ ถึงแม้พระร่วงจะไม่อยู่
ปลาไหลก็ยังอยู่ แกล็กสังสัยว่าจะมีปลาไหล แกล็กพยายามกำหนดแล้วว่าปลาไหลตัวนี้จะโตประมาณ
เท่าวงล้อก็มี ก็ถึงมีอายุมาหลาย ๆ พันปี แกล็กก็มาปรึกษาครูเมียทางบ้านว่า เออ เราได้ไป
เที่ยวป่าไปพบปลาไหลพระร่วงอยู่ทางนี้ ไม่รู้ว่าท่านจะเลี้ยงมาสมัยไหน มันนี้เป็นป่าเป็นดง

บ้านเมืองไม่มีนะ ที่เรารอคอยอย่างนี้ก็แล้วกันนะ ถ้าเอาเบ็ดเล็ก ๆ ไม้กมับ ยังไงให้มันเวลา
 ออกมาทันให้มันติดเบ็ด เราต้องดูตัวมัน แก่คิดตัดสินใจไว้ว่าควายเองเรามี ๒ ตัว นี่ถ้าเรา
 เอาลูกของมันไปทำตกเบ็ดตกปลาไหลดีกว่า ให้มันติดเบ็ดแล้วเราจะได้อู่ว่าตัวของมันมีรูปร่างเป็น
 อย่างไรปลาไหลพระร่วง เราก็เลยตัดสินใจไปหาเหล็ก เหล็กเพวฉากมาขอเป็นเบ็ดยาวซัก-
 สองวา ขุดทำตัวเบ็ด พยายามทำอยู่ตั้งสามสี่เดือนจึงสำเร็จ เมาไปไหนแดงแดงคงทำให้แหลม
 เสริ่งแล้วเป็นรูปเบ็ดเพื่อจะตกปลาไหลพระร่วงในรูเนี่ยะ เพื่อจะดูตัวให้ได้ เอาควายแกล้งเนี่ยะ
 หุบหัวให้ตายแล้ว ก็เสร็จแล้วก็เอาไปเกี่ยวเบ็ด มันจะบาปจะกรรมอะไรก็ช่างเฮอะ อยากจะ
 รู้ว่าปลาไหลพระร่วงเนี่ยะที่อยู่ในรูนี้มันใหญ่ขนาดไหน วังคักจินใจหุบหัวควายเนี่ยะเอาไปเกี่ยวเบ็ด
 เอาล่อเข็นวู้ เฮอะ ควายเนี่ยะเอาเบ็ดไป แล้วก็เอาเบ็ดงอ ๆ ใหญ่ ๆ นะใส่ปาก ๆ รู
 ปากดำ แล้วก็ควายนะไปใส่ตรงหัวเบ็ดแหลม ๆ แล้วก็ทิ้งเข้าไว้ แล้วก็เที่ยวไปดูทุกวัน ๆ
 ก็ไม่เห็น ในเวลา ๒ - ๓ วัน ก็เห็น เห็นนั้นเป็นรูปร่างดำ ๆ ออกมาวากรู จากปากถ้ำนั้น
 กำลังคาบควายกินไปครึ่งตัว แกพิจารณาดูเวลามันกิน ๆ ไปทีละน้อย ๆ ใจที่เกี่ยวเบ็ดมันก็ไม่
 คิด เกี่ยวเข้าไว้นะมันหลุด มันก็กินควายไปได้ เบ็ดมันก็ไม่ติดปากปลาไหลนั้น ดูแล้วตัวหัวมัน
 กว้างซักประมาณวาเศษ แล้วก็ตัวมันอยู่ในรูไม่เห็น ที่นี้ก็เลยกลับวิ่งมาบอกให้ลูกให้เมียว่าปลา-
 ไหลพระร่วงใหญ่จริง ๆ มันออกมากิน มาหาควายที่เราได้กักไว้ไม่ติดเบ็ดนะ ขณะนั้นมันกำลังกิน
 ไปครึ่งหนึ่ง พอกินเสร็จแล้วมันก็หุบเข้าไปในนั้นนะ ที่นี้แกก็บอกว่าตัวควาย ๆ ๆ ที่นี้ดำนั้นแกก็
 เรียกว่าดำงู ดำงู ถึงปัจจุบันนี้ ดำงูนี้อยู่ตรงโขกพระร่วง อ้า เขาพระบาท ไกรไปไกรมา
 ก็เรียกกันว่าดำงู ที่นี้ยังไม่มีใครพิสูจน์ว่าจะลึกแค่ไหน เพียงไร มีอะไรบ้าง ยังไม่มีใครเข้า
 ไปพิสูจน์ เพราะมันลึกเข้าไปในหุบเขา นิทานเรื่องนี้ก็จบเพียงเท่านี้ ดำงูนี้อยู่ในทองที่ ค.
 ตรีศรีมาก อ.ศรีมาก จ.สุโขทัย

๗๘. ทรัพย์สินมิตที่ป่าคำเกี้ยว

นายเกิน ไชยเจริญ

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เป็นเรื่องราวเก่า ๆ ครั้งโบราณ ได้เล่ากันมาไม่ทราบว่าใครจะเป็นกษัตริย์หรือเป็น
 ทนตอเรื่อง คือมีพรานป่าสองคนผิวเมื่อย มีอาชีพทางล่าสัตว์ มาอาศัยอยู่ที่ป่าเขาหลวง เรียก
 อยู่ใกล้ป่า อ่า ป่านั้นเรียกว่าป่าละเมาะคำเกี้ยว ในป่านี้มีสัตว์ต่าง ๆ ต่าง วัวกระทิง
 เสือ เลียงผา เก้ง ลิงค่างบางตัวนี้ มีครบทุกอย่าง ตลอดทั้งเขต ในป่านี้ชุมมาก ป่านี้
 เมื่อใครจะเข้าไปก็เกรงพวกสัตว์ป่าจะกัดกินเป็นอาหาร แต่มีพรานสองคนตายายไปอยู่อาศัย
 ที่นี้สองคนตายายอยู่มา ๆ ก็เกิดลูก ๑ คน ลูกนี้เกิดมาก็ไม่มีตีนไม่มีมือ มีแต่ลำตัว มีปาก มี
 จมูก มีตา แขนนั้นก็มีกรังแขน เมื่อแรกเกิดลูกมาไม่มีตีนไม่มีมือครบบริบูรณ์ แก่ก็พยายามเลี้ยง ๆ
 มา จนกระทั่งโตเด็กก็พูดได้ ที่นี้เพื่อนบ้านที่ไปแรมหาสัตว์นั้นก็ไปอาศัยกะบักอีก ๒ - ๓ หลัง
 สองสามครอบครัวก็เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ อยู่ในป่า มีอาชีพล่าสัตว์ ถ้าได้มาขาย หาไถ่ผักป่า
 มาขายในเมือง ๆ นั้นก็ต้องเดินทางทั้งวันทั้งคืนจึงจะถึง นาน ๆ จึงจะเข้าเมืองครั้งหนึ่ง ที่นี้
 บริเวณป่านี้สองคนตายายก็ไปเที่ยวหยอดข้าวหยอดอะไรกินเลี้ยงอาตมาไปที่ละเล็กละน้อย แต่เห็น
 ว่าเป็นป่าที่มีร่องรอยโบราณเช่น วัดเก่า ๆ เจนโบสถ์เก่า ๆ ที่ขุด พงศาวดารเก่า ๆ มากมาย
 แต่ตายายสันนิษฐานว่าที่นี้เป็นวัดแต่ทำไมจึงเป็นป่า สัตว์ป่ามากมายทำไมจึงชุม ป่านี้จะ
 เป็นวังสมัยโบราณหลายพันปีมาแล้ว สองคนตายายก็อยู่กันเป็นกลุ่มอยู่นั้นแหละ ที่วันหนึ่งก็เกิด
 วิปริต ฝนตกเจ็ดวันเจ็ดคืนไม่มีทางจะหาย ฝนตกหนักจนตายายวิคราะห์อยู่ด้วยกันออกไปหา
 อาหารกินไม่ได้ ไปหาสัตว์ป่าไปหาผักกินไม่ได้เลย และที่เขาว่าไถ่ผักมาไป ๆ ก็นั่งบนกันว่า
 เอะ ฝนตกไม่คง เราจะไปหากินกันยังงี้ ที่นี้ลูกของตายายคนนั้น อ่า เขาน่าไม่มีชื่ออู่
 อู่ปุ๊กเกาะบอกพ่อแม่ว่า ไม่ท้องวิ ไม่ท้องกลัว ขาวปลาไม่มีกินอะไรจะไม่เป็นไร ข้าสัตว์
 ไม่ท้องไปข่มขืนหรือ ข้าจะไปเอาเงินมาให้ อู่ปุ๊กก็พูดยังงั้นนะ แม่เจียนกรังแรกก็ไม่คิดอะไร
 นึกว่าเด็กมันพูดเล่น ที่นี้ฝนมาแล้ว แล้วเจ็ดวันก็แล้วอีกสามวันก็ยังไม่คง แม่ก็บ่นอยู่นั้นตลอดวัน
 อู่ปุ๊กก็ว่า แม่ไม่ต้องทุกข์อะไรจะเอาเงินมาให้ เงินฉันอยู่นี้เวลานี้เขาจะมาเอาไปแล้ว ฉันจะ
 เอาเงินมาให้ไม่ต้องทุกข์ เวลานี้เขาจะมาแย่งเอาเงินฉันไปแล้ว ข้าอู่ปุ๊กในจังหวัดนั้นก็มีอาจารย์

คนหนึ่งเป็นอาจารย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ ได้ฉายาแห่งมาว่าป่าละเมาะคำเกี้ยวเนี่ยะมีวัดเก่าวัดโบราณ มีถ้ำ มีถ้ำ มีถ้ำลึกลับ มีป่าลึกลับ ใครไม่เข้าถึงมีผาสูงชันเป็นเจ้าเป็นเขาตอวง ที่เป็นป้อมปราสาท สมัยสุโขทัย มีพระเจ้าแผ่นดินมีมหาดเล็ก ทหารได้ตั้งวัดอารามบูชา เรียกว่าเป็นเขาที่พักผ่อน หย่อนใจของสมัยพระร่วงเจ้า คราวนี้ก็ได้ฉายาแห่งมาบอกว่าในป่านี้มีวัดเก่า มีต้นไม้ มีพระยา แรง และมีโถงอยู่ปากถ้ำ ในนี้มีทรัพย์สมบัติฝังเอาไว้ใน และก็มีของงูพิษเห่าวางล่อกรอเข้าไว้ และใครซุกแล้วเมื่อเอาของขึ้นมาได้นั้นจะมีทรัพย์สมบัติมหาศาล ทั้งนี้ก็เกณต์กันมาตั้ง เสี่ยงอาหาร ทั้งแคมซุกกันเป็นการใหญ่ ซุกกันมาได้ ๒ - ๓ วัน ก็พบ อ่า ของงูพิษเห่าวางล่อก็คืออกที่โหวาเออเราพบแล้ว ตามฉายาแห่งทรัพย์สมบัติมากมาย ซุกกันไปซุกกันมาก็เกิดอัตรรรยฝนตกลงมา พายุ น้ำตกเขาพัด ต่างกันก็ต่างว่าน้ำกับมาจากไหนจากบ่อ หัวเขา เดดิกเปิดปากกันไปหมด ก็หมดความสามารถที่จะซุกเอาทรัพย์ขึ้นมาได้ ที่นี้สองคนตายายก็บอกว่า อีปุก ๆ ที่เอ็งบอกว่าจะเอาเงินมาให้พอนั้นอยู่ตรงไหน เงินเอ็งนะ อยู่ตรงนั้นนะ เวลานี้เขามาซุกจะเอาของมาแล้ว เขาจะไปเอามาให้ ที่นี้พ่อแม่มักบอกว่า อีปุกงั้นพาไปซื้อ เอา แม่พรุ่งนี้เท่านั้นเตรียมผ้าชะมาไป ๒ ผืน อ่า อู่มชานี้เยะไปวางไว้ เดินไปตรงนั้นแหละ แล้วชี้มือไปทางหลังผา ทางเขา อ่า ยายแบ็กอู่มไปบอกเขา อู่มไป ๆ ก็บอกว่าแม่อยู่ไหนไหนนะ ข้าจะเข้าไปในป่าเนี่ยะ แล้วข้าจะเอาเงินมาให้ ถ้ามีอะไรก็แม่อยู่นั้นแหละไปบอกไปไหน อยู่จนข้ากลับมาเมื่อไหร่แล้วแม่ก็คอย คอยตะพายเงินก็แล้วกัน ยายแม่ก็เคยอยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่ไหนไหน ไหนใหญ่ ที่นี้ปุกก็ก้าวเดิน ปุกปุก ปุกปุก ปุกปุก ปุกปุก ปุกปุก ปุกปุก หายไปสักครู่ก็เสียงเกรียวกราว เอ็ดตะโรวังกันพื้พื้ คลาป ๆ ทหารสวนสนามกัน พื้พื้ ๆ เร็วเร้า เร็วเร้า นายเรามาแล้ว นายไปรับซื้อที่วังกงสิน เสียงอลม่าน เสียงดัง เสียงดังอยู่ไปปานนั้นแม่ก็ตกใจ เอ๊ะอีปุกเข้าไปไม่มีเสียงคล้ายกับคนวิ่งมาต้อนรับ แม่ ขยับดูเจ้านาย พอเสียงมันเงียบสักพัก อีปุกมาแล้ว ตะพายผ้าชะมามีตะพายข้างละบา ปุก ปุก ปุก แบ็กเลยวิ่งไปรับ อ้อ ก็ได้อเงินมาข้างละห่อ ผ้าชะมาสองผืนข้างละห่อก็มา ที่นี้แม่ก็ถามว่าอีปุกเอามาจากไหน ตรงนี้ อะ ข้าไปเวลานี้ข้าจะซุกเอาไปแล้ว ที่นี้แม่ก็ได้อเงินก็ออกดีใจอู่มอีปุกซุ่มแล้วก็ตะพายสองสองถุงสองตะพายนั้นมา กลับมาบ้านนี้แถมเอาให้พ่อคูกก็ออกดีใจ โฉนนั้นก็ยังมีอยู่เลย ยังออกหาอาหารไม่ได้ ที่นี้แม่ก็เลยไปซื้อ ต้องไม่ต้องหาหาสัตว์หาปลาอีกแล้ว ก็เลยเอาเงินเนี่ยะเข้าไปในเมืองสองวันกับหนึ่งคืน เข้าไปซื้ออาหารมา หาบมา บาไว้ ไว่กิน ทำมาอย่างนี้ปุก

เงินก็ยังไม่หมด ที่นี้อา ความรู้ไหลเรื่องอู่ปากก็รู้ถึงบ้านใกล้เคียง อาอาณาน้ำ ก็เคยมา
 กุญควายกะอู่ปากให้ป่าขอเงินมั่งซี ที่นี้อู่ปากก็บอกว่าเอาบาให้แม่ ถ้าจะไปขอแจบอย่ามาขอฉันเลย
 ที่นี้ป่าก็บอกว่าไปขอแม่แม่ก็ไม่ให้ ที่นี้แล้วอู่ปากก็ไม่ให้ ถ้าอดควายก็กินรองในบ่านนั้น อย่าเอา
 เงินไปเลย ขยายป่านั้นก็อยากจะดูเงิน ก็เลยฉวยโอกาสพอเผดอศักดิ์เอาเงินในถุงนั้นไป หยิบ
 ไป อยากจะดูที่ว่าเงินที่อู่ปากเขามีลักษณะเป็นยังไง เมื่อไปถึงบ้านเอามาดูก็เป็นกระเบื้อง เป็น
 กระเบื้องเสียไม่ใช่เงิน ที่นี้อยู่มาวันหนึ่งสองคนตายายกับลูกก็นอนอยู่บนบ้าน ที่นี้วันหนึ่งฝน
 ก็ตกพร่า ๆ แม่ลูกก็ทำ พ่อพอแรงก็ลูก แม่ลูกหุงข้าวหุงปลาหาอาหารให้ลูกแล้วก็ไม่ทำงาน
 เห็นอู่ปากยังไม่คืน ยังนอนอยู่ก็ไม่ตอง ไม่ ไม่ ไม่ไปร้องเว้ากแะปลุกเขา ยังนอนไม่หลับ
 เขายังนอนให้พอ เขาลุกขึ้นมาเอง เพราะนิสัยเขารู้ว่าอู่ปากเขียะเมื่อเลยกะเพื่อนกะฝูงแล้ว
 ขอมว่างตัวเป็นนาย และมากินข้าวกินอะไรนี้ไม่ตองเรียก ถึงเวลาปากกินตามเวลา เขาสังเกต
 นิสัยว่าลูกเขาเป็นอย่างนั้น เขาก็ไม่เรียกปลุกยให้นอนไปเฉอะ แคว้ก็ไม่ทำงาน พอไปทำงาน
 แม่ไปทำงานกลับมาก็นำลูกกับข้าวที่หามาไว้ให้อู่ปากก็ไม่มียอยกินเลยเนี่ยะ ถึงแต่เขายังไม่ลุกเลย
 เนี่ยะ แม่ไปดูที่จะเป็นลมเป็นอะไรไปมั่งมั่ง แม่ก็วิ่งก็เดินเข้าไปดูในทอง ไป ไปเปิดผ้าห่มซี
 อู่ปากนอนแข็ง ตายตะคร้งไรไม่รู้ แม่ก็ร้องไห้โฮวิ่งเข้าออก เขามามองพบว่าอู่ปากตายแล้ว
 นี่พอที่ร้องไห้อาลัย พอที่ตองเอาศพเนี่ยะเอาไปฝัง เพราะสมัยนั้นตองไม่ไม่รู้จักการเผามนุษย์
 ที่ตาย ใช้ไปซุดหลุมแล้วฝังเฉย ๆ ก็เอาอู่ปากนะไปฝังไว้ใต้กอไผ่ที่เคยไปนั่งพัก ที่อู่ปากนะพา
 ไปเอาเงินนั้นที่ฝังไว้นั้น ที่นี้นิทานเรื่องนี้ก็จบ คืออู่ปากที่ตายไปตองจะกลับไม่เผ่าทรัพย์อยู่ที่พระ
 ใดลายแทงว่าทรัพย์สมบัติอยู่ที่ป่าลำเกี้ยว ภูเขาลวง แคว้ก็ขอจบนิทานเรื่องนี้ ที่ภูเขาลวง
 ป่าลำเกี้ยวหรือเรียกว่าสวนลุมพินีวัน ป่านี้อยู่ในถิ่นตำบลศรีกั๊มาศ อ.กั๊มาศ จ.สุโขทัย เป็น
 ป่าอยู่ในบริเวณเขตเมืองเก่าสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีบัดนี้

๓๘. สมบัติพระร่วงในภูเขาลวงหรือภูเขาศระนารายณ์

นายเกิน ไชยเงิยน

๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีคนโบราณเก่า ๆ เล่าต่อ ๆ กันมา ไม่ทราบว่ายุคใดเป็นต้นตอ ก็พูดต่อกันมาถึง
ปัจจุบันนี้ คือมีภูเขาลวงหรือภูเขาศระนารายณ์แห่งหนึ่ง เป็นเขมูปราสาทมาตั้งแต่โบราณกาล
คือจักรักร้างมาจากกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เขาจักเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจตากอากาศ เป็นที่
นมัสการทุก ๆ ปี ของบุกกอสสมัยพวขุนราม มาเมื่อก่อนประมาณ ๒๐๐ - ๔๐๐ ปีเศษมาแล้ว
พวกพรานเก่า ๆ แถวนั้นมีแถวภูเขาลวงตอนสูงสุด พวกพรานต่าง ๆ หลายบ้านหลายช่องได้
ทำลายที่สลักหักพังจนน้ำพัดตกเหว ตกภูเขาลงมกินกันไปหมดแล้ว ไม่มีทราบอะไรเหลืออยู่เลย
พวกพรานก็เล่ากันต่อ ๆ มาว่าในถ้ำจารึกนั้นเป็นรูปแกะสลักเป็นรอยสลักไว้ในแผ่นหิน ข้อความ
ว่า ข้อความในถ้ำจารึกที่พรานเห็นนั้นยังจำได้ว่าดังนี้ ชื่อ ในเขาน้ำโคกย่านยา ไม่พุ่ม
ผอภูสร้างป่าพระยาแล่นเรือ ส่วนขวัญโนนาค ในน้ำมีกมและปลา แก้วเป็นป่าดง กุสร้าง
บุษบาปลักพอเมือง ในไพร่ทางมากหลาย ช่างมาควายวัวกระทิง สัตว์ป่าก็มี ในป่าภูไม้คูแคน
พวกพรานปัจจุบันนี้ก็ได้พบเห็นร่องรอยเก่า ๆ ที่เล่ากันมา จนเมื่อถึงปัจจุบันนี้ ที่บนภูเขาลวง
หรือภูเขาศระนารายณ์ ในเวลานี้ขึ้นอยู่กับ ต.ศรีภิรมย์ อ.ภิรมย์ จ.สุโขทัย สิ่งเหล่านี้
ก็ยังเหลืออยู่ หนึ่งสวนแขวน ซึ่งชาวบ้านบริเวณแถวนี้เรียกว่าสวนแขวน มีน้ำพุตลอดปี ในบริเวณ
สวนขวัญนี้มีเนื้อที่ประมาณสักร้อยไร่เศษ ในนั้นก็เต็มไปด้วยพืชพันธุ์ ไม้वानยา และเครื่อง-
สมุนไพร สัตว์ต่าง ๆ เช่นแมลงต่าง ๆ กบ ปู ปลา และโดยเฉพาะสัตว์ที่ดุใคร่ถูก
ไม้ไผ่ก็อ่อนไม่พิน พืชของมันก็กรไปถูกเจ็บปวดไปหลายวัน เขาเรียกว่าวานช้างรอง ช่างไป
ถูกมันร่อนพันที่ สวนแขวนอันนี้ก็ตั้งอยู่ที่ยอดเขาสุดของยอดเขาหลวง หรือเรียกว่าเขาศระนารายณ์
และหนึ่งอันหนึ่งเรียกสระมนโนนาค ยังเป็นรูปสระเก่า ๆ อยู่บนยอดเขาสูงสุดของยอดภูเขาลวง
หรือเขาศระนารายณ์ ซึ่งทางออกจากสวนขวัญออกไปทางด้านในประมาณครึ่งกิโลเมตรเศษ และ
อีกอันหนึ่งเขาเรียกว่าพระยาแล่นเรือ เป็นสระตามธรรมชาติของลูกเขา ล้อมรอบบนยอดเขาสุด
และเมื่อสันนิษฐานว่ากัศของคอดประมาณสักสองสามวา ก็จะได้เห็นอ่างเก็บน้ำฝน ที่บนยอดเขา
กว้างประมาณหลายร้อยไร่เศษ อันนี้พรานเขาเรียกกันว่าพระยาแล่นเรือ และชื่ออีกอันหนึ่งเรียกว่า

ดำมเทรก ตามโบราณว่าพระร่วงเกิดที่ถ้ำนี้ แต่เกิดมาไม่มรก จึงเรียกว่าถ้ำไม่เห็นมรก และ
 ก็อีกอันหนึ่งเรียกว่าปล่องนางนาค ตามพรานโบราณก็ว่า นางนาคมาชำระออกออกมาเป็นพระร่วง
 ไข่ที่ดำ พรานเมื่อพรานมาพบสองคนตายาย เมื่อนำเอาไปเลี้ยง เด็กนั้นไม่มรก เห็นเป็น
 เด็กเล็กแล้วกอดอยู่ที่ถ้ำ และอีกอันหนึ่งเรียกถ้ำพระนารายณ์สี่กร และที่ถ้ำพระนารายณ์สี่กรยังมี
 เทวรูป ตามโบราณเขาบอกว่า เป็นถ้ำที่สวองาม เป็นที่เคารพบูชาประจำปี วันเพ็ญเดือนสาม
 ของคนโบราณตลอดมา ถ้ำ ถึงปัจจุบันนี้ไม่มีใครไปขึ้นนมัสการ เวลานี้พระนารายณ์สี่กรเล่าว่า
 มีนายคนไหนนำเอาไปให้เพื่อนที่ติดตะรางอยู่กรุงเทพฯ เพื่อนคนนั้นรักใคร่กันมาก มีจดหมายว่า
 ถ้ำหากนายคนไหนเอาพระนารายณ์สี่กรที่เขาหลวงไปได้เราจะออกจากตะราง พรานคนหนึ่งก็เอา
 พระนารายณ์สี่กรนี้ไปให้เพื่อน ส่งไปทางกรุงเทพฯ พอได้ทราบข่าวก็นำไข่ที่พิพิภกต์แห่งชาติที่
 กรุงเทพฯ พอได้ทราบข่าวก็นำไข่ที่พิพิภกต์แห่งชาติที่กรุงเทพฯ ปัจจุบันนี้เหลือแต่แท่นและซาก
 เกา ๆ อยู่ทางนอกจากทางบนยอดเขาแล้ว เมื่อดูตามที่ถูกผู้ขุดเขาในบริเวณรอบ ๆ ถิ่นเขาก็
 จะมีคอกเป็นร่องรอยที่คนในสมัยโบราณได้สร้างไว้ พรานต่าง ๆ ได้เล่าต่อกันมา แล้วก็ยังพากัน
 ไปชมไปดูร่องรอยเก่า ๆ บางอย่างก็ยังมีอยู่ บางอย่างก็หายไป แต่ของเก่า ๆ โบราณ-
 เรียกว่าลูกกระโปก ลูกกระโปกพระร่วง ที่นี้ลูกกระโปกเป็นรูปจำลองอยู่บนแท่นหินอยู่ที่หินคาค
 ตั้งอยู่บนที่เขาหินหลวง ทราบว่าพระร่วงนี้วิ่งว้าวจากมาจากเขาสูงหนึ่งไปยังเขาอีกสูงหนึ่งก็เลย
 หกล้ม ลมลง อา ลูกกระโปกหัวควยหัวเขาก็ไปกระแทกหินเป็นรูปลักษณะจำลองไว้ถึงปัจจุบันนี้
 และอีกอันหนึ่งก็เรียกว่าสวนลุมพินีวัน สวนลุมพินีวันนี้อยู่ทางนาชั้นทางทิศเหนือของภูเขาหลวง
 หรือภูเขาพระนารายณ์นี้แหละ เมื่อครั้งก่อนพรานเก่าว่าสวนลุมพินีวันนี้มีต้นมะพร้าว หมากม่วง
 หมากนาว มะปราง ผลไม้ต่าง ๆ เต็มไปหมด มีเนื้อที่ประมาณ ๒ พันไร่กว่า มี น้ำพุ มี
 น้ำลำธารเล็ก ๆ ไหลตลอดปี และอีกอันหนึ่ง ถัดจากสวนลุมพินีออกมาจากเขาหลวง ห่างจาก
 สวนลุมพินีนี้ประมาณ ๑ กิโลเมตร จะมีทุ่งตึกดี ทุ่งตึกดีนี้ละโบราณว่าโบสถ์หนึ่งเขามีงานชุมนุม
 ก่อมาตึกดี ในงานประจำปีมีตึกดีกันทุกปี ที่ทุ่งตึกดีนี้ บัดนี้ทุ่งตึกดีอยู่ที่เขาแดนนนตี หรือเขาหินสุ
 และอีกอันหนึ่งเขาเรียกว่าทุ่งแห่นาค ทุ่งแห่นาคตามโบราณว่าเป็นทุ่งใหญ่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ เป็น
 สนามประจำเมือง เมื่อใครจะบวชนาค ใครจะมาทำงานมหรสพอะไรภายในเมืองนี้ก็จะมาจัดใน
 สนามแห่นาคนี้ แล้วก็ประตูเมืองหรือเรียกประตูป่า ประตูป่านี้เคยมีอยู่ห่างจากทุ่งแห่นาคขึ้นไป
 ทางบนภูเขาเป็นระยะทางติดต่อกัน คล้าย ๆ ว่าประตูป่าจะเป็นการวัดงานเขาประตูป่าประจำปี

คือทางค้ำไถ้เขาล้อมรอบ จะเข้าไปทางไหนไม่ได้ และจะต้องเข้าไปทางทุ่งแห่นาก ก็เดินเข้าไปจะพบประตูป่า อันนี้ก็เป็นประเพณีอันหนึ่งในสมัยโบราณ เขาจัดทำเป็นประเพณีเข้าประตูป่ากัน และมีอีกเป็นถ้ำ เขาเรียกว่าถ้ำจุนนาง ถ้ำจุนนางนี่เขาเป็นถ้ำที่พิศมัยอันน้อยใจของคน เทียวในบริเวณเขาหลวงเป็นถ้ำที่ใหญ่ ถูย่น ถูย่ง ถูย่น้ำที่โคกคอดกลาง เรียกว่าถ้ำจุนนาง นอกจากนี้ยังมีซากเก่า ๆ มีสระตุง เขาพระ สระนางวันทอง สระบ้านกว้าง สระลานทอง สระลานยอ สระลานแผน และสระตระพังโกย อี สระมะพลับ สระวัดทะเล สระแมงยา สระการะเกด สระป่าทอง สระปลาเล็ก สระน้ำคาก สระกระเทียม สระอ้ายคอ สระน้ำคูน สระมะขามเตา สระเขาโม่ง อ่า ยังคุม และกั พระ สระตระพังมัว สระจุมแสง สระป่าเต็ง สระทองสุ สระตระพังเปิด สระเนิบ สระใจบุญ และกัอีกอันหนึ่งอยู่ที่น้ำตกที่สวยงามที่พรานลางเนื้อ อยู่ในน้ำตกลำเกี้ยว นี่เป็น เป็นซากเก่า ๆ และมีร่องรอยและโบราณวัตถุเล่าแหล่บอกชื่อมาไว้แต่โบราณจนถึงปัจจุบันนี้ และนอกจากสระเก่า ๆ ก็ยังมีวัดอีกวัดตามใกล้ ๆ สระเนิบก็มี วัดคูเมือง เพชรบุรี วัดกุ่มต้ง วัดชะงามเก่า วัดตระพังเปิด วัดนกแขวงแซว วัดตะปูลือย วัดสวนลุม วัดปู้จำ วัดบ้านหอมทองเก่า วัดนาเชิงคีรี วัดแมงยา วัดตะเกนทิว วัดทะเล และมีวัดอื่น ๆ อีกมาก นี่เป็นซากเก่า ๆ หรือเป็นสมบัติของพระร่วงที่หาไว้ในภูเขาหลวง ที่ยังพวกพราน ยังมองเห็นเป็นร่องรอยหรือเป็นรูปสักกะเป็นเพยานได้ว่า ซากเก่า ๆ หรือร่องรอยโบราณทำเอาไว้ หายที่สุดก็ยังเล่ามาว่าในถ้ำ ในภูเขาหลวงยังมีถ้ำหนึ่งองค์มาสำเร็จอยู่บนยอดเขาหลวง มีหลวงพ่อกทองย้อยอีกองค์หนึ่งมาสำเร็จบนยอดเขาหลวง และมีพระเจ้าลิ้นดำอีกองค์หนึ่งองค์มาสำเร็จอยู่บนเขาหลวง นิทานเรื่องสมเด็จพระร่วงเจ้าก็ขอจบลงเพียงเท่านี้

๔๐. ถ้ำมเห - รก

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) ต่อแต่นี้ไปก็จะเล่าเรื่องประวัติเรื่องอะไร พระร่วงน้อ เรื่องพระร่วงคือก่อนที่จะเกิดเป็นพระร่วงก็มีพ่อขุนรามคำแหง มาเป็นตัวพระนางนาถ แล้วก็ได้เกิดบุตร

ด้วยกับคนหนึ่ง ก็พอขุนรามคำแหงก็จะบอกกับนางนาถว่าจะไป กลับไปบ้านสัก ๓ วัน จะกลับมา
ก็ไปแล้วก็ไม่กลับสักที นางนาถก็คอยไม่มาสักที ก็โอย ลูกในครรภ์นี้จะเอาไปทำไมได้ มันพูด
ไม่ชัดสั้ย ก็มา (กระแอม) คลอดตรงที่ตรงกลางนั้น แล้วก็ลุกขึ้น ไม่ให้ยังมี (อ้อ)
พวกจวญวณยา ชื่อว่าตาขุนบาล มาเก็บขายนเขาหลวง ก็ไปเจอพระร่วงนอนอยู่คืนกระแฉะ ๆ
พอแมกก็มี เออ พอแมกอยู่ไหนก็ไม่รู้ เอาขามาห่อพระร่วง ห่อไม่ได้ ห่อไม่ติด ก็เลยใส่
ตระกร้ามา ห่อมาถึงบ้านตาขุนบาลหมอกก็เลี้ยงเอาไว้ จนกระทั่งโต ผงรุ่นขึ้นมาแล้วก็เข้ายก
ศาลาในเมืองเก่าไปนั่งดู ตรงนั้นจะลมแล้ว ตรงนั้นจะลมแล้ว ก็ลมๆ กันทั้งนั้น ก็ตั้งขึ้น
พี่ก็ เออ นี่มันลูกใคร ก็จะถามมาอยู่กับขุนบาล นี่เกิดเอาไม่ไปเอาเอาคนละสามลำ แต่
ตาขุนบาลนั้นเขาไม่รอลำ เออ เป็นทุกข์เป็นร้อน อ้ายพวกเราขานเขาเอาสามลำเท่านั้น
อ้ายกูนี้เป็นยังงี้ถึงเอาทั้งร้อยลำ ก็ปรึกษากับลูกชายว่า โอย วัวควายเราก็ดูไม่มีที่ที่เราจะไป
เอาไม้ทั้งร้อยลำมา ไหจะไต่กับเขา นี่ก็พระร่วงบอกว่าเป็นทุกข์เป็นร้อนไปเลยพ่อ หยิบขอ
ไปสักสองสามเล่มนี้ เอามีกไปสักสองสามเล่มไป พ่อแมกขอไปสิ จะไป จะไป เล็ก
เล็ก เล็ก สะพายกอไผ่เลย เอาขอเล็กกอไผ่ นี่พ่อรักอีกสักคำสิ พ่อรักเอาขอมีงักไป
ก็ขออีกสักไม้สัก ๆ พ่อก็พอเห็นเข้าอีกสักคำ นี่ตาขุนบาลอีกเข้าว่าหนึ่ง เคี้ยวในหมกเคี้ยว ไม่
รอลำ ห่าใจจะไปไต่ละ อ้อมไปลงเกาะ พ่อแมกขึ้นหน้าสักคำเออะ เจ้าขุนบาลกว่าไม่ได้
นำเขาลงก็ไป ไม่มึงตามพ่อไปนูน ไม่ตามไปหีบ ๆ ๆ ไปถึงกองไผ่พวกสามคำอีก

๔๑. เคนตะกรอและลูกอ๊อดพระร่วง

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) ต่อแต่ไปก็จะเล่าประวัติเรื่องพระร่วงวิ่งว้าว ที่วิ่งมากโข่นตรงวังเงิน
ตะตะกรอแล้ววิ่งว้าวมา แล้วก็มีลมตรงท้ายที่ตีนผาด แล้วก็ในปัจจุบันนี้ก็ยังเห็นประจักษ์อยู่
(กระแอม) ลูกหมี รอยหมี ก็ยังตำกอนหินอยู่ แล้วก็มีคำดั่งคำกอนหินอยู่ก็ยังเห็นอยู่ทุกวันนี้
เคนตะตะกรอไซ้ใหม่ เคนตะตะกรอของพระร่วง แล้วก็วิ่งว้าวมา ก็มาจับที่ตีนผาด แล้วก็
ห่า และคำดั่งคำกอนหินอยู่ ในปัจจุบันนี้ก็ยังแลเห็นประจักษ์อยู่ และก็แต่ก่อนมานั้นก็ถือว่าศักดิ์สิทธิ์

คือไปวิดน้ำในท่าแห้งแล้งก็ฝนตกพรำ เคนตะตะกร้อของพระร่วงมีอยู่ที่วังเงิน ในปัจจุบันนี้ยังมี
ประจักษ์อยู่

๔๒. คานพม่าล้มหลอก

หลวงตาแจ่ม ปานเกิด

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) ตอนเข้าไปก็จะเล่าประวัติเรื่อง พวกพม่ามาเมืองไทย แล้วก็ได้ขึ้นมา
ผ่านมา อา เขาหลวง แล้วก็ลงมาอีกด้าน มาถึงอีกด้าน เสร็จแล้วก็มาส่งหอกกันมา และ
ก็เลยคนหนึ่งก็เสียบที่ คนหนึ่งก็เสียบที่ ก็เป็นรอยลึกไป ปัจจุบันทุกวันนี้ คานอายุพม่าฝนหอก
(กระแอม) ว่าไง ปัจจุบันนี้อยู่ใกล้กันกับกะโปกพระร่วง

๔๓. บ้านซอนทองคำบ้านตำกระต่ายทอง

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

ไก่อินเล่าต่อกันมาแต่ในรู้ว่าใครเป็นผู้ตนเรื่องหรือร้างเรื่องขึ้นมา ก็มีคนตาย
๒ คน ไก่อินตัวเป็นเมียกันมาถึง ๓๐,๔๐,๕๐ ปี ก็มีอาชีพการไถนาประจำ ไปเกยท่าอะไร
เลย ทำแต่นา ตากไปไถนายาก็ไปดำนา ทำกันอยู่อย่างนั้นแหละ ทำมาอย่างเดียว สองคน
ตายทำนาเลี้ยงกันมาลูกแต่ก็ไม่มี ทำมาเป็นสิบ ๆ ปี เจริญไม่ได้มีกั๊กที่ จนอยู่อย่างนั้นแหละ
แต่ตัวเมียอยู่ไม่เคยรบตีทะเลาะกันเลย แต่มีอาชีพทางไถนา เขาแม่รักเสียอย่างเกียจว่าทำนา
กะเขาก็ไม่พอกิน ทำนาไปพอขายหาเงินก็ไม่ทันใช้ แต่สองคนขายป็นก็อยู่ว่าทำอะไรทำตามกัน
ตัวสั่งอย่างไรงี้ทำอย่างนั้น ไม่เคยละเมิดหรือทรยศต่อตัวเคย มีความรู้สึกขึงกันแะกัน วันหนึ่ง
บางครั้งก็พูดกันเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ แม่ก็เฉย นี่ สองคนตายนี้ก็มีเป็นคนซื่อสัตย์สุจริต แม-
แต่พูดโกหกพกลมใครก็ไม่เป็น แต่ว่าชะตากรรมของแกเป็นคาบยากจนตลอดกาล วันหนึ่งแกก็ควา
ควาย ลากไถไปไถนาประจำของแกอยู่บ้านขวางแกอย่างเคย อยู่ที่มีเขาหลวง ตำบลศรีศรีมาศ
นี่เอง ตายายคนนี้เป็นคนหนึ่ง ตำบลศรีศรีมาศติดกับภูเขาหลวงลงมาต่ำเคียงตัวกันมาอย่างนี้

หลายปีก็ไม่มีเงินไม่มีทอง ที่วันหนึ่งเขาก็ถูกลักพาตัว เขาหนีไปไหน ขายนั่นก็ถึงสามโมงก็จะ
 ต้องเอาข้าวนี้ไปส่งตาทุกวัน ทุกวัน ทำอย่างนี้เป็นอย่างนี้ทุกวัน มีวันหนึ่งเป็นนิมิตอันดี ก็
 เตือนตรึงถึงเทวดาว่า เอ ตายายสองคนนี่ทุกสิ่งทุกอย่างก็ ใจบุญ ก็ดี หำมาก็ ตาคาชาเขาก็ดี
 แต่ทำไมไม่จน ถ้า ทำไมจึงไม่มีเงินอยู่อย่างนั้นแหละ ลูกเขาก็ไม่มี ก็เคยเค่คร่อนถึงเทวดา
 เทวดาก็เลยแปลงตัวเข้ามา ให้ไปโปรดตายายคนนี้สักหน่อย เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างนี้เป็นคนดี
 ทั้งนั้น พูดเท็จโกหกปกปิดอะไรไม่เป็น ทางคนที่ซื่อสัตย์ หมูบาปก็อวดก็ซื่อสัตย์ ไม่เคย
 ทรยศหรือฉกฉกหมายฉกก็ศีลธรรมแต่ประการใด ก็เลยจะไปโปรดตายายสองคนนี้สัก ให้เป็นคนดี
 สักทีหนึ่ง ก็เลยแปลงตัวเป็นพระพุทธรูป ขณะที่ตากำลังไถนาอยู่สองโมงเช้า แปลงตัวเป็นพระ-
 พุทธรูปขึ้นมาเดินผ่านตัวไป ถ้า ตัวคือตากคนนี้ คนตาแก่นี้ ผ่านไปแล้วก็จะไปบิณฑบาตที่เมีย
 กำลังทำกับข้าวจะมาส่งตัวว่าจะทำอย่างไร ตัวก็ใจ เป็นจริงไหม ถ้า ที่เขาวาดก็จริงไหม นี่ตา
 ก็แปลง ถ้า เทวดาก็แปลงตัวเป็นพระพุทธรูปเดินคืบมาตรงหน้า ตาก็เห็น เอ พระจะ
 ไปบิณฑบาตไหนน้อ ก็ไม่ได้ก็อะไร เมียเราก็นั่งไม่มาน้อ จะไถกวายข้าวไปชะเลย ชะรอย
 ยายก็ไม่มาถึง พอที่พระพุทธรูปผ่านจากตัวไถนาไปก็ไปพบเมียตานั้นแหละกำลังหามข้าวกลอนมา
 กำลังจะมาส่งตัวไถนา ก็สวนทางกัน ปรากฏ ปรากฏตัวไปอีก ตัวก็แฉะไม่เห็นหรอก ที่นี้เมียก็เห็น
 ว่าพระคุณมาเห็นคุณในบาตรไม่มีข้าวเลย ก็เลยตัดสินใจว่าจะเอาข้าวนี้ถวายพระให้หมดแล้ว
 กลับไปหุงให้ตัวใหม่ ที่นี้ก็เลยตัดสินใจว่า เอาพระนี่ ถ้า เอาข้าวที่กลอนไปให้ตัวนั้นก็ดีกว่า เอ
 ตัวเรากองหิวแน่ ถ้าเราให้พระไปตัวก็คงหิว แต่เอาละในฐานะว่าเห็นพระที่ไม่มีข้าวเลย ก็เลย
 เอาข้าวที่กลอนไปให้ตัวให้พระหมดเลย พระนั้นก็เอาไป ยายก็หิ้วหังกลับไปหุงข้าวใหม่อีกไปให้
 ตัว เมื่อหุงไปหุงมา ก็โน่นเที่ยงวันจึงเสร็จ ก็เลยกลอนเข้ามาให้ตัว ที่นี้กวาคือนี่แหละมัน
 คลับันคาลให้เทวดาที่ปลอมเป็นพระมารู้ว่า อ้อ ตัวเมียนี่เป็นคนที่ดีจริง ๆ ที่นี้ส่วนยายก็กลอน
 ข้าวมาให้ตัวถึงเที่ยงวัน ให้อีกตัวไถนาเรื่อยไปไม่ปลดสักที ก็คิดว่าเมยเรากองจะให้ข้าวพระหมด
 แล้ว คงไปหุงมาใหม่นั้นแหละ พอเมียนมาถึงก็เลยปลด ปลดกวายปลดอะไร ปลดอยกวายกินหญ้า
 ฝ่ายเมียบอกว่าตาหิวไหม บอกว่าหิวเหมือนกันแหละแต่เขาก็พาเอา แนน ฉันทไปพบพระกำลังเดิน
 สวนมาไม่มีข้าวติดบาตรเลย ฉันทก็เลยถวายข้าวไปหมด ให้อีกตัวมาให้ตากอนเรานะ แล้วฉันทก็กลับ
 ไปหุงมาใหม่ ฉันทจึงสายถึงเที่ยงวันนี้ หิวไหมคะตา เมียเอาใจตัว ตัวก็ ดีแล้ว ชานิกแล้ว
 เหมือนกันว่าจะให้พระไปหมด คงไปหุงมาใหม่ก็เลยพาเอา โยหยาหิวเหมือนกัน ที่นี้เทวดานี้

ก็ไปคิดว่า เออ ตายายนี้ทำอะไรกันทุกอย่าง ก็เลยเถิดคิดแรงนั้นนะไปเป็นทองคำเสียให้หมด
 จะให้เป็นทองคำเสียให้หมด ที่นี้เผลอาก็แปลงกาตามนต์ให้ดินตรงนั้นนะเป็นทองคำ ที่นี้วันหนึ่งตา
 ยายก็ไปไหนอีกดังเช่นเคย ก็ไปถึงปืศทำนาตรงนั้นอีก ขณะที่ไถไปไถไปหมดคืน เอ คินนี้ทำไม
 ทองคำไปหมดนี้ ก็เลยกลับมาปรึกษายายว่า เอ ยายนาเรามันไม่เป็นดินเสียแล้วละ มันเป็น
 ทองคำนะ ที่นี้รู้เรื่องดังขึ้น ชาวบ้านเขามาเห็นขึ้นว่า เอ นาของตายายนี่กลายเป็นทองคำ
 หมดแล้ว เรื่องก็ดังอื้อฉาวชาวบ้านเขาก็พากันมาดูหนาแน่น ที่นี้ดินเป็นทองคำของตายายก็รู้ถึง
 พระเจ้าแผ่นดินคือพระร่วงเจ้าที่ครองเมืองสุโขทัย เขาเล่าลือกันว่าตายายคนหนึ่งไถนาเป็นทองคำ
 ตรงนั้นคงจะเป็นทองคำ คงจะเป็นบ่อทองคำ ที่นี้พระเจ้าแผ่นดินก็ให้ทหารเข้ามาหาตายาย ก็มา
 สอบว่าตายายเขาชื่อว่าตายายไถนาเป็นทองคำจริงหรือเปล่า บอก จริงค่ะ ไม่รู้อีกก่อนไม่เป็น
 หรือก แต่ความป็นขึ้นไถขึ้นมาได้ทองคำ ที่นี้ก็เลยพระเจ้าแผ่นดินก็รับตายายนี้เข้า อ้า พระร่วง
 ก็เลยให้ทหารมารับตายายเข้ามาไว้ในพระราชวัง ให้ไปอยู่ดินที่เสียที่ ที่นี้พระร่วงก็เลยให้นาง
 อ้า ให้มหาดเล็กต่าง ๆ นำขบวนรถยนต์ บอกว่าไปชนโอทองคำที่ตายายไถไว้เป็นทองคำนะ
 เอามาไว้ในพระราชวังให้หมด นอกนั้นก็เขตร้อมรั้วไม่ให้ใครเข้าไปเพราะสงวนเอาไว้ ที่นี้
 ทหารก็เตรียมรถลาคนรถทุกไป ไปชนดินที่เป็นทองคำอยู่ในกลางนาของตายายนี้เข้าไปในพระ-
 ราชวัง เมื่อชนมาไว้ในพระราชวังแล้วก็ตอนเช้ามาก็เป็นจี้ลึงไปทองคำ เมื่อไปชนเมื่อกลับ
 ไปอีกในทุ่งนามันก็ยังเป็นทองคำ เมื่อชนมาไว้ในวังรุ่งขึ้นเป็นดินทุกที่ ชนไปชนมานึกแปลกใจว่า
 เอ อยู่ในนาทำไมเป็นทองคำพอออกจากนามาถึงพระราชวังทำไมเป็นดินอันนี้ นิทานเรื่องนี้สอน
 ให้รู้ว่า เมื่อชาติก่อนเราทำอะไรไว้เมื่อตายไปแล้วเราคงจะได้มันนั้น ถ้าของอะไรใครทำ
 ถ้าตัวเองไม่ทำแต่ไปเอามา มันก็ไม่ใช่เป็นของเรา ก็จบนิทานเรื่องนี้

หมู่บ้านที่ตายายไถนาเป็นทองคำนี้ เกียวนี่เรียกว่า "บ้านคำลาว" หรือ "บ้านซอน
 ทองคำ" อยู่ตำบลศรีศรีมาศ อำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย ปัจจุบันนี้เป็นหมู่บ้านอยู่ที่ถนน
 หลวง ส่วนหมู่บ้านถ้ากระต่ายทองนั้น คือในตำบักกระต่าย ที่ในสมัยสุโขทัยมีกระต่ายทองคำอยู่
 ในตำบัก ถึงปีก็ตายายก็ไปบูชา บูชา ซึ่งตายายนี้ทำเอาไว้ เขาเรียกว่าบ้าน "ถ้ากระต่ายทอง"
 เวลานั้นอยู่อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร เป็นเขตติดต่อกับอำเภอศรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
 ปัจจุบัน

ประวัติ

๔๔. พญานัททันต์

นายทวน น้อยคำ

๑๑ พฤษภาคม ๒๔๑๔

ไปกลางป่า ไปหักรังรวงลูกมะเดื่อ ให้นางจุมพุกา สุกัตรา มันเป็นมดแดง
นางจุมพุกาสุกัทรานั้น จักพญานัททันต์ เมียทั้งหลายนั้นหักให้คี่ ๆ เกือบครึ่งเมียคนนี้หักรังมดแดง
มาให้ พญานัททันต์ก็บอกพระนางจุมพุกาเท่าไรก็ไม่เชื่อ ว่าไม่ได้สิ้นแสง ที่นี้นางยูกานัน
กลั่นใจตาย ถูกเวรไว้กับ พญานัททันต์ให้เป็นเวรล้างผลาญกันไป แล้วรองจัททันต์จัท ที่นี้นาง
ยูกากลั่นใจตายแล้วไปเกิด (เสียงูก) นางจึงไปเกิดเป็นนางจุมพุกา นี้พอขึ้นมาอายุ -
ประมาณในราว ๑๗-๑๘ ปี อยูากันไปว่าโคนอนเตียงงา ที่นี้ขึ้นมามีความดีใจนึกว่าได้
นอนจริง ๆ เอาไปบอกคำกว่าหาไม่มี มีความเสียใจร้องไห้บอกกับบิดาว่าโคนอนเตียงงา
ที่นี้อากนอนเตียงงาทำไปไกลอย่างนั้น ก็จะกลั่นใจตาย ที่นี้บิดาก็ชวนช่วยคือร้องป่าวพวก
อาณาจักรว่าถ้าใครเห็นว่ามีงาโตสามซม ทำตัดเป็นขวาน เป็นหน้าแดงทำเตียงนอนได้มีบ้าง
ใหม่ จะร้องป่าวไปอย่างนั้น ที่นี้มีนายพานบุญคนหนึ่ง มีบอกว่าเห็นมีแต่พญานัททันต์ มีอยู่ป่า
หิมพานต์ ที่นี้ก็ซื้อธงได้เอาตัวพานบุญมารับอาสาไปเอางาพญานัททันต์ ที่นั้นพวกมันก็นำออกไป
เอางาพญานัททันต์ไปซุกอุโมงค์อยู่ที่นอนพญานัททันต์นั้น นี่ถึง ถึงวันแปดค่ำสิบห้าค่ำ พญานัททันต์
ไม่ไปหากินไหน อยู่กับที่นอนจ้อกถิล ที่นี้นายพานบุญนั้นก็ไปซุกอุโมงค์อยู่นั้น พอวันเสาร์เมียทั้งหลาย
นั้นออกไปหากินหมด นายพานบุญก็ยิงพญานัททันต์นั้น แต่ยังไม่ตาย เอ พญานัททันต์นั้นเห็นสองตีน
นายพานบุญก็ขึ้นเหยียบไว้ ที่นี้พวกวันเสาร์เมียทั้งหลายนี้วิ่งมาถามพญานัททันต์ว่า ใครมายิง
พญานัททันต์ก็ไม่บอก ที่นี้ก็เอาถ้ำพอกับเมียให้ไปหากินตามเดิม เมียก็ไม่ค่อยจะไป ที่นี้ก็ว่าตัดพ้อ
ไป ก็เมียก็อุกรทนไม่ได้ก็ออกไปตามเดิม ที่นี้พญานัททันต์ก็เรียกนายพานบุญขึ้นมาจากอุโมงค์
มาถามว่าจะต้องการอะไร นายพานบุญก็บอกว่าจะต้องการงา มีนางคนหนึ่งอยากจะนอนเตียงงา
ถ้าไม่โคนอนก็จะกลั่นใจตาย มีก็ให้เขาเอา ข่านายพาน พญานัททันต์เอางา ที่นี้พญานัททันต์ก็
เรียกนายพานบุญขึ้นมาจะมาจับเมียกับคนละข้าง เจื่อนงาไป นายพานบุญก็หายไป แล้วก็บอก
ให้เจ่านายพานบุญออกไปเดินภาวนาไปให้กลัวจะจับวันเสาร์ลูกเมียเหล่านั้น ให้ไปที่สน แล้วก็
นายพานบุญก็กลับมา มาถึง นางก็คิดจะนอนเตียงนั้นแล้ว ก็มาบอกกับพญานัททันต์บอกว่ามีเวร

มาตั้งแต่ครั้งเป็นนางข้างนั้น เป็นเมียของพญาจันทน์ก็ไถ่กลับใจตายผูกเวรกันไว้ แล้วมาเกิดเป็นนางนี้แล้วก็มาจองเวรของกรรมกันอย่างนั้น แล้วก็มาออกกะนางมีอย่างนั้น นางมีก็ไม่รู้ค่าของนายพานว่า พานบุญไว้ ถ้าพญาจันทน์สั่งมาอย่างนั้นละก็ นางมีก็เลยกลับใจตายไม่นอน

๘๕. บ้านถ้ำกระต่ายทอง

อาจารย์ทุเรียน วรธรรมโม

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ถ้า ในสมัยเป๊วงเกาส์โซทัยเรายังมีความสมบูรณ์อยู่ ในสมัยนั้นยังมีบ้านใกล้ชิดหรือมีขอบเขตในสมัยกรุงเก่านี้ชื่อวานานถ้ำกระต่ายทอง หรือบ้านซอนทองคำ มาสมัยนี้จึงมีนามว่าบ้านซอนทองคำ บ้านถ้ำกระต่ายทองนี้ มีประวัติเล่ามาว่า ในสมัยนั้นที่เมืองเกาส์โซทัยเรานี้มีความสมบูรณ์ และมีขอบเขตกว้างขวางมาจนถึงเมืองเพชร และในปัจจุบันนี้ก็มีตัวถนนหนทางติดต่อกันมา และได้เห็นณทุกวันนี้ มีนามว่าถนนพระร่วง และกล่าวกันว่าบ้านซอนทองคำนี้ ในสมัยนั้นคงจะมีความรุ่งเรืองและการทำมาหากินก็มีความสมบูรณ์ และในปัจจุบันนี้ส่วนตัวบ้านเรือนนั้นไม่มีแล้ว มีปรากฏอยู่ น้ำบ่อ และศาลโตนค้ออีกหนึ่งตนสูงประมาณเส่นกว่า ในปัจจุบันนี้ยังมีอยู่ และทราบพระอุโบสถวัดวาทารามนั้นยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ และในสมัยนั้นคงจะมีความรุ่งเรือง และการทำมาหากินนั้นโดยสมบูรณ์ มีประวัติที่ดีเรียกว่าบ้านซอนทองคำนี้ ในสมัยนั้นมีซอนทองคำลอยขึ้น และประชาชนในเวลานั้นที่ได้เอาทองเหล่านั้น สำหรับเอาไปแลกเปลี่ยนเครื่องบริภคอุปโลกมานั้น ต้องก็อาศัยบางคนนั้นใช้สับหรือส่งของไปถวายให้ทองนั้นตกลงโดยเฉพา โดยกำลังที่ได้มาตามความสามารถ แต่พอ ๆ มายังมียายกะตาสองคนมีความโลภเรียกว่าความโลภมาก มีความอยากจะได้แต่ฝ่ายเดียว จึงได้ปรึกษากับยายว่าในวันพรุ่งนี้เราสมควรจะไปเอาทองในซอนนั้น เอามาเป็นของเรา คิดดังนี้แล้ว ส่วนยายนั้นก็พอใจจึงจัดแจงแต่เช้าตรู่ ลานคอกกระรอกและเอาชวานไปถึงสถานที่ซอนทองคำลอยอยู่นั้น ไปถึงเช้าแล้วสองคนตายายก็กวาดเอาชวานนั้นลากไป ๆ ในปัจจุบันนี้ซอนทองคำนั้นก็หายลงไปดินโดยเฉพาที่จะเรียกว่าความโลภ หรืออีกอย่างหนึ่งทำโดยเฉพาในนี้ก็เพราะว่าผู้มีบุญจึงจะได้ทองเหล่านั้นมาเป็นสิ่งที่เป็นบุญหรือเป็นผู้ที่ได้ ได้มีความสุขตามสมัยพอสมควร แต่ใน

สมัยนั้นเมื่อมีความรุ่งเรืองดีแล้ว จึงได้แยกย้ายนำวัตถุสิ่งสำคัญไปประดิษฐานอยู่ที่ถ้ำที่เรียกว่า ถ้ำรอยพระพุทธรบาท หรือเขาลอยพระพุทธรบาท ปัจจุบันนี้เรียกว่า เขาลอยพระพุทธรบาทนั้น ในสมัยนั้นจึงนำพระนารายณ์สี่กร หรือรอยพระพุทธรบาทไปประดิษฐานไว้ที่สถานทีนั้น สถานที่นั้น ก็ปรากฏนามว่าเขาลอยพระพุทธรบาท และมีการสักการะบูชากันจนปัจจุบัน ทุกวันนี้ตรงกับ วันเพ็ญเดือน ๓ ทุกปีมา แต่ในสมัยนั้นประชาชนมีตำบลทุ่งหลวง ตำบลศรีศรีมาศ ตำบลโตนค เมื่อถึงเพ็ญเดือน ๓ แล้ว มักจะพาลูกหลานไปสักการะบูชากันที่นั่น แล้วต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้้นำวัตถุอันขึ้นที่ที่สำคัญสองชิ้น คือพระนารายณ์สี่กรหรือ (กระแอม) รอยพระพุทธรบาทที่เอามานั้นก็เพราะว่าในสมัยนั้นที่ประชาชนมีความโลภ คือมีการขุดกรหรือทำลายวัตถุต่าง ๆ มีการสลักหักพังไปก็มี และบางคนมีความโลภ เกิดมีความอยากได้อื่น ในประวัติอันนี้เป็นเหตุอันมีความสลัดใจ คือว่าผู้จะเมื่อนั้นทำลายวัตถุอันขึ้นที่สำคัญที่สักการะบูชาของประชาชน แล้วได้นำพวกพองไปทำลาย เชนว่า กรูที่ไครอยพระพุทธรบาทนั้นมีรอยแฉ่งหรือกระจอบ เสียม ค้อน ทรายทำให้สลักหักพัง ถมที่กระถ่านมีความมุ่งหวังที่จะเอาสิ่งของเช่น พระเครื่อง หรือมีนามว่ากระต่ายทอง มีความสำคัญว่าคงจะมีกระต่ายทองคำอยู่ในนั้น เมื่อทำลายแล้วสิ่งของเช่นว่า รอยพระพุทธรบาทก็ดี พระนารายณ์สี่กรก็ดี เมื่อทำแล้วไม่เก็บวางไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ประชาชนบางคนมีความสนใจถือว่า ต. ศรีศรีมาศเมื่อไปแลเห็นเข้าแล้ว มีความสลัดใจ จึงปรึกษารือ มีกำนันสำราญ น้อยคำ มีผู้ใหญ่สนิท ฉำคุณ มีนายพุท บุตรบุญ เป็นกรรมการตำบล เมื่อปรึกษารือกันแล้ว ก็มีความยินดีได้นำวัตถุทั้งสองชิ้นนี้มา เมื่อนำมาแล้วตรงกับวันปี พ.ศ. ๒๔๕๗ เมื่อมาถึงแล้วได้นำประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ ทุกวันนี้เมื่อท่านผู้ใดมีความสนใจประวัติในนามนี้แล้ว หรือวัตถุทั้งสองชิ้นได้นำมาจากในนามว่า บ้านซอนทองคำ บาง ถ้ากระต่ายทองแล้ว จึงที่สำคัญในนามของชื่อบ้านนี้ยังแลเห็นอยู่ หรือยังปรากฏอยู่ มีรอยพระพุทธรบาท มีพระนารายณ์สี่กร ตั้งเอาไว้ประดิษฐานไว้ ณ ที่วัดศรีศรีสุวรรณาราม เมื่อบุคคลใดมีความสนใจจะมีการสักการะบูชา หรือขอชมวัตถุทั้งสองชิ้นนี้แล้ว ทางวัดมีความยินดีให้ท่านชมได้ และที่โลกความนี้ โดยเป็นประวัติย่อ ๆ และมีความสำคัญในประวัติในเมืองเกาส์โซทัย หรือมีนามว่า บ้านซอนทองคำ บ้านถ้ากระต่ายทอง แต่เพียงเท่านี้

๒
แนว

เลือกปรัชญา

๔๖. แผลเรื่องทุกข์

นายพณ บุตรนุช

๒๕ เมษายน ๒๕๑๔

(กระแอม) เกาะไปกร๊วขึ้นสอง ส่วยสี่สูกและบุคผอง ล้วนแกวแกมทองรจนา แลวเกาะ
ประกวคทั้งเรื่องทุกข์ วาอันจวอนัตตา วาร่างกายของเราเกิดมา นี่ไม่หยุดคิตาเลยสักสิ่ง
ยอมแปรยอมปรวนรวนเร ก็ไม่ยอมกะเนเป็นนิ่งนิ่ง ต้องมีจิตผิดจริงจริง ไม่วาลูกหญิงลูกชาย
เมื่อยังเป็นสาวเป็นหนุ่ม แควงวอชุมเจ็ดฉาย อุดฉาบารุงร่างกาย มิไคเวนวายสักเวดา
มันหวิผมหวีเผามีโผเผามี จะสาแปงผด้นน้ำมันทา ผิดทั้งหน้าทั้งนวลละอองละอองตา แต่เพาะ
ความชรานี้ตาเพท ล้วนผิดดังเกศดังกา เฟียงเส้นเกศี่เกศธา มีราคาเสียจริงจริง ก็กลับกลาย
เป็นคนแก่ เป็นพ้อเป็นหมเป็นตาเป็นยาย มีตาคักคเลื้อยหคั่น สารพันนัยน์นากลับกลาย ทั้งเนื้อ
ทั้งเอ็นทั้งเส้นทั้งสาย ก็กลับกลายกันรุงรัง หนังกี่ขาดเป็นเกลียวเกลียว ทั้งแห่งทั้งเหี่ยวมันน่าขง
ว่าโอ้ออนิจ สังขารมันไม่เที่ยงเคย (กระแอม)

๔๗. แผลเรื่องขันขำ

นายละมุด โพร้แจ่ง

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๑๔

สวัสดีญาติพี่น้องที่เการพริกทั้งหลาย เที่ยวนักหมอละมุด อยู่ที่ตำบลทุ่งหลวง อำเภ
ศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย จะบรรยายแผลเทศน์ขันขำ นี่ก็เข้าในเทปนี้ แล้วก็จะได้เป็นอนุสรณ์
สืบ ๆ ต่อไป ผมก็แก่แล้ว เวลานี้สู่มเียงก็เขายางไป แต่ก็เอาละเขากว่าไปตามเขา คือ
หมอละมุดทุ่งหลวงเป็นหมอขวัญเป็นหมอโบราณ หมอทำขวัญมานานแล้ว ก็บัดนี้ก็จนอายุ
จักสิบสองแล้ว อยู่กำบงทุ่งหลวง นับว่าในทุ่งหลวงนี้ก็เ็นหมอแก่กว่าเขาหมค ลูกศิษย์สานุศิษย์
ก็มีหลายคน (กระแอม) จะบรรยายแผลขันขำแผลเก่าแก่ แผลนี้เป็นแผลที่โคคคี่มาก ถาคณ
ที่มีนิสัยอยู่ก็จะตองไคกว่าวว่าละคความโคทรายลงไค ถ้าหากวาคณไม่มีนิสัยก็จะตองพัง บางที่
ก็จะอาจะนอยลงบันคาคาโทะะกงมาไค แผลนี้เป็นแผลที่มีคคี่มาก

จะสาธกภณัทธเนปโปโมลานพระบาลี องค์พระภูมินทร์องค์พระชินสีห์ ท่านก็โคตรสัซซึ
บอกเอาไว้ ตรงเมื่อแรกมนุษย์ที่จะได้มาเกิด มาเอากำเนิดโดยจำนง เป็ทางเช่นท่านก็ซึ
เข้าให้ตรง ฉะนั้นจะบรรจงใดนานวัน บางพวกที่เกิดมาจากนรกที่ได้ไปตกจตุรัง ก็แต่พอสิ้นกรรม
เก่าเขาประทัง กุศลมีบ้างก็มานำมา บางพวกที่ขึ้น เอ้อเออ บางพวกที่ลงมาจากสวรรค์
ลงมาจากชั้นอุกามา ก็แต่พออันกุศลของตนแหละหนา ก็ได้ลงมาเกิดเป็นคน ย่อมเวียนว่ายและ
ตายเกิด มาเอากำเนิดก็หลายหน นรกสวรรค์ทองบนนั้นทุกคน มาปฏิสนธิทั้งหญิงชาย บาง
พวกมาเอากำเนิด เห็นพวกเกิดก็ได้เป็นร่างเป็นกาย ก็พากันมาที่ศาลาใหญ่เป็นที่อาศัยของ
ท้าวอินทรา พระอินทร์ท่านเป็นอุปการะเอง ท่านเป็นเจ้าของชั้นทั้งห้า พักอยู่คนใดในใหญ่สาขา
เจ้าของชั้นห้าของเราทุกคน ใครจะมาเกิดต้องมาขึ้นที่นั่น ต้องไปยืมเอาชั้นของท่านมาปฏิสนธิ
นรกสวรรค์ทองบนนั้นทุกคน มาปฏิสนธิทั้งหญิงชาย เป็นความจริงอย่างนี้หนา มิใช่จะมากันได้
ง่าย ๆ จงคอยฟังคำฉันท์จะบรรยาย ก็ฉันจะอธิบายไปตามตำรา พวกสัตว์ก็มาอันเข้ามางอนงอ
เข้ามาร้องขอเอาชั้นทั้งห้า หนานจึงนึกสมเพทเวทนา จะยืมชั้นทั้งห้าของท่านไป อยากจะลง
ไปเกิดที่ในเมืองมนุษย์ โอ มีวิญญูธรรมของใส อยากจะยืมเอาชั้นของท่านไป ท่านจึงได้เวทนา
พระอินทร์แลเห็นสัตว์ทั้งหลาย ยกมือขึ้นไหวแล้วยืมชั้นทั้งห้า จึงเอื้อนถามไปตามสงกา
กับพวกที่มาไปพันใด ว่าเอ็งจะลงไปเกิดกันนั้นในเมืองคน ก็เอ็งจะสร้างกุศลกันได้อย่างไร
เจ้าจงเล่าให้เข้าใจ ข้าณียังสงสัยคิดสงกา

พวกสัตว์ยกมือขึ้นไหว ถ้ามลงไปพบพระศาสนา ผมจะไปสร้างน้ำบ่อผมจะไปต่อ
ศาลา บางคนก็ว่าผมจะสร้างฐาน บางคนก็ว่าผมจะทำสะพาน สร้างโบสถ์วิหารให้ถี่ ๆ
บางคนก็ว่าผมจะสร้างพระธรรมทั้งเจ็ดคัมภีร์ ที่มีมาตามบัญญัติในโบราณ บางคนก็ว่าผมจะรักษาศีล
ให้เป็นอาจิณไม่เกียจกรำบ ศีลแปดศีลห้าผมจะสมาทาน มิได้เกียจกรำบสักเวลา บางคนก็ว่า
ว่าผมจะบวชตัว จะเป็นเณรหรือภิกษุจะสวดคัมภีร์ไปเสียให้จนกรำคร่า ให้ชนชาวประชา
เขาเลื่องลือ พระอินทร์ได้ฟังก็นิ่งนิ่ง จึงตอบไปว่าจริงจริงก็เอาอย่างนั้นเขี้ยวหรือ ซักตัวเอง
ไปตกปลายมือ บะจะทำถึงคือกะฉับเสียคอกกระมัง ถ้ามั่นจริงจึงดั่งกำเอ็งไซ ซักก็พลอยดีใจ
กะพวกเอ็งบ้าง โอ เรื่องซังโง่กับซันซัง มันไม่พอขัดขวางอย่าเสียใจ พวกสัตว์ยกมือขึ้นวอนกราบ
รับสาโนภาพทุกคนไป เป็นความจริงวังคังปราศรัย โอท่านจงได้เวทนา พระอินทร์แลเห็นสัตว์
ทั้งหลาย ยกมือขึ้นไหวอยู่จะตรึง ก็แล้วจึงกว่าชั้นทิพย์แล้วก็มาหยิบชั้นทั้งห้า เอามาคังเป็นชั้นทอง

วามาเถอะมา มาสอพามาแม่มา มารับขันธทั้งห้าอย่าเศร้าหมอง ก็เชิญมาเอาขันธัพพะเชิญมารับ
 ขันธของ ก็นี้แหละขันธว่าของเร่กว่าขันธ ให้เอ็งไปเกิดกันในเมืองคน ก็จะได้สร้างกุศล
 ให้สุขโข ให้สุขสันต์ได้บุญใหญ่ ที่ได้สุขโขกันทั่วทุกคน พระอินทร์สั่งพลางทางแล้วก็สอน จึงได้
 อวยพระพรกันไปตาบเหตุด วณาสูกทั่วทุกคน จงสร้างกุศลอย่าได้จืดจาง จงยึดถือเอาแต่
 ความซื่อสัตย์ หมั่นปรนนิบัติเข้าไวยาง แม่นุหิงความจริงสัตย์จริง แมงจตั้งแตความสัจจา
 อย่าเป็นหญิงเหี่ยวโล่งเร เป็นคนเสเพลตามกลางบ้าน เทียวหาผู้ชายที่ใจพาล มาสบานเป็น
 คู่เคียง พระอินทร์สั่งผางทางเขาที่ แล้วจึงหยิบมัญรีก็เอามาจเชื้อเสียง ทั้งหญิงชายก็รายเรียง
 บาจจเชื้อเสียงก็จึงไคทำสัญญา ว่าคนโน้นอายุเพียงไคสิบสี่ เออเจ้าคนนี้ได้เพียงยี่สิบห้า เออ
 คนโน้นสามสิบเจาจรับกลับมา คนนั้นไคหาลิบปลาย คนนั้นหกสิบเออไคพอคิบพอคี่ เออแต่เจ้า
 คนนี้ไคเจ็ดสิบไค คนนั้นแปดสิบกกว่ากว่าชาสัญญาเข้าไว้ คนโน้นก็ไคเก้าสิบปี จงจำสัญญาเข้าไว้
 เถิดหนาเจ้าหนา ถ้าครบถ้วนจำนวนวัน ก็เอ็งจรับเอาขันธกลับมาคืนให้ชา ทั้งหญิงชายอย่า
 ไคชา ก็จงมาคืนให้ชาทุกกไป ถ้าไม่ครบถ้วนจำนวนวัน ถึงไครจะฟาดจะฟัน ไครจะยิงมัน
 ก็ไม่ตาย ถึงจะเพื่อยเห็บเกิดเจ็บเกิดไข ก็ยังไม่ตายอย่าสงกา จงจำสัญญาเข้าไว้เถิดหนา
 เจ้าหนา ตามบุญตามกรรมที่เจ้าไคทำกันมา ชาก็ตองสัญญาทุกคนไป ถ้าไครบุญน้อยสัญญาให้
 เจาจนอย แล้วชาก็ไคกว่าถอยถอยถอยทำให้ หากไครบุญมากสัญญาให้มากขึ้นไป แล้วชาก็ตอง
 ทำให้ไคความสัญญา

พวกสัตว์อกรรม เถื่อนเถิด ส่องกรรับเอาขันธทั้งห้า ยกมือขึ้นทูลทูลเกษา แล้วชา
 ก็เคยกราบลาพระอินทร์ไป

(บัดนี้ ก็พวกที่ทั้งทั้งหลาย แล้วก็ทั้งใจพัง อย่าพังกับหุเฉย ๆ พังแล้วก็ไปปฏิบัติตาม
 แล้วก็คนที่ลงมาจากสวรรค์นั้น จะไปสู่กรรมที่ผิดหรือที่ชั่วนั้น ก็ให้พี่น้องญาติทั้งหลายฟังเอานะ
 คนที่ขึ้นมาจากนรกนั้นเป็นอย่างไรแล้วก็ให้ฟังเอา ฟังแล้วให้เอานำไปปฏิบัติ คนที่ชั่วมันก็ขึ้นมาสู่
 กรรมที่ไม่ดี ที่คนอนาคาเก็บกำพราไป นะ คนที่มาจากสวรรค์ก็ตองขึ้นมาสู่กรรมที่ดีที่เขามั่งเขามี
 ให้พี่น้องฟังแล้วก็จำเข้าไว้ แล้วจะบรรยายต่อไป แล้วขอพักสักหนอย นะ)

(เอาลำดับนี้จะพอ แน่พื่อน ลงมาจากสวรรค์มาเกิดก่อน แล้วก็คอยกล่าวถึงคนที่
 ขึ้นมาจากนรกมาเกิด)

บางพวกที่งมาจากสวรรค์ ลงมาสู่กรรมท่านผู้ใหญ่ แล้วที่เขาฝังเขามีที่เขารวกัน
หลาย บางคนก็ไต่เกิดที่ใต้ บางคนก็ไต่บ้ายเขา บางคนนั้นเล่าก็ไต่ไว้ในเศรษฐี บางคนฝังคัง
ก็ที่เขาฝังเขามี บางคนไต่ก็เป็ลูกขุนนาง ข้างบ้านก็ไต่ไว้อง ข้างแถวข้างกลองไปเสียทุก
อย่าง ครัวจะพูดจะจาที่น้ำวัง ไม่ชักขวางอะไรคาย บางคนก็มาไต่เป็นนักปราชญ์ เฉลียวฉลาด
ความรู้มากมาย รู้โลกุทธธรรมรู้คำอธิบาย รู้เรื่องราวรู้ที่รู้ทาน ทั้งรูปร่างถึงงามผ่องมีนวลละออง
~ อากสะอาน ทั้งโรคภัยมิไต่พาลก็ไต่ราทุกเวลา บางคนไต่ขึ้นมาจากบรก ก็ไต่ไต่หลามกเข้า
ไว้มากมาย ขึ้นมาสู่กรรมท่านท่านเจ้า คณอนาถาและคนพาล บางคนไต่เอากำเนิดมาเพียวก่อเกิด
กัที่ในกลางบ้าน มันช่างยากแค้นก็มันช่างแสนกัการ มันว่าหากกันี้เสียเต็มประดา แต่ชั้น
จะกินมันก็ไม่อิมทอง มันให้ชักมันให้ของไปเสียทุกท่า แต่ชั้นจะนอนมันก็ไม่อ่อนกายา คุณมันก็น่า
อนาถใจ เพราะความจนต้องมาทนทุกข์ จะหาความสบายมันก็ไม่ได้ แต่ชั้นจะนอนมันก็ไม่อ่อน
ร่างกาย คุณมันก็ให้เวทนา บางคนก็ไต่เป็นน้อยเป็ยเสียจริต บางคนเสียจิตเป็นไม้เป็นบ้า
บางคนอดสูมาเสียหูเสียตา บางคนพลาดตาบาเป็กระเทย บางคนก็ไต่เป็นมะเร็งจนเลอะละ
เป็นแผลเหวอะหวะพุทโธเอ๋ย พิศดูกายามันไม่ขำชมเชย ใครเห็นแล้วก็แยก็ไม่ใครเข้ามา
บางคนก็โง่งโง่งมั่งมี พุคพิมพราไม่รูภาษมา ไม่ไต่บาไม่ไต่ว่านักคล้ายเหมือนยังบ้า ไม่ใครพูดจา
กะท่านผู้ใด ไม่ไต่บ้ไต่ไต่ไม่รู้ไต่ว่ากาการใด เพราะบุญกรรมที่ไต่ทำเข้าไว้ กุศลกรรมมาอกุศลา-
กรรมมา บุญกรรมแต่งฉันไม่แกลงเอาบาปสุา ถาบุญแต่งให้แล้วก็ไต่ไต่ดูกา ถาเม่นวกรรม
แต่งมาที่โง่งมั่งว่า พอเสร็จบาปมาจากเมืองนรก ที่ไต่หลามกไต่รู้มั่วบ เกิดมาเป็นคนมันโดน
มาตาม ทำความลามทุกเวลา ไต่เกิดเป็นกนกันหมกแล้ว มีใจผองแฉ่วเป็นหนักหนา สมใจสม-
จิตที่ไต่คิดกัเมมา กับพระศาสนาพระภูมินทร์ บางคนก็มาไม่เสียขัง มาคัมกำลังไปหกคัสัน ไม่ไต่
ใครทำตามคำพระอินทร์ กัคมาถูกหมิ่นกัมากมาย บางคนก็มาพาพาพาติปาต ไปเพียวอาชาติ
เอามาซื้อมาขาย บางคนยังทำชั่ว เพียวชั่วชั่วชั่วควาย ขามากมากมายออกมุลมอง บางคนก็
มาเป็นนักเลงลักขะมักเขมบแต่จะเอาสิ่งของ ลักเพลิดลักเพลินลักเงินลักทอง เพียวค้อมมอง
ของเขาไป บางคนก็มาเป็นนักเลงกินเหล้า เป็นกนนี้เมาตามกลางบ้าน เพียวพูดเกะกะระระ
ระราน เพียวพูดพาดเขาร่ำไป บางคนก็กล่าววาทัวเองเอง ข้างไม่กล้วไม่เกรงท่านผู้ใด
ข้างไม่จดทานไม่จำคำผู้ใหญ่ มีแต่ตั้งใจหังการ บางคนก็มาทำถึงค้อ ไม่ไต่ไต่ไต่ถึงพระศาสนา
ว่านรกมันอยู่ที่ไหนใครไปเห็นเขา ข่ายบอกข่าบางเป็นไร บางคนก็กล่าวว่าไม่ตองกล้วบาปมันมีตัว

อยู่ที่ไหน ก็มันมาพูดมั่วสวาทกันไป ก็ว่ามันอยู่ที่ไหนไม่เห็นมี ไอ้การทำบุญไม่เห็นดี จิบหาย
ทุกทีหบกองไปไม่เห็นขึ้นมา (เด็กน้อยเสียงกัง)

(เอาบัดนี้ก็จะบรรยายต่อไป หมอจะมุกจะบรรยายเรื่อง แล้วก็มาอยู่ในเมืองมนุษย์
แล้วจะกรบกำเหนดสัญญาของพระอินทร์ แล้วก็จะเกิดป่วยเกิดเจ็บเกิดอะไรกันไป ถึงกับล้มกับตาย
สื่อ)

เหล้ามาเกิดอยู่ในเมืองมนุษย์ แถบหลังสุดครบสัญญา ครบเดือนครบวันที่มีบูชา ก็แต่
พอกรรมสัญญาขององค์พระอินทร์ มันให้เพื่อยเป็นเห็บเจ็บไปทั่ว เจ็บทั้งคนเจ็บทั้งตัวเจ็บไป-
หมดสิ้น ในร่างกายร้องเรียกหาเมียว่าเมียจ๋า ขอเชิญเมียมาให้ไว ๆ ให้มาหาพี่สักหน่อย
ว่าพี่ไม่คอยสบาย ก็เชิญมาไวไวอย่ามัวรอ ฝ่ายนางเมื่ได้ฟังคำนี้ ให้มองมัวรีบไปถามหมอ
ทั้งหญิงทั้งชายมาถาม ข้าเมื่อยขาหม่อมมีครบครบ แต่พอหมอเข้ามาถึงเรือน มีโคเชโคเชอนรีบ
ตั้งขึ้น ทั้งหมอกยาหาหมอพัน รีบลบลาพี่ว่าพี่ไร ผ่านพ่อหมอเขาก็ได้รักษา ที่ท่านเรียนรู้นา
จากครูใหญ่ ครูเวทย์กรรมมนตร์กับนร่าไป อยู่น้อยครูใหญ่ครูหญิงครูยา นี่แหละนะท่านทั้งหลาย
เออเมื่อเวลาเจ็บไข้มันจะต้องยอมรักษา มันเกิดก่อเกิดต่อกันมา มันเป็นธรรมดาทุกคนไป พอ-
หมอว่ากรรมมีโทษ มาวัดแรงหยูกยาขึ้นยกใหญ่ ยาหมอยาเม็ดเกรื่องเทศเกรื่องไทย อีกทั้ง
เกรื่องโขนโขนนั้นก็มี ยาอายุถายมีหลายขนาน ยากินแก้ปวดแก้มีรูวิ แก้มันแก้เมากินเข้าหายดี
แล้วยาหมอมากมียาเม็ดมากมาย ทั้งยากวาดแล่ายาชาคุบบรรจบ ยาเหลืองมีกรบยาเขียวแก้ไข้
แก้เน่าช้ำจัก ยาร้อนมากมายยาเย็นมากมี กรันวะกินเท่าไรมันก็ไม่หยุด มีแต่จะทรุดลงไปทุกที
ก็มันไปถูกดักสิ่งก็ดูมันยิ่งทวี ก็เพราะว่าคนถึงที่ทองจำไป ร้องเรียกหาเมียอยู่แจ้ว ๆ พอยุ่ไม่ได้
แล้วก็เอ็งจะหาใจน เจ้ามารออยู่จตุให้เจ้ามาพิศดูใจ ก็ให้มานั่งใกล้ ๆ อย่าได้เกลียดกลัว
มาเถอะหนาน้องมาอย่าชาติ จงมานั่งใกล้พี่นะได้เป็นเพื่อนตัว ก็ให้พี่จับให้พี่จับให้พี่จับตัว ให้-
ชุ่มชื่นใจแล้วสักหน่อยเป็นไร น้องอยู่ด้วยกันทั้งลูกหลานก็มีมาก ที่ได้คลายปากที่ใกล้เย็นด้วยไม้
ที่ถูกคาบใจตั้งแต่ไรมาแล้ว น้องเอ๋ยของแก้วเจ้าจงเห็นใจพี่ ให้อยู่ด้วยกันก็อย่ามีทุกข์ จงอุทิศ
เลี้ยงลูกไปเถิดหนาแม่หนา เจ้าอย่าร้าวอย่าร่ายเจ้าอย่าพาลโกรธา ก็ลูกเราเป็นกำพร้าต้อง
บางเบา เมียเอ๋ยเมียข้าพี่นี้แหละหนากังจะเป็นเมียเขา ของที่เคยเป็นของเรา จะเป็นของ
เขาหรือว่าของใคร ลูกเอ๋ยลูกน้อยให้มาหาพ่อสักหน่อยจะเป็นไร ก็มาเถิดหนาลูกมาเจ้าจะช้า

อยู่โย อีกทั้งลูกคนใหญ่ก็เข้ามา พออยู่ควยไม่ได้แล้วในกราวนี้ พ่อจะต้องสิ้นชีวิตสู่สู่ว่า ตามบุญตามกรรมที่ใดทำกันมา พ่อจะต้องชดได้ในวันนี้ เจ้าเลี้ยงน้องอย่าตื่นอง จงดูสภาพปกครองกันให้ดี ๆ เจ้าอย่าร้าวอย่าราญเจ้าอย่าพาดคำก็ เพราะว่าเจ้าเป็นพี่ต้องนำพา เสียร่องเรียกลูกอยู่เอะอะ ส่วนองค์พระคำไมไม่เรียกหา ร้องเรียกไม่เป็นเหมือนเรนว่า ก็กับไม่เคยเรียกพระเคยเรียกหาไม่เป็น

แต่ขอใดหาพา มัจจุราช ท่านก็อาจากทำชั่วเสีย ท่านก็จับตัวใดท่านมัดไว้ทั้งเป็น ท่านชั่วเข็ญก็อย่างสำคัญ แต่เป็นไฉนนั้นมาหลายเวลา ก็กรรมถวนจวนจวนวัน ก็ชักยันยันก็ลงไปซาใจกาย

ฝ่ายลูกเมียและพี่น้องก็มาร่ำร้องห่มให้ ลูกเมียก็เสียใจมาร่ำร้องให้โศกโศกา เพราะคิดห้วงบ่วงสงสาร นี่แหละเราท่านทั้งหลายจ้ะ อันการร้องรำก็มันเป็นกรรมกา ก็ติดตัวมาทุกคนไป พอสร้างเสرابรรเทาหลง ก็ไปบิณฑพระสงฆ์มาสวดพระธรรม ตามคำที่แนะนำมาสวดพระธรรมเจ็ดคัมภีร์ สนองคุณทำบุญทอด ค่ายเนาะว่าความรักพ่อสงสารนี้ ขอสวดเสร็จสำเร็จดี แต่พอรุ่งราตรีได้เวลา เขาของเตรียมเข้าไว้กรบ จะหาบแพไปป่าช้า ทางแห่หอมบวงสรวงกันมา แต่บรรดาพี่น้องกัน แต่พอมาถึงซึ่งศาลา ต่างคนก็มาขมิ้มมัน ก็ไปนิมนต์พระสงฆ์หมู่หนึ่งหรงธรรมมาพรอมกันลงมาดึกา พอมาดึกาจบลงแล้ว ต่างคนก็อาคแคววรีบไถลคลา ลงมาพิจารณาอนิจจังสังขาร พอถึงสังขารจบแล้วหนา ต่างคนก็มากันว้ายุ่น ยกทัพเคลื่อนนี่นะกระเหื่อนกระทุ่นนี่จุลขุนแล้ววุ่นวาย แล้ววางจบกักรบสาม แล้วก็ผากับจับไป กนข้างคางจับโจงแล้วก็ส่งขึ้นไปมาวางไวบนเชิงตะกอน สัปเหร่อกะเย่อข้างโจง ก็จับชีโรงพริกกลงพลัน หักแห้งหักขาเอาเข้าทับด้วยฉับพลัน เสร็จแล้วผายผันรืบลงนา คนข้างล่างเอาไฟทุกไฟก็ลุกทูนร้อน อำนางไฟไหม้กอง"อน ใหม้เชิงตะกอนแล้วหายไป เลยไหม้กัพลงดมทับ ก็ย่อยยับลงสู่สูญหาย ทั้งหน้าเนื้อหนังเนื้อเป็นเหยือกกับไฟ มาตกอยู่เวียรายบนบัพไฟ

ฝ่ายลูกเมียและทั้งหลาย ก็คลาไถลกลับเคหา พอเผาศพแล้วก็กลับมา ก็อีกทั้งพาติคามานานพลัน

อยู่นานไปและข้างหน้า สมายอุราขมิ้มจับ นอนนานไปข้างหน้าสมายอุราขมิ้มมัน ลูกเมียที่เขายังอยู่ ก็เขาก็กินหาญเอาไว้กึ่งเถลา ทั้งลูกตัวก็มัวเมา ใ้เรื่องตัวเกาก็เคยลืมไป

แต่พอถึงหลายวันก็หันหน้ามา แลดูกายาแล้วสูญหาย ถึงหนึ่งเนื้อเป็นเหยือกกับไฟ มาตกอยู่เรียวยาวบนปัดพี กายกยูเอยหนอกายเรา เขาเอามาเผากันอยู่ตรงนี้ จะเข้าร่างใคร ไม่ได้สักที ร้องไห้โศกก็เดินไปมา เขาร่วงออกกองเข้าพงดงไพร เดินมาเดินไปจนโศกา แต่พอมมาถึงซึ่งศาลา ซึ่งศาลาเป็นที่ว่าการ นายนิมมาคเป็นผู้จัดแจง ยังมีทางอีกสองแคว่ง จะชี้แจงให้เข้าใจ ทางหนึ่งนั้นจะไปสวรรค์ ทางหนึ่งนั้นจะไปครองาย เป็นที่แยกกันมันหมาย ใครจะไปทางไหนสุดแท้แก่กรรม อ้ายคนที่ตายไปเมื่อแก่ก็ ท่านก็เอาบัพเพศออกมาอ่าน ช่างมีแต่กรรม ทำแต่กรรม การบุญนั้นไม่มีเลย เป็นความจริงเช่นนี้หนา มิใช่จะแกล้งว่าคอกณะท่านเอ๋ย เอ็งเป็นไรก็ช่างไม่ทำบุญเลย ช่างเพิกเฉยไม่ทำบุญ ก็จะต้องตกนรกกันหนาเสียแน่ ๆ พอตัวแก่ทำเลื่องขุน กบที่ตายไม่ก่อยใดทำบุญ ก็นั่งก้มหน้า แล้วยกิก ๆ ขึ้นมาก็ใจหาย จึงยกกรขึ้นไหวขอทานจงไกรรฐา ผมเกิดชาตินี้ผมผิดเสียแล้ว ชาตินี้ขออย่าให้ท่านมีโทษา จงสมเพชเวทนา จงเมตตาปล่อยผมไป ประทานโทษจงโปรดเถิด ให้ผมไปเกิดชาติใหม่ ผมจะขอทำบุญให้ขุนวายให้ผมไปเกิดใหม่อีกสักที นายนิมมาคท่านได้ฟัง ท่านก็พูดคัง ๆ ขึ้นมาทันที ก็เอ็งยังไม่ได้อ่าน กราวนี้ เพราะว่ากรรมเจ้ามีไฉนกระทำมา อยู่ไหนสิ้นกรรมหมดเวรเวรมา จะได้มาเกิดเป็นคน เป็นความจริงอย่างนี้หนา มิใช่ตัวข้าจะมาแกล้งขัดสน ผมไม่พลาดโกรธลงโทษคน ไม่มีมรณมีแค่เพียงไร ไฉนการบุญหรือการกรรม ถ้าผมไปโกรธทำโกรธก็ต้องได้ เจ้าอย่าพะวงอย่าสงสัย มันไม่แบ่งกันได้เหมือนกังเจิบทอง ถ้าใครทำก็ต้องได้ดี ข้าก็ทำบัพเพศเอาไว้ตามข้อ ถ้าโกรธทำข้าจะต้องมีหัวมอง เอ็งก็เร่งรีบตรองกันให้ดี ๆ ผู้ตายร้องว่าโอพุทโธเอ๋ย ผมไม่รู้เลยว่าจะเป็นอย่างนี้ ถ้าผมรู้ตัวแต่หัวที ผมไม่ทำเช่นนั้นก็เลยแนะนำเจ้าพระคุณ ผมมองดูไม่รู้ไม่เห็น ก็ผมจึงไต่สร้างเวรเข้าไว้วายขุน ผมก่อกรรมผมไปไต่ทำบุญ จึงเกื่องขุนกอดความรำคาญ ผมจะคิดแก้ไขอย่างไรก็แล้ว ผมจะสั่งข้าไปถึงพวกบ้าน ถึงตัวกลัวเมียผมจะเสียการตั้งลูกหลานก็มากมาย ให้เมียผมเข้าวัดบวชบาศักดิ์ให้ เป็นอาจิณทางธรรมวินัย ได้เมียผมตั้งใจเข้าวัดว่า นายนิมมาคท่านก็นั่งหัวเราะ อธิษฐานนั้นเหมาะหรือมั๊ย ข้าตัวมึงตายก็ลงไปวายชีวา มึงยังทำเป็นบาร่ำไป ป่านะนี้เมียมึงเขาไม่หัวมอง เขาไต่ทองเข้าไว้แทงยาวใหญ่ เขาเสียดเขาเขินเขาจำเรียวหัวใจ เขาไต่ของใหม่เขาก็ลืมของมึง เอ็งอย่าจะเมอเพื่อพรา่เลย ก็ไฉนอย่าไม่ต้องสั่งไปถึง เขาไม่อกเขาไม่อยากเขาไม่ยากกันอย่างมึง ป่านะนี้ทองคังเสียแล้วกระมัง

ผู้ตายร้องว่าโอ ผู้ตายจึงทำนายนิยามว่า พระสุคนธาเธอโหลหลัง ตัวเราตายวายชีวิตรัง
 ลูกเมียอยู่ข้างหลังก็มีตัวไป ถ้าเราได้เกิดชาติหน้า จะต้องรักษาแต่ถัก เราไม่อยากจะกิน
 แกงเป็ดแกงไก นั่นแล

๙
แหล่งรวบรวม

๔๔. แผลกือหา

นายพณ มุตรนุช

๒๔ เมษายน ๒๕๑๔

(กระแอม) เจริญพรอาตมา ประสงค์กือหาของพระพุทฺธัง คุณโยมจงคิดมีจิตพัง
 รับแคว่ระวังตัวมาร เวลาครงกือนั้นมันไม่งาย ก่ากับกายกายวาวา พาคพลังปากยากหนัก
 หนา นั้นช็คกือหาไมไ่เน้การ ปาณาทานห้ามมิให้ชาส์คำ สารพัดที่ยีนยัน ฉีกกือหิระทาน
 ทั้งขนานบที่มีราคา และลักทรัพย์ขยับและช็คกือนั้นกือหา กุณณาจาใจของเราดยาเอามา
 เปื่องเวลารับคำสอน กาเมห้ามคัวเมาให้ถ่อเอาตามสั่งสอน ตักกิละเสนเหมือนพระเวสสันดร
 ทานโคตตรอนจากอุรา หย่าโศกพยาทลงจรงระวังอื่กรื่องทั้งจรงอุสา อย่างลาวกับนั้นพารออัน
 วาจา นั้น สักกัไมไ่การกล่าวก็อย่ากล่าว อื่กรื่องเร่ร้างราวที่ไมไ่เป็น อันถ้าหลาพลั้งยังไมไ่ทัน
 กือนั้นไมไ่เป็นองก่ตองสำรวมใจ วาจาจะมุสา อ่า ก็เพราะหรงเพียงใจสัจย์ข้อ ถือเป็น -
 พระองค์ จิงไมไ่พะวงคอบระวัง ถ้าพลัดพลาดช็คกือหา จะถือสากัไปถอยหลัง เปรียบเหมือน
 น้ำหนักไ่สัจจัง ถ้าหยอนกึ่งลครากา สุราทานว่าไวไ่เป็นเมรัยของกงก้า ถือให้มันตามสัญญา
 นี้แหละหนักทางนิพาน จะคิกคิงไ่ทำไ่ค้กัใจให้เป็หลักงาน อย่างงูคหิงคองยากักกลางทางคักคูก
 คักหลานจะเสียใจ หนักเอาเบาสูตัวเรากักรู้แกใจ ชาคักจะสละคองไ่ กักจะขาวเป็นโยเด้นวน
 ส่าดี ถ้าตัวชากเข้าบาบตะสัณเฑ จะทำไ่ค้คินันนัวมองกริ (กระแอม) ตกไปถึงไหน จะกันัก
 กัยั้ง กกงาบถ่านน้ำใจคิสุทท์ก้องจะมองคูกในทักวาม ถ้าตกไปถึงไหนกัตามคองจะงกงวามอยู่ร่าไป
 เหมือนเหย้งส้มเกลี้ยง ที่มันเอียงอยู่ ถาแมนจะคูกคองใช้ตาเป็กไ่พญู จะพากจะเพียร เร่บนสิงคิ
 จงกอยคคิใจคูกสาจา จิงจะสำเร้จชากเค็ดคองไ่ สมหมายกังใจนัก กักรักจะโกนจะรือมอื่
 ท้องทำ กอยคูกกอยก่าเสียบจนคิ จะวังจะเกนวังเลนกวยเท้า ถ้าเคินนัมกาวอยู่ก็เต็มที
 อีแล้วอีรอดจงกอยจี้ เร่งรือมหย้งนี้ถึงจะทันใจ (กระแอม) นี้จะกรับ

๔๔. แห้วเบญจศีล

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๔

สวัสดิ์ท่านพี่น้อง พี่นึ่งฟังผมร้องเบ๊เกลอนรวง ว่าเบญจศีลนี้บังคับ มนุษย์เราปฏิบัติ
 กงดูลง ข้อหนึ่งก็ป่านาติปาตาเวระมานะสิกขา ว่าห้ามเข้าไปด้านกกาทั้งปวง อทินนาทานาเว
 ระมานะสิกขา ว่าห้ามมิให้เป็นโจรเอาของลักขโมย กาเมสุมิจจาจาราเว เราอย่าได้เห็นเหเข้า
 ใบของหวง ก็มุสาวาทาเวก็ระมานะสิกขา ห้ามมิให้พูดจาเที่ยวหลอกลวง สุราเมระยะมะชะ
 ปะมา ก็ห้ามของเมาเฒ่าก็ฐาที่พาให้เผลอแว้ง ถ้าเราละเสียได้คงได้ไปสวรรค์ ทั้งสิบหก
 สองชั้นพลับพลาทาง ว่าเข้าไปนั่งหน้าชาวอยู่บนชั้นดาวดึงส์ ก็เพราะบำเพ็ญศีลทำให้ดูลง
 มีนางบำเรอสาว ๆ มานั่งหน้าแกมชาวเป็นพวง นั้นแหละ

๑
แหล่เบ็คเตลิค

๔๐. แหกเบ็ดเตล็ด

นายละมุด โห้แจ่ง

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(บัดนี้ข้าพเจ้าหมดละมุด นี่ก็จะบรรยายเหลือเท่นี่เรื่องเก่า ๆ แห่อกักรรย์ แห่ล
ชมชั้น นึกว่าทุกทีทั้งนี้จะชมชั้นหรือไปชมชั้นนั้น สุกแต่แตกบั้ง ผมเองก็จะว่าแห่ลชมชั้น)

อัครรย์แล้วโห้ย อัครรย์แล้วว ในโลกโลกามันเกิดโกลาโกลัม หมอข่าวกับปลา
ละมุดขึ้นตึกกันวันยังค่ำ แมวค่างเจ้ากรรบกขึ้นปล้ำเอาหัวปล่าอย่าง ยังสุนัขดุกริ ก็น้ำกะทิ
หมกกะถั่ง กะปืออยู่ในอ่างวันหยอกไขข้างเหม็นโกล้ง สีกากั่ว ฝักลูกขึ้นใส่ในโอง มีไม้ตัน
จะสุกตกทะลุดตกมาถึงโอง ทั้งแจกอยู่ในโรง ลูกโองโองเอาหัวผักกาค หลวงซี่จิ้งไรเยี้ยวใส่
ปลาบตร เกรวักมหาธาตุชีราดพื้นนอน

อัครรย์วันหาวด โลกธาตุคงกรวว! พวกชาวบ้านนอน มินอนอยู่กับตัว ไม่ทันรู้ตัว
กำลังนอนกลม ทัพพัพพเพียมากอดเมียหนามน จูบสองแก้มกัน ก็อควไปประเคี้ยว ตัวนอนอุ้ง
ว่าแก้มเมือหนามนเหม็นเปรี้ยว เมื่อกวางวันหอมที่เคี้ยวกำลังมันเหม็น ตัวถามว่าเบื่อเย็นเอ็งกิน
ปลาร้าหรืออะไร ฝ่ายนางเมือร้องฮือ ว่าปลาร้าหรืออะไร แกจูบมันฉีกธรรมเนียม แล้วแก
ไม่เกียหมอกใจ ปลาร้าหรืออะไรกูให้

ตัวนอนอุ้งว่าเสียที่เสียแล้วกู กล่าแก่กับคู่อีกที่เอะมันไม่มีใบหู บอกกับแม่เอือหนามนทำกูเสีย
ป๊อ เอาหัวดงซางกลางเอากับมาวาร์สันบนหมอน กะระยาทำป็น มันนอนภาบอะไร

อัครรย์วันไหวแข็งแซ่สว เจกปนกับไทยวิ่งไปวิ่งมา เกโหสาละพา นั้นแฉ
เอาละ แหกเบ็ดเตล็ดอย่าเอามันมาก อีมันหนึ่งยังไม่หมก

๔๑. แห่เรื่องชมเครื่อง

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

มีตังตึกทั้งเกงมีตังร้านแต่งสาขาว คามตรอกนอกบ้านมีวิมานนางฟ้า ทั้งสองฟากซ้าย
ขวาโน่นเนาะชายเสื้อดำกันสาดระพัน ทั้งร้านไทยร้านจีนมาตั้งแต่ตีสฬานัน ตังเวียงเคียงกัน

เครื่องขายนั่นจะเล่าให้ฟัง ว่าโรงขายข้าวแกงคึกคักไว้เสร็จ หมูผักแกงเผ็ดก็มีทั่ว โนนปลา
ก็ยังมีโนนปลาคึกคัก โนนปลาบั้งปลาแกง ปลาบั้ง ปลาแพนก็ปลาทอดปลาหูกุ้งแห้งเตาหูกุ้ง
แห้งหมูทอดหมูหั่น แกงสัระระมันทั้งปทุมสม ลูกจันทน์เขาเผ็ดใบสัระระหนึบ ยำยวนแกงไก่แกงเผง
แกงเผ็ดปลาไหล แกงจืดแกงไทยก็มีถาด นั้นแหละ

๔๒. แผลพนมึก

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

เมื่อคืนผมฝันว่าไอ้ชุกมันแกว ออกตะเกียกตะกาย ให้ทำมีดดาบก่อน ก็ลงไปนอนอยาก
กิน พลิกเอากรมทางสันซุบแทนน้ำให้ใส ว่าปะหินแข็งว่าปลายมันโหด มันมันโวงแกตอกหอนโตก
ที่ริมหาดทรายว่าเนื่ออนตามร่มชีสนิมจับเองเนื่ออนพอกับ ฉันทไค้โคม ฉันทไปใจเป็นคนพื้นที่พราน
กระต่าย จะฟันหินเมืองละครกั้วจะอนเสี้ยเกิน จะฟันหินเมืองเกินกั้วทะเลลั่นไค้ จะฟันหิน
เขาหลวงก็กั้วจะกั้วจะดุน ระบักก็แบกไม้ไหว กั้วปะแบกไม้ไหว จะฟันหินเมืองละครกั้ว
จะอนเสี้ยเกิน จะฟันหินเมืองเกินกั้วทะเลลั่นไค้ กั้วหกล้มไปตำคมมีดแตก หน่อหญ้าแพรกขึ้น
ร่ำระร่ำไร นั้นแหละ

๔๓. แผลดอนหญิง

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

อนิจจานารี คอยขังที่บรรยาย เป็นคติเตือนใจจงจำไว้ณกมล จงหันหน้าก็บาทงนี้
ว่าคอยขังที่จะสั่งสอน จงฟังจงฟังคำไว้ก่อน จะเคื้อคร่อนกั๊นร่น ที่จะต้องจากกั้วเจ้า น่องวยา
เผ่าอาตุร จงอยู่เถิดแม่คุณน่องอย่านกั๊นร่น ว่าลูกเต่าเรากั๊มี กอยเลี้ยงกอยเลี้ยงให้ดินน่อง
คอยประกับประกอง อย่านไค้ทองแคดฝน เจ็บไค้ไค้ไค้ยากหมันล่ำยากกั๊เจ้า ตัวก็ลูกของเรา
เลี้ยงไว้เอาทุกกล จงจำคำสั่งนะแม่สายสมร ว่าพี่จะต้องจากจรแม่เกสรอุปด ว่าพี่จากน่องก็
วันนี้ว่าหลายปีจึงจะไค้กลับ ว่าสั่งคำที่กำธับ อย่านับอย่านับปรับร่อนร่น พี่มิไค้อวดคิว่าเข้ามา

ที่โหวง ว่าตามคำโบราณตั้งตอนว่าหลานเหลนโหล่น ว่าเกิดมาเป็นลูกผู้หญิง ว่ามันยากจริง
 จริงนะตอนจำ ทั้งเหยาเรือเบเกหาอย่าให้รักตากน ว่าผงเกาก็ละออง ก็อย่าให้นองเกลื่อน
 กลาดว่าหมั้นปักหมั้นกวาก ว่าให้ตะอาคกลางบน ว่าเจ้าคุณให้รักกระดานพันให้สุดใจ ทั้งหมาว่า
 หักไข้อย่าให้อะไรปะปน ว่าของเครื่องกินเก็บไว้ให้เป็นแห่ง ว่าเครื่องโถกเครื่องแต่งเอา
 ขอบแฝงไว้ให้พ้น ว่าให้ลับที่นอนผูกหมอนผ้าหม ยอย่าให้หักหมมต้องเจียมพระกระโดน
 (สะแอม) ว่าเอาออกซักน้ำซักผ้าทั้งกางเกง เสื้อผ้าอย่าให้ราเหม็นโซลบ กะทะกะซอน
 ซอนสอมถวยราม กินแล้วเก็บล้างล้างอีกสักคน เวลากินก็ต้องทำไว้ เรียบ ว่านั่งพับเพียบ
 พับขิง อย่าจารึกนิกหึงเล่นพิเรนทะโบน (แอม) อย่าเป็นชาวกำใหญ่ถึงกับขายกนทุกข์ อย่าได้
 ตกปากกุกย กิดกุกที่ไรผลสุภาภคักว่าไว้ เป็นกำไทยสุนทร ถึงเวลาจะนอนให้สกลอนกลางบน
 นองอายนอนเผลอ นอนละเมอเหลวไหล ว่ากเอนกางไม้ได้สกล มัวหลับไหลนอนโกรน
 ซโมมมันจะย่องนาเก็บของ ไม่มีเหล็กเพราะมันจะเอาไปเป็นเหยื่อนองจะเสื่อแตกน นองอย่า
 นอนมกย้ายนอนหงายคู้ฟ้า จะยกแข้งยกขาอย่าให้มาคตาคูคน กวระนอนตะแคงโกล่แฝงฝักกัน
 อย่าให้นองกลางบ้านมันจะประจานตัวคน มัดค่างไปจงจุดไฟจุดขึ้น อย่าอดนอนก็คั่นให้ลุกขึ้น
 สวมนต์ เมื่อเจาคันเมื่อตอนเช้า จงหาข้าวหาปลากวากเรือเบเกหา อย่าให้เขาว่าเขานบน
 เพราะเป็นงานของหญิง นองอย่านั่งคุกคาม จะมัวแต่แต่งกาย ก็จะไม่ชอบกด ก็เมื่อจะพูด
 จะจา จงออกสำหรับวัง จะเดินเห็นลูกนึ่งให้ระวังกายตา อย่าพรวดพรากโกรมกราม มันไม่
 งามซอ้น จงสังวรไว้ให้ต้อยาถูกรูกรน นองอย่าเกินยักให้คั่นองอย่าสายแขนง นองอย่า
 เกินยักคอนะแขงโกล่ส ก็พวกหนุ่มเขาก็จะว่า ว่าเดินให้ท่าให้ทาง หนอยวะตามกันเป็นหาง
 จงหลาดพริ้งได้เขาสักคน น้ำตาลเพชรก็ว่าหวานก็ไมปานคมปาก เกี้ยวจะไปเป็นหลงรักเกิด
 พะวัคพะวน ว่าพวกผู้ชายนั้นก็พ่ายเรือก็เหมือนกับเสื่อผู้หญิง ถ้าเขาไปรักเราจริง เขาจะทิ้ง
 ขว้างโยน ทองสุาจะกูทองกูฟงกเฒ่าเหคาออ วาวงวานเชื่อนหอพ่อแม่มีหรือจน ว่าสูบฝัน
 กินเหล้าการมีนเมาอีกหรือเปล่า ว่าถูกเมื่อยเขามีไหม จะทำอะไรเลี้ยงตน ว่าเขาจะรัก
 เราจริงก็หรือจะทิ้งภายหลัง สังเกตดูที่ทุกอย่าง อยู่ในระหว่างสองคน เขาจะทิ้งนั้นก็เป็น
 หมาย ก็ต้องอับอายชาวบ้าน จะขึ้นคงขับไล่เกิดการกุลาณ ว่าสาริกาลิ้นทองมันยังเป็นรอง
 ลิ่นกน นั้นแหละ

๔๔. แผลทหารไทย

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

ทหารไทยต้องใจเด็ด ชื่นชื่อกว่าศัตรูแล้วต้องเด็ด เจตน์ไปทุกเหล่า ไม่ยอมให้ศัตรู
มาหมิ่นเอกราช ต้องลุกขึ้นฟันฟาด ชาติที่รักของเรา ศัตรูร้ายต้องรีบปราบมัน ให้นันสิ้นชีวัน
ลงไปเป็นเถ้า ว่าพ่อแม่และญาติพี่น้อง เราต้องช่วยกันกุมกรงอย่าถูเบ้า ว่ายามมีภัยก็เรา
ต้องหาญกล้า ว่าเขาต่อสู้เลยหนาอาสารเจ้า ก็ต้องไว้เกียรติก็ให้ลงชื่อ ไม่ยอมเป็นทาสทุกมือ
ไม่ยอมเปลี่ยนเจ้า ถึงจะตายต้องให้ไว้ชื่อ ให้โลกเขาเลื่องก้องฝีมือเรา ว่าไทยทั้งชาติใจเด็ด
ป้องกันเอกราชของเรา นั้นแหละ

๔๕. แผลปลุกใจ นรชนหลัง

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๔

เด็กน้อยชายหญิงเลือดไทยนี้เอ๋ย หนอยาได้เก็บจกรานเคยหนูทั้งหลายจา หนูอุทิศ
ขยันแล้วก็หมั่นเพียร ให้หนูรู้เรียนเพียรไปทุกวิชา วิชานี้มีค่าเกิดเป็นทรัพย์สินอันประเสริฐเลิศกว่า
สิ่งนานา ถ้ารู้จริงก็ย่อมมีศักดิ์ ถ้าหากินทั่วประเทศแสนวิเศษนักหนา ลาภยศและสรรเสริญ
สุข มั่งหวังแล้วคงทุกทุกเวลา ก็ให้หนูได้เรียนหนังสือเพียรหมั่นเรียนวิชา ว่าการเรียน เออ
เอ๋ย ว่าเล่าหมั่นเรียนหนังสือ ให้เขาเลื่องเขาสื่อว่าไปๆ วิไลสุหนันนี้เฝ้าอุทิศมาเพิ่ม
เติมหลักวิชาให้ทุกให้หมู่ทุกสิ่ง ว่าพอหนูว่าแม่หนูทั้งชายหญิง ขออย่าให้ไ้ ขออย่าให้ไ้
อ้อยอิ่งไปเลยหนูทั้งหลาย เราสู้ขยันแล้วก็หมั่นเพียร ให้เรารู้เรียนเพียรทุกวิชาไป เมื่อ
เรียนจบหลักสูตรแล้วก็ไปในถิ่นชนบท ขอให้หนูรีบกำหนดเข้าไปเรียนอำเภอต่อไป ว่าเรียน
อำเภอมันคงดีแล้ว ว่าหนูควรจะมีมุ่งแนวเขาไปเรียนจังหวัดใหญ่ ว่าเรียนในจังหวัดนี้ก็เงินจ่าน
ขอให้เธออาจหาญเข้ายจนกรุงไกร ว่าศึกษาให้รู้จริง ๆ มาหาวิชาด้วยใจหาญนี้ก็มีอยู่คั่น ๆ ไป
จะเรียนกฎหมายหรือเรียนแพทยศรุต ตลอดทั้งเรียนเกษตรพันธุ์สัตว์ก็มาทั้งหลาย เป็นนักรบนี้แสน
วิเศษ จะไ้ช่วยกู้ประเทศรักษาเขตดินไทย จะเป็นวีรบุรุษป้องกันอาชญากรรมทั่วทิศ ก็อย่าให้มา

บาลวงศ์ที่เอาชีวิตจอมไทย ทหารเอยทหารทุกเหล่า เราเมื่อวิ่งวอนได้เข้าเข้าพิทักษ์ดินไทย
 เราได้มีวาสนา ขออย่าให้เป็นข้าไปจนกว่าโลกสลาย ก็ท่านมีชื่อก็มานี้ก็นานชา ว่าเหล่า
 ทหารไทยนี้เก่งกลามาทุก ๆ สมัย ว่าเคยบูชาศาสนา ว่าเคยสละชีวิตว่าสู้แดนดินไทย ว่า
 เคยเป็นเพื่อนนอกของพระปิ่นปักเหนือเกศที่เคยให้ ก็ยรติทหารร้ายของประเทมาแต่พวกอนไกล
 ว่าขอให้ท่านรวมรักมาอาภุสสิทธ์ ว่าเทอดเจ้าชีวิตจอมไทย กระทั่งนักเรียนก็มักนึกมาว่าทั้ง
 นิสิตนิสิตญะจริงทั้งหลาย ว่าใครขอฝากคตเพื่อเป็นข้อคำริทั้งหญิงชาย ว่าอันนักเรียนที่ดั้นมี
 สีสัณณะ ข้อหนึ่งต้องมีมานะอดทนชวนชวาย เมื่อตั้งใจเล่าเรียนว่าพากไปร่อยากราน ว่าตั้ง
 ใจทั้งครูอาจารย์เวลาท่านอธิบาย ก็เมื่อของใจก็ให้รีบไต่ถาม อย่าเป็นครั้นคร้ามว่านักกระดาก
 นึกอาย ก็แล้วหมั่นและหมั่นทำการบ้าน ที่ครูมอบให้เป็นงานอย่าได้ผวพาเหศวไรเลย ข้อสอง
 ก็ต้องเป็นผู้มีความคิดดี รักษาความสามัคคีและระเบียบวินัย ว่าข้อสามว่านั้นก็สำคัญ ต้องเป็น
 คนกล้ากลั่นประจักษ์นิสัย ว่าน่าคือเสียงมาสู่ตนและหมู่คณะ เช่นในการพะก็การเร่งขันจึงชัย
 ทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียง ว่าอีกจะทำให้เราเป็นตัวอย่างที่ดีได้ ว่าข้อสี่ข้อนั้นท่านจะใดต้อง
 รับเกียรติ ก็คือให้เรียนก็คือให้เรียบร้อยทุกกระเบียดทั้งกายวาจาใจ ว่าคำว่า "เกียรติ" นั้น
 ก็แปลว่าความสรรเสริญ ก็ต้องทำตัวเป็นที่ขอยินแก่ผู้น้อยและผู้นั้น ว่าหลักทั้งสี่นี้ควรจดจำ
 ประพฤติตามตลอดไป นั้นแหละ

๔๖. แผลพอกาณีน

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๔

ผมเป็นพ่อค้าตัวสำคัญ แถวเมืองแพร่ เมืองน่านยอมรับผมก็ คำที่เป็นต้น ๆ จะคิด
 เป็นเงินปีหลายล้าน เพราะฉันเป็นคนมี มี ขึ้นไปคำพูดเสียงโห่ ว่าไม่ใจแม่ว่าง ออกจาก
 ลำปางต้องเดินทางกันหุ่ ต้องผ่านอำเภopheเขาอำเภองาวแม่สาย ไปจนถึงเชียงรายแต่ยัง
 ไม่ถึงที่ จากเชียงรายต้องขึ้นไปบนคอย หนทางไม่ราบคอย ๆ เหงื่อไหลหยอหยอ เหงื่อไหลย้อย
 ก็จวนขึ้น ไปถึงบนคอยมีแต่พวกก้อยพวกยาง พุดจากกันต่าง ๆ ยังไม่รู้ประสี มีทั้งหมูและฮ้อ
 พวกก้ออะไรไม่ทราบ น้ำท่ามันไม่อาจางเหม็นสามสิบตี ทั้งปลุกเขาปลุกผีกันบนภูเขา แลดู

ยาวสุดสายตา ถ้าจะซื้อจะหาต้องพุดจาถวนถึ ต้นบันเท่าต้นผักกาดที่ขนาดเขื่อง ๆ ลูกมันกล้วยมะเฟืองที่บ้านของเรา มีทั้งปิ่นดินปิ่นสุกราคาถูกกว่าบ้านเรา ถ้าเวลาจะไปเอาระวังจะเจาหน้าที ขึ้นไปคาภาคเหนือเอาล้อเรือไปใส่ บางครั้งก็ขึ้นรถไฟถึงкенรัยถึโคนจี่ ครั้งหนึ่งผมเอาปิ่นว่าขึ้นเครื่องบินมาลงคอน ตำรวจเขารู้เสียก่อนก็สายในเขามิ ผมถูกจับตั้งหลายครั้งไม่เคยติดตารางก็เพราะว่าผมเซงหลี่ ไม่ใช่พอกาเองชวย ผมคาปิ่นก็จนรวนนิ่มว่าเป็นเกรษฐีว่าคาไปคามากาไป เลยเสียจะโล่กัไม่มี นั้นแหล

๔๗. แหล่เตือนสติหญิง

นายเกิน ไชยเชิงชน

๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๔

แหล่เตือนสาวเหลากัสตรี เพราะผู้ชายสมัยนี้ว่าทั้งดีและชั่ว ว่าเรากัโตขึ้นเป็นสาว อย่าให้กลืนเหม็นกวเข้ามากัดอกกล้ว ว่าถึงใส่ตะกรากัเอาน้ำล้าง ว่ากลืนเหม็นหรือจะจางก็ไปหมดตัว เมื่อแรกเราจะมีคู่ต้องเลือกผู้ชายดี ๆ ที่จะมาทำชั่ว ก็แต่อย่าดูหมิ่น ๆ ก็ดูหัวที่นอนปลายตีนเขาเสียก็ให้หัว ว่าดูควายเปลี่ยวใหญ่เขา ว่าดูคนนั้น ว่าก็ดูถึงเหยาเรือนคร้ว ไรไถนาถึหรือเขาคาเขาขาย หมอขาวหมอแกงมีก็ไป ว่าโล่โล่เรื่อรว เขาอยู่เถียวสันโคมชายโศคหรือพอหมาย ว่าลูกเมียมีไหมว่าทำอะไรเลี้ยงกั มาเป็นนักโมวานักพนวนักปล้นนักจี่หรือเป็นนักเซงลัให้ความกลัว ว่าสูบปิ่นชำของกอดบองกั หรือเป็นนักเสพสุราว่าเขาเย็นมาเมามัว หรือเป็นนักการพนันชอบมันแคไปเข้าบองกาสิโนว่าเฮโรกันทั่ว ว่าโค้วอย่างอื่นก็พอชนอร่า ถ้าแมนคนสูบยาอย่าเอามาทำชั่ว ถ้าโค้วสามีชียาละมันอดจันมามันกัขาย ไม่วากวาวว่าว้าว ถ้าแมนเรามีข้าวของว่ามีเงินมีทองมันกัจ้องกอยจัว มันจะเหลือไว้ให้ก็เพียงเกงในหนึ่งตัว นั้นแหล

๔๔. แผลแม่เรือน

นายเกิน ไชยเจริญ

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

เป็นมนุษย์ผู้คิดคนเขาย่อมมีเมตตา ถ้าผู้รายนั้นหนักหนาเขาอดกระดอง เป็นผู้หญิงนารี
ว่าพูดให้ฟังจะสวຍ แม่นไกรทั้งทองงงวยพูดสวຍ ๆ แนนอน ถ้ารายใครชาวทองรับมาเอา
เป็นกอนนอน สวาทใดไม่เหมือนก็เหมือนดังดวงเคื่อน พูดเพราะจับทานวา มันทวาน ๆ ก็
เสนาะพูดเข้าใจพูดเข้าใจจะหัวใจ ว่าอันวาจาวาหวานปานน้ำตาลเพชร ถ้าหญิงใดพูดให้เค็ด ๆ
แมน้ำตาลเพชรก็หาย ถ้าคำพูดของหลอนก็ดำค้วนองนี้ก็มากมาย ขอรองกลอนก็สอนภรรยา
ให้หญิงสาวทุกถวนหน้าทั้งแล้วจ่านองพี่ ว่าอันหลักภรรยาที่ต้องมีอยู่หาขอ ว่าของใส่ใจไว้
หนอยแม่ยกคนารี ข้อหนึ่งหมั่นก็กิจการงานในบ้านเรือน ข้อสองอย่าก็อย่าบเร่เชื่อนรับเพื่อน ส่า
ข้อสองก็อย่าแะเชื่อนรับเพื่อนก็อย่าสามี ข้อสามนั้นก็เป็นหลักใหญ่ ของงออย่าบ่ใจก็แห่งหน้า
ใจสามี ข้อสี่นั้นก็ยิ่งสำคัญของใครกับหาพบไว้ให้มันนะแม่โถมเหรี ขออย่าให้มันสุริยสุรายนัก
มันจะเกิดลำบากนะแม่เหรี ข้อห้าของหมั่นทำการงานว่านนี้ให้ถูกระบอบ ให้เป็นที่ชื่นชอบแก่คุณที่
น้องทำก็ก็มีสง่าจะพาให้มันมี ก็แม่ยกหญิงก็มั่งสมร เจามีบุญแล้วพี่ สะสอน ว่าจงจำให้แนนนอย่า
ลืมหนา ก็อันน้ำสื่อนก็เป็นที่ยนิบ ก็ควรที่แม่ทรมชมจะฟังพิจารณา ก็น้ำหนึ่ง หนึ่งนั้น ได้แก
น้ำใจ ควรที่แม่สายใจจะฟังไปใจก็จัดหา ก็น้ำสองนั้นก็ทานกล่าวไซ ว่าทานกล่าวชี้แจงไว้ว่า
ยิ่งสำคัญกันหนา ต้องจัดไว้ก็ให้บริสุทธิ์ก็แล้วก็ผูกของ ก็ัดเอาไว้เป็นที่สองรองลงมา ก็อย่า
ให้ไปกละปนกับน้ำใจ ว่าควรจัดแบ่งเอาไว้แยกหนึ่งหนา ก็น้ำสามนั้นก็ก่อกั้นน้ำรับแขก ของ
รับของใครรับจ่ายแจกกันให้ทั่วหน้า ก็ถ้าให้แล้วควรลอยคอกไม้ ก็เพราะสืบเข้าไปก็แล้วใจ
มองใสปริศนา ก็ทั้งน้ำใจของพ่อสามีก็ขอให้ค้วนองนี้จงตั้งใจรักษา น้องจะได้เกิดสวัสดิ์ก็มีสุข
ตลอดชีวา นั้นแด

๔๔. แผลจน

นายเกิน ไชยเชิงจน

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

หนุ่มชายน้อยหนึ่งเมื่อเข้าถึงยามจน จนเสียจนไปมีคนเขาต้องการ ชาวบ้านใกล้เคียง
 ริดเขาก็อ้างมีจิตคิดเคียดคั่น เลยจนพิน้องเลยจนพวกจนพ้องตลอดกระทั่งวงวาน จนผ้าไม่มี
 จะนุ่งจนมุ้งไม่มีจะนอน ว่าจนผูกจนหมอนจึงต้องนอนกับกระดาน ว่าจนจริงจนจังจนสตาจก็ไม่มี
 จะไร้ จนเสื้อไม่มีจะใส่ส่งสาส่งสาร ว่าจนเท่าจนเย็นจนไม่เย็นมันสว่าง จนกระทั่งสว่างว่าจน
 ตลอดวัน จนมีจนคำคิดนึกถึงความยากจน เกิดมาเป็นจนจนแล้วยังจะจน จนใจจนจิตคิดว่า
 เสีย จนลูกจนเมียจนไปเสียทั้งนั้น จนว่าจนควายจนไร้จนนา จนข้างจนมาจนกันเสียจะนั้น
 จนจึงจนชาจนปลาร้าในไห จนเบ็ดจนไกจนพริกไทยลูกกระวาน จนพริกจนกะชายจนตะไกร
 ใบมะกูด จนมะพร้าวที่จะชูคมันมาคั้น จนผักชีหว่าหัวระพากระเพา จนกระทั่งน้ำข้าวและ
 น้ำกลั่น จนกะป็น้ำปลาจนกันสาระพัน นั้นแหละ

๑๐๐. แผลเบกเจ็กลด

นายเกิน ไชยเชิงจน

๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๔

เงียบเงียบเด็กที่เกิดพื้นอง มาเจริญงมร้องก็เป็นกลอนๆลก จะว่าในเรื่องก็ถือหา
 พระพุทธเจ้าสั่งมาไว้หลายกถ ว่าคีนปนาพระท่านห้ามไม่ให้าสัตว์ ให้ฉันมีฆาตรอกสัตว์แต่ฉัน
 ว่าคนก ก้อหินนาพระท่านห้ามไม่ให้ลักทรัพย์ เจ้าของนอนหัดฉันก็ร้องของก็เฝ้าลก ว่ากาเม
 พระห้ามลูกเขาเมียเขา ถ้าเกิดหญิงยอมให้เราแล้วไม่ทนกรก มุราพระห้ามไม่ให้พูดปด นี่เรื่อง
 พูดปดฉันมีตอบแต่ฉันรอบโกหก สุราเมท่านห้ามไม่ให้กินเหล้า ไอ้เรื่องเฝ้าย่าฉันเลยฉิม ก็
 เลยไปดื่มไม้อก ก็ถือห่านหรือถ้าไกรถ้อยอย่างฉัน ถ้าไม่ฉันก็สวรระกจะทนกรก ไม่นั้นนี่
 จะพาให้กลุ่มตองนอนกลุ่มลูกกระตา นั้นแหละ

แหล่งจากวรรณคดีและนิทานทรงเครื่อง

๑๐๑. แผลพระรถถวายของราชสาส์น

นายพุด บุตรบุษ

๒๔ เมษายน ๒๕๑๔

(กระแอม) (จาม ชาก ญ) แกะไบกรี่ขึ้นต้น ภูเล็ดเหว็ดลนอลังกร แกะเป็น พระรถบทร เขาสูนครพวกรมาร เขาเผ่าองค์พระนุชนอง ถวายของพระราชสาส์น นางเปิด ของรืบสองอ่าน แลวแจ้งในการที่เ็นมา ของไบคำอรรถของพระมุนี ร่ายกับดีเป็นเลขา เอาตัว สะกดไวข้างหน้า เอาสระเอนั้นมาไวข้างหลัง เสียในคำแปลของแม่ขี้ จะได้อรรถสามี่เป็น สุขซึ่ง แม่หาตัวให้เจ้าบาง จะได้อรรถวังเสียจังหวัดมาร ก็อพระรถโมเอนเอนี้แหละตัวเจ้า นะเมยอกสงสาร ก็แม่หามาให้จนได้การ แม่จงสมานซึ่งยินดี มาถึงกลางคืนจงรับกลางคืน แม่จงเค็มต้นยีนก็ ถึงกลางวันทันที่แม่จงเลี้ยงรับเอาเธอมา จึงปรนนิบัติพินทุ เสียได้เป็น ตัวขวัญของเจ้านั้นเหอ จงอุปถัมภ์บำเรอ อย่าให้ท้าวเธอขอยน้ำพระทัย อักทั้งมีงมาอาชาไนย แบอย่าให้อานาทร ทั้งน้ำทั้งหยูภักภานาหาร นะแมงสุเจ้าจวนอัศคร ฝ่ายพระรถสโมสร แม่มึง สมรแม่เมรี (กระแอม ไอ)

๑๐๒. แผลพระไวย

นายละมุด โพธิ์บัง

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(กระแอม) อ้าบักนี้ บักนี้ก็หมอละมุดจะให้แผลพระไวยอีกสักหนึ่งแผล แล้วก็หมอนี้ หรือไมรองชำนานาอะไรหอก จะเป็นถอย เป็นเมอญ หรือเป็นควา หรืออะไรก็ไปข้าง ๆ เคียง ๆ ไม่เป็นลาวแท้ ไม่เป็นมอญแท้ แล้วก็จะว่าแผลพระไวยเรื่องเก่า แผลพระไวย เรื่องเก่าครับ

กล่าวถึงพระไวยวรรณารถ เมื่อภานิมาศพระเพื่อนยา ฮือ ฮือ เข้าวอนนารีเสียกับ แม่ศรีมาลา เข้าหยอกกรรยาแล้ววากลอน โอแม่ดวงขวัญจิตชีวิของพี่ ะรักใครไม่มีเสมอ เหมือน หางเจ้าสักครุฑเหมือนสักเคื่อน แล้วความรักไม่เคยอนกลาคกลา โยษ้านอยจำพอ เพราะดู มันขวางหวานเสนาะก็ฉันจะทำใจนเลาหวานนี้ยอมกินกาย หลงคบขายเมื่อยามจะชม

ฉันจะขอลาหรือว่าความใน มันจะไม่โกรธเกินน้ำนม ได้เชิดชูมีบุญ จะร่วมภริยาในตอนหลัง
ว่าฉันนะเป็นราวเหนือ หรือไอ้ชาติเชื่อนั่นก็ไม่กว้าง หมอจะอะไรโลก มากความตามขอ
สัจจาที่เพียรถามไม่ควรจะถาม เนื้อความเลยนะเจ้า ทุกคำที่กล่าวเมื่อไรนั้น

ยังอีกท่านหนึ่งเป็นก๊อที่เป็นตึกชาน ยังนิทานเขาใส่ไป ว่าสร้อยฟ้าภาษาสะท่าน
ตอนาน ๆ พี่หึงเสียมิได้ จะเอามาเทียบนางก็ห่างไกล จะพิศก็ไม่วางเหมือนอย่างแก้วตา
เขายอมกล่าวว่าเราได้อะไรเหมือนยังเขาว่า เธอไม่กระชากกระชี่เหมือนแม่ศรีมาลา โธษ-
นาเป็นเนื้อตาย พูดเล่นง่าย ๆ ไม่อายเหินหมั้น แม่คุณเจ้ามันไม่เท่าไม่เทียม ไม่กระดิก
กระเียนเหมือนแม่สร้อยฟ้า ฝ่ายสร้อยฟ้าแอมฝ้าง ให้อ่านแกกคงก็ในอุรา บ่เกินเข้าใจ
บ่ไวหน้า อีกรีมาลาคงได้เห็นกัน เอาแกมิงผู้หนึ่งผู้ชั่ง โฉนกำลังเตือนเสียงสันข้างนอกกังว
จงงัน จนนธอดล้นดมพลาตสะเทือนถึง เสียงกังกังพอไวหะสิ่งคุกออกมา ฉวยได้ฟ้าพินัย
ประหม่า ไม่รู้ว่าเอาเหตุการณ์อันใด เห็นคนตะคุ่มะย่นงมงามขอไว ร้องถามว่าเอื่อนั้นใคร
สร้อยฟ้าประหม่าใจ จึงตอบถามไปว่าคิดฉันเอง พอไวขอยืนไม่ไปหรือ นางสร้อยฟ้านางแอม
เข้ามาทำเหมาะเหม่ง มีด ๆ คำ ๆ ทำระย้ากไม่เกรง ทำกริบเคร่งน่าอายพลัน ภูติควาญราย
มิ่งท่าไม่บอก ประเดี้ยวกู่แทงเสียด้วยหอกให้โครงหาย โอสร้อยฟ้าก็อย่าไฉนมองฉันก็ขยับแทงอยู่
ทุกคืน ตะวันยังไม่ทันยอแสง หกโมงแห่งจกจกจก หกโมงเที่ยวกี่เสียงปิ่น ผู้คนแตกตื่นลุก
เปิดไฟ

นางศรีมาลางามักดีฟังคุณเอาชี ถ้านายไวถ้อยคำของเมียก็เคลือบใจ หม่อมพั่งได้
ก็ยินดี นี่เสียเด็กน้องไม่ต้องการ ค่ายว่าคนก็มันค่านอยู่เต็มที เองจะไปทะเลาะกับอีกคนบ้า
เอเธอแม่ศรีมาลาแม่จะเสียราศรี ค่ายว่าตัวมองพี่ไม่น่าพา สร้อยฟ้าได้ฟังคำนี้ ให้นึกกลัว
เลยโกษา ธิ ๆ ว่าหม่อมฉันได้ ฉันว่าฉันทำกิริยาไว้ให้ดี ยกหม่อมเมียขึ้นเหนือเกสีไป จะได้
ที่เล่นซึ่งชายก็เจ้ามันชั่วไม่มาจริงจัง เหมือนมีของขลังจึงสองสาย เหมือนทูลหัวตัวงมงาม อยู่
หน้ากระไดเหมือนนำคำ จนลืมเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินไม่มาลงสิ้นกม กมกราย อีสร้อยฟ้ามาร
หยามหยาม แล้วมิ่งมาบอกกล่าวความระวังให้ดี เอาชิตะหม่อมเจ้าจอมผิวไม่ชอกล่าเลย ผิดผี
จะตายร้ายจะตายดี จะตายก็มันก็ตายหนเดียว เอ้ออื่นางคนนี่คือหนักหนา ว่างปากกล้าเสีย
จริงเชียว ประเดี้ยวพอเดี้ยวเสียนี้มิ่งเสียทั้งกาย เออสร้อยฟ้านั้นไม่ขอละ ขอเชิญท่านชิตะ
พากระหาย ใจของค้อยก็บอกอย่างง่าย จะทำให้ตายกับชอกล่า เอาชีไปชานเรือนเฉียนให้หนัก

เอาอีไหนหนักก็เขียนขีพู่เท้า

พ่อไว้นั้นทูลกายสั่นระรัว ว่าอีแสนชั่วทำนยาบช้า ฉวยได้ไผ่พื้นขวางไปทิ้งฝัก ถูก-
 กงพักตรนางสร้อยฟ้า นางร้องกรีดหวีดควา แล้ววิ่งหลบหน้าเข้าไปในห้องใน เอามือลูบพักตร
 เจ็บนักเจ็บว หนอย เน ทูลหัวหนอช่างมาทำได้ ทั้งพ่อทั้งแม่ก็ทิ้งกันก็จะไปพึ่งใครไคไคเภาฉั่วกู
 แสนเจ็บแสบอายตายเสียเถิด ถึงจะประเสริฐดีกว่าอยู่ แก่นักกัวยี่ก็ทรู ก็จะไม่ยอมมันคู่สักครั้ง
 เมื่อถึงกรุงค้อยอาทัย คอยเมื่อพระไวจะเข้าวัง จะรับวังก็มีไผ่ขี้ยัง จะลองกำลังกับอีศรีมามลา
 พอรุ่งสว่างสว่างไสว ฝ่ายว่าพระไวลูกออกมาร้องเรียกมาวไพรมิไคระ ก็เลิกสีกา
 เข้าวังใน นั้นแล

๑๐๓. แหกพระรณ

นายตะมุค โพธิ์แจ้ง

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เอาละเท่านี้แหละ เอาว่าจะว่าเรื่อย ๆ ดีหรือ เราจะทำนงมหาราชตอนนี้
 พระรณนี้ ถ้ามหาราชก็อย่างเมื่อสักครู่นี้ ถ้าหากเป็นทำนงมหาพน (จับความไม่ได้)
 ว่าเรื่อย ๆ ก็ไคครับ ว่าเรื่อยหรือ บัดนี้ก็จะบรรยายเรื่องแหกพระรณอีกสักแหล่งหนึ่ง
 จะกล่าวถึงพระรณบุตรพระจอม เธอเป็นจากนครสุเมืองมาร นา เขาเผ่าองคบุตรน้อง
 นาถวายของกับพระราชสาสน แล้วนางฉีกของแล้วมองอ่าน นาก็แจ้งในการที่มีมา ในกำนัแก็
 ของพระมูณี ร่ายกลับเป็นคี่ดังเดชา เอาตัวสะกอกก็มาไวก็กันข้างหน้า ก็ไม่สระเอนาเอาไว
 ข้างหลัง ในคำแปลของ พระมูณี ร่ายกลับอาเป็นคี่ดังทุกซัง บม้วยหาเข้ามาในเจ้าบาง จะได้
 กรองวังจังหวัดมาร เสียพระรณนี้แหละเออโถมเฉลา ก็ถือว่าตัวของเจ้าแมยอคสงสาร แมหา
 มาให้พอไคการ เจ้าจงสมานเข้าเป็นไมตรี ถ้าถึงคืนให้รับคืน จะได้มรณะสาปี ถ้าถึงวัน
 เข้าทัพที่ เจ้าจงอารี ตอนรับเธอ จงปรนนิบัติพระทรงธรรม นี่แหละตัวขวัญของเจ้านี้ละเน้อ
 จงอุปถัมภ์และบำเรอ อย่าให้ท้าวเธออ่อนพระทัย ถึงเธอจะอุบงอวนเอาเข้าหาพระทัยไค
 ถึงจะหนักสักหน่อยก็เมื่อยานอ่อนน้ำใจ ถนอมเธอไว้ให้จงดี ขอจบบทพจมาน สักกัว่าสาสนของ
 พระชนนี ขอเชิญพระรณะจงจรี เข้าสู่ที่พระประสาธใน ฝ่ายมิ่งมาอาชาไนย นานนางมีให้

อนาทร ทั้งน้ำทั้งหญ้าอีกทั้งภักษาหาร สู้หาเจอวานแล้วให้กับอัคร ฝ่ายพระรตแสนสโมสร
 อยู่กายสมรมแม่เมรี กวythาวเชอนึกใน ๆ พระทัยก็เร่าไค้นัดกัมไว้กับพาสี ถ้าแม่สมนึกแล้ว
 เราจะหนี จะกัณคืบบุรีพระบิตุรงค์ จำจะมอมควยสุรามาน จะเทให้เยาวยมาดย์เธอไหลหลง
 สองประโลมนางโฉมยง สำออยของแม่เมรี ว่าหลอนรักพี่บ้างไหมว่า เออนาแม่ชนชีวาของตัวพี่
 พี่มารักน้องคนเดียวเท่านั้น แล้วคนอื่นนั้นพี่ไม่รักใคร เชื่อนะสาหร่ายน้ำสุรา ให้เชษฐาเห็นพระทัย
 พระก็หยิบควยแกวมาทันทใจ เขารินเหลาส่งให้แลวนองนาง ฝ่ายเมรีก็ร่ำสวดสี้ กรันจะขึ้นซัด
 ก็กลัวพระจะหมาง นางก็น้อมค้ำน้ำรับด้วยพลาง เสวยแล้วก็วางจวดยแก้พคืบ พอมันพักกร
 อัครนะคะเรก ชำเรือเนตรคุดมาขวัญ นางก็ทำชะมอยแล้วหมายมั่น แสนกระสันพอถึงสามี่
 นางเอนองค์ลงนายนคัก พระทรงศักดิ์ก็ขึ้นคี่ พระทูลกระหม่อมจอบเก็ก บาชวยเมยสัถีให้
 ส่างเมา ฝ่ายพระรตตะยง ก็จึงไค่กอดคองคแต่เบา ๆ สองมือประคองทั้งสองเต้า ประโลม
 เลาก็ให้เจ้าส่างสบาย แล้วพระก็ป้อนกับแกลมแจวแยมยิม หยิบจันหมูจุ่มให้โฉมฉาย นางก็รับ
 เสวยเลยสบาย ขยับจะคลายคอบส่างเมา ฝ่ายพระรตเธอก็รินเหลาส่ง ขอเชิญนางแม่โฉมฉาย
 ถ้าหลอนรักพี่แม่เมรีคงรับเหลา เสวยเถิดเขาวัววายุพิน ฝ่ายนางบุษยบุตรนางยักข์ กำลังหลงรัก
 พระภูมินทร์ นางไม่ตัดขึ้นก็สู้เป็นกิน ให้หน่อนรินทร์เธอเห็นใจ พอค้มเหลาแล้วเผ่าฉอน ส่า-
 ออชวอนพระภูณัย หวังให้ผาพวงรักหลงไหล โอนางทรมวยหำคาวารณ์ แกล้งเอียงปรางเข้า
 มาทา ให้เฉียนาสาพระภูธร พระรตประสมก้มจูบสมร บะบะนางงอนก็ขึ้นใจ

เออฝ่ายพระรตราชา พอเหวี่ยงเห็นทรงที่แขวนไว้ ทำให้กำารตและกรธัย ทำเป็น
 หัวใจของสุรา พระรตจึงตามจะมองมิง ว่าห่ออะไรกู้งถึงอยู่ข้างฝา เชิญแม่เมรีศรีสุภา
 จงแจ้งนิจจาให้ยัวฟัง ฝ่ายเมรี อือ ว่าหอนั้นหรือพอลูกเกกา นี่แนมันเป็นหอยาที่ขลัง ถ้าแม่
 ซาศักตามมาข้างหลัง เอาโรยลงยังพื้นสุรา เป็นสมุทไทยใหญ่ยาวกว้าง สะกักกันทางมรคา
 นี่แนและกอบกับคำหม่มจจา ทั้งเหราและหม่มมังกกร อีกหอนั้นหรือพระทรงฯ ว่า เป็นห่อพระเวท
 ของพระมารดร อีกหอนั้นหรือพระภูธร ถึงพระจะวอนน้องก็สุดบัญญัติ บ้องบอกไม่ได้แล้วหนา
 พระองค์ ขอเชิญพองทรงไค่เมตตา ฝ่ายพระรตราชาว่าอนิจจาก็บ้องไม่รักพี่จริง เออแม่คุณ
 หัวใจนั้นนะพี่หมายถึงจะฟัง ถ้าน้องไม่เป็นหนึ่งพี่ไหนเลย จะนั่งเสียบึงกว่านี้ จงบอกทุกสิ่ง
 สมรมิงแม่จรงครอง ฝ่ายเมรีมิงสมรไค่ทั้งสุนทรสนอง นางจึงบอกวาทอดูกตานางสิบสอง
 บอกกับพระรูปทองไปทันที พระรตว่าเอออะไรเล่าแม่งามงอน กว้าย ๆ เหมือนลูกกรแม่มารกร

จงบอกพี่เถิดนะแม่เมรี ว่าจะมีฤทธิ์สักเพียงไร ฝ่ายนางนุชบุตรนางยักษ์ แม่กำถังหลงรักพระ
ภูวนัย นางฝากชีวิตดวงจิตใจ เข้าไว้ในพระทรงธรรม จึงตอบองค์พระทรงยกว่ากรกำหนด
รวมกันอยู่ที่นี่ อีกทั้งหัวใจของนางกุมภภัฑ์ นี่หนาก็รวมด้วยกันนะ ระองค์ จะต้องสิ้นชีวิตลง
ปลิดปลง ก็ถึงจะแก้คงไม่คืนคน

สังสารนางยักษ์เจ้ารักฉัว เจ้าเสียทั้งตัวเสียทั้งคนเสียทั้งฤทธิ์เดชและเวทมนตร์ เจ้า-
เสียทั้งกลและมารยา นางก็อ่อนระเนนลงเอนแนบ เข้าองค์พระภักศา ว่าพ่อสิ้นใจของ เมีย
นี้จ๋า อย่าหนีเมียหนาเมียจะนอน ฝ่ายพระรตบอกว่าแม่สิ้นใจ ก็ไม่ห่างน้องไกลหลอกแม่สายสมร
ขอเชิญนิรธาเด็กแม่บังอร ก็ที่จะกล่อมให้นอนแม่เนื้อละมุน พลังสวมกอดสอควัดประครองรัด
อุราอุณ เจ้ามามอุดมช่างสมบูรณ์ ว่าโอ้อ้อแม่คุณอย่าอาวรณ์ เจ้าหัดสันทิแล้วหรือยัง ก็ให้พี่
เชยปรางแม่มิงสมร แมงามเรณูก็ดูอรชร เจ้ากายกรออบคังวงเคื่อน เวลาเจ้าหลับนี่แนยิบ
จะกิน ดูพระพิภตรเจ้าขึ้นเหมือนคังจะเขื่อน จะหางามไหนไม่มีเพือน ดูเหมือนจะเตือนให้พี่
อยู่ประครอง พลังกล่อมนางจูบปรางแก้วเสียงแจ้ว ๆ ก็กันอยู่สองต่อสอง นางฟังวังเวงดัง
เพลงรอง หลับอยู่ในห้องอันบรร นั้นแล

นี่เล่าเรื่อง ก็เล่าเรื่องให้ฟังว่า เวลาที่ร้องไปบางกนกี้ว่าจะไม่รู้เรื่อง และก็
จะเล่าเรื่องให้ฟัง แล้วที่พระรตไปนี่นา ต้องการเพราะนางยักษ์เขากวักลูกตาแม่มันไปด้วย
ลูกตานางเภาสุดทองเอาไปข้างเคี้ยว นอกเหนือนี้ตั้งสืบเอ็ดคนเอาไปทั้งหมด แม่ป้าของนาง
เภาสุดทอง นางเภาสุดทองนี้เป็นแม่ของพระรต ที่นางสนมารเวา ให้พระรตไปเอามะม่วง
ลูกหวา มะนาวโต ที่นี้ก็ตั้งใจจะไปให้เมรีกิน นานะเรื่องมีจะไว้ เมรีกินพระรต แต่ที่พระรต
เข้ามาไป ที่นี้ก็เห็นอยเข้าแล้วก็ไปพักที่ศาลา ศาลาตามี ที่นี้ศาลามีก็ออกมาจากดักก็เข้ามา
เห็นเข้า เอ หนูม่น้อยอะไรรูปร่างงดงามนอนอยู่ที่นี่ มีสาส์นผูกก้อมามากมาย กูซิ เออคูซิ
สาส์นนี้ มันสาส์นเรื่องอะไร ที่นี้ถามเขาก็เข้าใจว่าโอ้อ้อสาส์นนี้เป็นสาส์นอะไร ก็เลยดู
ก็คิดว่านางสนมารที่จะไปให้เมรีกินพระรต พระเมรีอยู่เมืองยักษ์ พระรตอยู่เมืองไทย จะไป
เอาลูกตานางสืบสอง อีที่นี้จะครบแล้วก็ไป เข้าแล้วก็ถามเขาก็เห็น เขาก็ต้องแปลงสาส์นให้
ไม่แปลงได้ เคี้ยวพระรตจะต้องตาย หนูม่น้อยคนนี้ เพราะสาส์นนี้มันเป็นสาส์นของนางสนมาร
แม่นางเมรี ที่นี้จะให้ตั้งใจจะให้ลูกกิน อีที่นี้ถามก็แปลงสาส์น ก็แปลงสาส์นไปได้เลยบอกว่า

ถึงคำให้รับอา ถึงเข้าให้รับเข้า เป็นตัวของเจ้าแม่เมรีเอ๋ยให้เป็นตัว พี่ขอไปไ้พระรถไป
ก็นางเมรีเขาก็อ่านสาส์นให้ฟัง คุณสาส์นก็ไม่เข้าใจ เป็นสาส์นของแบ่แท้ ๆ เป็นถาฐีแปลงไปให้
ถ้าไม่ไ้ถาฐีแปลงพระรถก็ตาย เรื่องมันยังงั้น อีพี่นี้ไ้ไ้ควาสาส์นรู้ดิบใจแล้ว อะไรแล้วก็เลย
สาส์นแล้ว ก็เลยบอกกับนางเมรีไ้ควาสาส์นกับบอกว่า เชิญเด็กแบ่หาตัวมาไ้เราแล้ว เราจะได้
ครองวังเมืองจันทน์นี้ แล้วจะไ้จะไ้ครองและเมืองไ้กันแล้ว พระรถก็ไ้ควาเราจะตองลมหม
ลมกวาง แล้วก็อมเหล้า เราจะได้ถามคุณไ้ว่าอันนั้นเป็นห่ออะไร เอออะไร อะไร ไอ้ห่อที่
มันห้อยอยู่ข้างฝ้านั้น ห่อ ห่อลูกตานางสิบสอง ของชาของมัน พระรถนะเมื่อมอม มอมเหล้า
มาแล้วก็ถามว่าห่ออะไร ไม่บอกก็ไ้ไ้ ไม่บอกก็ไ้รักก็จริง พี่นี้ไ้เลยบอกห่อลูกตานาง-
สิบสอง

๑๐๘. แห้วพิมเณรแก้ว

นายละมุด โพธิ์แจ้ง

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๑๔

บัดนี้ก็จะกล่าวเรื่องไว้ในเพชรในทึบ เรื่องพิมเณรแก้ว ไม่ไ้พิมพิลาป เป็นพิมเณร
แก้ว เรื่องพิมพิลาปนั้นก็ตอนหนึ่ง ตอนนั้น ตอนนี้ไ้เป็นพิมเณรแก้ว (ไอ) ร้องเป็นแห้วเทณ
ก็เหมือนกัน ไม่ตองเล่าไรไ้ รี้จะเล่า

จะกล่าวถึงพินนิมุต เจ้าหลอนเป็นบุตรชายกรีประจัน จิตจงเจตน์เป็นรั้วเทณชั้น
บุรุษกับพระประทิพ พอกุมารจบลงพลัน แล้วก็ขึ้นเครื่องกับขึ้นมาถึงที่ กรประนมกับเก็ก
แล้วก็วันสุลัษฐาธรรม ฝ่ายเณรพลายใจองอาจ ขึ้นบนธรรมมาสดุคมชำ แบนั้กับรสองม่อก็ไ้
พระธรรม เณรก็ทรงรำสำเนียงกรวญ พอตั้งนะโมขึ้นสามที เสีงเณรก็ไ้ข้างแห้วหอบ พัง-
เสนาะอันก็พอจำนวน ข้างแห้วหอบให้เพราะจับใจ ว่าเมื่อสมแล้วพระบิทร์ เสียแล้วก็ไ้วิญญู
สอดไป คนทั้งศาลาน้ำคำก็ไ้ไหล จับจิตใจพระสกลีกา ฝ่ายเณรพลายก็ไ้รายพระเวทย์ กล่าว
เป็นกลอนเทณกระหมมา พอเณรเณรเห็นสีกา พิบพิลาเจ้ารองก็ไ้ไ้ ว่าแห้วกัณนรเป็นกลอน
เกี้ยว ใจพินเสียวนึกกระสัน ในทองกลอนวอนเจ้ากัณนร จิตพิพัเพียงหนุหิม วันนี้เณรมาเทณ
ก็หลายแห้ว เออเห็น้อยแท้ ๆ อย่างนี้หิม ถ้าจบศาลาแล้วจะตองจายมพิม กว่าจะพบเนื้อนี้

เห็นที่จะนาน ถ้ารับรู้าก็ได้หน้าอีกแล้ว อย่าลืมเพชรแก้วนะ" บอกสงสาร นึกว่าสอนรู้จักกัน
เดชะนะเขามาด้วย มือถือลานเคบะคอง ฝ่ายนางพินนังเออ งามนูนนั้ จิตตองมนต์ให้วางง
เอาผ้าสีทับทิมพันางพิมก แล้ววางลงใส่เครื่องกัณฑ์ ฝ่ายเจ้าเพชรเห็นสีกา เอี้ยก็เปลื้องภูษา
ก็ขึ้นมาวางบนชั้น จิตระเรึงในเชิงชั้น จึงกล่าวกลันว่าเป็นกลอน

มีที่เอี้ยบอกสงสาร เมื่อสองกุมารไ้จากจร จะแวะนอกฉันเมื่อตะวันรอน ๆ จะ-
จากจรโยมเจ้าของกัณฑ์ ฝ่ายขุนช้าง (โอ) ไม่ห่างพิม หลงรักนั้เขาเบื้อออกแย้ เห็นแม่พิม
เปลื้องผ้าแพร ถั้ทราแห้ววายทาน นั้กรองกรีกแล้วนั้กั้ม ทวยว่าความรักพิมมียอดสงสาร
เสียแล้วก็เปลื้องภูษาขึ้นใส่พาน แล้วอธิษฐานลงถึงพิมนาง ฝ่ายนางพินนังนั้ก็สุดแสน ให้เคื่อง
แก่นเจ้ายิ่งหมองหมาง ขวนสายทองไ้หนองนาง แล้วก็เอียงข้างก็องมาจากศาลา ฝ่ายเจ้าเพชร
เห็นสีกาออกจากวัดแล้ว ก็เลยลักเอาแทลาตา นั้โคโมกข์มิณา จบลงมานั้ทันนาน เออเสืง
สังข์แกรแซประสาน ประโคมขานปลื้มทั้งของทั้งกลอง เจ้าเพชรก็ห่อคั้มกั้ขึ้นใส่หีบ เพชรก็รับ
ขมิ้นมัน พอมารับหมากประจำกัณฑ์ แล้วลาที่ประจันก็ลงมาจากศาลา ลูกศิษย์ก็แบกคั้มกั้
แล้วเพชรก็จรลีรับมา ทั้งพระสุริยสนชยา แด่พอมมาถึงวัดวาเจ้าเพชร เจริญทราเอี้ยเวลาตึก ๆ
ออกกรีก ๆ ใจเต็น ๆ พอหับตาลงพด้นไ้ผ้นเห็น ไ้ว่า "เว้นกะนั้งนาน ลูกขั้หนึ่งตางกรองกรีก
เมื่อยามตึกจวนฟ้าจะสาง หยิบกระดาบ (โอ) มาวางคร่าง เห็นสาส์นชักนางแม่นั้มอณงค์ ใน-
สาส์นกล่าวเบื้อกราวนั้ค วานองอย่าชักโคโยประสงค์ ก็ขอไ้ไปไ้ฝ่ายเหมือนอย่างโจจง
เสรีประสงค์แล้วพับใส่ซอง แด่คำวไ้โจนรุ่งร่าจวนฟ้าสางแล้วบ่ส่งทอง หยิบจิวรทรงก็ทั้ง
สับงักกรอง แล้วหยิบบาตรกับซองแล้วเสมา บานไ้กร ๆ เจ้าเพชรก็ไ้รับบาตร เก้นบุรยาตร
แล้วตามมรคา แด่พอมมาถึงบ้านพิมมิทันธา เพชรก็ลานมายั้นรอ

ฝ่ายสายทองเห็นเพชรฉาย บอกว่าไ้ ๆ ก็เว้าดมอเด็กพิมหนอ สามเษรทานมายั้นรอ
เห็นจะบาปพอเสียแล้วหนอพิม พิมคั้ใจลงมาใส่บาตร เพชรก็ลงมาทรวคั้ยั้ยั้ม พอคบาตรจาก
ท่าแล้วตาก็แลดูพิม ยังยืนยั้มอยู่ไ้ใจ นางพิมบอกไ้บาวมาคบั้วไ้ชัน แล้วนางก็หยิบลูกจัน
เอามาสองใบ อักทั้งไ้กลายแดงก็มั้ทั้งแกงปลาไหล อักงมัยไ้คั้รับเค้นมา พอมมาถึงที่เพชรนั่ง
วางขันลง ตั้งใจงานงแล้วเจตนา ฝ่ายเจ้าเพชรก็เปิดฝา นางพิมก็ลยาเสืงแล้วก็ใส่หั้ต
พอนางพิมเราใส่ฉับเพชรก็จับหั้พิไ้ แล้วก็ยั้บสาส์นไ้แม่นั้มอณงค์ เว่าเพชรก็กลับมาวัดวา

!
แหลขวัญ

๑
แหลมพนาศ

นายละมุก โพธิ์แจ่ง

๑๖ พฤษภาคม ๒๕๑๔

จะแสดงกลอนขึ้นสอนพอนาค พรงนี้พอจะจากไปบรรพชา ขอจงอุทิศสำหรับร่างกาย พรงนี้แล้วพอจะไปเข้าโบสถ์ แม้ผลประโยชน์ให้ญาติโยมทั้งหลาย จงอุทิศฝากเพียรให้เจ้า เรียบวินัย ให้รู้แบบคาบที่ข้อสำคัญ ว่าก็สองร้อยยี่สิบเจ็ด นี่ะก็เ็นยอดเพชรยอดพระธรรม-
ชั้นดี คือปาฏิโมกข์วินัยการ ครองศีลนั้นอเนกอนันต์ พระสัพพัญญูท่านให้ห้ามประกาศ ว่าโลก-
นาถนั้นแก้ไข พระบารมีชั้นที่อดใจ กุศลนั้นใจเหลือจะอุปมา ถ้าเราบวชจนถ้าเราไม่ปรนนิบัติ
กิจวัตรไม่ศึกษา เราจะได้ไปในภายภาคหน้า เปรียบเหมือนช้างจากลำห้วยลงไป ถึงจะแตก
หนอจะแตกกอไถบ้าง รากมันก็ไม่หยิ่งไปถึงไหน พอนาคฉันเอยจงฟังคำสอน จะนั่งจะนอนก็
จงระวังให้ดี ให้พอไปขอสมภารมาคานั่นคนนี่ ตามแต่เมธีที่ท่านเป็นใหญ่ แต่พอเหลือบเห็น
มิตรที่ติดพัน มันก็ให้อึดอันในอกใจ ถึงจะร้องปากถึงเสียงหรือก็ยังไม่ได้ ได้แต่ขายขายเนตร
เชยให้ น่องอยู่จึงคือพอนาคจะต้องขอลา แม่ทูนุระยาของพอนาคนี้เอย แม่ผิวสนุแม่กูเชย
ไคละเลยพอนาคจะต้องขอลา นิจจาเอยเคยไคเห็น แม่ทุกเช้าทุกเย็นไม่เฝ้าเวาย แสนเสียบ
คายก็แต่แม่สายสวาท ที่จะต้องแรมบิราศไปโรยรา แต่พอเ็นกะบึงแก่พอดึงเกหา จัดแจง
ผลัดมาลงสระขล แต่บรรดาพวกพ้องและน่องที่ พากันมาซัดสืออยู่สับสน สี่ตีนสี่ตัวสี่ทั้งทั้งตน
เอาขม้นเข้ามาปนแล้วดูหา แม่คนที่รักก็เข้ามาตักน้ำรด น้ำตาไหลหยดหยดลงบนน้ำตา น้ำตา
ไหลคลอจะร้องขอมา จึงยกหัตถาขึ้นมาไหว้ประนม นิมนต์พอบา บ พอนาคฉันเอยไปนาน ๆ
จะได้เป็นสมภารนะพอนาคอรณ อุทิศหนึ่งทั้งจงกรม ประฤติพรหมจรรยา ถึงบวชไม่ได้มาก
แต่พอคุณของดิฉันเอง ขอให้ไคสักสองสามพรรษา อับตัวของน่องนี่เอยจะกรอเข้าไว้ท่า พอนาค
พ่อย่าปรารภก็เจียว ถ้าผิดจากพอนาคก็น้องไม่มีที่ไหน ก็ให้พอลมดูใจเด็กพอสบเปลี่ยน ถึง
จะเลือนลอยห่างมาเกี่ยว ตัวอื่นน่องก็แม่เหลียวแฉเลย กมันนาบวชไปเถอะทนพอนาคฉันเอย
คงไคบุญ ศรัทธาไม่สูญคงไคทุกวัน กลัวแต่พอนาคพอจะแฉจะเจือน ก็กลัวแต่จะไม่เหมือนใจฉัน
พอดูนหัวฉันก็กลัวเท่านั้น กลัวแต่จะหันไม่เห็นรอย พอนาคจาอรกฉัน ก็ให้ทองเข้าไคหมั้นเข้า
ไว้สักหน่อย จะได้เป็นที่หวังจะได้ตั้งใจคอย พอนาคพ่อย่านอยใจไป ฝ่ายพอบาครันไคซังสี่กา

ก็นั่งก้มหน้ากลาย ๆ เหมือนบ่าวเห็นนาย จะบวชก็ช้าไม่บวชนั้นก็ช้า จะบวชมันก็ไปทำอะไร
 เสียคายแต่สีกาจะหนีหน้ามีบัว เสียคายแต่ตัวไม่วาย ก็นี้จะรักอารมณ์ขมิ้นวิญญาณ์ จะเสียชาติ
 เกิดมาเป็นลูกชาย ประเดี๋ยวนี้สีกาของฉัน จะให้เอาทองเข้าไปหมั้นนี้เข้าไว้ ฝ่ายพ่อนาค
 ดูกุมารมารดา ก็แล้วจึงเล่ากิจจาให้ฟังไซ้ ถ้าไม่เอาทองไปหมั้นซึ่งสีกา ฉันจะไม่บรรพชา
 เสียแล้วให้ตายคินตาย ฝ่ายมารดาของพ่อนาค ครั้นได้ฟังลูกรักมาปรารภย์ ถ้าพ่อไม่บวชให้แม่
 ไม่ได้เจียนะพ่อสายบัวนา ทั้งคู่สวดอุปัชฌาย์ก็นิมนต์เข้าไว้ คู่สวดอุปัชฌาย์ก็บิณฑกมเสริจสรรพ
 ก็อีกทั้งพระอันคัมภีร์นิมนต์เอาไว้ พรุ่งนี้แล้วจะแห่เข้าโบสถ์ไถ่บวชโปรกมารดา ถ้าไม่ไม่บรรพชา
 แล้วก็แม่จะอยู่ไปทำไม คิด ๆ ขึ้นมาเวทนาลูกนัก เพราะอารมณ์ความรักลูกชาย ตรงเข้าไป
 ในเรือน มิได้เชื่อนใดแซ่ลูกกุกุญแจเอาทองมาให้หนึ่งสาย เอาทองมาส่งให้พ่อนาคมาส่งให้
 ลูกรักทันใจ ฝ่ายพ่อนาครับทองจากมารดา มาส่งให้สีกาเหมือนใจหมาย นี่แนสีกาเอ๋ยสีกาแก้ว
 ที่เอาทองมาแล้วเหมือนใจหมาย นี่แหละมันเป็นของหมั้น แล้วยะไค้ทำสัญญา ทำกันให้แน่นหนา
 ถึงกะลุ่มกะตาย ถ้าพี่ไม่สีกาดอกมาแนสีกาเป็นอื่น ทองหมั้นก็จะต้องคืนให้กับชาย ฝ่ายสีกาแล้ว
 ครั้นไค้ทั้งพ่อนาค แล้วยะไค้ทั้งลูกรักกันมานานหลาย แต่ฉันจะพูดไปบ้างให้มันเป็นพังเป็นผ้า
 ให้มันเป็นธรรมดาหญิงนี้ก็พ่าย ถ้าแม่พี่สีกาดอกมาที่เอาสีกาคนอื่น ทองหมั้นฉันไม่ก็จะเป็นบอกให้
 (เอา เอาเท่านั้นแหละมั้ง เอาเถอะ)

•
แหล่งประวัติ

๑๐๖. แผลพุพอง

นายพุฒ บุตรนุช

๒๕ เมษายน ๒๕๑๔

ฝ่ายจุตฤาณี พาสีเพื่อที่ทรง เร่งครรโลตั้งใจจง จากกุกีดงเคินเซตัง พระฤาณี
 เคินนำหน้า ออเคาเราเคินตามหลัง ถือไม้เท้าเคินกาเกะกั๋ง ไปยุงตุงนังแบกคุมเคิน (กระแอม)
 ฝ่ายองค์พระฤาณี พาสีขึ้นสูงเนิน ยกตัดขึ้นทิวดีเคิน โนนเนะเอ็ชชี่จ่ม โนนเนะกันธมาสสระ
 บรรพต โนนเนะเซาวงกตสระคีรี วงจับทร้อยนันทักวิดี จงเด็งจงเคยไปทือยาของคอน
 ชูชกจึงเพงเล็งแล เขาก็จำไค่นั่วในสิ่งสร คู้ทิวพุกบารมีาพุทธร ว่ากระดมลากอนแล้ว-
 พระพุทธา (กระแอม) จะอยู่ควยก็จะม้วยเหงางวง เพราะว่ามีหวงวูชางหลัง ฉมนวีตท้าวอก
 แพบจะพัง ห่วงแตสวรายชั่งอมิตตดา (กระแอม) ถ้าแมนฉมไปไค่นความปรารภนา ก็จักกลับ
 ไค่นมายังสถาน ที่อยู่รักษาพยาบาล พระสิทธาจารย์ให้ถึงใจ ฝ่ายองค์พระฤาณีอันวอนชี่ มีให้
 ก็ครรโล จงอยู่ด้วยกันให้สวรายุทธัย จะไค่นเป็นเพื่อนภักคัยกันนะ ชี่ไค่นมีคดักคั่นกรังกินเวลา
 จะไค่นพุดไค่นจากก็กะจู่จี่ เอ็งไปอยู่เป็นคูโยคี คือหยั่งมนี่แตกออกมา มารักมาอารมณ์ให้โสมนัส
 คัดหวงโมหะมิให้หวงหา อย่าเพิ่มตักพงหอบโครงเคินทาง จงเอาเรางอคับไปกุกี ฝ่ายชี่
 กอทกว่า ก็สมพระคุดแล้วพระฤาณี มาเป็นอารมณ์ให้กระดมครั้งนี้ ฉมนก็เ็นที่เ็นวัง ฉมนวีตท
 ท้าวอกแพบจะพัง ค้วยสวรายชั่งอมิตตดา จะตั้งจะขวางจะร่างจะเห เสียคายควงแขงามเลย
 ค้า จะตั้งจะขวางจะร่างจะหย่า กิดกิดขึ้นมากี้ให้แสนเสียคาย ถ้าตั้งจะออทรงสำอาง आय
 เติ่งยั้งยี่สิบปีกลาย กิดถึงพักนอนนอนเส้าบาย โอ แสนสบายเสียเม่นีมอนงค์ นี่แหละน้ำ
 จันทรเจ้า เป็นหนุ่มเป็นสาวก็มักจะหลง ให้ระทวยวงวงงพิทวงไม่วายวัน (เสียงสนทนา)

๑๐๗. แผลชมนน

นายละมุด โพธิ์แจ่ง

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๔

ปางองค์จุตฤาณี พาสีออกจากศาลา เจิมตาชี่ช่มพุกบาร สกฺวาสกฺลี ก็โนนเน
 นกกาเหว่าจับไม้หวา สำเนียงจาเข้าหู้จี่ พุกกาเหว่ารองกระตุว โนนเนะโนนจับไม้รัง

ระวังไพรจับไพร โสภ มักร่องโฮกปึกประกาศัง นกกระสาจับมะดังร้องผ่องผั่ง ก็โน่นเน่นก
 ขุนทอง นกนางเขนจับตะคร้อ เขาเคลี้ยคลอหาถูกรอง ทอยตะวักกกรองผ่องผ่องผั่ง แล้วก็-
 หัวพัน นกกระจาบจับแจจิก เสียงซุกซิกกันั้นเน่นแะสนั้น ทั้งนกเงาจับเงาวลัย์ จูคอขึ้นขึ้น
 จูอกจูอกจูอก จูอก จูอก ปีกหางนาง นกนางเขนจับตะคร้อ เขาเคลี้ยคลอว่าแพนหาง
 ทอยตะวักกกรองผ่องผ่องผั่ง ลืมตาโผลง นกทีกที่อจับกระทุม คำเนียงกลุ่มอยู่ถักก้อง มักร่อง
 ทือทือกระพือปีก ร้องผ่องผ่องผั่ง ลืมตาโผลง (เกี้ยวก่อน จะไปยังใจถักเว้ย) นกคักบัวจับกระ
 เบา ก็โน่นเน่นกนกเปล้าจับมะปราง นกคักเบ้าจับต้นคาง ต้มมะขางสาวิกา ช่างพลอควา
 หวงกัมาเทศน์วันนั้นมันไม่เพราะคอกหา แผลเหี่ยวหาแต่เงินตรา เอามาถักคำถักคำถัก นก
 กระทุมจับกระดิน บ้างโผผิงลงสู่บึง เทียวหาปลาทำหน้าบึ้ง ลอยบ้องบ้องปลาไป นกพิราบ
 จับกิ่งฉาน ส่งเสียงขานเหมือนคนไข มักร่องอืออือว่ามิไร นี่มีว่าถักใจจริงนะชาตา ที่มันต้น
 กระทรก นี่เน่นกนกเปล้าจับมะปราง มันส่งสำเนียงเสียงจ๋า พองกรอกลาปีกหางนาง เบญจ-
 วรรณมันก็จับไม้หว้า สำเนียงจ๋าแต่ที่เดียว สกนแก้วบักกเว สา-ไม่รักสาวก็ไม่แฉเหลียว
 ปะสีดาเค็มมาคนเดียว ถ้ามันโง่แก้วไม่เกี้ยวจะนี้ให้หาหักกอ ไชระคกจับตะมะเกลือ กับมะเกลือ
 นั้นแหละกา มักร่องบอกข่าวว่าเอวระ ๆ ตาหนอตาอย่าดูเขา ถ้าบอกข่าวร้ายได้มันที ถ้า
 บอกข่าวดีให้บอกไป โอ้กักรานหลานชานไซ ท่านกล่าวไว้เป็นถำรา ถ้าอิกามักใจอย่าป็น
 ขึ้นไปบนต้นพุกกมา ถ้าขึ้นขึ้นไปแล้วหนา มันจะพากันรุมตี พวามะรังเง่อำเรา เป็นเหมือน
 เกาซอกดี กาบอกข่าวกับคราวนี้ ขอเชิญตาซึ่งคงคง ฝ่ายชราภักแก่ตีก ๆ ตะลึงนักร้องเป็น
 ครุ กาบอกข่าวกับคราวนี้ จะเป็นเมื่อยหรือว่าเมื่อยใคร ความถักถักเมื่อยระเหี่ยระหอย เติ
 หงอยหงอยไม่ปรารถนัย ความคิดถึงแก้วตาสุมาลัย จะทำไฉนไม่รู้เลย นางมิกิศาให้อยู่ข้างหลัง
 ก็ให้ละลาละดังจริงห่วย ถักถึงเมื่อยรักพินาศาไหลเลย โอ้ออกเลยก็ไรมาเค็มคนเดียว ความรัก
 เมื่อยจริงหนอ โอ้แม่ออนจะออแม่ข้างไม่แฉเหลียว เติโน่นป่าเค็มมาคนเดียว ได้เลให้เหลียว
 คิดถึงนางอมิศา นี่แหละหนาวาจารย์เจ้า ถ้ามันใครมีเมียสาวมันซี้มกจะหลง มันให้สนระ-
 หวยงวยงง ก็เหมือนชุกกนั้นหลงนางอมิศา นั้นแหละ (หัวเราะ)

๑๐๘. แผลพญาบุงทอง

นายละมุด โพธิ์แจ่ง

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๑๔

จะกล่าวปฐมพระบรมบาท เมื่อเสวยพระชาติเป็นมยุรา สติงสวรกรันกามา มีนามชื่อว่าภูเขาทอง มีตนมะค่าพุกษาใหญ่ เป็นที่อาศัยทั้งวังรอง นางนกกมารดาเจ้าพญาบุงทอง เป็นกรรมติดต่องให้เสียตา พระโพธิสัตว์พญาบุง กมจเขมมุงแต่พระคาถา เจริญอุทเททุกเวลา ไถ่รักษาที่หาเป็นนิจรัญ ฝูงบริวารของพระอินทร์ ก็มิอยู่ในคัมภีร์ถึงห้าพัน ทำวังรอบขอบเขต กัน นอนนอนทานพญาบุงทอง กรันไคเวลาเจียวรีก็มาวังธรรม ระองค์กะนะมีให้มัวหมอง กรันไคเวลาก็เข้าเวลายุงทอง ก็มาประทับประคองพระมารดา หาเหยื่อมาใส่ไว้ในที่ โบกพัด พัดวีไปตามภาษา ครั้นจะไปข้างไหนต้องยอมให้อำลา มีเภาพระมารดาแก่กับเกืองตน

เมื่อคราวครั้งนั้นสัตว์ทั้งหลาย ยังรู้พูดไถ่ถามาคณ ระกุกังแห่งน้ำปน พากันมึนวางลงสู่วัง บัวกับขึ้นขึ้นยังก็รี ก็สติยังที่วังวัง องค์กนงทองหนอพุทังเป็นห้วงรวงรังก้วยจิต การุญ ตรงขึ้นยังฝั่งพระมารดา ทำกิริยาสนองพระคุณ นางจึงปลอบบุตรว่าพ่อคุณ ว่าโอ้อ้อ พ่อคุณของมารดา จะไปข้างไหนอย่าให้ไกลแม่ แม้ตั้งแต่นอนหา เออเป็นห่วงเนื้อเกลี้ยงเพียงชีวา กัวพรานป่าที่แม่นปืน

พระโพธิสัตว์ได้ฟังคำสอน จาคำพระมารดามีใจซัดขึ้น เจริญมนต์นั้นทุกวันคืน ในภาคพื้นบนภูเขาทอง

ฝ่ายว่านายเนสาพราน ซาญไพรสาณท์ไม่มีสอง เห็นมยุราเจ้าพญาบุงทอง เขมมมองก้วยจิตถนง กงหนาไม่ประทับไว้กับป่า หมายถึงเขนซาก้องกัระพุทพล ค้วยเคชะพระเวทย์ วิเศษล้น ลูกศรกลก็มีไคตองพระกาย พรานเพียรฆ่าพยาบาท จนสิ้นแก็่องตางกรูถุกรสาย มิไคถูกตองก็้องคพระวรกาย เจ้าพรานมาตายที่ป่าทคน

กรันที่เจ็ดนายเนสาทใจพรานซาตือกุดล เขมมิไคค้วยเวทแลวจะตองเคนค้วยกล มากริกนี้กรองโนนค่าง ๆ นานา เขารู้ไควิสัยของสัตว์ มุงเข้าป่าซุ่มมีทับจำ เลือกจับยุงนางก็ไคที่อย่างโสกา ไคแล้วเอามาให้ไวไว แถ่ฝึกให้รำแถ็กทำให้ซ้วน นี่คานพรานสั่งสอนคามนี้ดีย แถลวงล่อพอเข้าใจ นางยุงเข้าใจทุกสิ่งอัน

ตาพรานไพรแก่โคลคลา อู่นางbungมาขมิ้มมัน แต่พอถึงกับไพรหายเข้านั้น ตาพรานไม่พรันแกเป็นขึ้นไป เอาเชือกผูกเท้าเจ้านะแม่นางbungงาม สายหนึ่งก็ความติดกิ่งไทร แล้วก็คักบ่วงเข้างับไป แล้วก็ทำเป็นโยกไหวโยนตาพรานก็ลงมาข้างคอก เขานุ่งผ้าแล้วมึงตนตาพรานตบหัวตักน้ำสามหน ตามบุบถนัดนั้นมา ฝ่ายนางbungไปส้อมคักก็ตบหัวตักน้ำปัญหาแผ่ปีกแผ่หางทั้งทางท่า ส่งเสียงจ้ำจับหัวใจ จึงกล่าวบรรเจอบเป็นเพลงวิหค สำเนียงนางนกคล้าย ๆ กับปีนไฉน วิเวกวับจับหัวใจยิ่งกว่าเรไรเสียงมยุรา

ฝ่ายนางทององค์พระโพธิสัตว์ พระองค์ทอดพักตามา ไกลขึ้นเสียงแม่งามสรรพ แม่นกอุรังจับหูจ๋า สมณีนาคะสิ่งนาง ช่างร้องรำทำกระแฉะ ร้องรำพ่นแผ่รังปีกหาง ส่งเสียงงามช่างส่วาง. กล้าย ๆ เหมือนอย่างนางมยุรี พระโพธิสัตว์ได้ประภาษตาม แม่นางงามมารศรี ไชยมยุรามาถึงนี้ จะถามที่เฝ้าอยู่แห่งใด เห็นมาประทับจับกิ่งพฤกษา ที่เรียงผ้านั้นอะไร มาเถอะหนาแมมาแมยอศยาใจ ขอเชิญนางในเร่งบินจร

ฝ่ายนางbungไคสค์อรรธ ทอบพระโพธิสัตว์ถึงพรานฉอบ นางเป็นนกวิหคจร ไม่อาจจะรวมคอนเป็นคู่เคียง ขอบพระคุณไคกรุดา ที่เป็นบุราเสนาะเสียง ขอบพระคุณก็พอเพียง จะกล่าวเกลี้ยงกลมปานกลืน ก็คงจะบินขึ้นไปก็ไคอย่างไรแล้วจ๋า โอวสานักที่วันนี้นั้นไม่ถึงไม่อาจจะรวมคอนกับพอบัวกลางบึง สกลน่องไม่ถึงเสียฟ้าเขาเธอ นื่องแมกระต่ายก็ให้ที่เพนเหยง ๆ ก็เห็นพระจันทร์วันเพ็ญก็ทำเป็นแหงนระเงอ อยากไคจ้จจันทร์ค่าเป็นตะยานทะเยอเห็นจะไคโยเสียแล้วอย่าหลงนิมม เห็นจะไคจันทรเข้ามาดูมม จึงจะเตนกับเสียให้ตายเห็นจะไคเคื่อนนม จะกระโคคเคื่อนนมกันอยู่ลอย ๆ ถ้าไคมีรสที่ระกอยะคอง จะทิ้งให้น้องอายหนา มันไคโยเสียแล้วเธอชา พ้ออย่าบ่าเผ่าไร

ฝ่ายโพธิสัตว์ไคฟังเสียง เสนาะส่วเนียงคล้าย ๆ กับปีนไฉน ไฉนบุราที่ไคไคว่าอะไร ก็น้องมาโกรธไคไคไม่ฟังก็ให้ไค อยาโกรธที่เลขนะท่อนจ๋า ก็มาเถอะมาแมมานะบุณมี จะจับอยู่โยเลาที่ยอดไพรศรี เชิญมาสู่ที่บนภูเขาทอง ทั้งผดไม้หรือก็กลายเหลือ ก็จจะแสวงหาเหยื่อเจียวรไคไม่ซัดของ มาเถิดคนวอนน้องอย่าให้เฝ้าเฝ้าไคไค

ฝ่ายนางbungไคสค์อรรธ ทอบพระโพธิสัตว์ด้วยเสียงใส ก็เป็นนกวิหคไพร ไม่อาจจะขึ้นไปเป็นคู่กรอง ฉันทักว่านางbungที่เธออยู่ก่อน เขาจะเคื่องจะกอนที่จจะเถอะจะกวัก จะยักคิ้วไคไคไค เพราะเขามีเจ้าของก็บดบังหันหน้ามา พี่น้องจะจ่าตาอยู่ลอย ๆ ด้วยเพราะว่า

เราเป็นน้อยเขาก็หมดท่า เขาจะโงกเขาจะสับให้อัปรา ก็เขาจะแต่งจะเอาเอาตามชอบใจ
ฝ่ายโพธิสัตว์ได้ทั้งเสียง เสนาะสำเนียงคล้าย ๆ กับปิไลบ โอมบุรีเมียมี่เมื่อไร
บอกให้เจ้าบอกเจ้าหาเชื่อไม่ จงเชื่อพี่ชายเถิดหนางเขว๋ เมียมี่ของ ก็มันไม่มีจริง ๆ เจ้า
อย่าประวิงเลยนะหล่อนจำ พี่เที่ยวหา ยังไม่พบเลย พี่มาประสบ มนองค์เจ้าวันนี้ ก็นี้กว่าบุญ
ของคณิด่วนะน้องเอ๋ย แม่คอกลัวเจี้ยกอย่ำให้พี่เรียนนานเดอ เมื่ทราบเขยจึงบินขึ้นมา ฝ่าย
นางขู่ทำเลห์ประเวประวิง จันไม่เห็นจริงคอกนะเธอชา คำมูราก็ยอมว่าก็เห็นสม ก็อย่าไว
ใจเสียแล้วอย่าได้เชื่อใจชาย มาพูดกันง่าย ๆ ให้หลงม ถ้าหลงเชื่อคำก็เห็นจะเสียของดี
จะบุรีระบบ ต้องหาใหม่เข้าไว้มอีกต่อไป แม่พูดจาเสียวรีก็น่าสงสาร ชายปากหวานเชื่อกัน
ไม่ได้ จะรักจริงหรือรักเล่น น้องยังไม่เห็นในใจ ยังเชื่อก็ไม่ได้คอกห่อคุณ ถ้าหลงเชื่อ
คำก็เห็นจะเสียของดีควย เพราะว่าเมียมี่จะต้องหม่น ทั้งทุนก็หายทั้งกำไรก็ล่น ถ้าชาย
ชาคทุนจะคำนินไปทำไม

ฝ่ายโพธิสัตว์ครั้นได้ทั้งนุสนธิ์ ลืมเวทย์ลืมนนต์ เคลิ้มหลงไหลใฝาฝันมันลงไป ก็แต่
พอจัมถูกโยกก็คิดหวนยนต์ กรันจะคืนเท่าไรมันก็ไม่หลุด ก็แสนสุขที่จะทานทน เพราะเสียกล-
เสียแล้วก็ทรงโศกา

ว่าพลางทางรอนรน เป็นห่วงกังวลคิดถึงพระมารดา เป็นกรรมลูกแท้ ๆ แล้วแม่จา
ลูกหนีแม่มาต้องคิดบ่วง คิด ๆ ขึ้นมาน้ำตาไหลรวง กวยเพราะว่าความเป็นห่วงพระชนนี
นั้นแหละ

๑๐๘. แผลพระสิทธารถ

นายละมุด โพธิ์แจ้ง

๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ผมเองร้องอะไรก็ไม่ค่อยดีกับเขาหรอก เพราะไม่เป็น ไม่มีกรูตักกับเขาหรอก
ก็ร้องไป จะบรรยายเรื่องพระสิทธารถแห่ เก่า และยังมีผมเมื่อครั้งพุทธเจ้าเสวยชาติเป็น
พระสิทธารถ หนีพิมพาตอนไปบวช (กระแอม) นี่ต้องประกาศกรายนามผมหรือกระหือ แล้วเอา
ไปประกาศด้วยก็แล้วกันครับ

จะสาธกยภินิทาน ที่ในโบสถ์พระบาติ เมื่อครั้งอำนักระสังขารธรรมาจารย์ เป็นผู้
 ผ่านในกรุงศรี ในเมืองอะกิลพัศดุราชธานี โคครอบครองอาณานิกร มีเอกองค์อำมหิต
 ทรงโฉมโสภณชื่อว่าแม่พิมพ์ (ไอ) โคปกป้องอำไกรวงศ์มา จนเกิดบุตรกรางามสมบูรณ์
 พระพิมพ์ไฟอาวโหลลำ อำทรงพระนามกษัตริย์เจ้าราหู ถ้อยคำขมขางสมบูรณ์ เกิดในตระกูล
 จอมสาคร จะเป็นองค์ไทเทพเทพเทวา เมื่อจุติลงมาอาภัพภิธนา ผนวชาเวก้าเหิน นีหนา
 มาเกิดเป็นกน หรือเทพะนิมิต์เริดลงมา มีนางนมอาและไอโขง กอญถนอมกล่อมเกลี้ยง
 เลี้ยงรักษา ล้วนแต่สาวสวรรค์อาที่นางกัลยา มาจากปากเป็นบรวิวาร ทั้งคนตรีและแตรสังข์
 ก็ขับขานประโคมขาน ฟังเสนาะหอมมันก็เพราะกังวาน มีให้ภูบาลไฉนอาทร เสวยรมย์ชมสมบัติ
 อยู่ในกิลพัศดุราชธานี กับพุ่มพวงดวงสมร แล้วทรงนาบกริชชื่อว่าแม่พิมพ์ อยู่ประสาธสูงนา
 ประเสริฐ นาอันลอยจำเริญเต็มเวหา งามเหมาะ(ไอ) ปรากฏแล้วดังกับรจนา ก็ล้วนแต่
 แก้วมุกดา แลแกมนิลแลดูโสภณ ระบายยับและขางดูเจิดจรัส แล้วนำโคธมา ทั้งคนตรีและ
 ของกลองก็กักกองเสียงระฆัง มันนายวนยี่เป็นพื้นนิมิต ขึ้นประโคมทุกค่ำคืน เวลาเย็น ๆ
 เวลาค่ำ ๆ ไม่มีวันซ้ำมีแต่วันนี้จะขึ้น แสนสนุกสุขล้ำทุกค่ำคืน จะนั่งจะยืนก็มันก็แสนสำราญ
 จำเนียรกาลล่วงนานมา พระนิกอมาถึงกายา ว่ามันไม่เป็นนะเกินสาร มันไม่เป็นเรื่อง
 ล้วนแต่เกรงสาธาน ไม่จริงกาลเฉยหนอร่างกาย อันความเกิดเสียแล้วจะก็ต้องมีแก่ ก็มัน
 ต้องยอมมีเนหมกทั้งหญิงชาย อันความเจ็บและความตาย ไม่ว่าผู้ใดก็จะจะต้องบรรณา อนิจจัง
 (ไอ) ไม่เพียงแต่ ยอมมันแปรต่าง ๆ นานา มีความทุกข์ไปหลายท่า อะ อนัตตาที่คือไม่มี
 ตัวตน พระตรองทรงถึงร่างกาย มันจะต้องแตกสลายก็หนักมันไม่พบ เน อันความตายทุกตัวคน
 จะหนีมันไม่พ้นอาซึ่งความตาย พวกเราเมามัวหมื่นประมาท นะพระมัจจุราชไม่เว้นไว้ไม่เลือก
 หนา ว่าผู้ใดก็ต้องแตกทำลายทุกรูปนาม ยอมเวียนไหวและตายเกิด มาเอาก้าเหิน เน
 ในภพกาล มัวหลงไหลอยู่ในกาม จึงจะไม่ข้ามไม่พ้นชาติขรา กามราคมันรักรึง นามมันมัดซึ่ง
 พวกเราเขาไวแนนนีหนา อันความแก่แล้วจะต้องมรณา เพราะเหตุว่าถือตัวกุศล พระกองก็
 (ไอ) ระลึกไปว่าจะทำไฉนจะหลีกพ้น เพราะมีมารมาฉกฉวย ก็มีลูกหลายคนจะเกิดห่วงใย
 เวลามีพระราหู มันมัดเราหมื่นพันไม่ไหว เป็นบ่วงมัจจุราจใจ ถ้าอยู่นานไปจะแน่นทุกที่
 ทำอย่างไรไฉนหนอ เออทางมีคอกพวกเรานี้ เราจะต้องกักเก็บเอาแต่หัวปี ปล่อยไว้หลายปี

ป็นี่กัน ละอีกอย่างหนึ่งทรัพย์สินสมบัติ จักรพรรดิอยู่เจ็ดวัน จะมาถึงก็กลัวเรานั้นพระทรงชนม์
เผ่ากรีกครองอย่างไรหนออาตมา มาหลงรักข้าก็รักแต่ขาวแดงของ บาทคงรักเงินเที่ยวเพลิก-
เพลิกรักทอง ประกอบสิ่งที่ต้องไม่ชอบกล ถ้าพระองค์มีหัวคงรัก ก็คงไม่เกิดมรณก็ไม่เกิดผล
แล้วเมื่อเวลาถึงจิตก็ไม่คิดตามตน เครื่องไม่ชอบกลจะพาให้เราเหนื่อยกาย เมื่อเป็นสาวรูปสวย
ผมโปร่งมวยผมสมัยใหม่ ก็เมื่อเวลาถึงจิตมันก็ไม่คิดตามไป ว่าไปน่ายากไฉนที่เคยสักคน เรา
เห็นแต่จะคำจูน แต่จะเจ้าประคุณอันทุกกล ก็เมื่อเวลาถึงจิตจะจะได้คิดตามตน ได้เข้าสามสากด
ภายในโนสัฟรลที่คอยสลับ จะตามกำกับก็ไม่มี เห็นแต่ถูกเกล็ดพระอินทร์ จะพาเราหนีจากบ่วง
มาร แต่พอคิดสลับเสด็จเป็นสมุทเทศประพาทพระทัยเซอ หวังตั้งพระโพธิญาณแล้วแต่คิดสำเร็จ
หนอเสร็จพลัน มารัสเรียกนายฉันทโอมัสน้ำ ให้ผูกกันธวัชราดา มาคอยท่าอยู่ให้ทันที
เสียงของฉันทอยู่ชุม ๆ หกทุ่มทับเห็นเงียบสงัด ท่ามกลางเสียงก่นอื่น ๆ ที่ตนก็ไม่มี เห็นเสลา
นารีหับคาบคา พระก็เพ่งพินิจดูพวกหมอนงก์ นอนถึงโง่งมีหลายท่า แสนสังเวชทุเรศดูรา
บ้างก็ทำท่าต่าง ๆ กัน ฝ่ายยุ่นนอนหลุดไปจากร่าง มีท่าทางแฉวนอนเห่เห็น ชาคนโน้นกับชา
คนนั้น มาเกยกายกันไม่รู้วาทะของใคร ชาคนโน้นไปพาดกอกนั้น เนทำมิก็น้ำหนักได้ กลับ-
คืนกลับหัวแล้วหัวพันไป ฝ่ายฉันทไปอยู่ปลายตีน บางคนเลิกผ้าเก็บขาขาว นอนเหยียดเท้า
ลงเปิดผ้าสีน บางคนเอาหัวไปชนกับกับพื้น บางคนผ้าขึ้นมาห้อยอยู่ที่คอ บางคนนอนกรนอยู่
ก้องกึก มาเสียงอีกทีกเสียงวังหนอ เสล็ดน้ำลายไหลเปื้อนคอก นอนตัวงอดูเหมือนอย่างงู
บางคนกักันเสียงกอด ๆ คางออก ๆ แฉวนอนอยู่ อูกรางอี่ ๆ ก็ไม่ยังมีทรงอยู่ พินิจดูนาสลด
ใจ บ้างหายใจครอก ๆ ในลำคอสะเมอแอออเหมือนยังคนไข บ้างยกเท้าทาเหมือนอย่างคน
ตาย เสล็ดน้ำลายแล้วเปโระหน้าตา ตา

พระก็ยืนจ้องมองเขม่นพิศดูเห็นเหมือนยังป่าช้า แสนสังเวชทุเรศดูรังพระราชา เสด็จ
เลยไปพระก็ทวนคำนึงคิดถึงพิพพา ก็แต่จะต้องไปลานานจนใด บ่ว่าจะชมหน้าลูกชายเป็นกรัง
สุดท้าย ก็แล้วจะต้องลาจร พระจึงเผยเผยมานทองมอ่งเขม่น พิศดูเห็นแม่พิมพ์มิ่งสมร ฝ่ายว่า
ตัวเขม่นรูาก็จะต้องลานองจร แมอรชรที่จะไปบรรพชา เห็นหน้าลูกเขมาแล้วก็ทรงพิลาป พระ-
ชลนัยไหลอาบพระพักตรา ก็ครั้นจะอุ้มเอาบุตรก็แสนสุขปัญชา กอว่าแม่พิมพ์พาจะตนจากนาบรรทม
ครั้นคืนขึ้นมาจะพาหม่นหมอง จะขัดจะข้องนี้หนาจะขึ้นจะชม จะพูดตัดทานจะรักอารมณ์ ก็ทำให้
พี่เสียพรหมจรรยา จึงตั้งเนื้อทองน้องกำลังหลับ ๆ ยกเอากรขึ้นประทับกับอุรา คอยอยู่เถิด

เนื่อนี้แม่พิมพ์า ตัวพี่จะลาห่วงกำไร ว่าพลางทางประทอง เอากรเข้าไต้ต้องจับตัวเจ้าไว้
 ครั้นจะตั้งกรังกรุงเฮหรือจะสะคุ้งตกใจ ก้อย ๆ เกยกายก้อย ๆ กล้ากลืน จะถูกตัวน้องแรง
 คุกเหมือนจะแกลงจับเจ้า มาคอยประทองเบา ๆ มาแรงนักกลัวจักตื่น จะรับขวัญพิมพ์ามาเสีย
 เมื่อเวลากลางคืน ถูกตัวกลัวจะตื่น ตื่นขึ้นแล้วแม่จะเตือน (ไอ) ไอ้ที่พูดเข้าไว้จะผิด ไอ้ที่
 กิดเข้าไว้จะกลาด กลาดแล้วพี่จะเกลื่อน จะเสียเพราะพิมพ์า จะเสียเพราะพิมพ์าเตือน จะเสีย
 เพราะพิมพ์าเพื่อน จะเสียเพราะแม่พิมพ์า ว่างามไกรงามชา มันยังไม่เท่าเทียมทัด งามสนิท
 แลณคั้งใบหน้า คุกเกมเจ้าสุกเป็นเงาเนื้อเจ้าชาวปานงา ช่างโสภณาน้ำยวน จะแกล้งวางวัน
 หรืออีกขึ้น จะแกล้งวางคืนเชียวหรืออีกชวน สวยยิ่งกว่าสาวชาวสวน ก็แกล้งงานมันนวลมันน้ำเวทนา
 จะตัดอารมณ์ขบถกร่าง แล้วยกขยับห่าง ๆ แม่พิมพ์าออกมา ก็เกี่ยวนาคุณมันน้องแม้อยนิทรา ยัง
 นอนหลับตาอายังไม่ตื่นเลย เหลียวมาดูพอราหู ว่าไอ้ไอ้พอกุณของแม่ไอ้ไอ้ เหลียวมาดูหน้า
 ลูกก็มันไม่สุขใจเลย พอทราบเชยทองดาราจร นั้นแคะ

ไคแล้วครับ บัดนี้ก็จะว่าพิพาทคอนหนี ตอนหนึ่งนางวันเวลาไปบวช พระวิพธารถขึ้นก่อนนี้
 ไปก็กลัดพระโมลี แม่น้ำยมมานที แล้วก็บัดนี้จะกล่าวต่อไป ว่าตั้งแต่ครั้ง/ระพุทธของคณนี้ไป
 บวช แล้วยังพิมพ์าคันนะครับ (ไอ หัวเราะ)

เมื่อคราวครั้งนั้นพระพุทธรูปองค์ เสด็จออกไปทรงบรรพชา ทรงพระสลัดตัดราคะเชนนะ
 มิได้นำอาลัยลาญ สละทิ้งเบ้ามาทั้งเสียทั้งบุตร ก็ไคสละสิ้นสุดศรัทธาสังการ ต่างขนานพระทัย
 เชอด้งหว่างนิพพาน ให้พ้นภัยสงสารในโลกลี้ย เสด็จถึงฝั่งพระชลธารจื่อหนุมาณนทีศรี

เออย่าพูด อย่าพูด พูดแล้วคิดเลยที่เดียว อย่าพูดกับใคร ที่นี้พูดไม่ได้

เสด็จถึงฝั่งพระชลธาร จื่อหนุมาณนทีศรี ทรงพระบรรพชั้แล้วแววมณี เวอโมลีแล้วตรัส
 อาลัย พระเทียวทำทุกขกิริยา ถึงหกพรรษาแทบจะดับนัย วณดุณรงมาทั่วแจ้งพระทัยก็ไม่อาลัย
 แก่ชื่อว่า ทรงพระเสวยขามธูปายาส ของนุชนาฏนางสุชาดา เปตอไคตรัสก็เป็นพระภาสกา
 เสด็จก็ไคกลับมาสู่เวียงชัย ไอ้ไอ้แสนสงสารแต่พิมพ์า มันน้ำเวทนาเสียนี้กระไร มีแต่จะโหย
 รัว่าไคมิไควาย ทรวงระกำว่ายามนะเสวย เมื่อยามธรงนางตั้งเบาะจะทรงจะกรวมุคว่า ให้สะอีก
 สะอันนั้นแนทุกคี่ทุกกำ เสวยแต่น้ำพระचना พลางอุ้มองกักระราหู ว่าไอ้ไอ้พอกุณของแม่พิมพ์า
 พระทูลกระหม่อมจอมโลกา เธอมิไคอาลัยเรา พระขางมาทั้งเราเสียแท้ ๆ นี่หนามาทั้งทั้งแม่

ทั้งทั้งเจ้า แม่ต้องเป็นหม้ายอายุกับเขา เป็นกรรมของเราแล้วนะคุณ นิจจาเอ๋ยเมียเคย
ไคแนบจะเคยไคอิง เกยไคแนบละอกอุ้น พระฉานเกล้าเจ้าประคุณ เมียเกยไคอุ้นและแนบอิง
มันจะแกชรามันจะเฒ่า ควรหรือพอเจ้ามาทอดทิ้ง มาสละเมียเสียจริง ๆ ให้เมียประวิง
นี้หลงคอย ถึงจะบวชจะเรียนจะพากเพียรน้องหรือก็ไม่ทอดอย เห็น (ไอ) เอไปอย่างไร
ถึงพระจะบวชจะเรียนจะพากจะเพียรก็ไม่ทอดอย (อี) ถึงพระจะบวชจะเรียนจะพากจะเพียร
เชียวหรือก็ไม่ทอดอย ปรักษาปกครองกับน้องสักหน่อย แล้วจึงจะมีไคน้อยน้ำใจเลย ช่างไม่ตั้ง
ไม่เสีย ช่างมาหนีเมียไปเสียเฉย ๆ ก็ไอ้พอร์มโพธิ์ทองของน้องนี่เอ๋ย ช่างกระไรเลยไม่
อาลัย ถึงไม่ส่งสารกับพิมพา ไม่เมตตาเชียวหรือก็ตามแต่ใจ เห็นกับลูกบ้างอย่านะ เห็นกับ
ลูกบ้างบ้างเป็นไร เจ้ายังไม่วายเสวยนม มีใจจะค้าจะค้าทำ กำลังโสภณชั้นจะชม ช่างนะ
กระไรในอารมณ์ ก็ช่างไม่กนิยมละยินดี หรือพระองค์เห็นอะไรว่าพิมพา เป็นคนกาละเกนี่ ทำให้
ขุนของไอ้หมองราก็ ไคสุลเป็นนวนะละออง พิมพาเชียวหรือก็ซ้อสุจริต วิไคเอาจิตใจเป็นสอง
ไอ้พอร์มนะโพธิ์ทอง ช่างมาทิ้งน้องก็ช่างไม่เวทนา พอใจของเมียนี่เอ๋ย เมื่อไรจะเลยจะ
ไคกลับมา พระก็ไม่ส่งสารกับพิมพา เราจะต้องกินน้ำตาทุกข์ระทม นางทรงพระกรรแสง จน
สิ้นแรงอ่อนอารมณ์ นางเอนองค์ลงบรรทม ไคย่นะเสียงระงมทั่วพระนคร เสียงสรวลเสริชอยู่
เซงชา ผุ่งชนประสาแจะราบนกร นางก็ยุบยาตรแล้วนาฏกร แขนยักขรของพระแกล ทรง-
กรรแสงให้มิวายพระเวท พระนัยเนตรชำเคื่องแล เห็นพระรัศมีสีเหลืองแท้ นางยังไม่แนใน
พระทัย เห็นรัศมีเหลืองอร่าม พระสงฆ์เดินตามอะอยู่ไสว นางไม่จให้ตกใจ นางก็จำได้
ก็ว่าพระพุทธองค์ เห็นทรงภูษาผ้าข้อมผาด ให้นึกอนานนี้เมมาพระทัยองค์ ถึงหนึ่งชีวิตนางจะ
ปลิดปลง นะนางก็ทรงเนพระโศกา นั้นแล

๑๑๐ / แหล่นกกระทุง

นายละมุด โพธิ์แจ้ง

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

(ไอ) ปางองค์อจุตญาณี พาศาซีแล้วมีอ็กแงงกระชาย พอถูกเกินพัดคั่นตกกระได
แงงกระชายแพะจะชาคกลาง ปะติคุมเท่งตุ้ม เจ้ามีอ็กกุ่มไม้เท้า พระญาติก็ก้าวไปตามหนทาง

เฒ่าลูกเดินไม่เห็นทาง พู้งังตั้งต่างแต่หรรดแต่ จึ่งร้องถามพระภาณี ในวันนี้จะไปทางไหน
 กันแน แอ้อออ้อแอ้อแอ้อ เออจงบอกให้แนะชาตา ตะริดกิดตักกักกันเฝ้าซี พระภาณีจึ่งร้องว่า
 ว่าตอยตะเร้งแล้วเต้งทางเราจะพาไปชมมก ฝ่ายชุกชกก็มีอันไหว กระทบขอบใจโนคตึงนะนัง
 โน้ง พระสัทธาตูลูกโพล่ง ว่าชอกโองอ้ออู เราจะแนะกัซันไปภูลำเนา เชิญตาเฒ่าจงลองดู
 ว่าอยู่วิหคณกและหนู ก็ว่าตะหุดตักตอยตะแฮรดแต่ พระภาณีก็จึ่งร้องถาม ว่าโฉมงามจะเป็นแกร
 เฒ่าชราจะบอกวั้นแนะ กระบวนแกรเราเข้าใจ ฝ่ายชุกชกแกลเป็นกนสนุก จึ่งร้องแกทุกซักก็ดู
 สักหนอยเป็นไร พระสัทธาร้องว่าไอนั้นจะเคอะอะไร ก็ที่ในกลางหนทาง พระภาณีจึ่งร้องได้
 จึ่งร้องออกไปนี่เป็นเพลงเดินทาง ตอยตะหริดแล้วคิกต่าง เฒ่าจึงเหลิบเดินเป็นเพลง เอา
 พูเร้งเต้งเต้งนะตึงนะนังนังนา พระสัทธาเดินตามหลัง บั้นจิมมีเงี้ยวจึ่งร้องถามพระภาณีใน
 ป่านก็มีแต่ลวนไพรเชียว เฒ่าชราก็เดินมาไม่ไช้กนเคียวนี้ก็ว่าเฒ่า ฝูงว่าหคินหันเห พระ-
 สุริยนสนนเเย แล้วบินเรเข้ารังเรียง โนนแนะนกกกระจอกมันก็ออกนี่นะกระเจิง บินเข้าเชิง
 แล้วส่งเสียง แล้วจ้อแจแซคำเนียง ฝูงนกเอี้ยงจับต้นออ นกเอี้ยงโครงอยู่กรงนาเอี้ยง แล้ว
 ส่งเสียงเล่นกราว ๆ เจ้าบงเอี้ยงมันก็เลี้ยงกวายเฒ่า แล้วควายกินข้าวอ้ายเอี้ยงหัวโต จน
 ถูกฟ่องร้องหึง ๆ จนถูกยิงด้วยปืนโต ต้องหนีเฒ่าขึ้นต้นโพธิ์ ไอ้เอี้ยงหัวโตต้องระวังตัว
 ฝ่ายนกเอี้ยงร้องเอี้ยงอึง ว่าสองสสิ่งกูขายกองขี้วัว หัวเราโตมกเกินโต คี ๆ ขั้ว ๆ ก็ได้
 อยู่ในกรง นกกระจาบคาบหญาคา ส่งเสียงจาวาอ้ายตายโหง บ่งก็แก่อุดมุดเข้าโพรง ยังคุย
 โสงว่าไอ้เอี้ยงโครง ก็มึงมาซื้อขี้กวายไอ้เอี้ยงตัวลายยังคุยโสง ไม่อปากอยู่กรงเฒ่าผู้ใด
 เรือนใครมีใครก็อยู่ ถ้าเฒ่าใครมีลูกจะนั้นก็ได้อาศัย สติปัญญาอันของไว ถ้าใครทำไคเราก็
 ยอมกลัว เอาใบคาหญาโยพอน มาขับซ่อนไทม์ตัว กันแตกกันค้อยฝนฝอยไม้รวัว ลมพัดก็ใบ
 กลัวจะหักพัง นกตะกรุมหัวล้านเหม เดินโซเซมาที่หลัง หัวทุ้ก้นมาซัง เหลือแต่หนังหนาผาก
 แกร นกกระเหว้าจึ่งร้องว่า ไปไหนมาจนหน้าแห้ง หายหอยเกลี้ยงเห็นขงทองแดง สูงกว่า
 แร้งเกือบสามวา นกตะกรุมเดินคุ่มไปให้นึกอาบนนเกศา ออกแทนตึก ๆ นึกจะดำ เออไม่ควร
 มาว่าให้เขาแซง คี ๆ ขั้ว ๆ หัวพ้อแดง แกรากามันแสงเงืองสองไฟ พญาแร้งเหียงแดง
 พัน จับตาจันกันกวายตาย เออนกยุงทองร้องถามไป เออเหตุอย่างไรแร้งกับกา เหตุไฉน
 ไม่รักตัว สัจชาติชั่วเป็นหนักหนา เกิดเป็นชายไม่ชายหน้า กินแก่มมาแต่จัวควายตายเห็นเน่า
 เข้าโคคจิกแย่งกันกินถึงคับโต เราเหม็นหินออกคลื่นไส้ ท่านกินไคว่าของดี พอทำจัวตัวก็จิง

ไคคำ แล้วเหม็นสาบเหมือนกลิ่นฉี่ ท่านดูกายของเราเนี่ย มองไปก็ถึงห้องคำ เพราะเราเนี่ย
 รักตัว สิ่งที่เราไม่ไคกระทำ ท่านทั้งสองเร่งจงจำ อย่าไคกระทำการโสมม ฝ่ายนกยาง
 เทียวเดินย่องตามชอบหนองบูกเลนตม ตัวขาวเป๋ปียกแต่หัวไวไม่สม เทียวไคบูกเลนตมไม่สม
 ตัว ผุ่งนกเขาจับเคล้าเคียงคู่ ตามเมี้ยวเป็นคู่ ๆ คูห้เพ้ว ที่นางตัวมกัซันเสียงโตเป็นคู่ ๆ
 ซुकอนัน แล้วจับเถาว์ลัยตัวยุงยู่ จุกุกญ จุกุกญ แควบินโผไปจับกิ่งเอง บกเขาไคใจเป็นทุกซ
 ซันว่าชั่วกระคูกมันไมไคจะคัง นกกระแวนหางเป็นปล้อง ที่สำเนียงร้องเหมือนอย่างแมว ที่
 บนบกบนตนกรุม ออกเกลือกกลมมีแต่สวนนกแก้ว สำเนียงเพราะนี่นะเสนาะคี่แล้ว ขอเชิญ
 เจ้าแก้วเกียรติสภา สาว ๆ รักแก้วอยากกอด พูหนวทาบวคพอแก้วไม่ว่า สุดแท้แก่บุญแต่วาสนา
 ถัดถึงจะคำเหมือนยังกาสุดแท้แต่กรรม นกขุนทองร้องเสียงหวาน สำเนียงชวนใจกำขุ่น ลูกกรรม
 แล้วกรรมแก้วจำจนใจ เพราะบุญตัวที่รักพา ทั้งวาสนาก็มันจะกระริกจะตัว ถ้ามันทำบุญตนไค
 คงรอดตัว จะมีตัวมันก็เป็นขุนทองเอย นั้นแหละ

เพลง

๑๑๑. เพลงบัววัง

นายละมุด โพธิ์แจ่ง

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๑๕

มันนี่ ข้าเจ้าละมุดทุก หลวง อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย อายุเจ็ดสิบสอง
นามสกุลโพธิ์แจ่ง ก็จะบรรยายความเพลง เรื่องเพลงเรื่องบัววัง เพลงเก่า เป็นเพลง
ชิงช้า เป็นเพลงเมี่ยมี่ชู้ เออวานนั้นก็แล้วกัน แล้วก็จะบรรยาย เออละเปิดไคแล้ว

ลูกจะจัดทำแต่ง เวียให้แจ่งประจักษ์ จะแนะนำสำนัก เอาไว้ในโลกอันนี้ จะขอ
ไซคำวาน ว่าไว้ในการโลก็ย เอ๋ยใน

เขาแต่งร่างตั้งเรือก ไวที่เมืองลครชุม ยังมีนายเนตรอำแดงนุ้ม อยู่ที่บ้านนาหนองบัว
เมื่อจะไคเพื่อนกิกเป็นคู่ ไคพากันอยู่ในครัว เอ๋ยไฟ

พูดจาตกลง มันคงเป็นคำขาด เจ้าอย่าพูดอะไรเหลวไหล ไปเสียเคยแม่พุ่มพวง อีก-
สองสามวันข้างหน้า ก็จะมาพาแมดวง เอ๋ยใจ

นางนุ้มนั้นหนา เปื่อกำพร้าแม้อยู่ เป็นกำพร้าโคตเคี้ยว ไม่แลเหลียวเห็นผู้ เอ๋ยไค
ถึงตัวเขาเป็นกำพร้า ศติปัญญาเขาคี จะหาตัวปากผี พอไว้เป็นเพื่อน พอไคตัวสักคน
พอไคเป็นพลเรือน เอ๋ยไป

แต่พอถึงสามวัน นางเนตรก็คืนหน้ากลับ รื่นเร้งมารับ เออนางนุ้มวันนั้น พอสมความ
ปรารถนา ที่นี้ก็พาไคไค เอ๋ยไป

ไคกันมานาน จนเมื่อตรงครรภไคเกาเคื่อน มาปวคทองร้องอดเอื้อน เจ้าตัวกึ่ง
สานอู เป็นบุญสร้างของเอออย่างที่สุด คลอดบุตรเป็นคู่ เอ๋ยชาย

ที่นี้จะกล่าวถึงเรื่องราวบัววัง มันเหี่ยวชุกจนเซซัง มาตั้งแต่เมืองลครจยศรี เมื่อ
เหี่ยวอาศัยัคควา อวยักปากกระชี่ เอ๋ยใหญ่

เห็นเขามั่งกวดระทรายกันเป็นวง ไคบัววังก็ลงไปเคินเคิน แต่พอเหลือบแลเห็น
นางนุ้มเมี่ยมนายเนตร นางนุ้มระมอยคางตา ไคบัววังก็น่าสังเวช เอ๋ยใจ

นางนุ้มนั้นหนา คางตาเป็นเจ้าชู้ ไคบัววังก็รู้ ไปในการเรื่องรัก อันการโลก็ย
มันทำที่มามาก เอ๋ยนาย

พุดจาทกลง พอดริกกรอกลง ไอบัววังก็กรงเข้ามาหา วันนี้เจ้าก้อพระกันหรือ
แม่มพุ่มพวง เอาไวของทางขวางแถว เจ้าก้อแถวหรือแม่มทวง เอ๋ยใจ
เจ้าก้อพระทรายของก้อย ใต้พิพลอยก้อยเด็กแม่มคุณ นึกว่าแบ่งเบาให้พิทำบุญ ให้
พิพลอยก้อยด้วยสังคน พอดเื่อมสาางหายโศก พอดับโรคหายรอน เอ๋ยไร
นางนุ้มจึงน้ำใจ ก็นุ้มออกไปเป็นทา โภชน้ำจิตเจตนา มิได้พะนัดนวง ถ้าแม่ม
มีสัพย์พุดเชื่อ ฉันทะก้อเผื่อคอดวง เอ๋ยใจ

ตั้งแต่นั้นมา ก็พุดจาทกลง โดยน้าจิตจำนง ก็สมความปรารถนา ที่น้านางนุ้มไปไหน
ไค้บัววังเหี่ยวไปเหี่ยวมา เอ๋ยไว

ฝ่ายเจ้าตัวใบหญ้า เห็น ว่าเมื่อยจะมีชายชู้ มัวหลงชมเชิดชู เพราะความเชื่อมั่นพาเชื่อ
หาแต่ของขึ้นขึ้น มาดบิบบ่ใส่บื้อ เอ๋ยใจ

แต่อาการหจันฉวน มันให้ก้อวกค่อนไม่ขาด มันให้รักแปลกประหลาดแต่ไม่รู้เรื่อง แต่พอด
พุดเซาหนอย มันก็ก้อมจะเกื่อง เอ๋ยใจ

แต่มันให้เกิดอศรรณ์ มาหลายวันเวลา ทั้งแรงก็จับหลังคา ทั้งเตี้ยก็ขึ้นยุงข้าว เอ๋ย
ทั้งข้าวสารอยู่ในถัง ยังแตกถังเป็นจาว เอ๋ยไค้

จำจะต้องไปหาหมอกู เฝ้ายให้รู้ถนัด จะเป็นการชองชืด หรือในทางถ้อยความ ให้
หมอน่านายนายทัก จะให้ประจักษ์ในยาม เอ๋ยใหญ่

พอดจเรื้อนเร็วรา จะไปหาหมอหาย รีบลงเรือนเร็วไว เดินมาตามมรคา มาเดิน
รำไรไมรอ มาถึงนอกขงคารา เอ๋ยใหญ่

ว่าเจ้าประคุณกุดกรู จงโปรดคุณให้ชา จะเป็นเคราะห์ร้ายเวลา มันให้เกิดแต่โรค
เป็นलग ขวักให้ทักเสียให้ประจักษ์ หมอเอ๋ยกระจาง เอ๋ยใจ

หมอจึงจับกระดาน มาคูดหารเป็นทอง วางก้วเลขเป็นซอง หมอก้มิไค้แซเชื่อน จึง
มีวาทักถาม ว่าปีนางวองขอเคื่อน เอ๋ยไร

จึงตอบคำผู้เฒ่า ว่าฉวันวันเสาร์เคื่อนสี่ แต่เป็นปีมะเล็ง พอดลบคำวันเพ็ง ฉันทมิพุด
อำพราง ขวักให้ทักเสียให้ประจักษ์ หมอเอ๋ยในยาม เอ๋ยใหญ่

หมอจึงหายทัก ว่าพอดเอ๋ย บออย่าเสียใจไปเลย มันเป็นเวลาเคราะห์ร้าย แม่เรือน
จะร้าง ของรักเคื่อนคอย รือเอ๋ยจงกอยระวัง เอ๋ยไว

แต่พอได้ความสำคัญ นายเนตรก็หันหน้ามา ไม่รีรอวังรา รีบเร่งมาเยี่ยมฉม แต่พอมาถึงบ้านของ เสงี่ยมรุ่งรองระงม เอยไป

วันนี้จะได้อาบน้ำจาก กับภรรยาคุณที่ จะสิ้นรักอารี พี่แล้วหรือน้อง พี่เฝ้าถอกคองอตาม บันพุดอำหะอิง เอยไป

พี่เอยเจ้า พี่จะมารวาทามกรง แตะชนเขาพุดยุง ซาติโหมมระยา แต่เขาอิจฉา พี่จะมารวาท้องทำ เอยไม

เป็นเพื่อนนอนคว่ำกับนานาน มิได้คิดการชาติชั่ว พี่ก็ไมรู้ตัวน้องพี่ น้องก็ไมรู้ตัว พี่ก็ไม่เห็นแก่ตา แก่เขาอิจฉาซึ่งฉนั้น สารพันมาว่า เอยมาย

พอตกถึงเวลาวันขึ้น ก็ชวนกันเข้านอน มาปิดประตูใส่กลอน คอยระวังศัตรู ทั้งลูกเมียเกลียวกลม ไม่วางอาวุธทั้งผู้ เอยไค

ถึงวันเสาร์เกือบสี่ เห็นเป็นที่แม่แท้ แลเห็นตัวนอนหลับแน่น มั่นยืนนิ่งอยู่นาน พอชายชู้ร้องเตือน รีบลงเรือลนนาน เอยไป

พอถึงยามสามก่อนขึ้น เจ้าตัวก็ตื่นฉว่า เอามือคลำคว่ำหา แม่แก้มหอมในท้อง ร้องเรียกงามพริศย์ ไม่ขาดรับพี่เคยแม่ทอง เอยไทย

ลุกขึ้นเร็วไว ชิดไม้ไผ่สองคู่ เห็นปักกะตุงยั้งคี่ ห่อผูกผ้าภาชี มั่นหายไปหมดสิ้น ชิดไม้ไผ่สองมองคุหน้าตาง เห็นผะองวางถึงคิน เอยไว

อ้อชาติชั่วสาสาบ เห็นจะลงทางพะอง พอคว่ำคาบโคตลง ไปจากเรือนเร็วรา ไปสะกดประทับนาง คืบทางปลายนา เอยโน

ไปยืนคอยทามาาง เอาจนน้ำค้างตกกลง ไปทำงานยั้งง ให้เหงางวงเย็นเจี๊ยบ ชิดไม้ไผ่สองมองคุทาง เห็นรอยนางน้องเหยียบ เอยไว

มาเสียที่ขายชู้ เสียแล้วถูกราวนี้ มาพลาตหาเสียที่ มานั่งทางไม้ทัน มัวแต่หลงนอนหลับ ทาไถจับมึน เอยไว

ครันจะมุกมุนตะบึง ก็ยังกิดถึงลูกรัก ลูกกำลังถนอมน้อยนุก เจ้ายังไม่วายอดนม ไกรเลยจะเฝ้าปล้ำปลุก กิดมาเป็นทุกขระทม เอยใจ

กรันกลับมายืนมอยมอย ทั้งคุนอยกิดัน ทั้งร้องไห้หวนโหย โอดโอยสะอื้น เอยไห

แล้วขึ้นไปบนภูเขา เอามือคว้าดูรัก (โอ) อ้อมดูใส่ตัก น้ำตาของพ่อไหลตก
ดูยังไม่รู้ภาษา ว่ามารดาจากอก เอ๋ยไป

เอามือขวาประคอง ทั้งลูกก็ร้องขึ้นรับ อัยาร้องเลขดูรัก แม่เองหนีไปเสียแล้ว
เห็นแต่รอยเหยียบทาง ไร่ร้างคนแถว เอ๋ยใหญ่

จึงปลอมอ่อนหวาน เสนอเนื้ออ่อนละมุน แม่เอ๋ยเคยแอบอุ้ม มาหนีไปจากอก เป็นเวร
กรรมจำจาก เจ้าแม่ไฉ่พราดลูกนก เอ๋ยไว

นี่แหละน้ำใจนาง เปรียบเหมือนอย่างอีโมรา เมื่อครั้งพระจันทร์ผ่านพา มาในคงพงพี
ทั้งสุพรรณงูกร ความทุกข์ระอาหามี เอ๋ยไม

ครัน กรั้มาพบโจรป่า มันยังคิดฆ่าตัวรัก ไม่นับพิศตรไปอยู่กับโจรพิฆาต บายัน -
พระขรรค์คามงา ให้โจรมันฆ่าพระจันทร์ เอ๋ยตาย

หัวอกเอากับพระจันทร์ มันเหมือนกันทั้งสิ้น มันโด่งคั่งทั้งแผ่นดิน เพราะอีหน้าด่าน
ใจดำ มันเป็นเวรเวรา แล้วกมหนาสุกรรม เอ๋ยไป

กูยิ่งก็ดูก็ยิ่งเสียใจ กูมาละลายความคิด สู้ป้องกันปกปิด แล้วก็ไม่พ้นมันไป ถ้า
ไม่ดูรักก็มีคนอยู่ กูจะตามไปคุ้มภัยเสียให้ได้ กูจะตามไปสืบสาว จะไปตกอยู่ที่ดาวแดนใด
ถ้ากูเสียชางเสียขา ไปรักษาหูกู ไม่เหมือนเมียมีฐมันเจ็บใจ เอาจบเท่านั้นแหละครับ

๑๑๒. เพลงพระพิจิตร

นายคำ บุตรนุช

๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔

เออะคั๊บ เออะเลยกั๊บ เออะทีนี้ (หัวเราะ กระทั่งไอ) เอ้อเอ๋ย จะกล่าวถึงพระพิจิตร ชาติเชื้อก็เป็ฯพระมหากษัตริย์ ท่านไค่คอบคองพารา (กระแอม) แสนสุขเกษมเปรมี มาอยู่กับนางสาครเนื้อเย็น สองราเจ้าก็เป็ฯเสด็จ เอ๋ย วัง (กระแอม) พระพิจิตรกับภรรยา ท่านมีความเคื้อครอนอุรา นั้นเหลือใจจึงร้องเรียกบ่าวไพร่ที่มาสอย ทั้งเด็ก (กระแอม) มาโซสอย อ่า ทั้ง เอ, เคี้ยว (เสียงหัวเราะ) ซักลึ้ม ๆ ทั้งพูน้อยผู้ใหญ่ จึงเรียกบ่าว ซ่า เอะ ที่ไค่มาสอย เอ จำบากจริง คึงจึลิมไปแล้ว (เสียงพูดเบา ๆ)

(กระแอม) ท่านมีความเคื้อครอนอุรา ยังเหลือใจจึงร้องเรียกบ่าวไพร่ที่เกยโซสอยมา ทั้งพูน้อยผู้ใหญ่ให้ไปเช่นซา หนอไอ้กุ่มกะไหมอดม้วยอาสัจงไป อีกทั้งบุตรีตะเภาแก้ว คนงามผ่องแผ้วจึงยกให้ อีกทั้งเงินทองของทั้งนั้น เสดดีก็จะรางวัลให้ เอ เอ (กระแอม) ฝ่ายพวกเสนาทึ่ไม่ชาติ รับผิดชอบกรไค่ จึงไปคึงร้องป่าว (กระแอม) หัวทูลลาวเมืองไทยที่เป็ฯหมอศึมีวิชา มารับ อ่า ไหมอาสา เว้ย เจ้านาย อะ (กระแอม)

ฝ่ายไกรทอง ทละผ่องศรี ทั้งยังก้อไม่มีภรรยา วันนั้นเลงเรือไปถึงเมืองพระพิจิตร จอดเรืออาชายท่า อำบุรีทึ่ไค่ยืนของเขาตึงไป ไค่ยืนคาว ๆ เขาเลากันว่า อ่า ที่แท้ไค่ซาละวันตัวกล่ากินนางใน อยากจะไปเช่นซาไอ้กุ่มกะ ไหมอดม้วยอาสัจงไป อีกทั้งบุตรีตะเภาแก้ว คนงามผ่องแผ้วจายกให้ (กระแอม) จะยกให้ทั้งเงินทองของทั้งนั้น เสดดีก็จะรางวัลให้ (กระแอม) กิดแล้ว (กระแอม) มีทันนาน จะไปหาพะอาจารย์ทันไค่ ก้าวขึ้นภูไค่เคียวนี้ท่านสมภารคง ไกรทองกับลงทันไค่ เคียวนี้ (กระแอม) ไกรทอง จึงเลากิจจาวา เพื่อจะรับอาสาไค่สมหมาย ไปเช่นซาไอ้กุ่มภาภักดิ์ ไหมอดม้วยอาสัจงไป อีกทั้งบุตรีตะเภาแก้ว คนงามผ่องแผ้วจะยกให้ อีกทั้งเงินทองของทั้งนั้น เสดดีเขาจรางวัลให้ ฝ่ายขรวัศคง จึงนั่งในจับยามสามตา เห็นที่เห็นทามันจะได้ จึงตั้งเทียนระเบิดเป็ดนที อีกทั้งมีหมอศึตักส่งให้ จึงว่าโดยไว เจ้าไกรจะไค่สา อีกทั้งหอกสัศโทะตักส่งให้ จึงว่าโดยไวอย่าไค่ซา รีบไปมาไอ้กุ่มภา เอ๋ย เสียให้มันตาย (กระแอม) (กระแอม) เอ ซักจะลึ้มเสียหมดแล้วเนี่ย ฅมมะ

แล้วก็เสียด ไม่ดี (หัวเราะ) ฝ่ายไกรทองจึงถามบาทา แล้วก็ถามลาลูกไป พระสุริยัน
 ตะวันควน ลงไปเสียดจวนทันใด ทันใด (กระแอม) ลงไปเสียดจวนทันใด (ค่อย ๆ คิกเถอะ
 ลุงคำ) ไม่เข้าฝักเลยผม (เสียดหัวเราะ) แม่ไม่เป็นตอนเสียดแล้ว อ้อ ผมไม่ได้แล้วเนี่ย
 (ไอ) อ่อนนี้เหล้าอะ (หึ หึ ไม่เป็นไรครับ เอ้าเถียว ๆ คอยฟัง อะ) ระเบียบคนที่ อีกทั้ง
 มีคหมอดี้ตักส่งให้ จึงว่าโดยไวเจ้าจะไต่ละอีกทั้งหอกสัตะโลหะตักส่งให้ จึงว่าเร็วไวเจ้าไกร
 ทยาไศรา รีบไปฝากุมภวาหะเสียดให้มันตาย ใจเหล่า (ครับ ๆ) ไกรทองจึงถามบาทา แล้ว
 ก็ถามลาลูกไป พระสุริยันตะวันควน ตรงไปที่จวนทันใด ก้าวขึ้น ขึ้นบนจวนแลดู แลดูบ่าว
 ไพร อักกรรมกรบานพาก็อัดแอแหมาเว่ยมากมาย ไกรทองก็รับอาสา รับอาสา เกาะที่นี้เอา
 เทียนระเบิดนี้ก็โค่นน้ำเลยนะ ลอยกระทงโค่นน้ำแล้วก็ลงไป เอามีคหมอนี้ยังคางไอ้ชาละวัน
 ขึ้นมา (คาบ) จากดำ (คาบ) ไอ้ชาละวันก็เอาน้ำไหลซู่ซ่า ก็พูดกะพวกอา อ้า เมียวว่า
 จันนะ (ครับ) ว่าหมอดี้มาเจียแล้ว ก็ไอ้ชาละวันก็ ไกรทองก็ขึ้นหลังชาละวันก็เอามีคค
 ตรงกางขึ้นมาเลย มาฆ่าชาละวัน ชาละวันก็ เอาคพาดะวันมา ตะเภาแก้วตะเภาทองเกาะ
 ขึ้นมา เกาะยกมอบให้กะชาละวัน อ้า ไกรทอง ไกรทองถึงได้เมียว (หัวเราะ ที่นี้ถ้าเป็น
 เพลงดังแกลงไปซาเนี่ย ลุงคำพอจำได้ไหมครับ ก็ผมมันลืมซะเนี่ย (กระแอม) ผมก็โคตตลอด
 เองนี้ ตะกอนนี้เหล้าอะ ไปไหนก็ร้องกันอะไรกัน เล่นกันไปเนี่ย ผมมันมาถึงยี่สิบเข็ดยี่สิบ
 สองปีแล้ว ผมไม่เอาเรื่องกับเนี่ย ครับ ทั้งพิจิตรนางสาครก็เป้งเมียวพระพิจิตร ครับขอ นิทาน
 ต่าง ๆ ผมไม่ได้ก็แล้ว ครับ (กระแอม) ผมก็จำไม่ก่อยได้ พอตอนจบพอจะจำได้ไหมครับ
 ลุงคำสะลองชวนนี้ก็ครับ เอ ตอนจบผมนึกแล้วนะเนี่ย ผมนึกต่อไปไม่ได้ก็แล้วเนี่ย แล้วผม
 ไม่รู้ตัวอีกคิดว่าจะมาหยั่งจี้คับ (หัวเราะ) แบบนี้และครับดี ปิดชะกอนเฮอะคับ

ประวัติย่อของผู้เขียน

ชื่อ	ประจักษ์ สายแสง
วันเกิด	๒๐ ธันวาคม ๒๔๘๖
สถานที่เกิด	๒๓๒๙ ถนนมหาไชย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	ประกาศนียบัตรเตรียมอุดมศึกษา แผนกวิทยาศาสตร์ จากโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๐๓ กศ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ ๑) สาขามัธยมศึกษา จากวิทยาลัยวิชาการศึกษา นางแสน ปีการศึกษา ๒๕๐๙
หน้าที่และที่ทำงาน	ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชาภาษาไทยและวรรณคดีไทย วิทยาลัยวิชาการศึกษา- พิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก